

**REGIONÁLNÍ ROZDÍLY
V DEMOGRAFICKÉM, SOCIÁLNÍM
A EKONOMICKÉM VÝVOJI
ÚSTECKÉHO KRAJE
V LETECH 2000 AŽ 2005**

Zpracoval: ČSÚ, Krajská správa Ústí nad Labem
Ředitel: Ing. Josef Glaser

Kontaktní osoba: Ing. Tereza Košťáková, tel.: 47 270 61 37, e-mail: tereza.kostakova@czso.cz
RNDr. Eva Kožoušková, tel.: 47 270 61 44, e-mail: eva.kozouskova@czso.cz
Bc. Monika Raušerová, tel.: 47 270 61 21, e-mail: monika.rauserova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu:

WWW.CZSO.CZ

Internetové stránky ČSÚ, Krajské reprezentace Ústí nad Labem naleznete na adrese:

www.ustinadlabem.czso.cz

ISBN 80-250-1353-7

© Český statistický úřad, Krajská správa Ústí nad Labem, 2006

Obsah

1. Úvod	5
REGIONÁLNÍ ČLENĚNÍ	5
CÍL A STRUKTURA ANALÝZY	6
2. Charakteristika kraje a jeho postavení v České republice	7
3. Regionální rozdíly v Ústeckém kraji	12
3.1 Základní sídelní struktura	12
3.2 Demografický vývoj	21
POČET OBYVATEL A VĚKOVÁ STRUKTURA	21
STÁŘÍ POPULACE	24
VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA	26
ŽIVĚ NAROZENÍ, PORODNOST, PLODNOST	28
POTRATY A POTRATOVOST	31
ZEMŘELÍ, ÚMRTNOST A PŘÍČINY SMRTI	34
SŇATKY A ROZVODY	36
PŘÍRŮSTEK OBYVATELSTVA, MIGRACE A RODÁCI SPRÁVNÍCH OBVODŮ	41
BYDLÍCÍ CIZINCI	45
3.3 Ekonomický vývoj	49
ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	49
ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ	54
PRŮMYSL	63
STAVEBNICTVÍ	68
DOPRAVA	76
CESTOVNÍ RUCH	79
VEŘEJNÁ EKONOMIKA	85
3.4 Sociální vývoj	89
EKONOMICKÁ AKTIVITA	89
NEZAMĚSTNANOST	96
BYDLENÍ	103
ŠKOLSTVÍ, ZDRAVOTNICTVÍ, SOCIÁLNÍ PÉČE, KRIMINALITA A VOLBY	106
3.5 Životní prostředí	116
PŮDA	116
OVZDUŠÍ	118
VODA	120
INVESTICE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	124
ODPADY	125
CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ	126
4. Syntetické hodnocení regionálních rozdílů	129
4.1 Souhrnné postavení správních obvodů ORP (multikriteriální hodnocení)	129
CÍL KAPITOLY	129
VÝBĚR UKAZATELŮ	129
POSTUP HODNOCENÍ STAVU V LETECH 2001-2005	130
POSTUP HODNOCENÍ VÝVOJE VNITROREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ	131
POSTAVENÍ SPRÁVNÍCH OBVODŮ ORP V LETECH 2001–2005 A JEHO ZMĚNA V ČASE	131
SHRNUTÍ POSTAVENÍ SPRÁVNÍCH OBVODŮ ORP	140
4.2 Vnitrokrajské rozdíly v celorepublikovém pohledu	148
CÍL KAPITOLY	148
POSTAVENÍ KRAJE V ČESKÉ REPUBLICE	148
VARIABILITA VYBRANÝCH UKAZATELŮ A TÉMATICKÝCH OBLASTÍ	148
REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY	149
5. Závěr	156
6. Přílohová tabulka	158
7. Kartogramy	167

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje: „Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji Ústeckého kraje v letech 2000 až 2005“ a původu statistických dat v publikaci otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Zkratka „p.b.“ vyjadřuje údaj v procentních bodech.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

1. Úvod

Ústecký kraj jako celek je v celorepublikovém měřítku vnímán jako „problémový region“ s vysokou nezaměstnaností, dlouhodobými strukturálními problémy a špatným životním prostředím. Přestože jsou součástí Ústeckého kraje také Labské pískovce, Šluknovsko, České středohoří, Krušné hory, úrodné oblasti Poohří a Polabí či samotná hora Říp, symbolem kraje se pro zbytek republiky staly povrchové doly Severočeské hnědouhelné pánve, těžký průmysl a energetika v tradičních industrializovaných oblastech Podkrušnohoří. Přes tuto „schematizující nálepku“ je však Ústecký kraj vnitřně velmi různorodý.

V Ústeckém kraji jsou nejen oblasti s těžkým průmyslem, ale i oblasti s bohatým půdním fondem a velkým zemědělským potenciálem či oblasti s tradičním sklářským a textilním průmyslem. Jsou zde regiony, které byly součástí Sudet a po druhé světové válce přišly o většinu svého původního obyvatelstva, ale i regiony, kterých se válečné odsuny obyvatelstva výrazně nedotkly a kontinuita vývoje jejich populací nebyla výrazně narušena, protože již patřily do tzv. českého vnitrozemí. Jsou zde rozsáhlé oblasti s výrazně horským reliéfem i rovinaté oblasti okolo velkých vodních toků. Jak je vidět, Ústecký kraj není ani geograficky, ani sociálně-ekonomicky jednotvárným regionem. A právě vnitroregionálním rozdílům uvnitř Ústeckého kraje je věnována tato publikace.

REGIONÁLNÍ ČLENĚNÍ

Pro účely této publikace jsou srovnávané regiony vymezeny ve shodě s administrativním členěním Ústeckého kraje na **správní obvody obcí s rozšířenou působností**. Vzhledem k relativně malým územním celkům existují při dostupnosti, kvantifikaci a analýze dat určitá úskalí. Oproti široké škále ukazatelů dostupných za Ústecký kraj jako celek (nebo jeho okresy) je množství dat v územním členění na správní obvody omezené, protože agregovaná data častěji „narážejí“ na pravidlo **zabezpečení anonymity individuálních údajů respondentů**. Proto jsou z důvodu pokrytí všech zkoumaných témat použity v některých kapitolách i ukazatele v okresním členění. Při analýze dat malých územních celků je navíc nutné mít na paměti, že nižší četnost zkoumaných jevů zvyšuje riziko náhodných výkyvů, které mohou zkreslit jak samotné rozdíly mezi regiony uvnitř kraje, tak krátkodobě ovlivnit časový vývoj těchto ukazatelů. Z tohoto důvodu jsou (alespoň tam, kde je to možné) použity při analýze dat **pětileté roční průměry**.

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP)

Kód SO ORP ¹	Název ORP	Zkratka obvodu ²	Okres	Ztrátka okresu
4201	Bílina	Bln	Teplice	TP
4202	Děčín	Dec	Děčín	DC
4203	Chomutov	Chv	Chomutov	CV
4204	Kadaň	Kad	Chomutov	CV
4205	Litoměřice	Ltm	Litoměřice	LT
4206	Litvínov	Ltv	Most	MO
4207	Louny	Lno	Louny	LN
4208	Lovosice	Lov	Litoměřice	LT
4209	Most	Mos	Most	MO
4210	Podbořany	Pob	Louny	LN
4211	Roudnice nad Labem	RnL	Litoměřice	LT
4212	Rumburk	Rum	Děčín	DC
4213	Teplice	Tpc	Teplice	TP
4214	Ústí nad Labem	UnL	Ústí nad Labem	UL
4215	Varnsdorf	Var	Děčín	DC
4216	Žatec	Ztc	Louny	LN

¹ Kód ČSÚ

² Pracovní zkratka ČSÚ

Ústecký kraj je rozdělen na 7 okresů, resp. **16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností**. Z důvodu přehlednosti grafických objektů v této publikaci byly vytvořeny **pracovní zkratky názvů** správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Tyto zkratky spolu s příslušnými kódy správních obvodů ORP shrnuje výše uvedená tabulka. V grafických objektech publikace je navíc ve většině případů použito členění správních obvodů podle jejich příslušnosti k okresu, aby byla zachována logická vazba mezi umístěním regionu v grafu

a jeho skutečnou geografickou polohou vůči ostatním regionům. Proto jsou v tabulce uvedeny i okresy, k nimž správní obvod náleží. **Data byla zpracována podle územní struktury k 31. 12. 2005.**

CÍL A STRUKTURA ANALÝZY

V roce 2004 vydal Český statistický úřad v Ústí nad Labem publikaci „*Správní obvody obcí s rozšířenou působností v Ústeckém kraji*“. Tato publikace reagovala na nové administrativní členění k 1. lednu 2003 a poskytovala první ucelený soubor statistických dat za nově vzniklé územní celky. Na rozdíl od ní má předkládaná publikace analytický charakter a cíleně se věnuje přímo identifikaci vnitroregionálních rozdílů mezi jednotlivými správními obvody uvnitř Ústeckého kraje a odpovídá na otázky:

- 1) **Která území Ústeckého kraje se významně liší od krajského průměru? Existují zde výrazně problémové (zaostávající) oblasti?**
- 2) **V jakých tématických okruzích vznikají největší vnitrokrajské rozdíly?**
- 3) **Patří Ústecký kraj do skupiny krajů s relativně malými, průměrnými nebo velkými vnitroregionálními rozdíly?**

Jak je z těchto otázek patrné, předkládaná publikace si neklade za cíl zkoumat pozici Ústeckého kraje resp. jeho jednotlivých částí v rámci České republiky. Tomu byla věnována publikace ČSÚ v Ústí nad Labem „*Demografický, sociální a ekonomický vývoj Ústeckého kraje*“ v roce 2005. Přesto nelze vzhledem ke specifickému postavení Ústeckého kraje v České republice opomenout alespoň jeho stručnou charakteristiku ve vztahu k ostatním krajům. Vymezení tohoto rámce, v němž se všechny správní obvody Ústeckého kraje pohybují, je věnována kapitola 2. *Charakteristika kraje a jeho postavení v rámci České republiky*.

Kapitola 3. *Regionální rozdíly v Ústeckém kraji* je věnována podrobné analýze regionálních rozdílů v pěti vybraných tématických okruzích. Jedná se o *Sídelní strukturu, Demografický vývoj, Ekonomický vývoj, Sociální vývoj a Životní prostředí a infrastrukturu*. Tato kapitola je svým obsahem i rozsahem stěžejní částí této publikace.

Na ní navazuje souhrnná kapitola 4. *Syntetické hodnocení regionálních rozdílů*, v níž jsou komplexně pomocí vybraných ukazatelů hodnoceny jednotlivé správní obvody ORP a zjištěné regionální rozdíly mezi nimi. Kapitola 4.1 *Souhrnné postavení správního obvodu ORP* komplexně odpovídá na první otázku a navazuje svou strukturou na předchozí kapitolu. Ukazatele, které do multikriteriálního hodnocení vstupují, jsou rozděleny do čtyř tématických okruhů: D – demografické prostředí a sídelní struktura, E - ekonomické prostředí, S - sociální prostředí a I – infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí. V rámci každého ukazatele je správní obvod zařazen do příslušného intervalu (jedna pětina) krajského rozpětí a je mu přidělena známka podle školní stupnice. Každý správní obvod tak v daném tématickém okruhu získá nakonec průměrnou známku, pomocí níž lze z komplexního hlediska zhodnotit jeho postavení v rámci Ústeckého kraje. Podobnou metodou je analyzován a hodnocen nejen stav, ale i vývoj dostupných ukazatelů, ovšem s tím rozdílem, že v tomto případě se hodnotí každý ukazatel zvlášť. Kapitola 4.2 *Vnitrokrajské rozdíly v celorepublikovém pohledu* uzavírá odpovědi na zbývající dvě otázky a pomocí grafického vyjádření i statistických metod hodnotí homogenost či naopak variabilitu uvnitř Ústeckého kraje v porovnání s ostatními kraji České republiky.

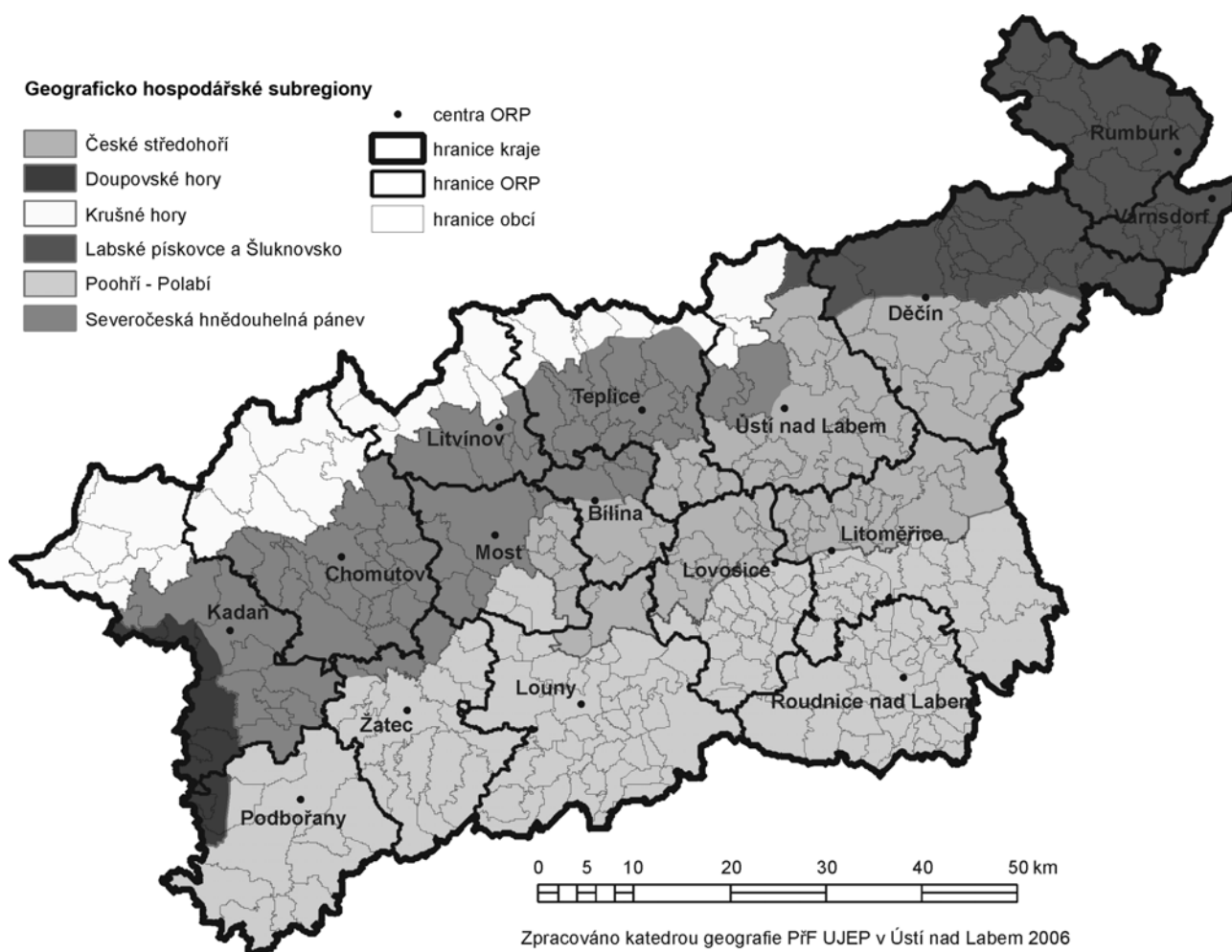
Přílohová část publikace obsahuje **tabulku zdrojových dat** v územním členění správních obvodů obcí s rozšířenou působností a velké množství **kartogramů**, které jsou členěny tématicky v logice struktury celé publikace.

Podle stejné metodiky vydal v roce 2006 Český statistický úřad tuto publikaci „*Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji*“ rovněž v Jihočeském kraji, Plzeňském kraji, Královéhradeckém kraji a Pardubickém kraji. Hodnoty ukazatelů správních obvodů v těchto krajích vstupovaly do rozhodování o oprávněnosti zařazení příslušných ukazatelů do multikriteriálního hodnocení v kapitole 4.1.

2. Charakteristika kraje a jeho postavení v České republice

Ústecký kraj se nachází v severozápadní části České republiky a spolu s Karlovarským krajem tvoří Region soudržnosti NUTS2 Severozápad. Rozkládá se na ploše 5 335 km², což představuje asi 6,8 % rozlohy ČR. Je tedy středně velkým krajem (sedmým v pořadí krajů). Přes svou pověst průmyslového kraje dosahuje podíl zemědělské půdy na celkové výměře 52 %, což odpovídá také sedmému místu na hypotetickém žebříčku krajů České republiky.

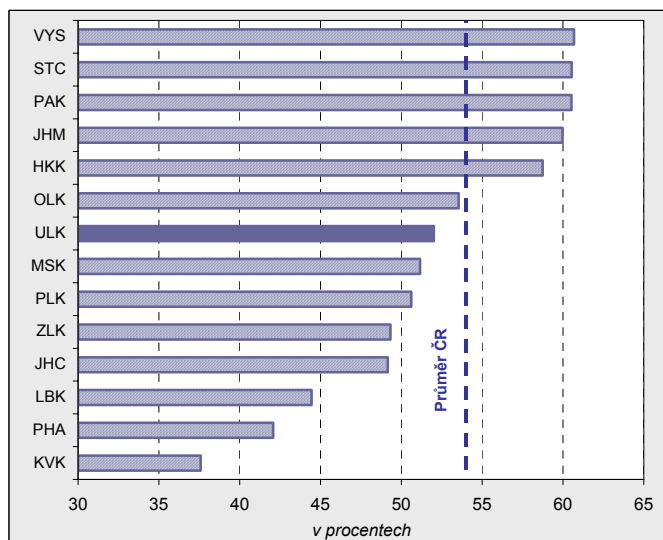
Z geografického hlediska je možné Ústecký kraj rozdělit do šesti základních subregionů, jejichž vlastnosti předurčují jejich historický i současný sociálně-ekonomický charakter. Na severu, podél hranic se Spolkovou republikou Německo, se rozkládají **Krušné hory**, na něž na severovýchodě navazují **Labské pískovce** a **Lužické hory**. V těchto oblastech (s převážně horským charakterem) je hustota osídlení poměrně nízká a ráz krajiny dlouhodobě podvazuje hospodářskou aktivitu. Přesto byly v minulosti určité oblasti Krušných hor důležitým centrem ekonomického života (díky nerostnému bohatství) a v Lužických horách a na Šluknovsku měl svou tradici průmysl sklářský a textilní. V současné době se v těchto oblastech stále více rozvíjí turistický ruch.

Středem Ústeckého kraje, jižně od příhraničních regionů, se od západu na východ vine pás subregionů, v němž leží největší města v kraji. Na rozdíl například od Plzeňského nebo Jihomoravského kraje nemá Ústecký kraj jedno přirozené (spádové) centrum, ale naopak souvislý pás větších měst, která fungovala a dodnes fungují jako póly rozvoje (Chomutov-Most-Teplice-Ústí nad Labem-Litoměřice-Děčín). Na západě (na hranici s Karlovarským krajem) do tohoto „středního pásu subregionů“ zasahuje východní cíp **Doupovských hor**. Na něj navazuje **Severočeská hnědouhelná pánev**, která je nejvýznamnější průmyslovou oblastí Ústeckého kraje a dále **České středohoří**. Regiony v Podkrušnohoří se svým těžkým průmyslem a hutnictvím byly v minulosti důležitými průmyslovými a energetickými centry a podporovaly ekonomický rozvoj nejen v přilehlých oblastech, ale i ve zbytku Čech a od 50. let dokonce i v méně

industrializovaných zemích RVHP. Dnes jsou sice stále důležitou průmyslovou a energetickou základnou České republiky, ale dlouhodobě jednostranná specializace si vybírá svou daň. Podkrušnohoří se stále potýká se strukturálními problémy, se značnými ekologickými škodami, s narušeným rázem krajiny i například s průměrně nižším vzděláním místního obyvatelstva. Naopak České středohoří kvůli svému charakteru nebylo pro rozvoj průmyslu ani zemědělství tolik výhodné (s výjimkou údolí řeky Labe) a jeho životní prostředí bylo přímo narušováno pouze na lokální úrovni.

Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze kraje k 31. 12. 2005 (%)

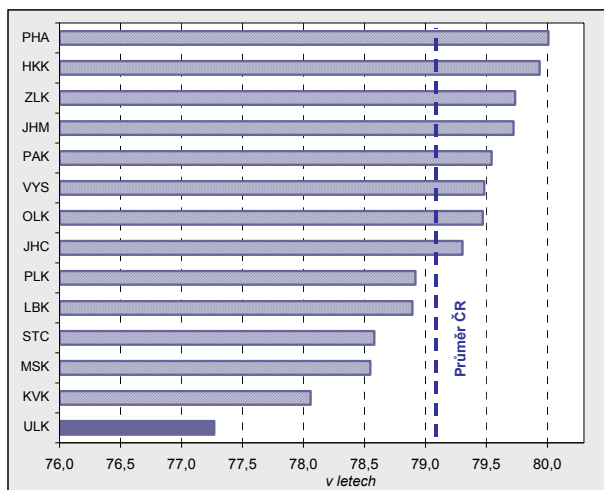

Na jih od Severočeské hnědouhelné pánve a Českého středohoří se po celé délce krajských hranic s Plzeňským a Středočeským krajem táhne souvislý subregion **Poohří a Polabí**. Jeho rovinatý reliéf a úrodná půda v okolí dvou největších vodních toků Ústeckého kraje vytvořily v minulosti dobré podmínky pro rozvoj zemědělství a v současnosti je důležitým faktorem dalšího ekonomického rozvoje těchto regionů také blízkost hlavního města Prahy.

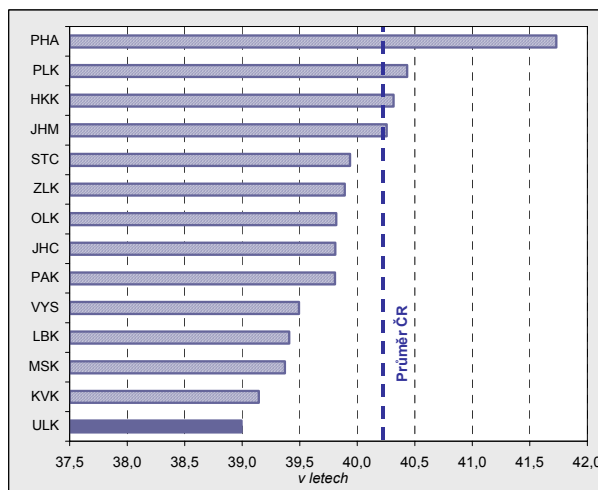
Ústecký kraj byl s 823 tisíci obyvateli na konci roku 2005 **pátým nejlidnatějším krajem** v České republice. Více obyvatel, ve všech případech přes jeden milion, měly pouze Moravskoslezský kraj, Hlavní město Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj. Ve městech žije přes 79,1 % obyvatel, což odpovídá třetímu

místu v porovnání s mírou urbanizace v ostatních krajích, resp. druhému místu, pokud vyloučíme Hlavní město Praha. Navíc je Ústecký kraj krajem **se čtvrtou nejvyšší hustotou obyvatelstva** v České republice (po Hlavním městě Praze, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji).

Naděje dožití žen při narození v letech 2004-2005

Průměrný věk obyvatelstva v roce 2005

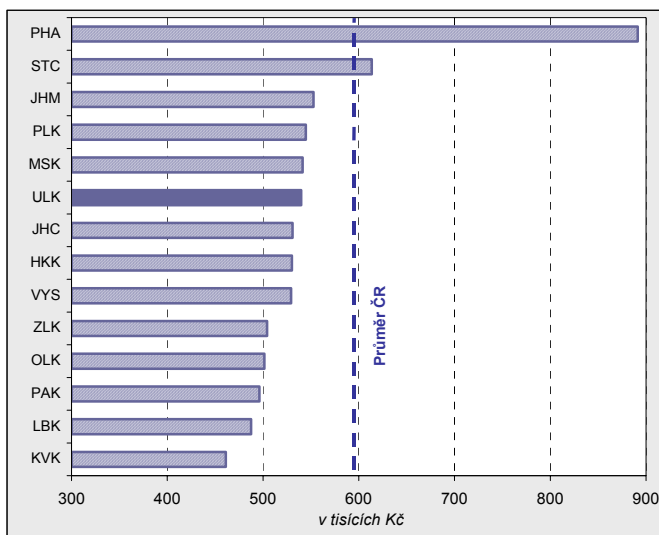

Ve srovnání se zbytkem republiky je Ústecký kraj dlouhodobě „**nejmladším**“ krajem. Má ve své populaci nejen nejvyšší podíl dětí do 14 let (15,7 %), ale také nejnižší podíl 65letých a starších obyvatel (12,6 %). Příčiny relativního mládí Ústeckého kraje lze hledat v jeho specifickém vývoji migrace od 2. světové války. Po válce byla značná část původního obyvatelstva odsunuta a rozvíjející se těžký průmysl stimuloval migraci převážně mladých pracovních sil do kraje. Výsledkem byla a je dlouhodobě vyšší natalita (10,6 ‰ v roce 2005) i úhrnná plodnost (1,375 dítěte na jednu ženu) v porovnání se zbytkem republiky. Relativní mládí populace potvrzuje i nejnižší průměrný věk v ČR (39,0 let).

Mladší populace, jako je ta v Ústeckém kraji, dosahuje díky relativně nižšímu podílu starších obyvatel většinou relativně nízké míry úmrtnosti. V případě Ústeckého kraje tomu tak ovšem není. Ten měl v roce

2005 ihned po Středočeském kraji (11,2 ‰) druhou **nejvyšší** obecnou **míru úmrtnosti** (10,9 ‰) v České republice. Pokud eliminujeme vliv věkové struktury, pak standardizovaná míra úmrtnosti dosahuje v Ústeckém kraji nejvyšší hodnoty v České republice. Tento jev potvrzuje i **dlouhodobě nejnižší střední délka života** (naděje dožití). Zatímco v České republice byla v letech 2004-2005 naděje dožití mužů 72,9 let, v případě Ústeckého kraje je to o více než dva roky méně (70,8 let). Podobné je to i s nadějí dožití žen. V České republice jako celku dosahuje 79,1 let, zatímco v Ústeckém kraji pouze 77,3 let.

Regionální hrubý domácí produkt v běžných cenách na zaměstnaného v roce 2005

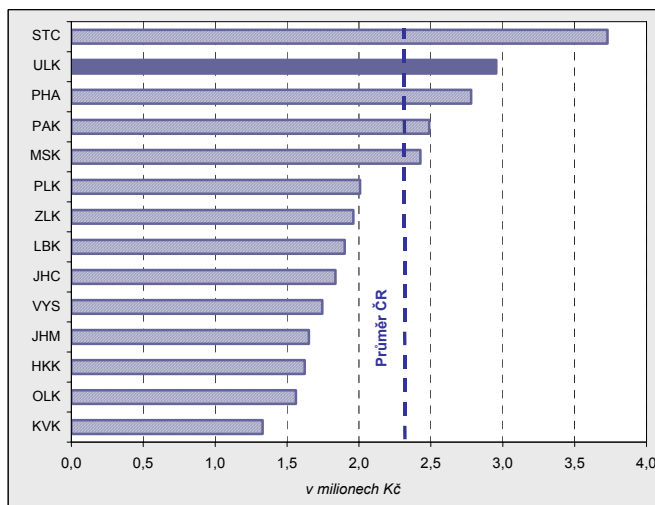

Ústecký kraj se v roce 2005 **podílel na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky zhruba 6,5 %**, což představuje pátý nejvyšší podíl v ČR. Pokud vezmeme v úvahu přepočtení na obyvatele, pak je Ústecký kraj až na desátém místě. To znamená, že v roce 2005 činil **regionální HDP na obyvatele Ústeckého kraje 59,7 % průměru EU25**. Pokud eliminujeme vliv věkové struktury obyvatelstva i počet nezaměstnaných a vezmeme v úvahu hrubý domácí produkt na zaměstnance, pak se Ústecký kraj zařadí mezi průměrné kraje, neboť při porovnání s ostatními kraji zaujme sedmé místo. Pokud použijeme ukazatel HDP na zaměstnaného, ukazatel produktivity práce zaměstnaných v ekonomice, dostane se Ústecký kraj na místo šesté. Pokud vezmeme v úvahu

produktivitu práce v průmyslu, měřenou tržbami na zaměstnance, potom je Ústecký kraj dokonce na místě druhém, hned za Středočeským krajem. Obdobným způsobem můžeme změřit i **produktivitu práce ve stavebnictví**, tj. stavební práce podle dodavatelských smluv na jednoho zaměstnance. V tomto případě dosahuje Ústecký kraj až 12. místa. Za ním byly v roce 2005, byť s velmi malým odstupem, už pouze Královéhradecký kraj a Vysočina. To ovšem neznamená, že by se v Ústeckém kraji nestavělo. Výše zmíněná data se totiž týkají pouze společností se sídlem v kraji. Naopak, pokud porovnáme stavební práce podle místa stavby, zjistíme, že Ústecký kraj byl v roce 2005 krajem se čtvrtými největšími stavebními investicemi na jednoho obyvatele. Tato zvýšená hodnota v roce 2005 souvisí do značné míry s výstavbou dálnice D8 v okrese Ústí nad Labem, která v nejbližších letech spojí Drážďany s Prahou.

Vraťme se však zpět k regionálnímu hrubému domácímu produktu (resp. hrubé přidané hodnotě) v Ústeckém kraji. **Na tvorbě hrubé přidané hodnoty (HPH) Ústeckého kraje se z hlediska odvětví v roce 2005 největší mírou podílel zpracovatelský průmysl**, což je ale (s výjimkou Hlavního města Prahy) v České republice běžné. Přesto se v Ústeckém kraji pohyboval tento podíl relativně nízko, kolem 27,6 %, což odpovídá pátému nejnižšímu podílu v ČR. Naopak **podíl odvětví energetiky** (výroba a rozvod elektřiny, vody a tepla), druhý nejvyšší příspěvek k HPH Ústeckého kraje, byl v porovnání se zbytkem České republiky vysoký (10,3 %). Za zmínku stojí rovněž **odvětví dobývání nerostných surovin**. Ve srovnání s ostatními kraji byl jeho příspěvek k tvorbě HPH Ústeckého kraje třetí nejvyšší (4,9 %). Vyššího podílu dosahovaly pouze Karlovarský a Moravskoslezský kraj. Naopak relativně málo v porovnání se zbytkem České republiky se na HPH kraje podílelo **zemědělství**. Z pohledu základní charakteristiky

Tržby na zaměstnance v průmyslu* v roce 2005 (v mil. Kč)

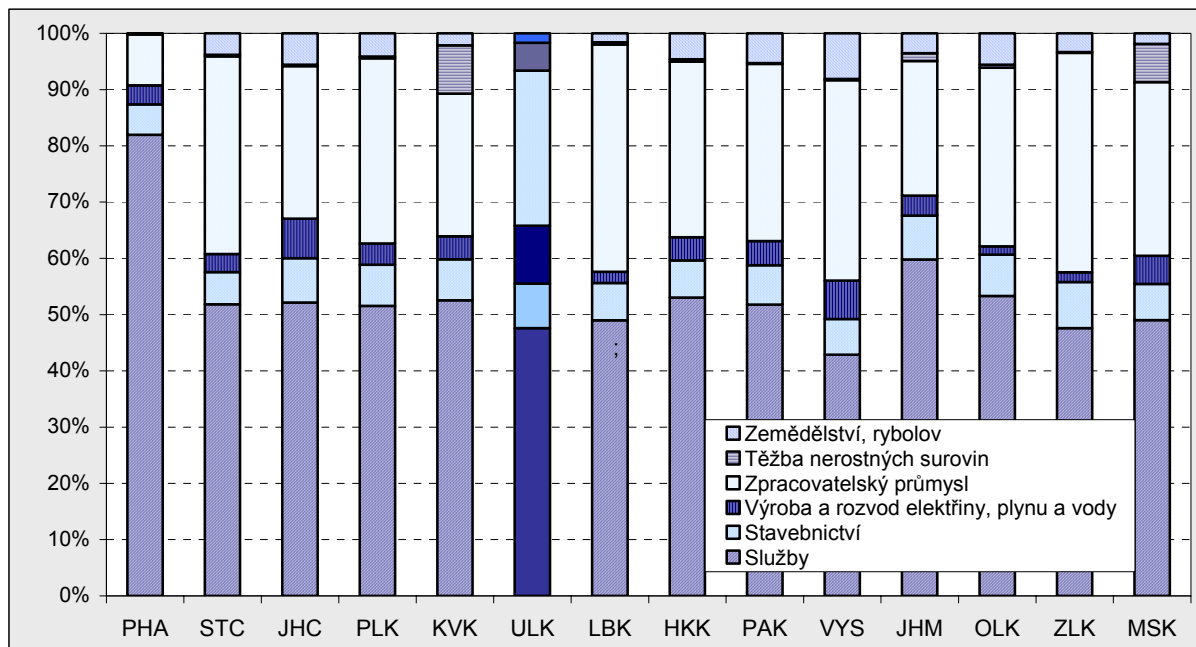

* Podniky s 20 a více zaměstnanci

ekonomického života v kraji stojí za zmínku také příspěvky **odvětví obchodu** (obchod, oprava spotřebního zboží) a odvětví **komerčních služeb** k HPH, které byly v porovnání s ostatními kraji nejnižší.

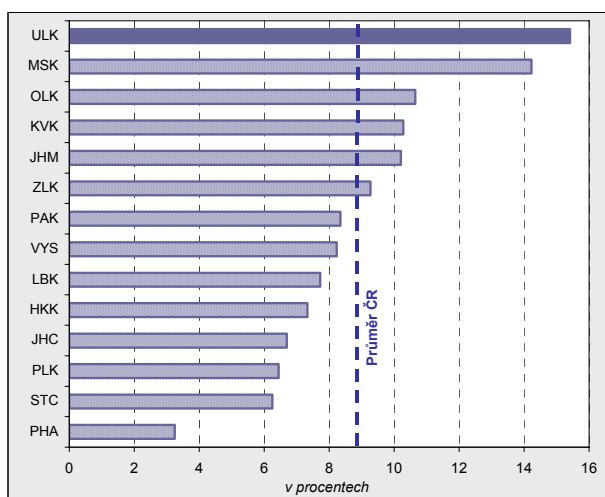
Celkově o relativně malé ekonomické aktivitě v kraji vypovídá druhý nejmenší příspěvek **sektoru služeb** (47,6 %) mezi kraji. Menší příspěvek tohoto sektoru byl už pouze na Vysočině a Zlínský kraj měl jeho podíl s Ústeckým krajem téměř shodný.

Struktura hrubé přidané hodnoty podle odvětví v roce 2005 (v %)

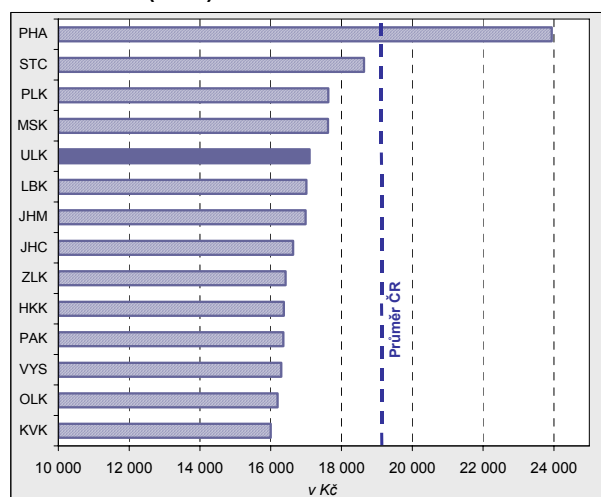

Strukturální problémy se v oblasti sociálně ekonomických ukazatelů projevují dlouhodobě **nejvyšší obecnou nezaměstnaností v ČR** (14,5 % v roce 2005) i **registrovanou mírou nezaměstnanosti** (15,4 %). Nezaměstnanost se nejen udržuje na relativně vysoké úrovni, ale také se postupně zhoršuje její struktura. V roce 2005 bylo již téměř 66 % nezaměstnaných bez zaměstnání déle než půl roku a **51 % déle než jeden rok**, což představovalo druhou nejhorší pozici v ČR.

Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2005

Průměrná měsíční mzda zaměstnance v roce 2005 (v Kč)

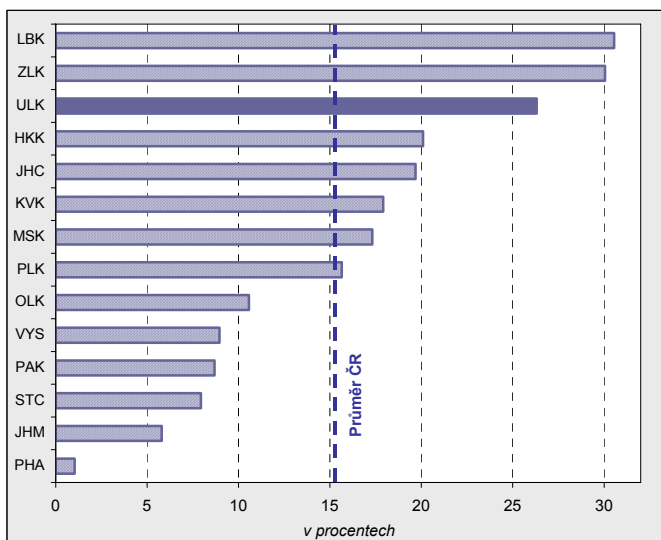

Přestože se nezaměstnanost udržuje na vysoké úrovni, pohybuje se dlouhodobě průměrná mzda v Ústeckém kraji na relativně vysoké hodnotě. V roce 2005 činila **průměrná měsíční mzda fyzických osob 17 094 Kč** (podle podnikové metody – podniky se sídlem v kraji bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců). Pokud vezmeme v úvahu mzdy podle pracovištní metody (tj. podle místa výkonu práce

v podnicích včetně podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců), dosahovala mzda v Ústeckém kraji v roce 2004¹ hodnoty 15 823 Kč (podle podnikové metody v tomtéž roce 16 320 Kč).

Ve srovnání s ostatními kraji se Ústecký kraj jako celek dlouhodobě **potýká se vyšší kriminalitou**. V roce 2005 obsadil 13. místo na pomyslném žebříčku s hodnotou 39,8 trestných činů na 1 000 obyvatel, kdy horší byla situace už pouze v Hlavním městě Praze. Pokud porovnáme **dopravní nehodovost**, obsadil v roce 2005 Ústecký kraj 7. místo s hodnotou 17,7 dopravních nehod na 1 000 obyvatel.

Podíl velkoplošných chráněných oblastí na celkové rozloze kraje k 31. 12. 2005 (v %)

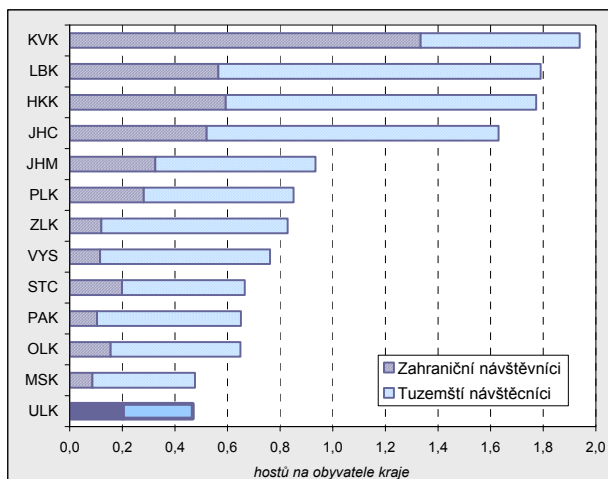
Životní prostředí je v Ústeckém kraji, jak již bylo zmíněno výše, narušeno dlouhodobou těžbou nerostných surovin a jejich zpracováním. To se zřejmě odráží rovněž v **kvalitě ovzduší**, resp. produkci nejdůležitějších znečišťujících látek v ovzduší. Měrné emise těchto látek jsou v Ústeckém kraji tradičně jedny z nejhorších v ČR. V roce 2005 byly měrné emise SO₂ i NO_x nejhorší ze všech krajů, emise tuhé a emise CO byly horší pouze v Moravskoslezském kraji a v Hlavním městě Praze².

Naopak velmi příznivě se umístí Ústecký kraj, pokud vezmeme v úvahu **rozlohu chráněných území kraje**. Na území Ústeckého kraje se rozkládá Národní park České Švýcarsko a chráněné krajinné oblasti České středohoří, Labské pískovce, Lužické hory a částečně

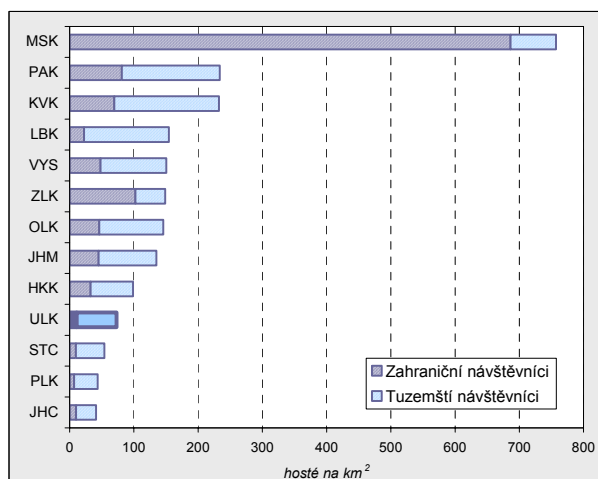
Kokořínsko. Pokud celorepublikově porovnáme podíl rozlohy takto chráněných oblastí k celkové rozloze kraje, obsadí Ústecký kraj 3. místo mezi českými kraji (za Libereckým a Zlínským krajem). Chráněná území představují **více než 26 % celého území Ústeckého kraje**.

Vnímaná atraktivita kraje se odráží například v **počtech hostů hromadných ubytovacích zařízení**. Podle tohoto ukazatele se Ústecký kraj řadí spíše mezi ty méně navštěvované v porovnání se zbytkem republiky.

Hosté hromadných ubytovacích zařízení na obyvatele kraje v roce 2005

Hosté hromadných ubytovacích zařízení na 1 km² plochy kraje v roce 2005

¹ V době zpracovávání této publikace nebyla hodnota v roce 2005 k dispozici.

² REZZO 1-3

3. Regionální rozdíly v Ústeckém kraji

3.1 Základní sídelní struktura

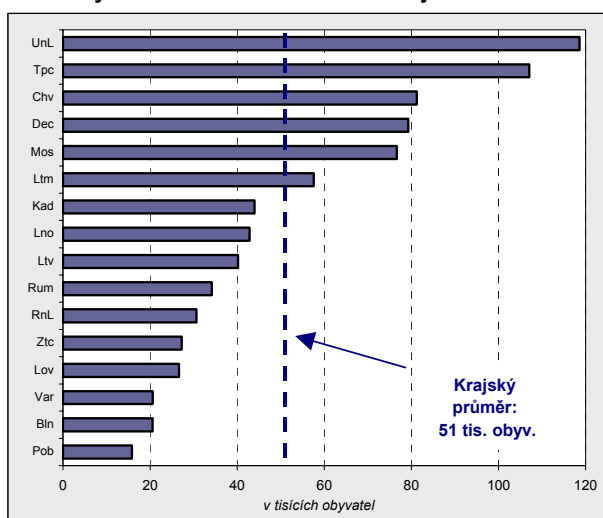
Každé téma a každá charakteristika, kterou v této publikaci zkoumáme z hlediska regionálních rozdílů, byla a je s různou intenzitou ovlivněna historickým vývojem. Sídelní struktura obyvatelstva patří mezi ty, jejichž charakter je více než jiné odrazem skutečně dlouhodobého působení přírodních, ekonomických a společenských podmínek a v neposlední řadě i administrativního uspořádání.

Sídelní struktura jednotlivých správních obvodů je v Ústeckém kraji významně ovlivněna reliéfem krajiny: roviny zemědělských nížin na jihu, kopcovité České středohoří na východě a Krušné hory na severu. Obdobně značný vliv na sídelní strukturu měla také dlouhodobá těžba nerostných surovin a růst průmyslové výroby v 19. a 20. století v Podkrušnohoří. Ve správních obvodech, kam zasahuje Severočeská hnědouhelná pánev, muselo mnoho vesnic ustoupit rozšiřující se povrchové těžbě. Byly tak zasaženy téměř všechny správní obvody této oblasti, byť každý jinak intenzivně. Kadaň, Chomutov, Litvínov, Most, Bílina a Teplice byly zasaženy silně, Ústí nad Labem jako celek bylo postiženo již podstatně méně. I zde však musely některé obce těžbě ustoupit.

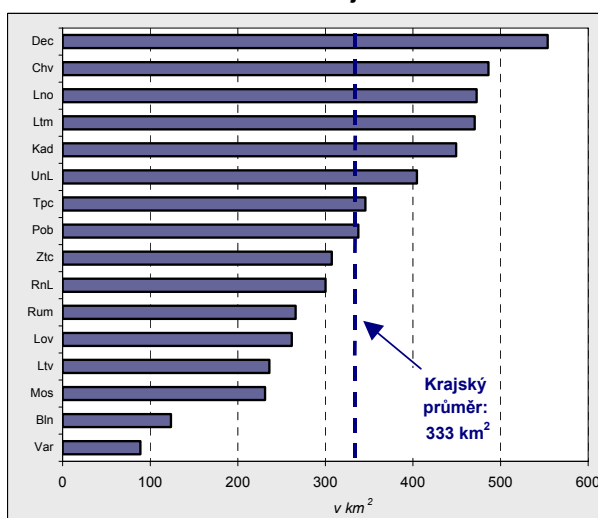
Značný vliv na sídelní strukturu měly také faktické hranice bývalých Sudet. Kromě Roudnicka a značné části Lounska, Litoměřicka a Lovosicka byla území všech správních obvodů Ústeckého kraje součástí bývalých Sudet. Dnešní sídelní struktura tak byla ovlivněna jednak odsunem Čechů v roce 1938 a pak především odsunem německého obyvatelstva po válce. Odchod původního obyvatelstva znamenal pro tyto oblasti ztrátu sociální a kulturní kontinuity, změny v dlouholetých vlastnických vztazích a vysídlení venkovských oblastí. V průběhu opětovného osídlování pohraničí ztratilo mnoho obcí svou přirozenou demografickou skladbu. V některých oblastech se nepodařilo ani doplnit počet obyvatel na původní úroveň a některé obzvláště malé obce postupně zanikaly.

Celkový počet obyvatel ve správních obvodech Ústeckého kraje se pohybuje od necelých 16 tisíc obyvatel v obvodu Podbořany až do 119 tisíc obyvatel v obvodu Ústí nad Labem. Nejlidnatější jsou ty obvody, kde leží největší města, bývalá okresní centra. Výjimku tvoří správní obvod Louny, který jako jediný obvod s okresním městem nedosahuje ani průměrného počtu obyvatel na jeden správní obvod Ústeckého kraje (51 tisíc obyvatel) a zaujímá až 8. místo v pomyslném žebříčku správních obvodů.

Počet obyvatel v SO ORP Ústeckého kraje k 31. 12. 2005

Rozloha SO ORP v Ústeckém kraji k 31. 12. 2005

Rozpětí mezi počtem obyvatel správních obvodů Ústeckého kraje dosahuje tedy téměř 103 tisíc. O velkých rozdílech v kraji vypovídá ještě blíže variační koeficient, který dosahuje hodnoty 0,6. Jinými slovy průměrná odchylka počtu obyvatel správních obvodů od krajského průměru činí více než 60 % tohoto průměru. Přestože se jedná o vysokou variabilitu, jsou správní obvody v rámci Ústeckého kraje druhé nejméně rozdílné v porovnání s ostatními kraji České republiky. Zlínský kraj je jediným krajem, který má

v počtu obyvatel mezi správními obvody menší rozdíly než Ústecký kraj. Nejméně rovnoměrně rozložené obyvatelstvo do obvodů je v Jihomoravském kraji.

Tab. 3.1.1 Administrativní uspořádání k 31. 12. 2005

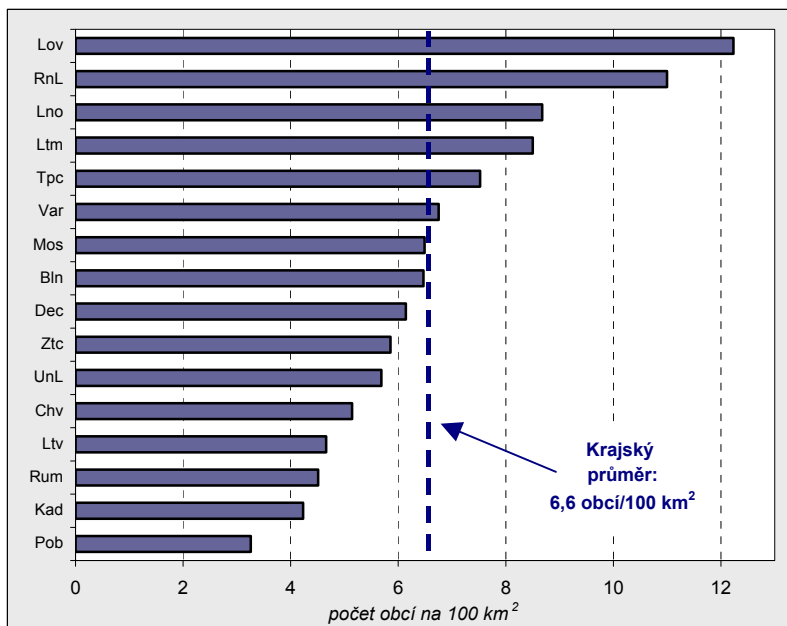
	Počet obcí		Počet částí obcí
	celkem	z toho měst	
Ústecký kraj	354	46	1 140
v tom správní obvody:			
Bílina	8	1	30
Děčín	34	4	120
Chomutov	25	2	78
Kadaň	19	3	95
Litoměřice	40	5	136
Litvínov	11	3	36
Louny	41	2	97
Lovosice	32	3	71
Most	15	1	39
Podbořany	11	1	61
Roudnice nad Labem	33	2	58
Rumburk	12	7	52
Teplice	26	7	84
Ústí nad Labem	23	3	102
Varnsdorf	6	1	20
Žatec	18	1	61

Významné rozdíly nalezneme i při porovnání **rozlohy správních obvodů** Ústeckého kraje. Největším správním obvodem je Děčín s 554 km², naopak nejmenším obvodem je Varnsdorf s 89 km². Zatímco v případě nejlidnatějších obvodů se jednalo o obvody s bývalými okresními městy, v případě rozlohy už není toto pravidlo jednoznačné. Obvody Děčín, Chomutov, Litoměřice patří sice mezi nejrozlehlejší a nejlidnatější, ale například Most je pátým nejlidnatějším, ale také třetím nejmenším obvodem v kraji. Variační koeficient rozlohy správních obvodů Ústeckého kraje patří v porovnání se ostatními kraji k nejnižším. Naopak největších regionálních rozdílů v rozloze správních obvodů dosahují Liberecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj.

Nejvíce obcí je v obvodech Louny, Litoměřice a Děčín; nejméně naopak v nejmenších obvodech jako Bílina a Varnsdorf. Rozdílné rozlohy správních obvodů ovšem snižují vypovídací schopnost porovnávání **počtu obcí** v jednotlivých obvodech a obecně lepším ukazatelem je **hustota obcí na 100 km²**. Správní obvod Lovosice má například až pátý největší počet obcí, ale při přepočtu na 100 km² je obvodem s jednoznačně nejhustším obecním členěním (12,2 obce na 100 km²). Podobně na tom jsou i obvody Roudnice nad Labem, Louny a Litoměřice. Z toho vyplývá, že nejvíce obcí je právě v zemědělských oblastech. Naopak nejméně obcí na 100 km² je v horských oblastech a oblastech výrazně zasažených důlní činností. Jako příklad uvedme Podbořany, kde připadá na 100 km² pouze 3,3 obce nebo Kadaň s 4,2 obcemi na 100 km². Z tohoto srovnání také vyplývá, že například obvod Bílina, který je jedním z nejmenších obvodů s téměř nejmenším počtem obcí v kraji, dosahuje spolu s Mostem průměrně husté obecní struktury.

Tyto závěry potvrzují i další ukazatele, jako například **průměrná rozloha a počet obyvatel na jednu obec**. Největší obce jsou v obvodu Podbořany, kde jejich rozloha dosahuje průměrně až 30,7 km² a naopak nejmenší rozlohy dosahují obce v Lovosicích, pouze 8,2 km². Podobně malé průměrné obce jsou v obvodech Roudnice nad Labem, Louny a Litoměřice. V nich si menší obce zachovaly svou samostatnost, zatímco v již zmiňovaných Podbořanech nebo Kadani a Rumburku došlo k opačnému vývoji. O poměrně vysoké koncentraci sídel pod správu jedné obce v těchto obvodech svědčí vysoký průměrný počet částí obcí na jednu obec. V Podbořanech připadá na jednu obec v průměru až 5,5 částí obce a v Kadani zhruba 5,0 částí. Naopak v Roudnici připadá na jednu obec pouze 1,8 částí a v Lovosicích 2,2 částí obce.

Počet obcí na 100 km² v SO ORP Ústeckého kraje k 31. 12. 2005

V Podbořanech připadá na jednu obec v průměru až 5,5 částí obce a v Kadani zhruba 5,0 částí. Naopak v Roudnici připadá na jednu obec pouze 1,8 částí a v Lovosicích 2,2 částí obce.

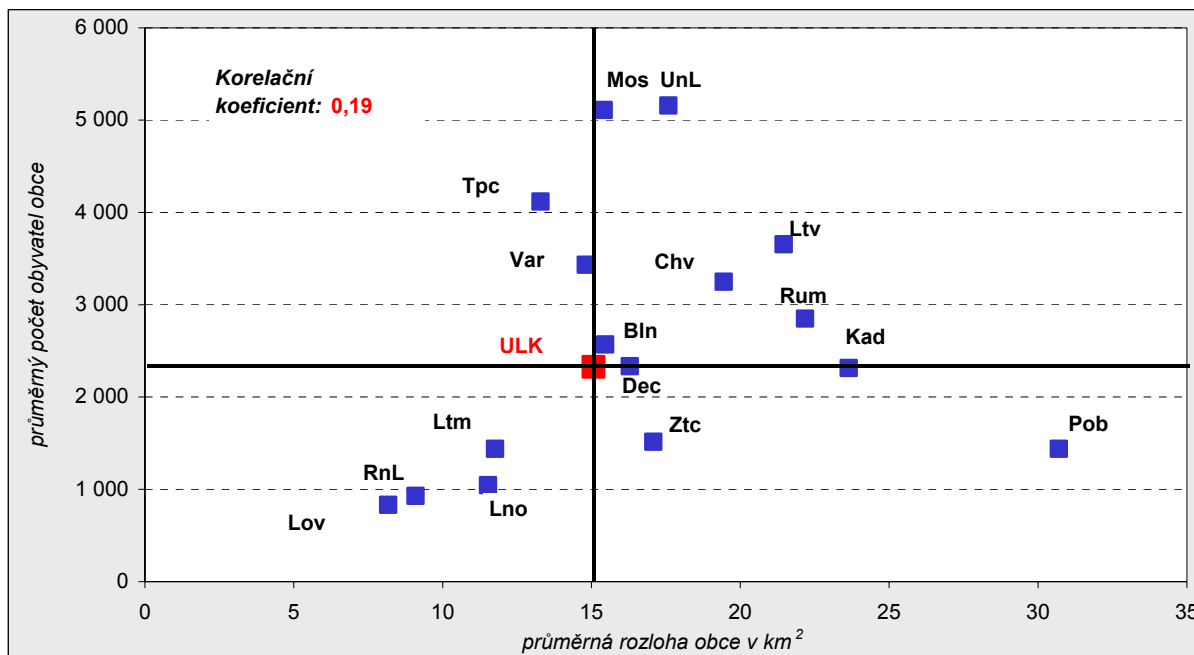
Tab. 3.1.2 Průměrná obec k 31. 12. 2005

	Průměr na 1 obec		
	rozloha (km ²)	obyvatelstvo	počet částí obce
Ústecký kraj	15,1	2 325	3,2
v tom správní obvody:			
Bílina	15,5	2 569	3,8
Děčín	16,3	2 333	3,5
Chomutov	19,4	3 250	3,1
Kadaň	23,6	2 315	5,0
Litoměřice	11,8	1 439	3,4
Litvínov	21,5	3 655	3,3
Louny	11,5	1 045	2,4
Lovosice	8,2	832	2,2
Most	15,4	5 109	2,6
Podbořany	30,7	1 440	5,5
Roudnice nad Labem	9,1	929	1,8
Rumburk	22,2	2 849	4,3
Teplice	13,3	4 117	3,2
Ústí nad Labem	17,6	5 158	4,4
Varnsdorf	14,8	3 433	3,3
Žatec	17,1	1 515	3,4

Z pohledu **průměrného počtu obyvatel na jednu obec** se opět potvrzuje, že nejmenší obce jsou v rovinatých zemědělských oblastech. Lovosice, Roudnice nad Labem, Louny a Litoměřice tvoří skupinu čtyř obvodů, které mají jak podprůměrný počet obyvatel v obci, tak podprůměrnou rozlohu obcí (i s podprůměrným počtem částí obce na jednu obec – kromě Litoměřic). Průměrný počet obyvatel v obcích lovosického obvodu dokonce nedosahuje ani 36 % krajského průměru. Naopak výrazně nadprůměrného počtu obyvatel na jednu obec dosahují správní obvody Most a Ústí nad Labem, v nichž leží dvě nejlidnatější města Ústeckého kraje. Obvod Ústí nad Labem přesahuje dokonce 220 % krajského průměru. Správní obvody Děčín a Kadaň se naopak průměry obyvatel na jednu obec nejvíce blíží celokrajskému průměru.

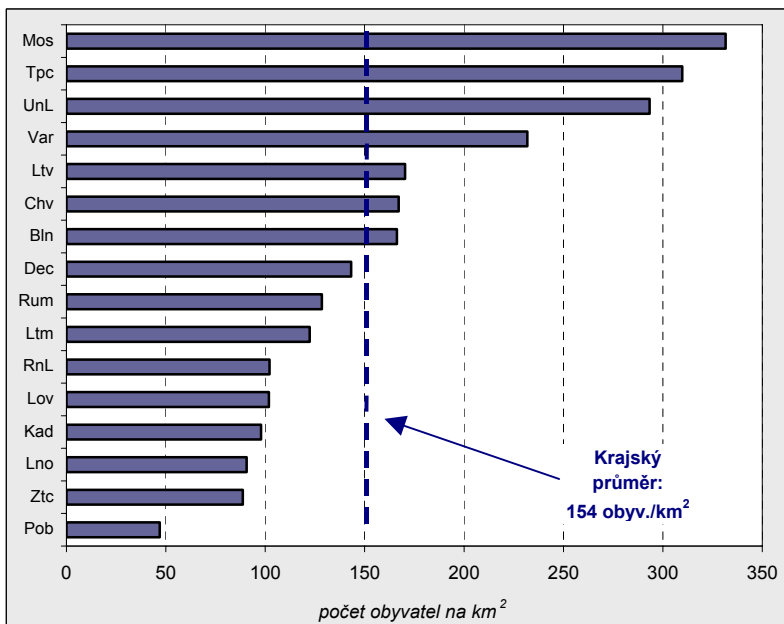
Relativní pozice správního obvodu ve vztahu k ostatním obvodům z hlediska předchozích ukazatelů indikuje také **relativní postavení obvodu při srovnání hustoty obyvatelstva**. Správní obvody, jako například Most, Teplice, Ústí nad Labem, s relativně vysokým počtem obyvatel na obec a zároveň s relativně průměrnou rozlohou na obec, dosahují největšího **počtu obyvatel na jeden km²**, což jsou opět správní obvody s největšími městy v kraji³. Naopak správní obvody s podprůměrným počtem obyvatel na jednu obec a s menšími centry mají spíše menší hustotu obyvatelstva. Patří mezi ně například Podbořany, které nedosahují ani 30 % průměrné hustoty obyvatelstva kraje, a podobně na tom jsou i správní obvody Žatec a Louny.

Průměrný počet obyvatel a průměrná rozloha obce (k 31. 12. 2005)

³ Mezi počtem obyvatel v sídle správního obvodu a hustotou obyvatelstva existuje poměrně silná závislost. Korelační koeficient dosahuje v Ústeckém kraji hodnoty téměř 0,73.

Počet obyvatel na km² v SO ORP Ústeckého kraje k 31. 12. 2005

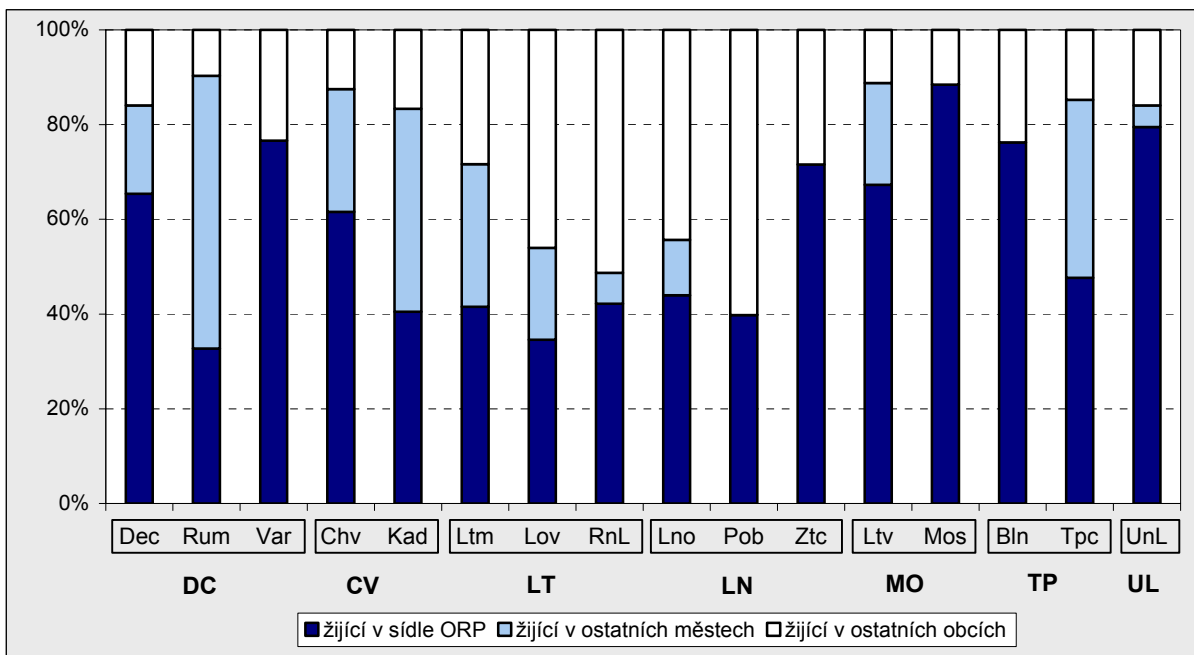

Obecně řečeno, nejmenší hustoty obyvatelstva dosahují správní obvody na jihu kraje, jejichž reliéf i přírodní zdroje vedly k zemědělskému způsobu života a využití půd. Z těchto obvodů má obvod Litoměřice největší hustotu obyvatelstva. V něm se projevují oba zmiňované vlivy: okresní město i historicky zemědělské využívání krajiny. Naopak v severních obvodech vedl těžký průmysl k rostoucí koncentraci obyvatelstva. Jak již bylo zmíněno výše, nejlidnatějšími obvody kraje jsou ty, na jejichž území leží bývalá okresní města s koncentrací průmyslové výroby. Patří mezi ně Ústí nad Labem, Teplice, Chomutov, Děčín

a Most. Rostoucí průmyslová výroba v těchto obvodech si vyžádala větší koncentraci pracovních sil a projevila se ve vyšší **míře urbanizace**. V těchto obvodech žije přes 80 % lidí ve městech.

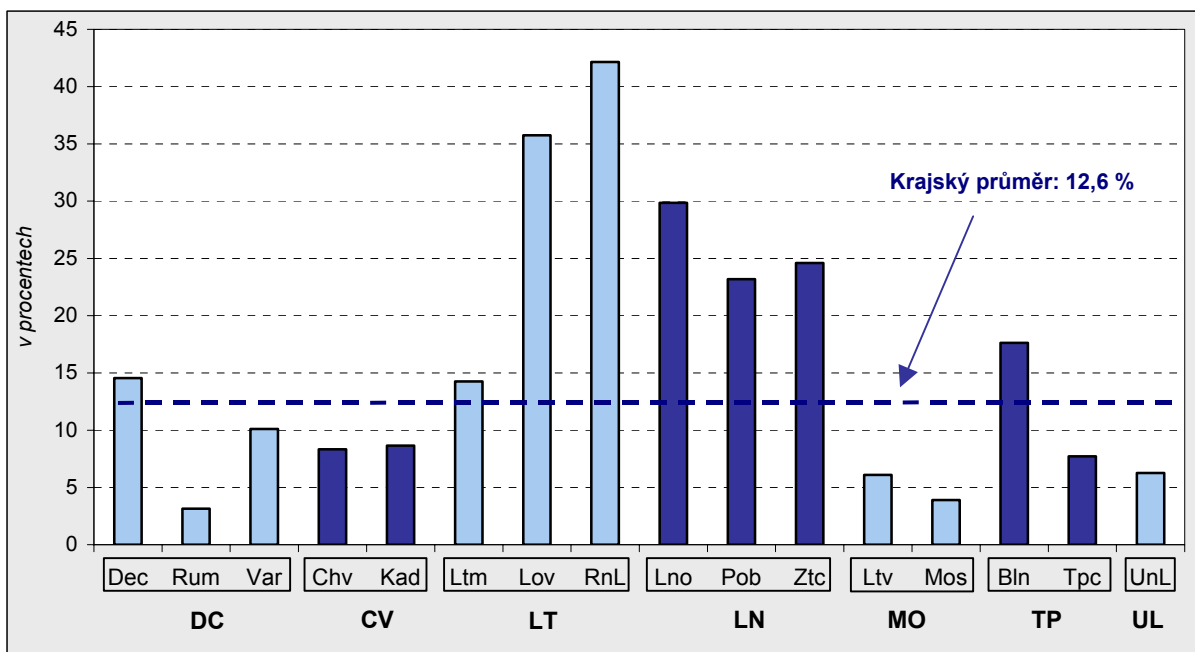
Ovšem největšího **podílu městského obyvatelstva** dosahuje obvod Rumburk, kde v sedmi městech (z 12 obcí) žije přes 90 % obyvatel správního obvodu. Na druhou stranu žije v sídelním městě (tj. v Rumburku) nejméně lidí v porovnání s ostatními obvody a důvodem vysoké míry urbanizace je vysoký podíl těch, kteří žijí v ostatních městech obvodu. Jedná se většinou o dnes poměrně malá města, jejichž městský statut je dán jejich historickou důležitostí. Samotný Rumburk má přes 11 100 obyvatel, druhé největší město Šluknov přibližně 5 700 obyvatel, ale Dolní Poustevna a Velký Šenov, nejmenší města obvodu, pouze okolo 1 900 obyvatel.

Struktura obyvatel podle typu osídlení v Ústeckém kraji (k 31. 12. 2005)

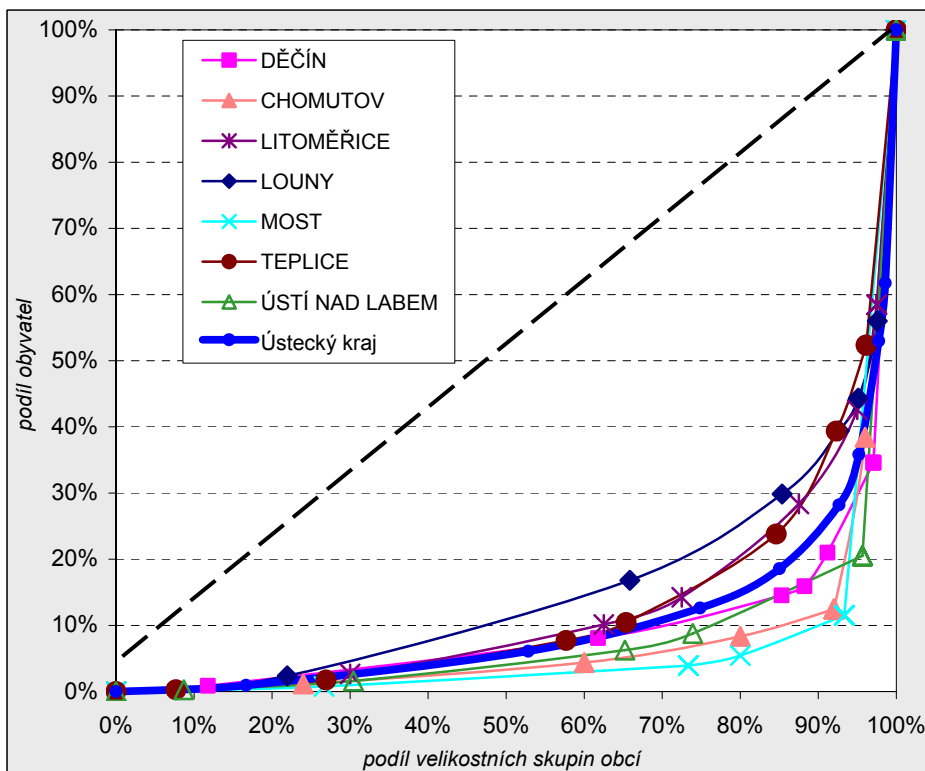
Opakem k průmyslovým oblastem jsou rovinaté obvody neovlivněné těžkým průmyslem, kde je podíl městského obyvatelstva podstatně menší. Nejmenší míry urbanizace dosahují obvody Podbořany, Roudnice nad Labem, Lovosice a Louny.

Podíl obyvatel žijících v obcích do 1 000 obyvatel v SO ORP v Ústeckém kraji k 31. 12. 2005 (v %)

I pokud vezmeme v úvahu místo podílu obyvatel v obcích s městským statutem **podíl obyvatel v obcích do 1 000 obyvatel** (základní urbanizace), jsou zemědělské oblasti méně urbanizované. V Roudnici nad Labem dosahuje míra základní urbanizace až 42 %. V obvodu Lovosice přesahuje tento podíl 35 % a výrazně nadprůměrný je i ve všech správních obvodech okresu Louny. Tento ukazatel základní míry urbanizace podtrhuje všechna dosavadní zjištění, že správní obvody podél jižní hranice Ústeckého kraje mají nejvíce obcí, které jsou malé svou rozlohou i počtem obyvatel.

Křivky koncentrace osídlení obvodů s bývalými okresními městy

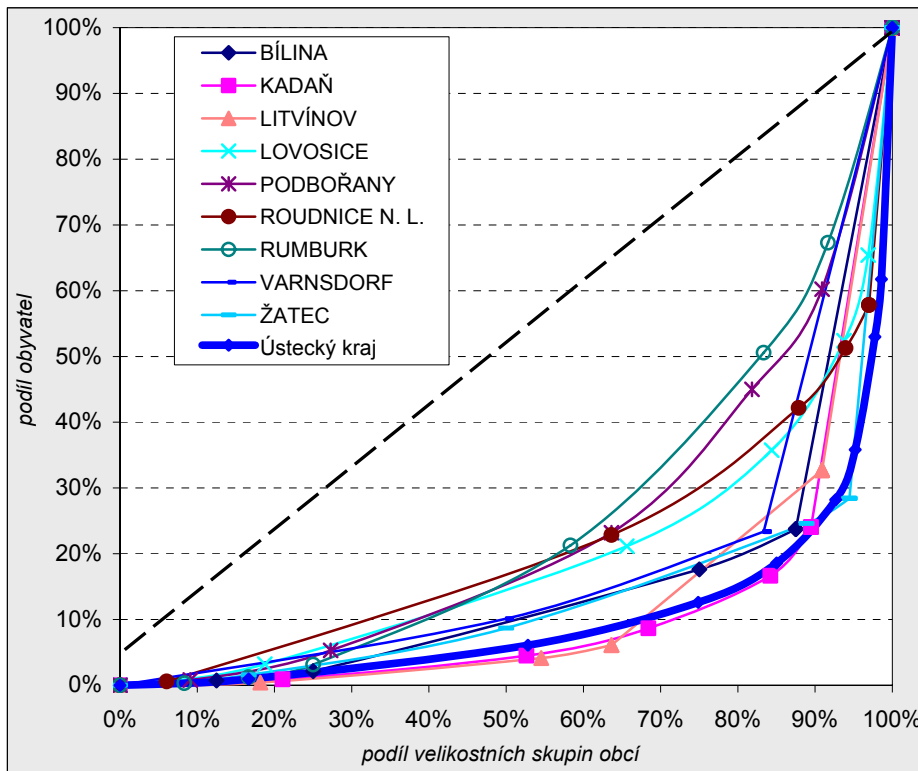

Prostorovou variabilitu, můžeme hodnotit rovněž pomocí **koncentračních křivek**, které graficky zachycují prostorovou nerovnoměrnost rozdělení počtu obyvatel podle velikostních skupin obcí. Soubor šestnácti správních obvodů Ústeckého kraje jsme rozdělili do dvou souborů podle toho, zda v nich leží či neleží bývalá okresní města. Obyvatelstvo v obvodech s okresními městy by mělo být z pohledu velikostních skupin obcí rozprostřeno více nerovnoměrně, neboť v jejich velkých městech se koncentruje značná

část populace obvodu. Vzhledem k tomu, že v těchto obvodech žije přes 68 % populace Ústeckého kraje, podléjí se na formování krajské křivky významným dílem. To dokazuje i to, že se jejich koncentrační křivky pohybují okolo krajské. V souladu s předchozími závěry dosahuje v této skupině obvodů nejrovnoměrnějšího

rozdělení obyvatel podle velikostních skupin obcí lounský obvod. Naopak pod krajskou koncentrační křivkou jsou obvody s již zmiňovanými velkými průmyslovými městy jako Most, Chomutov, Ústí nad Labem a Děčín. Jinými slovy jejich populace je méně rovnoměrně rozdělená do celé škály velikostních skupin obcí než populace celého kraje.

Křivky koncentrace osídlení obvodů bez bývalých okresních měst

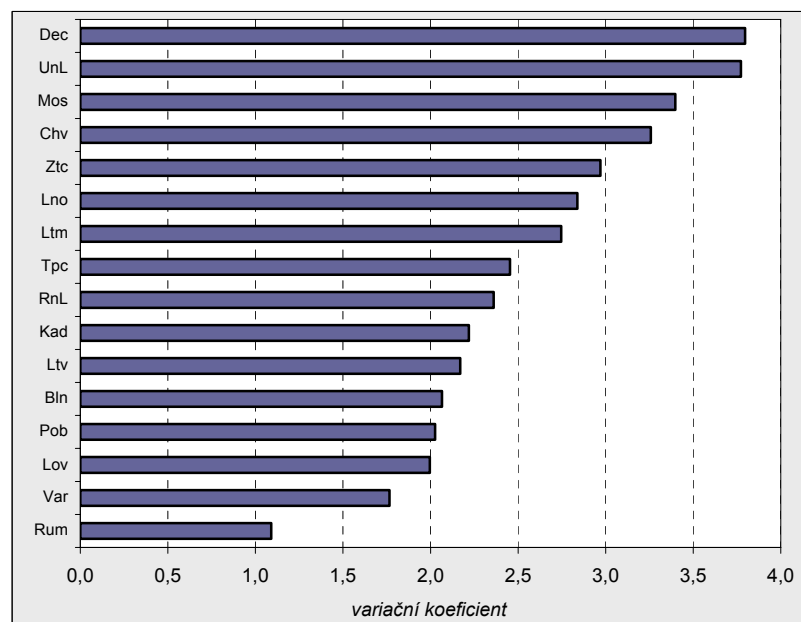
Mnohem rovnoměrněji než v předchozí skupině obvodů je rozdělena populace v menších správních obvodech. Až na některé výjimky jsou všechny jejich koncentrační křivky nad koncentrační křivkou kraje. Jednoznačně nejbližší úhlopříčce rovnoměrného rozdělení obyvatel jsou obvody Rumburk a Podbořany, ve kterých absence velkých měst a existence středně velkých obcí

vytváří rovnoměrné rozdělení obyvatel do jednotlivých velikostních skupin obcí. V případě Rumburku se také potvrzuje, že ač žije přes 90 % populace obvodu ve městech, jsou tato města zastoupena v celé škále velikostních skupin obcí a žádné velké město na sebe nestrhává velký podíl obyvatelstva. I z koncentračních křivek je patrné, že převážně historicky zemědělské oblasti, ve kterých se nevytvořila velká centra, mají rozptýlenější a rovnoměrnější populaci dle velikostních skupin obcí.

Opustíme-li velikostní skupiny obcí a podíváme-li se na **nerovnoměrnost pouze z pohledu počtu obyvatel v obcích⁴**, pak největší rozdíly mezi

obcemi uvnitř jednotlivých správních obvodů jsou v obvodech Děčín a Ústí nad Labem. Jinými slovy, v těchto obvodech jsou průměrné rozdíly mezi obcemi největší. Tak jako v jiných obvodech i zde jsou velmi malé obce, ale mimo to jsou zde velká okresní města. Město Děčín mělo na konci roku 2005 necelých 52 tisíc obyvatel a nejmenší obec obvodu, Merboltice, necelých 140 obyvatel. Podobně v Ústí nad Labem žilo přes 94 tisíc obyvatel a v Tašově jen okolo 122 lidí. Podobné extrémy samozřejmě nalezneme i v jiných správních obvodech, ale v celkovém součtu jsou v obvodech s bývalými okresními městy (tj. v nejlidnatějších obvodech)

Variabilita sídelní struktury v SO ORP (k 31. 12. 2005)

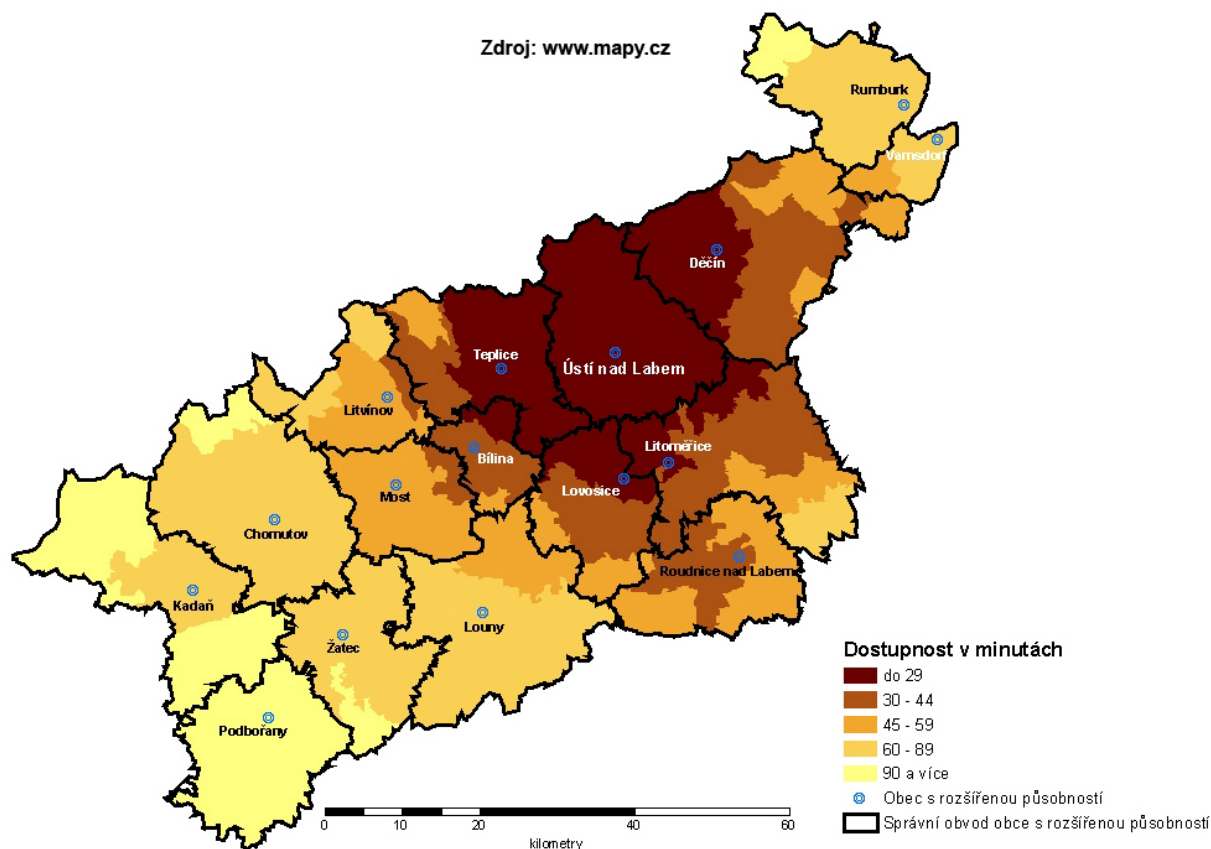
⁴ Počítáno jako variační koeficient správních obvodů pro počet obyvatel v obcích.

větší nerovnoměrnosti. Naopak nejmenší rozdíly uvnitř obvodů vykazovaly správní obvody Rumburk, Varnsdorf, Lovosice a Podbořany.

Jak je z předchozího grafu patrné, v Ústeckém kraji se významně projevuje **závislost mezi počtem obyvatel v obvodu a nerovnoměrností sídelní struktury**. Ve větších správních obvodech existují větší rozdíly mezi obcemi a naopak. Ještě větší závislosti dosahuje sídelní nerovnoměrnost **s počtem obyvatel v sídelním městě obvodu**⁵. Při použití srovnání pomocí variačního koeficientu se totiž nakonec ukazuje, že i když mají například zemědělské oblasti rovnoměrně obsazenou celou škálu velikostních skupin obcí (tzn. plošší koncentrační křivky) a působí tak homogenně, existují i zde významné vnitroregionální extrémny a to v souvislosti s velikostí sídelního města. Na pomyslném žebříčku variability sídelní struktury správních obvodů se totiž hned za obvody s velkými průmyslovými městy umístily obvody Žatec, Louny a Litoměřice.

Sídelní struktura a poloha regionu vůči rozvojovým centrům je často chápána jako klíčový faktor různých sociálních a ekonomických jevů. Proto jsme vytvořili následující dva kartogramy, které zachycují časové vzdálenosti jednotlivých obcí Ústeckého kraje **od administrativního centra kraje**, krajského města Ústí nad Labem, a **od sídel správních obvodů obcí s rozšířenou působností**, do jejichž správy spadají. Tyto vzdálenosti jsme následně dali do souvislosti s jedním z nejvýznamnějších sociálně-ekonomických ukazatelů, s nezaměstnaností.

Časová dostupnost krajského města individuální dopravou v Ústeckém kraji

Vzdálenost vzdušnou čarou není z důvodu různých dopravních podmínek pro toto posuzování nejvhodnější. Například časové dostupnosti obcí v blízkosti velkých silničních tahů jsou kratší (například dojezd z obcí podél dálnice D8 z obcí správního obvodu Roudnice nad Labem) než dostupnosti obcí, které jsou sice vzdušnou čarou blíže centru, ale leží mimo velké dopravní tepny. Z tohoto důvodu jsme použili veřejný internetový portál www.mapy.cz a pomocí plánovače tras našli nejrychlejší spojení individuální dopravou mezi danou obcí a krajským městem nebo obcí a centrem příslušného správního obvodu (v týdnu od 10. 7. 2006 do 15. 7. 2006).

⁵ Korelační koeficient dosahuje hodnoty 0,78.

Území Ústeckého kraje bylo na prvním kartogramu rozděleno do zón časové dostupnosti krajského města. Obyvatelé 77 obcí (tj. 22 % obcí a 38 % obyvatel kraje, včetně krajského města a jeho obyvatel) se v průměru dostanou do centra krajského města do 30 minut. Tyto obce se rozkládají na 20 % celkové plochy kraje. Naopak z 34 obcí kraje trvá cesta individuální dopravou do krajského města více než hodinu a půl. Z hlediska rozlohy se jedná o 15 % celkové rozlohy kraje, z hlediska počtu obyvatel to jsou necelá 4 %. Jedná se o především o nejdlehlší části kraje na hranici s krajem Karlovarským, kde je velmi nízká hustota osídlení.

Tab. 3.1.3 Vybrané charakteristiky k 31. 12. 2005 podle časové dostupnosti krajského města Ústí nad Labem individuální dopravou

	Počet obcí	Míra registrované nezaměstnanosti (%)	Podíl na počtu nezaměstnaných v kraji (%)	Podíl na počtu obyvatel kraje (%)	Podíl na celkové rozloze kraje (%)
Krajské město	1	13,8	9,9	11,5	1,8
Časová dostupnost krajského města (min.)					
do 29	76	14,1	22,5	26,6	17,9
30 - 44	82	15,7	11,2	12,1	16,9
45 - 59	67	22,0	22,4	16,8	18,1
60 - 89	94	17,1	30,3	29,1	30,6
90 a více	34	16,2	3,7	3,8	14,8

Míra nezaměstnanosti se vzdáleností od krajského města stoupá do jedné hodiny dojezdového času, pak dochází k jejímu poklesu. Oblast, která je vzdálená od krajského města 45-59 minut, zahrnuje především správní obvody Litvínov, Most a severní cíp obvodu Louny, kde je nezaměstnanost v kraji nejvyšší, jak můžeme vidět na kartogramu s registrovanou mírou nezaměstnanosti podle obcí v příloze této publikace. Z tabulky je zřejmé, že souvislost mezi dostupností krajského města individuální dopravou a mírou nezaměstnanosti není jednoznačná a potvrzuje se, že krajské město není jediné velké ekonomické centrum kraje, jak je tomu například v Pardubickém kraji, kde se nezaměstnanost se vzdáleností od Pardubic zvyšuje.

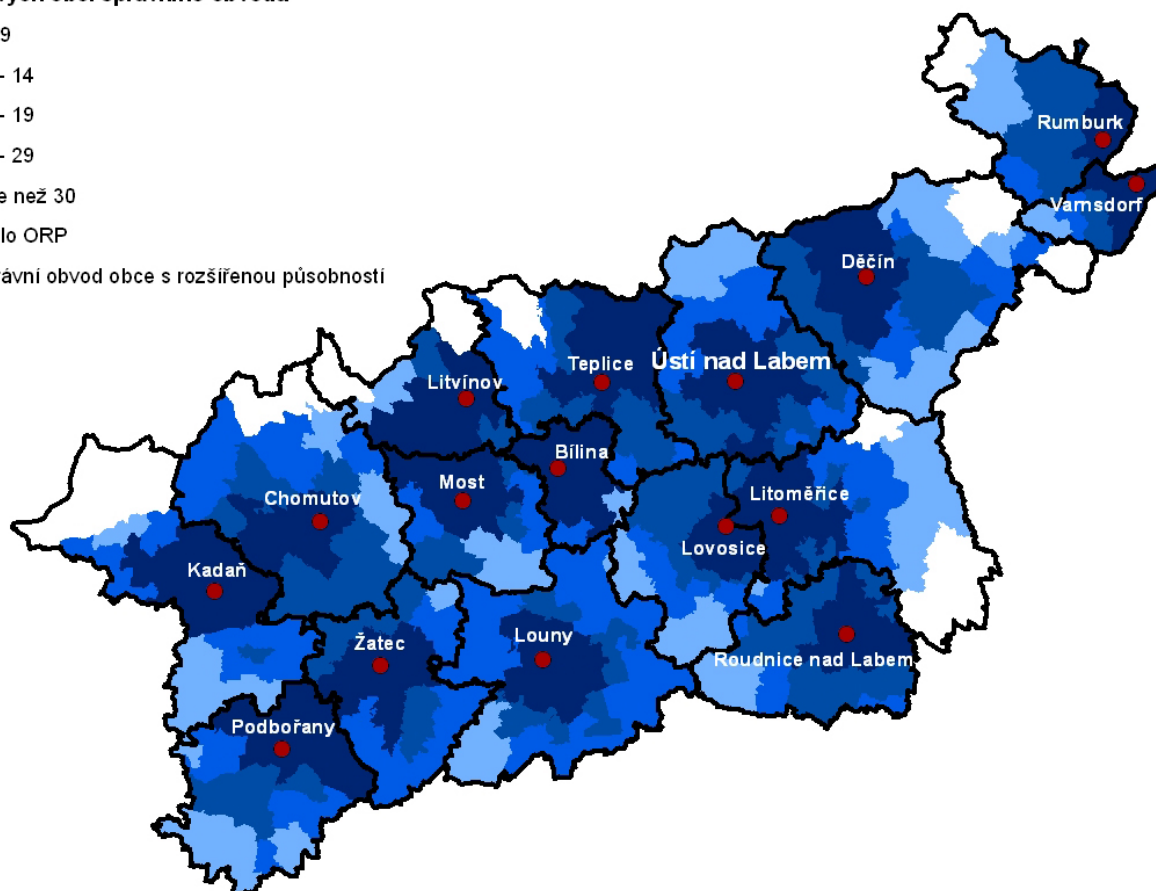
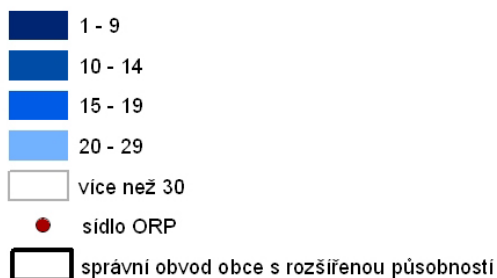
Následující kartogram zachycuje **nejkratší časovou vzdálenost individuální dopravou do sídel správních obvodů ORP z obcí** v rámci jejich správního obvodu. Přímou v sídlech správních obvodů ORP žije téměř 60 % obyvatel kraje. Dalších 26 % obyvatel se při použití individuální dopravy do sídla svého správního obvodu dostane průměrně za méně než 15 minut. Naproti tomu z 18 obcí (tj. 5 % obcí kraje) se do sídla svého ORP dostanou obyvatelé za půl hodiny a více. Z hlediska podílu obyvatel se však jedná pouze o 2 % obyvatel kraje. Tyto obce se převážně nacházejí v horských oblastech obvodů Kadaň, Chomutov, Litvínov, Teplice a Rumburk. Dosti odlehlé oblasti najdeme i v obvodu Děčín a Litoměřice.

Při pohledu na míru nezaměstnanosti podle časové dostupnosti sídla správního obvodu nelze vysledovat významnou vazbu. Pouze je zřejmé, že nejnižší nezaměstnanost je přímo v sídlech správních obvodů, a zcela proti očekávání následují nejdlehlší obce, kdy nezaměstnanost v této časové zóně se nejvíce blíží celokrajскому průměru. Pod průměrem jsou pouze již dříve zmíněná sídla ORP.

Časová dostupnost sídel obvodů ORP v Ústeckém kraji individuální dopravou

Zdroj: www.mapy.cz

časová dostupnost (min)
z jednotlivých obcí správního obvodu

Bylo by samozřejmě možné hledat další souvislosti mezi dostupností krajského města či sídla správního obvodu ORP a dalšími ukazateli (bytová výstavba, migrační přírůstky, podnikatelská aktivita apod.), ale to je již nad rámec této publikace. Záměrem bylo ukázat možnosti hodnocení z méně tradičních pohledů než je územní srovnání v administrativních hranicích či srovnání podle velikostních skupin obcí.

Tab. 3.1.4 Vybrané charakteristiky k 31. 12. 2005 podle časové dostupnosti sídel správních obvodů ORP individuální dopravou

	Počet obcí	Míra registrované nezaměstnanosti (%)	Podíl na počtu nezaměstnaných v kraji (%)	Podíl na počtu obyvatel kraje (%)	Podíl na celkové rozloze kraje (%)
Sídlo správního obvodu	16	15,9	59,2	59,9	13,4
Časová dostupnost sídla správního obvodu (min.)					
do 9	89	17,6	14,0	13,8	16,3
10 - 14	100	17,8	12,4	12,1	22,5
15 - 19	80	17,2	7,4	7,4	22,6
20 - 29	51	18,5	4,6	4,3	16,1
30 a více	18	16,9	2,5	2,5	9,1

3.2 Demografický vývoj

Jedním ze základních faktorů ovlivňujících ekonomický, sociální i politický vývoj území je jeho demografická skladba a vzorce chování jeho obyvatel. Současné demografické složení je kvalitativní základnou rozvoje budoucího lidského kapitálu, jehož charakter předurčuje kvalitativní i kvantitativní vývoj regionu. Na druhou stranu je sama demografická struktura regionu odrazem dlouhodobého společenského, ekonomického a politického vývoje. V Ústeckém kraji je klíčovým faktorem odlišné skladby obyvatelstva správních obvodů jednak přesun obyvatelstva po druhé světové válce, pokud začneme u nejstarších věkových skupin, a pokud vezmeme v úvahu obyvatelstvo mladší, tak prohlubující se industrializace severních Čech v 50. až 80. letech 20. století, která byla doprovázena intenzivní bytovou výstavbou v určitých oblastech.

Demografický vývoj ve správních obvodech Ústeckého kraje kopíroval po roce 1989 více či méně demografické trendy probíhající v celé České republice. Uvedme alespoň příklady některých z nich: snižovala se úmrtnost i potratovost, zvyšoval se průměrný věk obyvatelstva, věk matek při prvním porodu či podíl dětí narozených mimo manželství. Jedná se o výčet pouze několika demografických charakteristik, kterým se budeme v této kapitole věnovat, abychom lépe postihli demografické rozdíly mezi jednotlivými správními obvody obcí s rozšířenou působností.

V úvodu je nutné opět zdůraznit, že tato území jsou poměrně malá a rozdíly mezi nimi mohou do značné míry vyplývat právě z tohoto členění. Navíc, jak jsme již naznačili v předchozí kapitole, jedná se o administrativně vytvořené regiony s různou rozlohou i počtem obyvatel. I přesto, že jsou už kvůli svému vymezení správní obvody těžko srovnatelné, v případě mnoha ukazatelů se potvrzují zřetelné podobnosti v rámci určitých skupin správních obvodů a současně rozdíly mezi takto vymezenými skupinami. Rozdíly lze nalézt například mezi zemědělskými rovinatými oblastmi na jihu Ústeckého kraje a průmyslovými oblastmi na severu; mezi oblastmi bývalých Sudet a českého vnitrozemí; či mezi správními obvody s velkými městy a regiony s více roztržštěnou obecní (správní) strukturou.

POČET OBYVATEL A VĚKOVÁ STRUKTURA

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, **počty obyvatel ve správních obvodech Ústeckého kraje** jsou velmi rozdílné. Nejvíce obyvatel žije v Ústí nad Labem, Teplicích a Chomutově. V těchto třech nejlidnatějších obvodech žije přes 37 % obyvatel Ústeckého kraje, zatímco ve třech nejméně lidnatých obvodech, Podbořanech, Bílině a Varnsdorfu, žije pouze necelých 7 % obyvatel.

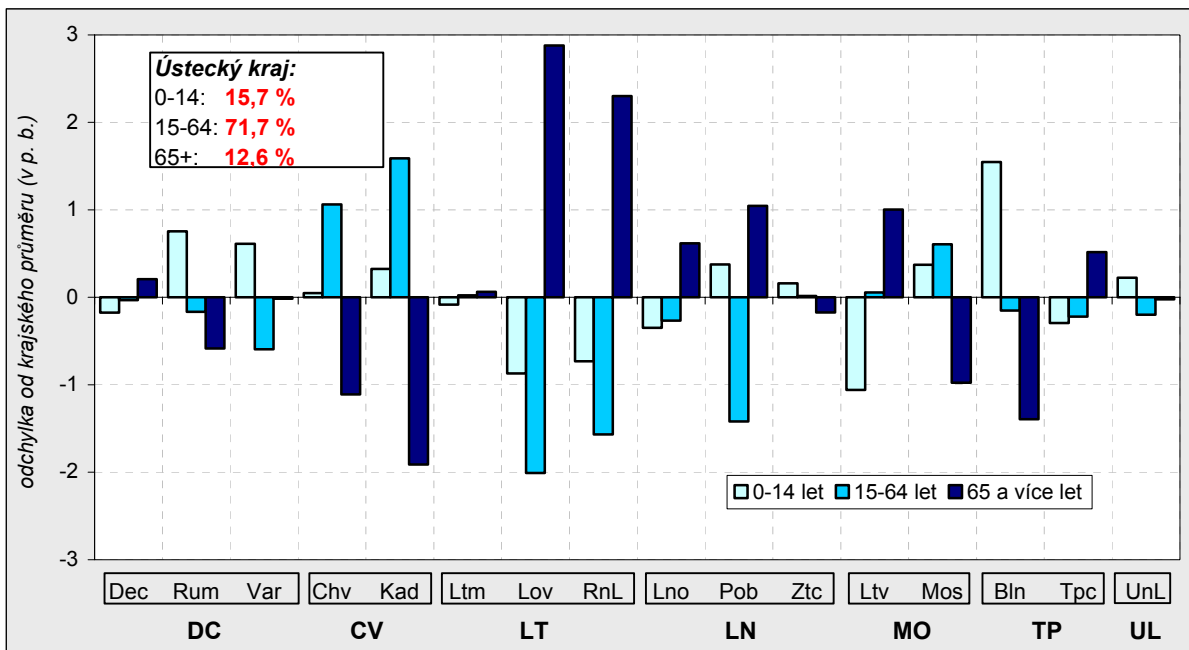
Tab. 3.2.1 Počet obyvatel a věková struktura obyvatelstva podle správních obvodů ORP (k 31. 12.)

	2000 ¹⁾					2005					Index 2005/2000
	celkem	podíl (%)				celkem	podíl (%)				
		ženy	0-14 let	15-64 let	65 a více let		ženy	0-14 let	15-64 let	65 a více let	
Ústecký kraj	820 380	51,0	17,0	70,8	12,2	823 173	50,9	15,7	71,7	12,6	100,3
v tom správní obvody											
Bílina	20 656	50,8	17,5	71,9	10,6	20 553	50,9	17,2	71,6	11,2	99,5
Děčín	79 367	50,8	16,6	70,8	12,6	79 309	50,7	15,5	71,7	12,8	99,9
Chomutov	80 999	50,8	17,6	71,6	10,8	81 251	51,0	15,7	72,8	11,5	100,3
Kadaň	43 965	50,5	18,1	72,0	9,8	43 980	50,7	16,0	73,3	10,7	100,0
Litoměřice	57 663	50,6	17,0	70,9	12,1	57 573	50,6	15,6	71,8	12,6	99,8
Litvínov	40 179	50,7	15,5	71,0	13,5	40 203	50,5	14,6	71,8	13,6	100,1
Louny	42 875	51,2	16,9	69,8	13,3	42 831	51,1	15,3	71,5	13,2	99,9
Lovosice	26 603	50,8	15,6	69,7	14,7	26 631	50,5	14,8	69,7	15,5	100,1
Most	77 041	51,4	18,2	71,1	10,7	76 633	51,3	16,0	72,3	11,6	99,5
Podbořany	15 712	50,2	17,3	69,9	12,9	15 837	50,1	16,1	70,3	13,6	100,8
Roudnice nad Labem	30 057	50,9	15,6	69,5	14,9	30 644	51,0	14,9	70,2	14,9	102,0
Rumburk	33 857	50,7	18,0	70,6	11,5	34 182	50,6	16,4	71,6	12,0	101,0
Teplice	105 466	51,4	16,3	70,6	13,1	107 046	51,3	15,4	71,5	13,1	101,5
Ústí nad Labem	117 764	51,5	16,9	70,9	12,2	118 633	51,3	15,9	71,5	12,6	100,7
Varnsdorf	20 719	51,5	17,3	70,4	12,3	20 599	51,1	16,3	71,1	12,6	99,4
Žatec	27 457	50,4	17,3	70,6	12,1	27 268	50,3	15,8	71,8	12,4	99,3

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

Věková struktura obyvatelstva se v jednotlivých správních obvodech Ústeckého kraje značně liší. Tyto rozdíly vyplývají především z odlišné intenzity, s jakou probíhala industrializace ve druhé polovině 20. století. Ta přivedla do vybraných regionů převážně mladé lidi a omladila tak jejich věkovou strukturu často na úkor ostatních regionů. Určitý vliv, i když dnes již časově velmi vzdálený, měla i příslušnost regionu k Sudetům, a s tím související rozdílná intenzita ztráty obyvatelstva po druhé světové válce. Z těchto důvodů se v Ústeckém kraji vytvořily nejméně dvě skupiny správních obvodů, které mají podobnou minulost i věkovou strukturu.

Srovnání věkové struktury obyvatel ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005

Nejnižší podíl obyvatel starších 65 let⁶ byl na konci roku 2005 v obvodech Kadaň, Bílina, Chomutov a Most a (s výjimkou Bíliny) zároveň s tím byl v těchto obvodech i **nejvyšší podíl obyvatel od 15 do 64 let**. Jedná se o správní obvody, do kterých se v průběhu budování socialismu stěhovalo velké množství obyvatel. Jedná se právě o ty regiony, které získávaly velké množství převážně mladých obyvatel, kteří zde získali byt a práci v rostoucím energetickém, těžkém a chemickém průmyslu. V období 1950-1970 vzrostly počty obyvatel nejvíce ze všech správních obvodů v obvodech Kadaň, Chomutov a Most a tyto přírůstky přesáhly pětinu celkového počtu obyvatel v těchto obvodech.

Naopak **největší podíl obyvatel starších 65 let** a zároveň **nejmenší podíl obyvatel ve věku 15 až 64 let** byl zaznamenán v roce 2005 v obvodech Lovosice a Roudnice. Jedná se zjednodušeně o zástupce skupiny oblastí, které přišly po druhé světové válce o méně obyvatel, než byl průměr, a zároveň o oblasti, v nichž nedocházelo k velkému rozvoji těžkého průmyslu, který by s sebou přinášel potřebu přílivu nových pracovníků. Rovněž v těchto obvodech schází významná administrativní centra, která by přitahovala další obyvatele.

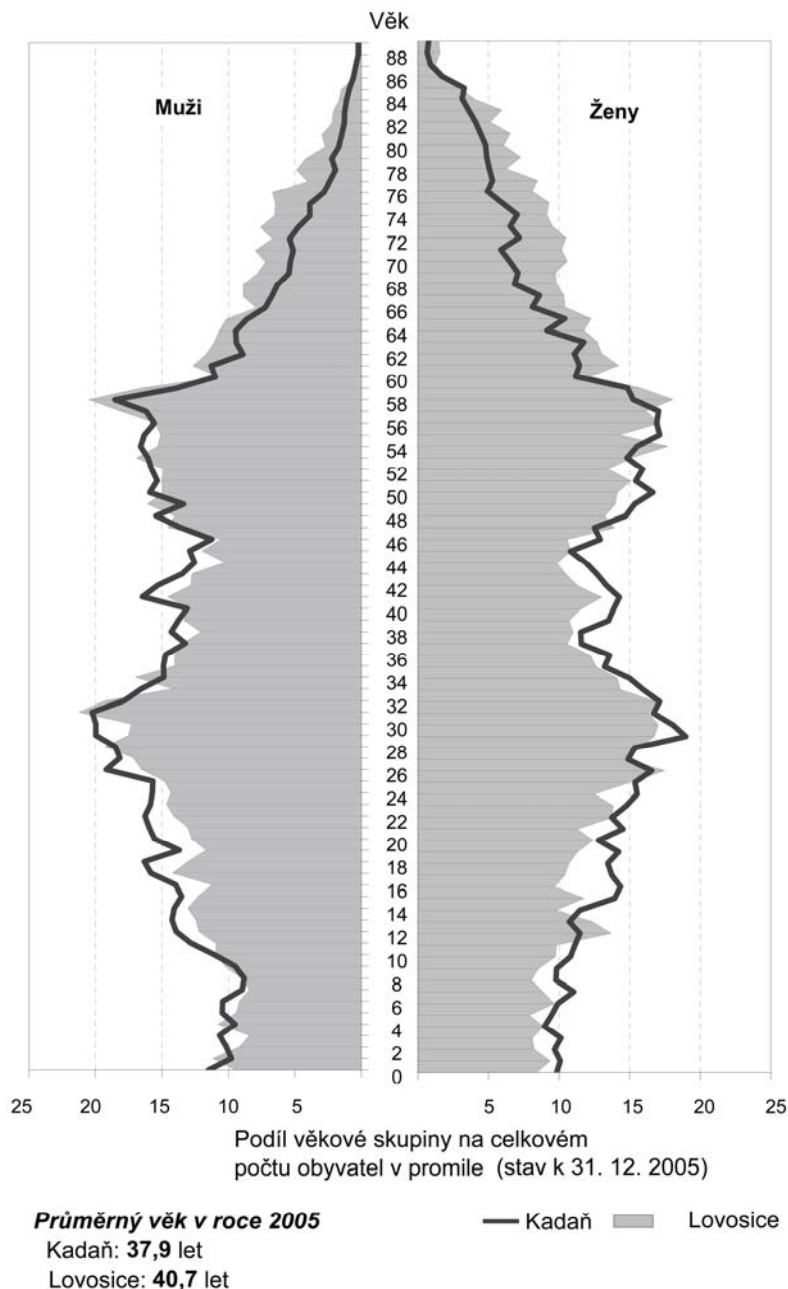
Vztah intenzity ztráty obyvatelstva po roce 1945 a podíl obyvatel starších 65 let ovšem není zcela jednoznačný a nelze ho přeceňovat. Přestože se korelační koeficient pohybuje poměrně vysoko (hodnota přes 0,5), tak existují velké odlišnosti mezi regiony, které měly po válce zdánlivě stejný osud a ztratily velký počet obyvatel. Například Kadaň přišla o více než 54 % obyvatel mezi lety 1930-1950 a podíl obyvatel nad 65 let má nejnižší z celého kraje, zatímco Podbořany, které přišly o téměř 43 % obyvatel, mají naopak jeden z nejvyšších podílů obyvatel nad 65 let. Příčiny tohoto rozdílu je nutné hledat především v různé intenzitě migrace a její skladbě. Naopak **podíl obyvatelstva do 15 let** závisí vedle dlouhodobého vývoje (neboť se jedná o podíl) také na vývoji porodnosti (resp. plodnosti) v posledních letech. Z předchozího grafu

⁶ Z důvodu přehlednosti textu je pro označení popisovaných věkových skupin v celé publikaci dodržováno následující pravidlo: termínem „obyvatelé do 15 let“ jsou označováni obyvatelé ve věku 0-14 let a termínem „obyvatelé starší 15 let“ jsou definováni obyvatelé ve věku 15 a více let.

je patrný výrazně nadprůměrný podíl dětí v obvodu Bílina, Rumburk a Varnsdorf na úkor ostatních věkových skupin. Naopak v Litvínově, Lovosicích a Roudnici je podíl dětí značně podprůměrný.

Nejlepší grafickou možností, jak přehledně znázornit věkovou strukturu populace, je **strom života**. Ovšem vzhledem k tomu, že se Ústecký kraj skládá z 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, bylo by publikování všech 16 stromů života nepřehledné a těžko porovnatelné. Proto jsme pro zachycení rozdílů v rámci Ústeckého kraje vybrali dva zástupce, kteří leží na opačných koncích pomyslné škály průměrného věku. Průměrně starší populace zastupuje obvod Lovosice s průměrným věkem 40,7 let a populace nejmladší v Ústeckém kraji zastupuje Kadaň, kde dosahuje průměrný věk pouze 37,9 let.

**Věkové složení obyvatelstva správních obvodů
ORP Lovosice a Kadaň**

Při porovnání věkového složení obyvatelstva těchto dvou obvodů je na první pohled patrný značně vyšší podíl obyvatel starších 60 let v Lovosicích oproti Kadani. Jedná se o obyvatele narozené před rokem 1955, kterých se do značné míry dotkly přesuny obyvatelstva po druhé světové válce, ale i v letech následujících. Jak již bylo řečeno výše, Kadaň měla v roce 1950 o více než 54 % obyvatel méně než v roce 1930. V Lovosicích to bylo pouze o necelých 24 %. Na druhou stranu vzrostl mezi lety 1950 a 1970 počet obyvatel v Kadani o více než 23 %, zatímco v Lovosicích pouze o zhruba 11 %.

Naopak v podílech mladších ročníků na celkové populaci výrazně převažuje populace Kadaně, jejíž populace byla migrací a následně i přirozenou měnou omlazována. Zvláště patrný je rozdíl u dnešní populace 15-30letých, tedy dětí pozdního „baby-boomu“ 70. let, kde jsou tyto podíly v Lovosicích oproti Kadani značně nižší.

Přes značné rozdíly ve věkovém složení populace je v obou případech patrná podobnost s věkovou strukturou celé České republiky. Dva výrazné výstupky, vzdálené od sebe zhruba 30 let, zachycují dvě vlny „baby-boomu“. V první vlně se jedná o děti narozené po druhé světové válce, v druhé vlně o děti těchto poválečných dětí, podporované navíc propopulační politikou v 70. letech 20. století.

STÁŘÍ POPULACE

Stromy života, jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, charakterizují sice věkovou strukturu populace daného území a tím i celkové stáří této populace, problém ovšem nastává při porovnání více regionů navzájem. V takovém případě je vhodnější použít komplexnější ukazatele, které v jedné hodnotě kvantifikují vlastnosti populace v daném regionu. Mezi ukazatele, které splňují tyto podmínky, patří například průměrný věk, index stáří, index ekonomického zatížení a dva různé indexy závislosti. Každý z nich odhaluje jiný aspekt stáří populace, všechny však spolu, už z podstaty hodnocení téhož subjektu (tj. populace), úzce souvisí.

Tab. 3.2.2 Charakteristiky věkové struktury obyvatelstva podle správních obvodů ORP

	Průměrný věk		Index stáří		Index závislosti I.		Index závislosti II.		Index ekonomického zatížení	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Ústecký kraj	37,7	39,0	71,8	80,2	23,9	21,9	17,2	17,5	41,1	39,4
v tom správní obvody:										
Bílina	37,1	38,1	60,5	64,9	23,0	24,1	13,9	15,6	36,9	39,7
Děčín	38,1	39,4	76,0	82,5	23,5	21,6	17,9	17,8	41,4	39,4
Chomutov	36,7	38,2	61,5	72,9	24,7	21,6	15,2	15,8	39,8	37,4
Kadaň	36,2	37,9	54,2	66,7	25,3	21,8	13,7	14,5	39,0	36,4
Litoměřice	37,6	39,2	70,8	81,1	24,2	21,7	17,2	17,6	41,4	39,3
Litvínov	39,1	39,9	88,0	92,9	21,8	20,4	19,1	18,9	40,9	39,3
Louny	38,2	39,2	80,3	86,1	24,1	21,4	19,3	18,5	43,4	39,9
Lovosice	39,7	40,7	97,4	104,4	22,0	21,2	21,5	22,2	43,5	43,4
Most	36,7	38,2	58,6	72,3	25,8	22,2	15,1	16,0	40,9	38,2
Podbořany	37,8	39,1	74,8	84,9	24,3	22,8	18,2	19,4	42,5	42,2
Roudnice nad Labem	39,4	40,4	96,6	99,6	22,3	21,3	21,6	21,2	43,9	42,5
Rumburk	37,2	38,4	65,6	73,0	25,4	23,0	16,7	16,8	42,1	39,7
Teplice	38,4	39,4	78,8	85,1	22,6	21,5	17,8	18,3	40,4	39,8
Ústí nad Labem	37,8	39,0	71,9	79,0	24,1	22,2	17,3	17,6	41,4	39,8
Varnsdorf	37,5	38,8	69,8	77,1	25,2	22,9	17,6	17,7	42,8	40,5
Žatec	37,5	38,8	72,1	78,3	24,2	22,1	17,4	17,3	41,6	39,4

Index stáří - počet osob ve věku 65 let a starších na 100 dětí ve věku 0-14 let

Index závislosti I. - počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-64 let

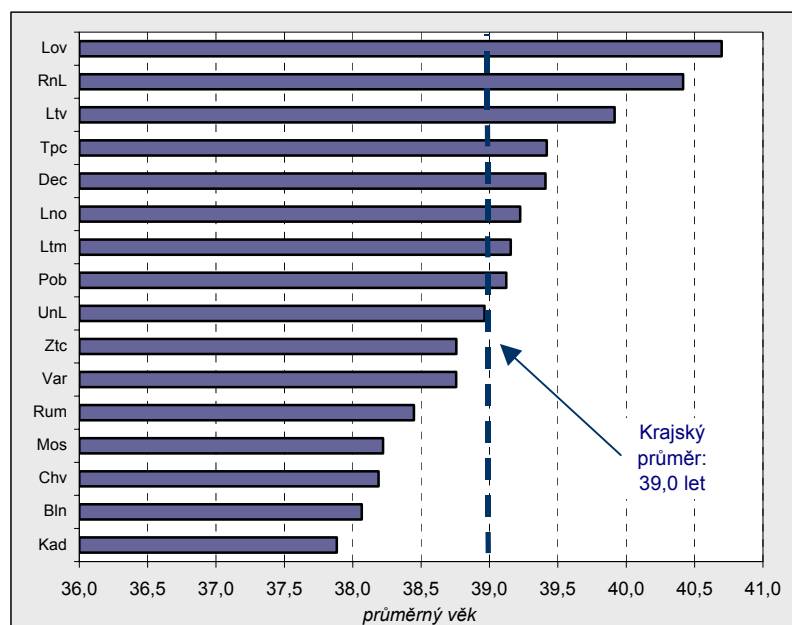
Index závislosti II. - počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let

Index ekonomického zatížení - počet dětí ve věku 0-14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let

V průběhu posledních pěti let populace Ústeckého kraje stárnula. Tento trend probíhá v celé České republice i v jednotlivých správních obvodech Ústeckého kraje a vyplývá ze souběžného poklesu porodnosti a úmrtnosti. Mezi lety 2000-2005 poklesl v Ústeckém kraji počet obyvatel v předproduktivním věku o více než 7 %, zatímco populace v produktivním věku vzrostla o více než 1 % a populace v poproduktivním věku dokonce o více než 3 %. Tato změna se pak promítla různě intenzivně i do jednotlivých charakteristik věkové struktury kraje.

Průměrný věk se v kraji zvýšil na 39,0 let z původních 37,7 let.

Průměrný věk ve správních obvodech ORP (k 31. 12. 2005)

Kvůli rostoucímu počtu starších obyvatel a poklesu počtu mladých lidí vzrostl index stáří z hodnoty 71,8 (počet obyvatel starších 65 let na 100 dětí ve věku 0-14 let) na 80,2. Samotný pokles počtu dětí do 15 let se promítl do poklesu indexu závislosti prvního typu a současně mírně rostoucí index závislosti druhého typu odráží růst počtu obyvatel starších 65 let. Vzhledem k tomu, že pokles obyvatel v předproduktivním věku byl pouze částečně kompenzován nárůstem obyvatel v poproduktivním věku, a zároveň se zvýšil počet obyvatel v produktivním věku, poklesl index ekonomického zatížení z hodnoty 41,1 na 39,4.

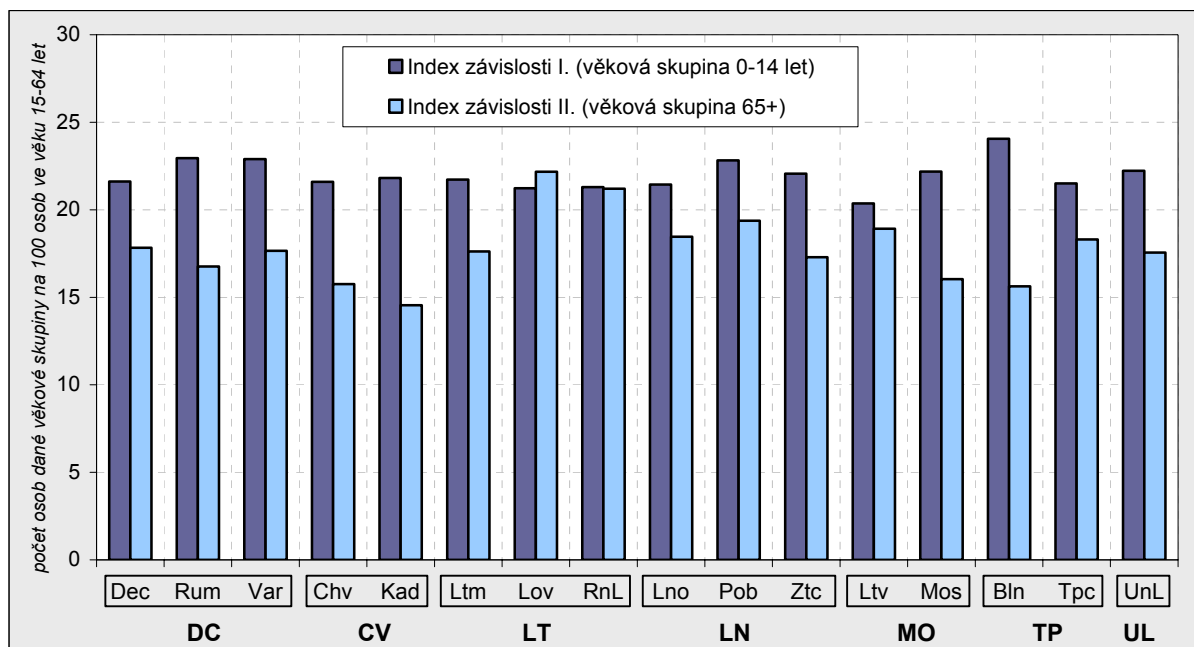
Z pohledu vnitrokrasné variability je Ústecký kraj v případě průměrného věku pátým nejhomogennějším krajem. V této souvislosti nejhomogennější je kraj Olomoucký a naopak nejheterogennější je Karlovarský kraj.

K obdobnému stárnutí populace dochází, i když s různou intenzitou, i v jednotlivých správních obvodech Ústeckého kraje. V posledních pěti letech **nejpomaleji stárnuly obvody, ve kterých jsou průměrně nejstarší populace**. Jedná se o obvody Lovosice, Roudnice a Litvínov. Naopak nejmladší populace v roce 2000, například v Kadani, Bílině, Chomutově a Mostu, stárnuly podstatně rychleji. Přesto při porovnání relativního stáří populací v jednotlivých obvodech nedošlo mezi lety 2000 a 2005 k žádným velkým změnám. Nejstarší populace zůstaly nejstarší a nejmladší populace se stále drží mezi populacemi relativně mladými.

Stárnutí populací jednotlivých obvodů dokládá i vývoj indexu stáří a obou indexů závislosti. Za posledních pět let nejvíce vzrostl **index stáří** ve správních obvodech Most, Kadaň a Chomutov. V případě prvních dvou jmenovaných dokonce o více než 20 %. Pomalý růst indexu stáří v obvodech Roudnice, Litvínov a Lovosice potvrzuje relativně pomalejší stárnutí populací, které jsme již vyvodili ze změn průměrného věku.

V průběhu let 2000-2005 klesl počet obyvatel v předproduktivním věku ve všech správních obvodech Ústeckého kraje. Převážně z tohoto důvodu klesl ve všech obvodech kromě Bíliny **index závislosti prvního typu** (tj. počet obyvatel v předproduktivním věku na 100 osob ve věku produktivním). Důvodem, proč se Bílina vymyká, je skutečnost, že současně s velmi malým poklesem počtu dětí došlo, jako v jediném obvodu, také k poklesu počtu obyvatel v produktivním věku.

Indexy závislosti (věkových skupin 0-14 let a starších 65 let na 100 osob 15-64 let) k 31. 12. 2005

Naopak nejvíce tento index poklesl v obvodech Chomutov, Kadaň a Most, kde vedle největšího poklesu počtu dětí vzrostl počet obyvatel v produktivním věku. Zatímco růst tohoto indexu závislosti lze z hlediska stability populace (a současného průběžného penzijního systému) hodnotit jako pozitivní jev, **růst indexu závislosti druhého typu** lze ze stejného hlediska hodnotit spíše negativně. A právě k růstu tohoto indexu závislosti došlo (na rozdíl od 1. typu) mezi lety 2000-2005 téměř ve všech správních obvodech Ústeckého

kraje. Výjimku tvoří obvody Louny, Roudnice a Litvínov, jedny z nejstarších obvodů, kde růst počtu obyvatel v produktivním věku předběhl růst počtu obyvatel v poproduktivním věku.

Přestože v Lovosicích ani Roudnici nedošlo v posledních letech k výjimečnému poklesu počtu dětí do 15 let a ani k významnému růstu obyvatel v poproduktivním věku, dosahují tyto dva obvody nejvyrovnanějších výsledků při porovnání indexu závislosti prvního a druhého typu. V případě Lovosic už dokonce **převýšil index zatížení druhého typu index zatížení prvního typu**, což koresponduje s indexem stáří, který dosahuje v Lovosicích hodnoty 104,4. Jinými slovy, počet obyvatel starších 65 let převýšil počet dětí do 15 let.

VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA

Ústecký kraj jako celek dlouhodobě vykazuje nižší úroveň vzdělanosti než je průměr České republiky. To vychází opět z historického zatížení oblasti, která je již od 19. století průmyslovou oblastí a po druhé světové válce byla poznamenána nejprve odchodem značné části původního obyvatelstva a poté koncentrovanou podporou energetiky, důlního, těžkého a chemického průmyslu. Region tak potřeboval hlavně dostatek bytí i méně kvalifikovaných pracovních sil nebo jednostranně specializované pracovníky.

Tab. 3.2.3 Vzdělanostní struktura obyvatel ve věku 25 a více let podle správních obvodů ORP

Zdroj: SLDB 2001

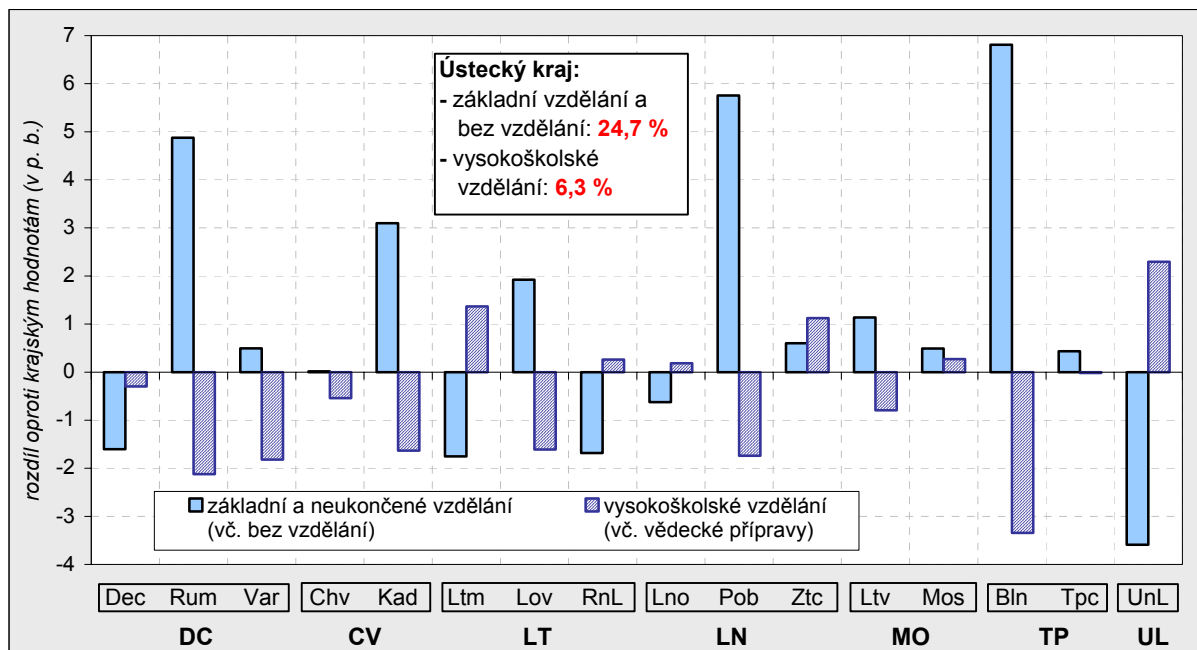
	Počet obyvatel ve věku 25 let a více	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (%)					
		základní a neukončené	vyučení a střední odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské včetně vědecké přípravy	bez vzdělání
Ústecký kraj	556 398	23,8	42,3	23,7	1,0	6,3	0,9
v tom správní obvody:							
Bílina	13 862	30,4	45,4	18,3	0,5	2,9	1,1
Děčín	54 404	22,2	43,0	25,0	1,0	6,0	0,9
Chomutov	53 906	24,0	41,9	23,0	1,0	5,7	0,7
Kadaň	28 823	26,4	43,6	21,6	0,8	4,6	1,4
Litoměřice	39 101	22,0	41,3	25,5	1,1	7,6	0,9
Litvínov	27 743	24,9	44,1	21,4	0,9	5,5	0,9
Louny	28 928	23,4	43,3	24,2	0,8	6,4	0,7
Lovosice	18 509	25,7	46,1	20,7	1,0	4,6	1,0
Most	51 391	24,4	41,9	23,7	0,9	6,5	0,8
Podbořany	10 552	29,4	43,5	19,4	0,7	4,5	1,0
Roudnice nad Labem	20 901	22,7	44,9	23,5	1,1	6,5	0,3
Rumburk	22 568	27,8	42,9	20,4	0,7	4,1	1,8
Teplice	73 003	24,4	42,2	23,6	1,2	6,2	0,7
Ústí nad Labem	80 344	20,4	39,4	27,2	1,3	8,5	0,7
Varnsdorf	13 951	24,4	44,8	23,3	0,9	4,4	0,8
Žatec	18 412	24,1	40,8	24,3	1,0	7,4	1,2

Z pohledu vzdělanostní struktury **zaostává** Ústecký kraj nejvýrazněji **za celorepublikovým průměrem v případě podílů vysokoškoláků** v populaci. V roce 2001 činil tento podíl pouze 5,4 % obyvatel ve věku 15 a více let, zatímco celorepublikový průměr dosahoval hodnoty 8,9 %. V Moravskoslezském kraji, s nímž je Ústecký kraj často srovnáván, byl tento podíl 7,8 % a v Karlovarském kraji, s nímž vytváří Ústecký kraj region soudržnosti NUTS II Severozápad, dosahoval hodnoty 5,6 %. Naopak **podíl obyvatel nad 15 let, kteří mají pouze základní vzdělání (vč. neukončeného)**, je v Ústeckém kraji **nadprůměrný**. Zatímco celorepublikový průměr činil 23,0 % v roce 2001, Ústecký kraj dosahoval hodnoty 27,3 %, což byla po Karlovarském kraji druhá nejvyšší hodnota.

I pokud vezmeme v úvahu pouze **obyvatele starší 25 let**, čímž zabráníme deformaci vzdělanostní struktury dosud studujícím obyvatelstvem, jsou rozdíly oproti ČR značné. V případě Bíliny a Podbořan má přes 30 % populace pouze **základní vzdělání (vč. neukončeného) nebo je bez vzdělání**. Dokonce i správní obvod Ústí nad Labem, přestože je v jeho populaci podíl obyvatel se základním vzděláním nejnižší z celého kraje, přesahuje hodnotu podílu v České republice (19,6 %).

Vzdělanostní struktura - základní (vč. neukonč. a bez vzdělání) a vysokoškolské vzdělání

Zdroj: SLDB 2001 (obyvatelstvo ve věku 25 a více let)

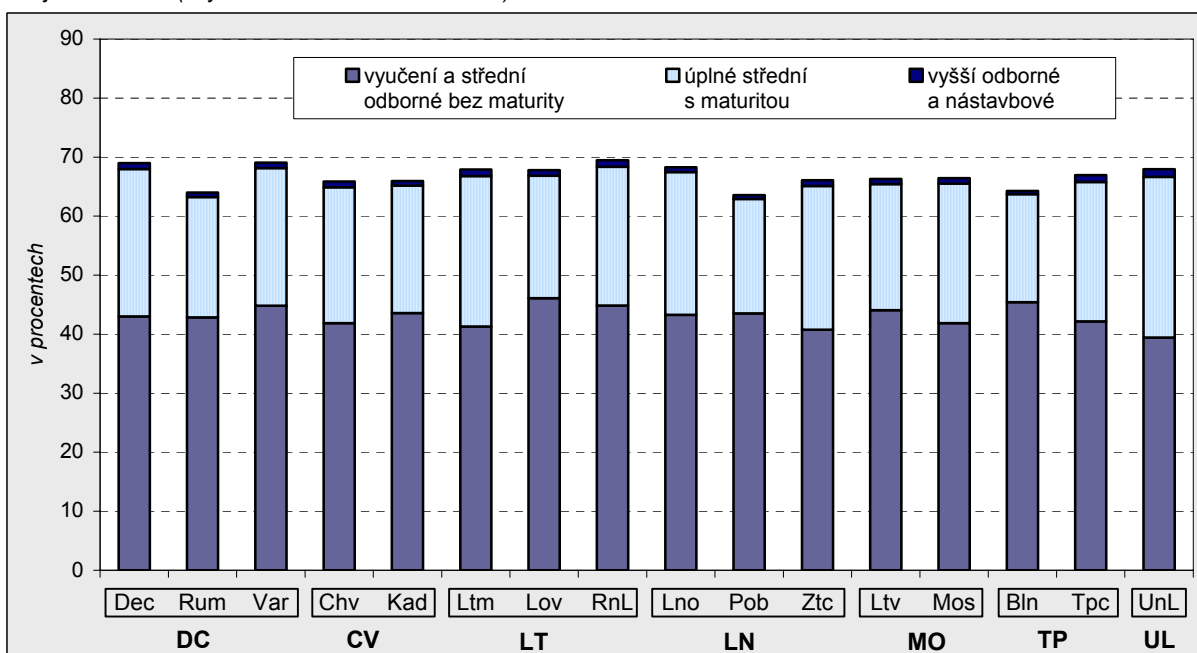

Rozložení obyvatelstva podle **vzdělání** závisí **uvnitř Ústeckého kraje** na různých faktorech. Jedním z nich je přítomnost většího města, které by v regionu zastávalo funkci pólu rozvoje. Ve větších administrativních centrech je koncentrace obyvatel s vyšším vzděláním větší, zatímco v oblastech bez výrazného centra, jako jsou například Podbořany nebo Rumburk, je celková vzdělanost nižší.

Dalším významným faktorem je ekonomická specializace daného regionu. V převážně zemědělských oblastech a oblastech, v nichž byla regionální průmyslová struktura orientovaná hlavně na těžbu a související provozy, je podíl obyvatelstva se základním vzděláním či dokonce bez vzdělání podstatně vyšší než v ostatních obvodech. Jako příklad můžeme opět uvést Bílinu nebo Podbořany.

Vzdělanostní struktura - střední, vyšší odborné a nástavbové vzdělání (v %)

Zdroj: SLDB 2001 (obyvatelstvo ve věku 25 a více let)

V mnoha případech ovšem docházelo ke kombinaci obou definovaných faktorů, ale i k výjimkám. Navíc uvedené faktory nelze brát dogmaticky jako jediné možné. Na vzdělanostní strukturu mělo vliv mnoho

okolností a to opět dlouhodobě, neboť rodiče předávají svým dětem vzorce chování, a proto i zjednodušený pohled na převažující odvětvovou specializaci v jednotlivých správních obvodech může být zavádějící a zakrývat podstatné rozdíly. Jako příklad uveďme Most, který je sice dlouhodobě specializován na těžbu a těžký průmysl, ale také se jedná o velké město v regionu, takže se jeho podíl obyvatel se základním vzděláním (a bez vzdělání) pohybuje okolo celokrajského průměru (zhruba na stejné úrovni jako v Teplicích).

Shrňme tedy rozdíly uvnitř kraje. Z výše uvedených grafů je patrný nadprůměrný podíl obyvatel s nejvýše základním vzděláním v obvodech **Bílina, Podbořany, Rumburk a Kadaň**. Zároveň je v těchto regionech značně podprůměrný počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a relativně nízký podíl obyvatel se středoškolským vzděláním.

Na rozdíl od těchto regionů je vzdělanostní struktura obyvatelstva v dalších obvodech, které jsou rovněž silně zasazeny strukturálními problémy, příznivější. **V Litvínově, Mostě i Chomutově** je vzdělanostní struktura podobná průměrné krajské struktuře. Nemá výrazně vyšší podíl obyvatel s nízkým vzděláním, ani značně podprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných.

Významněji nadprůměrného podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním dosahují pouze obvody **Ústí nad Labem, Litoměřice a Žatec**. V nich je současně podíl obyvatel s vyučením a bez maturity nejnižší a naopak relativně vyšší je jejich podíl obyvatel s úplným středoškolským vzděláním s maturitou.

ŽIVĚ NAROZENÍ, PORODNOST, PLODNOST

V Ústeckém kraji, stejně jako v České republice, došlo v první polovině 90. let k hlubokému poklesu porodnosti, který byl následován stagnací. Až na konci 90. let se v porodnosti projevily důsledky odloženého mateřství právě z první poloviny 90. let a to, že se do fertilního věku dostaly již všechny ženy silných populačních ročníků ze 70. let, a **porodnost se opět začala zvyšovat**.

Tab. 3.2.4 Živě narození podle správních obvodů ORP v letech 2001-2005 (roční průměry)

	Celkem	z toho (%)				v tom věk matky (%)				na 1 000 obyvatel
		rodinný stav matky			1. pořadí narození	do 20 let	20-24 let	25-25 let	30 a více let	
		svo- bodná	vdaná	rozve- dená						
Ústecký kraj	8 352	37,0	55,3	7	47,1	7,2	26,0	39,9	26,9	10,2
v tom správní obvody:										
Bílina	224	43,0	50,5	6,0	45,6	9,3	28,6	41,0	21,1	10,9
Děčín	818	32,8	59,5	7,5	47,3	6,5	25,5	41,3	26,7	10,3
Chomutov	827	39,6	53,0	7,0	47,9	8,6	26,6	38,0	26,9	10,2
Kadaň	446	42,1	51,6	5,9	45,7	9,1	29,7	36,7	24,5	10,2
Litoměřice	571	25,3	66,2	8,0	46,3	4,0	24,9	43,4	27,7	9,9
Litvínov	384	47,1	43,7	8,7	48,1	8,6	29,4	35,9	26,2	9,6
Louny	419	32,3	60,4	6,7	45,7	6,7	26,3	43,2	23,8	9,8
Lovosice	244	24,3	67,6	7,4	46,2	4,0	25,9	44,1	26,0	9,2
Most	778	45,7	44,2	9,9	47,0	10,3	27,0	35,8	26,9	10,1
Podbořany	152	35,9	55,8	7,9	45,9	8,7	30,9	37,5	23,0	9,6
Roudnice nad Labem	298	25,3	68,4	6,1	50,2	4,4	25,1	44,7	25,8	9,8
Rumburk	342	41,9	50,8	6,9	45,2	7,1	27,8	39,8	25,3	10,1
Teplice	1 064	38,1	54,4	7,3	48,1	7,0	24,0	39,6	29,3	10,0
Ústí nad Labem	1 298	36,1	56,4	7,1	47,4	6,1	23,6	40,4	29,9	11,0
Varnsdorf	213	43,2	49,8	6,9	43,8	6,3	27,1	40,6	26,0	10,3
Žatec	276	34,7	58,7	6,3	48,1	8,8	26,6	41,6	22,9	10,1

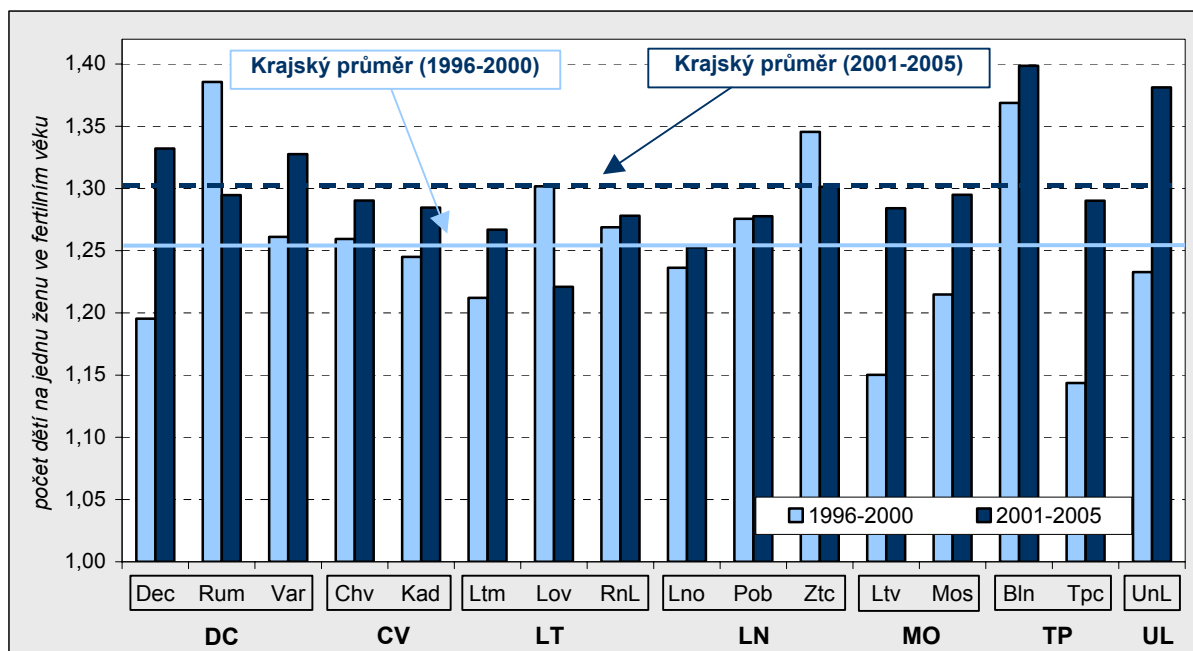
Stejný vývoj probíhal i v jednotlivých správních obvodech, i když s různou intenzitou. **Porodnost v posledních pěti letech rostla** ve všech správních obvodech Ústeckého kraje s výjimkou Lovosic a Loun. Největší nárůst porodnosti zaznamenaly mezi lety 2001-2005 obvody Žatec a Roudnice nad Labem, kde porodnost vzrostla o více než 26 %. Díky tomuto nárůstu se oba obvody dostaly z posledních příček v roce 2001 na příčky v první polovině žebříčku správních obvodů v roce 2005. V obou případech ovšem, jak uvidíme níže, nedošlo k obdobnému nárůstu v plodnosti (mezi obdobím 1996-2000 a 2001-2005).

V Bílině, obvodu se třetí nejrychleji rostoucí porodností, byl nárůst porodnosti téměř 17% a v Kadani, Rumburku a Ústí nad Labem okolo 14 %. A právě Bílina a Ústí nad Labem jsou obvody, které dlouhodobě

stále zůstávají na prvních dvou příčkách pomyslného žebříčku porodnosti v Ústeckém kraji. V roce 2005 dosahovaly hodnot okolo 12 ‰. Naopak výjimečně nízkou porodností se vyznačují obvody Lovosice a Louny, které nedosahují jako jediné ani v roce 2005 hodnoty 9 ‰.

Pokud vyloučíme vliv věkové struktury a vztáhneme živě narozené pouze k ženám ve fertilním věku, jsou výsledky porovnání správních obvodů podobné jako u porodnosti. **Plodnost** byla v letech 2001-2005 nejvyšší v Bílině, kde připadlo na jednu ženu ve fertilním věku v průměru téměř 1,40 dítěte. Následovalo Ústí nad Labem, kde úhrnná plodnost dosahovala hodnoty 1,38 dítěte. Nejnížší plodnosti naopak zaznamenaly správní obvody na jihu Ústeckého kraje, Lovosice, Louny, Litoměřice, Roudnice a Podbořany. Mezi obdobími 1996-2000 a 2001-2005 došlo v těchto oblastech (s výjimkou Litoměřic) k nejpomalejšímu nárůstu plodnosti. V Lovosicích dokonce plodnost poklesla o více než 6 ‰.

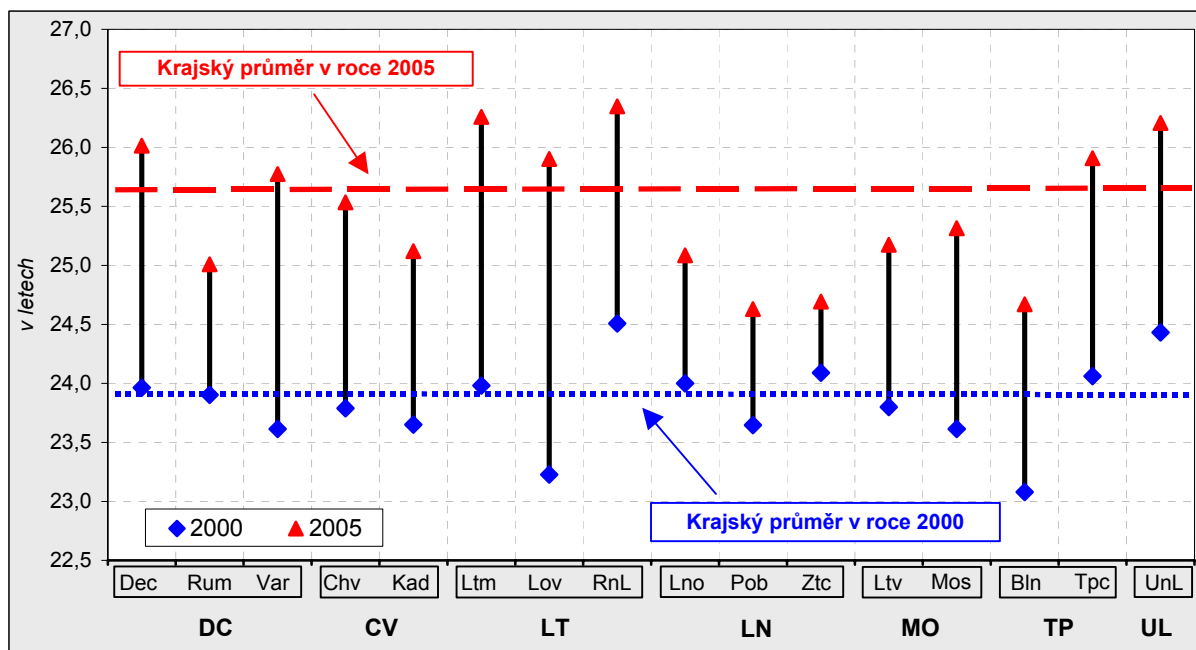
Úhrnná plodnost ve správních obvodech Ústeckého kraje (1996-2000 a 2001-2005)

V souhrnu můžeme říci, že se mezi lety 1996-2000 a 2001-2005 relativní postavení většiny obvodů značně změnilo. Například Rumburk měl v letech 1996-2000 nejvyšší plodnost, ale s téměř 7% poklesem v období 2001-2005 dosahuje dnes podprůměrných hodnot. Obdobně Žatec, s třetí nejvyšší plodností, se o 5 let později pohybuje lehce pod průměrem kraje. Naopak velký růst plodnosti v obvodech Teplice, Ústí nad Labem, Litvínov a Děčín vedl k jejich postupu na přední příčky v míře plodnosti. Tyto změny samozřejmě úzce souvisí s věkovou skladbou žen ve fertilním věku na daném území. Oč menší jsou zkoumané regiony (malá území), o to větší dopady mají nejrůznější faktory na jednotlivé ukazatele.

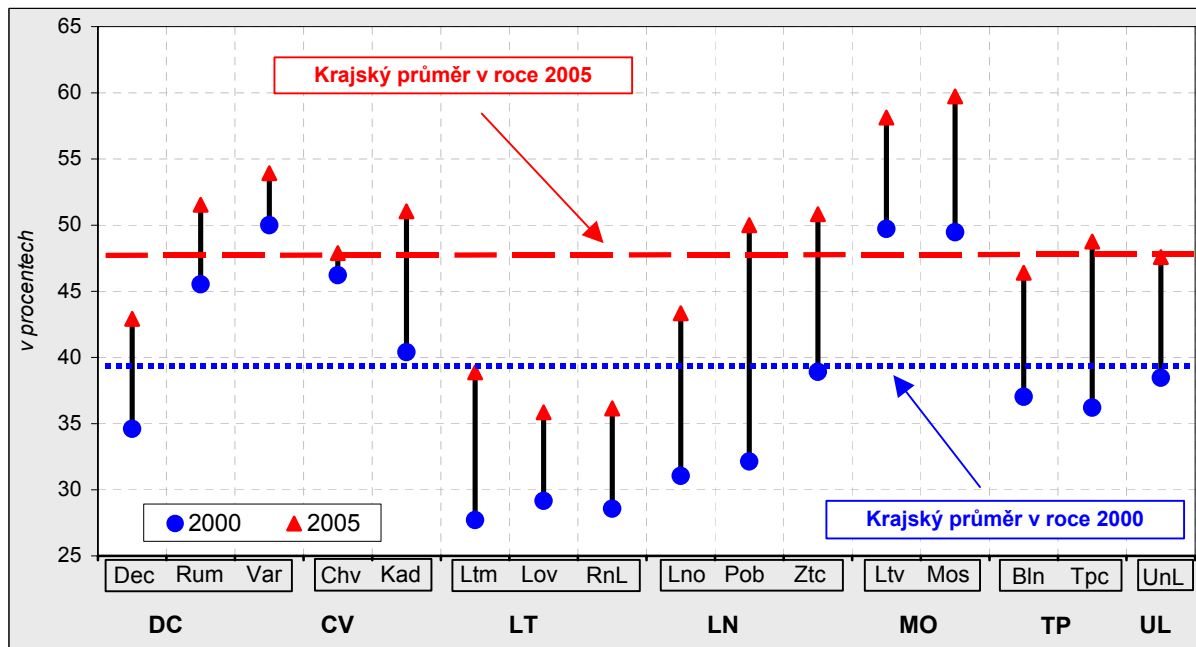
Stejně jako na celostátní úrovni, i v případě Ústeckého kraje, resp. jeho správních obvodů, se projevil posun založení rodiny do pozdějšího věku. Na krajské úrovni vzrostl **průměrný věk matek při prvním porodu** o téměř 2 roky z původních 23,9 let (rok 2000) na 25,7 let (2005). Nejmladší matky prvorodičky byly v roce 2000 v Bílině a mezi nejmladšími zůstaly i v roce 2005. Díky relativně malému zestárnutí provorodiček také v obvodech Podbořany a Žatec, se dostaly tyto dva regiony v roce 2005 na stejnou (nejmladší) úroveň jako Bílina. Naopak nejstarší byly prvorodičky v Roudnici a Ústí nad Labem a v roce 2005 se k nim přidaly i Litoměřice. Přičemž pouze v Roudnici přesáhl v letech 2001-2005 podíl prvorodiček 50 %. K největšímu posunu došlo v Lovosicích, jejichž prvorodičky byly jedny z nejmladších v roce 2000 a v roce 2005 už se řadily mezi relativně nejstarší.

Průměrný věk matky při prvním porodu v letech 2000 a 2005

K velmi rozdílnému vývoji došlo také v případě podílu **děti narozených mimo manželství**. Ústecký kraj jako celek, stejně jako jeho správní obvody, má oproti zbytku České republiky tento podíl narozených dětí nadprůměrně vysoký. V roce 2005 tvořily děti narozené mimo manželství 48 % ze všech narozených v Ústeckém kraji, zatímco v České republice pouze okolo 32 %. Za posledních 5 let se ovšem tento podíl v České republice jako celku zvyšoval rychleji než v Ústeckém kraji.

Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 2000 a 2005 (v %)

Zdaleka nejvyšších hodnot dosahují správní obvody v okrese Most, kde podíl dětí narozených mimo manželství dosahuje více než 55 %. Dlouhodobě nejnižší podíl zaznamenávají obvody okresu Litoměřice. Velmi zajímavý byl vývoj v obvodech s tradičně nižším podílem těchto dětí, který ale v posledních pěti letech vzrostl relativně rychle. Jedná se například o obvod Teplice, Podbořany i Žatec. Jejich hodnoty byly ještě v roce 2000 podprůměrné, ale v roce 2005 se již zařadily mezi obvody s nadprůměrným podílem těchto dětí. Vedle všeobecně volnějšího přístupu k zakládání rodin bez úředně registrovaného sňatku, který se projevuje

v celé České republice, se v mnoha oblastech může jako významný faktor projevit i výhodnější postavení svobodných matek v systému státní sociální podpory.

POTRATY A POTRATOVOST

Počet potratů i míra potratovosti v České republice dlouhodobě klesá. Faktorů, které pozitivně ovlivňují tento trend, je mnoho. Jako klíčový faktor se z dlouhodobého hlediska jeví širší dostupnost antikoncepčních prostředků, doplněná osvětovou činností. Obdobně jako v České republice jako celku, i v případě Ústeckého kraje došlo v významném poklesu počtu potratů. Přesto však Ústecký kraj stále patří mezi kraje s nejvyšší mírou potratovosti a co více, i s nejvyšší mírou potratového indexu, který svou konstrukcí do značné míry eliminuje věkovou strukturu populace.

I v tomto případě, tak jako již výše a i níže v publikaci, je nutné upozornit na to, že přestože jsou v analýze používány dlouhodobé průměry, jedná se o územní členění, které je poměrně jemné, a jevy, které nastávají, nejsou tak časté, aby mohly být vyřčeny jednoznačné soudy. Přesto vývoj zvolených ukazatelů, které se týkají potratů, indikuje určité jevy, které jsou mezi správními obvody odlišné.

Tab. 3.2.5 Potraty podle správních obvodů ORP v letech 2001-2005 (roční průměry)

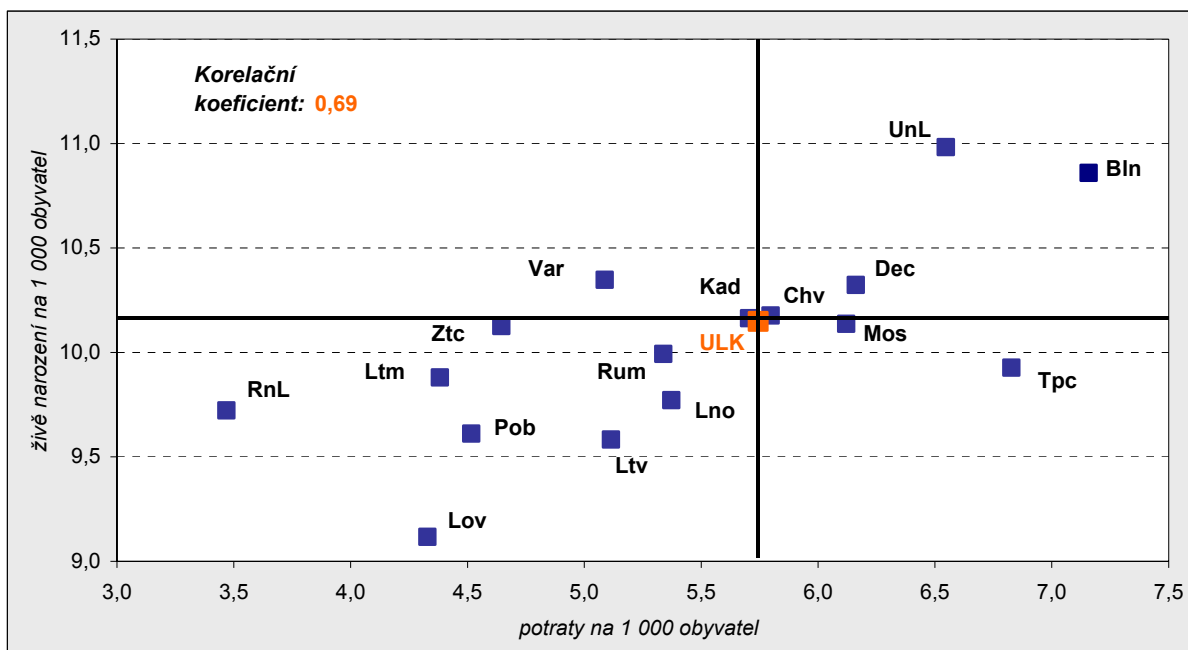
	Celkem	z toho (%)		Potraty		Podíl UPT žen do 20 let na celkovém počtu UPT (%)
		samovolné potraty	umělá přerušeni těhotenství (UPT)	na 1 000 obyvatel	na 100 živě narozených	
Ústecký kraj	4 709	26,9	69,8	5,7	56,4	10,7
v tom správní obvody:						
Bílina	146	19,9	78,3	7,2	65,5	10,5
Děčín	487	30,7	64,3	6,2	59,6	9,4
Chomutov	470	21,8	74,1	5,8	56,8	12,0
Kadaň	250	24,7	73,0	5,7	56,1	12,8
Litoměřice	253	30,0	68,0	4,4	44,3	9,4
Litvínov	204	26,0	69,8	5,1	53,2	10,9
Louny	230	27,0	70,1	5,4	54,9	12,2
Lovosice	115	34,1	63,3	4,3	47,3	9,9
Most	470	24,2	72,7	6,1	60,4	10,4
Podbořany	71	24,8	71,0	4,5	46,8	10,3
Roudnice nad Labem	105	24,2	72,8	3,5	35,2	8,1
Rumburk	181	26,7	71,3	5,3	53,1	10,7
Teplice	726	22,3	73,9	6,8	68,2	10,6
Ústí nad Labem	769	34,1	63,0	6,5	59,3	9,8
Varnsdorf	105	32,1	66,8	5,1	49,2	12,9
Žatec	127	23,1	72,7	4,6	45,8	13,7

Počet potratů na 1 000 obyvatel, tedy míra potratovosti, je dlouhodobě nejvyšší ve správních obvodech Bílina, Teplice a Ústí nad Labem. Nejnižší je naopak v jižních obvodech Ústeckého kraje, např. v Roudnici nad Labem, Lovosicích a Litoměřicích. Vzhledem k tomu, že potratovost, stejně jako počet živě narozených na 1 000 obyvatel, je ovlivněna věkovou strukturou populace, existuje i mezi oběma ukazateli silná závislost měřená korelačním koeficientem. Lze tak říci, že tam, kde je vyšší podíl živě narozených na 1 000 obyvatel, bude pravděpodobně i vyšší i potratovost. Pokud ovšem vezmeme do úvahy plodnost a potratový index, tato závislost se vytrácí.

Při hrubším zobecnění lze říci, že ve správních obvodech s větším městem jako centrem správního obvodu nebo v obvodech v minulosti silně průmyslových je míra potratovosti nadprůměrně vysoká. Naopak oblasti s původně zemědělskou produkcí jako hlavním zdrojem ekonomické síly regionu a zároveň s menšími sídly dosahují v míře potratovosti nižších hodnot.

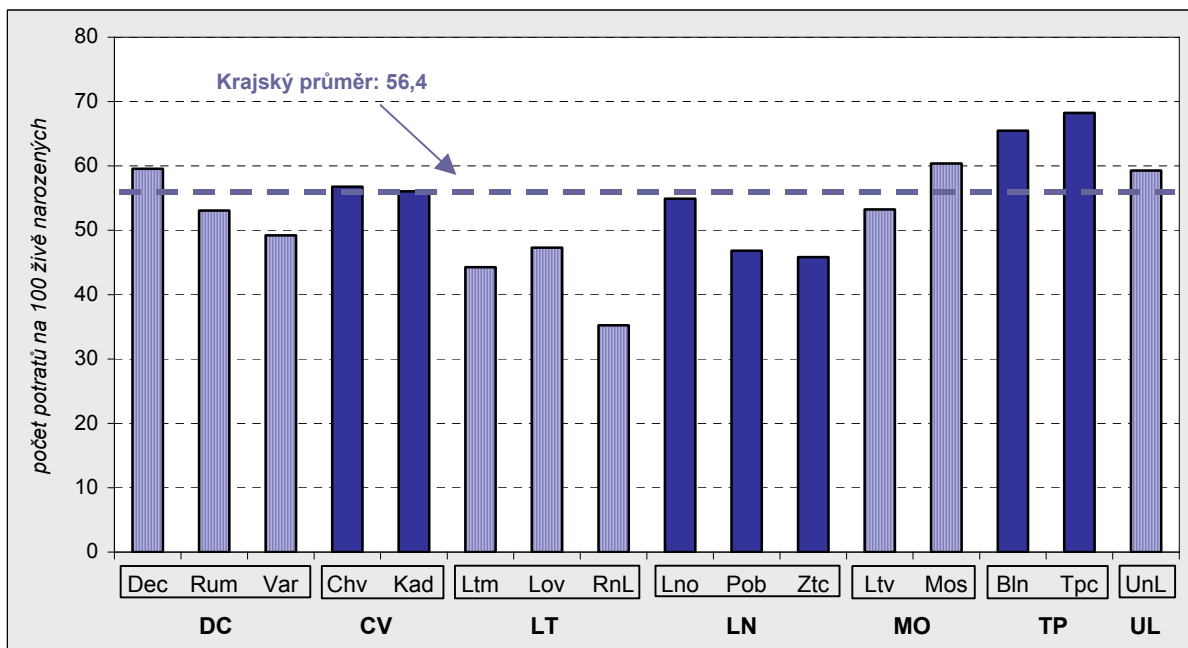
Ačkoliv věková struktura populace potratovost ovlivňuje, i **potratový index** (potraty na 100 živě narozených) potvrzuje zjištění, že ve správních obvodech okresů Litoměřice i Louny je relativní výskyt potratů menší než například v okresech Teplice nebo Chomutov. Pokud vezmeme v úvahu průměrnou velikost obce správního obvodu a potratový index, pak lze říci, že v obvodech s průměrně menšími obcemi je relativní výskyt potratů menší než v obvodech s velkými obcemi a naopak.

Živě narození a potraty na 1 000 obyvatel ve správních obvodech ORP (2001-2005)

Z hlediska demografického a sociálního stavu i budoucího vývoje je zajímavým ukazatelem **podíl umělých přerušení těhotenství (UPT) žen do 20 let**. Těhotenství takto mladých žen je často neplánované a mnohdy vnímané jako předčasné ve vztahu ke vzdělání i budoucí kariéře ženy. Přestože je tento ukazatel do značné míry závislý na věkové struktuře žen ve fertilním věku, může (hlavně ve vývoji) poukazovat i na preferovanou volbu mezi porodem a potratem, míru vzdělání, osvětu, ekonomickou a společenskou situaci i rodinné hodnoty. Pokud tento ukazatel zkombinujeme s podílem živě narozených dětí ženám do 20 let věku, získáme čtyři kvadranty s různými charakteristikami a snad více než závislost mezi těmito veličinami je zajímavá pozice správních obvodů vůči sobě.

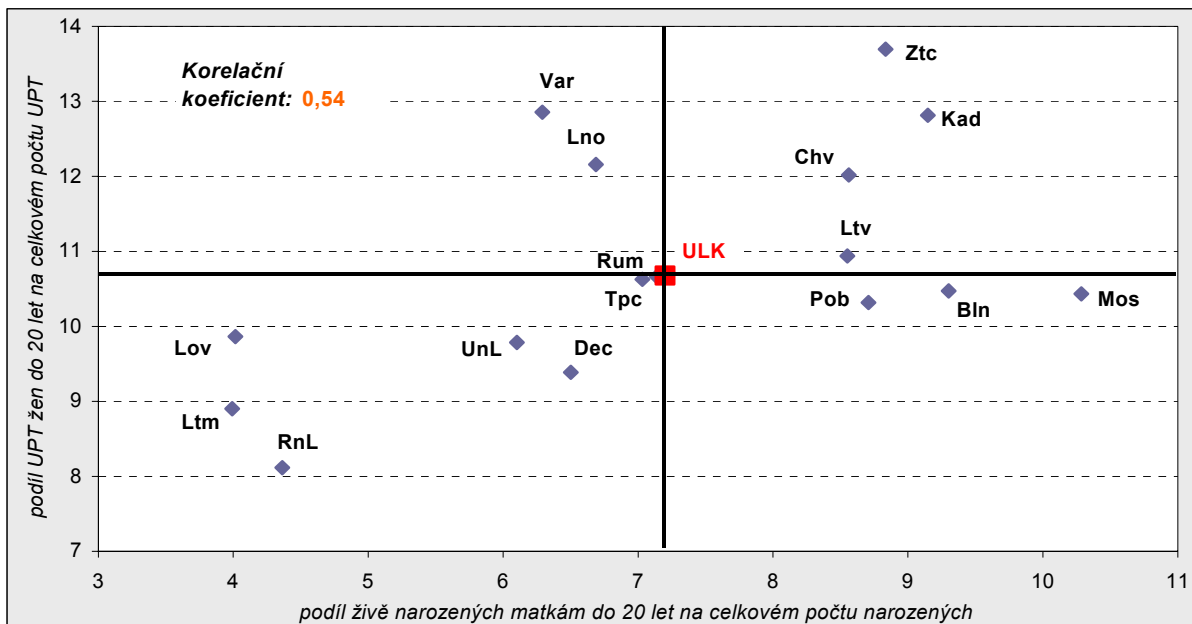
Potratový index ve správních obvodech ORP v letech 2001-2005

Ve správních obvodech umístěných v pravém horním rohu byl v letech 2001-2005 nadprůměrný podíl žen do 20 let na UPT i podíl živě narozených dětí matkám do 20 let. To může být do značné míry způsobeno již zmiňovanou věkovou strukturou, protože tyto obvody patří spíše mezi obvody s nižším průměrným věkem. Zajímavý je ovšem například vývoj Žatce mezi obdobími 1996-2000 a 2001-2005, který se z dolního pravého

kvadrantu přesunul do horního pravého kvadrantu, a zatímco se podíl živě narozených matek do 20 let výrazně nezměnil, v podílu umělých přerušení těhotenství žen do 20 let na celku se stal Žatec obvodem s nejvyšším podílem v kraji (z původního druhého nejnižšího podílu v letech 1996-2000).

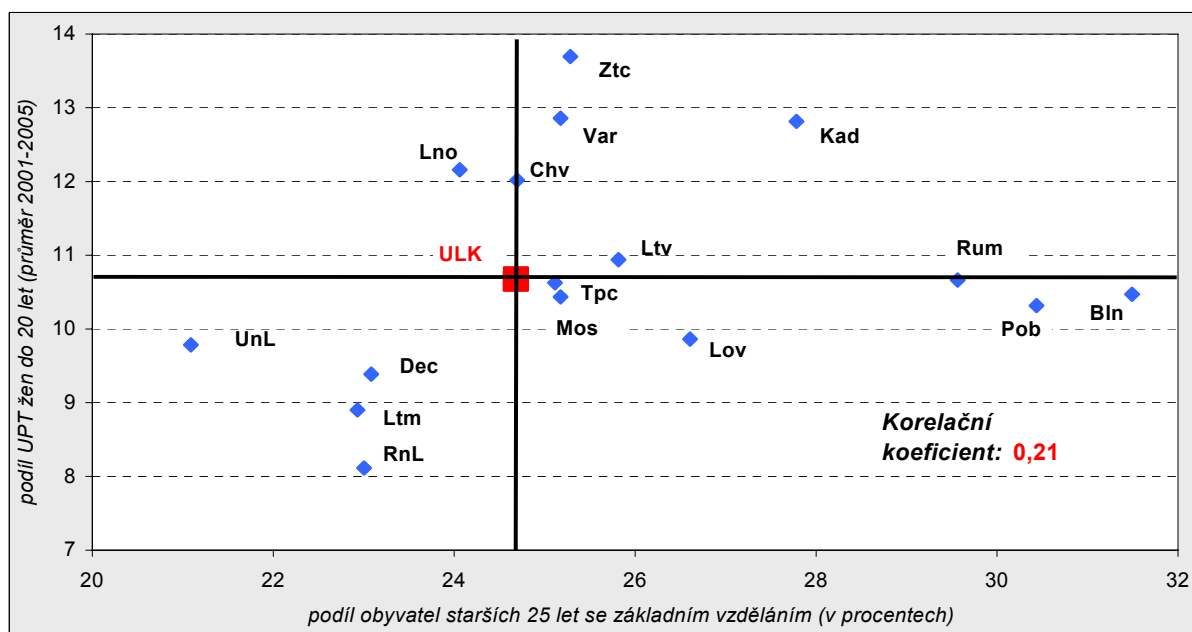
Živě narození ženám do 20 let a UPT žen do 20 let v letech 2001-2005 (v %)

Tím se dostáváme k druhému kvadrantu, vpravo dole. Tento kvadrant je v podstatě prázdný, protože hodnoty správních obvodů, které v něm jsou, jsou téměř na úrovni krajského průměru. Zdá se tedy, že nízký podíl umělých přerušení těhotenství mladých žen a zároveň vysoký podíl matek do 20 let není častým jevem. To by do značné míry naznačovalo onu zmíněnou závislost na věkové struktuře žen. Naopak levý dolní kvadrant obsahuje správně obvodů, v nichž je podprůměrný jak podíl UPT žen do 20 let, tak podíl matek do 20 let. Správně obvodů okresu Litoměřice tvoří oddělenou skupinu obvodů, které mají výrazně podprůměrný podíl živě narozených dětí matek do 20 let a s výjimkou Lovosic i podíly potratů žen do 20 let nejnižší v celém kraji. Okres Litoměřice jako celek měl rovněž nejnižší specifické plodnosti mladých žen v období 2001-2005. Naopak Most, Chomutov a Teplice měl tyto specifické plodnosti relativně vyšší.

Podíl UPT žen do 20 let (2001-2005) a vzdělanostní struktura

Zdroj: SLDB 2001 - podíl obyvatel starších 25 let se základním vzděláním (vč. neukončeného a bez vzdělání)

Spolu s tímto grafem se jako zajímavý prostředek srovnání nabízí relativní poloha správních obvodů vůči sobě, pokud zohledníme vedle **podílu UPT žen do 20 let rovněž vzdělanostní strukturu v jednotlivých správních obvodech**. Zde je samozřejmě nutné upozornit, že závislost těchto dvou ukazatelů je nejednoznačná a předchozí graf **naznačuje pouze možné skupiny** správních obvodů, které mají v této souvislosti podobné vlastnosti. Úskalím hodnocení samozřejmě stále zůstává závislost podílu UPT žen do 20 let na věkové struktuře. Skupina tvořená obvody Ústí nad Labem, Děčín, Roudnice a Litoměřice v levém dolním kvadrantu má spolu s podobně podprůměrným podílem obyvatel se základním vzděláním (vč. neukončeného a bez vzdělání) podprůměrný také podíl UPT žen do 20 let. Obdobně i Rumburk, Podbořany a Bílina jsou skupinou s průměrným podílem UPT žen do 20 let, ale s výrazně vysokým podílem méně kvalifikovaných obyvatel. Skupina pohybující se v obou případech nejbližě okolo průměru je tvořena obvody se značným podílem těžkého průmyslu a s velkými strukturálními problémy - Litvínov, Most a Teplice.

ZEMŘELÍ, ÚMRTNOST A PŘÍČINY SMRTI

Obecná míra úmrtnosti (tedy zemřelí na 1 000 obyvatel) se v Ústeckém kraji pohybuje dlouhodobě okolo hodnot České republiky jako celku nebo mírně nad ní. Průměrná míra úmrtnosti v letech 2001-2005 se v ČR pohybovala okolo 10,6 ‰, zatímco v Ústeckém kraji okolo 11,0 ‰. Takto počítaná úmrtnost ovšem nezohledňuje věkovou strukturu obyvatelstva. Pokud je například v populaci velký podíl starších obyvatel a tím i větší počet zemřelých, obecná míra úmrtnosti bude vysoká, přestože se tam například lidé dožívají vyššího věku. Z tohoto důvodu je mnohem lepší použít tzv. **standardizovanou míru úmrtnosti**⁷, která rozdíl ve struktuře populace eliminuje, a je proto územně srovnatelná. Z hodnot standardizované míry úmrtnosti je patrné, že v Ústeckém kraji je jedna z nejvyšších úmrtností v České republice.

Tab. 3.2.6 Zemřelí podle správních obvodů ORP v letech 2001-2005 (roční průměry)

	Celkem	z toho (%)						Zemřelí na 1 000 obyvatel	Novoroze- necká úmrtnost (‰)	Kojenecká úmrtnost (‰)
		1-14 let	15-39 let	40-59 let	60-69 let	70-79 let	80 a více let			
Ústecký kraj	9 056	0,3	3,0	16,7	17,9	31,1	30,4	11,0	4,0	6,2
v tom správní obvody:										
Bílina	210	0,1	3,7	20,6	21,1	31,1	22,5	10,3	4,5	7,2
Děčín	825	0,3	2,8	17,1	16,7	30,8	31,8	10,4	3,7	4,9
Chomutov	830	0,3	3,7	18,2	19,1	30,0	28,1	10,2	4,8	6,5
Kadaň	461	0,3	3,7	19,3	19,9	29,2	26,8	10,5	4,9	8,1
Litoměřice	582	0,5	4,1	16,7	17,7	30,7	29,6	10,1	5,6	7,4
Litvínov	517	0,1	2,6	16,1	17,1	32,7	31,2	13,0	2,6	3,6
Louny	492	0,2	2,8	16,1	14,5	32,5	33,4	11,5	3,3	5,3
Lovosice	352	0,1	2,4	13,1	17,0	31,4	35,6	13,2	1,6	4,1
Most	788	0,4	2,5	18,7	21,3	30,9	25,4	10,3	5,1	8,2
Podbořany	187	0,2	1,8	15,3	19,6	30,9	31,5	11,9	4,0	7,9
Roudnice nad Labem	350	0,2	2,0	13,4	15,0	33,9	35,1	11,5	3,4	3,4
Rumburk	410	0,4	3,4	18,1	16,4	30,4	30,6	12,1	5,3	7,0
Teplice	1 284	0,2	2,9	14,9	18,3	32,4	30,6	12,1	3,8	5,8
Ústí nad Labem	1 259	0,3	2,6	16,9	17,1	29,7	32,7	10,7	2,8	6,0
Varnsdorf	216	0,6	3,3	17,8	18,7	30,4	28,8	10,5	1,9	3,8
Žatec	293	0,3	2,9	16,0	16,2	33,0	30,8	10,7	8,0	9,4

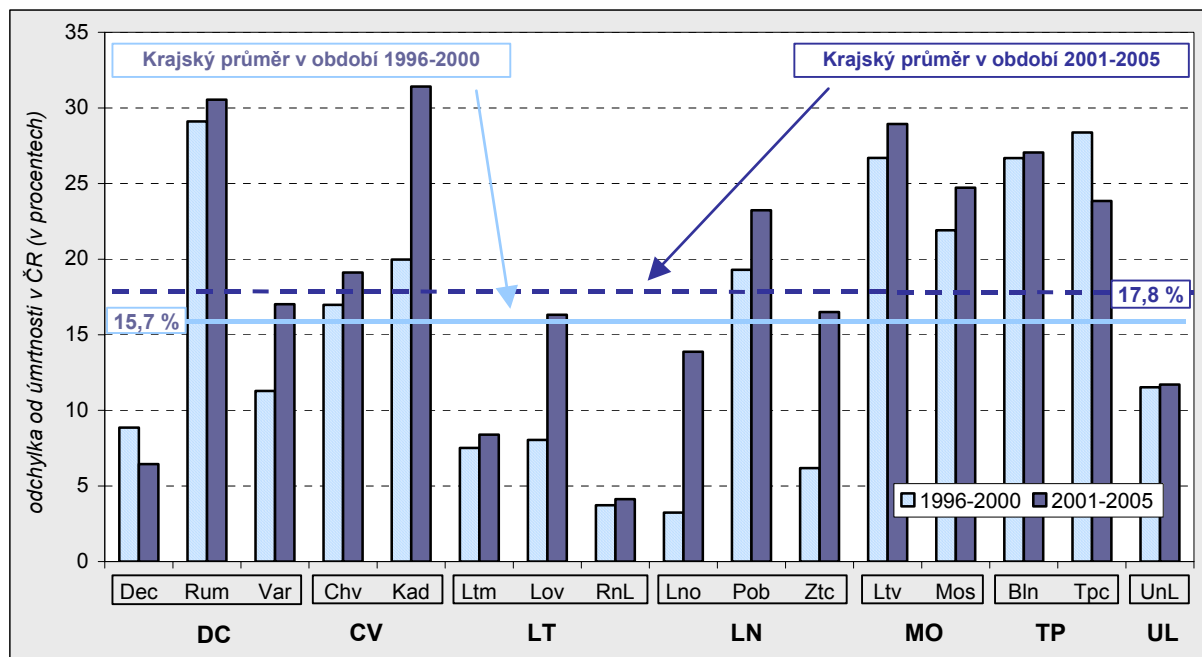
I pokud vezmeme v úvahu správní obvody Ústeckého kraje, nenalezneme ani jediný obvod, který by měl úmrtnost nižší než je celorepublikový průměr. Opět je ovšem nutné zdůraznit, že hodnocená území jsou poměrně malá, a přestože pracujeme s pětiletými průměry, může dojít k náhodným výkyvům. Stejně jako v případě různých věkových struktur na úrovni krajů a republiky, i v případě jednotlivých správních obvodů uvnitř Ústeckého kraje dochází k nesrovnatelnosti obecné míry úmrtnosti z důvodu různého věkového složení obyvatelstva.

Vezměme například správní obvod Lovosice. Ten dosahuje při porovnání všech obvodů nejvyšší míry obecné úmrtnosti. Pokud ovšem při srovnání použijeme standardizovanou míru úmrtnosti, zjistíme,

⁷ Vzhledem k menším územním celkům jsme použili nepřímou standardizaci, kde standardem byly specifické úmrtnosti České republiky v období 2001-2005 příp. období 1996-2000.

že Lovosice jsou v letech 2001-2005 až na 11. místě a nedosahují ani krajského průměru. Obdobně Roudnice nad Labem obsadila 6. místo při porovnání obecné míry úmrtnosti, zatímco podle standardizované

Úmrtnosti* ve SO ORP Ústeckého kraje v porovnání s Českou republikou

* Standardizovaná úmrtnost, standard = ČR v období 1996-2000 a 2001-2005

úmrtnosti se jedná o obvod s nejnižší úmrtností v kraji. Naopak Bílina, Most a Kadaň při srovnání obecných měr úmrtnosti dopadly relativně dobře, protože se jedná o relativně mladé obvody, ale výše standardizované úmrtnosti odhaluje, že úmrtnost je zde ve skutečnosti naopak relativně vyšší. Z předchozího grafu je patrné, že obvody s nižší úmrtností vytváří spojitě území vedoucí krajem ze severovýchodu na jih. Jedná se o pás regionů začínající v děčínském obvodu, pokračující přes všechny obvody litoměřického okresu až do správního obvodu Louny.

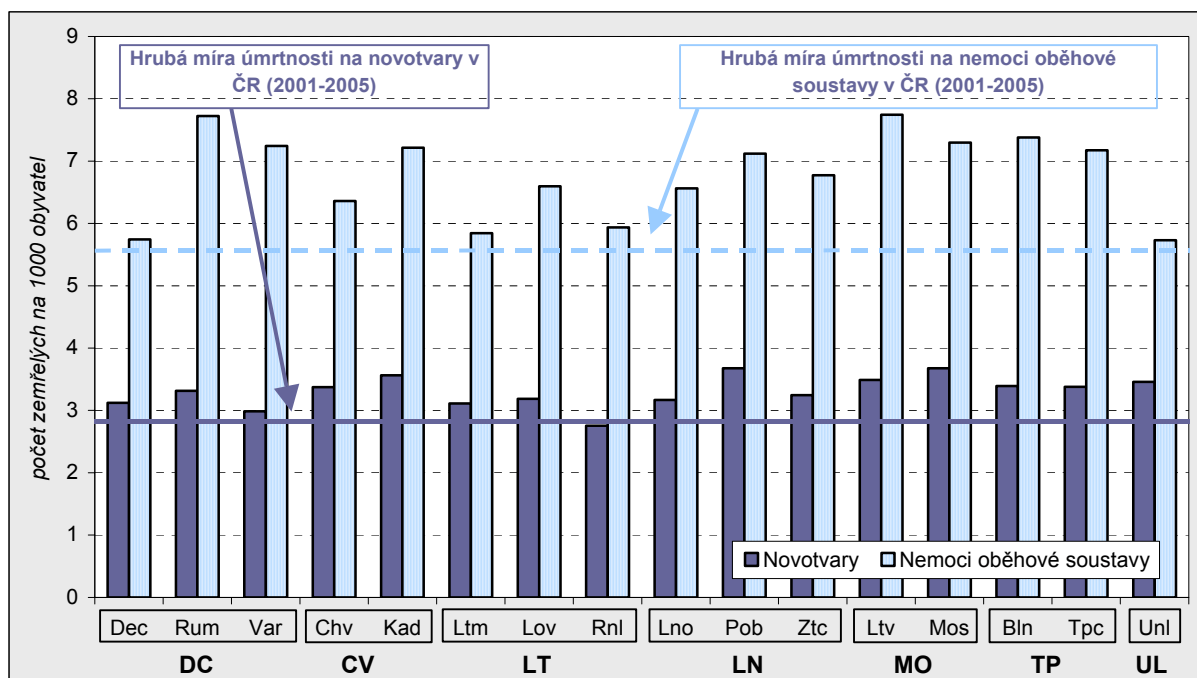
Tab. 3.2.7 Standardizovaná míra úmrtnosti podle správních obvodů ORP

	Standardizovaná míra úmrtnosti (‰)		Standardizovaná míra úmrtnosti na novotvary (‰)		Standardizovaná míra úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy (‰)	
	1996-2000	2001-2005	1996-2000	2001-2005	1996-2000	2001-2005
Ústecký kraj	12,4	12,5	3,2	3,3	6,8	6,6
v tom správní obvody:						
Bílina	13,6	13,5	3,4	3,4	8,1	7,4
Děčín	11,7	11,3	3,1	3,1	6,2	5,7
Chomutov	12,6	12,7	3,4	3,4	6,4	6,4
Kadaň	12,9	14,0	3,6	3,6	6,8	7,2
Litoměřice	11,6	11,5	3,0	3,1	6,5	5,8
Litvínov	13,6	13,7	3,4	3,5	7,7	7,7
Louny	11,1	12,1	2,8	3,2	6,4	6,6
Lovosice	11,6	12,4	2,6	3,2	6,9	6,6
Most	13,1	13,3	3,6	3,7	7,2	7,3
Podbořany	12,8	13,1	3,6	3,7	6,5	7,1
Roudnice nad Labem	11,2	11,1	2,6	2,8	6,2	5,9
Rumburk	13,9	13,9	3,2	3,3	8,4	7,7
Teplice	13,8	13,2	3,4	3,4	7,9	7,2
Ústí nad Labem	12,0	11,9	3,3	3,5	6,0	5,7
Varnsdorf	12,0	12,4	2,9	3,0	6,9	7,2
Žatec	11,4	12,4	2,8	3,2	6,3	6,8

Mezi **nejčastější příčiny smrti** patří nemoci oběhové soustavy a novotvary. Opět je hlavním úskalím územního porovnávání úmrtnosti podle příčin smrti různá věková struktura v každém regionu. Například čím více je v populaci obyvatel ve věku okolo 60 let, tím vyšší bývá úmrtnost na novotvary oproti úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy. Důvodem je rozdílná úmrtnost na jednotlivé příčiny smrti podle věku. Zatímco totiž specifické úmrtnosti na novotvary překročí hodnotu 5 ‰ u věkových skupin blízkých 60 let, specifická míra úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy překročí tuto hodnotu až u věkových skupin okolo 80. roku věku. Proto i zde je vhodnější přistoupit ke standardizaci úmrtnosti, a to opět nepřímou metodou.

Regionální rozdíly standardizovaných úmrtností na novotvary a nemoci oběhové soustavy jsou analogické s regionálními rozdíly celkové standardizované úmrtnosti. Nejvyšší **úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy** dosahují obvody Litvínov a Rumburk, nejnižší naopak Děčín a Ústí nad Labem. **Úmrtnosti na novotvary** jsou nejvyšší v Podbořanech a Mostě, zatímco nejnižší jsou v Roudnici nad Labem, Varnsdorfu a opět v Děčíně a Litoměřicích.

Standardizovaná úmrtnost* na novotvary a nemoci oběhové soustavy (2001-2005)

* Standard = ČR v letech 2001-2005

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, v obou kategoriích úmrtnosti podle příčin smrti překračují průměrné krajské hodnoty obvody Bílina, Kadaň, Litvínov, Most, Podbořany, Rumburk a Teplice. Naopak Děčín, Litoměřice, Lovosice, Louny a Roudnice nedosahují průměru ani v jedné kategorii. V případě Varnsdorfu se míra úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy pohybuje nad průměrem kraje, zatímco úmrtnost na novotvary je podprůměrná. Nad průměrem se v případě novotvarů pohybuje také Ústí nad Labem a Chomutov (byť minimálně), ale jejich hodnoty úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy jsou podprůměrné. V porovnání s Českou republikou jako celkem jsou ovšem úmrtnosti ve všech obvodech nadprůměrné (s výjimkou úmrtností na novotvary v Roudnici).

SŇATKY A ROZVODY

Sňatečnost a rozvodovost jsou dalšími charakteristikami pohybu obyvatelstva. Sňatečnost i rozvodovost se v Ústeckém kraji pohybuje dlouhodobě nad průměrem České republiky. Stejně jako většina základních demografických ukazatelů i hodnoty těchto dvou jsou závislé na věkové struktuře obyvatelstva. Navíc rozvodovost je silně závislá na sňatečnosti předchozích let. Proto vzhledem k tomu, že je Ústecký kraj relativně mladý, více lidí je ve věku, kdy zpravidla uzavírají sňatek, a tím větší je i možnost rozvodů. Vedle tohoto vlivu, který vyplývá spíše z konstrukce ukazatelů, ovlivňuje míru sňatečnosti a rozvodovosti také celá řada dalších faktorů. Velmi podstatné jsou sociální aspekty, jako je životní úroveň obyvatel, nezaměstnanost

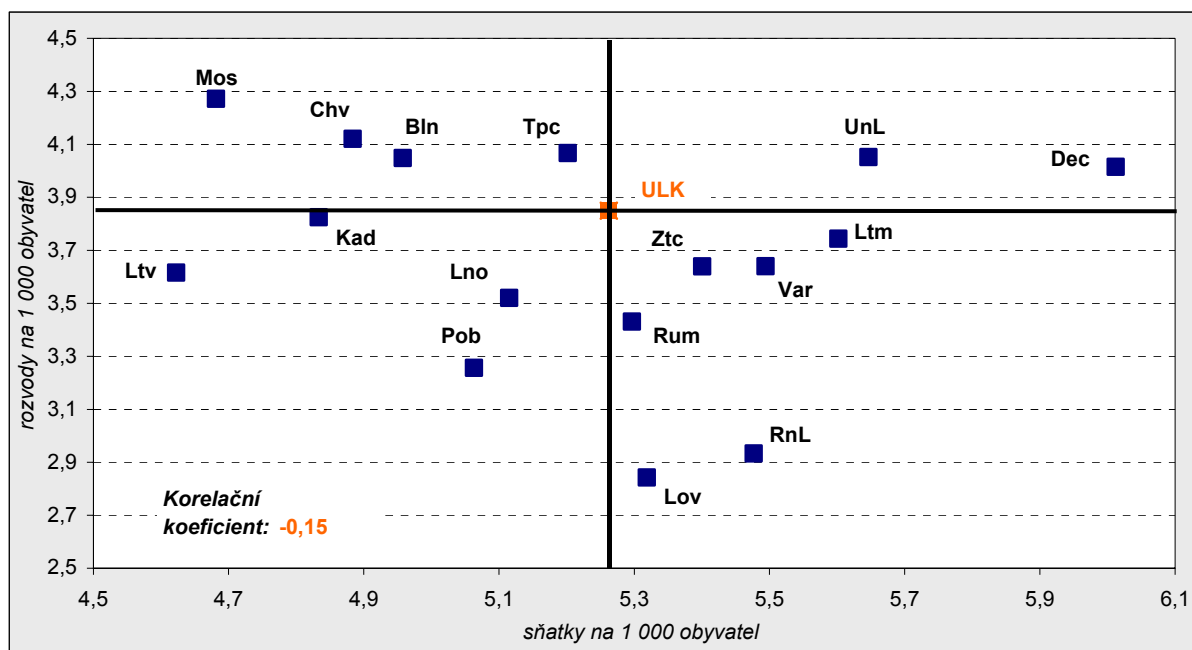
či nastavení systému sociálních dávek. Určující je i postoj obyvatelstva ke státům či církvím uznaným sňatkům a možnost rozvodu.

Tab. 3.2.8 Sňatky a rozvody podle správních obvodů ORP v letech 2001-2005 (roční průměry)

	Sňatky				Rozvody					
	celkem	na 1 000 obyvatel	snoubenci do 25 let (%)		celkem	na 1 000 obyvatel	v tom podle délky trvání manželství (%)			
			ženichové	nevěsty			0-4 roky	5-9 let	10-14 let	15 a více let
Ústecký kraj	4 314	5,3	16,4	32,3	3 156	3,8	17,5	24,5	22,7	35,3
v tom správní obvody:										
Bílina	101	5,0	17,4	32,3	83	4,0	18,1	29,0	23,7	29,2
Děčín	476	6,0	15,6	33,1	318	4,0	21,8	25,7	18,8	33,8
Chomutov	396	4,9	17,1	30,8	334	4,1	9,2	24,7	27,1	38,9
Kadaň	212	4,8	19,7	33,1	168	3,8	8,2	23,4	25,3	43,1
Litoměřice	323	5,6	17,9	33,8	216	3,7	21,3	21,6	23,7	33,4
Litvínov	185	4,6	14,7	31,7	144	3,6	18,6	22,2	22,7	36,6
Louny	219	5,1	19,0	37,2	151	3,5	19,9	21,8	21,9	36,4
Lovosice	142	5,3	17,6	35,0	76	2,8	19,8	28,2	18,5	33,5
Most	359	4,7	15,2	31,1	328	4,3	20,6	22,8	21,8	34,7
Podbořany	80	5,1	17,6	34,7	51	3,3	18,4	26,2	26,6	28,9
Roudnice nad Labem	166	5,5	16,2	37,6	89	2,9	19,1	21,8	18,7	40,3
Rumburk	180	5,3	18,4	33,3	117	3,4	16,8	26,2	20,9	36,0
Teplice	553	5,2	15,0	30,8	432	4,1	16,3	26,3	23,5	33,9
Ústí nad Labem	664	5,6	14,1	29,4	476	4,1	19,0	26,2	21,9	33,0
Varnsdorf	113	5,5	19,1	31,6	75	3,6	17,6	21,9	25,1	35,5
Žatec	147	5,4	17,5	35,1	99	3,6	18,8	20,6	22,0	38,7

Nejvyšší míry sňatečnosti dosahují populace ve správních obvodech Děčín, Ústí nad Labem a Litoměřice, zatímco nejmenší hodnotu tohoto ukazatele nacházíme v Litvínově, Mostě a Kadani. **Nejvyšší míra rozvodovosti** byla v letech 2001-2005 v obvodech Most, Chomutov, Teplice a Ústí nad Labem, a naopak v Roudnici nad Labem a Lovosicích byla rozvodovost relativně nízká. Obecněji řečeno, nadprůměrnou rozvodovost má pět správních obvodů s bývalými okresními městy a Bílina (stejně jako v případě míry potratovosti). Pod průměrnou rozvodovostí jsou obvody s okresními městy Litoměřice a Louny a všechny zbylé obvody kraje.

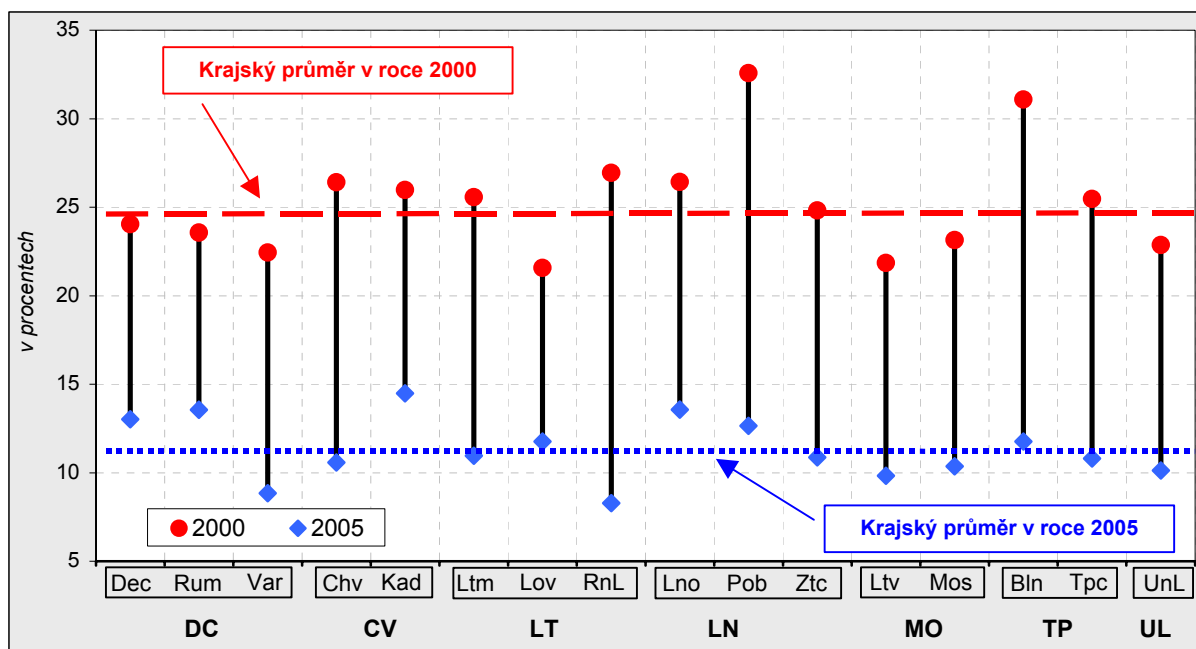
Rozvodovost a sňatečnost ve správních obvodech ORP (2001-2005)

Pokud vůči sobě položíme **ukazatele sňatečnosti a rozvodovosti**, nemůžeme sice hledat jejich vzájemnou závislost (sňatky uzavřené v určitém období zpravidla nemají nic společného s rozvody ve stejném období),

můžeme ovšem identifikovat určité skupiny správních obvodů, které mají společné vlastnosti. Například nadprůměrná sňatečnost a zároveň podprůměrná rozvodovost byla v letech 2001-2005 v obvodech umístěných v pravém dolním kvadrantu předchozího grafu, tj. v obvodech Lovosice, Roudnice, Rumburk, Žatec, Varnsdorf a Litoměřice. Naopak nadprůměrnou rozvodovostí a podprůměrnou sňatečností se projevovaly populace v obvodu Most, Chomutov, Bílina a Teplice v levém horním kvadrantu. Pouze v Ústí nad Labem a Děčíně byly oba tyto ukazatele nad krajským průměrem.

Podíl ženichů do 25 let v roce 2000 a 2005 (v %)

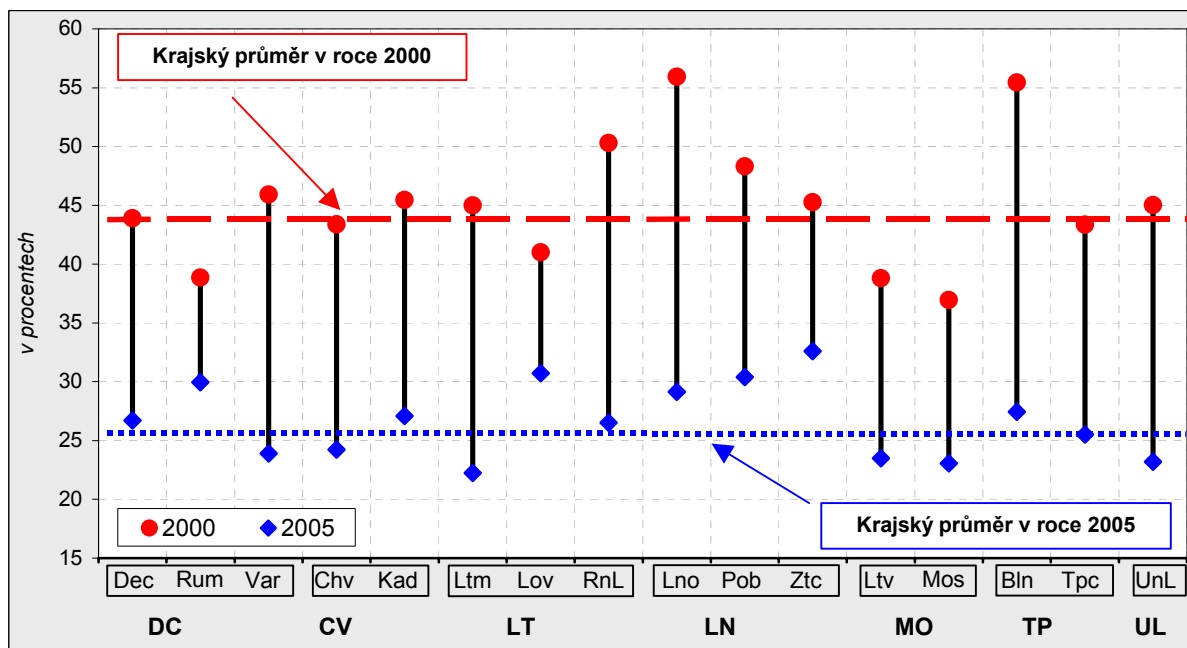

S tím, jak dochází k odkladu zakládání rodin do pozdějšího věku a průměrný věk matek prvorodiček se zvyšuje, zvyšuje se i průměrný věk, kdy lidé zavírají sňatek. Zatímco v roce 2000 byl v Ústeckém kraji **průměrný věk muže při prvním sňatku 27,2 let**, v roce 2005 to bylo už o dva roky více, 29,3 let. Obdobně i u žen se průměrný věk zvýšil z 24,5 let na 26,5 let.

V roce 2000 bylo v Ústeckém kraji téměř 25 % ženichů mladších 25 let, ale už v roce 2005 tento podíl překročil jen mírně hodnotu 11 %. V případě všech správních obvodů Ústeckého kraje dochází ke stejnému trendu, i když s různou mírou intenzity. K největšímu snížení, o více než 18 procentních bodů, došlo v obvodech Podbořany, Bílina a Roudnice. Jedná se o obvody, v nichž byl ovšem tento podíl v roce 2000 nejvyšší. Naopak v Lovosicích, Rumburku a Děčíně byl pokles v procentních bodech nejnižší. Tyto obvody byly pod průměrem kraje v roce 2000, ale v roce 2005 se již pohybovaly mírně nad hodnotou krajského průměru. Nejnižšího podílu v kraji v roce 2005 tak dosáhli mladí ženiši v Roudnici, nejvyššího podílu naopak v Kadani.

Trend **uzavírání sňatků v pozdějším věku** probíhá rovněž **v případě žen**. Oproti mužům ovšem stále uzavírají sňatek mnohem dříve. Ještě v roce 2000 bylo v Ústeckém kraji 44 % nevěst mladších 25 let. Do roku 2005 se ovšem tento podíl snížil na necelých 26 %, tedy hodnotu, které dosahovali stejně staří ženichové už v roce 2000. Nejvyšších podílů mladých nevěst dosahovaly v roce 2000 správní obvody Louny a Bílina. V nich bylo dokonce více než 50 % nevěst mladších 25 let. V roce 2005 bylo ovšem nejvíce mladých nevěst v Žatci, Lovosicích a Podbořanech. K největšímu poklesu došlo v průběhu sledovaných let v Bílině, v Lounech a také v Roudnici, a to o více než 24 procentních bodů. Naopak, stejně jako v případě vývoje podílu ženichů, proběhly nejmenší změny v Rumburku a Lovosicích.

Podíl nevěst do 25 let v roce 2000 a 2005 (v %)

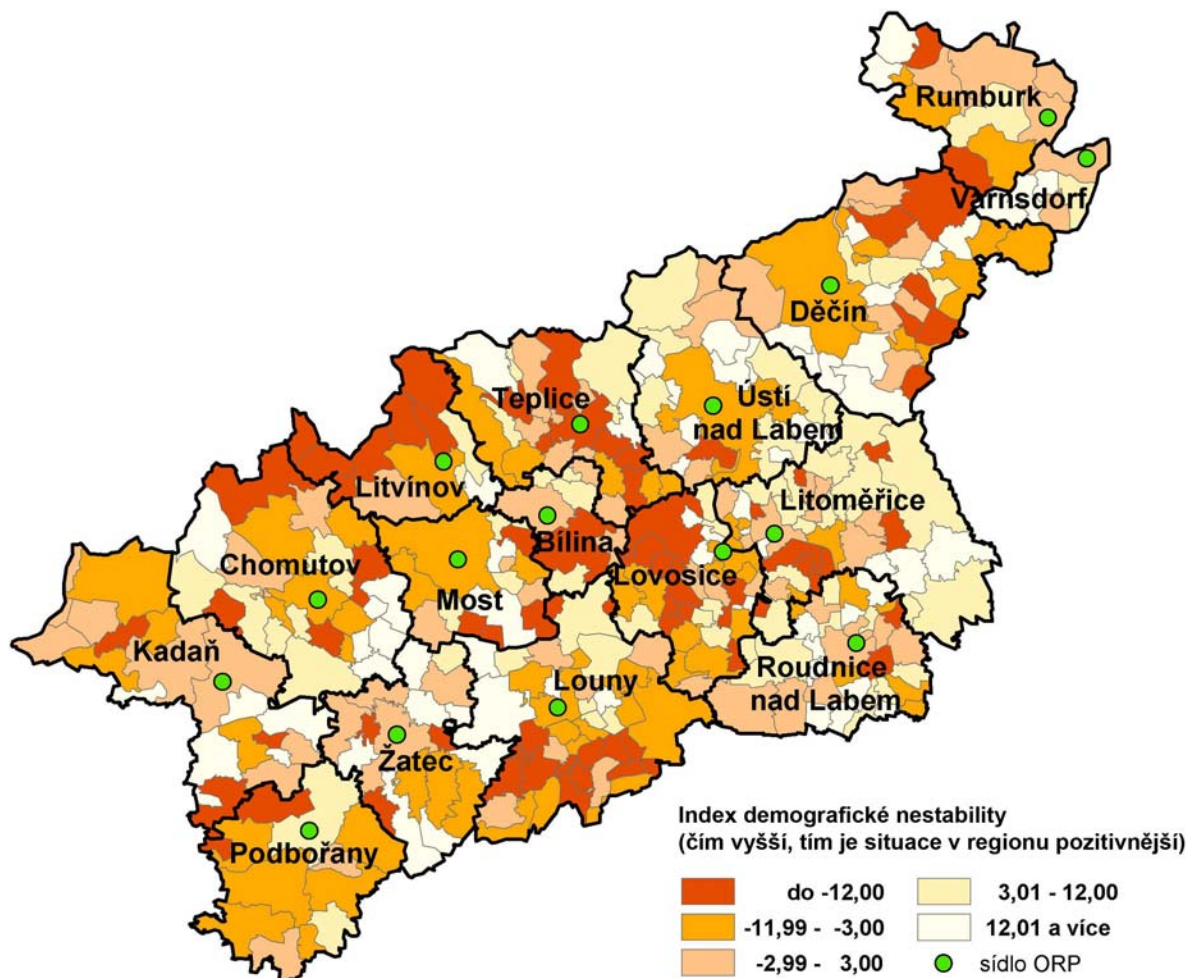
V předchozích kapitolách jsme se regionálním rozdílním uvnitř kraje věnovali z pohledu jednotlivých ukazatelů. Demografický vývoj a stav jsou ovšem natolik komplexní oblastí, navíc lišící se i v rámci jednotlivých obcí správních obvodů, že se nabízí snaha vyhledat a identifikovat oblasti podle podobnosti demografického vývoje z pohledu více ukazatelů a mimo administrativní členění na správní obvody ORP. K tomuto účelu byl sestaven syntetický ukazatel, námi nazvaný **index demografické nestability (IDN)**.

Z důvodu omezené dostupnosti dat v obecním členění jsme byli nuceni použít pouze základní demografické ukazatele, a to na **natalitu, mortalitu, průměrný věk, potratový index a rozvodovost**. K těmto ukazatelům bezpochyby patří i celkový přírůstek obyvatel, který je však zobrazen samostatně (v kartografické příloze na konci této publikace). Při sestavování indexu byla pro jednotlivé ukazatele použita metoda z-transformace (odchylka od průměru vydělená směrodatnou odchylkou celého souboru obcí), a protože je index konstruován tak, že čím vyšší hodnota, tím je demografický vývoj v regionu příznivější, museli jsme při sumarizaci indexu pro jednotlivé položky s výjimkou natality (jediný pozitivní ukazatel – čím více, tím lépe) změnit znaménko. Následně byla tato sumarizace vydělena pěti, díky čemuž můžeme syntetický ukazatel interpretovat jako průměrnou odchylku jednoho ukazatele od krajské hodnoty.

Protože malé obce se mohou v jednotlivých letech projevovat značnými výkyvy demografických ukazatelů, do indexu demografické nestability vstupují **průměry posledních pěti let, 2001 až 2005**, s výjimkou průměrného věku, kdy byl brán průměrný věk roku 2003. I přesto ovšem musíme konstatovat, že u velmi malých obcí zůstává riziko vlivu náhodných demografických událostí značné. Při analýze dat se ukázalo, že nejvyšších extrémů, v kladném i záporném smyslu, dosahovaly právě velmi malé obce.

Při pohledu na výsledný kartogram se nabízí vytipovat několik oblastí, kde je podle námi zvolených kritérií značně nepříznivý demografický vývoj. Jedná se především o **oblast v pohraničním pásu Krušných hor** v obvodech Chomutov a Litvínov, která se vyznačuje řidším osídlením. Dále je na kartogramu patrný region **kolem významné silniční trasy, E 55**, v obvodu Lovosice a Teplice a oblast podél navazujícího silničního tahu v Podkrušnohoří. Samotný fakt přítomnosti tohoto koridoru nemusí být příčinou horšího demografického vývoje, nicméně je pravdou, že tuto oblast vcelku přesně tento koridor vymezuje. V kraji nacházíme ještě několik dalších oblastí s nepříznivým vývojem demografických ukazatelů, a to na **pomezí obvodů Děčín a Rumburk**, což jsou především rekreační oblasti a **pás podél hranice se Středočeským krajem**, v obvodech Podbořany, Žatec a Louny, což jsou převážně zemědělské oblasti.

Regiony s nepříznivým demografickým vývojem (2001-2005)

Všechny tyto oblasti se vyznačují **podprůměrnou porodností a vyšším průměrným věkem**. U těchto společných vlastností ovšem jejich podobnost končí. Například na Lounsku se k těmto vlastnostem přidává rovněž vyšší úmrtnost, stejně jako v případě oblasti kolem koridoru E55, kde je ovšem ještě navíc nadprůměrný potratový index. V oblastech na Děčínsku se vedle nízké porodnosti a vysokého průměrného věku rovněž projevuje vysoký potratový index. Celková negativní pozice těchto regionů ovšem neznamená, že je tomu tak v případě všech ukazatelů, které IDN zahrnuje. Například v oblasti Krušných hor a kolem E 55 byla zaznamenána podprůměrná rozvodovost.

Zaměříme-li se na **bývalá okresní města**, zjistíme, že je demografický vývoj ve všech těchto obcích nepříznivý, tj. že je index demografické nestability záporný. Jednotlivá města se od sebe všem dosti odlišují. Průměrná odchylka jednoho ukazatele od krajské hodnoty je v případě nejhoršího města, Teplic (IDN –12), dvanáctkrát vyšší než v případě Litoměřic (IDN –1), které byly ze všech okresních měst nejlepší. Ve všech bývalých okresních městech je nadprůměrně vysoká rozvodovost. S výjimkou Litoměřic mají všechna města zvýšenou potratovost a vyšší průměrný věk (s výjimkou Mostu a Loun). Počty živě narozených dětí na 1 000 obyvatel středního stavu jsou s výjimkou Ústí nad Labem a Děčína podprůměrné, ale ve všech městech je také podprůměrná úmrtnost.

Oblasti, v nichž je naopak **demografický vývoj** (resp. stav) **pozitivní**, jsou dvě. Jedna se nachází ve východní části obvodu Litoměřice a zasahuje přes obvod Ústí nad Labem až do Děčína. Pro obce spadající do této oblasti je společná především podprůměrná potratovost, rozvodovost a úmrtnost. Další souvislá oblast tohoto typu se táhne z jihu obvodu Chomutov, přes severní část obvodu Žatec až do západní části Loun. Pro obce, které v této oblasti byly hodnoceny jako s příznivým demografickým vývojem, je společná především podprůměrná potratovost a nadprůměrná natalita.

PŘÍRŮSTEK OBYVATELSTVA, MIGRACE A RODÁCI SPRÁVNÍCH OBVDŮ

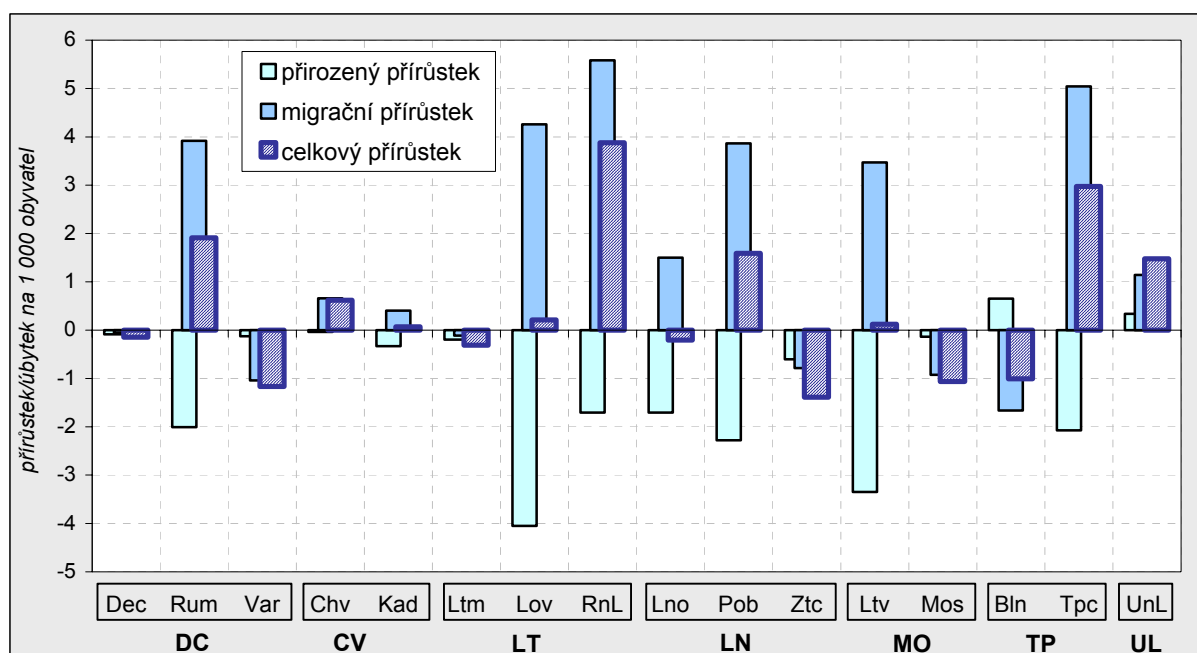
Přestože se do Ústeckého kraje stěhovalo v době podpory těžkého průmyslu velké množství pracovních sil, převážně mladých, přesahoval po celou dobu počet vystěhovaných počty přistěhovaných. Ústecký kraj jako celek tak ztrácel migrací obyvatelstvo po celou dobu od 60. do 80. let. Přesto, vzhledem k výši přirozeného

Tab. 3.2.9 Charakteristiky pohybu obyvatelstva podle správních obvodů ORP

	na tisíc obyvatel							
	Celkový přírůstek		Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Stěhování mezi obcemi SO ORP	
	2005	roční průměr 2001-2005	2005	roční průměr 2001-2005	2005	roční průměr 2001-2005	2005	roční průměr 2001-2005
Ústecký kraj	1,3	0,7	-0,3	-0,9	1,5	1,5	x	x
v tom správní obvody:								
Bílina	0,6	-1,0	2,0	0,7	-1,4	-1,7	6,7	6,5
Děčín	3,3	-0,1	0,4	-0,1	2,9	-0,1	9,5	9,8
Chomutov	-0,4	0,6	0,2	0,0	-0,6	0,7	15,0	13,8
Kadaň	3,6	0,1	0,7	-0,3	2,9	0,4	9,4	8,6
Litoměřice	-6,2	-0,3	0,0	-0,2	-6,2	-0,1	10,6	9,8
Litvínov	4,8	0,1	-2,8	-3,4	7,6	3,5	11,7	11,1
Louny	-2,5	-0,2	-2,9	-1,7	0,4	1,5	12,8	12,4
Lovosice	-4,0	0,2	-4,1	-4,1	0,1	4,3	9,4	8,8
Most	-0,5	-1,1	0,6	-0,1	-1,1	-0,9	5,6	5,2
Podbořany	3,1	1,6	-1,6	-2,3	4,8	3,9	8,7	7,6
Roudnice nad Labem	2,0	3,9	-0,3	-1,7	2,3	5,6	8,7	8,7
Rumburk	1,1	1,9	-1,4	-2,0	2,5	3,9	12,7	11,3
Teplice	-0,4	3,0	-1,6	-2,1	1,2	5,0	16,4	17,1
Ústí nad Labem	7,6	1,5	1,2	0,3	6,4	1,1	9,4	7,7
Varnsdorf	0,7	-1,2	0,9	-0,1	-0,2	-1,0	4,6	4,1
Žatec	1,2	-1,4	1,5	-0,6	-0,2	-0,8	8,4	7,8

přírůstku, který migrační úbytek více než kompenzoval, počet obyvatel rostl. Na začátku 90. let se ovšem tento trend obrátil. Migrační přírůstek až na několik výjimek kompenzoval úbytek obyvatelstva přirozenou měnou a obdobně tomu bylo i v období 2001-2005. Uvnitř kraje se ovšem tento vývoj opět značně liší.

Celkový, přirozený a migrační přírůstek obyvatelstva na 1 000 obyvatel v letech 2001-2005 (roční průměry)

Největšími **přirozenými úbytky obyvatelstva** dlouhodobě trpí nejstarší správní obvody: Litvínov, Lovosice a Podbořany. V případě druhého nejstaršího správního obvodu, Roudnice nad Labem, dochází také ještě

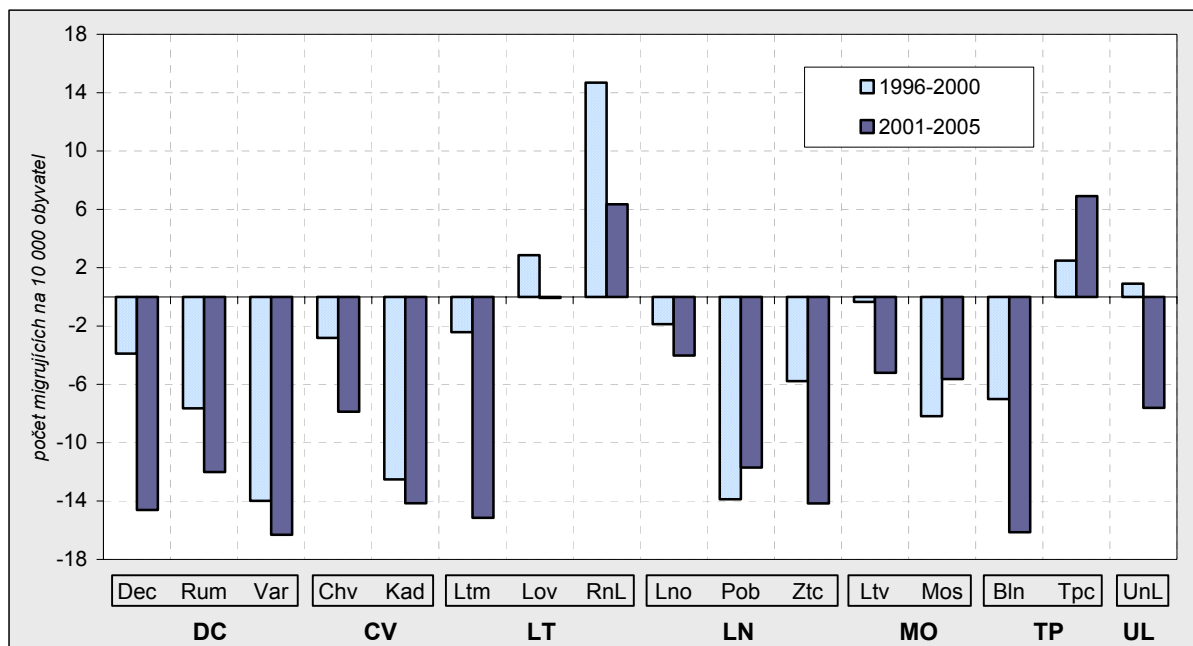
k přirozenému úbytku obyvatelstva, ale na rozdíl od dříve jmenovaných zde dlouhodobě dochází k výraznému růstu živě narozených a zároveň poklesu zemřelých. Pouze v Bílině a Ústí nad Labem byl v letech 2001-2005 přirozený přírůstek obyvatelstva kladný a z pohledu přirozené měny byly stabilní správní obvody Chomutov, Litoměřice, Děčín, Varnsdorf a Most.

Migrační přírůstek obyvatelstva dosahoval v letech 2001-2005 nejvyšších hodnot ve správním obvodu Roudnice nad Labem a Teplice. Vysokých hodnot dosahoval migrační přírůstek také v Podbořanech a Rumburku, kde více než kompenzoval úbytek obyvatelstva přirozenou měnou. V Bílině, Varnsdorfu, Mostě a Žatci bylo migrační saldo v posledních pěti letech záporné.

Díky migraci byl nakonec ve většině obvodů, v nichž došlo k úbytku obyvatelstva přirozenou měnou, **celkový přírůstek** stabilní (tj. okolo nulové hodnoty) nebo dokonce kladný. Nejvyššího celkového přírůstku dosáhly obvody Roudnice, Teplice a Rumburk. V případě Lovosic a Litvínova migrační přírůstek kompenzoval velký úbytek přirozenou měnou a i zde byl nakonec celkový přírůstek kladný. Pozoruhodně vyrovnaný byl pohyb obyvatelstva v Děčíně, Litoměřicích a Kadani, kde byly oba přírůstky minimální, a tím i celkový přírůstek. Ústí nad Labem byl jediný správní obvod, v němž se doplňovaly oba typy přírůstků obyvatelstva a nepůsobily proti sobě navzájem.

V absolutních číslech se nejvíce lidí vystěhuje a přistěhuje ze/do správních obvodů s největšími městy Ústeckého kraje: Ústí nad Labem, Teplice, Most a Chomutov. Pokud eliminujeme vliv lidnatosti obvodu a vezmeme v úvahu **obrat migrujících** (tj. počet přistěhovalých a vystěhovalých na 1 000 obyvatel obvodu), pak k největší obměně obyvatelstva docházelo ve sledovaném období v obvodech Bílina, Podbořany, Litoměřice a Lovosice. Naopak nejmenšího migračního obratu dosahovaly obvody Děčín, Chomutov, Varnsdorf, ale také Ústí nad Labem a Teplice.

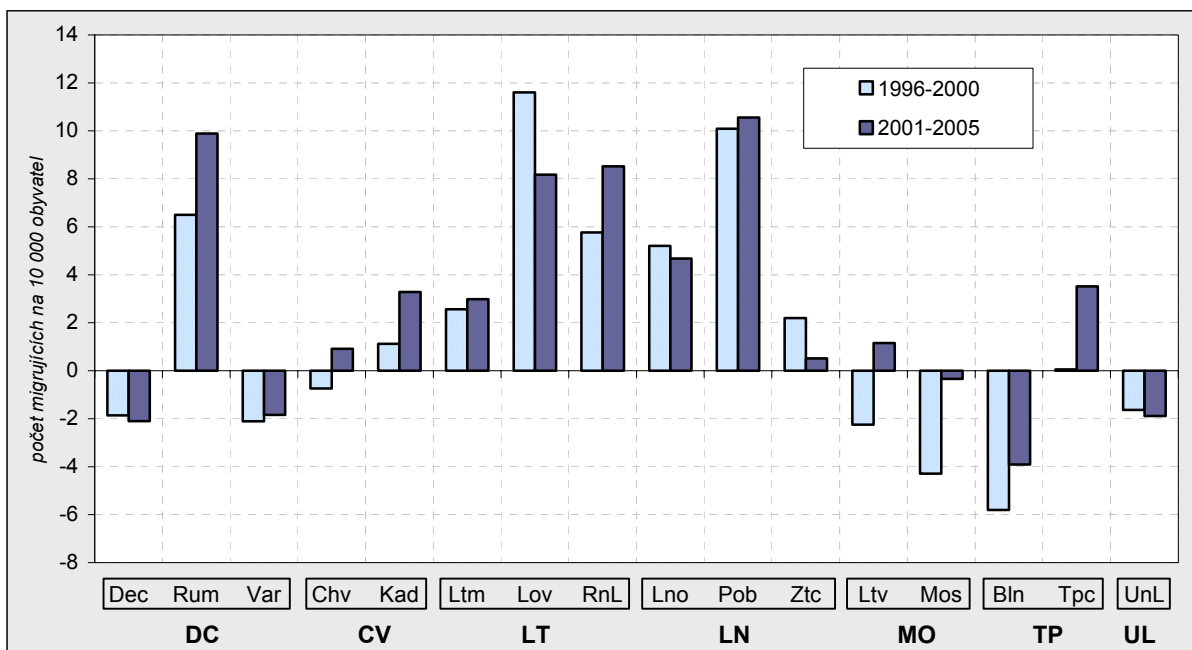
Migrační atraktivita pro mladé (saldo migrujících ve věku 20-34 let na 10 000 obyvatel)

Z hlediska budoucího vývoje regionu je důležitá nejen celková migrace, ale i migrace určitých skupin obyvatelstva. Například migrace mladých lidí ovlivňuje budoucí demografický vývoj a s tím související ekonomický i sociální vývoj. Relativní atraktivitu regionu pro danou skupinu obyvatel oproti ostatním regionům tak můžeme sledovat například pomocí **ukazatele salda migrujících ve věku 20-34 let na 10 000 obyvatel**. Dlouhodobě je téměř ve všech regionech Ústeckého kraje **saldo stěhujících se mladých lidí** záporné. Jediné regiony, které v tomto případě dosahují relativně výrazného kladného přírůstku, jsou Teplice a Roudnice nad Labem. Druhý jmenovaný obvod se díky své poloze postupně stává urbanistickým zázemím hlavního města Prahy, což je oproti ostatním obvodům Ústeckého kraje značnou výhodou. V absolutních hodnotách (tj. nerelativizované hodnoty na 10 000 obyvatel atd.) ztratil nejvíce obyvatel ve věku 25-34 let správní obvod Děčín.

Z obdobného důvodu je zajímavé i **saldo migrujících ve věku 55-74 let**, jako ukazatel atraktivity regionu pro důchodový věk. V posledních letech roste trend odchodu obyvatelstva v předdůchodovém a důchodovém věku z měst. Vedle tohoto v pozdějším věku ovlivňují migraci i kapacity sociálních zařízení. Obyvatelstvo v tomto věku je silnou sociální skupinou, která může i významně přispět k růstu spotřebitelské základny. Proto nelze jednoznačně vyhodnotit, zda je migrace mladých nebo starších obyvatel více či méně žádoucí. Oba ukazatele vypovídají o atraktivitě regionu, neboť v obou případech dávají obyvatelé stěhováním najevo své preference.

Migrační atraktivita pro starší obyvatele (saldo migrujících ve věku 55-74 let na 10 000 obyvatel)

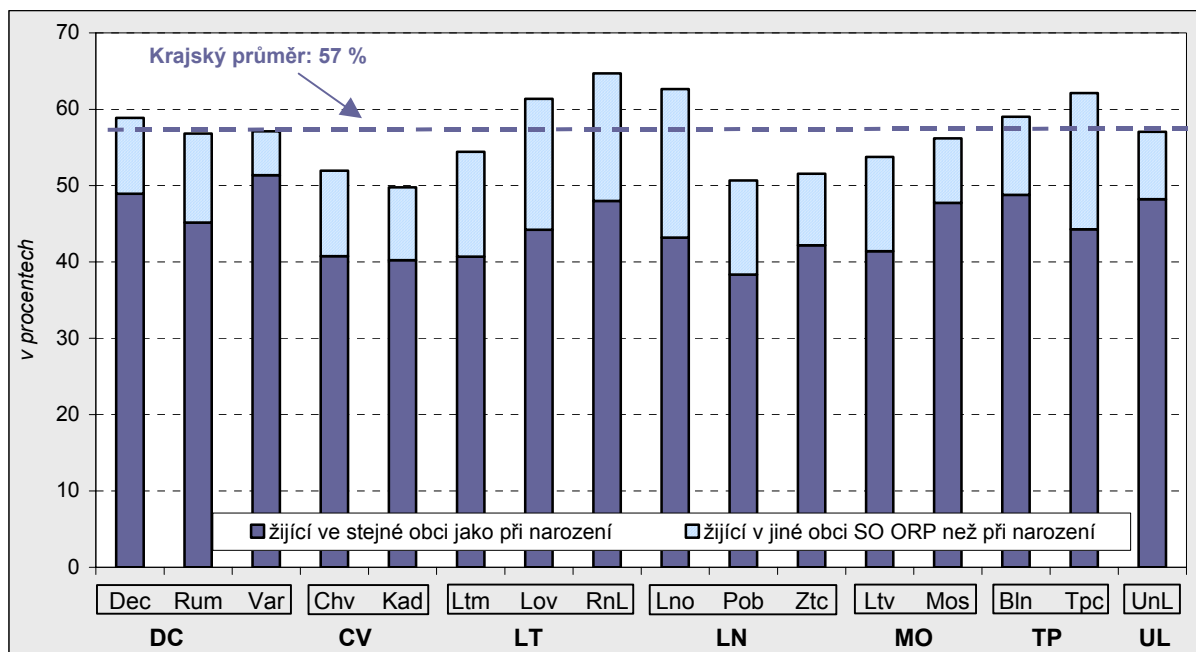
Na rozdíl od migračního salda mladých, dosahuje většina správních obvodů v případě **obyvatel ve věku 55-74** kladného **migračního salda**. Nejvýraznější je toto saldo v rekreačních oblastech a regionech, které jsou méně zasaženy průmyslovou výrobou. Naopak salda správních obvodů s velkými okresními městy se pohybují buď v záporu nebo vyrovnaně okolo nulové hodnoty. Výjimku tvoří Teplice a Litoměřice, v nichž je saldo kladné, byť nenabývá v porovnání s ostatními obvody s kladným saldem vysokých hodnot. V absolutních hodnotách získaly v období 2001-2005 nejvíce obyvatel ve věku 55-64 let správní obvody Teplice a Rumburk.

Doposud jsme se v této kapitole zabývali pouze migrací posledních let. Migrační trendy jsou ovšem důležité také z dlouhodobého hlediska, a proto se sleduje alespoň jednou za deset let v rámci Sčítání lidu domů a bytů pohyb ve vztahu k místu trvalého pobytu matky při narození. **Podíl rodáků na daném území** je tak ukazatelem dlouhodobých migračních trendů populace daného území. Je však nutné ho hodnotit obezřetně, neboť zde působí protichůdné jevy. Pokud bude například v regionu velký podíl rodáků, může to znamenat velkou vazbu lidí na daný region, což je pozitivní, ale může to také znamenat dlouhodobě nízkou atraktivitu regionu pro nově příchozí. Přesto se jedná o ukazatel, který minimálně indikuje vztah obyvatelstva k danému regionu a tím i jeho sociální a demografický vývoj. Pokud rodina žije již několik generací v tomtéž regionu, je její vztah k němu podstatně jiný než vztah nově přistěhovalých. A právě tento jev je pro Ústecký kraj, region bývalých Sudet, velmi významný.

Ústecký kraj patří vzhledem ke své poloze a historii ke krajům, jejichž podíl rodáků je v porovnání se zbytkem republiky (76,0 %) poměrně nízký (70,9 % obyvatel kraje). Stejně jako Karlovarský nebo Liberecký kraj má i Ústecký kraj jeden z nejnižších podílů rodáků starších věkových skupin (narozených do roku 1950), což je způsobeno právě poválečným odsunem původních obyvatel a příchodem nových osídlenců po válce a při růstu průmyslové výroby v Ústeckém kraji. Díky migraci uvnitř republiky tak Ústecký kraj zaznamenal početní přírůstek obyvatelstva a to hlavně ve starších věkových kategoriích a naopak v mladších ročních ztrácel. Ústecký kraj dlouhodobě trpí odlivem obyvatel z kraje, ke kterému si nestačili

Podíl rodáků na obyvatelstvu správních obvodů ORP (v %)

Zdroj: SLDB 2001

vybudovat blízký vztah, který nevyhovoval životním prostředím a který, hlavně v posledních 15 letech, trpí strukturálními problémy a nedostatečnou poptávkou po práci. Z těchto důvodů má kraj také například jeden z nejnižších **podílů rodáků obcí**⁸ (44,9 %), **správních obvodů ORP** (57,0 %) a **okresů**⁹ (62,2 %).

Nejvyšší podíl okresních rodáků Ústeckého kraje nacházíme v okrese Litoměřice. Naopak nejnižší podíl těchto rodáků je v okrese Chomutov. Stejně jako v případě mezikrajského srovnání se i v meziokresním porovnání projevuje vliv poválečných odsunů a pozdější migrace mladších ročníků. Navíc se silněji projevuje i příliv pracovních sil do rozvíjejících se průmyslových a důlních oblastí. V Ústeckém kraji měly dlouhodobě kladné migrační saldo pouze okresy Chomutov a Ústí nad Labem. Podobně jako v případě Prahy je tak podíl rodáků v těchto okresech snížen nově přistěhovanými.

V Ústeckém kraji je nejvyšší **podíl rodáků správního obvodu** v Roudnici nad Labem. Jedná se o region, který je chápán už spíše jako vnitrozemí než pohraničí (tj. jak je chápán Ústecký kraj jako celek). Roudnice nad Labem nepatřila ani do Sudet a poválečná výměna obyvatel se jí příliš nedotkla. Navíc jde převážně o zemědělskou oblast, v níž jsou lidé tradičně blíže vázáni k půdě, na které hospodaří nebo hospodařili jejich předci. Pro dlouhodobé stěhování a tedy i podíl rodáků v regionu má nezanedbatelný vliv i blízkost Prahy. Lidé mohli za práci dojíždět a nemuseli se stěhovat natrvalo. Z obdobných důvodů je vysoký podíl rodáků také v obvodech Lovosice a Louny. Blízkost Prahy ovšem vede hlavně v posledních letech i k opačnému efektu, a sice příchodu obyvatel do těchto obvodů a tím snižování podílu rodáků.

Nejnižší podíl rodáků je ve správních obvodech Kadaň, Podbořany, Žatec a Chomutov. Jedná se o nejzápadnější část Ústeckého kraje, která byla historicky nejdále od správních center (mezi krajskými městy Plzeň a Ústí nad Labem), byla historicky méně průmyslově vyspělá a s průmyslovým rozvojem od 50. let 20. století postupně získávala pracovní síly z celé České republiky. Ovšem blízký správní obvod Louny už naopak patří mezi obvody s nejvyšším podílem rodáků, a to přesto, že byl se správními obvody Podbořany a Žatec dlouhodobě administrativně svázán do společného okresu Louny a byl administrativním centrem. Jedním z hlavních důvodů tohoto rozdílu byla patrně již zmiňovaná příslušnost k Sudetům. Zatímco Podbořany a Žatec do Sudet patřily, téměř celý správní obvod Louny již byl v tzv. vnitrozemí, ve kterém nedošlo k tak drastickému přerušování demografické kontinuity jako v případě zbylých dvou obvodů. Mezi další vlivy, a to i v případě ostatních správních obvodů, lze zařadit přítomnost vojenských posádek či vysokých škol, kde se koncentrují mladí lidé, kteří se mnohdy usadí právě v místech své vojenské služby či studia.

⁸ Obyvatelé žijící ve stejné obci kraje, ve které se narodili.

⁹ Obyvatelé žijící ve stejném okrese či správním obvodu ORP, ve kterém se narodili. Vzhledem k tomu, že se mnoho lidí stěhuje v rámci stejného regionu pouze do jiné obce, jsou tyto podíly vhodnější než podíl rodáků v obcích pro porovnání oblíbenosti regionu.

BYDLÍČÍ CIZINCI

V Ústeckém kraji žilo ke konci roku 2005 přes 22 tisíc cizinců, což odpovídá s necelými 2,7 % cizinců v populaci pátému místu na pomyslném žebříčku všech krajů České republiky. Nejvíce cizinců žilo v Hlavním městě Praze a Karlovarském kraji. Ve Středočeském a Libereckém kraji byl podíl cizinců sice také vyšší, nicméně se již blíží hodnotám v Ústeckém kraji.

Tab. 3.2.10 Bydlící cizinci v SO ORP podle druhu pobytu a státního občanství k 31. 12. 2005

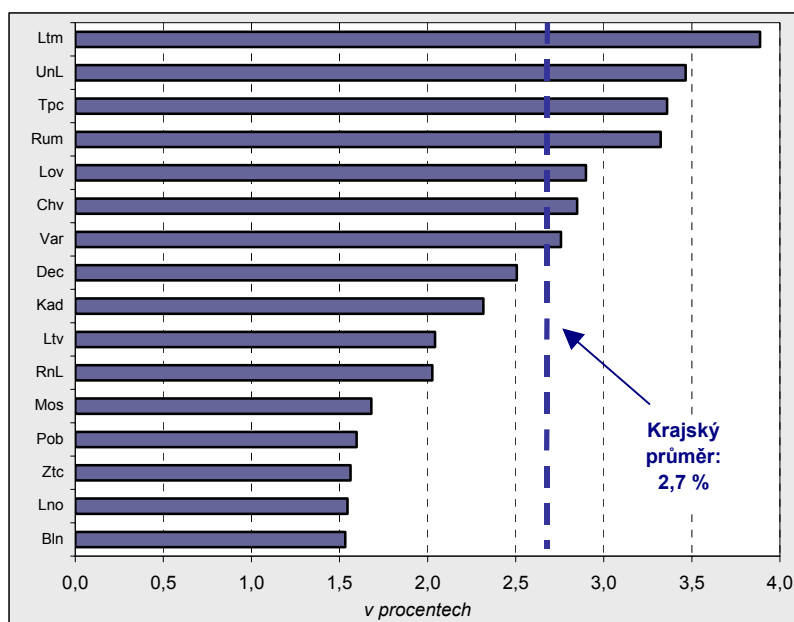
Zdroj: PČR-ŘSCPP MV ČR

	Bydlící cizinci celkem*	v tom druh pobytu (%)		z toho státní občanství (%)				
		s povolením k trvalému pobytu	ostatní typy pobytů nad 90 dní celkem	Slovensko	Polsko	Ukrajina	Ruská federace	Vietnam
Ústecký kraj	22 130	53,0	47,0	11,3	5,3	29,3	5,1	27,9
v tom správní obvody								
Bílina	315	72,7	27,3	18,4	1,6	7,3	7,6	42,2
Děčín	1 988	57,6	42,4	8,7	9,6	17,6	1,7	40,6
Chomutov	2 315	58,7	41,3	12,6	4,0	24,4	3,1	41,6
Kadaň	1 019	53,0	47,0	12,3	8,4	38,1	0,8	21,8
Litoměřice	2 238	23,1	76,9	8,4	3,3	65,0	2,7	5,5
Litvínov	821	46,5	53,5	12,3	9,1	5,0	0,7	27,6
Louny	662	50,9	49,1	21,9	3,6	37,8	7,4	7,9
Lovosice	772	45,1	54,9	6,6	3,1	38,3	2,7	34,7
Most	1 288	66,0	34,0	12,6	5,9	17,5	3,1	38,7
Podbořany	253	57,3	42,7	22,1	9,1	31,2	1,2	-
Roudnice nad Labem	621	34,6	65,4	22,1	3,1	43,2	4,0	9,5
Rumburk	1 136	64,6	35,4	7,9	13,7	9,0	3,9	47,9
Teplice	3 596	65,2	34,8	8,9	1,8	20,7	9,8	35,2
Ústí nad Labem	4 111	44,4	55,6	11,6	3,5	37,8	8,4	18,7
Varnsdorf	568	73,1	26,9	6,7	21,0	10,4	4,9	38,6
Žatec	426	80,3	19,7	22,5	2,3	20,7	2,3	7,5

* údaje nezahrnují cizince s platným azylem na území ČR

Nejvíce cizinců v absolutních číslech bylo nahlášeno v obvodech Ústí nad Labem a Teplice, nejméně v Podbořanech, v Bílině, Žatci a Varnsdorfu. Toto hrubé rozčlenění se příliš nezmění ani v případě relativních hodnot (vztažených na počet obyvatel). **Nejvyššího podílu cizinců v populaci** dosahují Litoměřice, v nichž dosahují téměř 4 %. Téměř 3,5 % dosahuje také Ústí nad Labem, Teplice a Rumburk.

Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel k 31. 12. 2005 (v %)

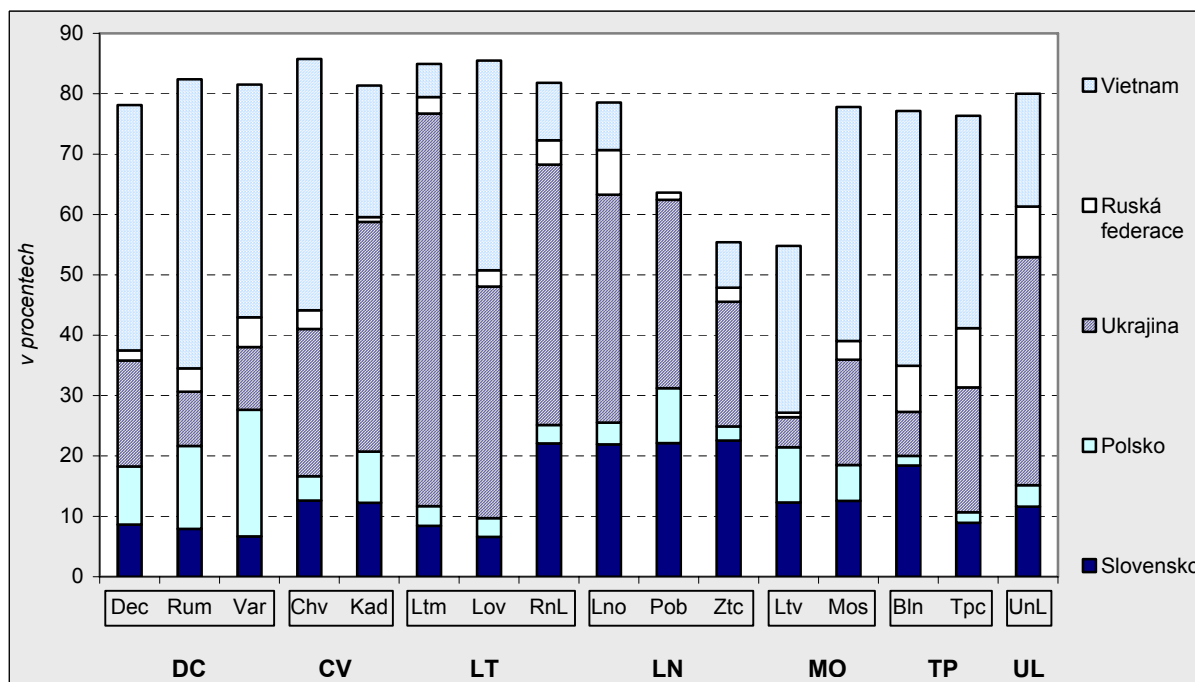

Naopak pouze mírně nad 1,5 % tvoří cizinci v populacích Bíliny, Loun, Žatce, Podbořan a Mostu.

Mezi klíčové faktory těchto regionálních rozdílů uvnitř Ústeckého kraje patří hlavně blízkost státních hranic, poloha velkých měst a blízkost Prahy. Důležité je ovšem mít stále na paměti to, že cizinci, stejně jako čeští občané, mohou mít nahlášen pobyt jinde než kde žijí a pracují.

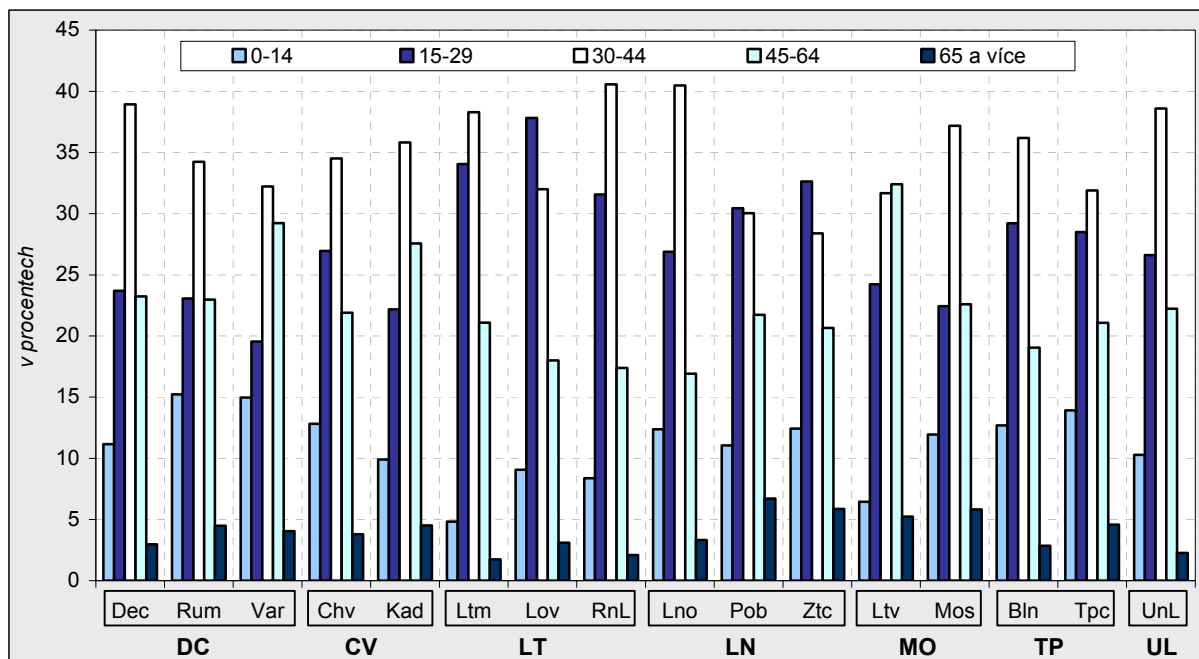
Převážně cizinci s vietnamským státním občanstvím využívají příznivých podmínek pro podnikání v oblasti služeb, které vyplývají z blízkosti státní hranice se Spolkovou republikou Německo a větších měst.

Cizinci podle státního občanství ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005 (v %)

Největšího podílů z celkového počtu cizinců dosahují Vietnamci v příhraničních obvodech celého děčínského okresu, v Chomutově a Teplicích, ale také v oblastech neležících přímo u hranic, jako jsou obvody Most a Bílina. Pokud se podíváme na jejich rozmištění uvnitř kraje i z jiného pohledu, zjistíme, že přes 20 % z nich má nahlášen pobyt právě v Teplicích, v Chomutově přes 15 %, v Děčíně přes 13 % a v Ústí nad Labem přes 12 %. Jinými slovy více než 60 % Vietnamců, kteří mají pobyt nahlášen v Ústeckém kraji, žije (je hlášeno) v těchto čtyřech obvodech.

Věková struktura cizinců ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005 (v %)

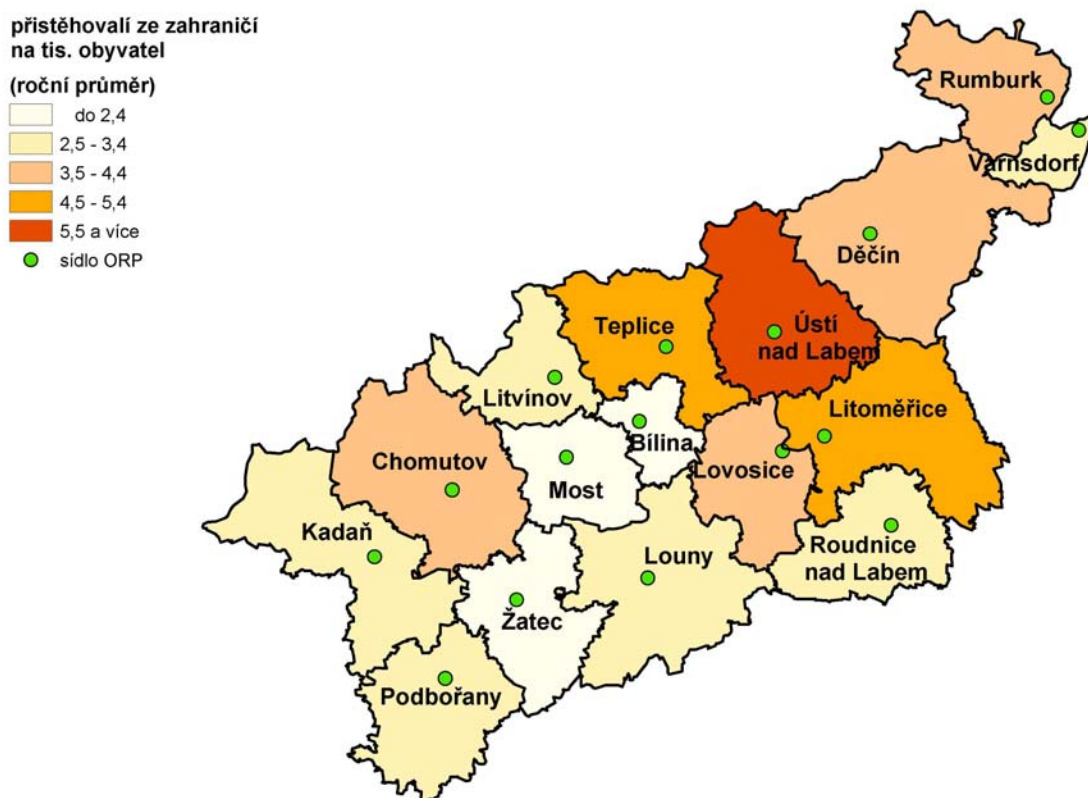
Zajímavé je rovněž regionální rozložení cizinců ukrajinského státního občanství v Ústeckém kraji. Ti tvořili v roce 2005 nejpočetnější skupinu cizinců v kraji. Důležitými faktory regionálního rozložení je v tomto případě blízkost hlavního města Prahy a ostatních velkých měst. Z celokrajského hlediska je téměř 24 %

všech občanů Ukrajiny v kraji hlášeno v Ústí nad Labem, přes 22 % v Litoměřicích a okolo 11 % v Teplicích. Přes 65 % cizinců hlášených v Litoměřicích pochází z Ukrajiny. Vysoký podíl z celkového počtu cizinců tvoří tito cizinci také v Roudnici nad Labem, Kadani, Lovosicích, Lounech či Ústí nad Labem.

Ve výše zmiňovaných obvodech je podíl mladých cizinců do 15 let většinou nižší než v předchozí popisované skupině obvodů (s velmi výraznou skupinou občanů Vietnamu) a také je zde nižší podíl těch, kteří mají přiznaný trvalý pobyt na území České republiky. To indikuje přítomnost cizinců migrujících převážně dočasně za prací. Tento závěr může podpořit i fakt, že je v těchto regionech relativně vyšší podíl ekonomických subjektů, které se zabývají stavebnictvím¹⁰. V některých obvodech je ovšem toto zjednodušující rozdělení komplikováno například vysokým podílem cizinců se slovenským státním občanstvím. V Žatci, Roudnici, Podbořanech a Lounech tvoří podíl Slováků více než 20 %, v Bílině se jedná o 18 % cizinců. V těchto obvodech je podíl mladých cizinců do 15 let rovněž relativně vysoký, byť nižší než v obvodech s výrazným podílem cizinců z Vietnamu.

Trochu jiný pohled na problematiku cizinců nabízí **statistika zahraničního stěhování**, tedy přistěhovalí ze zahraničí a vystěhovalí přímo do zahraničí. Cizinci bydlící na území Ústeckého kraje se sem ovšem mohou dostat jednak právě zahraničním stěhováním, ale také stěhováním z jiných částí České republiky. Ti se ovšem v této statistice již neobjevují a jsou zahrnuti pouze ve statistice bydlících cizinců¹¹, o níž jsme v rámci této kapitoly již hovořili. V případě statistiky zahraničního stěhování se také nemusí jednat výlučně o cizince, ale může jít i o osoby české národnosti, které dlouhodobě pobývaly v zahraničí a teď se vrací, nebo se tam právě stěhují.

Zahraníční stěhování v letech 2001-2005 podle správních obvodů ORP

Nejvíce přistěhovalých ze zahraničí směřovalo v Ústeckém kraji do obvodu Ústí nad Labem. Na 1 000 obyvatel zde připadlo v letech 2001-2005 více než 6 přistěhovalých ročně a z celkového počtu přistěhovalých ze zahraničí do Ústeckého kraje představoval tento podíl více než 23 % (3 650 osob). V relativním vyjádření (opět na 1 000 obyvatel středního stavu) následovaly v počtech přistěhovalých obvody Litoměřice, Teplice a Rumburk. Naopak nejméně přistěhovalých ze zahraničí zaznamenaly obvody Žatec

¹⁰ Korelační koeficient podílu ekonomických subjektů, které se zabývají stavebnictvím, a podílu cizinců ukrajinské a ruské národnosti celkem přesahuje v Ústeckém kraji hodnotu 0,6.

¹¹ a statistice vnitřního stěhování

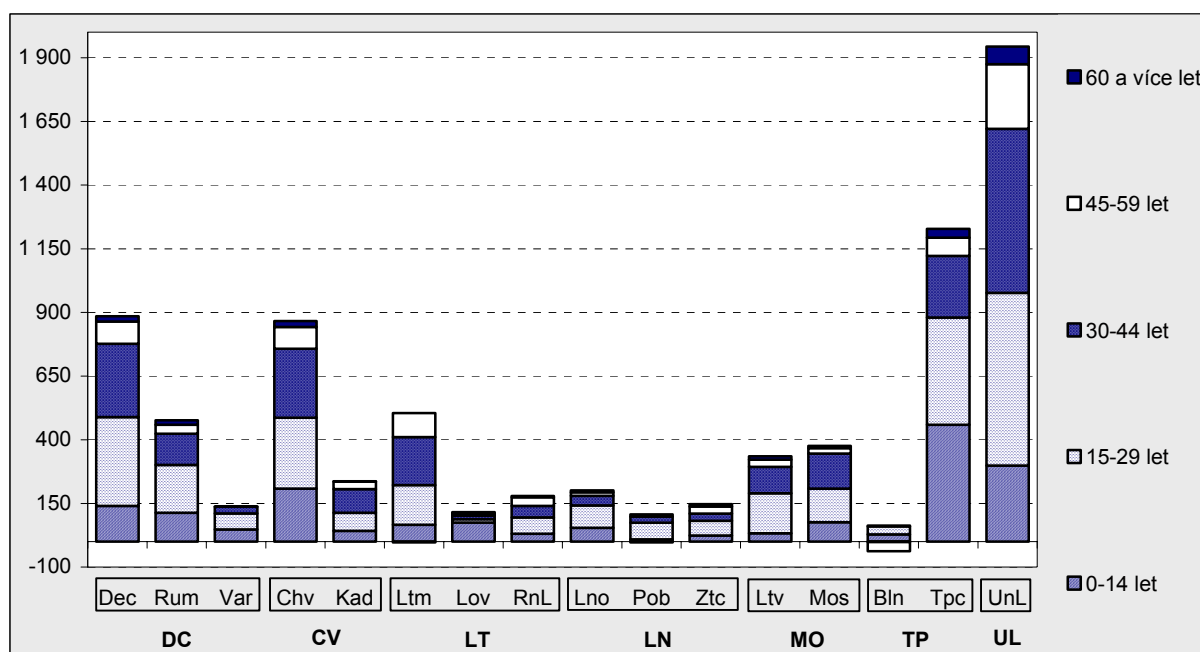
(v průměru ročně 2 na 1 000 obyvatel středního stavu, což je třetina proti obvodu Ústí nad Labem) a dále Bílina a Most.

Do zahraničí se z kraje vystěhovalo v letech 2001 až 2005 téměř 8 tisíc osob, což je přibližně polovina přistěhovaných ze zahraničí. V relativním vyjádření se nejvíce osob stěhovalo z obvodu Litoměřice, Ústí nad Labem a Lovosice, nejméně naopak z obvodů Žatec, Varnsdorf a Děčín.

Saldo zahraničního stěhování¹² je v případě všech obvodů kladné, nejvyšší v obvodech Ústí nad Labem, Rumburk a Teplice, nejnižší v obvodech Bílina, Lovosice a Louny (při přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu). V absolutních číslech docházíme k závěru, že nejvyšších přírůstků zahraničním stěhování dosahují obvody s bývalými okresními městy s výjimkou Loun.

Obrat zahraničního stěhování¹³ činil průměrně ročně v letech 2001 až 2005 v Ústeckém kraji téměř 6 osob na 1 000 obyvatel středního stavu. Nadprůměrných obrátů bylo dosaženo opět v okrese Ústí nad Labem a Litoměřicích, podprůměrných v Žatci, Mostě a Varnsdorfu.

Saldo zahraničního stěhování podle věkových skupin v období 2001-2005 (osoby)

Výše uvedený graf zachycuje strukturu salda zahraničního stěhování podle věkových skupin, z kterého je zřejmé, že téměř ve všech obvodech je nejvyšších sald dosaženo ve věkových skupinách mezi 15 až 29 lety a 30 až 44 let (v průměru v kraji 36 % a 29 %). Výjimku tvoří obvody Lovosice a Teplice, kde je nejvyšší saldo zahraničního stěhování pro nejmladší věkovou skupinu, což je ale v případě Lovosic způsobeno jednak průměrným obrátem tohoto typu stěhování a vyrovnanou bilancí vystěhovaných a přistěhovaných ve dvou následujících věkových skupinách (15-29 let a 30-44 let).

¹² přistěhovaní minus vystěhovaní

¹³ přistěhovaní plus vystěhovaní

3.3 Ekonomický vývoj

Struktura obyvatelstva a jeho kvalitativní vlastnosti jsou důležitým faktorem ekonomického vývoje každého regionu. Těmito charakteristikám jsme věnovali předchozí kapitulu. Spolu s tím je pro ekonomický rozvoj důležitá minulá i současná hospodářská úroveň, charakter dosavadního ekonomického vývoje a existující regionální rozdíly na daném území a v jeho okolí. Z tohoto důvodu je tato kapitola věnována hospodářskému vývoji a hospodářské úrovni jednotlivých regionů uvnitř Ústeckého kraje z pohledu ekonomických ukazatelů a veličin, které na této úrovni prostorového členění Český statistický úřad poskytuje. Vzhledem k základnímu pravidlu statistiky, tj. ochraně individuálních dat respondentů, je ovšem širše dostupných ukazatelů ve srovnání s krajskou úrovní členění značně omezena.

Ústecký kraj jako celek se dlouhodobě potýká se strukturálními problémy, vyplývajícími z jednostranné orientace průmyslu v průběhu 19. a 20. století. Uvnitř kraje ovšem existují z tohoto pohledu značné rozdíly. Oblasti Podkrušnohoří se staly důležitou energetickou základnou celého Československa, resp. České republiky. Vedle těžby hnědého uhlí se zde jednostranně rozvíjel těžký průmysl a výroba elektřiny. V těchto oblastech (i kvůli vysoké koncentraci pracovních sil) byly a dodnes jsou důsledky restrukturalizace hospodářství nejcitelnější. Severovýchodní oblasti Ústeckého kraje byly na druhou stranu dlouhodobě specializované na tradiční textilní průmyslovou výrobu a sklo. Jižní regiony, i vzhledem ke své zemědělské orientaci, měly odvětvovou strukturu více diferencovanou a na rozdíl od ostatních oblastí byly a jsou více odolné vůči tržním výkyvům v jedné oblasti ekonomického života. Toto rozdělení na oblasti severovýchodní, jižní, podkrušnohorské či horské ovšem nelze chápat dogmaticky, protože do ekonomického vývoje vstupuje celá řada různých faktorů. Například v odlehlejších oblastech bez velkých měst fungujících jako póly rozvoje, jako je například jihozápad Ústeckého kraje, se ekonomická sféra rozvíjí velmi pomalu a naopak oblasti okolo měst, byť v oblasti se strukturálními problémy, se mohou rozvíjet dynamicky. Rovněž je nutné si uvědomit, že vzhledem k územnímu členění na menší regiony (správní obvody ORP) a možnosti krátkodobé migrace za prací mezi jednotlivými obvody se negativní efekty strukturálních i cyklických problémů jednoho obvodu mohou projevit a projevují se i ve všech sousedních obvodech (např. formou vysoké míry nezaměstnanosti) a vstupují tak i do statistických dat.

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

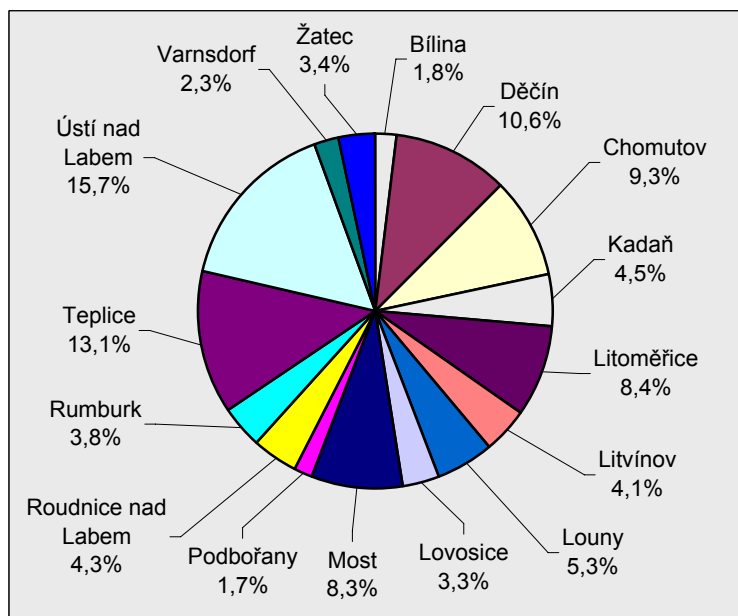
Na konci roku 2005 bylo v Registru ekonomických subjektů (RES) evidováno přes 166 tisíc ekonomických subjektů se sídlem v Ústeckém kraji. V porovnání s rokem 2000 se jedná o 19% nárůst, což představuje v porovnání s republikovým průměrem rychlejší růst (o téměř 2,5 procentního bodu). Z více než 81 % se jednalo o fyzické osoby a i v tomto případě Ústecký kraj mírně převyšuje celorepublikový průměr. Tento

Tab. 3.3.1 Ekonomické subjekty (stav k 31. 12.)

	Subjekty celkem			Subjekty na 1 000 obyvatel			Podíl správního obvodu na počtu subjektů kraje (%)	
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005
Ústecký kraj	139 731	166 219	119,0	169	202	119,5	100,0	100,0
v tom správní obvody:								
Bílina	2 541	3 027	119,1	116	147	126,6	1,8	1,8
Děčín	14 960	17 697	118,3	188	223	118,7	10,7	10,6
Chomutov	13 432	15 437	114,9	166	190	114,5	9,6	9,3
Kadaň	6 718	7 541	112,3	151	172	113,8	4,8	4,5
Litoměřice	11 094	13 993	126,1	192	242	125,9	7,9	8,4
Litvínov	5 854	6 803	116,2	144	170	118,1	4,2	4,1
Louny	7 264	8 874	122,2	169	207	122,2	5,2	5,3
Lovosice	4 390	5 535	126,1	165	207	125,0	3,1	3,3
Most	12 144	13 792	113,6	155	180	115,9	8,7	8,3
Podbořany	2 196	2 771	126,2	139	176	126,8	1,6	1,7
Roudnice nad Labem	5 725	7 169	125,2	191	234	122,2	4,1	4,3
Rumburk	5 154	6 266	121,6	154	183	118,6	3,7	3,8
Teplice	18 314	21 798	119,0	169	203	120,1	13,1	13,1
Ústí nad Labem	21 936	26 081	118,9	185	221	119,3	15,7	15,7
Varnsdorf	3 359	3 814	113,5	162	185	114,5	2,4	2,3
Žatec	4 650	5 621	120,9	170	206	121,5	3,3	3,4

jev ovšem není u většiny mimopražských regionů nijak výjimečný. Při porovnání vnitřní variability týkající se ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel v jednotlivých správních obvodech lze Ústecký kraj řadit mezi kraje, které jsou v rámci České republiky uprostřed pomyslného žebříčku, tedy průměrně homogenní (osmý nejnižší variační koeficient).

Podíly SO ORP na celkovém počtu ekonomických subjektů v Ústeckém kraji (k 31. 12. 2005)

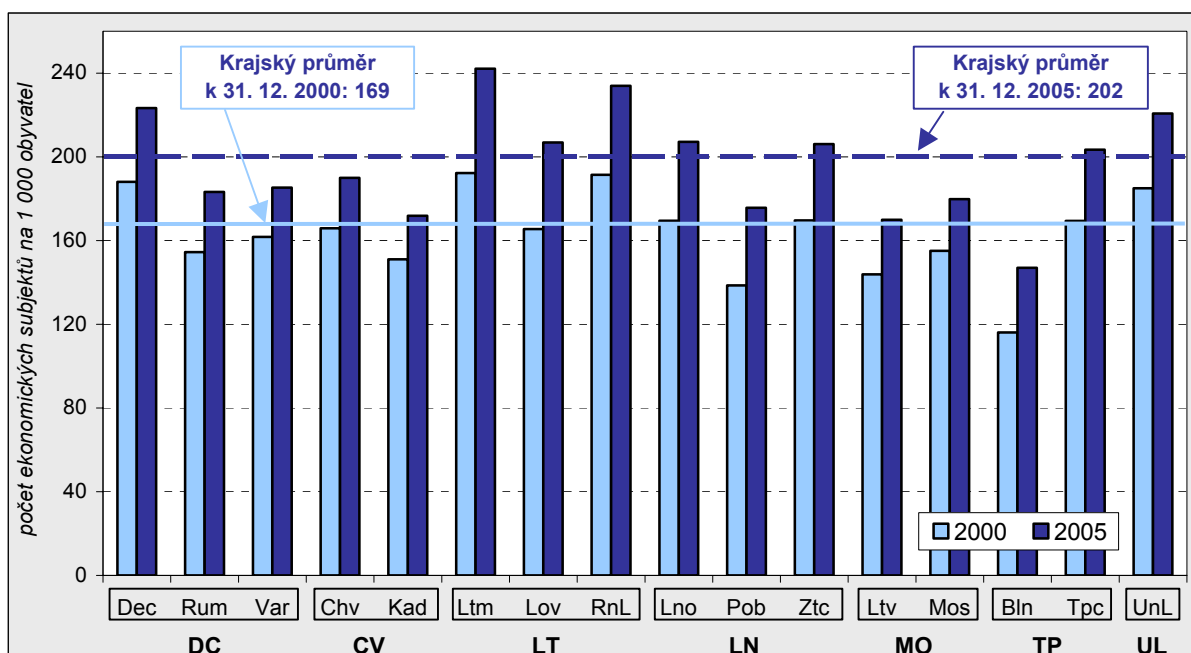

Nejvíce ekonomických subjektů má své sídlo registrováno v obvodech s bývalými okresními městy. V těchto sedmi obvodech sídlí přes 70 % všech ekonomických subjektů kraje, přičemž v samotném krajském městě sídlí téměř 16 % všech ekonomických subjektů.

Vzhledem k rozdílné velikosti správních obvodů je pro porovnání ekonomické struktury ekonomiky a do značné míry i ekonomické aktivity vhodnější použít **ukazatel počtu ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel**. Při porovnání tohoto ukazatele mezi správními obvody zjistíme, že nejvíce ekonomických subjektů (nad průměrem kraje) připadá na 1 000 obyvatel v Litoměřicích, Roudnici nad Labem, Děčíně, Ústí nad Labem, Lounech,

Lovosicích a Žatci. Jak je vidět, ve většině případů se jedná spíše o zemědělské než průmyslové oblasti. Důvodem tohoto jevu je fakt, že většinu ekonomických subjektů, jak již bylo řečeno, tvoří fyzické osoby, kterých je například právě v sektoru zemědělství (resp. v odvětvích s nižší koncentrovanou pracovní silou) více než v koncentrovaných odvětvích s velkými podniky (zaměstnavateli). V tomto ukazateli má stejnou váhu jeden samostatně hospodařící zemědělec i velký podnik s 5 000 zaměstnanci. Proto v průmyslových regionech, kde jsou velcí zaměstnavatelé, jako například v Bílině, Litvínově a Kadani je počet ekonomických subjektů přepočtený na obyvatele nižší než v obvodech jako například Litoměřice, Roudnice nad Labem nebo Děčín.

Počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel (dle sídla podniku) k 31. 12.

Stejně jako v případě rozdílu mezi Hl. městem Prahou (s jeho vysokou koncentrací právnických osob) a zbytkem České republiky (naopak jeho **podíl fyzických osob na celkovém počtu ekonomických subjektů** se většinou pohybuje nad celorepublikovým průměrem), i v případě obvodu Ústí nad Labem a zbytku Ústeckého kraje dochází ke stejnému jevu. S výjimkou obvodu Chomutov, Teplice a samozřejmě Ústí nad Labem se podíl fyzických osob ve všech obvodech pohybuje nad krajským průměrem. Nejvyššího **podílu** fyzických osob na celkovém počtu ekonomických subjektů zapsaných v RES dosahuje Roudnice nad Labem s 86 %. Tento obvod je postupně následován obvodem Podbořany, Louny, Lovosice, Varnsdorf, Litoměřice, Žatec a Děčín. Rozdíl mezi Roudnicí a Ústím nad Labem činí téměř 10 procentních bodů. O relativně vysoké koncentraci ekonomických subjektů, hlavně právnických osob, v obvodu Ústí nad Labem a o jeho pozici nejsilnějšího ekonomického centra Ústeckého kraje svědčí i fakt, že přestože dosahuje ústecký obvod nejmenšího podílu fyzických osob, stále patří ke čtyřem regionům s nejvyšším počtem ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel.

Tab. 2.3.2 Ekonomické subjekty podle právní formy k 31. 12. 2005

	Subjekty celkem	v tom podle právní formy						
		fyzické osoby celkem	z toho živnostníci (%)	právnické osoby celkem	z toho (%)			
					akciové společnosti	ostatní obchodní spol.	družstva	státní podniky
Ústecký kraj	166 219	134 900	88,4	31 319	2,4	41,8	1,4	0,2
v tom správní obvody:								
Bílina	3 027	2 498	89,7	529	2,1	34,6	1,3	0,2
Děčín	17 697	14 629	89,4	3 068	2,0	34,3	1,1	0,2
Chomutov	15 437	12 251	87,2	3 186	1,8	39,8	0,5	0,1
Kadaň	7 541	6 133	85,5	1 408	1,6	32,7	0,9	0,1
Litoměřice	13 993	11 718	86,6	2 275	3,1	38,5	1,0	0,3
Litvínov	6 803	5 584	91,6	1 219	3,8	44,9	1,2	0,1
Louny	8 874	7 518	85,6	1 356	1,6	35,1	2,1	0,1
Lovosice	5 535	4 685	88,4	850	3,1	31,6	1,1	0,5
Most	13 792	11 232	91,5	2 560	3,3	49,8	3,5	0,4
Podbořany	2 771	2 351	81,1	420	1,2	23,8	2,1	-
Roudnice nad Labem	7 169	6 163	85,7	1 006	3,8	36,0	1,5	-
Rumburk	6 266	5 145	89,6	1 121	2,2	39,0	0,5	0,5
Teplice	21 798	17 288	89,8	4 510	2,1	51,6	1,7	0,1
Ústí nad Labem	26 081	19 817	89,4	6 264	2,6	46,1	1,0	0,3
Varnsdorf	3 814	3 198	89,8	616	2,3	42,2	1,5	-
Žatec	5 621	4 690	85,6	931	2,3	33,3	2,1	-

Nejčtenější formou právnických osob je tradičně **společnost s ručením omezeným**. Ne jinak je tomu i v případě Ústeckého kraje a jeho obvodů. Ovšem rozdíly mezi jednotlivými obvody jsou značné. O ekonomické síle Ústí nad Labem a koncentraci podnikatelské aktivity (ve vyšší formě než fyzické osoby) svědčí nesrovnatelně vyšší podíl společností s ručením omezeným na celkovém počtu ekonomických subjektů (10,2 %). Srovnatelný je pouze teplický obvod, který dosahuje podílu 10,1 %. Naopak nejnižšího podílu dosahuje obvod Podbořany, který nejen že má jeden z nejnižších počtů ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel, ale rovněž i jeden z nejnižších podílů právnických osob a nejnižší podíl společností s ručením omezeným.

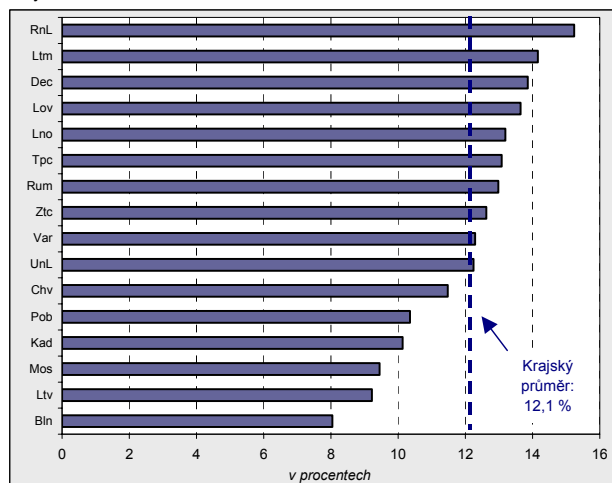
Vraťme se však ještě zpět k počtu ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel. Nelze si nevšimnout, že podprůměrných hodnot dosahují převážně obvody s vysokou nezaměstnaností a dlouhodobými strukturálními problémy. Tento jev potvrzuje návaznost drobného podnikání na výši nezaměstnanosti v regionu. Nejvyšší je **intenzita podnikatelské aktivity**¹⁴ v oblastech, v nichž většinou není koncentrace pracovních sil ani odvětvová specializace zaměstnanosti průmyslu příliš vysoká (např. v Roudnici nad Labem, Litoměřicích, Děčíně, Lovosicích či Lounech). Nejnižší intenzita podnikatelské aktivity byla v roce 2001 v Bílině, Litvínově, Mostu a Kadani. Již z předchozích závěrů nepřekvapující, ale přesto zajímavá, je pozice Podbořan. Tento obvod, přestože se jedná o jeden z nezasažených těžkým průmyslem či vysokou

¹⁴ Podíl OSVČ a zaměstnavatelů na celkovém počtu ekonomicky aktivních – SLDB 2001.

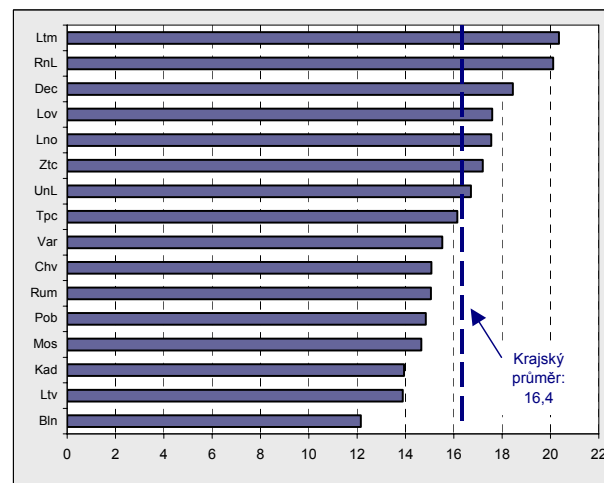
specializací průmyslu a navíc v „zemědělském pásu“¹⁵ kraje, má intenzitu podnikatelské aktivity (oproti obvodům s podobnými vlastnostmi) velmi nízkou. Důvodem je kombinace faktorů, které nestimulují rozvoj sektoru služeb, v němž značná část drobných podnikatelů působí (Podbořany patřily mezi obvody s nejnižším podílem zaměstnaných ve službách). Hlavními faktory jsou tak patrně odlehlost regionu od ekonomických center Ústeckého kraje i okolních krajů a neexistence silného ekonomického centra obvodu, v němž by se služby koncentrovaly a nacházely své zákazníky.

Intenzita podnikatelské aktivity - podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem (v %)

Zdroj: SLDB 2001

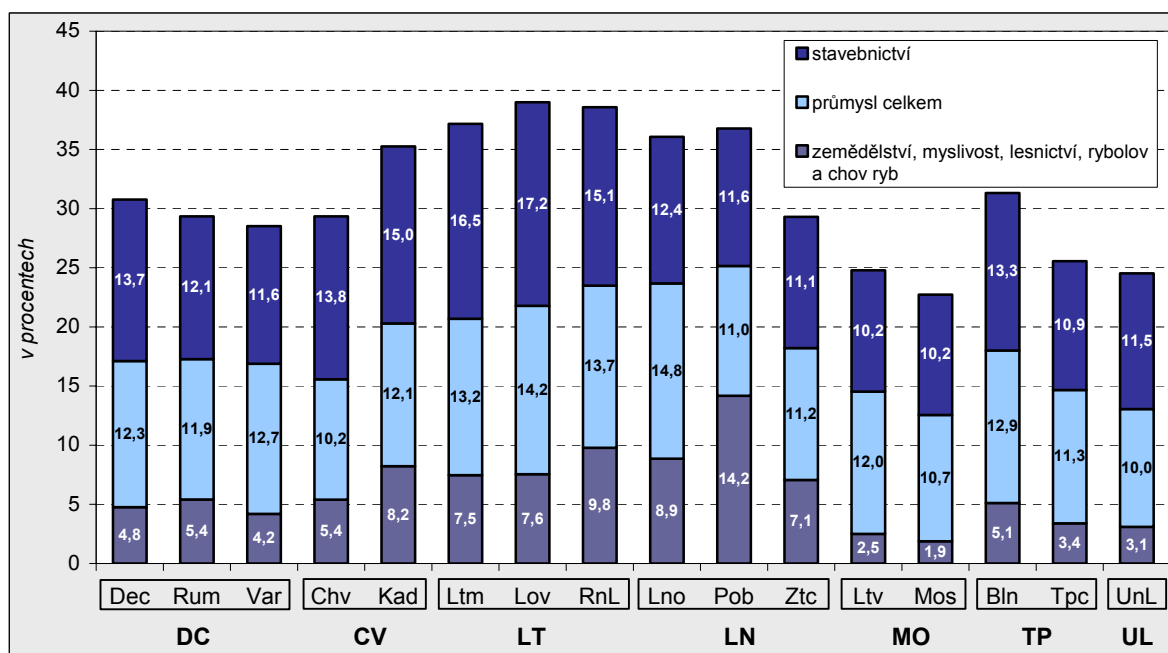

Počet fyzických osob na 100 obyvatel k 31. 12. 2005

Organizační struktura národního hospodářství z pohledu odvětvové klasifikace potvrzuje kvantitativní převahu zemědělských subjektů v oblastech okresů Litoměřice a Louny. V těchto obvodech je rovněž patrný relativně vysoký podíl průmyslově zaměřených ekonomických subjektů, což podporuje závěry kapitoly věnující se průmyslu, že se v těchto obvodech vyskytují menší průmyslové podniky s nižší koncentrací zaměstnanosti a nižší mírou specializace zaměstnanosti v průmyslu, na rozdíl od významně průmyslových regionů. Naopak relativně nejméně je zemědělských subjektů v okrese Most, přestože zde není význam zemědělské výroby zanedbatelný (viz níže v publikaci).

Struktura ekonomických subjektů podle vybraných odvětví činnosti k 31. 12. 2005 (v %)

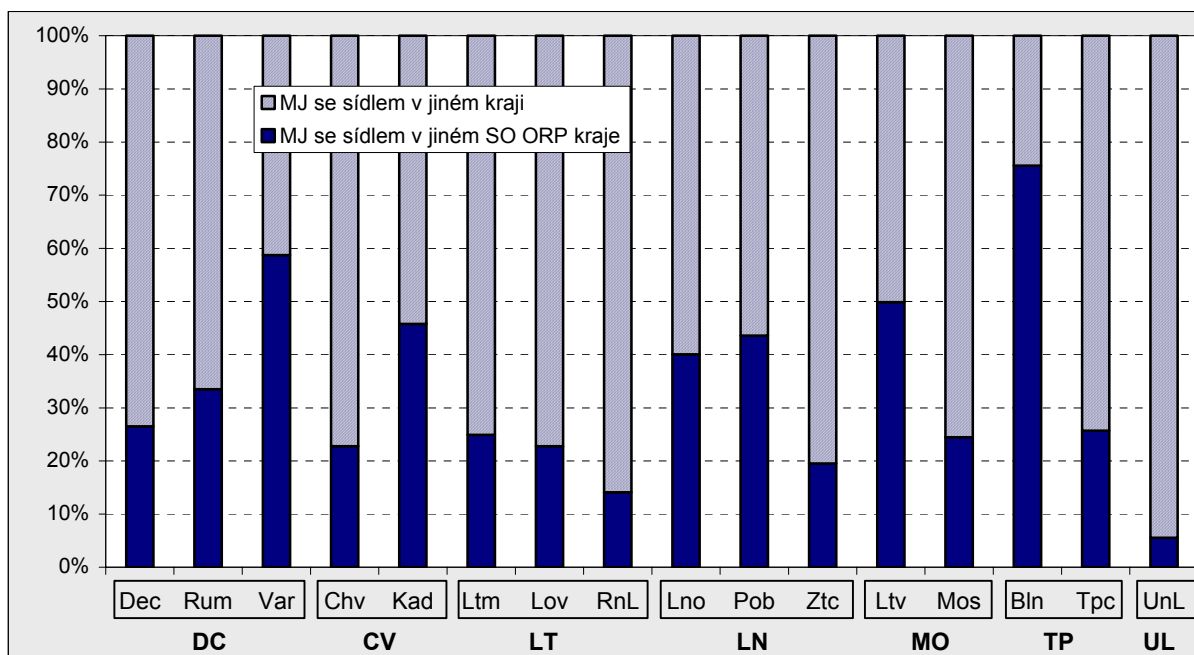
¹⁵ Jak jsme již zmínili, i v zemědělství působí mnoho drobných podnikatelů. Podbořany sice dosahují nejvyššího podílu fyzických osob působících v zemědělství, ale tento ukazatel v tomto případě spíše potvrzuje nízkou intenzitu podnikatelské aktivity.

O odlišném postavení Podbořan ve srovnání s ostatními regiony zemědělského Pooohří a Polabí svědčí i porovnání organizační struktury podle velikosti ekonomických subjektů. Podbořany mají z celého kraje nejméně ekonomických subjektů s **1-5 zaměstnanci** v přepočtu na obyvatele a řadí se tak mezi tradičně průmyslové regiony Bílinu, Kadaň a Litvínov. Naopak nejvíce těchto subjektů je v obvodech s velkými městy či výraznou zemědělskou výrobou.

Když se podíváme na druhý konec pomyslné škály ekonomických subjektů podle velikosti, potvrdí se předpoklad obvodů s velkými městy jako centry ekonomického rozvoje. Ekonomické subjekty **s 1 000 a více zaměstnanci** se objevují pouze v Chomutově, Litvínově, Lovosicích, Mostě, Teplicích a Ústí nad Labem. V ostatních obvodech žádný takto velký podnik nesídlí¹⁶. Relativně nejvíce ekonomických subjektů **s 500-999 zaměstnanci** přepočtených na obyvatele v porovnání se zbytkem kraje sídlí v Bílině a Varnsdorfu.

Dosud jsme na organizační strukturu při hodnocení regionálních rozdílů nahlíželi podle toho, kde podniky sídlí. Zcela jiným pohledem na organizační strukturu národního hospodářství je **pohled na místní jednotky podniků**. Tento přístup využívá místní jednotky (pobočky) působící v daném regionu bez ohledu na to, kde mají zaregistrováno sídlo celého podniku, a které byly k 31. 12. 2005 aktivní. Soubor místních jednotek ovšem **nezahrnuje podniky, které se na místní jednotky nedělí** a svou činnost vykonávají pouze v sídle podniku. Rovněž v něm nejsou zahrnuty nebo jsou řešeny individuálně některé podniky s velkým počtem místních jednotek, jako například Česká pošta, České dráhy či organizace napojené na veřejné rozpočty apod.

Zaměstnanci místních jednotek aktivních subjektů podle sídla podniku k 31. 12. 2005 (v %)

Místní jednotky, které mají svá sídla v jiných krajích než kde působí, jsou ve velké většině velké podniky, které využívají prestiže sídla například v Hlavním městě Praze či patří do velkých nadnárodních společností a nebo se jedná o menší podniky, často z oblasti služeb, které svou sítí pokrývají území celé ČR. V Ústeckém kraji je význam místních jednotek podniků se sídlem mimo kraj značný. Nejvíce zaměstnanců v Ústeckém kraji zaměstnávají podniky se sídlem v Hlavním městě Praze (stejně jako u všech ostatních krajů). Z mimopražských krajů zaměstnávají nejvíce ústeckých zaměstnanců subjekty se sídlem v Libereckém a Středočeském kraji. A naopak podniky se sídlem v Ústeckém kraji zaměstnávají nejvíce zaměstnanců ze Středočeského a Libereckého kraje.

¹⁶ Podrobnější data viz přílohová tabulka.

Nejvíce zaměstnanců v místních jednotkách se sídlem mimo kraj bylo touto metodou zjištěno v obvodu Ústí nad Labem. Důvodem bylo ovšem vykázání velkého počtu zaměstnanců v oblasti dopravy a spojů právě v centru Ústeckého kraje. Vysoký podíl zaměstnanců místních jednotek se sídlem mimo kraj vykazují rovněž obvody Roudnice, Žatec, Chomutov a Lovosice. Naopak relativně nejméně těchto zaměstnanců je v Bílině a Varnsdorfu.

ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ

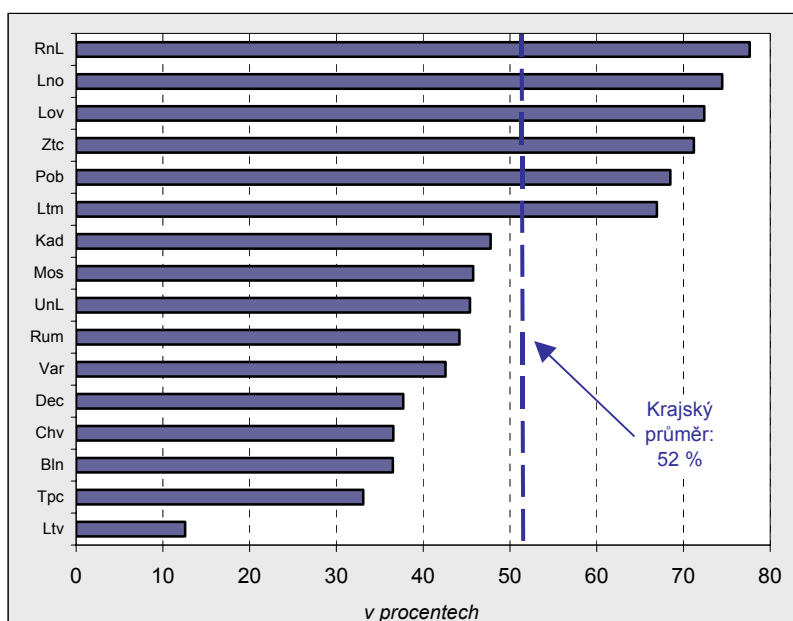
Tato kapitola je jednou z těch, v nichž jsme z důvodu dostupnosti dat přistoupili k okresnímu územnímu členění Ústeckého kraje, protože údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností nejsou k dispozici. Výjimkou je pouze struktura půdního fondu, kterou zpracovává Český úřad zeměměřický a katastrální podle Katastru nemovitostí ČR a stavy lesů, které byly převzaty z Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýsu nad Labem.

Tab. 3.3.3 Struktura pozemků podle druhu k 31. 12. 2005

	Výměra půdy celkem (ha)	v tom (%)							
		země- dělská půda	z toho			lesní pozemky	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy
			orná půda	zahrady, sady	trvalé travní porosty				
Ústecký kraj	533 457	52,0	66,9	5,4	25,3	29,8	1,9	1,7	14,6
v tom správní obvody:									
Bílina	12 366	36,5	65,3	5,3	29,5	21,3	0,9	1,6	39,6
Děčín	55 368	37,7	38,6	7,8	53,6	51,8	1,1	1,4	7,9
Chomutov	48 612	36,6	65,2	4,9	29,8	40,0	3,3	1,3	18,8
Kadaň	44 920	47,8	56,9	4,0	39,0	33,4	3,4	1,1	14,2
Litoměřice	47 049	66,9	75,6	5,9	15,0	20,2	2,1	1,9	8,8
Litvínov	23 603	12,6	27,0	13,3	59,8	58,4	2,2	1,4	25,4
Louny	47 260	74,5	85,4	4,1	5,2	12,8	1,5	1,8	9,5
Lovosice	26 161	72,4	80,6	9,4	9,3	15,4	1,4	1,9	8,9
Most	23 113	45,8	81,7	5,6	11,7	7,4	2,0	1,8	43,0
Podbořany	33 769	68,5	79,9	2,2	11,5	20,9	1,2	1,3	8,1
Roudnice nad Labem	30 005	77,6	91,0	4,4	2,4	10,9	1,7	2,0	7,7
Rumburk	26 606	44,2	22,8	5,8	71,5	46,0	0,9	1,6	7,2
Teplice	34 559	33,1	46,6	9,6	43,8	42,4	1,9	2,4	20,2
Ústí nad Labem	40 444	45,4	28,7	6,3	64,9	31,4	1,8	2,3	19,2
Varnsdorf	8 887	42,6	11,9	11,1	77,0	43,7	1,7	2,9	9,1
Žatec	30 736	71,2	85,6	2,1	5,2	14,4	1,1	1,7	11,7

Ústecký kraj patří z hlediska přírodních a půdních podmínek do řepařsko-bramborářské výrobní oblasti. Z celkové plochy kraje zaujímá více než polovinu **zemědělská půda** a z hlediska zmíněných **výrobních oblastí** patří více než 68 % zemědělské půdy do oblasti řepařské, 22 % do oblasti bramborářské, téměř 6 % do horské výrobní oblasti a zbývající necelá 4 % se nacházejí v bramborářsko-ovesné oblasti. Tři čtvrtiny řepařské oblasti se rozkládají v okresech Litoměřice a Louny. Téměř 46 % bramborářské oblasti je v okrese Děčín a téměř polovina oblasti horského výrobního typu kraje

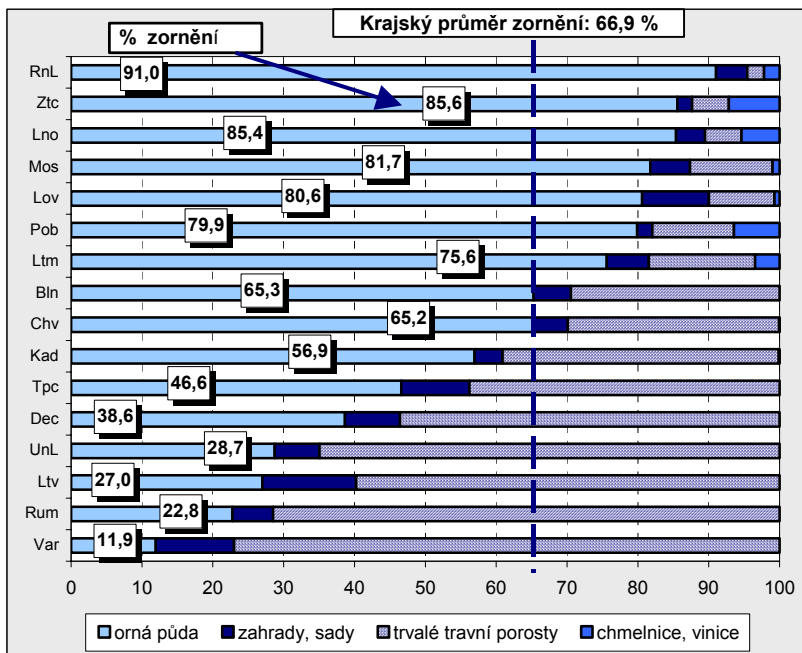
Podíl zemědělské půdy ve SO ORP k 31. 12. 2005 (v %)

spadá do okresu Chomutov.

Podíl zemědělské půdy na celkové výměře se v jednotlivých správních obvodech pohybuje od necelých 13 % v Litvínově až po téměř 78 % ve správním obvodu Roudnice nad Labem. Nad celokrajským průměrem se nacházejí všechny správní obvody ORP ležící v tradičně zemědělských oblastech Ústeckého kraje v rovinaté úrodné oblasti Poohří a Polabí. Nízký podíl zemědělské půdy v litvínovském obvodu je způsoben jednak nejvyšším podílem lesních porostů a jednak poměrně vysokým podílem ostatních ploch nezemědělské půdy, které slouží mimo jiné k dobývání nerostných surovin, stejně jako na Mostecku, kde je vůbec nejvyšší podíl těchto ostatních ploch. Vysoký podíl ostatních ploch na úkor zemědělské půdy se nachází také v obvodech Teplice a Bílina.

Struktura zemědělské půdy ve SO ORP k 31. 12. 2005

Do vývoje struktury zemědělské půdy se promítly jak probíhající restrukturalizace ekonomiky, tak i změny v agrární politice státu. Jednou ze zásadních změn byl pokles podílu **orné půdy** (tzv. % zornění) ve prospěch trvalých travních porostů, což souvisí zejména v horských výrobních oblastech se záměrným přechodem na pastevní chov dobytka. Nejvyšší procento zornění mají a krajský průměr překračují již zmiňované správní obvody okresů Louny a Litoměřice s tradičním zaměřením na zemědělství, ale zároveň i Most, kde podíl zemědělské půdy sice dosahuje jen necelé poloviny celkové výměry obvodu, ale zato je intenzivně

obhospodařována (procento zornění je čtvrté nejvyšší v kraji). Naproti tomu v obvodech s poměrně vysokým podílem oblastí horského typu nebo oblastí se specifickým omezením (dle LFA, viz níže), tj. v Chomutově, Kadani, Litvínově, Ústí nad Labem, Teplicích, Rumburku a Varnsdorfu, se zvýšil podíl trvalých travních porostů.

Bonita zemědělské půdy, vyjádřená její průměrnou úřední cenou, je nejvyšší ve správních obvodech úrodných oblastí okresů Litoměřice a Louny, ale rovněž v obvodu Most. Výjimkou jsou pouze Podbořany, kde je cena zhruba o čtvrtinu nižší než v obvodu Lovosice, který má nejvyšší bonitu půdy v kraji. Naproti tomu na Varnsdorfsku (následovaném obvodem Rumburk a Litvínov) je cena půdy více než třikrát nižší než v neúrodnějších oblastech kraje.

V souvislosti s nařízením vlády a stanovením podpůrných programů byla provedena **kategorizace půdního fondu méně příznivých oblastí (LFA)** do tří základních skupin:

- oblasti horského typu (H)
- ostatní méně příznivé oblasti (O)
- oblasti se specifickými omezeními (S)

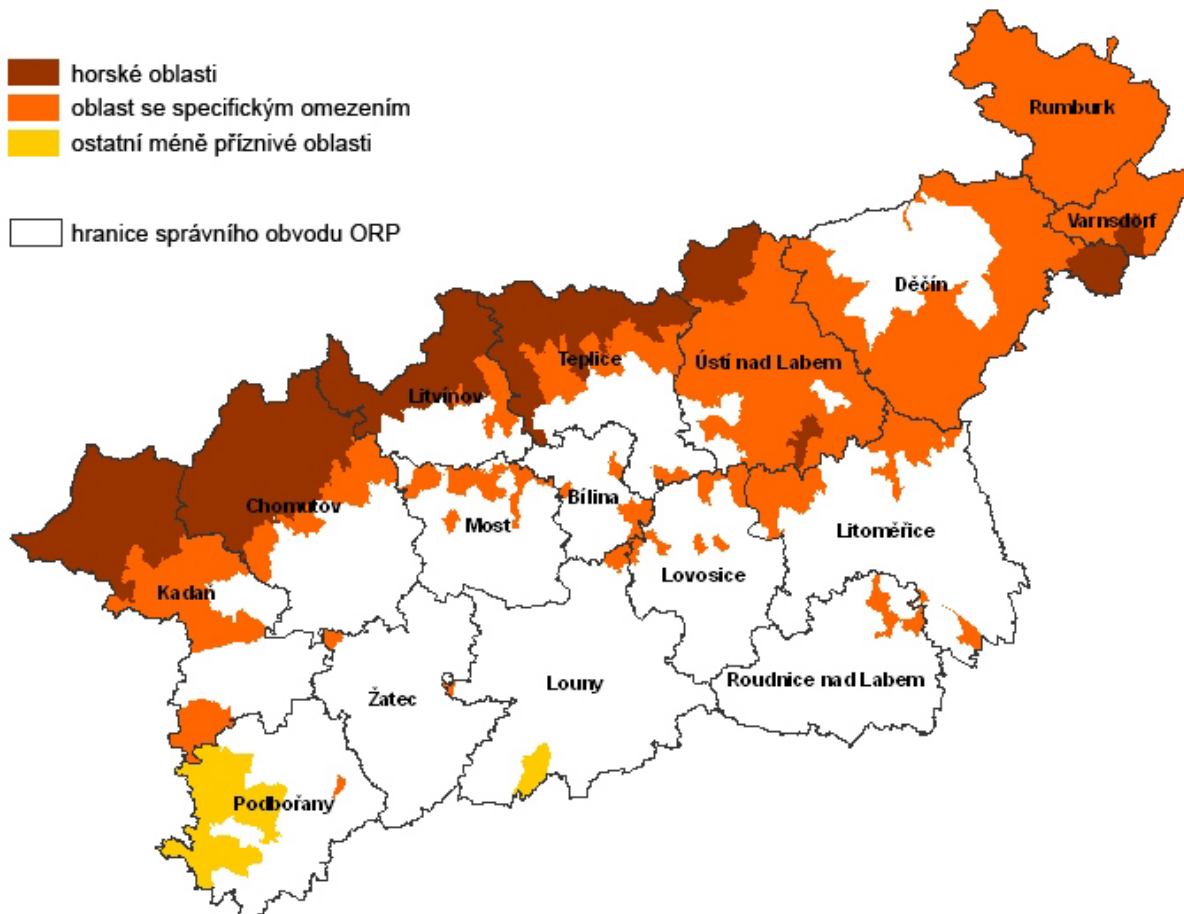
Převážná část **oblastí horského typu** se rozkládá ve správních obvodech na severu kraje. Jedná se tedy o oblasti ve vyšších nadmořských výškách a s vyšší sklonitostí půdy na více než polovině plochy. Na **Kadaňsku** jsou do této oblasti zařazena území obcí Domašín, Kalek, Kovářská, Kryštofovy Hamry, Loučná pod Klínovcem, Málkov, Měděnec, Pernštejn a Vejprty. Na **Chomutovsku** sem spadají obce Blatno, Boleboř, Hora Svatého Šebestiána, Křimov, Místo a Výsluní. Na **Litvínovsku** byly do oblastí horského typu zařazeny obce Český Jiřetín, Hora Svaté Kateřiny, Klíny, Meziboří, Nová Ves v Horách a dvě katastrální

území Litvínova (Křížatky a Lounice). Na **Teplícku** jsou sem zařazeny části katastrálních území obcí Dubí (Cínovec a Dubí u Teplíc), Krupka (KÚ Horní Krupka, Habartice u Krupky a Fojtovice u Krupky), dále obce Košťany, Mikulov, Moldava a Osek. Na **Ústecku** byly do této kategorie LFA zařazeny oblasti v obci Malečov (KÚ Malečov, Němčí u Malečova, Pohoří u Malečova a Čeřeniště) a celá obec Petrovice. Mimo oblast Krušných hor je do oblastí horského typu zařazena obec Jiřetín pod Jedlovou ze správního obvodu **Varnsdorf** a obec Kytlice z obvodu **Děčín**.

V **oblastech se specifickým omezením** se nachází celý **rumburský správní obvod**, značná část obvodu **Děčín**, **Ústí nad Labem** a **Varnsdorf** (kromě výše uvedené obce Jiřetín pod Jedlovou). Rovněž ve všech ostatních správních obvodech ORP se více či méně vyskytuje tato oblast s nízkou průměrnou výnosností zemědělské půdy, případně vyšší sklonitostí terénu na více než polovině plochy. Nejméně těchto oblastí je podle očekávání v nížinných oblastech **Poohří a Polabí**. Ve správním obvodu **Podbořany** se jedná pouze o katastrální území Stachov u Blšan z obce Blšany. Na **Žatecku** byla do této oblasti zařazena část obce Nové Sedlo, Čínov, kterou však radíme spíše do geograficko-hospodářského subregionu Severočeské hnědouhelné pánve. Na **Lounsku** se jedná o části obcí Řisuty u Libčevsi (obec Libčeves) a Hradiště nad Ohří (obec Postoloprty). Na **Roudnicku** se do této oblasti řadí Kyškovice, Záluží a katastrální území Chodouny ze stejnojmenné obce. Na **Litoměřicku** se většina těchto oblastí nachází na území Českého Středoohoří, s výjimkou katastrálního území Kochovice, spadajícího do obce Hoštka a katastrální území Stračí a Štětí II z obce Štětí.

Ostatní méně příznivé oblasti, které se vyznačují nízkou výnosností zemědělské půdy, hustotou obyvatelstva nižší nebo rovnou 75 obyvatelům na km², případně podílem pracovníků v zemědělství na ekonomicky aktivním obyvatelstvu vyšším nebo rovným 8 %, se nacházejí pouze na **Podbořansku**, na území obcí Lubenec, Nepomyšl, Podbořanský Rohozec a na třech katastrálních územích obce Vroutek (Skytaly, Vrbička a Vroutek) a na **Lounsku**, na celém území obce Ročov.

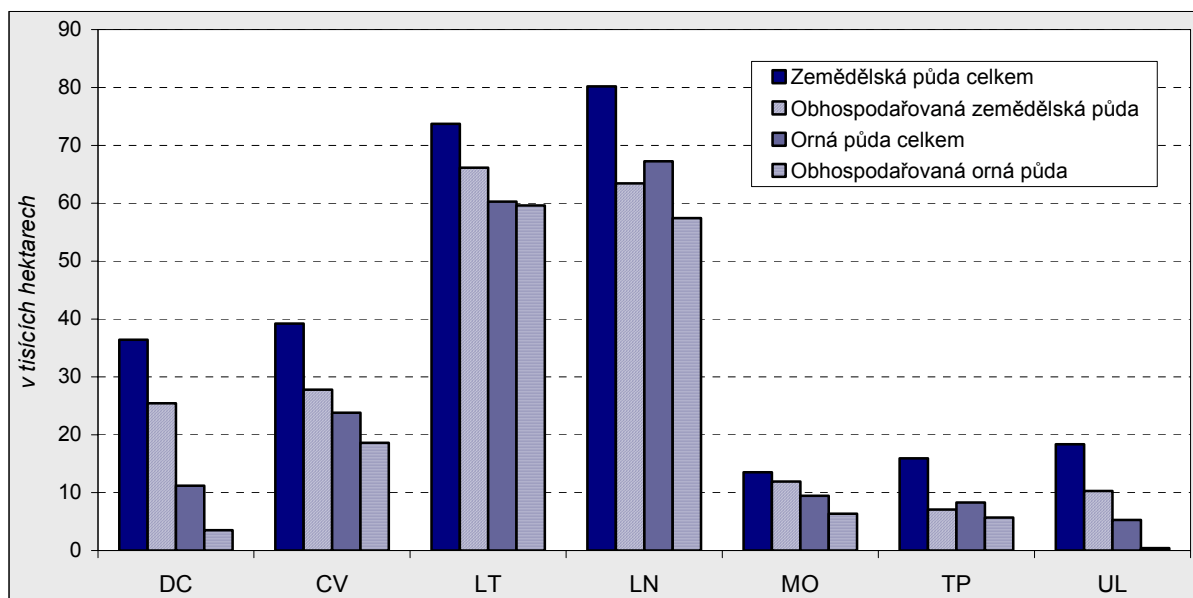
Méně příznivé zemědělské oblasti (LFA) v Ústeckém kraji

Údaje do další části této kapitoly byly získány ze „Strukturálního šetření v zemědělství v roce 2005“ Českého statistického úřadu a jeho výsledky byly zpracovány do úrovně krajů a okresů. Podle výsledků šetření obhospodařovali **aktivní zemědělci** zhruba 212 tisíc hektarů zemědělské půdy a téměř 152 tisíc hektarů půdy orné. Porovnání celkové rozlohy zemědělské a orné půdy v jednotlivých okresech a jejich využití zemědělci znázorňuje následující graf.

Obhospodařovaná půda podle okresů (v tis. ha)

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005 a databáze KROK (ČSÚ)*

* Data za zemědělskou půdu celkem a ornou půdu celkem jsou čerpána z dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního podle Katastru nemovitostí ČR a data o obhospodařované zemědělské půdě a obhospodařované orné půdě jsou ze Strukturálního šetření v zemědělství 2005 (tj. za aktivní zemědělce)

Nejvyšší podíl půdy v kraji, která byla obhospodařovaná zemědělci s aktivní činností (61 % zemědělské a 77 % orné půdy v úhrnu), se podle očekávání nachází v okresech Louny a Litoměřice.

Tab. 3.3.4 Obhospodařovaná půda a počty pracovníků v roce 2005

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Obhospodařovaná zemědělská půda celkem (ha)	z toho orná	Pracovníci v hlavním zaměstnání				Obhospodařovaná půda na 1 pracovníka (ha)		
			celkem	v tom ve věku (roky)				zemědělská	orná
				do 24	25-44	45-64	65 a více		
Ústecký kraj	212 070	151 663	7 922	393	2 785	4 225	518	26,8	19,1
v tom okresy:									
Děčín	25 434	3 520	827	59	308	394	66	30,8	4,3
Chomutov	27 784	18 624	939	44	381	472	42	29,6	19,8
Litoměřice	66 148	59 607	3 273	164	1 088	1 806	215	20,2	18,2
Louny	63 423	57 438	1 959	81	676	1 085	118	32,4	29,3
Most	11 925	6 363	301	21	119	147	15	39,6	21,1
Teplice	7 077	5 704	322	10	99	176	38	22,0	17,7
Ústí nad Labem	10 279	407	300	15	114	147	25	34,3	1,4

Podle výsledků šetření pracovalo v kraji ve sledovaném období (říjen 2004 až září 2005) na této půdě více než 7,9 tisíc **pracovníků v hlavním zaměstnání**. Z pohledu věkové struktury bylo více než 53 % pracovníků ve věku 45-64 let a druhou nejpočetnější skupinu (více než 35%) tvořili 25-44letí pracovníci. Obdobné rozdělení lze vysledovat ve všech okresech kraje. Při pohledu na podíly nejnižší a nejvyšší věkové skupiny pracovníků je ve většině okresů (s výjimkou Chomutova a Mostu) početnější „důchodová“ kategorie, což svědčí mimo jiné i o menším zájmu mladých lidí pracovat v zemědělství.

Nejvíce hektarů obhospodařované zemědělské půdy připadalo na jednoho pracovníka v okresech Most, Ústí nad Labem, Louny a Děčín, ve všech byla překročena hranice 30 hektarů na pracovníka. Počty hektarů

obhospodařované orné půdy připadající na jednoho pracovníka byly však podstatně variabilnější (částečně závisí na intenzitě hospodaření) a pohybuje se od extrémně nízkých hodnot v ústeckém a děčínském okrese až po nejvyšší hodnotu v okrese Louny.

Významným hlediskem při posuzování hospodařících jednotek v zemědělství je jejich právní forma a vlastnický poměr k obhospodařované půdě.

Tab. 3.3.5 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v roce 2005

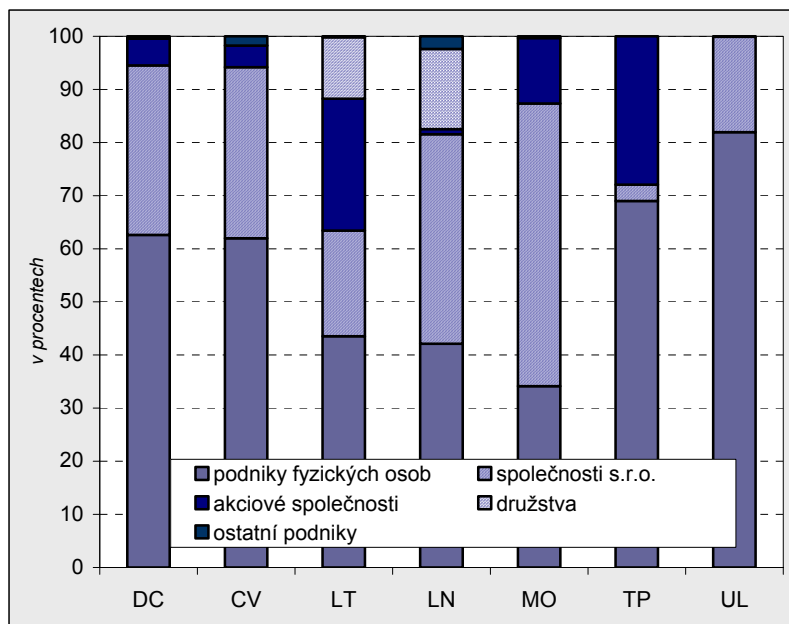
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)						Obhospodařovaná orná půda (ha)			
	podniky fyzických osob		podniky právnických osob		celkem	z toho podle vlastnictví (%)		celkem	z toho podle vlastnictví (%)	
	celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik		vlastní	pronajatá od jiných		vlastní	pronajatá od jiných
Ústecký kraj	106 046	54,9	106 024	642,6	212 070	19,4	80,6	151 663	16,9	83,1
v tom okresy:										
Děčín	15 922	54,9	9 512	528,4	25 434	30,8	69,2	3 520	28,7	71,3
Chomutov	17 218	87,4	10 566	422,6	27 784	21,6	78,4	18 624	19,4	80,6
Litoměřice	28 805	41,9	37 343	794,5	66 148	14,2	85,8	59 607	14,5	85,5
Louny	26 724	67,7	36 699	780,8	63 423	14,8	85,2	57 438	14,2	85,8
Most	4 071	99,3	7 854	604,2	11 925	26,6	73,4	6 363	36,1	63,9
Teplice	4 883	26,7	2 195	365,8	7 077	38,4	61,6	5 704	32,6	67,4
Ústí nad Labem	8 424	61,0	1 855	206,1	10 279	25,2	74,8	407	20,2	79,8

V celokrajském úhrnu hospodařily na zhruba stejné rozloze zemědělské půdy podniky fyzických i právnických osob. Z okresního pohledu byla situace odlišná. Ve čtyřech okresech (Děčín, Chomutov,

Podíl obhospodařované zemědělské půdy podle právní formy zemědělských podniků

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

Teplice a Ústí nad Labem) obhospodařovaly vyšší podíl půdy **podniky fyzických osob**. Opačná situace byla v ostatních třech okresech. V okrese Most dokonce obhospodařovaly **podniky právnických osob** téměř dvě třetiny zemědělské půdy, z toho na zhruba 81 % této půdy hospodařilo 10 společností s ručením omezeným a zbývající hektary obhospodařovaly 2 akciové společnosti. V okresech Litoměřice a Louny dosahoval podíl obhospodařované zemědělské půdy právnickými osobami zhruba 57 %. V obou okresech hospodaří jako v jediných zemědělská družstva, v Litoměřicích na pětina zemědělské půdy, která je obhospodařována právnickými osobami, a v Lounech na více než čtvrtinu. Nejvyšší podíl

zemědělské půdy obhospodařují v litoměřickém okrese po fyzických osobách akciové společnosti (celkem 10 podniků). V lounském okrese jsou to společnosti s ručením omezeným, kde na zhruba 68 % zemědělské půdy, obhospodařované právnickými osobami, hospodaří 34 společností s ručením omezeným.

Průměrná výměra farmy u fyzických osob v kraji byla zhruba 55 ha. Větší farmy měli v průměru zemědělci v okresech Chomutov, Louny, Most a Ústí nad Labem. Naproti tomu na pouhých 27 ha hospodařili v průměru farmáři v okrese Teplice. Průměrná výměra zemědělské půdy na 1 podnik u právnických osob byla podstatně vyšší a dosahovala v krajském úhrnu téměř 643 ha. Na větší ploše hospodařily pouze

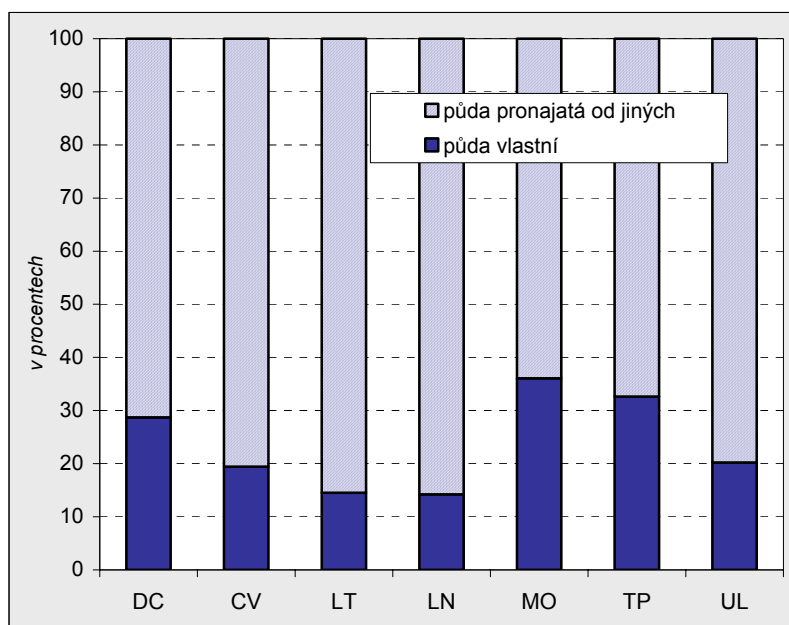
subjekty v okresech Litoměřice a Louny. Při podrobnějším pohledu na oba největší zemědělské okresy připadá v průměru na 1 podnik plocha o výměře (v tisících hektarech):

- okres Litoměřice: 1,6 u akciových společností
1,3 u družstev
0,5 u společností s ručením omezeným
- okres Louny: 0,2 u akciových společností
1,2 u družstev
0,7 u společností s ručením omezeným

Akciové společnosti v lounském okrese hospodařily v průměru pouze na osminové ploše než v okrese litoměřickém. U družstev i společností s ručením omezeným nevykazuje v obou okresech plocha průměrné obhospodařované zemědělské půdy na podnik podstatných rozdílů.

Podíl vlastní a pronajaté obhospodařované orné půdy

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

Z hlediska vlastnických poměrů k orné půdě významně převažuje ve všech okresech kraje podíl najaté půdy od jiných vlastníků nad vlastní obhospodařovanou půdou. Nejvyšší podíl pronajaté půdy se nachází v okresech Litoměřice a Louny, kde téměř šestinásobně převyšuje půdu vlastní, což je mimo jiné ovlivněno vysokým podílem obhospodařované půdy podniky právnických osob, hospodařících na velké výměře (zemědělská družstva). S rostoucí výměrou podniku se výrazně zvyšuje podíl najaté půdy, kdežto u menších farem fyzických osob je vlastnictví půdy většinou základním předpokladem hospodaření.

Dominantní postavení ve **struktuře pěstovaných plodin** na orné půdě mají ve všech okresech **obiloviny**. Zhruba z jedné třetiny se jedná o pšenici ozimou (s výjimkou okresů Děčín a Ústí nad Labem) a druhou nejrozšířenější obilovinou je ječmen, zejména pak jarní sladovnické odrůdy. Nízká rentabilita výroby a spotřebitelská poptávka po cenově nižším zboží z dovozu ovlivnily mimo jiné pokles ploch, na kterých se pěstují **brambory**.

Tab. 3.3.6 Využití půdy v roce 2005

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejnin	píce na orné půdě	bez sklizně
			pšenice ozimá	ječmen jarní						
Ústecký kraj	151 663	66,2	32,6	19,4	1,4	0,5	2,4	13,7	10,9	3,2
v tom okresy:										
Děčín	3 520	54,7	13,0	22,0	3,6	0,1	-	3,1	32,7	2,4
Chomutov	18 624	66,0	34,4	18,0	0,7	0,0	-	21,5	6,2	4,6
Litoměřice	59 607	62,5	30,7	17,3	2,1	0,9	4,2	13,1	12,8	1,5
Louny	57 438	68,8	34,0	22,1	0,9	0,2	1,9	13,4	8,9	5,0
Most	6 363	75,5	38,1	23,1	0,4	0,0	-	6,3	16,5	0,1
Teplice	5 704	77,9	38,8	15,0	-	0,1	-	12,7	4,8	2,4
Ústí nad Labem	407	48,2	12,8	5,7	-	3,7	-	-	34,9	9,6

Druhou v kraji nejrozšířenější skupinou plodin jsou **olejny**. Prioritní postavení v rámci kraje má okres Chomutov, kde jsou na více než dvou třetinách ploch olejnin pěstovány hlavně řepka a slunečnice.

Přestože v posledních letech trvale klesá podíl **pícnin na orné půdě** v souvislosti s přechodem na pastevní chov dobytka v horských a méně příznivých oblastech, zaujímají jeho plochy významné postavení zejména v okresech Děčín a Ústí nad Labem.

Ze strukturálního šetření vyplynulo, že v Ústeckém kraji bylo v roce 2005 celkem 4,9 tisíc ha **orné půdy bez sklizně**¹⁷, z toho více než polovina ploch se nacházela v okrese Louny (2,9 tisíc ha). Ve struktuře orné půdy okresu však tato plocha zaujímala pouze 5 %. Nejvyšší podíl půdy bez sklizně byl dosažen v ústeckém okrese, zatímco v okrese Most zaujímala půda bez sklizně pouze jednu desetinu procenta orné půdy.

Významnou plodinou lounského a částečně litoměřického okresu je **chmel**. Více než 55 % ploch plodících chmelnic České republiky se nachází právě v těchto oblastech a podílí se tedy na celorepublikové produkci chmele více než polovinou. Vlivem zhoršeného odbytu chmele v tuzemsku i v zahraničí došlo v uplynulých 15 letech k radikálnímu snížení pěstebních ploch chmelnic (zhruba na polovinu), avšak v současnosti je dotační politikou MZe ČR podporováno zvýšení konkurenceschopnosti formou novošlechtění, které by mohlo přinést opětovné rozšíření ploch chmelnic.

Živočišná výroba zaznamenává dlouhodobý pokles produkce. Jednou z příčin jsou odbytové potíže, proto se snižuje jak produkce masa, tak i mléka v důsledku poklesu stavů skotu i prasat. Rostoucí trend v kraji zaznamenáváme pouze u ovcí a beranů, kde se uplatňuje státní podpora restrukturalizace (extenzifikace) výroby s rozšiřováním pastevně chovaných ovcí v oblastech s horšími podmínkami. Tato forma chovu se uplatňuje rovněž u skotu, kde navíc dochází k restrukturalizaci stád s nárůstem počtu krav bez tržní produkce mléka, tzv. masných plemen.

V Ústeckém kraji hospodařilo v roce 2005 podle strukturálního šetření **2 096 zemědělských subjektů**. Z nich se více než čtvrtina zabývala živočišnou výrobou (546), nicméně převažující živočišná výroba byla zaznamenána pouze u 8 % podniků (171). Nejrozšířenější byl chov skotu a ovcí (v obou případech zhruba 30 % subjektů, které se zabývaly živočišnou výrobou), zatímco méně rozšířený byl chov prasat (7,5 % subjektů) a drůbeže (6 %).

Tab. 3.3.7 Hospodářská zvířata k 30. 9. 2005

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

	Skot	z toho krávy	Prasata	z toho prasnice	Ovce a berani	Koně	Drůbež	z toho slepice	Králíci
Ústecký kraj	42 099	16 689	103 376	12 705	11 082	1 383	1 513 316	452 576	8 241
v tom podíl okresu (v %):									
Děčín	25,8	27,6	1,4	1,2	28,6	34,2	1,0	0,6	19,7
Chomutov	10,6	11,7	6,8	5,3	10,4	12,4	14,3	21,9	2,5
Litoměřice	32,4	30,0	27,5	30,2	24,0	17,4	22,8	51,1	51,4
Louny	18,0	16,5	50,3	54,2	1,7	5,1	21,0	26,0	15,0
Most	6,0	5,8	0,6	1,0	15,9	3,0	39,4	0,0	-
Teplice	1,5	1,5	13,2	8,0	0,4	6,3	1,3	0,2	8,6
Ústí nad Labem	5,7	6,9	0,2	0,1	19,0	21,6	0,1	0,2	3,0

Zemědělské podniky sídlící v jednotlivých okresech se podle strukturálního šetření orientovaly značně rozdílně na chov různých druhů hospodářských zvířat. Z celkového **počtu skotu** v Ústeckém kraji, 42 099 kusů, je téměř třetina chována v okrese Litoměřice a čtvrtina v okrese Děčín. Naproti tomu v Teplicích najdeme pouze minimální počet hovězího dobytka chovaného v kraji, a to pouze 650 kusů. U chovů **prasat** je toto rozdělení mezi okresy ještě nerovnoměrnější, protože v Lounech je chováno více než 50 % veškerých prasat v kraji a v okrese Litoměřice více než čtvrtina. Nejméně prasat je v okrese Ústí nad Labem, který je těsně následován okresem Most. Na početních stavech **ovcí a beranů** v kraji se nejvíce podílely okresy Děčín a Litoměřice, ale s výjimkou Teplíc a Loun byla tato hospodářská zvířata zastoupena

¹⁷ Zahnuje úhor a ornou půdu v daném roce neosetou, neosázenou. Úhor představuje ornou půdu zahrnutou do systému střídání plodin, a to obdělávanou nebo neobdělávanou, která se nechává zotavovat, tj. nedává sklizeň během daného roku.

dosti významně i ve všech ostatních okresech. Chovy **koní** jsou soustředěny z jedné třetiny do okresu Děčín a z jedné pětiny do Ústí nad Labem.

V případě drobného hospodářského zvířectva byla orientace jednotlivých zemědělských subjektů zabývajících se živočišnou výrobou také značně diferencovaná. Drůbežářské chovy mají nejvyšší zastoupení v okrese Most a jsou specializovány na chov kuřat na výkrm. Na druhé straně pouze jedna desetina stavů **drůbeže** je chována v okrese Ústí nad Labem, pravděpodobně pouze u drobných farmářů. Litoměřický okres se dvěma třetinami svých chovů drůbeže orientuje na chov nosnic (vč. kuřic). V Litoměřicích je také nejrozšířenější **chov králíků** v kraji, kdy zemědělské subjekty sídlící v tomto okrese chovají více než polovinu všech králíků v kraji.

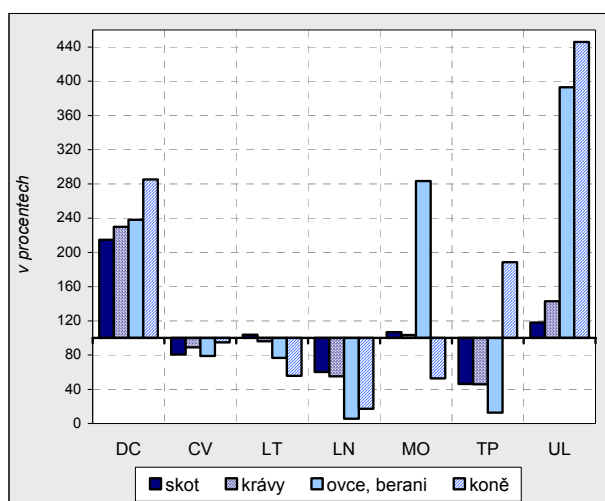
Jedním z tradičních hodnotících ukazatelů živočišné produkce je **intenzita chovu hospodářských zvířat**, vyjádřená počtem zvířat na 100 ha produkční plochy (zemědělské, resp. orné půdy).

V následujících grafech jsme **jako základ** pro porovnání použili **průměrnou intenzitu chovu** jednotlivých kategorií hospodářských zvířat v Ústeckém kraji a zhodnotili průměrnou intenzitu chovu hospodářských zvířat v jednotlivých okresech.

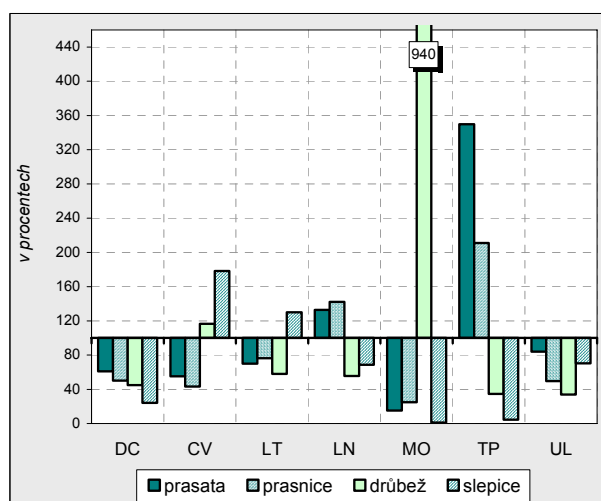
Intenzita chovu hospodářských zvířat na 100 ha produkční plochy (průměr ULK=100)

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2005

zemědělská půda

orná půda

Pokud vezmeme **intenzitu chovu vybraných hospodářských zvířat vztáženou k zemědělské půdě**, zjistíme, že pouze v okresech Děčín a Ústí nad Labem jsou tyto intenzity vyšší u všech vybraných zvířat v porovnání s celým krajem. Výrazně nadprůměrná je rovněž intenzita chovů ovcí v okrese Most a chovu koní v okrese Teplice.

Nejintenzivnější chov skotu, resp. krav je v okrese Děčín. Ten má sice až druhý nejvyšší počet chovaných zvířat v kraji (okres Litoměřice má největší stavy hovězího dobytka v kraji), ale vzhledem k tomu, že má podstatně nižší výměru zemědělské půdy než např. litoměřický okres, je intenzita chovu skotu relativně nejvyšší. Pokud jde o ovce a koně, nejvíce jich připadalo na 100 ha zemědělské plochy okresu Ústí nad Labem. Všechny zmíněné okresy s vyšší intenzitou chovů mají celkově nízkou výměru zemědělské půdy a jsou zařazeny do méně příznivých oblastí s převážně pastevním chovem skotu a ovcí. U zemědělských okresů jako jsou Louny a Litoměřice, je koncentrace chovů ovlivněna jednak vysokou výměrou zemědělské půdy v porovnání s ostatními okresy a v případě Loun rovněž méně početnými chovy skotu a zejména pak ovcí i koní.

Intenzita chovu hospodářských zvířat na orné půdě je celkově vyrovnanější. Krajskou úroveň vysoce převyšuje (téměř desetkrát) pouze intenzita chovu drůbeže v okrese Most, kde na necelá 4 % orné půdy kraje připadají nejpočetnější chovy drůbeže (zhruba 40 % stavů kraje). Obdobná situace je v teplickém okrese u chovu prasat (vč. prasnic) s tím rozdílem, že početní stavy jsou sice až třetí nejvyšší v kraji (s velkým odstupem za okresy Louny a Litoměřice), ale plocha produkční půdy je v porovnání s těmito okresy pouze desetinná.

Součástí tématické oblasti zemědělství je rovněž lesní hospodářství. Z lesních hospodářských plánů jsou údaje o **stavu lesů** v členění do správních obvodů ORP veřejně k dispozici od roku 2003. V roce 2005 zaujímala **porostní plocha lesů**¹⁸ (156,2 tisíc hektarů) 98 % celkové výměry lesní půdy Ústeckého kraje. Nejvyšší podíl porostní plochy lesů se nachází ve správních obvodech Děčín a Chomutov.

Podle převažující funkce se lesy dělí do tří kategorií. Více než polovina, tj. 91,6 tisíc hektarů jsou **hospodářské lesy**. Z pohledu správních obvodů dosahují podíly těchto hospodářských lesů na celkové výměře lesů nejvyšších hodnot v úrodných oblastech Poohří a Polabí, ve Šluknovském výběžku a v obvodu Bílina. Nejnižších naopak v pánevních oblastech obvodů Teplic a Litvínova, kde je místo toho vysoký podíl **lesů zvláštního určení**, zejména pak lesy se zvýšenou funkcí ochrannou (půdochrannou, vodoochrannou, klimatickou případně krajinnotvornou). Vysoký podíl lesů této kategorie je rovněž v oblasti Chomutova a Mostu, spadajících rovněž do Severočeské hnědouhelné pánve. Lesy se zvýšenou funkcí ochrannou tvoří v kraji téměř šedesátiprocentní podíl z kategorie lesů zvláštního určení. Druhý nejvyšší podíl (téměř 17 %) těchto lesů tvoří území národních parků, národních přírodních rezervací, CHKO a přírodních památek, a jsou významněji zastoupeny zejména ve správních obvodech Děčín a Rumburk.

Třetí kategorie lesa (vedle hospodářských lesů a lesů zvláštního určení) je **kategorie ochranná**. V kraji se rozkládá na 8 tisících hektarech, z toho více než 93 % je zařazeno do stanovišť mimořádně nepříznivých (prudké svahy, strže, odvaly, výsypky apod.) a nachází se z největší části ve správních obvodech Děčín, Chomutov a Ústí nad Labem. Do skupiny vysokohorských lesů je v kraji zařazeno pouze 550 ha lesů správním obvodu Kadaň.

Tab. 3.3.8 Porostní plochy lesů a zásoby hroubí na území SO ORP k 31. 12. 2005

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

	Porostní plocha lesů				Zásoba hroubí			Střední věk lesa (roky)	Bonita
	celkem (ha)	v tom kategorie lesů (%)			celkem mil. m ³ b. k.	z toho jehličnatá (%)	m ³ b. k. na 1 ha		
		hospodářské	ochranné	zvláštního určení					
Ústecký kraj	156 247	58,6	5,1	36,3	24,1	66,4	154	55	4,31
v tom správní obvody:									
Bílina	2 394	83,1	0,5	16,4	0,4	51,1	178	65	4,67
Děčín	28 342	55,7	8,6	35,7	6,1	77,9	214	66	3,92
Chomutov	19 163	36,5	8,1	55,4	1,7	61,6	87	42	4,53
Kadaň	14 748	75,5	8,4	16,1	1,5	78,9	104	41	4,74
Litoměřice	9 296	89,2	1,1	9,7	1,7	68,4	185	66	4,53
Litvínov	13 497	21,3	0,8	77,9	1,2	30,6	91	43	4,17
Louny	5 955	88,0	2,6	9,4	1,1	72,6	178	62	4,88
Lovosice	3 908	76,3	8,1	15,6	0,7	33,0	171	66	4,89
Most	1 530	45,6	7,9	46,5	0,2	35,4	103	53	4,70
Podbořany	6 860	88,1	3,7	8,2	1,1	77,0	162	60	4,94
Roudnice nad Labem	3 086	78,7	0,5	20,8	0,6	42,8	180	66	5,09
Rumburk	12 180	79,7	0,5	19,8	2,9	91,3	242	65	3,64
Teplice	14 786	18,0	2,8	79,2	1,6	43,7	105	45	4,17
Ústí nad Labem	12 446	60,4	9,5	30,1	1,9	32,8	155	60	4,15
Varnsdorf	3 824	83,3	0,9	15,8	0,8	73,9	201	60	3,84
Žatec	4 234	96,4	-	3,6	0,7	78,9	175	60	4,47

Zásoba **hroubí**¹⁹ přesahuje v Ústeckém kraji 24 miliony m³ bez kůry (b. k.) s více než čtvrtinovým podílem ve správním obvodu Děčín. Na celkové zásobě hroubí v kraji se podílí zhruba dvěma třetinami hroubí z jehličnatých dřevin. Z pohledu jednotlivých správních obvodů je nejvyšší podíl jehličnatého hroubí na Rumbursku a naopak nejnižší na Litvínovsku. Převažující podíl hroubí z listnatých dřevin se tak nachází vedle Litvínova ještě v dalších pěti správních obvodech (Lovosice, Most, Roudnice nad Labem, Teplice a Ústí nad Labem). Kromě Lovosicka a Roudnicka se jedná o pánevní oblasti, kde výsadba listnatých stromů plní mimo jiné funkci zpevňující dřeviny. V přepočtu na 1 hektar lesa jsou největší zásoby hroubí na Děčínsku, Rumbursku a Varnsdorfsku. Naproti tomu méně než 100 m³ hroubí připadajícího na jeden hektar lesa je ve správních obvodech Chomutov a Litvínov.

¹⁸ Bez cest, průseků, skládek apod.

¹⁹ Objem hroubí - objem části stromu, tj. kmene a větví od řezné plochy pařezu po stanovenou tloušťku měřenou s kůrou (7 cm)

Z hlediska **průměrného věku dřevin** se nejmladší porosty nacházejí v oblasti Severočeské hnědouhelné pánve a Krušných hor, kde docházelo k největší výsadbě jednak z důvodů těžebních a jednak v důsledku obnovy porostů zničených emisemi, o čemž svědčí i nejnižší zásoby hroubí na jeden hektar lesa v těchto oblastech.

Druhové složení lesů se liší podle fyzicko-geografických podmínek. Zatímco ve vyšších a vlhčích polohách, tzn. v oblastech Krušných hor, Labských pískovců a Šluknovska je **z jehličnatých dřevin** dominantní smrk (Děčínsko, Chomutovsko, Kadaňsko, Rumbursko a Varnsdorfsko), na sušších stanovištích v nižších polohách Poohří-Polabí má nejvýznamnější postavení borovice (Litoměřicko, Lounsko, Roudnicko a Žatecko). **Z listnatých dřevin** mají na porostní ploše lesů v kraji nejvyšší zastoupení ostatní dřeviny. Na Mostecku, kde je tento podíl nejvyšší, se jedná o dřeviny jako například jasan nebo javor. Na Roudnicku převládá hlavně akát a také jasan. V průměru v kraji se obnovovala téměř 2 % lesů (2 750 ha), kdy nejvyšší podíly holin²⁰ se nacházely na Kadaňsku, Teplicku a Chomutovsku, což v úhrnu představovalo více než 50 % všech holin v kraji.

Tab. 3.3.9 Porostní plochy lesů podle dřevin na území SO ORP k 31. 12. 2005

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

	Porostní plocha lesů (ha)	Jehličnaté dřeviny (%)				Listnaté dřeviny (%)				Holiny (%)
		smrk	borovice	modřín	ostatní	buk	dub	bříza	ostatní	
Ústecký kraj	156 247	37,5	11,4	7,6	1,2	7,8	9,5	10,6	12,7	1,8
v tom správní obvody:										
Bílina	2 394	26,0	2,8	6,3	0,0	0,9	30,9	13,4	18,8	0,9
Děčín	28 342	44,3	18,4	6,7	0,2	9,9	4,3	6,5	9,0	0,7
Chomutov	19 163	44,6	2,2	9,7	3,4	7,8	5,3	16,8	7,8	2,4
Kadaň	14 748	50,8	5,4	8,8	1,1	2,9	4,4	10,8	12,8	3,1
Litoměřice	9 296	20,5	33,7	4,9	0,1	3,1	19,0	5,7	10,9	2,0
Litvínov	13 497	36,9	0,3	8,4	1,4	17,8	2,6	18,5	11,4	2,7
Louny	5 955	21,7	31,8	8,9	0,1	6,1	14,7	4,0	12,1	0,7
Lovosice	3 908	13,4	3,3	7,3	0,0	3,5	39,4	6,7	24,9	1,5
Most	1 530	3,1	12,6	5,0	0,0	0,8	22,2	14,4	40,2	1,6
Podbořany	6 860	32,1	25,9	7,3	0,2	1,6	14,8	5,1	11,8	1,2
Roudnice nad Labem	3 086	1,5	39,0	1,9	0,0	0,5	15,8	3,1	36,1	2,0
Rumburk	12 180	70,3	8,0	7,2	0,1	3,1	2,1	4,0	3,8	1,2
Teplice	14 786	29,0	0,9	8,7	5,0	11,2	9,0	17,1	15,9	3,1
Ústí nad Labem	12 446	16,1	3,0	7,5	0,2	11,7	21,3	15,6	23,6	0,9
Varnsdorf	3 824	56,9	3,4	9,0	0,1	13,0	1,4	5,1	10,2	0,8
Žatec	4 234	30,6	30,5	5,1	0,0	3,0	13,9	4,0	11,9	1,1

PRŮMYSL

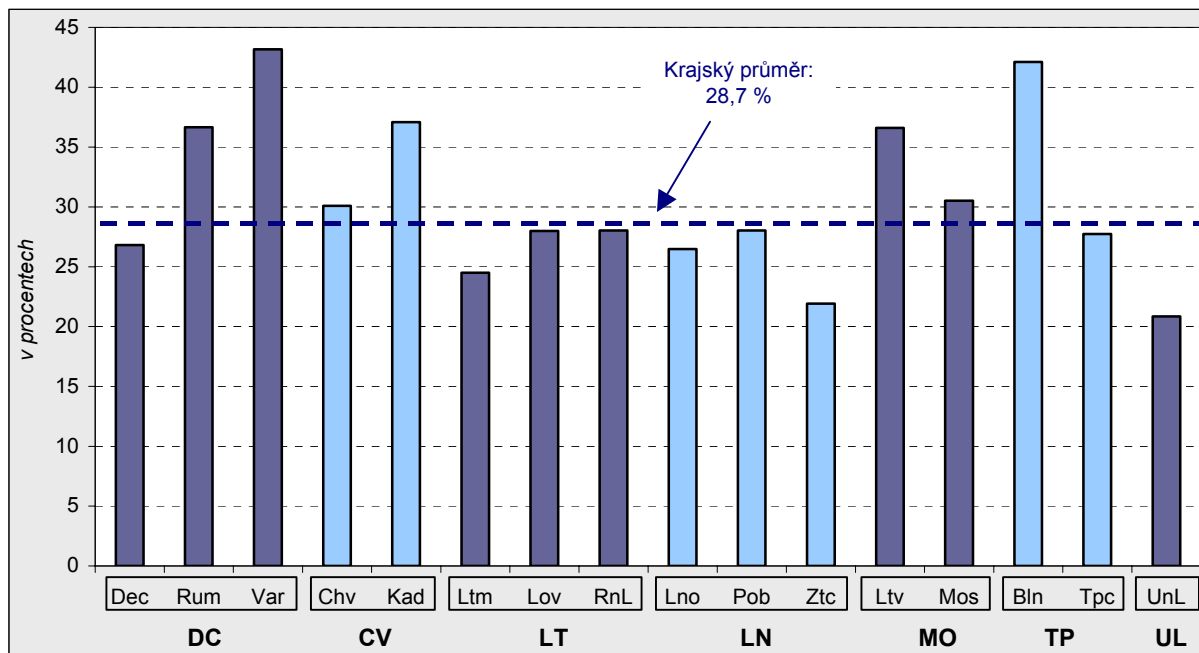
Tato kapitola je právě jednou z těch, v nichž narážíme na problém nedostatku dat z důvodu územního členění na správní obvody ORP. Většina dat a ukazatelů v oblasti průmyslu je totiž standardně poskytována pouze v okresním nebo dokonce pouze v krajském členění. Uvedené ukazatele, s nimiž budeme pracovat, jsou proto buď ze Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 nebo z ročního výkazu ČSÚ Prům 2-01, který obsahuje údaje za místní jednotky v daném správním obvodu, které mají 20 a více zaměstnanců (bez dupočtů).

Ústecký kraj, jak již bylo mnohokrát zmíněno, je považován za průmyslový kraj. Ovšem při porovnání s ostatními kraji patří mezi kraje s relativně nízkým podílem obyvatel zaměstnaných v průmyslu (tyto závěry potvrzují jak výsledky ze SLDB 2001, tak i Výběrová šetření pracovních sil). Jinak je tomu ovšem v případě zaměstnaných v těžkém průmyslu. Zde Ústecký kraj dosahoval podle SLDB 2001 skutečně jednoho z nejvyšších podílů v ČR.

²⁰ Holiny = půda krátkodobě nebo dočasně odlesněná při obnově lesa

Podíl ekonomicky aktivních pracujících v průmyslu

Zdroj: SLDB 2001

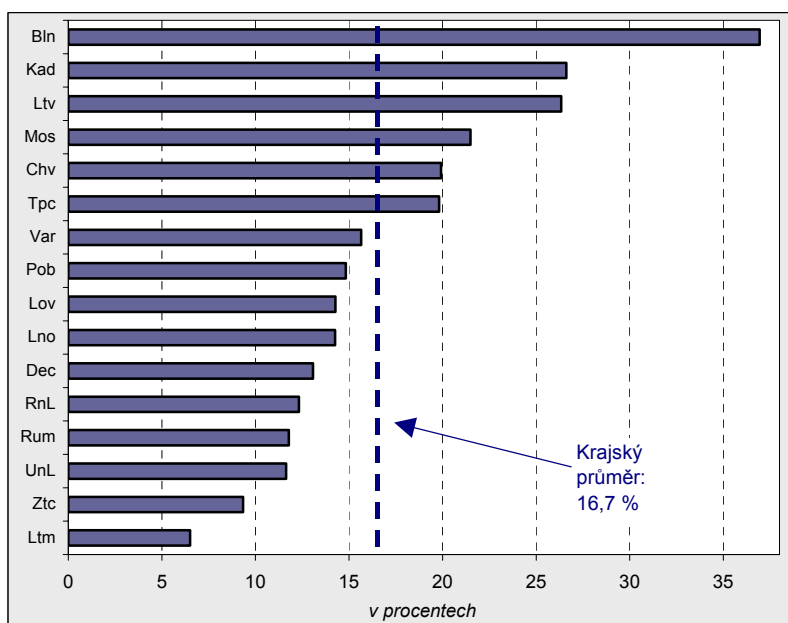

Podíl ekonomicky aktivních, kteří pracují v průmyslu, se samozřejmě v jednotlivých správních obvodech Ústeckého kraje liší. Nejvyššího podílu, více než 43 %, dosahuje Varnsdorf. Vzhledem k tomu, že se jedná o podílový ukazatel, je nutné mít na paměti, že pokud je podíl průmyslu vysoký, může znamenat nejen dobré podmínky pro průmysl, ale také zhoršené podmínky pro ostatní odvětví. Varnsdorf je nejmenším obvodem kraje, jeho reliéf omezuje možnosti zaměstnávání v zemědělství a jeho vzdálenost od center ekonomického života snižuje možnosti rozvoje služeb. Stejně jako v případě Rumburku, který rovněž patří mezi obvody s vysokým podílem průmyslu na zaměstnanosti, se jedná o obvod s převážně lehkým průmyslem (sklářský, textilní apod.), který se v této oblasti rozvíjí již od 19. století.

Obvodem s druhým nejvyšším podílem ekonomicky aktivních v průmyslu byla podle SLDB 2001 Bílina. Takto vysoký podíl je dán jednak dlouhodobě jednostrannou specializací těžkého průmyslu, omezenou možností rozvoje zemědělské výroby a v posledních letech i z důvodu strukturálních a sociálních problémů, které následně omezují rozvoj drobného podnikání a služeb. Podobně tomu je i v Litvínově a Kadani, dalších obvodech s jednostranným zaměřením na průmysl a absencí větších ekonomických center, v nichž jsou pro rozvoj služeb podmínky lepší. Naopak nejnižší podíl průmyslu na zaměstnanosti ve správním obvodu lze nalézt v obvodech s většími městy, jako například v Ústí nad Labem, Teplicích, Litoměřicích nebo Děčíně, ale také v oblastech tradičně zemědělských, jako například v Žatci, Lounech, Roudnici, Podbořanech či Lovosicích.

Podíl ekonomicky aktivních pracujících v těžkém průmyslu

Zdroj: SLDB 2001

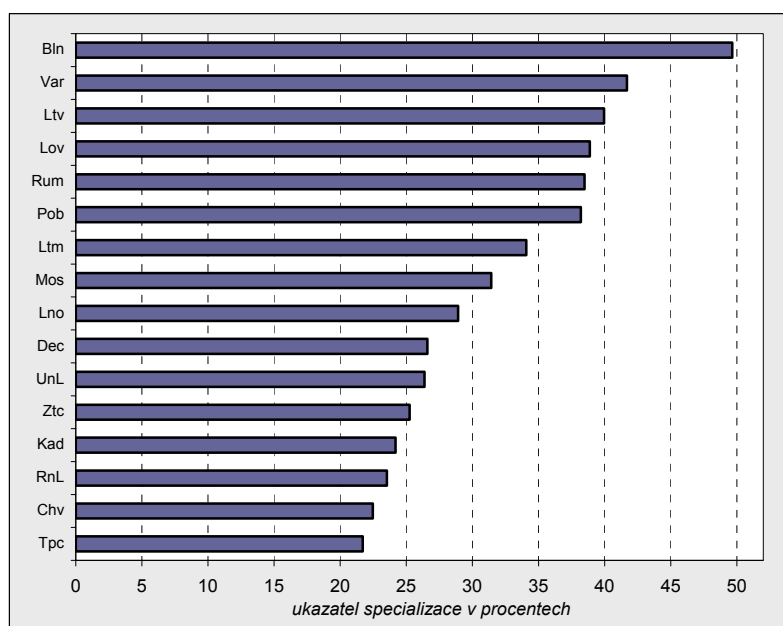
Tab. 3.3.10 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle průmyslového odvětví v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průmysl celkem	z toho (%)									
		dobývání nerostných surovin	výroba potravin, nápojů a tabákový průmysl	textilní průmysl	dřevařský a kork. prům. kromě výroby nábytku	výroba vlákniny, papíru a lepenky	výroba chemických výrobků	výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	výroba kovů vč. hutního zprac., kov. konstrukcí a kovodělných výrobků	výroba strojů a zařízení pro další výrobu	výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody
Ústecký kraj	122 593	11,5	11,7	8,9	3,4	3,7	8,8	8,4	10,8	8,2	10,4
v tom správní obvody:											
Bílina	4 541	39,3	3,0	2,8	1,5	0,3	2,4	30,3	3,7	2,4	9,6
Děčín	11 152	0,3	8,8	8,9	4,8	8,7	2,6	4,9	19,7	12,0	9,2
Chomutov	12 659	20,6	10,9	5,2	3,3	0,6	1,3	4,2	19,2	7,8	13,0
Kadaň	8 703	18,6	6,0	4,7	2,6	0,9	0,5	9,9	13,4	8,3	21,0
Litoměřice	7 357	0,8	19,8	11,7	5,9	21,6	5,7	1,3	6,4	4,8	7,5
Litvínov	7 506	16,6	5,9	9,9	2,3	0,5	40,3	1,1	2,8	4,4	6,7
Louny	5 868	2,6	14,2	4,6	3,5	0,7	1,9	6,5	8,7	13,5	20,7
Lovosice	3 725	1,1	30,4	6,7	2,3	0,6	26,3	10,4	4,2	3,3	5,7
Most	12 460	34,1	8,7	5,0	1,6	1,4	16,4	2,8	3,6	5,2	8,4
Podbořany	2 242	1,6	9,3	16,8	5,3	0,6	1,1	30,1	5,8	9,9	4,5
Roudnice n. L.	4 324	0,8	21,6	10,5	6,0	6,1	5,3	3,9	13,7	12,0	8,3
Rumburk	6 323	1,1	7,1	31,4	4,3	4,4	0,6	2,2	15,1	10,3	2,9
Teplice	14 940	12,1	7,5	4,7	3,7	2,8	4,5	28,5	8,9	8,1	9,3
Ústí n. L.	12 950	1,9	20,7	2,9	3,1	3,1	19,4	1,4	13,0	7,0	13,1
Varnsdorf	4 696	0,1	7,1	37,4	2,9	1,8	0,6	4,7	7,9	19,1	3,8
Žatec	3 147	3,2	22,5	9,7	3,4	2,9	1,5	3,3	14,4	6,4	13,8

Pokud porovnáme pouze podíl těžkého průmyslu²¹ (který vtiskl Ústeckému kraji jeho pověst průmyslového kraje) na celkovém počtu ekonomicky aktivních, zjistíme, že se jednotlivé obvody od sebe liší až o 30 procentních bodů. Nepochybně nejvyšší je podíl těžkého průmyslu v Bílině, kde téměř 37 % ekonomicky aktivních pracovalo v době Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 (nebo před ztrátou zaměstnání) v těžkém průmyslu. Dalšími správními obvody s vysokým podílem těžkého průmyslu, ale už s o 10 procentních bodů nižším podílem než v Bílině, jsou obvody Kadaň a Litvínov. K obvodům s nadprůměrným podílem se pak řadí rovněž Most, Chomutov a Teplice. Naopak relativně nejméně ekonomicky aktivních bylo zaměstnáno v těžkém průmyslu v obvodech Litoměřice, Žatec a Ústí nad Labem a Rumburk. Nesmíme ovšem zapomínat, že do těžkého průmyslu je kromě tradiční těžby uhlí a jeho zpracování řazen rovněž chemický průmysl, který má svou tradici například v jinak méně průmyslovém obvodu Lovosice a také je nutné si uvědomit, že je tento ukazatel ovlivněn každodenní migrací obyvatel příslušného správního

Srovnání struktury ekonomicky aktivních zaměstnaných v průmyslových odvětvích v SO ORP podle OKEČ (v %)

²¹ Dobývání nerostných surovin, výroba chemických výrobků, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, výroba kovů vč. hutního zprac., kov. konstrukcí a kovodělných výrobků, výroba strojů a zařízení pro další výrobu, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody

obvodu za prací. Proto také například Louny nebo Podbořany obsazují na pomyslném žebříčku obvodů příčky relativně vysoké, přestože na jejich území mnoho podniků těžkého průmyslu neleží.

Podívejme se teď blíže na **odvětvovou strukturu ekonomicky aktivních v průmyslu v jednotlivých obvodech**. Nejvíce specializované ekonomicky aktivní obyvatelstvo má obvod Bílina. V ní pracovalo přes 39 % ekonomicky aktivních v odvětví dobývání nerostných surovin a dalších více než 30 % ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků. Dalším vysoce specializovaným obvodem je Litvínov, v němž pracuje přes 40 % ekonomicky aktivních ve výrobě chemických výrobků. V Lovosicích 30% hranici přesahuje podíl výroby potravin, nápojů a tabákový průmysl, přičemž vysokého podílu (přes 26 % dosahuje rovněž chemický průmysl). Mostecký obvod je jako největší odvětví průmyslu, které překračuje 30 % hranici, odvětví dobývání nerostných surovin, zatímco ostatní odvětví nedosahují ani 10% podílů. V Podbořanech, tak jako v Teplicích, byla zhruba třetina ekonomicky aktivních zaměstnána ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků. V Rumburku, stejně jako ve Varnsdorfu, bylo nejvíce ekonomicky aktivních v průmyslu zaměstnaných v textilním průmyslu (přes 31 % a přes 37 %). V ostatních nejmenovaných obvodech (Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Roudnice, Ústí nad Labem a Žatec) byla struktura ekonomicky aktivních obyvatel podle odvětví rovnoměrnější, kde podíl nejvýznamnějších odvětví se pohyboval kolem 20 %.

Pokud **srovnáme odvětvovou strukturu průmyslu v jednotlivých obvodech se strukturou celého Ústeckého kraje** (tj. kolik procent ekonomicky aktivních by se muselo přesunout, aby byla struktura v obvodu stejná jako v kraji) zjistíme, že nejméně podobná kraji je struktura průmyslu v obvodu Bílina, který svou úzkou specializací vyčníval už v předchozích srovnáních. Ukazatel specializace dosahuje v Bílině 50 %, tzn. že by téměř 50 % všech ekonomicky aktivních „muselo“ změnit své odvětví, aby byla v Bílině struktura ekonomicky aktivních v průmyslu stejná jako v kraji. Mezi další obvody, jejichž struktura je výrazně jiná než struktura průmyslu v celém Ústeckém kraji, patří Varnsdorf, Litvínov, Lovosice, Rumburk a Podbořany. V nich se ukazatel specializace pohybuje zhruba okolo 40 %. V celé této skupině je struktura průmyslu výrazně odlišná od krajského průměru kvůli extrémním hodnotám podílů určitých odvětví. Například struktura ekonomicky aktivních v Bílině vykazuje úzkou specializaci na těžbu uhlí a jeho zpracování. Litvínov je výrazně specializován na chemický průmysl. Ale naopak například podíl odvětví dobývání nerostných surovin je ve Varnsdorfu zcela nepatrný (méně než 0,1 %, zatímco v kraji jako celku 11,5 %) a zároveň je podíl textilního průmyslu více než 37,4 %, zatímco v kraji 8,9 %. Naopak nejpodobnější strukturu s krajskou odvětvovou strukturou ekonomicky aktivních mají obvody Teplice, Chomutov, Roudnice nad Labem a Kadaň, v nichž by muselo změnit odvětví méně než 25 % ekonomicky aktivních.

Tab. 3.3.11 Průmyslové podniky s 20 a více zaměstnanci v roce 2005

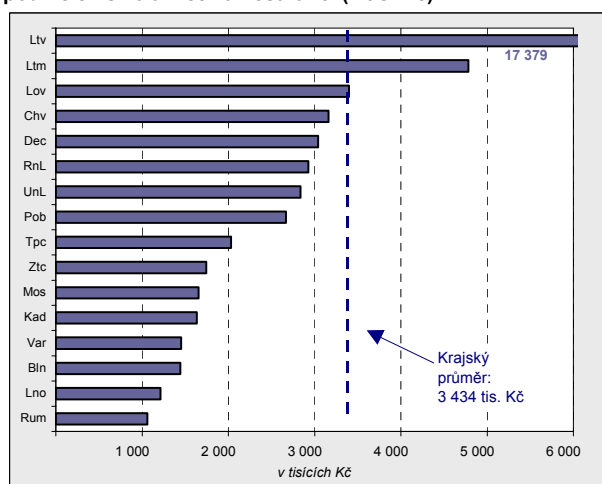
	Počet místních jednotek	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyzické osoby)	Průměrná hrubá měsíční mzda 1 zaměstnance	Produkce		Pořízení dlouhodobého hmotného majetku (mil. Kč)
				celkem (tis. Kč)	na 1 zaměstnance (tis. Kč)	
Ústecký kraj	773	83 230	18 354	285 843 039	3 434	13 056 901
v tom správní obvody:						
Bílina	26	4 689	20 341	6 763 747	1 442	467 236
Děčín	84	7 374	19 085	22 436 574	3 043	1 046 580
Chomutov	72	7 056	18 036	22 313 516	3 162	812 319
Kadaň	47	7 131	17 635	11 654 246	1 634	2 019 048
Litoměřice	52	3 675	19 708	17 576 521	4 783	971 162
Litvínov	33	5 913	23 683	102 759 376	17 379	1 859 492
Louny	31	3 327	17 052	4 032 240	1 212	635 712
Lovosice	22	3 563	18 519	12 111 374	3 399	952 469
Most	56	9 682	19 685	16 007 867	1 653	661 799
Podbořany	16	1 814	14 965	4 836 850	2 666	309 821
Roudnice nad Labem	31	3 158	17 113	9 242 210	2 927	153 207
Rumburk	49	3 295	13 301	3 498 922	1 062	142 407
Teplice	101	7 476	17 057	15 195 674	2 033	339 900
Ústí nad Labem	106	10 979	18 100	31 136 923	2 836	2 346 707
Varnsdorf	27	2 961	14 342	4 296 409	1 451	134 103
Žatec	20	1 137	16 675	1 980 590	1 742	204 939

Statistika průmyslu je standardně vykazována pouze v členění do krajů podle sídla podniku a většinou s omezením na podniky se 100 a více zaměstnanci. Do této analýzy byly připraveny výstupy z ročního výkazu Prům 2-01 ve členění do správních obvodů a zahrnují místní jednotky²² ekonomických subjektů s průmyslovou, s převažující průmyslovou činností a místní jednotky vybraných subjektů s významným podílem průmyslové činnosti, které mají významný podíl na průmyslové činnosti.

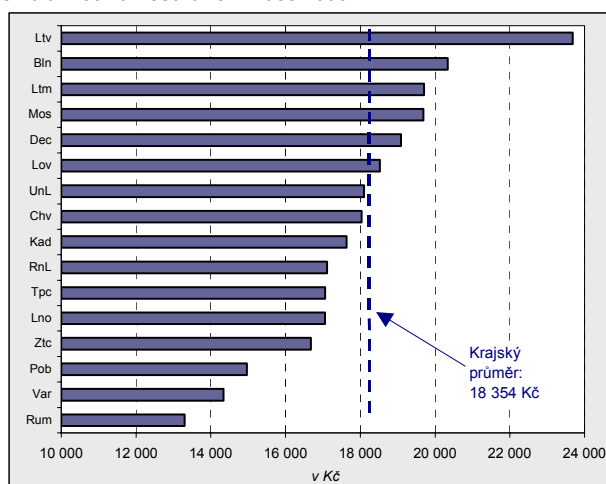
Jak z předchozí tabulky vyplývá, průměrně největší průmyslové podniky (s nejvyšším průměrným evidenčním počtem zaměstnanců na jednu místní jednotku) se nachází většinou v odvodech, v nichž se průmysl jednostranně specializoval (viz výše). Jedná se o obvody Bílina, Chomutov a Most. Naopak průměrně nejmenší jsou průmyslové místní jednotky v Žatci, Rumburku a Litoměřicích, kde neexistuje dominantní průmyslový zaměstnavatel, resp. se jedná o menší obvody, v nichž nedocházelo ke koncentraci velkého množství pracovních sil, byť může být mnoho lidí lokálně závislých na jednom zaměstnavateli.

Nejvyšší průměrná hodnota **produkce na jednoho zaměstnance** je vykazována v obvodu Litvínov. Hodnota přesahující 17 milionů Kč v roce 2005 v tomto obvodu představuje extrémně vysokou hodnotu nejen v rámci Ústeckého kraje, ale i v rámci celé České republiky. Určitým problémem tohoto ukazatele je, že se jedná o produkci na zaměstnance a ne o přidanou hodnotu na zaměstnance, díky čemuž by se dala hodnotit produktivita práce. Do produkce totiž vstupují i meziprodukty potřebné pro výrobu příslušného výrobku a jelikož je v Litvínově koncentrováno několik petrochemických podniků, které jsou samostatné a každý z nich se postupně účastní procesu zpracování, je celková produkce v tomto obvodu nesrovnatelně vyšší než kdekoli v České republice. V ostatních případech se již pohybují hodnoty v obvodech na podobné úrovni jako ve zbytku ČR. Zajímavá je relativně nízká hodnota v obvodech Bílina a Most, v nichž je sice významná těžba nerostných surovin, ale celková produkce na zaměstnance vysoká není.

Produkce na zaměstnance v roce 2005 v průmyslových podnicích s 20 a více zaměstnanci (v tis. Kč)

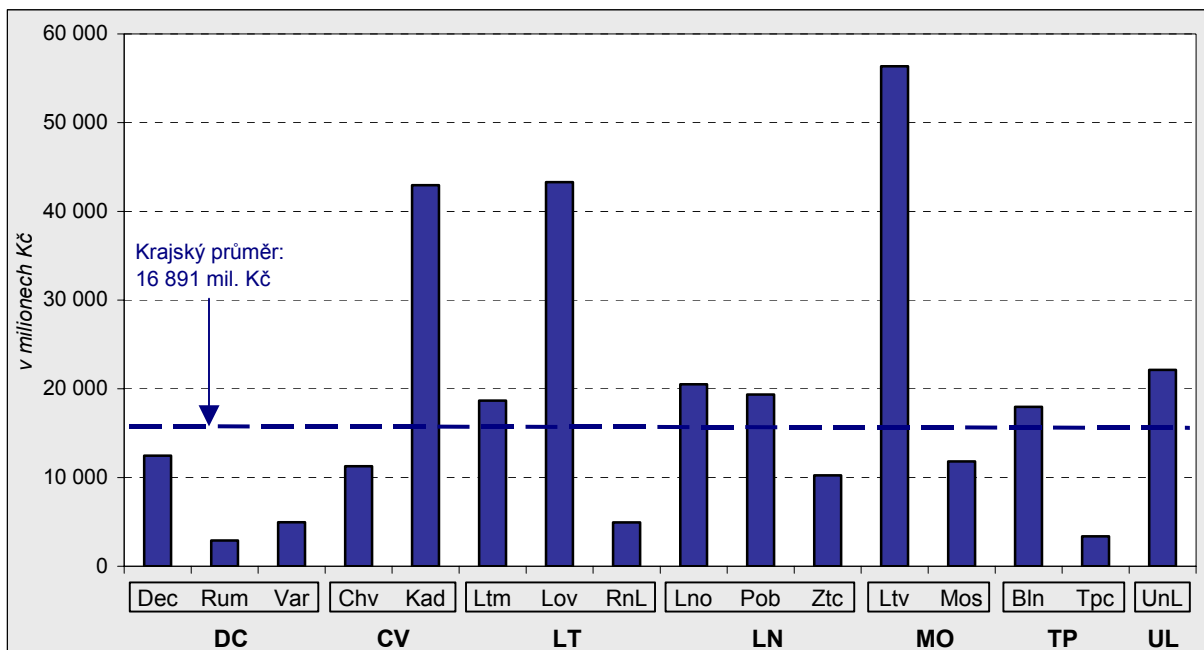
Průměrná měsíční mzda v průmyslových podnicích s 20 a více zaměstnanci v roce 2005

Zajímavějším ukazatelem z tohoto ročního výkazu průmyslu je **průměrná mzda**. V porovnání s ostatními kraji je v Ústeckém kraji v průmyslových podnicích s 20 a více zaměstnanci průměrná mzda čtvrtá nejvyšší v ČR. Pokud se podíváme na průměrnou mzdu v průmyslu v jednotlivých správních obvodech Ústeckého kraje, zjistíme, že uvnitř kraje existují velké rozdíly. V Litvínově dosahuje průměrná mzda 23 683 Kč, zatímco v Rumburku pouze 13 301 Kč. Tyto rozdíly samozřejmě souvisí s odvětvovou strukturou průmyslu. V Litvínově je silně zastoupen chemický průmysl, zatímco v Rumburku průmysl textilní. Svůj vliv má rovněž i s tím související rozdílná velikostní struktura průmyslu. Průměrný počet zaměstnanců na jeden subjekt (místní jednotku) přesahuje v Litvínově 179 zaměstnanců, zatímco v Rumburku se jedná o 67 zaměstnanců. Obvody, jejichž mzdy se pohybují nad krajským průměrem, jsou převážně ty, v nichž je zastoupen těžký průmysl, většinou s více koncentrovanými pracovními silami v podnicích anebo s většími městy (Litvínov, Bílina, Litoměřice, Most, Děčín, Lovosice). Naopak obvody s lehkým průmyslem nebo tradičně méně průmyslové oblasti vykazují průměrnou mzdu v průmyslu relativně nízkou (Rumburk, Varnsdorf, Podbořany, Žatec, Louny).

²² Působící na daném území bez ohledu na to, zda je sídlo podniku v kraji či nikoliv.

Pořízení dlouhodobého hmotného majetku na jednu místní jednotku v roce 2005

Ve výkazu Prům 2-01 lze získat ve členění místních jednotek rovněž **hodnotu pořízeného dlouhodobého majetku**. Tyto hodnoty mezi lety značně kolísají, často jsou spojeny s velkými investičními projekty (výstavba průmyslové zóny či rekonstrukce existujících podniků), přesto alespoň s údaji za rok 2005 získáme hrubou představu o úrovni investic v daném regionu. Nejvyšších hodnot dlouhodobých investic na jednu místní jednotku v průmyslu dosahovaly v roce 2005 obvody Litvínov, Kadaň a Lovosice. Stejně tak tomu bylo i v případě ukazatele pořízení dlouhodobých investic na jednoho zaměstnance. Nad krajským průměrem se v roce 2005 pohybovaly rovněž objemy investic na jednu místní jednotku v obvodech Ústí nad Labem, Louny, Podbořany, Litoměřice a Bílina. Naopak nízkých objemů investic (při obou způsobech náhledu – na jednu místní jednotku i na zaměstnance) dosahovaly obvody Rumburk, Teplice, Roudnice nad Labem, Varnsdorf a trochu překvapivě také Most.

STAVEBNICTVÍ

Objem **stavebních prací podle dodavatelských smluv** se ve stavebních firmách s 20 a více zaměstnanci se sídlem v Ústeckém kraji v průběhu let 2000 až 2005 zvyšoval v průměru ročně o 6,8 %. Na celkový nárůst objemu stavebních prací proti roku 2000 (+38,8 %) měl částečně vliv i cenový vývoj²³. I přes celkové navýšení cen byl v kraji objem stavebních prací v roce 2005 o 1,4 % nižší než v roce předcházejícím, zároveň to znamenalo jediný meziroční pokles za posledních 6 let. Podíl prací provedených v tuzemsku neklesl po celé hodnocené období pod 99,5 % celkového objemu prací.

Struktura tuzemských stavebních prací se postupně měnila, snižoval se podíl stavebních prací na nové výstavbě, rekonstrukcích a modernizaci, zvyšoval se podíl oprav a údržby a v posledních dvou letech rovněž podíl ostatních prací²⁴. Z okresního pohledu se nejdynamičtěji rozvíjela stavební výroba v okresech Litoměřice a Teplice, zatímco pouze nepatrný nárůst byl zaznamenán v okrese Ústí nad Labem, což bylo ovšem způsobeno především velkým objemem stavebních prací již v roce 2000. Ústecký okres se vykázanými stavebními pracemi zároveň řadí na jedno z vedoucích míst kraje.

V Ústeckém kraji sídlilo v roce 2005 celkem 216 podniků s 20 a více zaměstnanci s převažující stavební činností, v porovnání s rokem 2000 se jejich počet zvýšil o 9 a tedy průměrně ročně rostl o 0,9 %. Mírnějším tempem (0,3 %) rostl počet zaměstnanců těchto firem. **Průměrný počet zaměstnanců** na jeden podnik

²³ Oproti průměru roku 2000 vzrostly ceny stavebních prací v ČR téměř o 16,6 %.

²⁴ Takové, které nelze zahrnout do výše uvedených druhů prací jako např. stavební práce pro geologický průzkum, skrývkové práce prováděné dodavatelsky pro jiné v rámci jejich provozní činnosti, demolice, přírážka za inženýrskou činnost apod.

se tak snížil z 58 v roce 2000 na 56 v roce 2005, ve struktuře zaměstnanců poklesl za posledních šest let podíl manuálně pracujících na stavebních pracích o 3,7 p. b.

Tab. 3.3.12 Vybrané ukazatele ve stavebnictví podle okresů

	Stavební práce podle dodavatelkých smluv (mil. Kč b.c.)			Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyzické osoby)			Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)			Produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelkých smluv (tis. Kč b.c.)		
	2000	2005	Index 2005/ 2000	2000	2005	Index 2005/ 2000	2000	2005	Index 2005/ 2000	2000	2005	Index 2005/ 2000
Ústecký kraj	10 728	14 890	138,8	11 940	12 113	101,4	12 043	16 604	137,9	898	1 229	136,8
v tom okresy:												
Děčín	805	1 060	131,6	1 110	1 238	111,5	10 883	15 251	140,1	726	856	118,0
Chomutov	1 137	1 762	155,0	1 214	1 401	115,4	11 081	15 129	136,5	936	1 257	134,3
Litoměřice	1 117	1 854	166,0	1 112	1 336	120,1	12 968	17 561	135,4	1 005	1 388	138,2
Louny	896	1 280	142,9	1 190	977	82,1	12 148	17 004	140,0	753	1 310	174,1
Most	1 933	2 643	136,7	2 812	3 246	115,4	12 550	16 917	134,8	687	814	118,4
Teplice	1 887	3 147	166,8	1 865	1 819	97,5	11 676	16 156	138,4	1 012	1 730	171,0
Ústí nad Labem	2 953	3 144	106,5	2 637	2 096	79,5	12 254	17 500	142,8	1 120	1 500	134,0

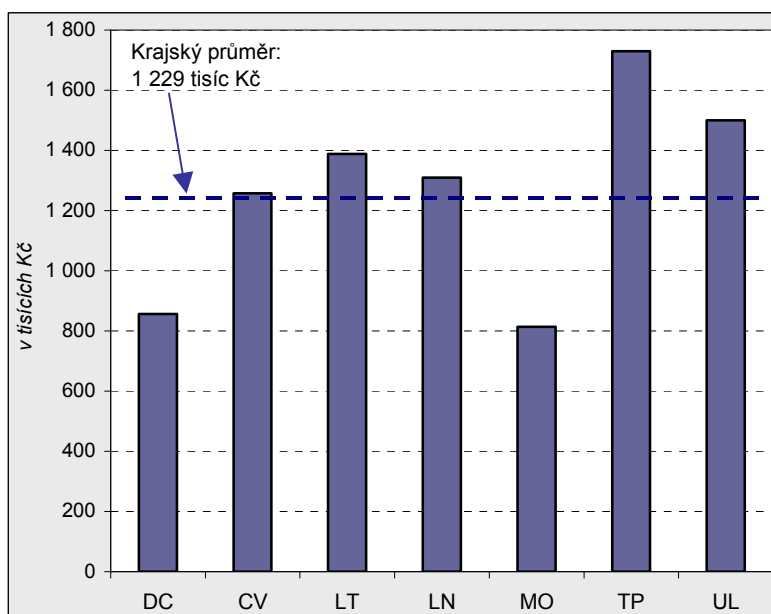
Vývoj počtu zaměstnanců stavebních firem byl v jednotlivých okresech značně rozdílný. Zatímco ve třech okresech (Louny, Teplice a Ústí nad Labem) se evidenční počet zaměstnanců snížil, v ostatních okresech byl růst výrazně nad rámec kraje. Pokles počtu zaměstnanců v okrese Ústí nad Labem souvisel především se snížením počtu firem podnikajících ve stavebnictví (-9 mezi roky 2000 až 2005). Ve všech ostatních okresech se počty stavebních podniků s 20 a více zaměstnanci zvýšily, s výjimkou okresu Teplice, kde mezi roky 2000 a 2005 zůstal jejich počet zachován. O to je zajímavější pokles počtu zaměstnanců v Lounech, kdy se v námi sledovaném období zvýšil počet podniků o 3, zatímco u počtu zaměstnanců byl zaznamenán výrazný pokles. V tomto okrese tedy došlo ke snížení počtu zaměstnanců na jeden podnik, kdy z maximální hodnoty v kraji v roce 2000 (74 zaměstnanců na jeden podnik, kraj 58) se okres přesunul mezi okresy s podprůměrnou hodnotou (51, kraj 56)

Průměrná hrubá měsíční mzda na 1 zaměstnance rostla v průměru o 6,6 % ročně a v roce 2005 byla o 4 561 Kč vyšší než ve výchozím hodnoceném roce. Rostoucí tendence mezd se projevila ve všech okresech kraje. Jedno z nejvyšších zvýšení bylo právě v okresech Ústí nad Labem a Louny, kde došlo k nejvýraznějšímu poklesu pracovníků.

Produktivita práce, měřená objemem stavebních prací podle dodavatelských smluv na jednoho zaměstnance, rostla v krajském měřítku zhruba stejným tempem (6,5 %) jako průměrná mzda a v porovnání s výchozím rokem se zvýšila o více než třetinu. Z regionálního pohledu byl tento nárůst podprůměrný v okresech Děčín, Most, Ústí nad Labem a Chomutov a nejvyšší navýšení bylo dosaženo u stavebních podniků se sídlem v okrese Louny a Teplice (zhruba o tři čtvrtiny v porovnání s rokem 2000).

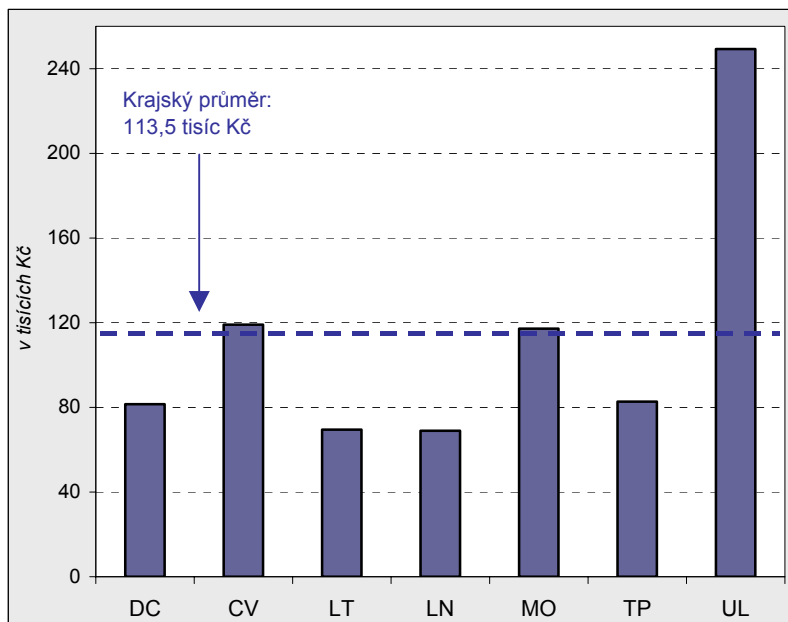
Výše uvedený graf zachycuje produktivitu práce na jednoho pracovníka v roce 2005 z pohledu

Produktivita práce ze stavebních prací na jednoho pracovníka podle dodavatelských smluv (tis. Kč b. c.) v roce 2005

dosaženého objemu stavebních prací v jednotlivých okresech. Celokrajskou úroveň překračuje celkem pět okresů, z toho o více než 40 % podniky se sídlem v okrese Teplice a o 22 % v okrese Ústí nad Labem. Naproti tomu v děčínském a mosteckém okrese vytvářejí podniky pouze dvoutřetinový objem produktivity na pracovníka, v Mostě dokonce s vyšší průměrnou mzdou než je celokrajský průměr (o 313 Kč, tj. 1,9 %).

Hodnota stavebních prací v období 2001-2005 na obyvatele podle místa stavby (v tis. Kč)

Předstih nárůstu produktivity práce na zaměstnance před růstem mezd byl dosažen pouze v okresech Litoměřice, Louny a Teplice, v ostatních okresech i v úhrnu kraje růst produktivity práce zaostal za nárůstem průměrné měsíční mzdy.

Celá předcházející část kapitoly byla posuzována z pohledu stavebních společností se sídlem na příslušném území. Další možností pohledu je porovnání objemu **stavebních prací podle místa stavby**. Na území Ústeckého kraje byly za uplynulých pět let realizovány stavby v celkové hodnotě 93 082 milionu Kč, průměrný roční objem prací dosahoval 18 616 milionů Kč. Téměř třetina objemu staveb byla

provedena na území ústeckého okresu. Tato hodnota souvisí do značné míry s výstavbou dálnice D8, která bude spojnici mezi Prahou a Drážďany.

Podle **hodnoty stavebních prací** v přepočtu **na počet obyvatel** příslušného území za období 2001 - 2005 jednoznačně vyplývá, že nejvíce prostředků se proinvestovalo v okrese Ústí nad Labem, kde je krajský průměr překračován více než dvakrát. Pomyslnou průměrnou hranici ještě lehce překračují pouze okresy Chomutov a Most, v ostatních okresech je objem stavebních prací na obyvatele podstatně nižší, téměř o třetinu v Teplicích a Děčíně a zhruba o dvě pětiny ve zbývajících dvou okresech (Louny a Litoměřice).

Průměrné tempo růstu objemu stavebních prací na obyvatele za posledních šest let dosahovalo v krajském úhrnu hodnoty deseti procent. O více než 23 % rostly průměrně ročně stavební práce v okrese Ústí nad Labem. Rychlejší tempo růstu bylo zaznamenáno ještě v okresech Chomutov (12,5 %) a Děčín (11,4 %). Nižší kladnou hodnotu růstu dosahovaly okresy Louny a Most. Avšak pokles objemu stavebních prací na obyvatele a poměrně vysoké záporné číslo tempa růstu je v okrese Litoměřice (-12,73 %), mírnější roční pokles byl v okrese Teplice (-1,65 %).

Tab. 3.3.13 Stavební práce podle místa stavby podle okresů

	tis. Kč na 1 obyvatele						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Ústecký kraj	16,1	20,0	22,8	22,1	22,6	25,9	160,9
v tom okresy:							
Děčín	10,6	18,5	18,5	12,9	13,4	18,2	171,6
Chomutov	15,5	23,0	22,0	26,1	19,9	27,9	180,2
Litoměřice	19,0	11,6	15,1	19,0	14,1	9,6	50,6
Louny	9,5	12,7	14,3	16,9	11,8	13,3	139,5
Most	15,9	18,5	27,0	23,4	25,0	23,1	145,2
Teplice	15,7	18,6	17,2	16,2	16,2	14,5	92,0
Ústí nad Labem	25,6	34,9	44,0	40,2	56,9	72,9	284,5

Při pohledu na vývoj objemu stavebních prací na obyvatele vidíme u většiny okresů značné meziroční výkyvy. Nejvyrovnanější růst (s výjimkou roku 2003) vykazuje ústecký okres, dosažený objem **v roce 2005**

byl téměř trojnásobný jednak v porovnání s výchozím rokem 2000 a také i v porovnání s dosaženým průměrem za kraj. V tomto okrese je rovněž abnormálně vysoká hodnota prací na obyvatele.

V další části kapitoly se budeme zabývat **bytovou výstavbou**, která zahrnuje veškerou bytovou výstavbu na příslušném území (včetně nástaveb, vestaveb a přístaveb), kterou vznikají nové byty všemi formami výstavby. V počtech bytů jsou zahrnuty byty ve stavbách pro bydlení i mimo ně.

Pro možnost posouzení vývoje bytové výstavby v širším měřítku jsme zvolili delší časovou řadu, přičemž jsme porovnávali ve dvou pětiletých cyklech roční průměry jednotlivých ukazatelů. Výchozím rokem byl zvolen rok 1996, který je všeobecně označován jako počátek vzestupu bytové výstavby po výrazném poklesu v první polovině devadesátých let minulého století.

Tab. 3.3.14 Bytová výstavba podle okresů

	Zahájené byty			Dokončené byty			Koefficient plynulosti bytové výstavby ¹⁾	
	roční průměr za období		Změna (%)	roční průměr za období		Změna (%)	1996-2000	
	1996-2000	2001-2005		1996-2000	2001-2005		1996-2000	2001-2005
Ústecký kraj	1 317	1 356	3,0	791	997	26,1	60,0	73,5
v tom okresy:								
Děčín	248	286	15,4	160	190	18,9	64,5	66,5
Chomutov	204	130	-36,3	111	161	45,0	54,6	124,2
Litoměřice	281	325	15,9	158	222	40,3	56,3	68,1
Louny	177	125	-29,6	113	103	-8,7	63,6	82,5
Most	158	190	20,5	66	67	1,8	41,6	35,1
Teplice	128	180	40,9	102	144	41,1	79,8	79,9
Ústí nad Labem	122	120	-1,6	81	110	36,3	66,6	92,3

¹⁾ Koefficient plynulosti bytové výstavby=počet dokončených bytů na 100 zahájených

Z dat je patrné postupné ožívání bytové výstavby ve většině okresů i v celokrajském měřítku. V období let 2001-2005 dochází k průměrnému ročnímu nárůstu počtu **zahájených bytů** v nadpoloviční většině okresů kraje, z toho nejrychleji se tento ukazatel rozvíjel v okrese Teplice. Naproti tomu se v námi sledovaném období výrazně snížil počet nově zahájených bytů proti předchozímu pětiletému období v okresech Chomutov a Louny.

Jedním z nejvýznamnějších ukazatelů bytové výstavby je **počet dokončených bytů**, který bývá často používán jako rozhodující kritérium při hodnocení úspěšnosti bytové politiky nebo růstu životní úrovně. Porovnáním obou pětiletých cyklů v kraji i ve všech okresech (s výjimkou Loun) vychází příznivěji období let 2001-2005. Krajský průměr je vysoce překračován v chomutovském, teplickém, litoměřickém a rovněž v ústeckém okrese.

Plynulost bytové výstavby, vyjádřená podílem dokončených bytů na 100 zahájených bytů, ukazuje na rychlejší tempo dokončování v posledních pěti letech proti předchozímu období jak v krajském měřítku, tak téměř u všech okresů, kde je výjimkou pouze okres Most.

Předmětem další části kapitoly je hodnocení **dokončené bytové výstavby v letech 2001–2005 ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností** z různých pohledů.

V Ústeckém kraji bylo v letech 2001 až 2005 dokončeno celkem 4 987 bytů. Proti předcházejícímu pětiletému období tak bylo postaveno o více než čtvrtinu (o 1 033 bytů) bytů více. Na tomto počtu se nejvyšší měrou podílí správní obvody Teplice, Děčín, Litoměřice a Ústí nad Labem, každý více než deseti procenty. Z hlediska struktury dokončovaných bytů roste podíl bytů v rodinných domech. Od roku 2001, kdy dosahoval 43,3 %, vzrostl na 56,5 % v roce 2005.

Podíl dokončených bytů v rodinných domech je v období let 2001 až 2005 ovšem z pohledu jednotlivých správních obvodů značně rozdílný. Celokrajskou úroveň překračuje celkem sedm správních obvodů, z toho nejvýrazněji Most, Louny a Chomutov, ale v těchto správních obvodech nebyly dokončeny v námi sledovaném období žádné byty v bytových domech, stejně jako v Bílině, Litvínově a Žatci. Nejvyššího podílu bytů v bytových domech na celkovém počtu dokončených bytů bylo dosaženo v obvodu Roudnice nad Labem a následovaly správní obvody Kadaň, Litoměřice a Varnsdorf.

Tab. 3.3.15 Dokončené byty podle forem výstavby v správních obvodech ORP v letech 2001-2005

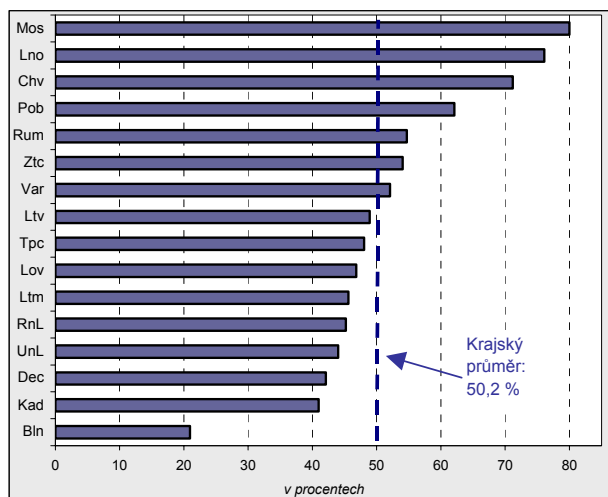
	Dokončené byty celkem	z toho				
		v rodinných domech	v bytových domech	v nástavbách, přístavbách a vestavbách		v domech s peč.službou a penziencech
				k rodinným domům	k bytovým domům	
Ústecký kraj	4 987	2 504	732	216	256	273
v tom správní obvody:						
Bílina	105	22	-	10	6	-
Děčín	568	239	101	22	11	1
Chomutov	347	247	-	24	9	11
Kadaň	459	188	119	11	10	-
Litoměřice	559	255	138	11	48	20
Litvínov	139	68	-	-	6	-
Louny	205	156	-	13	8	20
Lovosice	237	111	6	6	19	43
Most	195	156	-	2	34	-
Podbořany	124	77	18	12	6	3
Roudnice nad Labem	312	141	108	23	6	14
Rumburk	192	105	33	6	8	28
Teplice	616	296	115	22	53	-
Ústí nad Labem	552	243	46	19	23	115
Varnsdorf	192	100	48	13	8	-
Žatec	185	100	-	22	1	18

Počet dokončených bytů **v nástavbách, přístavbách a vestavbách (NPV)** se na celkovém počtu dokončených bytů v rámci kraje podílel téměř 10 % a z krajského pohledu se ve větší míře jednalo o byty v bytových domech. Z hlediska jednotlivých obvodů byl nejvyšší podíl těchto bytů na celkovém počtu dokončených bytů evidován v Mostě, kde se jednalo především o NPV k bytovým domům, a v Bílině, kde naopak dominovaly NPV k domům rodinným. Naopak tento způsob výstavby má velmi malé zastoupení v obvodech Kadaň a Litvínov, kdy se na celkovém počtu dokončených bytů nepodílí ani 5 %.

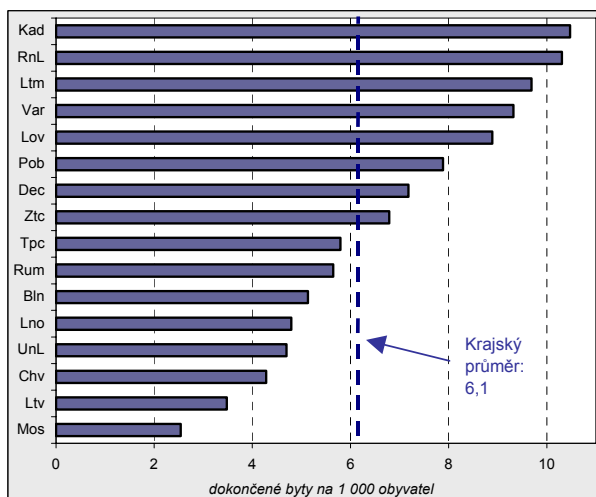
Byty **v domech s pečovatelskou službou a penziencech**, které se na celkovém počtu dokončených bytů podílely 5,5 %, byly mezi jednotlivé správní obvody velmi nerovnoměrně rozděleny. Více než 42 % těchto bytů bylo vybudováno v obvodu Ústí nad Labem a 16 % v Lovosicích. Na druhou stranu v některých obvodech tento druh výstavby bytů v posledních pěti letech zcela absentoval (obvody Bílina, Kadaň, Litvínov, Most, Teplice a Varnsdorf).

K úplnému výčtu druhů dokončených bytů v kraji zbývají ještě byty vzniklé adaptací dosud nebytových prostor (556 bytů) a 450 dokončených bytů v letech 2001 až 2005 bylo zbudováno v nebytových objektech.

Podíl dokončených bytů v rodinných domech ve SO ORP v letech 2001-2005 (v %)

Intenzita bytové výstavby ve SO ORP v letech 2001-2005

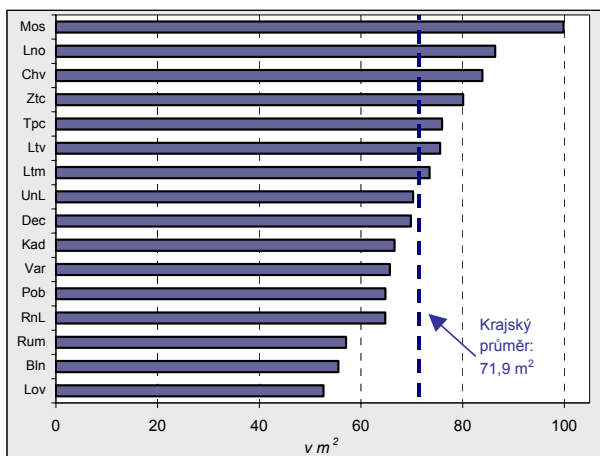

Základní srovnávací charakteristikou bytové výstavby, používanou i v mezinárodním srovnání, je **intenzita bytové výstavby**, která je měřena počtem dokončených bytů na 1 000 obyvatel středního stavu příslušného období. Výše tohoto ukazatele, dosažená v letech 2001 až 2005 v Ústeckém kraji, je vůbec nejnižší v celé České republice. Zatímco v republikovém úhrnu má intenzita výstavby stoupající tendenci a za posledních pět let představuje v úhrnu 14 dokončených bytů na tisíc obyvatel (tzn. 2,8 bytu v průměru za rok), v Ústeckém kraji bylo nejvyšší úrovně dosaženo v roce 2003, a to 1,5 bytu na tisíc obyvatel. Celkem bylo v letech 2001-2005 dokončeno pouze 6 bytů na tisíc obyvatel kraje. Republikové intenzitě bytové výstavby se lehce přibližují ve správních obvodech Kadaň a Roudnice nad Labem. Vůbec nejnižší intenzita je dosahována ve správních obvodech mosteckého okresu, což může být částečně způsobeno menším zájmem o bydlení v této oblasti (vysoká nezaměstnanost) či dostatkem vyhovujícího bydlení. Dokladem je i nejnižší průměrná kupní i odhadní cena bytů v tomto okresu.

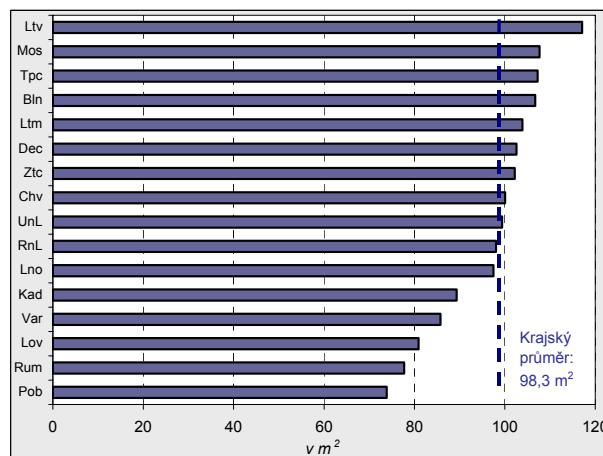
Jednou z možností, jak charakterizovat nově dokončené byty, je jejich posouzení z hlediska plošné velikosti, vyjádřené obytnou, resp. užitkovou plochou (kde se k ploše obytných místností připočítává i plocha vedlejších místností a příslušenství bytu).

Průměrná velikost **obytné plochy** všech nově dokončených bytů je v krajském průměru o více než třetinu nižší než u bytů v rodinných domech. V šesti správních obvodech kraje je překračována jak průměrná plocha všech dokončených bytů, tak i bytů postavených v rodinných domech (Chomutov, Litoměřice, Litvínov, Most, Teplice a Žatec). Jediným obvodem, který se obytnou plochou bytů všech forem výstavby umístil nad celokrajským průměrem, ale plocha bytů v rodinných domech byla nižší, jsou Louny. Jednou z příčin pravděpodobně bude třetí nejvyšší podíl obyvatel žijících v obcích do 1 000 obyvatel, kde se zpravidla staví domky s nižší obytnou plochou.

Obytná plocha dokončených bytů v letech 2001-2005 ve správních obvodech ORP (m²)

Obytná plocha dokončených bytů v rodinných domech v letech 2001-2005 ve správních obvodech ORP (m²)

V obvodech Bílina, Děčín a Ústí nad Labem je situace opačná. Průměrné obytné plochy všech dokončených bytů jsou pod hranicí průměru, ale obytné plochy bytů v rodinných domech mají v porovnání s krajskou hodnotou obytnou plochu nadprůměrnou. Ve zbývajících šesti správních obvodech ORP (Kadaň, Lovosice, Podbořany, Roudnice nad Labem, Rumburk a Varnsdorf) se staví byty s podprůměrnou obytnou plochou v obou srovnávaných formách. Obvody z okresu Litoměřice a Louny mají rovněž vysoký podíl obyvatel v obcích do tisíce obyvatel.

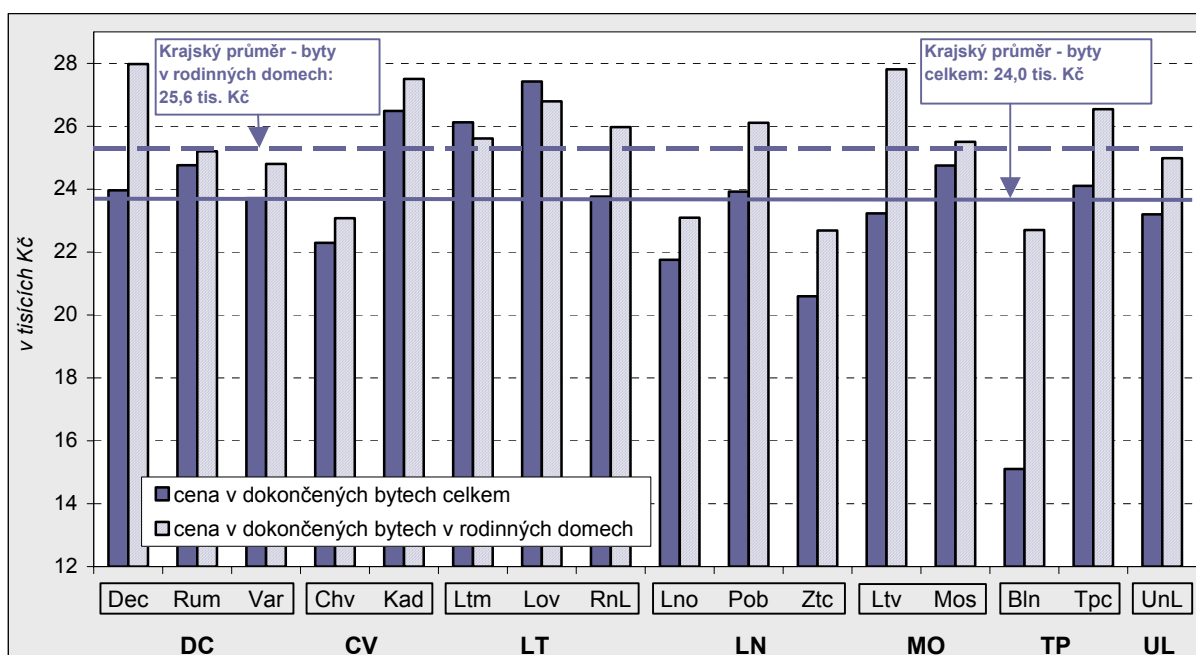
Plocha **vedlejších místností a příslušenství bytu** představovala v krajském měřítku 34,2 m² na jeden dokončených byt. Tato pomyslná hranice je překračována celkem v devíti správních obvodech, z toho byty s vedlejší plochou kolem 50 m² se staví v obvodech Most a Chomutov, na třetím místě žebříčku jsou Louny, kde tato plocha dosahuje 45 m². Naproti tomu byty s minimální plochou příslušenství a vedlejších místností se dokončovaly v posledních pěti letech ve správním obvodu Litvínov (pouze 22 m²).

Tab. 3.3.16 Charakteristiky dokončených bytů ve správních obvodech ORP v letech 2001-2005

	Dokončené byty		Průměrná obytná plocha bytu (m ²)		Průměrná uživatelská plocha bytu (m ²)	Celková průměrná hodnota bytu (tis. Kč)	
	celkem	z toho v rodinných domech	celkem	z toho v rodinných domech		celkem	z toho v rodinných domech
Ústecký kraj	4 987	2 504	71,9	98,3	106,1	1 724,6	2 514,5
v tom správní obvody:							
Bílina	105	22	55,6	106,7	82,5	838,9	2 422,7
Děčín	568	239	69,8	102,6	102,0	1 673,4	2 869,5
Chomutov	347	247	83,9	100,1	133,8	1 870,1	2 309,3
Kadaň	459	188	66,6	89,3	94,7	1 764,1	2 456,9
Litoměřice	559	255	73,5	103,9	100,9	1 920,5	2 661,4
Litvínov	139	68	75,6	117,1	97,8	1 756,0	3 256,7
Louny	205	156	86,4	97,5	131,5	1 879,9	2 251,4
Lovosice	237	111	52,6	80,9	88,5	1 443,2	2 167,7
Most	195	156	99,9	107,7	150,5	2 471,4	2 746,8
Podbořany	124	77	64,8	73,9	100,0	1 550,4	1 928,6
Roudnice nad Labem	312	141	64,8	98,1	98,6	1 539,6	2 547,1
Rumburk	192	105	57,1	77,8	93,0	1 413,4	1 959,8
Teplice	616	296	76,0	107,3	113,7	1 831,4	2 847,6
Ústí nad Labem	552	243	70,3	99,4	96,0	1 630,1	2 483,5
Varnsdorf	192	100	65,7	85,8	105,6	1 558,3	2 127,5
Žatec	185	100	80,1	102,2	114,6	1 649,9	2 318,3

Požizovací hodnota dokončovaných bytů vykazovala v letech 2001 - 2005 víceméně rostoucí tendenci, s výjimkou roku 2003 u bytů všech forem a roku 2004 u bytů v rodinných domech. Průměrná hodnota jednoho bytu v kraji dosahovala za toto období hodnoty 1,7 milionu Kč, což je o 43 % méně, než byla požizovací hodnota bytu ve správním obvodu Most. Naproti tomu „nejlevnější byty“ byly dokončeny v obvodu Bílina (necelá polovina průměrné hodnoty bytu v kraji). Velký vliv zde má pravděpodobně více než 60% podíl bytů postavených v nebytových objektech nebo vzniklých adaptací nebytových prostor. Průměrná hodnota bytu v dokončeném **rodinném domě** byla pochopitelně vyšší a v krajském průměru převyšovala 2,5 milionu Kč. Z pohledu jednotlivých regionů byly nejnákladnější byty postaveny ve správním obvodu Litvínov (zhruba 30 % nad celokrajským průměrem). Na druhé straně necelé 2 miliony činila v průměru hodnota nového bytu v rodinném domě ve správních obvodech ORP v Podbořanech a v Rumburku.

Průměrná cena za 1 m² obytné plochy v dokončených bytech v letech 2001-2005

Údaj o průměrné hodnotě jednoho bytu je deformován rozdíly v plošné velikosti jednotlivých bytů, proto je pro posouzení vývoje cen výstavby objektivnější přepočíst celkovou pořizovací hodnotu např. na plošnou jednotku nového bytu.

Z předchozího grafu je patrné, že v osmi správních obvodech se průměrná hodnota za metr čtvereční jak u dokončených bytů celkem, tak u bytů v rodinných domech pohybuje nad krajským průměrem. Extrémně nízké jsou obě ceny v bílinském obvodu, především u bytů celkem, kde byl již dříve zmíněn vysoký podíl dokončených bytů jednak v nebytových domech, jednak bytů vzniklých rekonstrukcí dříve nebytových prostor. Kromě zmíněné Bíliny jsou ještě v dalších pěti správních obvodech (Chomutov, Louny, Ústí nad Labem, Varnsdorf a Žatec) nižší ceny za m² u dokončených bytů (celkem i v rodinných domech) než v rámci kraje.

Na dokreslení situace bychom chtěli nastínit **vývoj cen bytů** v kraji a jeho okresech v letech 1998 až 2004. Od roku 1998 se podařilo ve spolupráci s Ministerstvem financí vybudovat celoplošný monitoring cen realizovaných transakcí. Zdrojem dat jsou přiznání k dani z převodu nemovitostí, která jsou povinni podávat vlastníci (prodeji) nemovitostí místně příslušným finančním úřadům do 30 dnů po převzetí zaregistrované kupní smlouvy od katastrálního úřadu. Hlavní výhodou tohoto administrativního zdroje je, že vychází z reálných, skutečně placených (přiznaných) cen²⁵. Částečnou nevýhodou je, že se jedná o data zpožděná.

Počty převodů v níže uvedené tabulce neznamenají počty nemovitostí, které v dotčeném období změnilly vlastníka, ale jedná se o počty transakcí, ze kterých byla vypočtena průměrná odhadní a kupní cena po předchozích redukcích vstupního souboru. Vymezení nemovitostí pro stanovení průměrné jednotkové kupní i odhadní ceny se provádí v několika krocích.

Průměrné ceny bytů jsou do jisté míry ovlivněny „regulovanými“ cenami původně státních (obecních) bytů a na druhé straně atraktivností příslušné oblasti. Porovnáním jednotlivých cyklů lze všeobecně říci, že jak u odhadní, tak u kupní ceny za m² dochází ve druhém cyklu v porovnání s prvním k poklesu, výjimkou je okres Litoměřice, kde se kupní cena zvýšila téměř o 17 %. Nejrazantněji, pouze na třetinovou úroveň prvního cyklu, se snížila prodejní cena metru čtverečního v okrese Teplice. V letech 2002 až 2004 dochází opět k výraznému navýšení odhadních i kupních cen v kraji jako celku i v jednotlivých okresech. Jednou z možných příčin mohl být očekávaný nárůst cen bytů v souvislosti se vstupem do EU.

Tab. 3.3.17 Průměrné ceny bytů podle okresů a velikostních skupin obcí v letech 1998-2004

	Převody			Odhadní cena (Kč/m ²)			Kupní cena (Kč/m ²)			Index 2002-2004/1998-2000 (%)		Index cen ¹⁾ (%)	
	1998 - 2000	2000 - 2002	2002 - 2004	1998 - 2000	2000 - 2002	2002 - 2004	1998 - 2000	2000 - 2002	2002 - 2004	odhadní ceny	kupní ceny	1998 - 2000	2002 - 2004
Ústecký kraj	83	962	1 760	3 699	3 434	4 620	4 908	3 132	4 382	124,9	89,3	132,7	94,8
v tom okresy:													
Děčín	7	44	142	3 999	3 661	5 800	4 956	2 539	6 288	145,1	126,9	123,9	108,4
Chomutov	.	47	205	.	2 517	4 776	.	2 677	3 447	x	x	x	72,2
Litoměřice	13	39	33	2 710	2 513	4 585	3 327	3 888	5 143	169,2	154,6	122,8	112,2
Louny	2	24	80	3 769	3 255	5 747	3 627	3 563	4 855	152,5	133,8	96,2	84,5
Most	.	297	535	.	3 495	3 604	.	2 548	3 280	x	x	x	91,0
Teplice	3	174	266	5 962	4 112	4 177	9 675	3 329	3 740	70,1	38,7	162,3	89,5
Ústí nad Labem	58	337	499	3 765	3 246	5 366	5 054	3 568	5 620	142,5	111,2	134,2	104,7
v tom v obcích s počtem obyvatel:													
do 1 999	6	14	31	3 125	1 874	3 292	2 005	2 594	3 315	105,4	165,4	64,2	100,7
2 000 - 9 999	21	64	99	2 999	2 560	4 719	4 050	3 563	4 604	157,3	113,7	135,0	97,6
10 000 - 49 999	2	137	431	3 577	2 704	4 298	3 553	2 642	3 592	120,2	101,1	99,3	83,6
50 000 a více	54	747	1 199	4 039	3 671	4 762	5 614	3 195	4 675	117,9	83,3	139,0	98,2

¹⁾ podíl kupní a odhadní ceny v %

²⁵ Případné námitky, že cena přiznaná ke zdanění nemusí být vždy totožná se skutečně placenou cenou, téměř ztrácí na váze pokud se jedná o relativní srovnání cen v čase i (ve většině případů) v umístění nemovitostí, neboť lze předpokládat, že toto zkrácení je v daných případech prakticky stejné.

Ve srovnávaných cyklech se však mění **poměr kupní ceny k ceně odhadní**. Zatímco v prvním sledovaném cyklu převyšovala kupní cena (s výjimkou okresu Louny) cenu odhadní, ve třetím cyklu byla v nadpoloviční většině okresů (včetně kraje) situace opačná, částečně to svědčí o nenaplněném předpokladu růstu cen bytů v příhraničních okresech. Z pohledu velikostních skupin obcí byly kupní ceny nepatrně vyšší než odhadní pouze v obcích do dvou tisíc obyvatel, u ostatních velikostních skupin byla situace opačná, nejnižší „zájem“ byl o koupi bytu v obcích s 10 až 50 tisíci obyvateli.

DOPRAVA

Tato kapitola je jednou z těch, v nichž jsme z důvodu dostupnosti dat přistoupili k okresnímu územnímu členění Ústeckého kraje, protože údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností nejsou k dispozici (s výjimkou geografické polohy významných koridorů). Zdrojem dat jsou rezortní statistiky Ministerstva dopravy a spojů ČR a Policejního prezidia ČR.

Jednou z důležitých podmínek ekonomického rozvoje každého regionu je kapacitně a kvalitativně dostatečná dopravní síť. Ústeckým krajem procházejí důležité železniční a **silniční dopravní tepny**, které mají významné postavení i v rámci Evropské unie. Jednou z nich je mezinárodní trasa E55 spojující jih a sever Evropy. Prochází okresy Teplice a Litoměřice (obvody Litoměřice, Roudnice nad Labem, Lovosice a Teplice), Českou republiku opouští v obci Cínovec (obvod Teplice) a pokračuje na Drážďany. Blízkost této dopravní tepny je stěžejní rovněž pro okres Ústí nad Labem. Klíčovou dopravní cestou pro Ústecký kraj je dálnice D8, která je součástí koridoru vedoucího z Berlína přes Drážďany, Prahu, Bratislavu, Budapešť a Sofii do Istanbulu. V současnosti (2006) ještě není dokončen úsek Lovosice–Řehlovice (obvody Lovosice a Ústí nad Labem) v délce 16,5 km vedoucí přes komplikované území CHKO České středohoří. Krajem rovněž prochází významná spojnice Praha–Louny–Chomutov směřující k hraničnímu přechodu v obci Hora sv. Šebestiána (obvod Chomutov) a dále důležitý tah E442, který prochází jako páteř napříč celým Ústeckým krajem z východu na západ (z Karlovarského kraje podél Krušných hor do severní části Libereckého kraje).

Celková **délka silnic a dálnic** v kraji činí 4 174 km, což představuje více než 78 kilometrů na každých 100 km² rozlohy a je tak o 8 km hustší než je celorepublikový průměr. **Hustota silniční dopravní sítě** je ovšem značně ovlivněna polohou a reliéfem daného území. Na severu u hranic, kde se části okresů rozkládají v horských oblastech (obvod Litvínov v okresu Most, části obvodů Kadaň a Chomutov i obvodů v okresu Děčín), je hustota silniční sítě nejnižší. Naproti tomu v litoměřickém a lounském okresu, které se nacházejí převážně v nížinné oblasti Poohří-Polabí, je jejich hustota vysoká. Ve zbývajících dvou okresech, ústeckém a teplickém, je hustota silnic rovněž velmi vysoká, což je způsobeno vysokou koncentrací obyvatel v aglomeraci Ústí nad Labem-Teplice a rozvinutou dopravní sítí v jejím zázemí.

Tab. 3.3.18 Délka silniční sítě k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo dopravy a spojů ČR

	Délka silnic a dálnic celkem (km)	v tom					Délka silnic a dálnic v km na 100 km ²
		dálnice v provozu	silnice I. třídy	z toho rychlostní komunikace	silnice II. třídy	silnice III. třídy	
Ústecký kraj	4 174	29	490	7	902	2 752	78,2
v tom okresy:							
Děčín	618	-	72	-	147	399	68,1
Chomutov	623	-	68	-	135	420	66,6
Litoměřice	962	25	63	-	207	666	93,2
Louny	918	-	103	-	209	607	82,2
Most	275	-	61	-	55	158	58,8
Teplice	401	-	70	5	68	263	85,4
Ústí nad Labem	377	5	54	2	80	239	93,3

Ústecký kraj se svým **12,4% podílem silnic vyšších tříd** se pohybuje nad celorepublikovým průměrem. Z okresního pohledu má nejvyšší podíl silnic I. kategorie okres Most (22 %), následovaný okresy Teplice a Ústí nad Labem. Naproti tomu v litoměřickém okresu se nachází pouze 9 % silnic vyšší třídy, včetně 25 km dálnice, což je dáno především roztroušenou sídelní strukturou a velmi hustou sítí silnic nižších tříd.

Požadavek na zvyšování kvality silniční sítě klade mimo jiné rostoucí **motorizace** kraje. Počet evidovaných dopravních prostředků v kraji v roce 2005 představoval téměř 463 tisíc a proti roku 2000 vzrostl o více než 14 %. Se stále se zvyšujícím rozvojem přepravy nákladů po silnici souvisí dynamický nárůst počtu **nákladních vozidel** (o 40 %). Za posledních 5 let se počet nákladních automobilů zvýšil o více než krajský průměr v okresech Teplice, Děčín a Ústí nad Labem, v místech, kde sídlí významné dopravní subjekty.

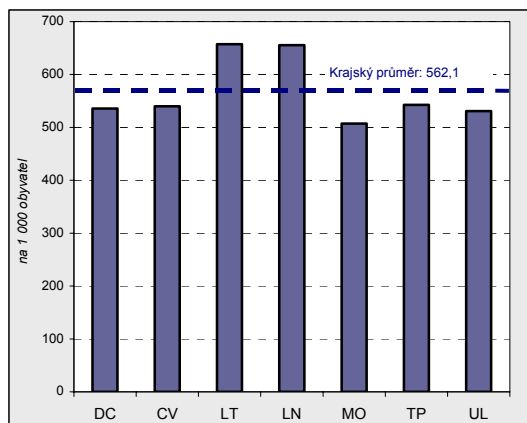
Tab. 3.3.19 Dopravní prostředky k 31. 12. 2005

Zdroj: Policejní prezidium ČR

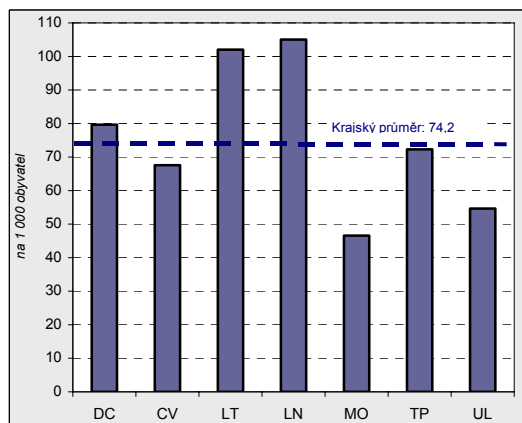
	Dopravní prostředky celkem	z toho							Osobní automobily na 1 000 obyvatel
		motocykly	osobní automobily	nákladní vozidla	silniční tahače	návěsy	autobusy	traktory	
Ústecký kraj	462 731	61 040	299 173	28 846	1 945	2 056	1 185	8 009	363
v tom okresy:									
Děčín	71 831	10 683	46 570	4 525	256	318	220	778	347
Chomutov	67 606	8 464	45 435	3 853	196	206	191	844	363
Litoměřice	75 489	11 716	44 591	4 221	294	392	137	2 524	388
Louny	56 344	9 026	33 024	2 426	148	228	84	2 497	384
Most	59 255	5 444	41 741	3 869	187	234	229	461	357
Teplice	69 241	9 227	45 636	4 762	253	200	156	515	358
Ústí nad Labem	62 965	6 480	42 176	5 190	611	478	168	390	356

Rozvoj individuální dopravy je patrný na rostoucím počtu **osobních automobilů** (o 17 %). Rychleji než v Ústeckém kraji jako celku rostl počet automobilů v okresech Louny a Chomutov (téměř o 2 p. b.) a o více než 1 procentní bod v okresech Děčín a Teplice. Méně rozšířeným dopravním prostředkem jsou **motocykly**, ale i zde byl v uplynulých letech zaznamenán nárůst (o 5 %), na kterém se podílely všechny okresy s výjimkou Loun, kde se tento počet naopak o více než 4 % snížil.

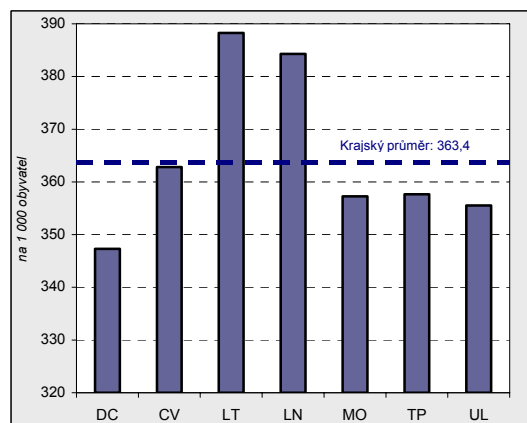
Vozidla celkem na 1 000 obyvatel (k 31. 12. 2005)

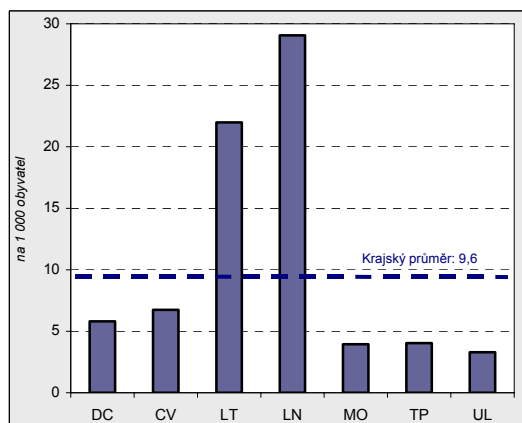
Motocykly na 1 000 obyvatel (k 31. 12. 2005)

Osobní vozidla na 1 000 obyvatel (k 31. 12. 2005)

Traktory na 1 000 obyvatel (k 31. 12. 2005)

Nejvíce dopravních prostředků na obyvatele, ať už vozidla celkem, osobní automobily nebo motocykly, připadá v okresech Litoměřice a Louny. Důvodem je patrně rozptýlená sídelní struktura a odlišná dopravní

obslužnost těchto oblastí než ve velkých aglomeracích. Oba zmiňované okresy měly v roce 2001 rovněž jeden z nejvyšších podílů vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště, což mimo jiné svědčí o nutnosti vlastnit leckdy i více než jeden dopravní prostředek na rodinu. Počet motocyklů na tisíc obyvatel je mírně nad úrovní kraje rovněž v okrese Děčín.

Tradičně zemědělský charakter obou těchto okresů rovněž potvrzuje více než dvojnásobně, okres Litoměřice, a v okrese Louny dokonce trojnásobně vyšší **počet traktorů na počet obyvatel** v porovnání s krajským průměrem.

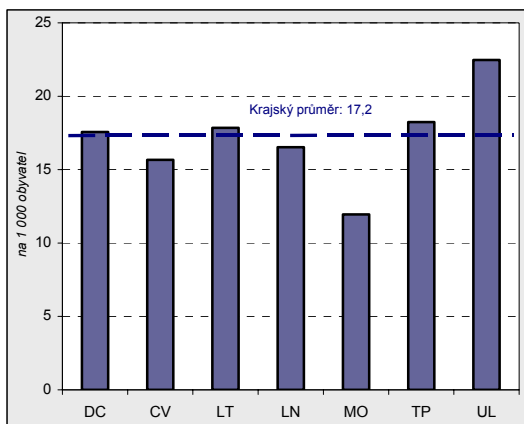
Tab. 3.3.20 Dopravní nehodovost za rok 2001-2005 (roční průměry)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

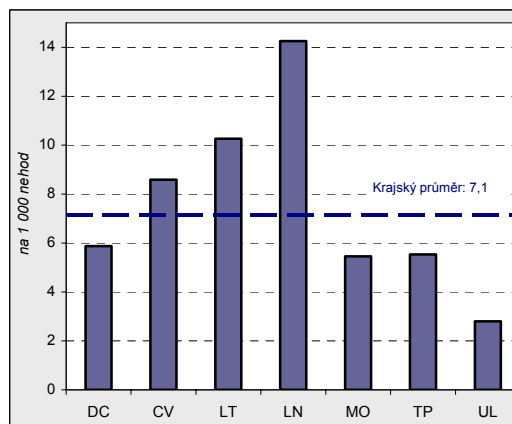
	Dopravní nehody		Osoby				Věcné škody	
	celkem	na 1 000 obyvatel	usmrcené		zraněné		celkem (mil. Kč)	na 1 nehodu (tis. Kč)
			celkem	na 10 000 obyvatel	celkem	na 10 000 obyvatel		
Ústecký kraj	14 113	17,2	100	1,2	2 531	30,9	546,6	38,7
v tom okresy:								
Děčín	2 349	17,6	14	1,0	394	29,5	94,4	40,2
Chomutov	1 955	15,7	17	1,3	316	25,3	69,7	35,7
Litoměřice	2 045	17,8	21	1,8	433	37,8	84,0	41,1
Louny	1 417	16,5	20	2,4	347	40,5	81,9	57,8
Most	1 394	11,9	8	0,7	261	22,4	52,1	37,4
Teplice	2 313	18,2	13	1,0	371	29,2	85,2	36,8
Ústí nad Labem	2 640	22,5	7	0,6	408	34,7	79,1	30,0

Kvalita silniční sítě, množství a technický stav dopravních vozidel a v neposlední řadě způsobilost a chování řidičů významnou měrou ovlivňují **nehodovost** na silnicích. V Ústeckém kraji došlo v letech 2001 až 2005 průměrně ročně k více než 14 tisícům nehod, při nichž bylo usmrceno průměrně ročně 100 osob a zraněno více než 2,5 tisíce osob (z toho téměř 16 % těžce).

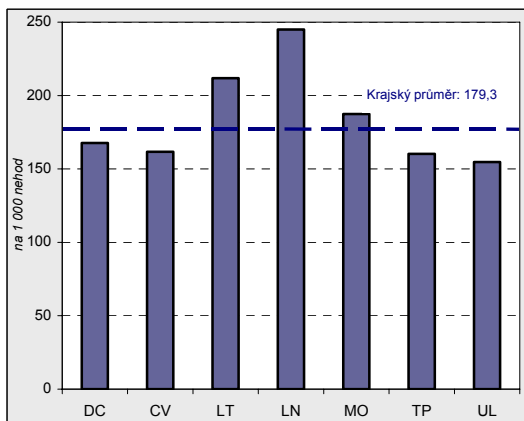
Dopravní nehody na 1 000 obyvatel (2001-2005)

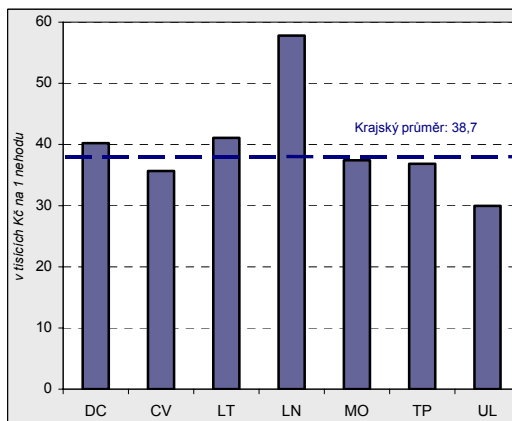
Usmrcené osoby na 1 000 nehod (2001-2005)

Zraněné osoby na 1 000 nehod (2001-2005)

Věcné škody na jednu nehodu v tis. Kč (2001-2005)

Nejvíce nehod se v průměru ročně stalo v letech 2001 až 2005 v okrese Ústí nad Labem (2 640). Pomyslná dvoutisícová hranice byla překročena rovněž v okresech Děčín, Teplice a Litoměřice. Tímto porovnáním ovšem vzhledem k různým velikostem, hustotě silniční sítě a lidnatosti regionů nezjistíme skutečné rozdíly mezi oblastmi.

Z tohoto pohledu více vyhovuje ukazatel nehodovosti, jako počet **nehod na 1 000 obyvatel**. V období let 2001 až 2005 vykázal výrazně nejnižší nehodovost okres Most. Rovněž zde bylo spolu s okresem Ústí nad Labem, kde je ovšem nehodovost (na 1 000 obyvatel) naopak nejvyšší v kraji, usmrceno nejméně osob na 1 000 obyvatel. Okres Most měl také celkově v posledních pěti letech nejnižší počet osob, které byly zasaženy dopravními nehodami (zranění a usmrcení na 1 000 obyvatel) a také nejnižší podíl těžce zraněných, pod 10 %. V případě Ústí nad Labem tomu tak nebylo, protože nízký počet usmrcených osob byl doprovázen poměrně vysokým počtem zraněných. V okrese Ústí nad Labem byl evidován po Mostě druhý nejnižší podíl těžce zraněných na celkovém počtu zraněných (11 %). Na opačném konci pomyslné stupnice nacházíme okresy Litoměřice a Děčín, kdy více než pětina zraněných při dopravních nehodách byla zraněna těžce.

Ovšem nejhůře ve statistikách nehodovosti dopadají v Ústeckém kraji okresy **Louny a Litoměřice**. Okresy Litoměřice i Louny se na celkovém počtu usmrcených osob v kraji podílí přibližně po 20 % (21 a 20 osob v ročních průměrech). Rovněž počty zraněných při dopravních nehodách byly v Litoměřicích nejvyšší (téměř 17 % úhrnu kraje). V přepočtu na 1 000 obyvatel ovšem ještě hůře dopadá okres Louny, který dosahuje nejen nejvyšších hodnot u počtu usmrcených osob na 1 000 obyvatel, ale rovněž v případě zraněných osob.

Oba okresy dopadají velmi špatně i v případě přepočtu na jednu nehodu. V letech 2001-2005 připadlo v Litoměřicích v průměru na 1 000 dopravních nehod 222 zraněných a usmrcených a v Lounech dokonce 259 osob. Naopak v Ústí nad Labem bylo v průměru v tomto období postiženo nejméně osob (157 osob na 1 000 dopravních nehod).

Litoměřice a Louny dopadají v relativním porovnání lépe pouze v případě přepočtu dopravních nehod a jejich následků na délku silnic v regionu, a to z toho důvodu, že je zde silniční síť velmi hustá (každý zaujímá více než 22 % celkové délky silnic a dálnic v kraji).

Z pohledu **výše věcných škod na jednu způsobenou dopravní nehodu** překračoval okres Louny téměř o 50 % úroveň kraje, nad touto pomyslnou hranicí se umístily dále okresy Litoměřice a Děčín. V tomto případě je ovšem nutné mít na paměti, že výše škod silně závisí na pořizovací ceně vozového parku, stejně jako počty zraněných a usmrcených na jeho kvalitě. Na celkových průměrných ročních věcných škodách (547 milionů Kč) vzniklých při silničních dopravních nehodách v letech 2001-2005 v Ústeckém kraji, se nejvíce podílely okresy Děčín, Teplice a Litoměřice, a naopak nejméně okresy Most a Chomutov.

CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch je významným odvětvím sektoru služeb a zároveň významnou ekonomickou oblastí, která nezanedbatelným podílem přispívá k tvorbě HDP. Jednou z důležitých podmínek rozvoje cestovního ruchu je dostatečný počet ubytovacích zařízení v odpovídající kvalitě a jeho správné geografické rozmístění k plnému využití potenciálu možných návštěvních míst v regionu.

Ústecký kraj se vyznačuje **dosud málo využívaným turistickým potenciálem** a řadí se mezi méně vyhledávané kraje jak tuzemskými, tak zahraničními návštěvníky. Svou roli zde sehrávají **přetrvávající celorepublikové předsudky z průmyslové minulosti kraje**, které stále vytváří špatný obraz o Ústeckém kraji, a to přesto, že kraj má svým návštěvníkům co nabídnout. Ústecký kraj zaujímal v roce 2005 až 13. příčku v počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení, což představovalo 3,1% podíl na návštěvnosti hostů v České republice jako celku. Pokud jde o hosty ze zahraničí, vedl si Ústecký kraj lépe a obsadil příčku osmou, která znamenala 2,6% podíl na příjezdech zahraničních hostů do ČR.

I přesto, že není Ústecký kraj vnímán jako vyhledávaná oblast cestovního ruchu, může se pochlubit rozmanitým územím a může svým návštěvníkům nabídnout různorodé cíle a zajímavosti (přírodní, kulturní, sportovní), jejichž počet rozhodně není konečný, ale naopak se stále rozvíjí, tak jak kraj pracuje na své image. Novým rezortem, který atraktivitu kraje rozhodně zvýší, je například „Jezero Milada“, které vzniká

z bývalého lomu Chabařovice ve správním obvodu Ústí nad Labem. Díky rekultivaci a revitalizaci lomu Chabařovice dojde nejen ke stabilizaci životního prostředí na místní úrovni, ale také k vytvoření významného rekreačního zázemí s novým prostorem pro poznávání přírodních krás kraje. Opomenout nesmíme ani oblast lázeňství, kterou v kraji zajišťují města Teplice, Bílina, Dubí či obec Mšené-lázně. Do lázeňských zařízení Ústeckého kraje v roce 2005 zavítalo celkem 17 972 návštěvníků, z toho cizinci tvořili 43,2 % lázeňských hostů. Zajímavostí však je, že zatímco počet tuzemských návštěvníků lázeňských zařízení se od roku 2003 zvyšuje (rok 2005 o 6,2 % proti 2003), počet cizinců, kteří navštívili lázně v Ústeckém kraji klesl v roce 2005 proti roku 2003 o 14,8 %.

Vzhledem k tomu, že je každý správní obvod jiný a jejich podmínky pro cestovní ruch jsou tak velmi rozdílné, budeme se věnovat alespoň ve zkratce každému z nich.

Správní obvod Bílina leží v severozápadních Čechách. Jedná se o oblast zasaženou povrchovými hnědouhelnými doly a řadou průmyslových podniků (elektrárna, sklárny a další). Obvod je ze severní strany lemován Severočeskou hnědouhelnou pávní a z východní strany vršky chráněné oblasti Českého středohoří. Výraznou krajinnou dominantu tvoří mohutný znělcový masív – skalnatý Bořeň, připomínající lva chystajícího se ke skoku, který je státní přírodní rezervací a významným centrem horolezectví. Sídlní město správního obvodu Bílina se může pochlubit láznemi Kyselka s lesoparkem a blízkým koupalištěm.

Správní obvod Děčín se nachází ve východní části Ústeckého kraje a má v oblasti nabídky (resp. potenciálu) cestovního ruchu nejlepší pozici v kraji. Pro tento obvod je charakteristická značná členitost krajiny, kdy nejnižším bodem je Hřensko (115 m n. m.), kde Labe opouští Českou republiku, a naopak nejvýše položenými místy jsou vrcholy Lužických hor (792 m n. m.). Na východě obvod přiléhá k Libereckému kraji, na severu sousedí se Spolkovou republikou Německo, s níž je spojený několika hraničními přechody, což je pro cestovní ruch v této oblasti velmi důležité. Pro potenciál cestovního ruchu je významná rozsáhlá oblast Labských pískovců s národním parkem České Švýcarsko, které je tvořeno malebným územím pískovcových stolových hor, skalních měst a hlubokých kaňonů. Z nejnámějších památek připomeňme Pravčickou bránu a soutěsky Kamenice s plavbou na pramicích, nebo naši nejvyšší stolovou horu, Děčínský Sněžník.

Správní obvod Chomutov se nachází v západní části Ústeckého kraje. Chomutov a jeho okolí byl dlouhá léta vnímán jako oblast těžkého průmyslu, těžby hnědého uhlí, hutnictví a energetiky. I tato oblast však má v oblasti cestovního ruchu co nabídnout. Ze zajímavostí jmenujme hlavně turisticky zajímavé Krušné hory nebo Podkrušnohorský zoopark či Kamencové jezero. Oblast tedy nabízí sportovní vyžití v zimě i v létě.

Správní obvod Kadaň charakterizuje úrodná řeka Ohře i pohoří Krušných hor, které bylo v minulosti významným centrem těžby nerostných surovin, dnes je důležitým centrem turistiky a zimních sportů (blízkost zimních středisek Klínovce a Božího daru v Karlovarském kraji). Nejvyšším bodem obvodu je vrchol Macecha, současně také nejvyšší hora Ústeckého kraje. Dále do tohoto obvodu zasahuje východní část Doupovských hor a pro vodní sporty a letní rekreaci je hojně využívána rozlehlá vodní nádrž Nechanice. Vzhledem k výhodné poloze byla tato oblast v minulosti velmi bohatá a dodnes se například přímo ve městě Kadani zachovalo mnoho historických památek.

V úrodných nížinách podél řek Labe a Ohře se rozkládá **správní obvod Litoměřice**, jehož centrum je dodnes nazýváno „perlou Českého středohoří“. Řeka Labe zde Portou Bohemikou vtéká do hlubokých údolí Českého středohoří, které se zde zvedá z úrodné Polabské nížiny. Jde o oblast s bohatou historií, která je plná kulturních a přírodních památek a ne nadarmo je tato oblast nazývána Zahradou Čech. Zmiňme alespoň historické jádro města Litoměřice, barokní zámek v blízkých Ploskovicích nebo památkovou rezervaci Ptačí domky v Úštěku. Cizinci velmi navštěvovaný je Památník Tereziín s bývalou vojenskou pevností a koncentračním táborem. I když je pro Litoměřicko charakteristické zemědělství (ovocnářství, zelinářství nebo pěstování vinné révy), nabízí tato oblast i mnoho turistických příležitostí, obzvláště v již zmiňovaném Českém středohoří.

Další z menších správních obvodů, jehož převážnou část zabírají Krušné hory, je **obvod Litvínov**. I tato oblast je poznamenána předsudky z minulosti, neboť tradici zde má chemický průmysl, jsou zde hlubinné i povrchové doly, ale i zde lze navštívit mnoho krásných míst – např. renesanční zámek Jezeří, který

se nachází na úpatí Krušných hor, středisko zimních sportů v obci Klíny i mnoho cyklistických a v zimě běžeckých tras.

Třetí největší správní obvod, který svou rozlohou tvoří téměř desetinu Ústeckého kraje, je úrodný a klimaticky příznivý **správní obvod Louny**, který zároveň leží mimo oblast podkrušnohorské hnědouhelné pánve. V této oblasti se nachází Přírodní park Džbán se vzácnou faunou i flórou, turistickým lákadlem je také vrch Raná, který je vyhledávaným rájem pro bezmotorové létání.

Správní obvod Lovosice se nalézá pod malebnými kopci Českého středohoří a je charakteristický ovocnářstvím, ale i chemickým a potravinářským průmyslem. I zde nalézáme různorodé množství památek a pamětihodností, ať už jde o významnou kulturní památku s anglickým a francouzským parkem u zámku v Libochovicích nebo Opárenské údolí s chráněnou flórou i faunou a zbytky pravěkých lomů. V této oblasti stojí také nejvyšší hora Českého středohoří Milešovka. Pozoruhodným místem je vrch Boreč, ze kterého v zimě vychází pára připomínající sopečné plyny, nebo několik zřícenin hradů, připomínající středověká osídlení (např. Hazmburk).

Území **správního obvodu Most** patří k průmyslové oblasti s povrchovou těžbou uhlí a chemickým průmyslem, nicméně jeho jižní část je významným centrem zemědělství a v rekultivovaných oblastech po těžbě uhlí se dnes pěstuje vinná réva. Jihovýchodní část správního obvodu spadá do chráněné krajinné oblasti Českého středohoří s národní přírodní památkou Jánský vrch. Z přírodních zajímavostí uveďme alespoň přehradní nádrže Fláje nebo Matylda. Pro motoristy je významný Mostecký autodrom a přestože je město Most nově vystavené, je oblast Mostecka bohatá i na kulturní památky (přesunutý kostel Nanebevzetí panny Marie, hrad Hněvín nebo rozhledna na Růžovém vrchu).

Nejméně osídlený **správní obvod Podbořany** leží v nejnižší části Ústeckého kraje a je známý především zemědělskou činností, převážně pěstováním chmele. I na tomto území nacházíme významné přírodní celky a kulturní zajímavosti (Doupovské hory, zámek Krásný dvůr, Schillerova rozhledna, Hlubanská středověká vodní tvrz).

Další oblastí, která také nese název Zahrada Čech, je **správní obvod Roudnice nad Labem** známý potravinářským průmyslem a především produkcí vína a zeleniny. Jde o nížinnou rovinatou oblast, jejíž neodmyslitelnou dominantou je památná hora Říp.

Nejseverněji položený správní obvod Ústeckého kraje **Rumburk** leží ve Šluknovském výběžku. Ze tří stran ho obklopuje Spolková republika Německo. Vyznačuje se členitou krajinou se zachovalou přírodou, která vybízí k turistice a odpočinku – na jeho území se nachází chráněná krajinná oblast Labské pískovce a Lužické hory i národní park České Švýcarsko. Spolu se správním obvodem Děčín tak patří k velmi významným místům rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji. Velkou výhodou této oblasti je nezatíženost těžkým průmyslem.

Správní obvod Teplice rovněž patří k významným oblastem cestovního ruchu v Ústeckém kraji. Jedná se o oblast, která je ze severní strany lemována Krušnými horami a na jihu Českým středohořím. Nejvýznamnější je pro tento region z pohledu cestovního ruchu lázeňství, které zde má svou dlouholetou tradici a proto s ní souvisí i mnoho architektonických památek. Z Krupky, města nedaleko Teplic, vede na Komáří vížku na hřebenu Krušných hor nejdelší sedačková lanová dráha bez mezistanice v České republice. Její okolí je vyhledávaným turistickým, ale i lyžařským centrem.

Díky své poloze a historicky průmyslovému charakteru je **správní obvod Ústí nad Labem** velmi různorodý. Na severu je lemován Krušnými horami, které plynule přecházejí v chráněnou krajinnou oblast Labské pískovce (známé Tiské stěny), na západě do něj ještě zasahuje Severočeská hnědouhelná pánev, ale největší část obvodu leží v turisticky oblíbeném Českém středohoří. Z kulturních památek zmiňme alespoň hrad Střekov, zámek ve Velkém Březně, Zubnický skanzen, Stadice, napoleonská bojiště u Chlumce.

Nejmenším správním obvodem kraje je **Varnsdorf**, v němž se díky přírodním krásám rovněž nachází mnoho turistických atrakcí. Na jeho území se rozkládá chráněná krajinná oblast Labských pískovců, Lužických hor, několik přírodních rezervací, a také národní park České Švýcarsko. Tato oblast skýtá řadu míst pro pěší turistiku i cykloturistiku.

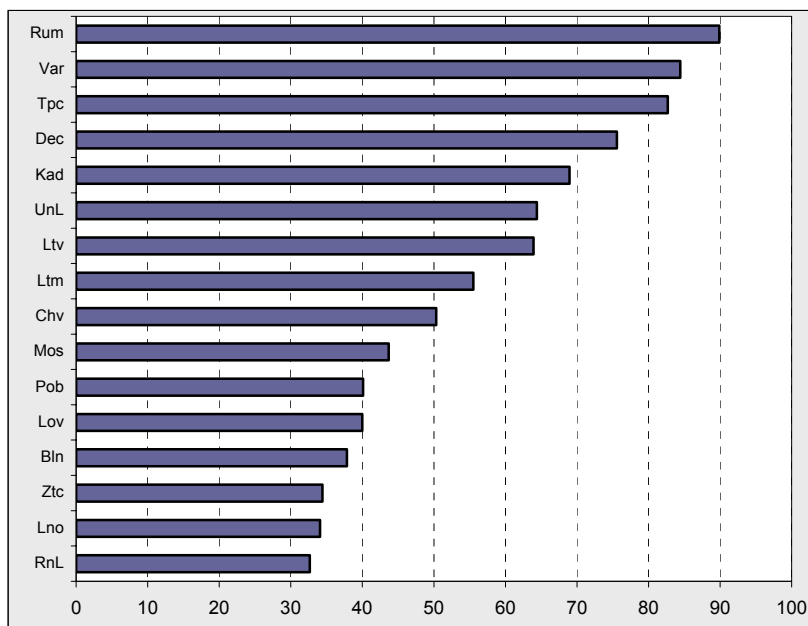
Správní obvod Žatec je velmi významnou zemědělskou oblastí nejvíce spojovanou s pěstováním chmele. I zde se nachází několik cenných přírodních lokalit. Díky své úrodnosti se v minulosti jednalo o velmi bohatý region, o čemž svědčí také to, že město Žatec bylo královským městem.

Potenciál v oblasti cestovního

ruchu komplexně zhodnotil v roce 2001 Ústav územního rozvoje Brno. Hodnocen byl potenciál cestovního ruchu všech obcí České republiky z pohledu přírodních a kulturních subsystémů. Díky tomu bylo možné vytvořit i souhrnný potenciál cestovního ruchu jednotlivých správních obvodů. Pro potřeby tohoto hodnocení byl potenciál cestovního ruchu chápán jako formalizovaný výsledek zhodnocení co možná nejširšího okruhu územních podmínek a předpokladů pro možný rozvoj cestovního ruchu. Aktivity cestovního ruchu byly rozčleněny na přírodní segmenty (zařazeno 14 ukazatelů) a kulturní segmenty (zařazeno 10 ukazatelů).

Potenciál cestovního ruchu správních obvodů ORP

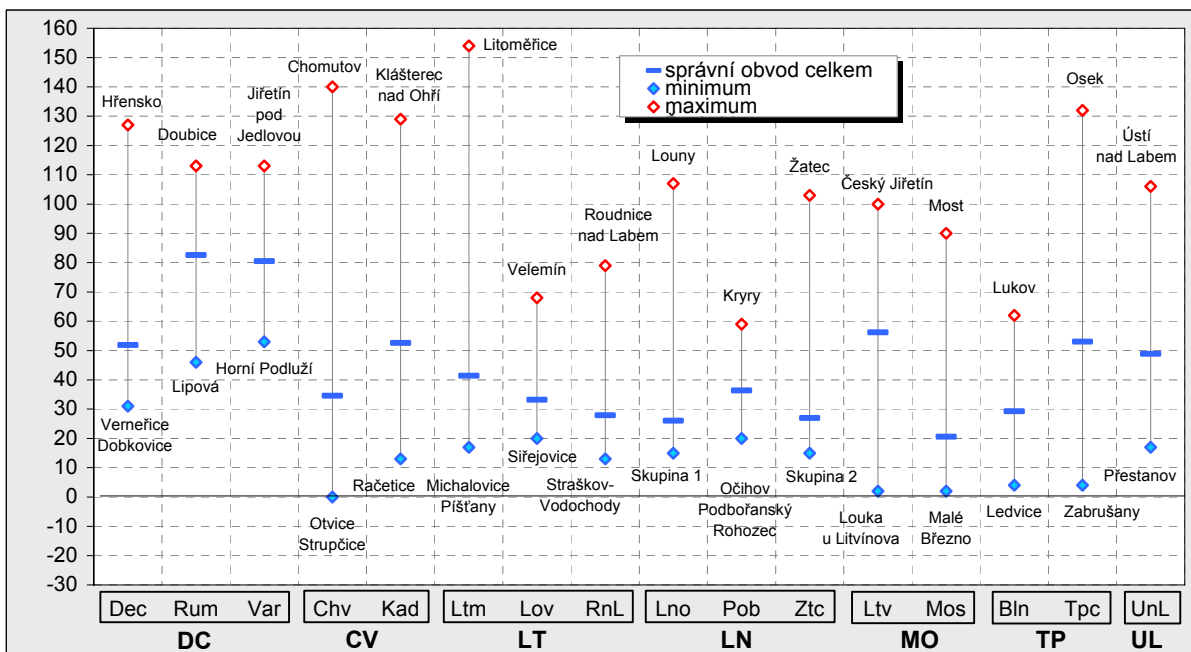
Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Hodnoty jednotlivých ukazatelů pro správní obvody Ústeckého kraje jsou zaznamenány v tabulce na následující straně. Při porovnání souhrnných subsystémů je zřetelné, že v kraji převládají přírodní subsystémy, a tvoří 73,8% podíl na potencialu cestovního ruchu kraje. Nejvyšší hodnoty přírodního subsystému bylo dosaženo v obvodu Děčín (13,6 % přírodního subsystému v kraji), v případě kulturního subsystému byl nejvýznamnější obvod Litoměřice (16,0 % kulturního subsystému v kraji).

Výše uvedený graf znázorňuje potenciály cestovního ruchu v jednotlivých obvodech, které jsou vztaženy na jednotku plochy každého obvodu, díky čemuž můžeme mezi sebou srovnávat různě veliká území.

Potenciál cestovního ruchu v obcích správních obvodů ORP

Skupina 1 - Blišany u Loun, Břvany, Dobroměřice, Hřivice, Lišřany, Opočno, Toužetín, Úherce, Veltěže, Vrbno nad Lesy, Výškov, Zbrašín
 Skupina 2 - Bitozoves, Blažim, Libořice, Lipno, Lišany, Velemyšleves, Žiželice

Nejvyšších potenciálů cestovního ruchu na jednotku plochy dosáhly správní obvody okresu Děčín a obvod Teplice. Naopak nejnižší potenciály mají správní obvody na jihu kraje, Roudnice nad Labem, Louny a Žatec.

V grafu uvedeném výše jsou zachyceny potenciálově nejsilnější a nejslabší obce jednotlivých správních obvodů. Obec s největším potenciálem v kraji je město Litoměřice a s nevelkým odstupem za ním následuje město Chomutov. Naproti tomu několik obcí na Chomutovsku, Mostecku a Litvínovsku mělo potenciály cestovního ruchu dokonce nulové.

Tab. 3.3.21 Ukazatele potenciálu cestovního ruchu podle SO ORP

	přírodní subsystém													
	přírodní pozoruhodnosti	pěší turistika	cykloturistika	sjezdové zimní spory	lyžařská turistika	rekreace u vody	rekreace hory/lesy	venkovská turistika	vodní turistika	horolezectví	závěsné létání	myslivost	rybolov	pozorování vodních ptáků
Ústecký kraj	205	1 655	4 170	579	346	240	769	1 321	70	54	210	486	408	8
v tom SO ORP:														
Bílina	10	20	75	7	6	0	13	23	0	0	10	16	12	-
Děčín	75	385	355	49	13	30	60	272	-	28	38	66	58	3
Chomutov	10	55	90	102	71	30	66	92	3	2	12	26	38	-
Kadaň	-	75	180	80	46	60	73	91	7	-	10	24	32	-
Litoměřice	-	175	520	-	-	-	21	157	9	8	34	68	48	1
Litvínov	-	60	75	81	59	10	35	38	-	-	2	18	8	-
Louny	40	80	585	-	-	-	14	27	21	-	12	26	2	-
Lovosice	10	255	420	-	-	-	7	102	9	6	26	40	38	-
Most	-	-	110	14	-	10	-	22	-	-	14	14	20	-
Podbořany	-	35	165	-	12	-	35	30	-	-	-	12	6	-
Roudnice nad Labem	20	-	495	-	-	-	-	111	9	-	2	44	40	1
Rumburk	20	140	225	35	12	10	86	91	-	6	12	22	22	2
Teplice	-	150	295	134	60	50	178	84	-	-	18	44	40	-
Ústí nad Labem	20	150	220	56	55	30	82	122	-	4	12	44	28	-
Varnsdorf	-	60	90	21	12	10	78	47	-	-	8	12	12	1
Žatec	-	15	270	-	-	-	21	12	12	-	-	10	4	-

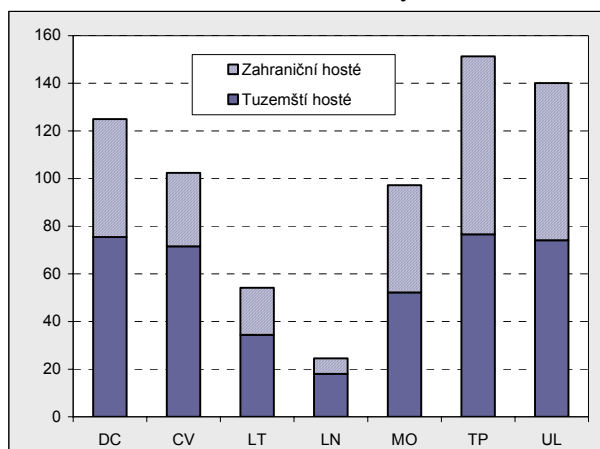
dokončení

	kulturní subsystém										souhrny		
	lázeňská funkce	kulturně- historické památky	skanzeny a muzea	kongresy a konference	kulturní akce	spotovní akce	církevní akce	veletrhy a tématické trhy	místní produkty	příhraniční specifika	přírodní subsystém	kulturní subsystém	subsystémy celkem
Ústecký kraj	30	1 610	265	96	950	149	42	180	105	412	10 521	3 839	14 360
v tom SO ORP:													
Bílina	5	35	-	-	-	-	-	-	-	2	192	42	234
Děčín	-	125	20	10	100	2	2	5	-	69	1 432	333	1 765
Chomutov	-	65	15	10	90	13	2	20	10	42	597	267	864
Kadaň	-	85	45	10	110	20	4	-	10	37	678	321	999
Litoměřice	-	330	50	2	120	22	2	45	45	-	1 041	616	1 657
Litvínov	-	40	-	6	90	17	2	20	5	52	386	232	618
Louny	-	170	30	-	30	9	2	20	-	-	807	261	1 068
Lovosice	-	95	-	2	40	2	-	5	5	-	913	149	1 062
Most	-	20	15	4	20	7	-	20	15	4	204	105	309
Podbořany	-	60	-	-	30	15	-	-	-	-	295	105	400
Roudnice nad Labem	5	120	15	-	30	11	8	5	5	-	722	199	921
Rumburk	-	80	5	26	90	4	8	15	5	75	683	308	991
Teplice	20	150	20	2	50	9	8	-	-	67	1 053	326	1 379
Ústí nad Labem	-	110	25	12	80	9	4	20	-	41	823	301	1 124
Varnsdorf	-	35	10	12	40	2	-	5	5	23	351	132	483
Žatec	-	90	15	-	30	7	-	-	-	-	344	142	486

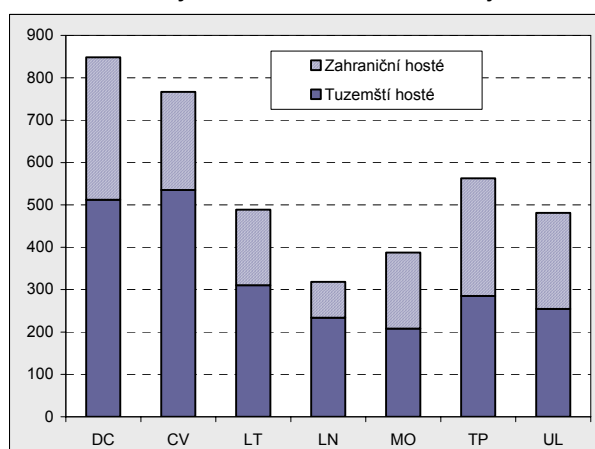
Doposud jsme se věnovali možnostem a potenciálu cestovního ruchu v jednotlivých správních obvodech. To samo o sobě ovšem o rozvoji cestovního ruchu nehovoří, neboť tento potenciál nemusí být ani využíván. A v případě Ústeckého kraje s jeho problematickou pověstí to platí dvojnásobně. Proto se v následujícím textu, alespoň v mezích, které nám dovolí dostupná data, budeme věnovat **návštěvnosti jednotlivých regionů** Ústeckého kraje. Jelikož jsou ale **údaje o počtu hostů** hromadných ubytovacích zařízení (návštěvníků) v současné době dostupné pouze za kraje celkem, uvádíme pro představu alespoň data

za rok 2001, která jsou v členění do okresů. Nejvíce hostů, kteří v roce 2001 zavítali do jednotlivých okresů Ústeckého kraje, navštívilo okres Děčín (přes 24 %). Naopak nejnižší počet návštěvníků, jak českých, tak i zahraničních zavítalo do okresu Louny (necelých 6 % všech hostů a pouze 4 % zahraničních hostů kraje).

Hosté na 1 km² v okresech Ústeckého kraje v roce 2001

Hosté na 1 000 obyvatel v okresech Ústeckého kraje v roce 2001

Jiný pohled na úroveň cestovního ruchu nabízí každoroční statistické šetření kapacit hromadných ubytovacích zařízení, jehož zjišťování je založeno na Registru ubytovacích zařízení. V tomto registru jsou zahrnuta ubytovací zařízení, která mají nejméně pět pokojů nebo deset lůžek. Jako mnohé jiné registry, i tento prochází neustálým vývojem a zdokonalováním, což se projevilo například v obvodu Podbořany, kde bylo v roce 2005 proti roku 2000 vykázáno o 606 lůžek více, což ale nebylo způsobeno vznikem nových ubytovacích zařízení, ale ze strany terénních pracovníků ČSÚ byla podchycena zařízení, která již existovala delší dobu a je tedy vidět, že výsledky tohoto statistického šetření jsou každým rokem spolehlivější.

Tab. 3.3.22 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu k 31. 12. 2005

	Hromadná ubytovací zařízení	Pokoje	Lůžka	Místa pro karavany a stany	Průměrná cena za ubytování (Kč)	Lůžka	
						rozdíl 2005-2000	index 2005/2000
Ústecký kraj	399	7 320	19 405	2 763	318	-2 337	89,3
v tom SO ORP:							
Bílina	4	63	171	12	325	20	113,2
Děčín	79	1 179	3 311	512	325	-33	99,0
Chomutov	32	449	1 297	480	366	26	102,0
Kadaň	60	820	2 346	964	268	-146	94,1
Litoměřice	29	597	1 828	283	247	-260	87,5
Litvínov	12	287	530	-	312	57	112,1
Louny	7	182	585	-	218	-509	53,5
Lovosice	9	99	235	-	261	-110	68,1
Most	7	280	598	-	479	-455	56,8
Podbořany	9	208	743	12	263	606	542,3
Roudnice nad Labem	7	212	444	-	233	-10	97,8
Rumburk	26	360	1 137	48	297	151	115,3
Teplice	58	1 383	2 998	70	419	-695	81,2
Ústí nad Labem	28	747	1 736	258	324	-638	73,1
Varnsdorf	29	421	1 356	124	268	-308	81,5
Žatec	3	33	90	0	369	-33	73,2

VEŘEJNÁ EKONOMIKA

Do oblasti veřejné ekonomiky spadají územní rozpočty, které jsou tvořeny rozpočty krajů a obecními rozpočty. Vzhledem k tomu, že cílem publikace je identifikovat regionální rozdíly uvnitř Ústeckého kraje, nebudeme se zabývat krajským rozpočtem, ale pouze **rozpočty obecními**.

V roce 2003 prošla celá oblast veřejné správy České republiky a zejména územní veřejná správa významnou reformou související s převedením agend a prostředků ze zrušených okresních úřadů na obce a kraje. Data do této kapitoly jsou přebírána z Ministerstva financí, které je zpracovává z účetních a finančních výkazů jednotlivých územních samosprávních celků. Vzhledem ke změnám rozpočtových pravidel v souvislosti s výše uvedenou reformou, lze uvádět srovnatelnou časovou řadu až od roku 2003. Rovněž je nutné upozornit na to, že se v případě dotací, nedaňových příjmů, kapitálových příjmů a kapitálových výdajů jedná o rozpočtové položky velmi variabilní v čase (časově omezené investiční akce obcí apod.).

Tab. 3.3.23 Příjmy a výdaje obecních rozpočtů podle správních obvodů ORP k 31. 12.

v Kč

	Příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele			Výdaje obecních rozpočtů na 1 obyvatele			Saldo obecních rozpočtů na 1 obyvatele		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ústecký kraj	21 868	22 056	19 669	22 016	21 922	18 113	-147	134	1 556
v tom správní obvody:									
Bílina	24 451	25 029	19 680	23 043	24 575	17 926	1 408	454	1 754
Děčín	21 429	19 256	16 634	21 456	18 791	15 301	-27	465	1 334
Chomutov	22 513	23 944	20 400	21 989	22 940	19 103	524	1 004	1 297
Kadaň	23 610	24 364	19 751	22 463	25 731	19 145	1 147	-1 367	606
Litoměřice	28 248	22 422	16 526	30 993	22 009	15 509	-2 745	413	1 017
Litvínov	25 609	23 611	22 446	24 415	25 397	19 966	1 195	-1 786	2 480
Louny	18 113	19 728	16 805	19 323	20 228	15 931	-1 210	-501	875
Lovosice	24 023	25 863	21 017	24 352	27 897	19 711	-329	-2 034	1 306
Most	24 219	24 134	30 167	24 223	24 027	21 744	-4	107	8 423
Podbořany	20 844	20 374	17 992	21 807	19 870	16 544	-963	505	1 448
Roudnice nad Labem	24 525	21 111	16 842	25 612	21 357	15 903	-1 087	-246	939
Rumburk	21 351	23 895	20 179	21 289	22 940	20 518	62	955	-339
Teplice	18 072	18 501	16 049	17 119	17 554	15 172	953	948	877
Ústí nad Labem	19 615	22 796	20 457	21 103	22 705	20 901	-1 488	90	-444
Varnsdorf	19 161	22 248	19 250	18 415	20 956	17 406	746	1 292	1 844
Žatec	19 528	19 987	17 037	18 224	20 484	16 645	1 303	-498	392

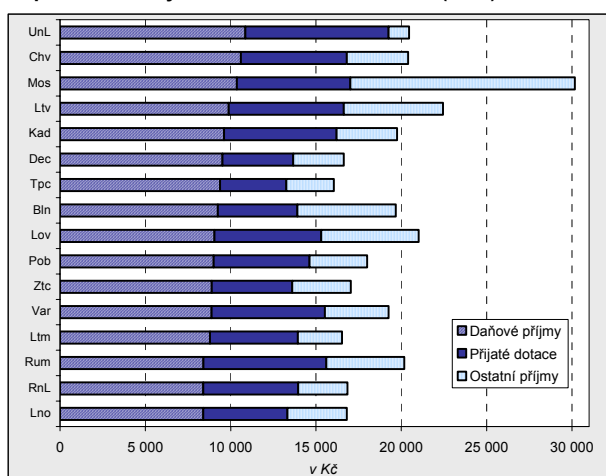
V roce 2005 dosáhly **celkové příjmy** rozpočtů obcí v Ústeckém kraji 16 187 milionů Kč, proti předcházejícímu roku se jejich výše snížila o 1,9 milionu Kč, tj. o 10,6 %. Předchozí tabulka uvádí **příjmy a výdaje obecních rozpočtů** za jednotlivé správní obvody, které jsou přepočteny **na 1 obyvatele příslušného regionu**. Z porovnání vývoje srovnatelných let je patrné, že jak příjmy (s výjimkou Mostu, Ústí nad Labem a Varnsdorfu), tak i výdaje na obyvatele mají klesající tendenci. Největší pokles v obou položkách rozpočtu zaznamenaly v SO ORP Litoměřice, když příjmy obcí se dostaly na necelých 60 % roku 2003 a výdaje na polovinu. Druhým obvodem s nejvyšším poklesem je Roudnice nad Labem (příjmy o více než 30 % a výdaje téměř o 38 %). Na třetím místě se umístil správní obvod Děčín, kde příjmy do obecních rozpočtů poklesly o více než 22 % a výdaje téměř o 29 %. V ostatních obvodech se snížení příjmů (s výjimkou výše uvedených navýšení) pohybovalo od necelých 6 % (Rumburk) do zhruba 20 % (Bílina). Pokles výdajů obecních rozpočtů vykazuje větší variační rozpětí než příjmy a to od 1 % v Ústí nad Labem do 24 % v Podbořanech.

Základem financování obecních rozpočtů jsou **daňové příjmy**, jejich podíl na celkových příjmech obcí vzrostl za poslední tři roky z 38 % na 49 %. Důvodem byl souběžný nárůst daňových příjmů a pokles příjmů ostatních. Daňové příjmy obecních rozpočtů jsou určeny zákonem a vyhláškou o rozpočtovém určení daní, v níž je hlavním kritériem počet obyvatel dané obce. Z tohoto důvodu jsou průměrné hodnoty daňových příjmů na obyvatele větší v obvodech s velkými městy (Ústí nad Labem, Chomutov, Most) a naopak oblasti s roztržitou správní strukturou, tj. s malými obcemi, mají tyto daňové příjmy nižší (Louny, Roudnice nad Labem, Rumburk).

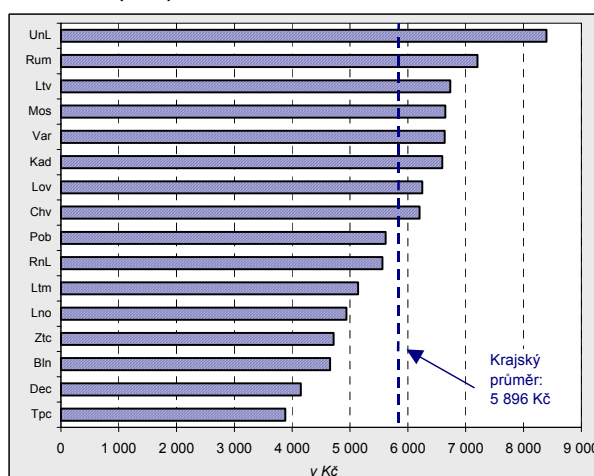
Druhým nejvýznamnějším zdrojem financování obcí jsou **dotace** (investiční i neinvestiční) z rozpočtu kraje, ze státního rozpočtu a státních fondů. Ty představují v průměru více než 30 % příjmů. Nejvíce dotací na jednoho obyvatele získaly v roce 2005 (v tomto případě je ale nutné upozornit na časovou variabilitu) obce v obvodu Ústí nad Labem, Rumburk a Litvínov. Naopak nejméně získaly obce správních obvodů Teplice, Děčín a Bílina.

Do výčtu zdrojů financování obecních rozpočtů patří ještě **kapitálové příjmy** vč. příjmů z dlouhodobého majetku a dále **nedaňové příjmy** (příjmy z vlastního podnikání, z pronájmu majetku, za pokuty a penále, uživatelské poplatky vybírané obcí, jako jsou poplatky ze psů, za lázeňský a rekreační pobyt, ukládání odpadů apod.). Podíl všech „mimodaňových“ příjmů (dotace, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy) představoval v krajském měřítku zhruba 51 %. Ovšem například v případě Mostu se v roce 2005 jednalo o téměř 67 % všech příjmů. Byly to ovšem jednorázové výkyvy, v tomto případě převážně nedaňových příjmů a kapitálových příjmů města Most, který je největší obcí obvodu. Naproti tomu v obvodu Teplice zaujímají tyto „mimodaňové příjmy“ o pětinu nižší podíl než dosahuje krajský průměr. V porovnání

Daňové příjmy, přijaté dotace a ostatní příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele SO ORP v roce 2005 (v Kč)

Přijaté dotace obecních rozpočtů na 1 obyvatele SO ORP v roce 2005 (v Kč)

s ostatními obvody kraje disponovaly nejvíce prostředky na jednoho obyvatele obecní rozpočty ve správním obvodu Most (více než 30 tisíc Kč) a zároveň jsou zde i nejvyšší výdaje (téměř 22 tisíc Kč). Více než 20 tisíc Kč na obyvatele dosahují příjmy do rozpočtů obcí ještě v pěti dalších obvodech (Litvínov, Lovosice, Ústí nad Labem, Chomutov a Rumburk). Na druhé straně pomyslného žebříčku s necelými 17 tisíci Kč jsou obvody Roudnice nad Labem, Louny, Děčín, Litoměřice a Teplice. Přestože se výdajům budeme věnovat až v následujícím textu, zmiňme již teď, že stejné obvody mají současně i nejnižší **výdaje na obyvatele** (necelých 15 tisíc Kč), čímž si zachovávají vyrovnané rozpočty. Kromě výše zmíněného Mostu vydají z obecních rozpočtů více než 20 tisíc Kč na obyvatele ještě ve správních obvodech Ústí nad Labem a Rumburku.

Celkové výdaje všech typů obcí činily v roce 2005 v kraji 14 907 milionu Kč a v porovnání s předcházejícími lety poklesly zhruba o 3,1 milionu Kč, tj. o více než 17 %. Více než tři čtvrtiny celkových výdajů jsou tvořeny **běžnými výdaji**, z toho největší díl připadá na neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím (např. školství, zdravotnictví, sociální péče a kultura) a rovněž obyvatelstvu (sociální dávky apod.). Druhou objemově nejvyšší položkou běžných výdajů byl nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatních nákupů. Podíl **kapitálových výdajů**²⁶ na celkových výdajích obcí (míra investování) se ve většině správních obvodů Ústeckého kraje v letech 2003 až 2005 zvýšil. Výjimkou jsou pouze obvody Roudnice nad Labem, Podbořany, Litvínov a Bílina, kde pokles kapitálových výdajů předběhl pokles celkových výdajů.

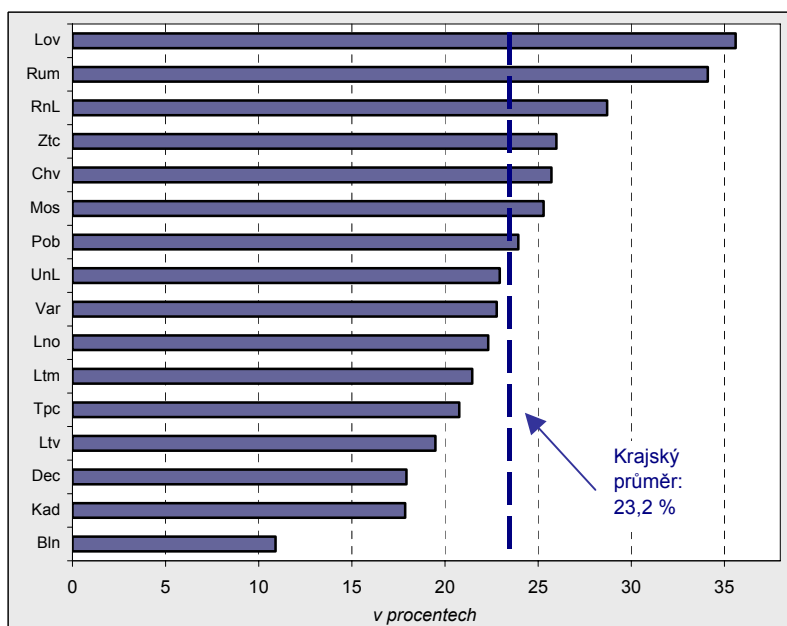
Míru investování v jednotlivých správních obvodech v roce 2005 podrobněji zachycuje uvedený graf. Celokrajový průměr (23,2 %) překračuje celkem sedm obvodů. Nejnižší podíl kapitálových výdajů (necelou

²⁶ Zahrnují například investice do školství, zdravotnictví, výstavbu obecních bytů a domů s pečovatelskou péčí a dále výstavbu technické infrastruktury, výstavbu průmyslových zón nebo výstavbu v oblasti životního prostředí. Jedná se rovněž o investice do cenných papírů či majetkových účastí.

polovinu krajské úrovně) na celkových výdajích obcí mají ve správním obvodu Bílina. Přestože například míra investování i objem investic v obcích obvodu Roudnice nad Labem mezi roky 2003 až 2005 poklesla, řadí se stále mezi obvody s nejvyšší mírou investování.

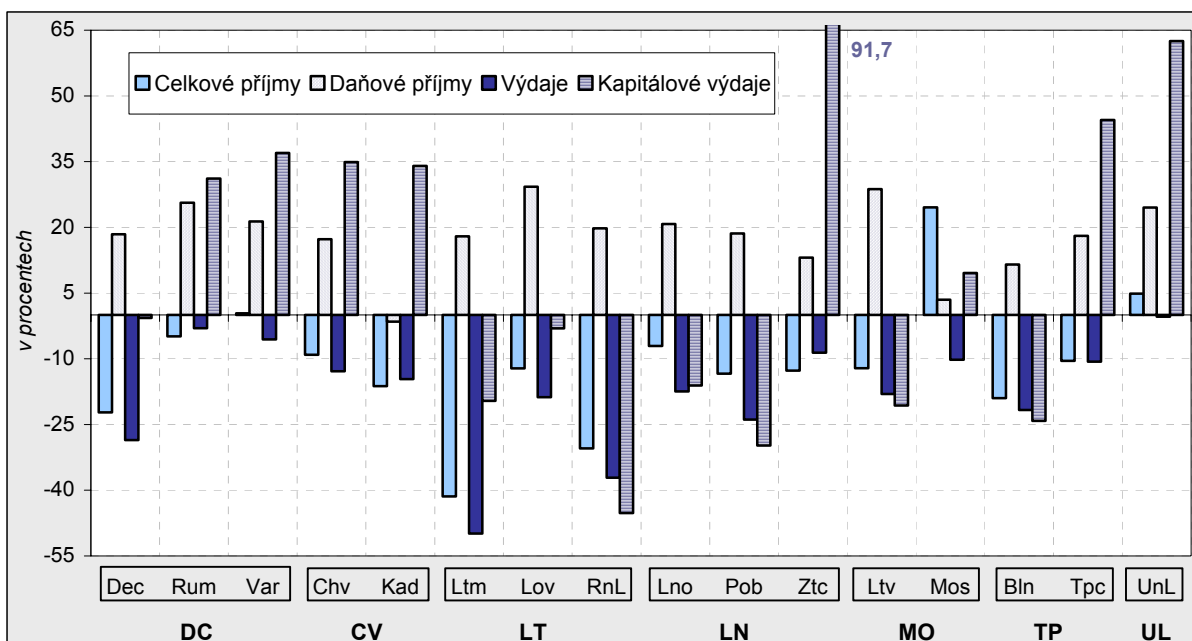
Níže uvedený graf zachycuje **vývoj příjmů a výdajů** a jejich vybraných částí mezi lety 2003 a 2005 v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Z toho je patrné, že téměř ve všech obvodech (s výjimkou Mostu a Ústí nad Labem) se celkové příjmy obcí v roce 2005 v porovnání s rokem 2003 snížily, nejvíce pak v obvodu Litoměřice. Je vidět, že tento pokles byl z oblasti „mimodaňových příjmů“, protože daňové obecní příjmy se až na správní obvod Kadaň zvýšily.

Míra investování obcí ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2005 (%)

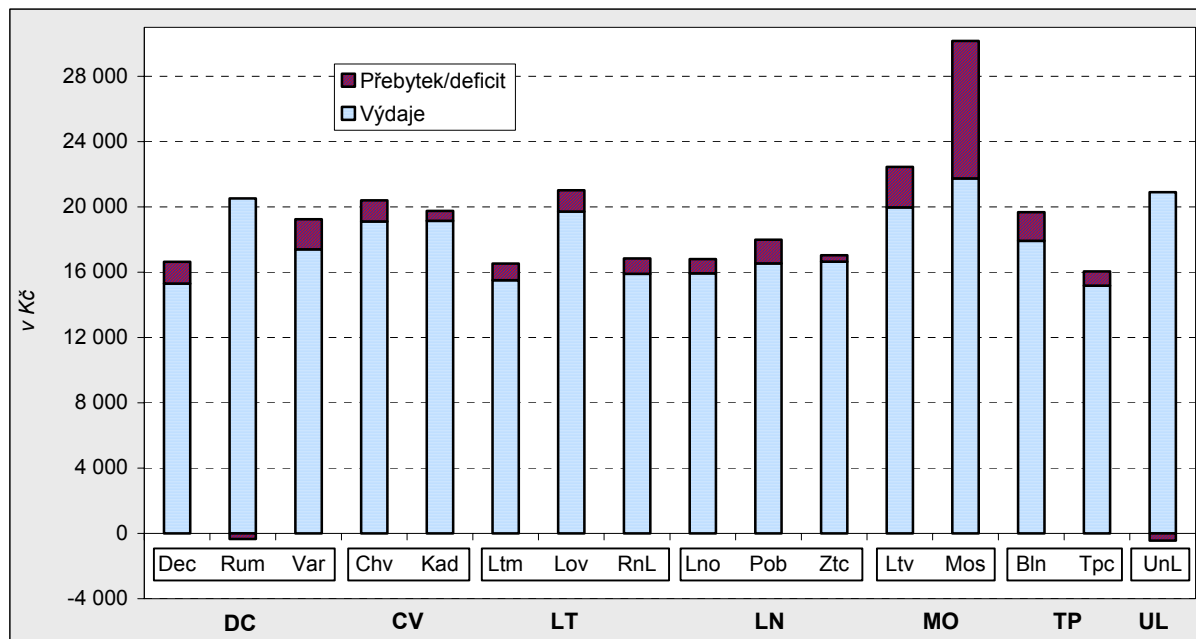
Celkové výdaje obecních rozpočtů zaznamenaly v roce 2005 jednoznačně pokles ve všech správních obvodech. Nejvyšší snížení je v obvodech, kde došlo zároveň i k poměrně vysokému poklesu kapitálových výdajů (Litoměřice a Roudnice nad Labem). Naproti tomu v obvodech Žatec a Ústí nad Labem, kde je výrazný nárůst v oblasti kapitálových výdajů je pokles celkových výdajů poměrně nízký, v Ústí nad Labem je téměř nulový.

Pokles/růst příjmů a výdajů obecních rozpočtů ve SO ORP mezi lety 2003 a 2005

Díky tomu, že pokles příjmů obcí byl doprovázen ještě vyšším poklesem výdajů obecních rozpočtů, můžeme konstatovat, že **v souhrnu hospodařily obce Ústeckého kraje** se svými rozpočty v jednotlivých obvodech zdravěji. Zatímco v roce 2003 končila rozpočtové období polovina obecních rozpočtů ústeckých správních obvodů s deficitem, v roce následujícím to bylo již jen šest obvodů a v roce 2005 pouze Rumburk a Ústí nad Labem.

Bilance obecních rozpočtů na 1 obyvatele ve SO ORP v roce 2005 (Kč)

Příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele nejvíce převyšovaly výdaje ve správním obvodu Most, což bylo ovlivněno zejména výše zmiňovaným vysokým objemem nedaňových příjmů (z prodeje akcií, pronájmů apod.). S druhým nejvyšším přebytkem (téměř 2,5 tisíc Kč na obyvatele) skončily hospodářský rok 2005 obecní rozpočty ve správním obvodu Litvínov. Vyšší kladné saldo hospodaření na obyvatele, než byl celokrajský průměr, dosáhly ještě obvody Varnsdorf a Bílina.

3.4 Sociální vývoj

EKONOMICKÁ AKTIVITA

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo, tvořící pracovní sílu, jsou osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Jak vyplývá z údajů Sčítání lidu, domů a bytů 1991 a 2001, **míra ekonomické aktivity**, vyjadřující podíl pracovní síly na počtu všech osob starších 15 let, vykázala v Ústeckém kraji jako celku mezi jednotlivými roky SLDB pokles téměř o 6 procentních bodů. Mezi příčiny tohoto poklesu patří na straně jedné právě nárůst osob v produktivním věku a na straně druhé současné snížení počtu ekonomicky aktivních celkem, kde svou roli sehrály kromě jiných příčin (např. delší doba studia, předčasné odchody do důchodu) i metodické změny mezi jednotlivými sčítáními²⁷.

Při **porovnání správních obvodů ORP** v rámci Ústeckého kraje došlo u všech k poklesu míry ekonomické aktivity. Většina nejvýraznějších poklesů byla zaznamenána v pánevních oblastech, postižených restrukturalizací velkých podniků těžkého příp. těžebního průmyslu (např. obvody ORP Chomutov, Kadaň, Teplice, Most), tedy v oblastech, kde naopak na počátku 90. let minulého století byla míra ekonomické aktivity nejvyšší. Zde se ale do důchodového věku a tedy mimo ekonomickou aktivitu postupně dostaly ročníky, jejichž zástupci kdysi ve velké míře přišli do těchto oblastí na základě náborových akcí. Naproti tomu nejmenšího rozdílu v míře ekonomické aktivity mezi roky SLDB 1991 a 2001 bylo dosaženo v obvodu Louny, kde již v roce 1991 patřila hodnota tohoto ukazatele mezi nejnižší. Pod hodnotou krajského rozdílu se nachází také např. obvod Žatec a všechny správní obvody okresu Litoměřice, tedy spolu s Louny se jedná o správní obvody, nacházející se na území s významným zemědělským zaměřením.

Tab. 3.4.1 Míra ekonomické aktivity ve správních obvodech ORP v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991 a 2001

	Míra ekonomické aktivity												Index ekonomického zatížení ¹⁾		
	celkem		rozdíl 2001-1991 (procentní body)	z toho				z toho ve věku							
				muži		ženy		15-29 let		30-49 let		50-59 let			
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	
Ústecký kraj	68,5	62,6	-5,9	74,7	70,5	62,8	55,2	70,8	64,3	96,2	91,3	72,0	69,6	61,1	56,0
v tom SO ORP:															
Bílina	69,3	63,3	-6,0	75,1	71,3	63,9	55,7	70,3	66,7	96,2	91,3	69,2	66,0	57,2	53,5
Děčín	68,2	62,8	-5,4	74,6	71,4	62,3	54,7	69,3	65,0	95,9	91,2	72,6	71,5	60,5	55,6
Chomutov	70,2	62,9	-7,3	76,3	69,7	64,4	56,5	72,2	61,8	96,5	90,5	72,6	69,2	61,1	54,6
Kadaň	71,7	65,1	-6,6	77,4	72,2	66,2	58,2	70,1	64,6	96,2	92,1	72,9	71,8	59,7	52,3
Litoměřice	68,2	62,7	-5,5	74,4	70,7	62,2	55,0	70,1	63,4	94,9	89,9	70,3	70,0	61,9	55,8
Litvínov	65,9	60,4	-5,5	71,7	67,5	60,3	53,6	68,6	62,1	95,6	91,7	68,9	67,4	63,3	56,6
Louny	65,9	62,2	-3,7	72,7	70,6	59,6	54,3	69,6	64,5	97,4	93,0	73,8	70,9	68,1	58,3
Lovosice	64,6	59,3	-5,4	71,5	67,8	58,2	51,2	69,9	65,0	96,1	91,3	68,0	67,0	63,4	60,5
Most	71,0	64,8	-6,2	76,2	71,8	66,1	58,3	74,0	64,6	96,4	93,1	69,2	69,9	58,1	54,4
Podbořany	68,1	61,5	-6,6	75,6	70,2	60,9	53,0	73,0	65,6	97,0	91,9	71,2	66,3	62,3	59,1
Roudnice nad Labem	65,2	60,8	-4,4	71,9	69,4	59,0	52,7	69,8	65,1	96,1	91,4	71,4	70,9	64,4	59,3
Rumburk	68,0	62,0	-6,0	73,7	70,0	62,8	54,4	68,7	64,3	94,8	88,9	72,7	67,8	63,0	57,6
Teplice	67,5	61,0	-6,6	74,2	69,2	61,5	53,4	71,5	64,6	96,1	90,3	71,3	66,4	60,4	57,4
Ústí nad Labem	69,6	63,4	-6,1	75,5	71,2	64,2	56,3	70,3	64,9	97,0	91,1	75,9	71,8	59,9	55,2
Varnsdorf	69,9	63,5	-6,4	76,4	72,4	64,1	55,3	72,0	65,8	96,9	92,2	75,4	71,0	58,9	56,2
Žatec	68,6	63,1	-5,4	75,0	71,2	62,4	55,3	71,9	64,2	96,3	92,4	71,6	69,5	63,1	56,0

¹⁾ Index ekonomického zatížení - podíl obyvatel ve věku 0-14 a 65 a více let na ekonomicky aktivních osobách celkem

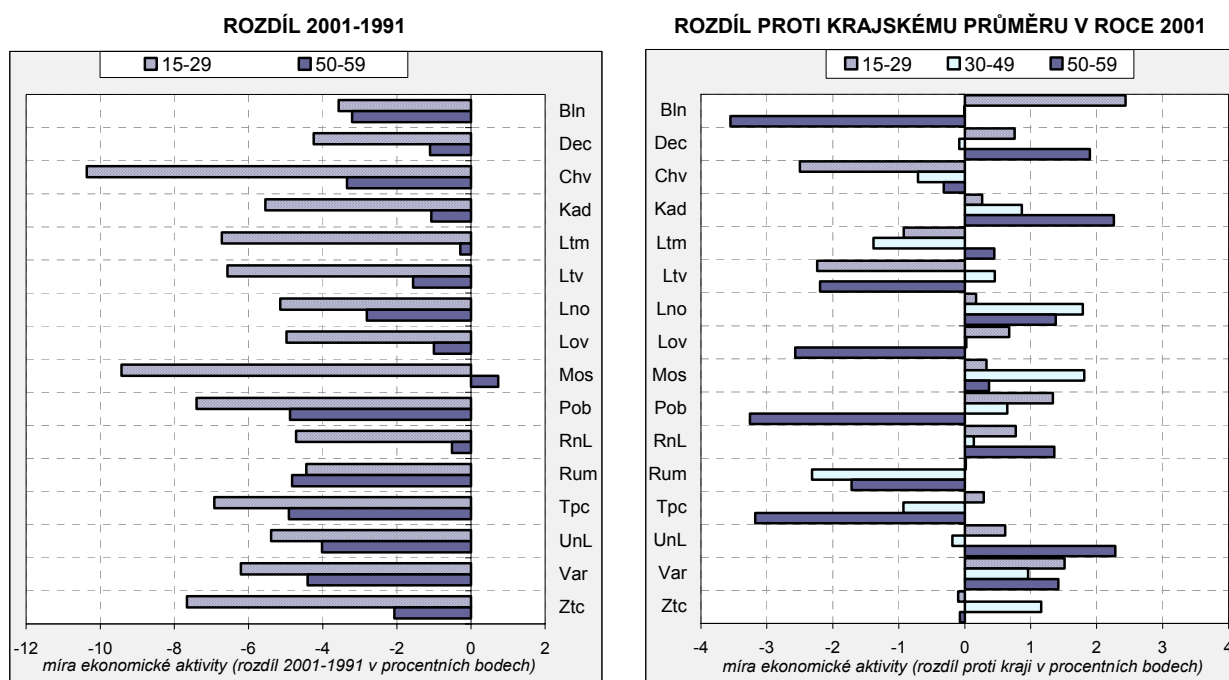
Ve vývoji míry ekonomické aktivity **podle pohlaví** nebyl mezi správními obvody rozdíl, neboť ve všech správních obvodech ORP Ústeckého kraje bez výjimky došlo mezi posledními dvěma sčítáními k razantnějšímu snížení míry ekonomické aktivity u žen, zatímco u mužů byl tento rozdíl ve většině obvodů oproti ženám zhruba o třetinu až polovinu nižší. Nejednlišněji podle pohlaví klesla míra ekonomické aktivity na Děčínsku (obvody ORP Děčín, Rumburk, Varnsdorf), naopak nejmenší změna mezi pohlavími byla

²⁷ V roce 1991 byly do počtu ekonomicky aktivních zahrnuty i ženy na tzv. další mateřské dovolené (do 3 let věku dítěte) a osoby pobírající rodičovský příspěvek, pokud trval jejich pracovní poměr. V roce 2001 byly do ekonomicky aktivních započteny jen ženy na mateřské dovolené v trvání 28 resp. 37 týdnů, kdežto ženy na další mateřské dovolené a osoby pobírající rodičovský příspěvek jsou zahrnuty do osob ekonomicky neaktivních.

zaznamenána u obvodu Chomutov. Zvýraznila se tím rozdílnost v míře ekonomické aktivity mezi pohlavími, neboť zatímco při SLDB 1991 ve všech správních obvodech dosahovala míra ekonomické aktivity žen více než 80 % míry ekonomické aktivity mužů, o 10 let později se těsně nad 80 % udržela již jen ve třech správních obvodech a těsně pod touto hodnotou ještě v dalších 2 obvodech. Všechny tyto obvody (ORP Most, Chomutov, Kadaň, Ústí n/L, Bílina) se nalézají v průmyslové části kraje. Tradičně nižší ekonomickou aktivitu žen (péče o dítě, dřívější odchody do důchodu) vykazovaly podle SLDB 2001 všechny správní obvody v kraji, přičemž největší rozdíl ekonomické aktivity mužů a žen byl zaznamenán na Podbořansku a Varnsdorfsku (shodně 17 procentních bodů), naopak nejnižší v průmyslově orientovaných SO ORP Chomutov a Most (13,2 resp. 13,5 procentních bodů).

Ve všech správních obvodech (s výjimkou obvodu Most) došlo mezi lety 1991 a 2001 k **poklesu ekonomické aktivity starších věkových skupin obyvatelstva**, které se blíží důchodovému věku. Nejvýrazněji (téměř o 5 procentních bodů) klesla jejich ekonomická aktivita na Podbořansku, Teplicku a Rumbursku. K ještě výraznějšímu **snížení míry ekonomické aktivity** ovšem došlo **u nejmladší věkové skupiny ekonomicky aktivních**, tj. u věkové skupiny 15-29 let. Tento proces proběhl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje. Jako jeden z hlavních důvodů lze označit delší dobu přípravy na budoucí povolání mladých lidí, kteří více než dříve využívají různé další formy vyšších typů studia, stáží, studijních pobytů v zahraničí apod., a tím odsouvají svůj vstup na trh práce mezi ekonomicky aktivní. Rozpětí tohoto poklesu se pohybovalo od necelých 4 procentních bodů v obvodu Bílina až po více než 10 procentních bodů na Chomutovsku.

Míra ekonomické aktivity obyvatel podle věku ve správních obvodech ORP Ústeckého kraje

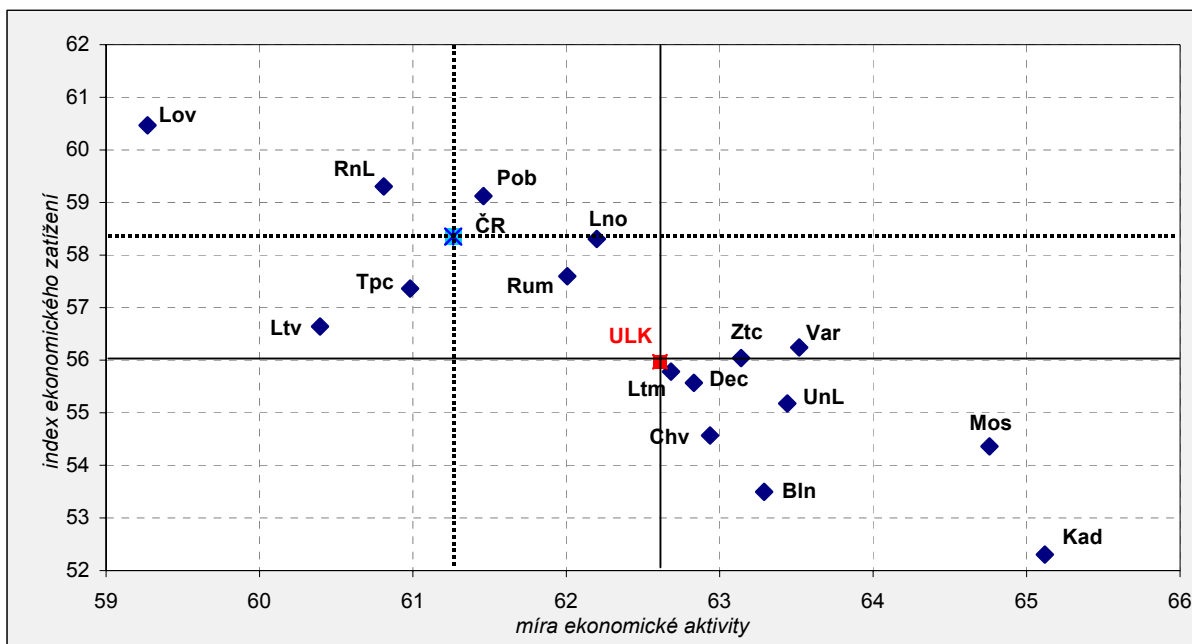

Předcházející graf (pravá část) také názorně ukazuje postavení jednotlivých správních obvodů z hlediska míry ekonomické aktivity podle věku v rámci kraje. Ve všech věkových kategoriích byly při SLDB 2001 zaznamenány nižší hodnoty míry ekonomické aktivity pouze na Chomutovsku, v pěti obvodech přesahovaly naopak u všech věkových kategorií míry ekonomické aktivity krajské hodnoty (SO ORP Kadaň, Louny, Most, Roudnice nad Labem a Varnsdorf).

O celkové situaci obyvatelstva určité oblasti z hlediska ekonomické aktivity vypovídají rovněž hodnoty **indexu ekonomického zatížení**, který je konstruován jako poměr počtu osob ve věku 0-14 let a 65 let a více k počtu všech ekonomicky aktivních. Hodnota tohoto ukazatele se celokrajsky snížila v průběhu deseti let mezi sčítáními o více než 5 procentních bodů, a to především v důsledku poklesu podílu dětské složky populace z 21,6 % při SLDB 1991 na 16,9 při SLDB 2001, neboť celkový počet dětí do 14 let se snížil v uvedeném období o 22 %. Naproti tomu počet osob ve věku 65 a více let se v kraji sice zvýšil, ale pouze

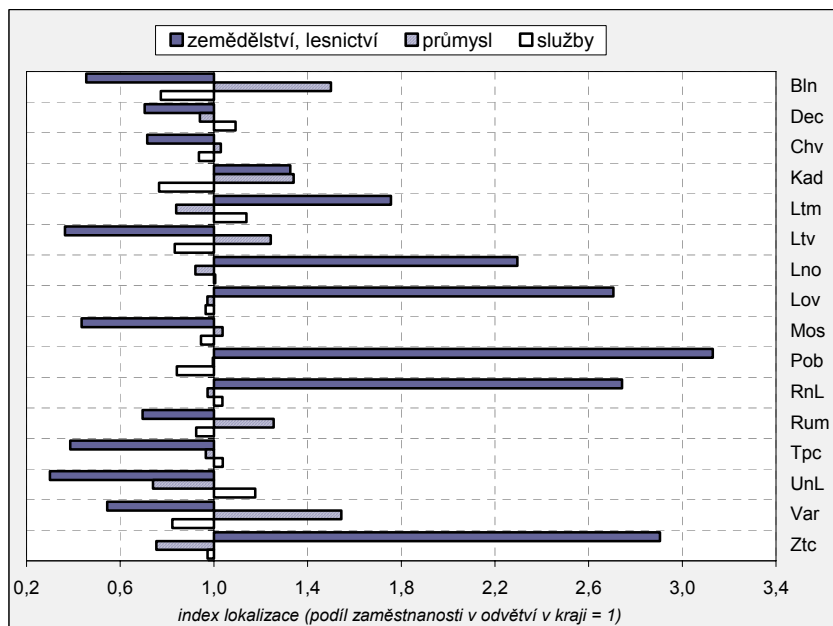
o 8 %. Z regionálního pohledu byla v roce 2001 nejvyšší ekonomická zátěž zaznamenána na Lovosicku a Roudnicku. K poklesu hodnoty indexu ekonomického zatížení však došlo ve všech správních oblastech kraje bez výjimky, nejvíce pak na Lounsku, Kadaňsku a Žatecku, tedy v oblastech, kde došlo ke značnému snížení podílu dětské populace.

Míra ekonomické aktivity a index ekonomického zatížení (SLDB 2001)

Většina správních obvodů Ústeckého kraje podle dat SLDB 2001 patřila současně mezi oblasti s vyšší mírou ekonomické aktivity a zároveň mezi oblasti s nižším ekonomickým zatížením obyvatelstva, než tomu bylo v celorepublikovém měřítku. Názorně tuto skutečnost ukazuje předchozí grafické vyjádření obou ukazatelů.

Ekonomická aktivita ve vybraných odvětvích ekonomické činnosti INDEX LOKALIZACE V ROCE 2001

Významnou roli ve změnách ekonomické aktivity obyvatelstva v určitém regionu sehrává vývoj zaměření daného území na určité obory pracovních činností (např. v souvislosti se změnami, které proběhly na počátku 90. let). Přehled o rozdílnosti jednotlivých správních obvodů kraje z hlediska odvětvové struktury poskytuje **index lokalizace**. Údaje pro jeho stanovení vycházejí opět z dat sčítání lidu, hodnota ukazatele pak udává podíl zaměstnaných v určitém odvětví ve správním obvodu na zaměstnaných v tomto odvětví v kraji, to celé vztaheno k podílu ekonomicky aktivních daného správního obvodu na ekonomicky aktivních v kraji.

Krajský index lokalizace je konstruován obdobně, avšak ve vztahu k celé ČR. Na základě hodnot indexu lokalizace tak lze posuzovat odlišnosti v rámci jednotlivých regionů z hlediska jejich podílu ve sledovaných odvětvích ve srovnání s krajskou hodnotou. Hodnota indexu lokalizace rovna 1 svědčí o proporcionálním zastoupení odvětví k počtu ekonomicky aktivních, hodnoty větší resp. menší než 1 znamenají proti průměru kraje odvětvovou nadproporcionalitu resp. podproporcionalitu.

Indexy lokalizace byly vypočteny pro základní sektory ekonomické činnosti. Z uvedených dat jsou zřejmé největší regionální rozdíly v rámci kraje u indexů lokalizace **primárního sektoru** (tj. především odvětví zemědělství, myslivosti, lesnictví a rybolovu). Odvětví primárního sektoru byla nadproporcionální v roce 2001 ve všech správních obvodech okresu Litoměřice (SO ORP Litoměřice, Lovosice, Roudnice nad Labem) a Louny (SO ORP Louny, Podbořany, Žatec). Jedná se tedy o oblasti Poohří a Polabí s dobrými podmínkami pro rozvoj zemědělství, hodnota indexu lokalizace se pohybuje v rozpětí od 1,756 pro Litoměřicko až po nejvyšší 3,130 pro Podbořansko. Nad hodnotou 1 se ještě pohyboval index lokalizace na Kadaňsku. Pro ostatní správní obvody klesla hodnota indexu lokalizace pod 1. Nejnižší lokalizace zaměstnanosti v zemědělství pak byla v roce 2001 typická pro správní obvody, ležící v pásmu Podkrušnohoří a na území Severočeské hnědouhelné pánve, počínaje Ústeckem (nejnižší hodnota v kraji 0,300), přes Teplicko, Bílinsko až po Litvínovsko a Mostecko.

Indexy lokalizace pro **sekundární sektor** byly stanoveny samostatně pro průmyslová odvětví a stavebnictví. Průmysl byl v roce 2001 nejvíce nadproporcionálně zastoupen na území SO ORP Varnsdorf, Bílina a Kadaň, stavebnictví vykazovalo vyšší míru lokalizace v osmi správních obvodech, z nich pak nejvíce na Lovosicku, Litoměřicku a Podbořansku. V **terciárním sektoru** jako celku (zahrnuje služby tržní i netržní povahy) byly rozdíly mezi podíly zaměstnaných ve správních obvodech a kraji jako celku nejmenší ze všech sektorů. Relativně nejvíce zaměstnaných v tomto sektoru bylo lokalizováno na Ústecku. Z jednotlivých odvětví tohoto sektoru byly nejvýraznější rozdíly v odvětví dopravy, kdy významnější nadproporcionality byla zaznamenána na Děčínsku, Lovosicku a Ústecku, tedy v obvodech s velkou dopravní infrastrukturou (ve všech kombinace železniční, říční a silniční dopravy).

Tab. 3.4.2 Index lokalizace

Zdroj: SLDB 2001

	Počet ekonomicky aktivních obyvatel celkem	Počet zaměstnaných celkem	Index lokalizace odvětví (sektor) ekonomické činnosti									Kvadratická odchylka indexů lokalizace
			prim. sektor	sekundární sektor			terciární sektor					
				A,B	C,D,E	F	celkem	z toho odvětví				
								G	H	I	L	
Ústecký kraj	426 599	360 432	0,652	0,952	0,897	0,930	0,875	0,817	1,095	1,037	0,952	0,221
v tom SO ORP:												
Bílina	10 782	8 970	0,455	1,500	0,850	0,774	0,784	0,895	0,699	0,736	0,714	0,887
Děčín	41 594	35 847	0,704	0,940	0,943	1,093	1,084	1,387	1,616	1,039	0,867	0,657
Chomutov	42 063	34 478	0,715	1,030	0,895	0,936	0,943	0,850	0,790	0,991	0,959	0,164
Kadaň	23 461	19 983	1,326	1,340	1,076	0,766	0,768	1,016	0,523	0,734	0,889	0,650
Litoměřice	30 019	26 319	1,756	0,839	1,286	1,139	1,054	0,987	1,034	1,484	1,132	0,949
Litvínov	20 501	16 395	0,364	1,243	0,813	0,833	0,840	0,741	0,687	0,700	0,903	0,790
Louny	22 159	18 802	2,295	0,921	0,916	1,005	1,046	0,765	1,192	1,273	0,905	1,895
Lovosice	13 308	11 579	2,706	0,972	1,315	0,965	1,005	0,885	1,361	0,884	0,865	3,217
Most	40 830	32 870	0,435	1,037	0,799	0,945	0,844	0,728	0,919	0,856	1,032	0,494
Podbořany	7 999	6 792	3,130	0,996	1,163	0,842	0,764	0,757	0,698	1,229	1,109	5,068
Roudnice nad Labem	15 424	13 557	2,743	0,973	1,066	1,036	1,183	1,061	0,882	0,742	1,188	3,197
Rumburk	17 249	14 726	0,695	1,255	0,913	0,924	1,019	1,433	0,748	0,989	1,011	0,511
Teplice	53 852	45 031	0,386	0,965	1,095	1,038	1,197	1,249	0,782	0,832	1,052	0,585
Ústí nad Labem	62 124	53 667	0,300	0,740	1,056	1,176	1,079	0,894	1,364	1,138	1,159	0,817
Varnsdorf	10 878	9 503	0,544	1,544	0,783	0,822	0,909	1,362	0,662	0,768	0,789	0,952
Žatec	14 356	11 913	2,905	0,754	1,046	0,973	0,849	0,810	0,912	1,434	0,943	3,958

A + B zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb

C - E průmysl celkem

F stavebnictví

G obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost

H ubytování a stravování

I doprava, skladování a spoje

L veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení

M vzdělávání

N zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti

Z vývoje indexu lokalizace pro sektor **zemědělství** (mezi lety 1991 a 2001) je patrný pokles zaměstnanosti v tomto sektoru v obvodech s převážně průmyslovým zaměřením (Bílina, Děčín, Chomutov, Litvínov, Most, Teplice, Ústí nad Labem). Přestože k velmi výraznému poklesu došlo rovněž na Podbořansku, vykázal tento region v roce 2001 v primárním sektoru stále nejvyšší nadproporcionality v kraji (viz výše). Role primárního sektoru naopak nejvíce vzrostla (ve srovnání se zbytkem kraje) na Lovosicku a Žatecku.

Role průmyslu byla od roku 1991 posílena celkem v polovině regionů kraje, nejvíce pak opět na Podbořansku. U většiny průmyslových regionů se od roku 1991 snížil index lokalizace ve stavebnictví (SO ORP Bílina, Děčín, Chomutov, Kadaň, Most, Teplice, Ústí nad Labem). I přes toto snížení ale na Kadaňsku, Teplicku a Ústecku zůstalo zastoupení stavebnictví nadproporcionální. Naopak díky zvýšení zaměstnanosti ve stavebnictví od roku 1991 znamenaly nově nadproporcionalitu ve stavebnictví obvody Lovosice, Podbořany, Roudnice a Žatec.

Pokud jede o sektor **služeb**, mezi lety 1991 a 2001 došlo k jeho posílení nad krajskou úroveň v obvodech Roudnice nad Labem a Teplice, naopak pod krajskou úroveň se dostal význam služeb nově ve správním obvodu Žatec.

Pro možnost celkového porovnání jednotlivých regionů navzájem byla použita metoda součtu kvadratických odchylek indexů lokalizace za jednotlivá odvětví od optimální hodnoty (tzn. od 1). Zpracovaný výsledek pak vyjadřuje **celkovou disproporci zastoupení jednotlivých regionů ve sledovaných odvětvích** od podílu ekonomicky aktivních obyvatel regionů na celém území. Čím je hodnota kvadratické odchylky v daném regionu vyšší, tím větší je celková disproporce zaměstnanosti ve sledovaných odvětvích. Ideální hodnota odchylky vyjadřující celkovou proporcionalitu je rovna 0,0. Této hodnotě byl v roce 2001 nejbližší správní obvod Chomutov, v roce 1991 pak obvod Děčín. Nejvyšší celková disproporce byla typická v obou srovnávaných obdobích pro Podbořansko (nejvyšší nadprůměrná lokalizace zaměstnanosti v zemědělství, nadproporcionalita ve stavebnictví i v některých odvětvích terciární sféry na straně jedné a podproporcionalita v průmyslu, v obchodu, ubytování a dopravě na straně druhé).

Tab. 3.4.3 Zaměstnanost v SO ORP podle sektoru a odvětví ekonomické činnosti

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem	z toho s uvedeným odvětvím ekonomické činnosti									
		celkem	v tom odvětví (sektor) ekonomické činnosti (v %)								
			primární sektor	sekundární sektor			terciární sektor				
				A,B	C,D,E	F	G	H	I	L	M,N
Ústecký kraj	360 432	341 219	11 314	110 410	30 217	36 601	11 630	29 790	26 437	43 034	41 786
podíl odvětví (%)	100,0	3,3	32,4	8,9	10,7	3,4	8,7	7,7	12,6	12,2	
v tom SO ORP:											
Bílina	8 970	8 665	1,5	48,3	7,5	8,4	3,0	6,1	5,7	9,0	10,6
Děčín	35 847	33 842	2,3	29,9	8,2	11,4	4,6	13,9	7,9	10,7	11,0
Chomutov	34 478	32 141	2,5	34,9	8,3	10,6	3,0	7,2	8,0	12,7	12,8
Kadaň	19 983	18 722	4,4	43,5	9,6	8,3	3,5	4,6	5,7	11,2	9,3
Litoměřice	26 319	25 816	5,4	25,2	10,6	10,5	3,1	8,4	10,7	13,3	12,7
Litvínov	16 395	15 549	1,3	42,4	7,6	9,5	2,7	6,3	5,7	12,0	12,5
Louny	18 802	17 954	7,5	29,4	8,0	11,1	2,6	10,3	9,7	11,3	10,1
Lovosice	11 579	11 240	8,5	29,8	11,0	10,2	2,9	11,3	6,5	10,3	9,5
Most	32 870	30 860	1,5	35,5	7,5	9,6	2,6	8,5	7,0	13,8	14,0
Podbořany	6 792	6 371	10,4	32,3	10,3	8,2	2,6	6,1	9,6	14,0	6,3
Roudnice nad Labem	13 557	13 261	8,5	29,3	8,8	11,8	3,4	7,2	5,3	13,9	11,9
Rumburk	14 726	14 108	2,3	39,7	7,9	10,7	4,8	6,4	7,5	12,5	8,3
Teplice	45 031	42 974	1,3	31,3	9,7	12,9	4,3	6,8	6,5	13,3	14,0
Ústí nad Labem	53 667	49 469	1,0	24,1	9,4	11,6	3,1	12,0	8,9	14,7	15,4
Varnsdorf	9 503	9 077	1,7	47,9	6,6	9,3	4,5	5,5	5,7	9,5	9,1
Žatec	11 913	11 170	9,9	25,1	9,5	9,4	2,8	8,2	11,4	12,2	11,4

A + B zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb

C - E průmysl celkem

F stavebnictví

G obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost

H ubytování a stravování

I doprava, skladování a spoje

L veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení

M vzdělávání

N zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti

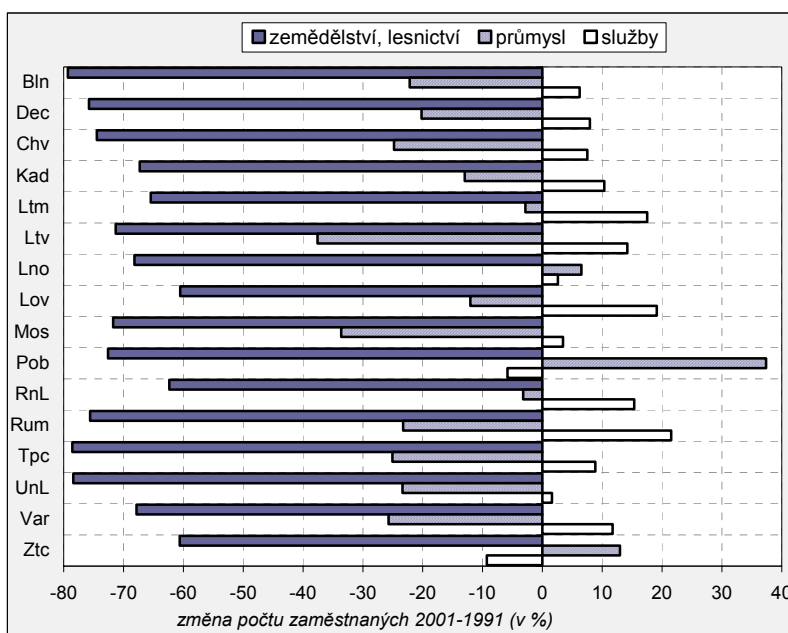
ostatní - jinde nezahrnuté

Indexy lokalizace a změny jejich hodnot jsou ovlivněny především **počtem zaměstnaných** v jednotlivých odvětvích ekonomické činnosti. V období deseti let mezi posledními dvěma sčítáními lidu došlo k nejvýraznějšímu úbytku počtu osob zaměstnaných v odvětví **zemědělství**, a to v kraji o téměř 70 %. Snížení počtu zaměstnanců v tomto odvětví bylo zaznamenáno ve všech správních obvodech kraje, pohybovalo se v rozpětí od zhruba 60 % na Lovosicku až po téměř 80 % na Bílinsku. Mezi oblasti s nižším

úbytkem zaměstnaných v zemědělství patřily především správní obvody ležící v Poohří a Polabí (Lovosicko, Žatecko, Roudnicko, Litoměřicko, Lounsko), tyto obvody vykazovaly také nadproporcionální postavení v primárním sektoru. Na Podbořansku došlo sice k výraznějšímu úbytku zaměstnanosti v zemědělství, ale přesto si tento správní obvod udržel nejvyšší hodnotu indexu lokalizace v tomto odvětví v rámci kraje. Poklesy počtu zaměstnaných v zemědělství vykazovaly relativně vysoké hodnoty také z důvodu nízkého podílu osob zaměstnaných v zemědělství na celkovém počtu zaměstnaných, v absolutní hodnotě tak 70% pokles představoval v kraji zhruba 26 tisíc osob.

U odvětví **průmyslu** došlo v kraji mezi posledními sčítáními k celkovému úbytku více než 36 tisíc osob, což představuje pokles o 20 %. Tuto skutečnost je možno přičíst především útlumu hlavních výrobních odvětví v kraji, hlavně těžebního, těžkého a v neposlední řadě také textilního průmyslu a probíhající restrukturalizaci. Z jednotlivých regionů kraje se tak projevil úbytek zaměstnaných v tomto odvětví především tam, kde měl dříve průmysl na zaměstnanosti výrazný podíl, jako například na Litvínovsku, Mostecku, Chomutovsku, Teplicku, Ústecku, Varnsdorfsku a Rumbursku. Naopak ve všech správních obvodech okresu Louny došlo k nárůstu zaměstnaných v průmyslových odvětvích.

**Ekonomická aktivita ve vybraných odvětvích ekonomické činnosti
PODÍL ZAMĚSTNANÝCH DLE ODVĚTVÍ V ROCE 2001**

Na rozdíl od zemědělství a průmyslu byla zcela opačná situace v kraji zaznamenána mezi roky 1991 a 2001 ve vývoji zaměstnanosti v **odvětví tržních a netržních služeb**. Celokrajový nárůst činil více než 7 % (téměř 13 tisíc osob) a tato situace odráží skutečnost, kdy v 90. letech minulého století byly uvolněné pracovní síly vstřebávány sférou tehdy nedostatečně rozvinutých služeb. Z celkového počtu 16 správních obvodů pouze u dvou došlo mezi sčítáními k poklesu zaměstnaných ve službách, a to na Žatecku a Podbořansku. Oba tyto obvody ale zaznamenaly, jak je uvedeno již výše, nárůst v odvětví průmyslu.

Probíhající změny ve společnosti na konci minulého století se odrazily i v dojízdce a vyjízdce za prací. Na základě údajů ze SLDB 2001 lze hodnotit situaci v jednotlivých regionech kraje i podle odvětví. Na první pohled je zřejmé, že celková **kladná salda dojízdky** se týkala oblastí se soustředěnými pracovními příležitostmi, jako jsou Ústí nad Labem, Bílina, Most a Litvínov. Při hlubším pohledu z hlediska rozložení podle odvětví je však zřejmý rozdíl mezi obvodem Ústí nad Labem, kde hlavní roli hraje především krajské město a s tím spojená dojízdka převážně za prací v sektoru služeb, zatímco u ostatních obvodů s celkovou převahou dojíždějících nad vyjíždějícími jsou cílem především průmyslová odvětví. Vysoké kladné saldo dojízdky v průmyslu mělo díky elektrárně Pruněřov ještě Kadaňsko.

Pro většinu správních obvodů Ústeckého kraje však bylo v roce 2001 typické **záporné saldo dojízdky**. Největší bylo zaznamenáno u SO ORP Teplice, odkud směřovali především pracující v odvětví průmyslu na Mostecko, Bílinsko a Ústecko. Obdobná situace byla v oblasti Chomutovska, kde rozhodující část záporného salda připadla rovněž na odvětví průmyslu a cílem dojízdky z tohoto obvodu bylo vedle Mostecká hlavně ne příliš vzdálené Kadaňsko (již výše zmíněná elektrárna Pruněřov). Mezi obvody s vysokým záporným saldem dojízdky patřilo ještě Děčínsko, zde však bylo tvořeno téměř ze dvou třetin převahou vyjíždějících za prací v terciární sféře, a to především do blízkého krajského centra.

Tab. 3.4.4 Saldo dojížděky ve správních obvodech ORP podle sektoru a odvětví ekonomické činnosti

Zdroj: SLDB 2001

	Rozdíl mezi dojíždějícími a vyjíždějícími zaměstnanými v SO ORP	z toho s uvedeným odvětvím ekonomické činnosti									
		celkem	v tom odvětví (sektor) ekonomické činnosti								
			primár. sektor	sekundární sektor			terciární sektor				
				A,B	C,D,E	F	G	H	I	L	M,N
Ústecký kraj	-15 414	-14 776	-72	-2 894	-1 835	-1 400	-929	-1 905	-2 029	-797	-2 915
v tom SO ORP:											
Bílina	1 470	1 438	-36	1 973	-94	-42	-37	41	-135	-117	-115
Děčín	-2 213	-2 103	-11	-505	-190	-131	-147	-297	-404	-86	-332
Chomutov	-3 633	-3 475	-11	-2 611	-134	-34	-70	-176	-150	-31	-258
Kadaň	-918	-845	-6	509	-257	-135	-33	-172	-354	-165	-232
Litoměřice	-647	-692	100	-401	-74	-143	-36	-490	600	17	-265
Litvínov	786	801	41	1 578	72	-81	-4	-68	-210	-247	-280
Louny	-1 959	-1 880	-124	-358	-165	-156	-48	-136	-455	-155	-283
Lovosice	-1 639	-1 592	34	-214	-354	-173	-37	-111	-310	-122	-305
Most	1 366	1 318	108	694	26	-6	-99	78	23	277	217
Podbořany	-786	-754	-42	-111	-160	-39	-23	-108	-143	-60	-68
Roudnice nad Labem	-1 981	-1 993	-127	-228	-281	-179	-98	-261	-298	-114	-407
Rumburk	-1 566	-1 512	37	-697	-213	-111	-76	-129	-99	-63	-161
Teplice	-4 249	-4 147	-45	-2 519	-192	-167	-101	-497	-227	-75	-324
Ústí nad Labem	1 870	1 919	-27	179	278	126	-48	693	296	299	123
Varnsdorf	-171	-159	-20	253	33	-34	-21	-70	-161	-88	-51
Žatec	-1 144	-1 100	57	-436	-130	-95	-51	-202	-2	-67	-174

A + B zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb

C - E průmysl celkem

F stavebnictví

G obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost

H ubytování a stravování

I doprava, skladování a spoje

L veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení

M vzdělávání

N zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti

ostatní - jinde nezahrnuté

Hodnota salda dojížděky za prací se odráží rovněž v ukazateli počtu **obsazených pracovních míst**, který je ve výsledku tvořen jako počet zaměstnaných bydlících v určitém obvodu navýšený příp. snížený právě o saldo dojížděky, vše vycházející z dat SLDB 2001. V přepočtu na 1 000 zaměstnaných (bydlících v regionu) vyjadřuje schopnost uspokojit poptávku „místních“ obyvatel po práci, tzn. saldo pracovní dojížděky.

Porovnáme-li v jednotlivých obvodech počty zaměstnaných s počty pracovních míst, je zřejmé, že právě pouze obvody s celkovým kladným saldem dojížděky vykázaly převahu obsazených pracovních míst připadajících na 1 000 zaměstnaných, bydlících v těchto regionech. Nejvyšší obsazenost přitom vykázal obvod Bílina (1 164 pracovních míst), ve zbývajících třech obvodech (Litvínov, Most, Ústí nad Labem) činil tento počet zhruba o 120 pracovních míst méně. Situace v ostatních obvodech (na 1 000 bydlících zaměstnaných) byla charakterizována hodnotami pohybujícími se v rozpětí 854 pracovních míst na Roudnicku až po 982 pracovních míst na Varnsdorfsku.

V rámci kraje bylo rovněž stanoveno 19 největších center dojížděky za prací, z toho 16 sídel obcí s rozšířenou působností a dále 3 města s vysokým počtem dojíždějících a s aktivním saldem celkové pracovní dojížděky (Dubí, Trmice a Štětí). Z pohledu dojíždějících podle odvětví má jednoznačně ve všech stanovených centrech dominantní postavení průmysl.

Vzhledem ke skutečnosti, že poslední údaje za oblast ekonomické aktivity včetně dojížděky za prací vycházejí z výsledků sčítání lidu 2001, nemusí být jejich vypovídací schopnost zcela přesná, neboť od posledního sčítání došlo k mnoha změnám, které mohly poněkud ovlivnit situaci v této oblasti. Zejména otázka dojížděky za prací mohla být poznamenána na jedné straně pokračující restrukturalizací provázenou v Ústeckém kraji dalším útlumem především těžebního průmyslu, na straně druhé vznikem nových pracovních míst v průmyslových zónách, spojených se vstupem zahraničních investorů na území kraje.

Tab. 3.4.5 Pracovní místa podle sektoru a odvětví ekonomické činnosti v SO ORP v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem	z toho s uvedeným odvětvím ekonomické činnosti									
		celkem	v tom odvětví (sektor) ekonomické činnosti (absolutně)								
			primární sektor	sekundární sektor			terciární sektor				
				A,B	C,D,E	F	G	H	I	L	M,N
Ústecký kraj	345 018	326 443	11 242	107 516	28 382	35 201	10 701	27 885	24 408	42 237	38 871
podíl odvětví (%)	x	94,6	3,4	32,9	8,7	10,8	3,3	8,5	7,5	12,9	11,9
v tom SO ORP:											
Bílina	10 440	10 103	0,9	61,0	5,5	6,8	2,2	5,6	3,5	6,5	7,9
Děčín	33 634	31 739	2,4	30,3	8,2	11,8	4,5	13,9	7,2	11,2	10,7
Chomutov	30 845	28 666	2,7	30,0	8,8	11,8	3,2	7,5	8,5	14,1	13,4
Kadaň	19 065	17 877	4,6	48,4	8,6	7,9	3,5	3,8	4,0	10,8	8,5
Litoměřice	25 672	25 124	6,0	24,3	10,6	10,2	3,1	6,7	13,4	13,7	12,0
Litvínov	17 181	16 350	1,5	50,0	7,7	8,5	2,5	5,6	4,2	9,9	10,2
Louny	16 843	16 074	7,6	30,6	7,9	11,4	2,6	10,6	8,0	11,6	9,6
Lovosice	9 940	9 648	10,3	32,5	9,2	10,1	2,9	12,0	4,3	10,8	8,0
Most	34 236	32 178	1,8	36,2	7,3	9,2	2,2	8,4	6,8	14,1	14,1
Podbořany	6 006	5 617	11,1	34,7	8,9	8,6	2,5	5,0	8,3	14,9	6,0
Roudnice nad Labem	11 576	11 268	8,8	32,4	7,8	12,3	3,1	6,1	3,6	15,4	10,3
Rumburk	13 160	12 596	2,8	38,9	7,2	11,1	4,7	6,1	7,6	13,5	8,0
Teplice	40 782	38 827	1,3	28,2	10,3	13,8	4,5	6,3	6,6	14,5	14,6
Ústí nad Labem	55 537	51 388	0,9	23,5	9,6	11,4	2,9	12,9	9,1	14,7	15,0
Varnsdorf	9 332	8 918	1,5	51,6	7,1	9,1	4,3	4,9	4,0	8,7	8,7
Žatec	10 769	10 070	11,5	23,5	9,3	9,4	2,6	7,1	12,7	12,9	11,0

A + B zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb

C - E průmysl celkem

F stavebnictví

G obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost

H ubytování a stravování

I doprava, skladování a spoje

L veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení

M vzdělávání

N zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti

ostatní - jinde nezahrnuté

NEZAMĚŠTNANOST

Ústecký kraj patří po celou dobu vykazování a sledování údajů o nezaměstnanosti, tj. od roku 1990 mezi oblasti nezaměstnaností nejvíce postižené. Důvody počátečního období, kdy se jednalo hlavně o přechod od státního k soukromému vlastnictví a změny v odvětvové struktuře ekonomiky, byly postupně v kraji umocněny dopadem útlumu hlavních výrobních odvětví, především těžebního a těžkého průmyslu, nedokončenou restrukturalizací, nepříznivou demografickou skladbou obyvatelstva, nižší úrovní vzdělání, nevyhovující kvalifikací, vysokým podílem malých obcí a s tím souvisejícími dopravními problémy při cestách za prací. Počínaje rokem 1995 vykazuje Ústecký kraj nepřetržitě nejvyšší **míru registrované nezaměstnanosti** ze všech krajů České republiky.

Míra registrované nezaměstnanosti **podle nové metodiky**, používané MPSV od 1. 7. 2004, vypočtená jako podíl **dosažitelných uchazečů²⁸ na celkové disponibilní pracovní síle**, činila v roce 2005 v kraji 15,4 % a Ústecký kraj opět zůstal na nejhorší pozici mezi kraji v České republice.

Na základě údajů o nezaměstnanosti v jednotlivých obcích (dle úřadů práce) je možné posuzovat **nezaměstnanost i ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností**, kde výpočet míry nezaměstnanosti vychází z poměru počtu uchazečů o zaměstnání k počtu ekonomicky aktivních osob (zjištěno při SLDB). Z důvodu srovnatelnosti byl i za kraj (příp. ČR) místo disponibilní pracovní síly použit údaj o počtu ekonomicky aktivních obyvatel podle SLDB 2001.

²⁸ Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči ve vazbě či výkonu trestu, v pracovní neschopnosti, v rekvalifikaci, vykonávající krátkodobé zaměstnání, pobírající peněžitou pomoc v mateřství nebo podporu v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.

Tab. 3.4.6 Nezaměstnanost v SO ORP k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Uchazeči o zaměstnání	z toho podíl z celkového počtu uchazečů v %						Míra nezaměstnanosti v % ¹⁾	
		dosažitelných	osob ve věku		osob s délkou evidence		žen	uchazeči o zaměstnání	
			do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		celkem	dosažitelní
Ústecký kraj	70 532	66 773	14 325	15 795	24 106	36 110	36 027	16,53	15,65
podíl (%)	x	94,7	20,3	22,4	34,2	51,2	51,1	x	x
v tom SO ORP:									
Bílina	1 818	95,4	20,4	20,2	32,1	56,7	54,2	16,86	16,09
Děčín	6 099	96,1	19,0	24,7	37,3	46,1	52,1	14,66	14,09
Chomutov	7 560	94,2	20,8	20,8	32,8	52,9	50,6	17,97	16,94
Kadaň	3 683	92,5	22,2	21,5	33,7	52,1	50,5	15,70	14,52
Litoměřice	3 880	95,6	18,5	26,5	47,9	37,7	51,0	12,93	12,36
Litvínov	4 961	95,9	19,8	22,3	21,7	65,7	51,6	24,20	23,21
Louny	3 512	92,4	17,9	24,5	38,9	46,8	51,5	15,85	14,64
Lovosice	1 621	94,1	18,6	29,4	47,1	37,4	50,2	12,18	11,47
Most	9 460	94,2	21,8	18,7	24,5	61,9	51,3	23,17	21,82
Podbořany	1 237	93,5	18,0	24,5	44,3	39,3	48,4	15,46	14,45
Roudnice nad Labem	1 998	95,6	18,8	25,8	40,9	46,0	53,3	12,95	12,39
Rumburk	3 101	95,2	22,6	23,9	31,7	53,6	47,1	17,98	17,12
Teplice	8 307	95,0	19,9	21,4	35,9	50,5	53,9	15,43	14,66
Ústí nad Labem	8 787	93,9	20,7	22,3	36,0	46,3	49,3	14,14	13,28
Varnsdorf	1 800	95,8	21,3	22,0	34,6	50,2	48,4	16,55	15,85
Žatec	2 708	96,5	20,1	23,2	37,8	47,6	50,1	18,86	18,21

¹⁾ míra nezaměstnanosti je počítána na počet ekonomicky aktivních podle SLDB k 1. 3. 2001

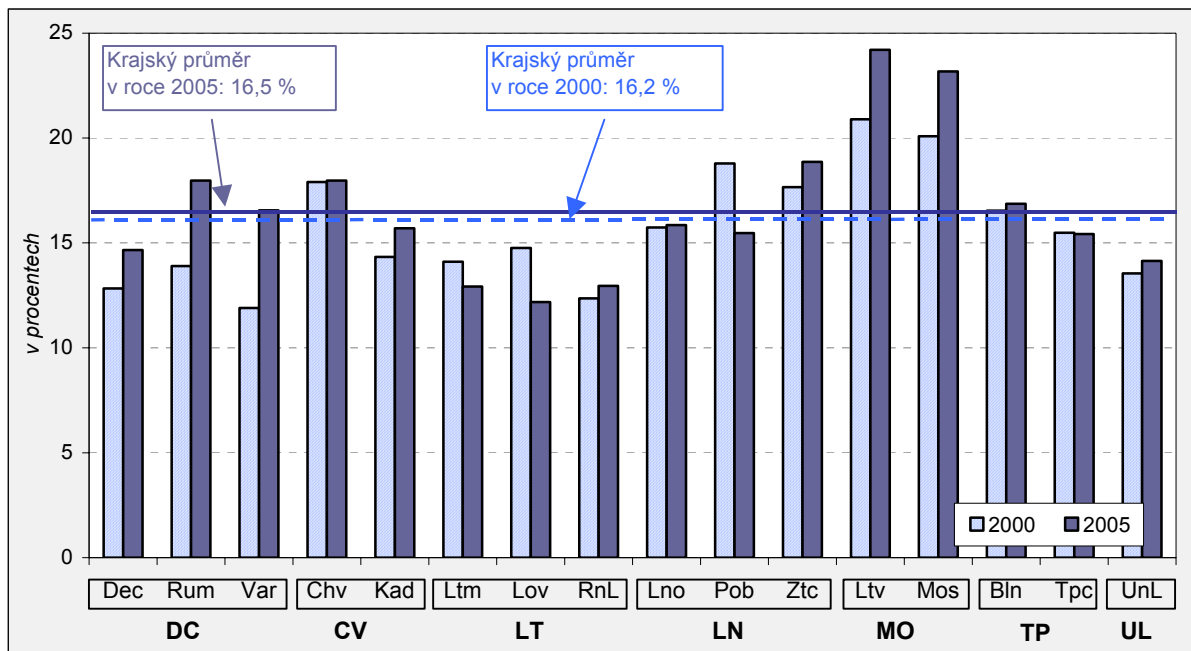
Míra nezaměstnanosti, vypočtená výše uvedeným způsobem, činila k 31. 12. 2005 za kraj 16,5 % a převyšovalo ji celkem 7 ze 16 správních obvodů v kraji. V rámci jednotlivých regionů se pohybuje od **nejnižší (12,2 %) u SO ORP Lovosice** (existence pracovních příležitostí ve stávajících průmyslových závodech i v nově vznikající průmyslové zóně, výhodná poloha z hlediska silniční, dálniční i železniční sítě pro dojížděku do zaměstnání) až **po nejvyšší u SO ORP Litvínov (24,2 %) a Most (23,2 %)**. Právě území obou těchto naposled zmíněných SO ORP tvoří okres s nejvyšší nezaměstnaností v České republice, tedy okres Most. Ten patří mezi okresy s útlumem těžebního průmyslu, jehož podniky ještě na počátku 90. let setrvačností zaměstnávaly značnou část pracovníků a až zahájená restrukturalizace s sebou přinesla i hromadné propouštění pracovníků. Ti mají navíc nevyhovující, i když většinou specializovanou kvalifikaci, odpovídající sice dřívějším požadavkům zaměstnavatele, ale na daném území a v nejbližším okolí v jiných profesích obtížně využitelnou.

Při srovnání s celorepublikovým údajem (9,7 %) za rok 2005 překračovala míra nezaměstnanosti ve všech správních obvodech kraje bez výjimky vysoce tuto hodnotu. Nejbliže a tedy v kraji nejnižší, zhruba okolo 13 %, se pohybovaly hodnoty na Litoměřicku, Lovosicku a Roudnicku, tedy na území okresu Litoměřice.

Pokud jde o **podíl dosažitelných uchazečů na celkovém počtu uchazečů** (viz výše), pohyboval se k 31. 12. 2005 od nejnižší hodnoty (92,4 %) na Lounsku až po nejvyšší hodnoty (96,5 %) na Žatecku, tedy v obvodech spolu sousedících. Z těchto údajů je patrné, že rozpětí hodnot u tohoto ukazatele není v Ústeckém kraji příliš velký.

Počet uchazečů o zaměstnání celkem v Ústeckém kraji trvale rostl až do roku 2003, mezi roky 2000–2003 v průměru o téměř 5 % ročně. Rok 2004 poprvé od roku 1993 přinesl pokles počtu uchazečů o zaměstnání na úřadech práce. Rovněž ve většině jednotlivých správních obvodů počínaje rokem 2004 nastal úbytek počtu nezaměstnaných. Zatímco při srovnání údajů roku 2005 s rokem 2000 pro většinu obvodů byl rok 2005 ještě ve znamení nárůstu počtu uchazečů, pro porovnání s rokem 2002 to již neplatí, pouze u 6 obvodů jsou zaznamenány plusové hodnoty. Meziroční srovnání roku 2005 a 2004 pak ukazuje na zvýšení počtu uchazečů o práci pouze na Ústecku, Varnsdorfsku a Žatecku.

Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP v letech 2000 a 2005 (k 31. 12.)

Podíl žen na celkovém počtu uchazečů v roce 2005 se pohyboval zhruba v rozpětí sedmi procentních bodů, s nejvyšším podílem na Bílinsku (54,2 %) a nejnižším na Rumbursku (47,1 %), přičemž proti roku 2002 u většiny obvodů došlo ke zvýšení podílu žen. Z jedenácti správních obvodů s nárůstem podílu žen prvenství zaujal obvod Kadaň (+3,3 procentního bodu), ze zbývajících pěti SO ORP s poklesem tohoto podílu vyčnívá Lovosicko (-4,1 procentního bodu). Převažující podíl nezaměstnaných žen ve většině obvodů může souviset se skutečností, že se mnoho žen, především v mladším produktivním věku, které pečují o malé děti, daleko hůře zapojuje do pracovního procesu.

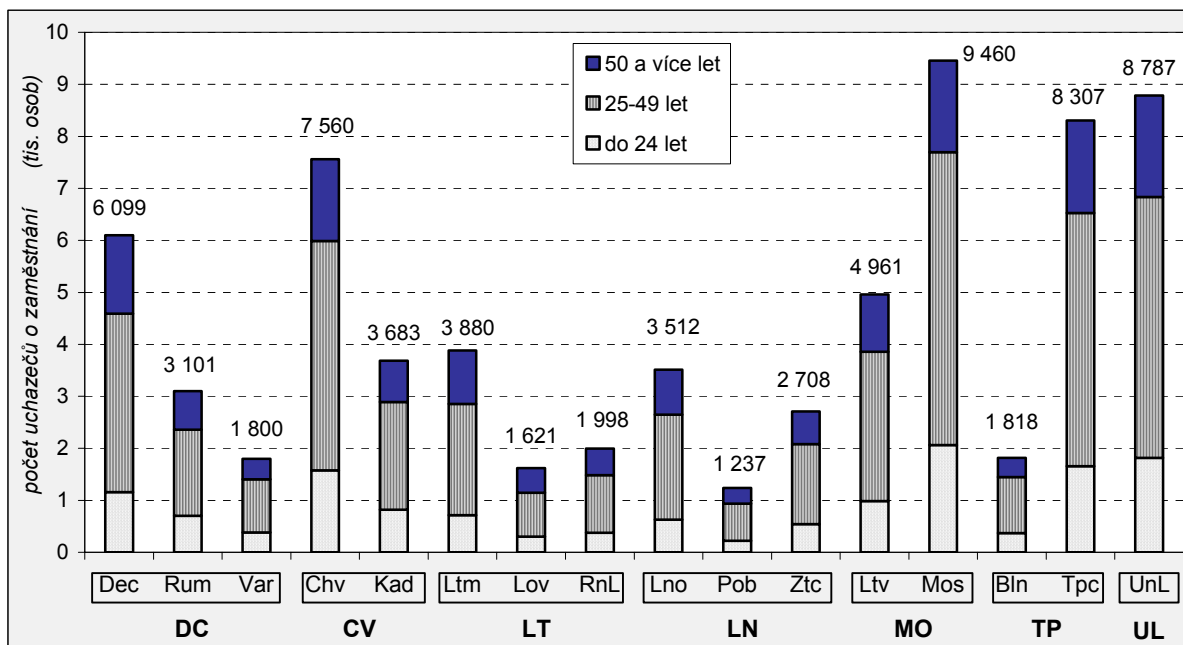
Tab. 3.4.7 Vývoj nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP v letech 2000-2005 (k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Index počtu uchazečů o zaměstnání (%) rok 2005 k roku		Rozdíl podílů z celkového počtu uchazečů 2005-2002 (procentní body)					Rozdíl míry nezaměstnanosti (procentní body) rok 2005 k roku	
			osob ve věku		osob s délkou evidence		ženy		
	2000	2002	do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		2000	2002
Ústecký kraj	105,9	95,1	-4,8	4,3	0,1	3,8	1,1	0,93	-0,84
v tom SO ORP:									
Bílina	102,0	82,0	-6,5	3,8	3,6	2,3	3,1	0,32	-3,69
Děčín	114,3	102,1	-5,5	5,5	-6,5	6,9	0,9	1,83	0,30
Chomutov	100,4	93,4	-3,0	3,0	-0,6	6,3	1,4	0,07	-1,28
Kadaň	109,5	91,0	-5,9	4,3	-1,7	7,5	3,3	1,37	-1,55
Litoměřice	91,7	100,3	-5,8	6,2	1,1	0,9	-1,0	-1,18	0,04
Litvínov	115,8	102,0	-5,3	4,3	-2,6	6,4	2,4	3,30	0,46
Louny	100,7	91,0	-2,9	3,6	3,9	2,0	0,1	0,12	-1,57
Lovosice	82,5	88,0	-5,8	8,2	4,0	0,4	-4,1	-2,58	-1,66
Most	115,4	99,2	-4,1	4,0	-0,2	5,0	1,9	3,08	-0,18
Podbořany	82,3	87,7	-5,1	4,3	2,3	0,0	0,5	-3,33	-2,16
Roudnice nad Labem	104,8	100,2	-6,0	5,2	-0,2	6,2	-1,0	0,60	0,03
Rumburk	129,4	105,0	-3,7	3,8	-4,6	9,4	2,4	4,08	0,86
Teplice	99,6	86,2	-4,7	3,9	3,8	1,0	1,9	-0,06	-2,47
Ústí nad Labem	104,4	93,6	-6,5	4,3	3,4	-2,0	0,9	0,59	-0,96
Varnsdorf	139,0	107,8	-4,8	3,5	-4,0	9,1	-0,7	4,64	1,20
Žatec	106,9	97,4	-2,1	3,9	-0,2	4,5	-0,1	1,21	-0,50

Z porovnání **věkové struktury uchazečů** mezi roky 2005 a 2002 vyplývá, že u všech obvodů bez rozdílu došlo k poklesu podílu nejmladší věkové skupiny nezaměstnaných **do 24 let** a v roce 2005 se tento podíl pohyboval v jednotlivých regionech kraje zhruba na úrovni jedné pětiny všech uchazečů o zaměstnání (v roce 2002 se tento podíl nejčastěji blížil jedné čtvrtině, resp. ji v sedmi obvodech překračoval). Jednou z příčin byla změna v demografickém složení obyvatelstva. Část silných mladších populačních ročníků se posunula do vyšších věkových skupin a přicházející mladší věkové skupiny již byly o poznání méně početné a navíc se projevila možnost vyšší účasti v systému vzdělávání.

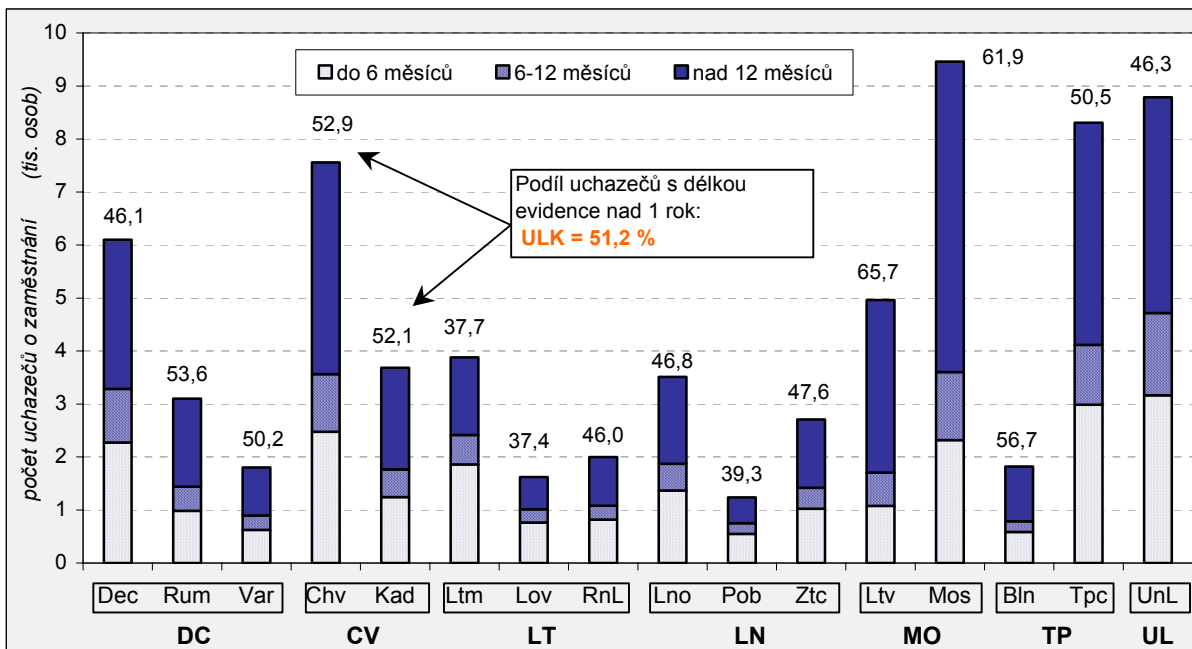
Počty uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2005 a jejich věková struktura

Nárůst počtu uchazečů (proti roku 2002) zaznamenaly opět ve všech správních obvodech vyšší věkové skupiny, především **nad 50 let věku**, podíl této věkové kategorie se ke konci roku 2005 pohyboval v jednotlivých regionech většinou v rozmezí pětiny až čtvrtiny celkového počtu uchazečů, nejvíce (29,4 %) na Lovosicku. Zde je možno obecně hledat souvislost nejen s rostoucím počtem obyvatelstva vyšších věkových kategorií, ale i s postupným zvyšováním hranice odchodu do důchodu, kdy lidé, kteří ztratili v předdůchodovém věku zaměstnání a dříve již nemuseli práci shánět, se nově dostali do evidence úřadů práce. Tito lidé si s sebou často přinášeli nežádoucí návyky získané během jejich letité pracovní kariéry, leckdy pro nově vzniklé pracovní příležitosti nepoužitelné. Rovněž setrvání v jedné profesi mnohdy vedlo, a to navzdory dlouholeté praxi, pouze k úzké pracovní dovednosti a zkušenosti. Navíc je ještě pro tento vyšší věk typický častější výskyt zdravotních problémů, případně i nižší kvalifikace a horší přizpůsobivost na nové požadavky. Všechny výše uvedené faktory tak ztěžují nejen umístění osob této věkové kategorie na trhu práce, ale i jejich případnou rekvalifikaci.

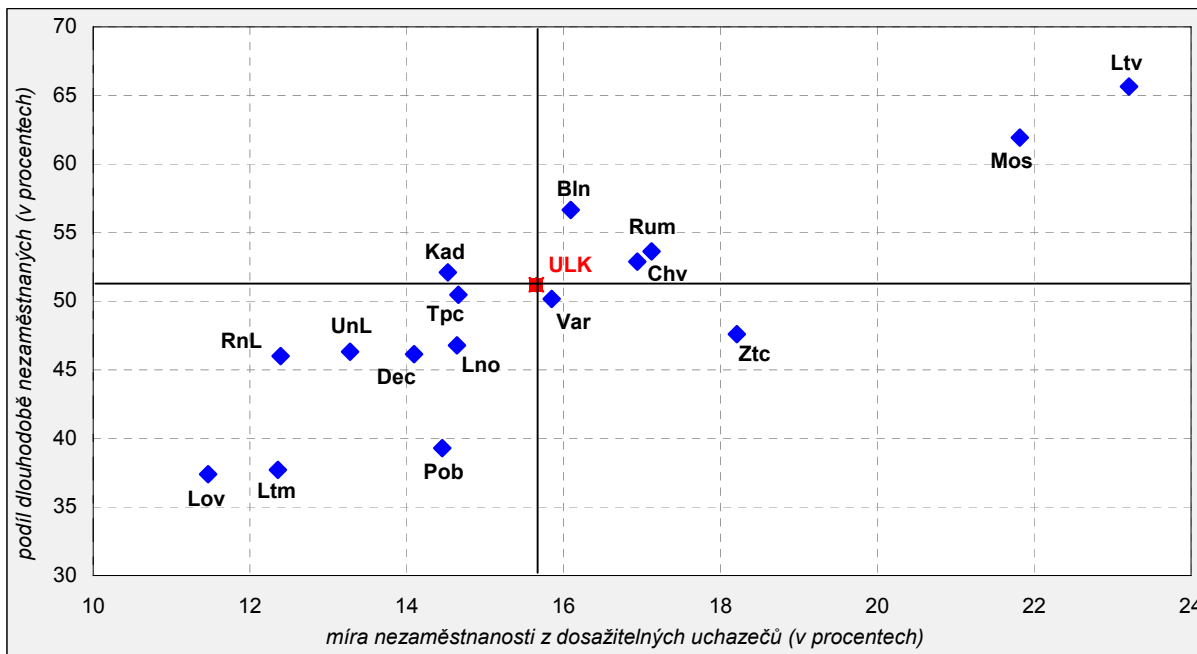
V Ústeckém kraji činil na konci roku 2005 **podíl dlouhodobě nezaměstnaných** (déle než jeden rok) více než 51 % všech registrovaných nezaměstnaných. V roce 2002 přitom činil tento podíl 46,2 %. Dlouhodobá nezaměstnanost tak trvale patří k výrazným negativním jevům, provázející problém vysoké nezaměstnanosti. Podle jednotlivých správních obvodů kraje se nejvyšší podíly osob s délkou nezaměstnanosti delší než 1 rok týkaly Litvínovska (65,7 %) a Mostecka (61,9 %), tedy opět obvodů okresu Most, který byl postižený útlumem těžebního průmyslu, ze kterého bylo uvolněno množství těžko umístitelné pracovní síly (již dříve zmíněné vyšší věkové skupiny, úzce specializované profese). Kromě Ústecka došlo od roku 2002 ve všech obvodech k nárůstu podílu osob s délkou evidence nezaměstnaných delší než 12 měsíců. Zhruba v polovině obvodů došlo rovněž k nárůstu podílu nezaměstnaných mezi 6 a 9 měsíci, ovšem rozdíly v rámci kraje jsou značně rozdílné, od 21,7 % na Litvínovsku po 47,9 % na Litoměřicku.

Struktura uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2005 podle délky evidence na ÚP

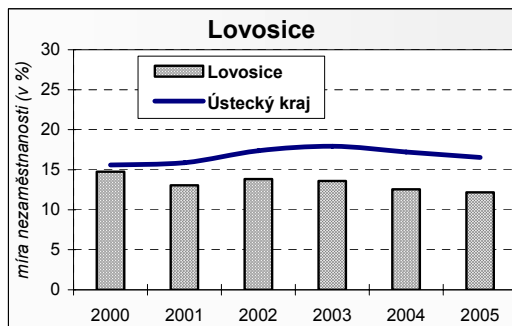
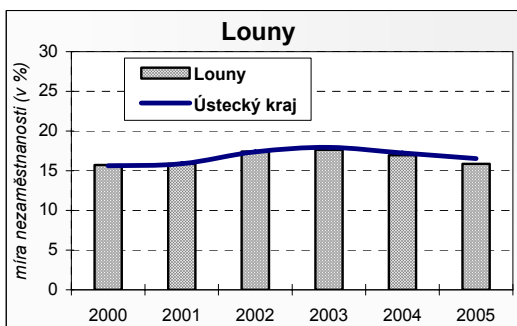
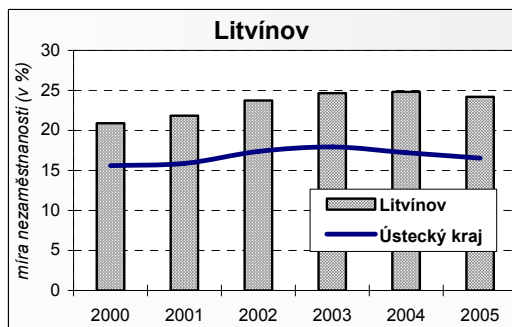
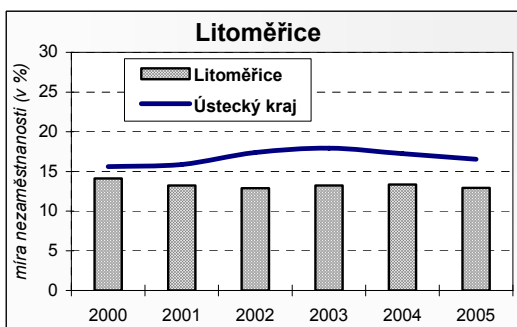
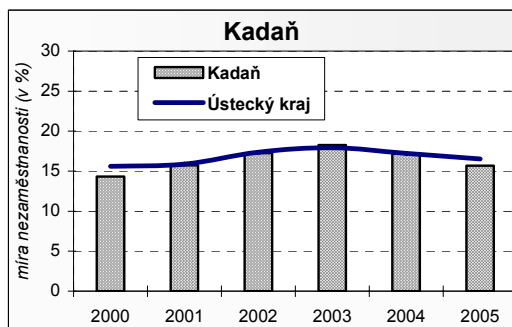
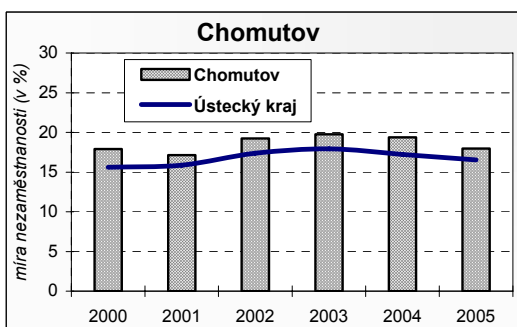
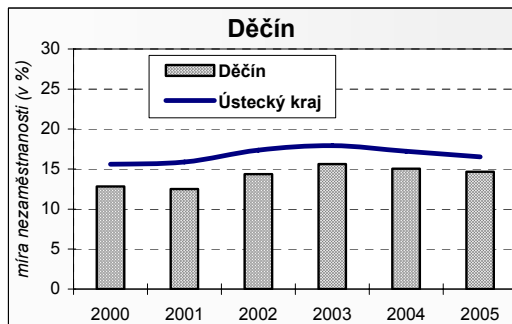
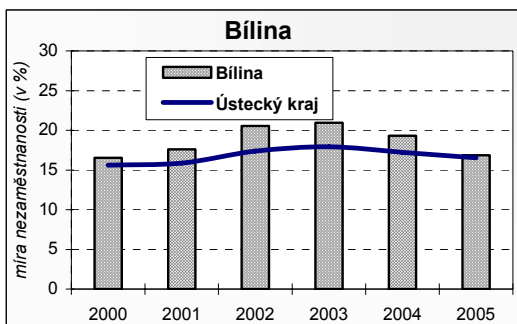
Vzájemný vztah mezi podílem uchazečů o práci s evidencí na úřadu práce delší než 1 rok (dlouhodobě nezaměstnaných) a mírou nezaměstnanosti z dosažitelných uchazečů je znázorněn v následujícím grafu.

Míra nezaměstnanosti a podíl dlouhodobě nezaměstnaných ve správních obvodech ORP Ústeckého kraje k 31. 12. 2005 (v %)

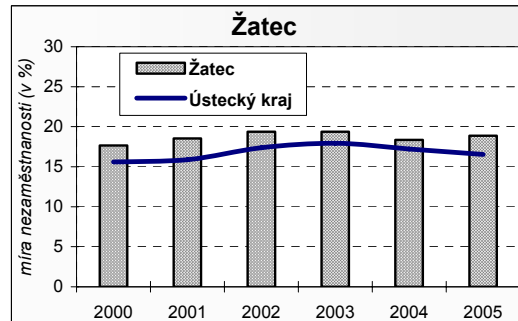
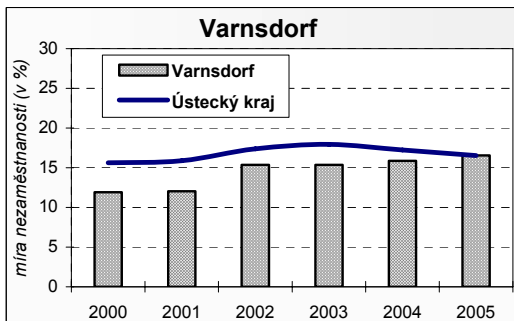
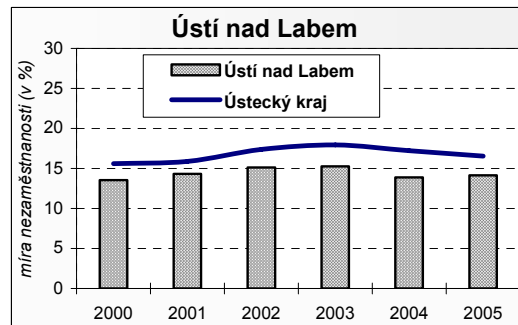
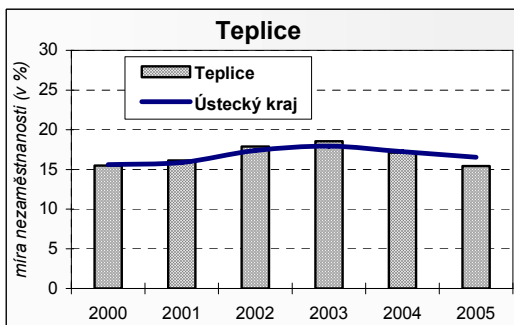
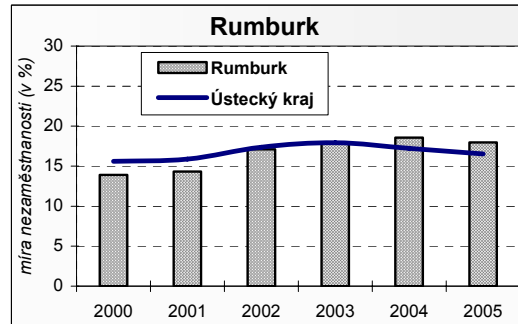
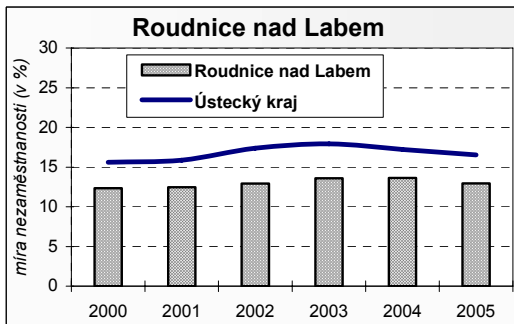
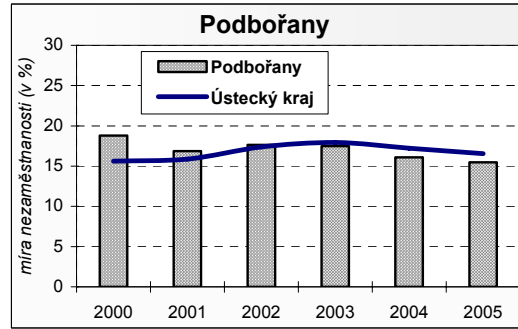
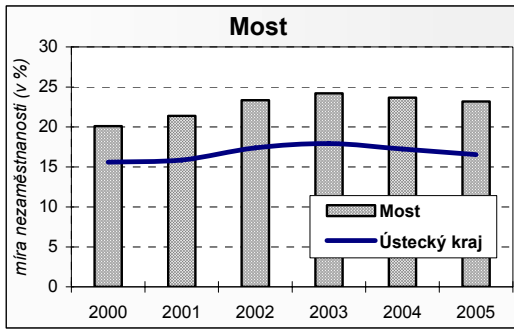
Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých šestnácti správních obvodech Ústeckého kraje v letech 2000 až 2005 a porovnání s krajským průměrem názorně zachycují následující grafy.

Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP v letech 2000-2005 (stav k 31. 12.)

Míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP v letech 2000-2005 (stav k 31. 12.)

dokončení

BYDLENÍ

Údaje o stavu a kvalitě **domovního a bytového fondu** jsou zjišťovány především při **sčítání lidu, domů a bytů**.

V Ústeckém kraji bylo ke dni 1. 3. 2001 evidováno celkem 124 567 domů, z nichž bylo 105 241 **trvale obydlených**. Oproti poslednímu sčítání v roce 1991 se počet trvale obydlených domů zvýšil o 4,1 %. Nejvyšší nárůst počtu trvale obydlených domů zaznamenal správní obvod Chomutov (7,5 %), naopak ve správním obvodu Podbořany byl zjištěn dokonce 2,3% úbytek trvale obydlených domů. Průměrné stáří trvale obydlených domů v Ústeckém kraji je 55,9 let, přičemž nejstarší výstavbu nacházíme ve správním obvodu Rumburk (65,4 let) a nejnovější domovní fond je ve správním obvodu Most (40,5 let).

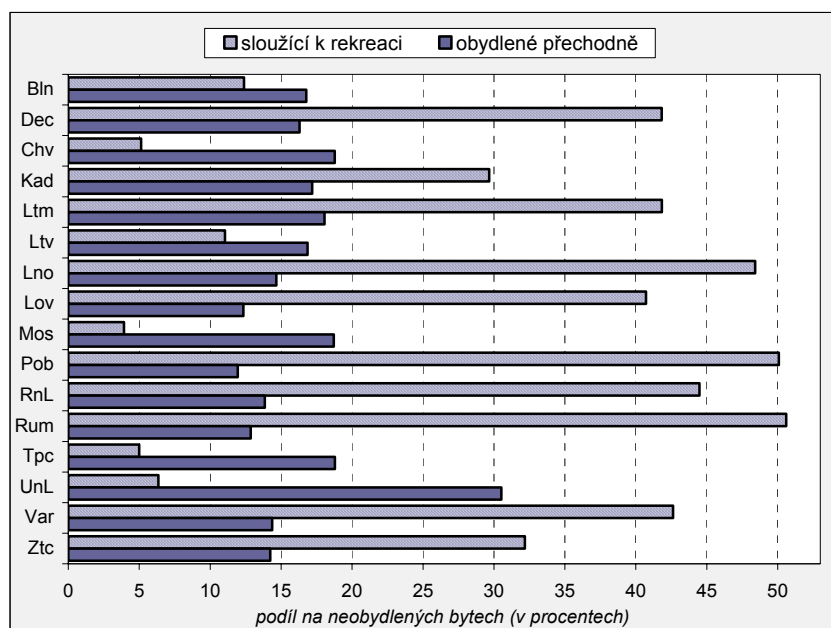
Počet **neobydlených domů** v kraji se mezi posledními dvěma sčítáními zvýšil o 7,6 % na současných 19 326. Nejvyšší procentní nárůst byl zaznamenán v obvodu Varnsdorf (88,0 %). V pěti správních obvodech ovšem došlo ke snížení počtu neobydlených domů. K tomu největšímu došlo v obvodu Chomutov (-44,1 %). Z celkového počtu neobydlených domů v kraji slouží 51,9 % k rekreaci, nejvíce ve správním obvodu Děčín (76,9 %).

Ke dni 1. 3. 2001 bylo v Ústeckém kraji sečteno celkem 358 491 **bytů**, z toho bylo téměř 90 % **trvale obydlených**. Proti poslednímu sčítání se počty bytů

zvýšily, u trvale obydlených bytů to bylo o 4 %, u neobydlených o 2,7 %. Největší procentní nárůst počtu trvale obydlených bytů mezi roky 1991 a 2001 byl evidován ve správním obvodu Rumburk a Chomutov (7 %), naopak pouze 1% nárůst byl zaznamenán v obvodu Louny. Přírůstek **neobydlených bytů** v kraji jako celku byl kladný, ale v 5 správních obvodech došlo ke snížení počtu bytů, které nejsou trvale obydleny. Jsou to ty samé obvody, které vykázaly i snížení počtu neobydlených domů. Ve správním obvodu Chomutov byl zaznamenán 44,4% úbytek těchto bytů, v absolutních číslech se jedná o snížení počtu neobydlených bytů o 1 723. V obvodu Varnsdorf došlo ve sledovaném období ke zvýšení počtu neobydlených bytů o více než 100 %, což představuje v tomto případě 521 bytů.

Z celkového počtu 36 563 neobydlených bytů v kraji slouží 28,1 % **k rekreaci** a 17,5 % bytů je **obydleno přechodně**. Nejvíce bytů sloužících k rekreaci (podíl přesahuje 40 % všech neobydlených bytů v SO ORP) se nachází ve správních obvodech, které leží převážně v oblasti Pooohří (Podbořany, Louny), Polabí a Českého středohoří (Roudnice nad Labem, Litoměřice, Lovosice) a rovněž na Děčínsku a Rumbursku (oblast Labské pískovce, národní park České Švýcarsko, chráněná krajinná oblast Lužické hory). Byty **obydlené přechodně** mají největší zastoupení ve správním obvodu Ústí nad Labem (30,5 %).

Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti ve správních obvodech ORP v roce 2001

Tab. 3.4.8 Trvale obydlené domy, trvale obydlené a neobydlené byty podle správních obvodů ORP

Zdroj: SLDB 2001

	Trvale obydlené domy			Neobydlené domy celkem	Trvale obydlené byty		Neobydlené byty	
	celkem	z toho rodinné domy (%)	průměrné stáří domu (roky)		celkem	z toho v rodinných domech (%)	celkem	z toho sloužící k rekreaci (%)
Ústecký kraj	105 241	78,4	55,9	19 326	321 928	30,1	36 563	28,1
v tom SO ORP:								
Bílina	2 495	76,1	56,8	287	8 356	26,7	638	12,4
Děčín	10 875	77,2	62,5	1 797	30 661	34,2	3 381	41,8
Chomutov	7 611	73,1	49,5	611	32 386	20,4	2 162	5,1
Kadaň	4 618	75,1	52,9	915	16 589	23,3	1 588	29,7
Litoměřice	8 844	82,6	57,4	2 072	21 652	39,1	2 969	41,8
Litvínov	4 184	65,5	53,1	438	16 327	19,3	1 394	11,0
Louny	8 524	88,8	56,2	3 057	16 270	50,8	3 793	48,4
Lovosice	5 653	89,5	53,0	1 536	9 986	56,3	1 847	40,7
Most	4 369	57,2	40,5	399	31 583	8,9	1 913	3,9
Podbořany	3 303	87,5	51,4	1 135	5 815	52,9	1 348	50,1
Roudnice nad Labem	7 202	92,6	51,8	1 967	11 362	64,6	2 412	44,5
Rumburk	5 945	83,6	65,4	1 307	11 680	49,5	1 828	50,6
Teplice	12 974	73,4	59,1	1 172	43 420	28,2	4 884	5,0
Ústí nad Labem	11 281	70,6	54,9	846	47 534	20,8	3 669	6,4
Varnsdorf	3 280	82,7	64,9	656	7 724	43,0	1 037	42,6
Žatec	4 083	78,9	54,2	1 131	10 583	33,9	1 700	32,2

Z hlediska vlastnictví byly v Ústeckém kraji podle výsledků sčítání v roce 2001 nejvíce zastoupeny nájemní byty (37,1 %), následují byty ve vlastním domě (25,0 %), byty členů stavebních bytových družstev (17,0 %) a byty v osobním vlastnictví (12,9 %). Jednotlivé správní obvody vykazují značné rozdíly ve struktuře trvale obydlených bytů podle druhu vlastnictví, a to ve všech zkoumaných kategoriích. V obvodu Most je pouze necelých 8 % bytů, které se nacházejí ve vlastním domě, ale téměř 22 % bytů v osobním vlastnictví, zatímco v obvodu Roudnice nad Labem je ve vlastním domě nadpoloviční většina trvale obydlených bytů,

Tab. 3.4.9 Vybrané charakteristiky bytového fondu podle správních obvodů ORP

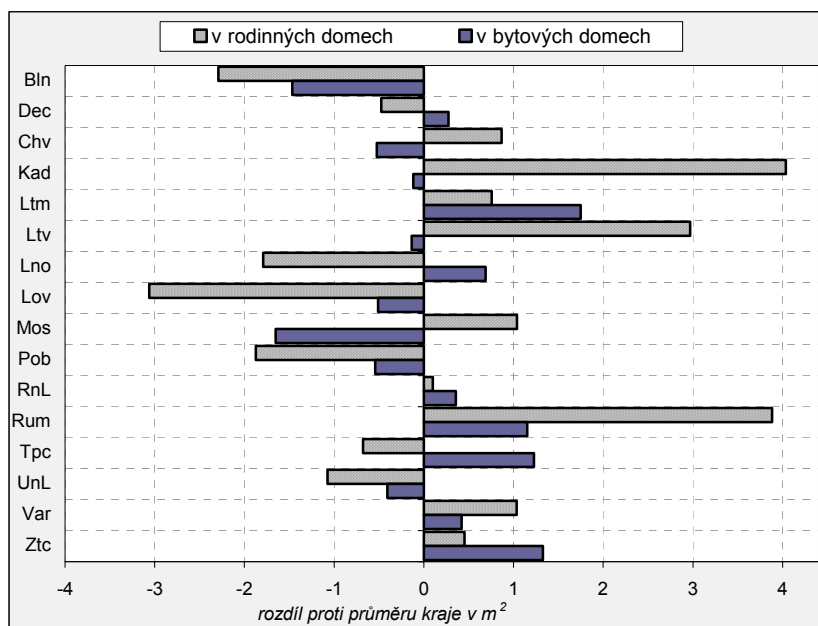
Zdroj: SLDB 2001

	Trvale obydlené byty	z toho právní důvod užívání bytu (%)		Obytná plocha v m ² na 1 byt	Počet obytných místností (8 m ² a více) na 1 byt	Trvale obydlené byty vybavené (%)				
		byt ve vlastním domě nebo v osob. vlastnictví	byt nájemní			vodovodem	připojením na plyn ze sítě	koupelnou nebo sprchovým koutem v bytě	splachovacím záchodem v bytě	ústředním nebo etážovým topením
Ústecký kraj	321 928	37,9	37,1	46,5	2,6	98,7	66,9	95,3	93,9	84,1
v tom SO ORP:										
Bílina	8 356	47,4	35,6	44,0	2,5	99,0	74,5	96,1	95,0	86,2
Děčín	30 661	36,0	39,5	47,5	2,6	98,9	51,3	92,9	91,8	76,2
Chomutov	32 386	20,5	55,6	43,9	2,5	99,4	88,4	97,7	96,9	91,7
Kadaň	16 589	26,2	55,8	45,7	2,6	98,7	75,2	96,9	96,1	91,5
Litoměřice	21 652	41,9	35,1	50,1	2,8	97,8	45,6	94,7	93,6	83,8
Litvínov	16 327	33,5	47,7	44,4	2,6	99,0	76,3	96,7	95,9	84,8
Louny	16 270	58,9	20,2	51,0	2,7	97,9	60,2	94,3	92,7	76,7
Lovosice	9 986	56,1	27,6	51,1	2,8	98,1	65,2	94,5	93,4	80,3
Most	31 583	29,5	39,1	40,0	2,5	99,6	79,0	98,9	98,9	96,7
Podbořany	5 815	59,7	27,5	50,9	2,8	97,1	47,2	94,1	92,6	77,2
Roudnice nad Labem	11 362	58,7	21,2	55,1	2,9	97,4	49,8	93,8	91,7	77,5
Rumburk	11 680	42,5	34,7	53,9	2,8	97,5	33,3	89,2	82,0	70,6
Teplice	43 420	27,0	37,0	46,8	2,6	99,1	74,6	94,8	92,5	80,7
Ústí nad Labem	47 534	47,3	25,3	43,7	2,5	98,9	67,8	95,6	94,8	86,9
Varnsdorf	7 724	48,0	32,2	50,3	2,7	98,4	59,5	90,1	85,2	78,3
Žatec	10 583	36,2	43,5	48,5	2,6	98,5	67,6	96,0	94,9	79,3

ale v osobním vlastnictví pouze 4,4 %. Tato situace odráží skutečnost, že zatímco na Roudnicku dosahuje podíl rodinných domů nejvyšší hodnoty v rámci kraje, naopak na Mostecku s dřívější mohutnou výstavbou sídlišť a likvidací původní zástavby z důvodů postupující těžební činnosti se jedná o hodnotu nejnižší.

Mezi další srovnatelné charakteristiky úrovně obydlených bytů v rámci jednotlivých regionů kraje patří **průměrná obytná plocha jednoho bytu**. Celokrajská hodnota v roce 2001 činila 46,5 m², přičemž zásadní rozdíl ve velikosti bytů se odvíjí od typu domu, ve kterém se byt nachází. Zatímco v rodinných domcích za kraj jako celek měly byty v průměru velikost 63,4 m², u bytových domů se jednalo pouze o 39,2 m². Rozdíly v průměrné velikosti bytu v rodinném domku oproti celokrajské hodnotě nabývaly záporných hodnot v 7 z celkových 16 správních obvodů kraje, z toho nejvíce na Lovosicku, Bílinsku

Srovnání obytné plochy bytu s průměrem kraje ve správních obvodech ORP v roce 2001 (v m²)

a Podbořansku. Nejvýrazněji převyšovala krajský průměr rozloha bytů v rodinných domcích na Kadaňsku a Rumbursku. U bytových domů nejsou odchylky od průměru za kraj již tak výrazné, pohybují se v rozmezí od -1,7 procentního bodu na Mostecku až po +1,7 procentního bodu na Litoměřicku.

Z hlediska **počtu pokojů** je v kraji nejvíce bytů třípokojových (34,7 %) a naopak nejméně jsou zastoupeny byty s jednou obytnou místností (14,7 %). Mezi jednotlivými správními obvody je největší rozdíl v zastoupení čtyř a vícepokojových bytů. V obvodu Roudnice nad Labem je každý čtvrtý trvale obydlený byt této velikosti, zatímco ve správním obvodu Bílina je teprve každý desátý byt více než třípokojový.

Kromě nárůstu plošné výměry bytů došlo v desetiletí uplynulém od minulého sčítání rovněž ke zlepšení **technického vybavení trvale obydlených bytů**. V průměru v kraji bylo k datu sčítání 89,2 % všech trvale obydlených bytů I. kategorie, bytů druhé kategorie bylo 7,0 % a byty III. a IV. kategorie jsou v kraji zastoupeny ve 2,8 %. Nejvyšší podíl bytů III. a IV. kategorie se nachází ve správním obvodu Rumburk (9,0 %), kde je také v kraji nejstarší zástavba. Díky budování a napojování obcí na kanalizační a vodovodní sítě většina SO ORP vykazuje hodnoty podílu **vybavenosti vodovodem** blízké 100 %. Nejnižší (mezi 97 a 98 %) se tyto podíly pohybují v obvodech s vyšším počtem menších obcí (např. Litoměřicko, Lounsko, Roudnicko), zatímco u obvodů s velkým centrem se tento podíl pohybuje nad 99 % (např. SO ORP Most, Teplice, Chomutov). Do zlepšení technického vybavení trvale obydlených bytů se promítá rovněž postupující **plynofikace** obcí a tím rostoucí podíl trvale obydlených bytů připojených na plyn ze sítě, zde však jsou patrné velké rozdíly mezi vysoce plynofikovaným regionem Chomutovska (88,4 %) a nejméně (33,3 %) u obvodu Rumburk. Opět platí, že hlavně v SO ORP s velkým počtem menších obcí postupuje plynofikace daleko pomalejším tempem.

Při přípravě posledního sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 byl naplněn **Registr sčítacích obvodů a budov** právě údaji o všech budovách s přidělenými popisnými nebo evidenčními čísly a na základě proběhlého sčítání pak byly údaje aktualizovány. V období po sčítání jsou údaje průběžně aktualizovány z různých zdrojů (statistické výkaznictví přes stavební úřady, spolupráce s katastrálními úřady, šetření na obcích). Na základě takto vedené evidence měl ke konci roku 2005 Ústecký kraj 125,7 tisíc budov s byty a 54,6 tisíc budov bez bytů.

ŠKOLSTVÍ, ZDRAVOTNICTVÍ, SOCIÁLNÍ PÉČE, KRIMINALITA A VOLBY

Vzdělání je považováno za významný zdroj ekonomické prosperity a udržitelného rozvoje společnosti. Český vzdělávací systém se postupně mění, neboť musí reagovat na nové společenské trendy, proměny životního stylu, nové modely rodiny a jiné faktory, a to vše se odráží i ve statistických ukazatelích. Od roku 2001 s reformou státní správy a samosprávy, tedy zřizovatelských kompetencí, došlo v rámci racionalizačních opatření, která vycházejí z filozofie dlouhodobého záměru rozvoje vzdělávání a výchovně vzdělávací soustavy školství, k výrazným změnám i v celém Ústeckém kraji.

Předškolního vzdělávání, které je ve vzdělávacím systému ČR zajišťováno především mateřskými školami (MŠ), se účastní i přes nepovinnou docházku velké procento dětí. Ačkoli jsou zařízení předškolního vzdělávání určena pro děti ve věku 3 až 5 let, s možností odsunu nástupu dětí do základní školy zůstává v mateřské škole nemalý podíl dětí i po dovršení šestého roku věku. Přesto, hlavně kvůli nízké porodnosti, klesal v posledních letech počet dětí navštěvujících mateřské školy. V Ústeckém kraji se jednalo od roku 2000 do roku 2004 o pokles o 350 dětí, tj. o 1,6 %. Tato skutečnost se odrazila v celokrajském měřítku jak v postupném snižování počtu tříd v mateřských školách (o 3,9 % oproti roku 2000), tak i na počtu pedagogů (o 2,9 %).

Průměrně tak v Ústeckém kraji **jednu třídu MŠ** navštěvovalo ve školním roce 2004/2005 23 dětí, z toho v průměru nejméně v obvodu Chomutov s 21 dětmi a nejvíce v ústeckém obvodu s 25 dětmi. Jeden pedagog mateřské školy se věnoval v průměru 12 až 13 dětem, tyto počty byly vykázány i ve všech správních obvodech kraje.

V přepočtu na 1 000 obyvatel byl ve školním roce 2004/2005 zaznamenán nejvyšší počet žáků mateřských škol (zhruba 30 dětí na 1 000 obyvatel) na Litoměřicku, Chomutovsku a Roudnicku, naopak nejméně (23 dětí na 1 000 obyvatel) ve správním obvodu Litvínov. V absolutních hodnotách nejvíce vzrostl počet dětí v mateřských školách na Ústecku (o 7 %). Opačný trend zaznamenali na Teplicku a Mostecku (pokles téměř o 7 %).

Tab. 3.4.10 Žáci mateřských a základních škol podle správních obvodů ORP

	Mateřské školy		Základní školy (1.-5. ročník)		Základní školy (1.-9. ročník)	
	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005
Ústecký kraj	22 422	22 072	3 817	2 641	82 614	73 863
v tom SO ORP:						
Bílina	532	526	-	-	2 098	1 945
Děčín	2 163	2 160	655	371	7 501	6 907
Chomutov	2 499	2 416	61	64	9 191	7 728
Kadaň	1 337	1 276	92	66	4 718	4 129
Litoměřice	1 741	1 746	325	89	5 921	5 452
Litvínov	894	932	46	-	4 036	3 436
Louny	1 117	1 115	222	158	4 258	3 717
Lovosice	806	776	467	413	2 105	1 956
Most	1 963	1 816	24	-	8 845	7 435
Podbořany	478	464	66	22	1 514	1 499
Roudnice nad Labem	899	904	218	235	2 742	2 460
Rumburk	898	898	381	253	3 243	3 112
Teplice	2 816	2 605	194	32	10 487	9 595
Ústí nad Labem	2 994	3 203	271	312	11 727	10 685
Varnsdorf	591	573	604	451	1 535	1 483
Žatec	694	662	191	175	2 693	2 324

Demografický vývoj v posledních letech významně ovlivnil rozmístění školských zařízení v kraji. Došlo například k rušení základních škol v některých malých obcích, což se odrazilo ve snížení vybavenosti obcí základní školou v Ústeckém kraji z původních 77,4 % v roce 2000 na 69,8 % v roce 2004. Pokles počtu **základních škol** (o 27 škol, tj. o 10 % oproti roku 2000) a tříd na základních školách (o 352 tříd, tj. o 9 %) odpovídá zhruba snížení počtu nastupujících prvňáčků (celkový pokles v posledních letech o 9 927 žáků, tj. o 11 %).

V průměru měla jedna základní škola v letech 2000 až 2004 311 žáků. Tradičně nejvíce dětí připadá na jednu školu v obvodech s relativně nízkým počtem obcí, které se vyznačují vysokou koncentrací

obyvatelstva (Mostecko, Chomutovsko, Bílinsko, Teplicko, Ústecko), tedy na školy s průměrně 16 až 20 třídami. Naopak ve většině ostatních správních obvodů, které měly v průměru školy s 9 až 10 třídami, je počet žáků na jednu školu nižší. Ve školním roce 2004/2005 se jednalo o zhruba 200 žáků na školu. Z toho je patrné, že počet žáků v jedné třídě je ve všech správních obvodech kraje zhruba stejný (průměrně 22 žáků).

Poněkud rozdílnou situaci ve správních obvodech je však možno sledovat u základních škol, které poskytují vzdělání pouze na **prvním stupni (1.–5. třída)**. Zatímco tento typ škol ve školním roce 2000/2001 chyběl pouze na Bílinsku, o čtyři roky později se tento stupeň základní školy nevyskytoval už i na Litvínovsku a Mostecku. To opět souvisí s vývojem porodnosti ve společnosti a také s migrací mladých lidí do měst resp. jejich blízkosti, neboť tento typ škol je typický právě pro malé obce. Nejvyšší počet těchto škol se udržel na Děčínsku (10 škol) a se sedmi školami následují správní obvody Louny a Lovosice. Jedná se tedy právě o obvody s relativně roztržštěnou sídelní strukturou, resp. relativně nižší koncentrací obyvatelstva do velkých měst. Celkově v kraji navštěvovalo základní školy s prvním stupněm pouze 3,5 % žáků z jejich celkového počtu. Ve většině obvodů s tímto typem školy se ve školním roce 2004/2005 pohyboval počet žáků ve třídě mezi 11 až 18 žáky, vymyká se pouze obvod Varnsdorf s 22 žáky.

Střední stupeň školství patří k nejvíce se rozvíjející a měnící se oblasti celé vzdělávací soustavy České republiky. V 90. letech minulého století začal do oblasti středního školství pronikat i soukromý sektor a pomohl zde vytvořit konkurenční prostředí, tedy skutečnost, na kterou musely zareagovat i veřejné školy. Střední školy nabízejí pro absolventy základních škol studium ukončené závěrečnou či maturitní zkouškou a nástavbové studium pro absolventy učebních oborů jak v denním studiu, tak i v ostatních formách studia (večerní, dálkové, externí).

Z územního hlediska lze konstatovat, že nejvíce středních škol různého typu je soustředěno do obvodů se sídlem bývalého okresního města (14 až 22 středních škol). Z těchto celkem sedmi obvodů tvoří výjimku pouze SO ORP Louny s pouze osmi středními školami.

Všeobecné vzdělávání zajišťují na středoškolské úrovni **gymnázia**. Tyto střední školy v současné době mají dvojí podobu, čtyřletá a víceletá (osmiletá a šestiletá). Na rozdíl od ostatních typů středních škol jsou gymnázia zastoupena ve všech správních obvodech bez výjimky. Celokrajská hodnota jedenácti studentů gymnázia na 1 000 obyvatel byla ve školním roce 2004/2005 překročena nejvíce na Kadaňsku (o pět žáků) a také na Bílinsku a Teplicku (shodně o čtyři žáky). Nejvyšší podíl studentů gymnázií z celkového počtu studentů středních škol v kraji je na Teplicku (17,9 %) a na Ústecku (13,7 %). Průměrná krajská obsazenost třídy gymnázia (27 studentů) byla typická pro většinu správních obvodů kraje.

Tab. 3.4.11 Studenti středních škol podle správních obvodů ORP

	Střední odborná učiliště		Gymnázia		Střední odborné školy	
	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005	2000/2001	2004/2005
Ústecký kraj	15 862	16 624	8 477	8 954	17 382	18 735
v tom SO ORP:						
Bílina	-	-	257	310	-	-
Děčín	1 407	1 307	724	709	1 941	1 886
Chomutov	2 252	2 264	672	672	1 568	1 475
Kadaň	409	525	553	720	624	749
Litoměřice	1 327	1 530	521	533	1 270	1 506
Litvínov	994	1 002	329	350	441	541
Louny	443	419	339	336	494	474
Lovosice	426	283	333	316	261	151
Most	1 943	2 091	618	682	2 566	2 694
Podbořany	570	667	216	198	-	-
Roudnice nad Labem	562	879	348	354	453	804
Rumburk	326	360	404	424	688	717
Teplice	1 821	1 851	1 411	1 605	2 164	2 195
Ústí nad Labem	2 494	2 444	1 287	1 225	3 502	3 708
Varnsdorf	660	715	159	195	632	828
Žatec	228	287	306	325	778	1 007

Od roku 2000 se v kraji zvýšil počet studentů odborného vzdělávání na **středních odborných školách**²⁹ (+1 353 studentů, 8 %) i **středních odborných učilištích**³⁰ (+762 učňů, 5 %). Nárůst lze vysvětlit především rostoucí potřebou dosažení vyššího vzdělání, tudíž zvýšeným zájmem o obory ukončené maturitní zkouškou (4-5 let) než o 2-3leté obory středních odborných učilišť, které jsou zakončeny pouze závěrečnou zkouškou. Celkový počet studentů na těchto školách byl tak více než dvojnásobný ve srovnání s počtem studentů na gymnáziích. Pouze **Bílina** a **Podbořany**, **nedisponují žádnou střední odbornou školou** nebo **středním odborným učilištěm**. Jedná se shodou okolností o správní obvody, které mají v kraji jeden z nejvyšších podílů obyvatel s pouze základním vzděláním (vč. nedokončeného a bez vzdělání – viz kapitola 3.2). Nejvíce těchto škol naopak působí na Ústecku (10 SOŠ) a Teplicku (9 SOŠ). Z územního pohledu je největší koncentrace žáků na jednu třídu SOŠ na Chomutovsku (29 žáků), nejmenší pak na Litvínovsku (21 žáků). Ve většině zbývajících správních obvodů se průměrná obsazenost třídy pohybuje mezi 25 až 27 žáky. Ačkoliv byl počet **učilišť** (SOU, OU, U) ve školním roce 2004/2005 v kraji o více než třetinu nižší oproti počtu SOŠ, počtem žáků zaostával jen o zhruba 11 %.

Školy vyššího odborného studia³¹ (11 škol) se nalézaly celkem v osmi správních obvodech kraje. A to opět s výjimkou Lounska především v obvodech se sídlem bývalých okresních měst a navíc jedna VOŠ působí rovněž v obvodu Roudnice nad Labem a v obvodu Varnsdorf. Ve školním roce 2004/2005 tak v 67 studijních skupinách v kraji studovalo 1 544 studentů, kterým předávalo své znalosti a zkušenosti celkem 197 učitelů.

Údaje za oblast **zdravotnictví** byly převzaty především z materiálů Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky. **Sít' zdravotnických zařízení** Ústeckého kraje ke konci roku 2005 tvořilo v oblasti ústavní péče především 20 nemocnic a 13 odborných léčebných ústavů (z toho 6 léčeben dlouhodobě nemocných), dále 274 ostatních zdravotnických zařízení a 185 lékáren a výdejen. Z celkového krajského počtu 2 726 lékařů pracovalo téměř 98 % v nestátních zařízeních. Na zdravotní péči v kraji se dále podílelo 7 739 pracovníků s odbornou zdravotnickou způsobilostí.

Tab. 3.4.12 Praktičtí lékaři v roce 2005³⁾

Zdroj: ÚZIS

	Praktičtí lékaři pro dospělé		Praktičtí lékaři pro děti a dorost		Praktičtí zubní lékaři		Praktičtí ženská lékaři	
	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře	lékaři vč. smluvních	registrovaní pacienti na 1 lékaře ¹⁾
Ústecký kraj	364	1 735	170	1 027	384	2 480	105	3 403
v tom SO ORP:								
Bílina	12	1 566	5	903	7	2 673	*	3 533
Děčín	32	1 765	16	1 066	40	2 218	10	3 202
Chomutov	31	1 990	17	1 007	35	2 650	9	3 900
Kadaň	17	1 863	10	975	19	2 611	7	2 488
Litoměřice	30	1 604	13	899	31	2 347	*	3 221
Litvínov	21	1 670	9	952	21	2 247	5	3 313
Louny	19	1 760	9	1 028	15	2 650	*	3 888
Lovosice	11	1 891	5	1 045	13	2 334	*	3 464
Most	33	1 594	17	971	35	2 706	9	3 208
Podbořany	8	1 576	4	867	5	2 529	*	2 900
Roudnice nad Labem	12	1 909	6	1 163	15	2 009	*	3 826
Rumburk	16	1 669	7	1 027	14	2 939	4	3 440
Teplice	45	1 749	23	1 030	48	2 673	*	3 897
Ústí nad Labem	52	1 868	19	1 279	59	2 416	18	3 540
Varnsdorf	8	1 804	4	894	10	2 159	4	2 420
Žatec	18	1 218	6	962	17	2 451	*	3 236

³⁾ přepočtený počet (součet úvazků)

¹⁾ část žen je registrována i u ženských lékařů - specialistů

* zařízení nedala souhlas k publikování údajů

²⁹ Střední odborná škola - SOŠ

³⁰ Střední odborné učiliště – SOU; odborné učiliště – OU; učiliště - U

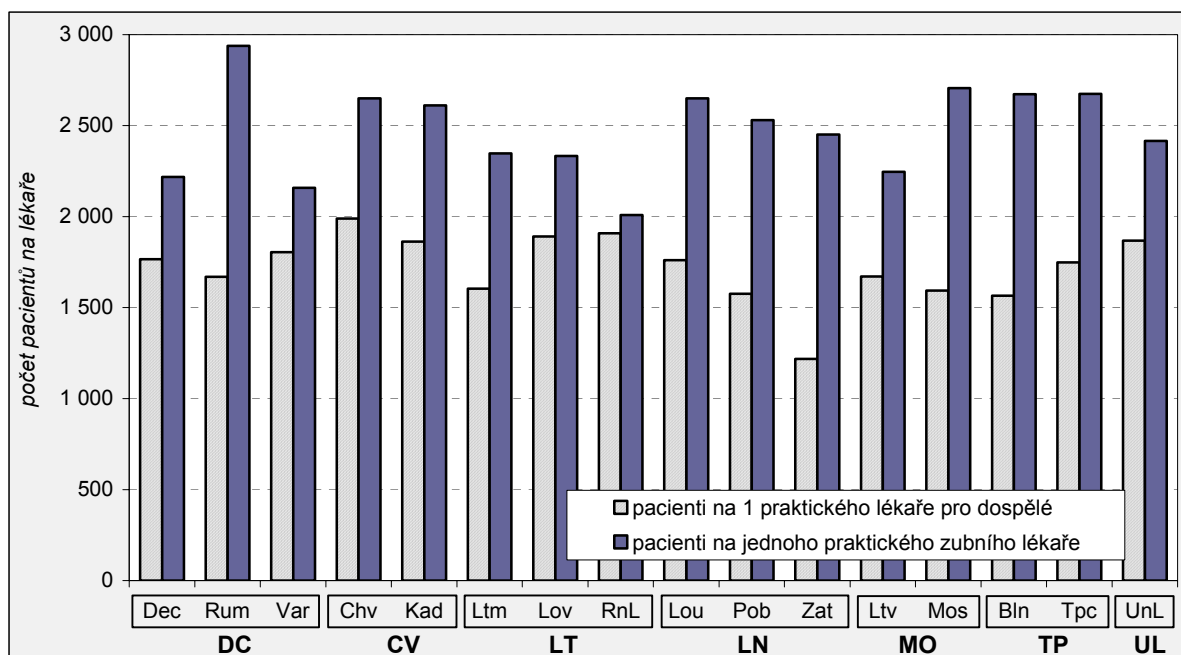
³¹ Vyšší odborná škola - VOŠ

Ambulantní péče v Ústeckém kraji byla v roce 2005 soustředěna především do 1 397 samostatných ordinací lékařů. V Ústeckém kraji ordinovalo v uvedeném roce celkem 364 **praktických lékařů pro dospělé** (přepočtený počet) a každodenní průměr vyšetření či ošetření tak činil 49 pacientů. Dostupnost lékařské péče, reprezentovaná počtem registrovaných pacientů na 1 lékaře, představovala v průměru 1 735 osob. Více pacientů připadalo na 1 lékaře ve většině správních obvodů, z toho nejvíce na Chomutovsku a Roudnicku. Naopak relativně nejlépe, tedy s výrazně nižším počtem registrovaných pacientů na 1 lékaře, se mohl pochlubit správní obvod Žatec.

Poněkud příznivější situace než u dospělých nastala u **praktických lékařů pro děti a dorost**, neboť při celkovém počtu 170 těchto lékařů v kraji, kteří ošetřili v průměru denně 33 dětských pacientů, připadlo na 1 dětského a dorostového lékaře 1 027 pacientů. U tohoto ukazatele nebyly již takové rozdíly mezi jednotlivými správními obvody, nejhorší stav dětského lékařství v tzv. první linii, tedy nejvíce dětských pacientů na lékaře, byl vykázan na Ústecku (1 279 dětí), naopak nejpříznivější údaje vycházely za správní obvod Podbořany (867 dětí na lékaře).

Ačkoliv nejvyšší počet ze všech praktických lékařů v kraji připadal na **praktické zubní lékaře** (384 lékařů), bylo v průměru ošetřeno nejméně pacientů (17 osob) denně. Vysoký byl však počet registrovaných pacientů na 1 stomatologa (2 480 osob) za kraj jako celek, přičemž v polovině správních obvodů kraje se jednalo o údaj ještě vyšší.

Registrovaní pacienti na 1 lékaře v SO ORP Ústeckého kraje v roce 2005

Nejméně praktických lékařů se specializuje na oblast gynekologie (105). Denně ošetřili v průměru 36 pacientek a u jednoho gynekologa bylo průměrně zaregistrováno nejvíce pacientů, a to 3 403. Situace v jednotlivých regionech kraje je však rozdílná. Nejvíce registrovaných žen na 1 gynekologa připadá na Chomutovsku (3 900 žen), nejméně na Varnsdorfsku (2 420 žen na 1 ženského lékaře).

V oblasti **sociální péče** zaznamenává Ústecký kraj v posledních letech mírný nárůst počtu některých druhů zařízení. Počty ústavů sociální péče a dětských domovů se ovšem v období let 2000 až 2004 snížily a to i v případě počtu lůžek. U ostatních druhů zařízení došlo ke zvýšení jejich počtu, nejvíce přibýlo domů s pečovatelskou službou (+6 objektů) a bylo tak získáno dalších 228 bytových jednotek v těchto domech.

Na úrovni správních obvodů s rozšířenou působností jsou za oblast sociální péče k dispozici pouze počty zařízení, které tuto péči poskytují a jejich kapacity. Dále je třeba mít na mysli, že rozmístění těchto zařízení v kraji není rovnoměrné a slouží i obyvatelstvu jiných správních obvodů.

Z územního pohledu ne všechny správní obvody kraje mají k dispozici **domovy důchodců**, v roce 2004 nebylo toto zařízení k dispozici ve správních obvodech Bílina a Varnsdorf. Naopak nejvíce, a to pět, jich měli

k dispozici senioři ve správním obvodu s rozšířenou působností Ústí nad Labem. Za nimi následují správní obvody Kadaň a Rumburk, oba shodně mají na svém území čtyři domovy důchodců. Z celkového počtu 4 132 míst v domovech důchodců připadalo v roce 2004 více než 15 % shodně na správní obvody Teplice a Ústí nad Labem.

Stále rostoucímu zájmu se těší **domy s pečovatelskou službou**, další zařízení sociální péče. Na rozdíl od roku 2000 nechybělo toto zařízení v roce 2004 v žádném správním obvodu ORP kraje. V několika správních obvodech tato zařízení sice zanikla (proti roku 2000 SO ORP Bílina –1, Děčín –2 a Louny –1), ale v mnoha dalších naopak byly zřízeny, jako např. na Chomutovsku a Litvínovsku, kde původně nebyl v roce 2000 žádný. Nárůst bytů v těchto zařízeních v roce 2004 tak byl zaznamenán ve 12 z celkových 16 správních obvodů kraje, z toho nejvíce na Kadaňsku (+64,7 % proti roku 2000).

Tab. 3.4.13 Zařízení sociální péče podle správních obvodů ORP k 31. 12.

	Zařízení sociální péče				Místa v domovech důchodců		Byty v domech s pečovatelskou službou	
	domovy důchodců		domy s pečovatelskou službou		2000	2004	2000	2004
	2000	2004	2000	2004				
Ústecký kraj	32	35	70	76	4 047	4 132	2 279	2 507
v tom SO ORP:								
Bílina	-	-	2	1	-	-	69	65
Děčín	2	2	7	5	187	187	350	318
Chomutov	2	2	-	1	363	385	-	9
Kadaň	4	4	2	3	341	342	51	84
Litoměřice	-	1	10	11	-	19	202	232
Litvínov	2	3	-	1	314	324	-	24
Louny	1	1	10	9	156	156	126	118
Lovosice	3	3	3	4	301	301	57	80
Most	2	2	3	3	332	212	289	289
Podbořany	2	2	3	4	177	177	74	83
Roudnice nad Labem	1	2	3	4	149	273	40	48
Rumburk	4	4	6	6	410	403	133	188
Teplice	3	3	12	12	626	634	505	506
Ústí nad Labem	5	5	2	4	601	629	103	133
Varnsdorf	-	-	3	3	-	-	88	128
Žatec	1	1	4	5	90	90	192	202

Na celkovém objemu 3,3 miliard Kč **vyplacených dávek státní sociální podpory** v Ústeckém kraji se v roce 2005 téměř třetinou podílely přídavky na děti a více než třetinou rodičovský příspěvek (od roku 2000 zvýšení podílu o pětinu). Významný podíl (18,4 %) tvořil ještě sociální příplatek a 11,1 % bylo čerpáno na příspěvek na bydlení.

Tab. 3.4.14 Vyplacené dávky státní sociální podpory v roce 2005¹⁾

v tis. Kč

	Celkem	z toho dávky				
		přídavek na dítě	sociální příplatek	příspěvek na bydlení	rodičovský příspěvek	pěstounská péče
Ústecký kraj	3 270 762	1 027 683	602 561	361 469	1 116 037	43 804
v tom okresy:						
Děčín	541 981	171 027	98 125	58 317	184 427	10 597
Chomutov	529 132	166 671	101 509	63 391	170 655	9 081
Litoměřice	401 179	132 993	63 874	29 997	152 457	5 262
Louny	333 680	108 411	59 167	32 507	116 855	4 914
Most	507 991	151 564	106 222	74 482	154 868	4 368
Teplice	504 555	154 382	92 184	59 712	173 920	5 644
Ústí nad Labem	452 244	142 634	81 480	43 062	162 856	3 937

¹⁾ včetně zpětně vyplacených dávek

Údaje o dávkách tohoto určení jsou k dispozici pouze za okresy kraje, největší podíly celkového objemu dávek sociální podpory byly v roce 2005 vyplaceny především v těch okresech Ústeckého kraje, které byly postiženy velkou nezaměstnaností. To se odráží zejména na vysokých podílech vyplacených dávek u sociálního příplatku a příspěvku na bydlení.

Ačkoli je počátek nového století charakterizován nejprve poklesem a následnou stagnací v absolutní výši počtu zjištěné **kriminality**, tato tendence nemusí nutně souviset se změnou rozsahu skutečné kriminality (např. může souviset se změnou jednání obyvatelstva pokud se týče oznamování deliktů, intenzitou práce policie při vyhledávání trestné činnosti).

V přepočtu zjištěné **trestné činnosti na tisíc faktických obyvatel**³² patří Ústecký kraj od roku 2002 mezi nejzatíženější kraje a je tedy regionem, kde jsou obyvatelé nejvíce vystaveni kriminalitě. Jak vyplývá z územního srovnání, mezi nejrizikovější obvody z hlediska kriminality v kraji se řadí Ústí nad Labem, Teplice a Most s nejvyššími podíly zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel. Na této nepříznivé situaci se značnou měrou podílí ekonomicko-sociální poměry, životní úroveň obyvatelstva a další faktory bezprostředně související s kriminalitou.

Tab. 3.4.15 Kriminalita v roce 2005^{*)}

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel ¹⁾				Podíl pachatelů (%)		Hmotná škoda na 1 trestný čin (Kč)
	celkem	násilné a mravnostní	majetkové	hospodářské	recidivistů	mladistvých	
Ústecký kraj	39,3	2,8	24,0	5,8	29,9	3,3	162 019
v tom SO ORP:							
Bílina	42,4	4,9	27,2	5,0	14,6	5,1	15 507
Děčín	30,4	2,7	18,4	4,3	43,1	3,7	33 415
Chomutov	40,8	3,7	24,0	5,2	34,6	2,8	39 150
Kadaň	30,0	1,7	16,7	4,9	36,4	1,7	63 028
Litoměřice	35,1	3,4	21,4	4,4	22,4	3,0	39 071
Litvínov	42,6	5,5	21,3	10,2	31,6	3,6	25 837
Louny	31,6	2,4	20,7	3,8	24,5	4,9	75 424
Lovosice	34,8	3,5	22,2	2,9	21,5	3,5	27 658
Most	45,0	4,9	28,9	5,4	24,2	3,7	41 278
Podbořany	24,8	2,0	13,3	2,6	22,5	10,7	58 016
Roudnice nad Labem	36,4	3,8	23,1	3,0	21,8	2,7	29 690
Rumburk	32,7	3,4	16,0	6,6	43,8	6,0	30 408
Teplice	50,1	4,1	31,9	7,9	16,8	2,4	772 431
Ústí nad Labem	46,4	3,0	29,1	7,6	41,9	2,5	59 907
Varnsdorf	34,1	2,8	19,5	5,8	39,4	6,1	24 014
Žatec	29,8	2,0	18,9	3,9	21,8	3,6	38 301

^{*)} sumarizace za správní obvody z dat služeben PČR

¹⁾ odhad počtu skutečně přítomného obyvatelstva (nejen bydlící osoby)

Přestože značná část zjištěných trestných činů je každoročně evidována v kategorii tzv. obecné kriminality³³ (kolem 80 %), na způsobených škodách se podílí především hospodářská kriminalita³⁴. Týká se jí více než desetina případů celkové kriminality. Nejvyšší podíl ze všech trestných činů v kraji připadá na majetkovou kriminalitu (téměř 2/3 z celkové trestné činnosti), a to především na prosté krádeže (přibližně 39 % z celkového počtu případů v kraji), které jsou následovány kategorií krádeže vloupáním (téměř pětina z celkové kriminality).

Počet zjištěných trestných činů **násilné a mravnostní kriminality**, opět v přepočtu na tisíc faktických obyvatel obvodu, dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 2005 ve správním obvodu Litvínov (5,5 případů). Vysoký byl rovněž tento údaj na Bílinsku a Mostecku (shodně 4,9 případů). Tomu odpovídaly i nejvyšší podíly této kriminality na celkové kriminalitě ve jmenovaných obvodech.

Pokud jde o **majetkové trestné činy**, jejich nejvyšší podíl na celkové kriminalitě v obvodu byl v roce 2005 zaznamenán na Lounsku (65,6 %), následuje opět Mostecko (64,2 %) a Bílinsko (64,1 %). Při přepočtu na 1 000 faktických obyvatel se od průměru kraje (24 případů) nejvíce odlišovala situace v negativním smyslu ve správním obvodu Teplice (o 7,9 případů více), v pozitivním smyslu pak v obvodu Podbořany (o 10,7 případů méně).

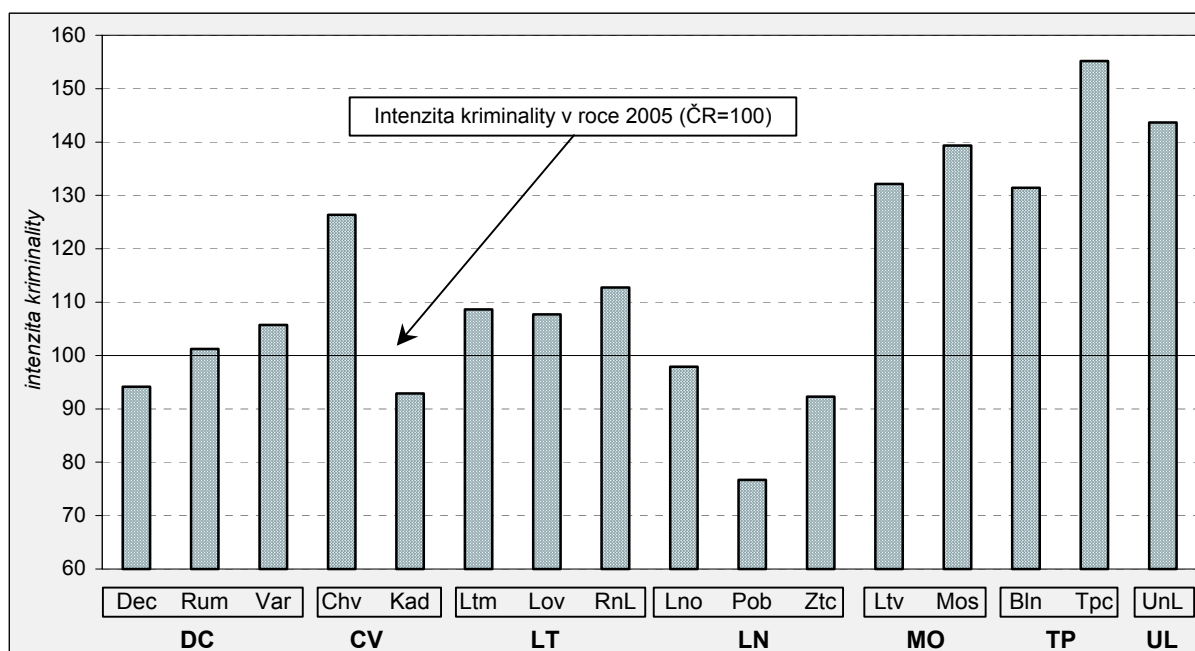
³² Počet faktických (přítomných) obyvatel, vypočtený na základě dat SLDB 2001, zahrnuje nejen počet bydlících obyvatel, ale i obyvatel dojíždějících za prací či do škol.

³³ Obecná kriminalita zahrnuje násilné trestné činy, mravnostní trestné činy, majetkové trestné činy, podvody a zpronevěry, ostatní majetkové a ostatní kriminální trestné činy.

³⁴ Hospodářská kriminalita zahrnuje především trestné činy v obchodních a finančních vztazích (finanční a daňové podvody aj.)

Hospodářské trestné činy byly v roce 2005 spáchány téměř z pětiny na Ústecku, následuje Teplicko se 17,5 %, naopak na Podbořansku nedosáhl podíl této trestné činnosti na celkovém počtu případů v kraji ani 1 %. Při přepočtu na tisíc faktických obyvatel však všechny obvody vysoce překročil správní obvod Litvínov s hodnotou tohoto ukazatele ve výši 10,2 případu.

Intenzita kriminality v roce 2005 podle SO ORP Ústeckého kraje

Ve **struktuře pachatelů** byl vysoký podíl recidivistů (přes 40 %) typický pro Děčínsko, Rumbursko a Ústecko. Podíl mladistvých na kriminalitě přes 10 % byl zaznamenán v roce 2005 u jediného správního obvodu, a to u Podbořan, u ostatních SO ORP se tento podíl pohyboval zhruba mezi 2 až 6 %.

Průměrná **hmotná škoda** vzniklá v důsledku spáchání 1 trestného činu představovala v roce 2005 v kraji hodnotu dosahující 162 tisíc korun, a to především v důsledku velmi vysoké částky (772,4 tisíc Kč na 1 případ), připadající na správní obvod Teplice (celková zde vzniklá škoda přesáhla 4 miliony Kč). Škody vzniklé v ostatních obvodech kraje v souhrnu činily 1,2 milionu Kč, v přepočtu na 1 případ se jednalo o částky mezi 15,5 tisíc Kč (SO ORP Bílina) až po 75,4 tisíc Kč (SO ORP Louny).

Pozitivním jevem je pracovní výkon a úspěšnost policistů Ústeckého kraje při řešení kriminality. V kraji se dlouhodobě daří **objasnit** více jak polovina zjištěných trestných činů, což jsou v rámci ČR nadprůměrné hodnoty. Podle povahy trestné činnosti se nejlépe daří objasňovat případy násilné a mravnostní kriminality, prvenství v roce 2005 náleží Děčínsku (96,4 % objasněných případů), u ostatních správních obvodů neklesla objasněnost u této kriminality v roce 2005 pod 70 %. Naopak nejhůře se objasňuje majetková trestná činnost, z toho u krádeží vloupáním byli nejuspěšnější opět policisté na Děčínsku (více jak polovina případů), u prostých krádeží pak na Ústecku (téměř polovina objasněných případů). Trvale vysoké procento objasněnosti je typické i v oblasti hospodářské kriminality (např. 95,8 % na Varnsdorfsku).

Sociální situace určitého regionu se může do jisté míry odrážet rovněž ve výsledcích, dosažených na daném území v různých druzích **voleb**. Především pak údaje o volební účasti vypovídají o ochotě občanů spolurozhodovat o dalším vývoji na různých stupních řízení společnosti. Pro posouzení meziregionálních rozdílů, především ve volební účasti, byly využity výsledky voleb do krajských zastupitelstev 2000 a 2004, voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (PSP ČR) a voleb do zastupitelstev obcí 2002 a 2006.

Jak vyplývá právě ze srovnání údajů o volební účasti, největší pozornost věnují občané volbám do **Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky**. Zatímco pro účast v těchto volbách v Ústeckém kraji v červnu 2002 byl charakteristický velice výrazný pokles proti roku 1998, při posledních volbách v červnu 2006 byla v kraji zaznamenána opět účast vyšší, a to o více než 5 procentních bodů proti roku

2002. Zatímco v roce 2002 nepřesáhla volební účast ani v jednom SO ORP 60 %, v roce 2006 tomu bylo již ve třech obvodech s nejvyšší účastí (Roudnice nad Labem, Lovosice a Litoměřice). Nejnižší zájem voličů v roce 2006 i o 4 roky dříve provázal volby do PSP ČR na Bílinsku a Kadaňsku.

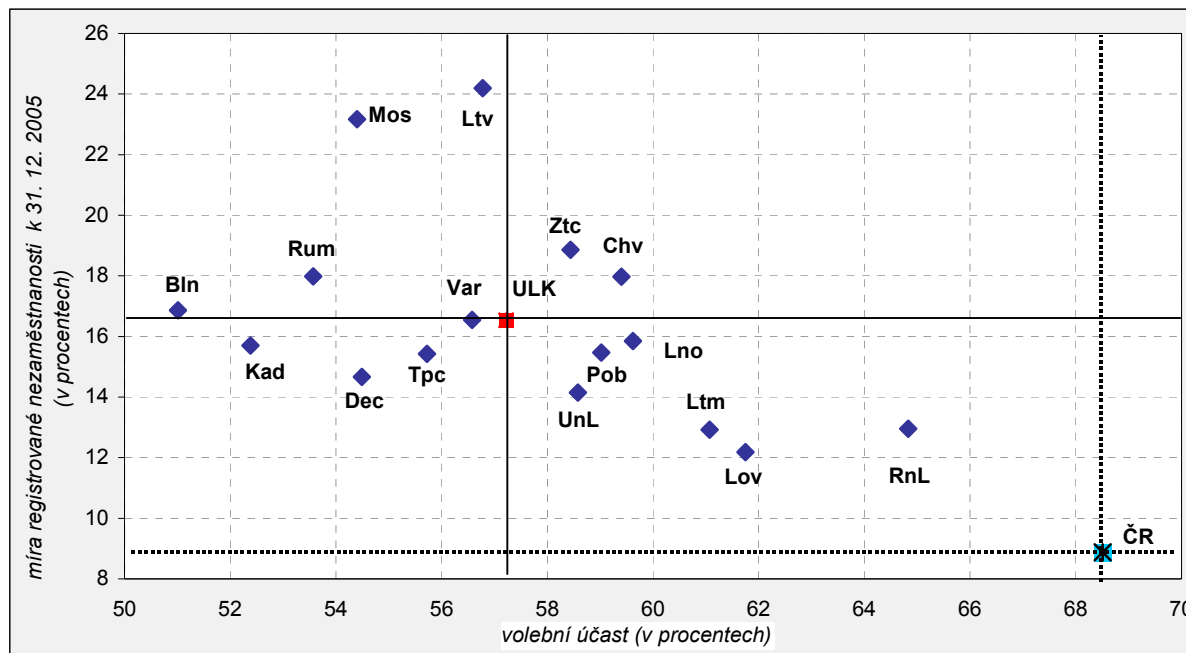
Tab. 3.4.16 Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

	Účast voličů (%)		Podíl hlasů pro vybrané volební strany z celkového počtu hlasů (%)									
	2002	2006	ODS		ČSSD		KSCM		KDU-ČSL ¹⁾		SZ	
			2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006
Ústecký kraj	51,8	57,2	24,2	34,8	29,2	35,5	25,1	16,1	7,8	2,2	2,7	6,0
v tom SO ORP:												
Bílina	47,3	51,0	19,9	28,7	29,3	39,8	30,1	19,3	5,1	1,2	2,6	4,6
Děčín	54,2	54,5	25,9	36,3	29,8	36,0	22,2	14,1	7,1	1,9	2,7	5,8
Chomutov	48,0	59,4	22,1	31,2	31,7	38,0	26,5	16,2	6,8	1,9	2,7	7,9
Kadaň	47,2	52,4	22,1	31,9	28,9	37,4	27,3	16,1	7,9	2,5	2,4	6,7
Litoměřice	54,5	61,1	24,3	37,0	26,8	31,7	24,9	16,7	10,6	2,9	2,5	5,7
Litvínov	52,7	56,8	22,4	32,5	29,8	35,3	29,2	19,1	6,4	2,0	2,8	6,5
Louny	56,2	59,6	23,8	34,0	25,6	33,3	29,0	18,9	7,2	2,4	2,3	6,0
Lovosice	58,3	61,8	22,4	32,5	29,8	34,8	24,8	17,4	8,8	3,3	2,1	5,8
Most	47,9	54,4	22,4	31,3	31,9	39,8	26,4	16,6	7,1	1,5	2,7	6,1
Podbořany	57,6	59,0	19,0	28,5	29,7	37,6	31,7	22,2	5,4	2,3	2,1	4,8
Roudnice nad Labem	58,5	64,8	26,4	38,3	24,0	30,2	24,3	16,3	10,2	3,3	2,0	5,1
Rumburk	49,3	53,6	22,9	35,1	29,3	33,7	23,6	15,7	7,4	2,9	2,3	5,2
Teplice	49,4	55,7	26,5	36,8	28,2	34,5	23,4	14,5	7,9	2,2	3,2	6,4
Ústí nad Labem	52,3	58,6	27,3	39,4	30,1	34,9	21,9	13,5	8,6	2,1	3,3	5,5
Varnsdorf	50,9	56,6	24,2	33,3	30,0	36,0	23,4	15,7	8,7	2,6	2,8	5,9
Žatec	54,2	58,4	21,3	32,1	29,0	35,6	27,6	19,5	6,8	2,1	2,2	5,5

¹⁾ V roce 2002 koalice KDU-ČSL, US-DEU

Pro vyjádření možných souvislostí lze využít například opět data z výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Následující graf názorně vystihuje nepřímou souvislost mezi údaji o **volební účasti** při volbách do PSP ČR na jaře 2006 a údajem o **míře nezaměstnanosti**. Většina správních obvodů s vysokou mírou nezaměstnanosti patří současně k obvodům s nízkou volební účastí.

Účast ve volbách do PS Parlamentu ČR 2006 a míra nezaměstnanosti ve správních obvodech ORP Ústeckého kraje (v %)

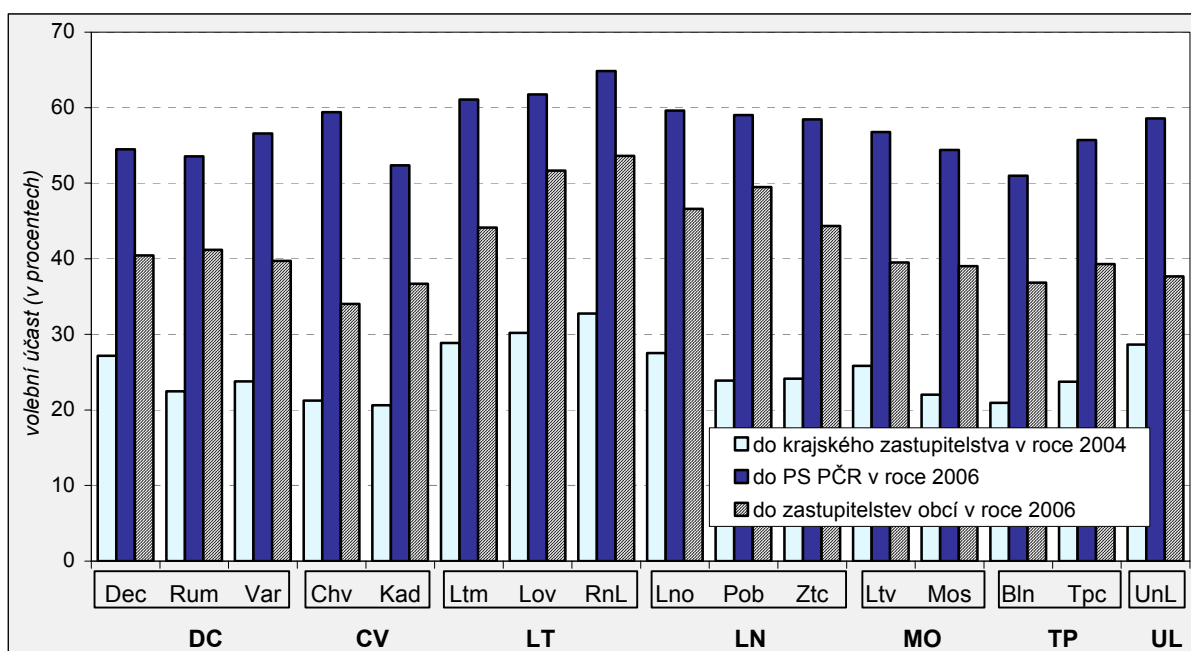
Pokud jde o rozdělení přízně voličů podle podílu hlasů jednotlivých politických stran, v obou srovnávaných letech ji celkově v kraji více získala ČSSD, avšak v roce 2006 s výrazně menším náskokem před druhou ODS. Obě jmenované strany také zaznamenaly nárůst podílu hlasů na celkovém počtu hlasů, ODS o 10,6 procentního bodu, ČSSD o 6,3 procentního bodu. Z parlamentních stran si ještě o 3,3 procentního bodu polepšila Strana zelených. Ze zbývajících parlamentních stran se sice nejvíce v Ústeckém kraji snížil

podíl hlasů u KSČM (o 9 procentních bodů), avšak KDU-ČSL vzhledem k poklesu podílu hlasů o 5,6 procentních bodů nezískala za Ústecký kraj ani jeden mandát.

Voliči při volbách do PSP ČR preferovali v roce 2006 v kraji **ODS** nejen v regionech s většími centry (Ústecko, Děčínsko, Teplicko), ale i v regionech bez větších sociálních problémů (Litoměřicko, Roudnicko). Podíl hlasů **ČSSD** převyšuje celokrajský průměr v osmi obvodech, nejvíce na Bílinsku a Mostecku. Více než pětinový podíl hlasů získala **KSČM** v červnu 2006 pouze na Podbořansku. Nízké podíly hlasů pro **KDU-ČSL** jsou odrazem nízké religiozity Ústeckého kraje jako celku, ve všech obvodech se snížily v roce 2006 zhruba na čtvrtinu až třetinu hodnoty podílu v roce 2002. Naopak sílí ekologické citění občanů kraje se promítlo do nárůstu podílu hlasů pro kandidáty **Strany zelených**, v jednotlivých obvodech se tento podíl zdvojnásobil až ztrojnásobil.

Názorné porovnání zájmu voličů o **účast v různých typech voleb** podle jednotlivých správních obvodů s rozšířenou působností v Ústeckém kraji v následujícím grafu ukazuje na nejnižší zájem o volby do zastupitelstva Ústeckého kraje, v roce 2004 si vyzvedla úřední volební obálky ve volební místnosti pouze čtvrtina oprávněných voličů kraje. Rozdíly mezi obvody v rámci kraje se pohybovaly od téměř třetiny voličů na Roudnicku, Lovosicku a Litoměřicku až po zhruba pětinu na Kadaňsku a Bílinsku, k regionům s vyšší účastí patří rovněž Ústecko, tedy region se sídlem kraje.

Účast voličů ve volbách ve správních obvodech ORP v letech 2004 a 2006 (v %)

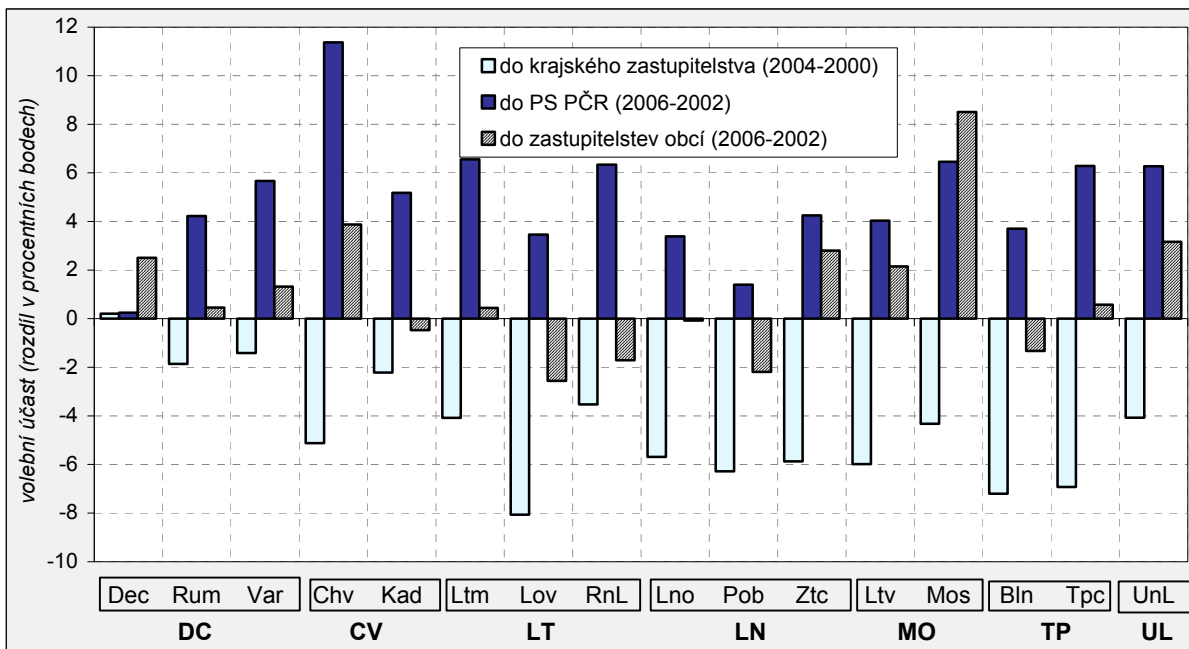
Poněkud bližší jsou občanům volby na obecní úrovni, v listopadu 2006 se jich zúčastnilo v kraji více než 40 % zapsaných voličů. Vyšší procento účasti, zhruba mezi 40 % a 50 % je typické zejména pro obvody s velkým počtem malých obcí, tedy devíti obvodů ležících na území okresů Děčín, Litoměřice a Louny. Nejmenší zájem o dění na komunální úrovni měli v roce 2006 občané na Chomutovsku.

Stejně jako účast voličů u již zmíněných dvou typů voleb je i účast na volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky nejvyšší ve správních obvodech Roudnice nad Labem, Lovosice a Litoměřice.

Pokud jde o vývoj chování občanů Ústeckého kraje ve vztahu k politickému dění, vyjádřený **změnou účasti voličů** ve volbách, dochází k poklesu zájmu voličů o **ovlivňování skladby krajského zastupitelstva**. Kromě správního obvodu Děčín se totiž ve všech ostatních obvodech snížila v těchto volbách volební účast. K největšímu poklesu došlo na Lovosicku, které však i přesto nadále patří k obvodům s nejvyšším zájmem o krajské dění (viz výše).

Naopak bez výjimky se oproti roku 2002 ve všech SO ORP kraje zvýšil zájem o účast v případě voleb do **Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky**.

Změna účasti voličů ve volbách ve správních obvodech ORP v letech 2000-2006

3.5 Životní prostředí

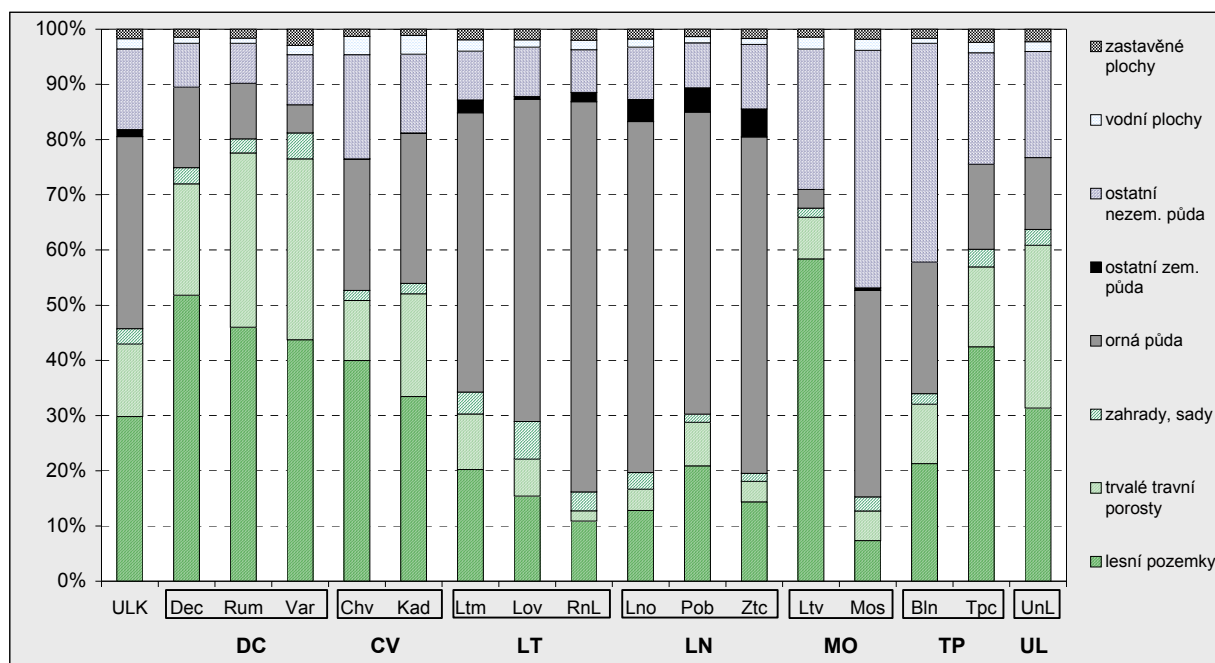
Při hodnocení rozdílů v kvalitě životního prostředí se setkáváme se značným množstvím informací, jejichž kvalita i vypovídací schopnost jsou velmi rozdílné. Podle jednoho ukazatele se může některé území jevit jako naprosto bezproblémové, ale z jiného pohledu se může jednat o území z hlediska životního prostředí ohrožené. Oblast Ústeckého kraje patří tradičně k průmyslově nejvyspělejším regionům naší republiky. Nosnými odvětvími jsou průmysl paliv a energetiky, hutnictví, chemie, sklářský průmysl a strojírenství. V kraji se těží asi dvě třetiny celkového množství hnědého uhlí v republice a polovina se zde spaluje a zpracovává. Rozsáhlá povrchová těžba uhlí, energetika a chemie jsou odvětví, která mají nepříznivý vliv na životní prostředí. Nacházejí se převážně v takzvané pánevní oblasti, což je podhorská oblast okresů Chomutov, Most, Teplice i Ústí nad Labem. Důsledky této činnosti značně ovlivňují stav životního prostředí jak ve výše jmenovaných oblastech, tak i v ostatních přilehlých regionech.

V této kapitole jsou použity převážně ukazatele s údaji za okresy Ústeckého kraje, protože údaje za správní obvody obcí s rozšířenou působností nejsou ve většině případů k dispozici, nebo se jedná o individuální data. V době přípravy publikace byly některé ukazatele životního prostředí dostupné pouze do roku 2004.

PŮDA

Charakter využití půdy má pro kvalitu životního prostředí každého regionu značný význam. Za ekologicky stabilní ekosystémy, které zajišťují biodiverzitu v daném území, posilují retenční schopnost krajiny a zároveň zlepšují krajinný ráz, jsou považovány tzv. **zelené plochy**. Mezi ně patří lesnaté porosty, trvalé travní porosty a můžeme mezi ně řadit i zahrady a ovocné sady. Proto pro zachycení vnitroregionálních rozdílů v oblasti životního prostředí jsme i v souladu se strategií udržitelného rozvoje vybrali následující ukazatele: podíl lesních pozemků, trvalých travních porostů, ale také podíl orné půdy na celkových rozlohách jednotlivých obvodů. Tato data jsou k dispozici i za správní obvody obcí s rozšířenou působností, což, jak jsme zmínili výše, je v této kapitole spíše výjimkou.

Využití půd ve správních obvodech Ústeckého kraje (k 31. 12. 2005)

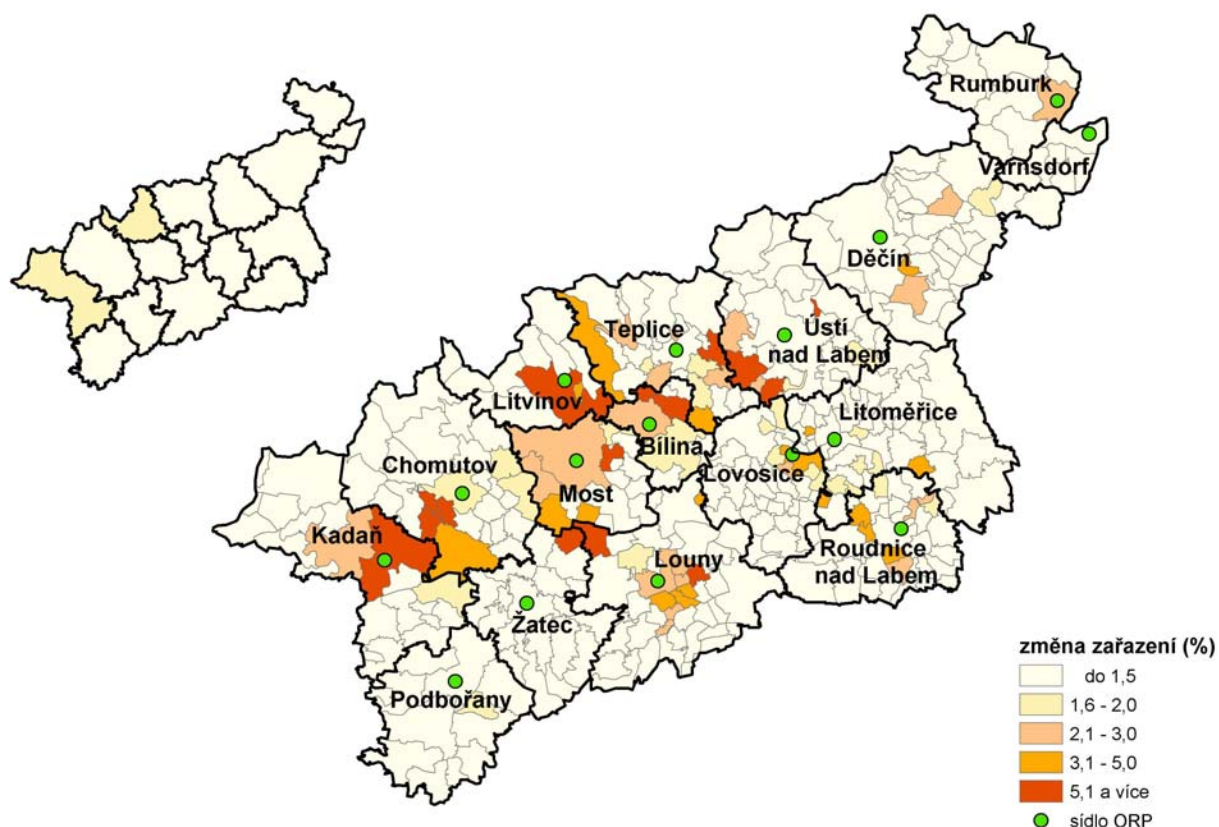
Lesní porosty pokrývají více než 50 % celkové rozlohy obvodu Litvínova a Děčína. Následovány jsou Rumburkem, Varnsdorfem a Teplicemi. Jedná se především o obvody, jejichž značná část území má horský nebo podhorský charakter. S touto skutečností souvisí i relativně vysoké podíly trvalých travních porostů. Nejvyšších hodnot dosahovaly opět Rumburk a Varnsdorf, které jsou následovány Ústím nad Labem a Děčínem. Nejvyšší podíly ekologicky stabilních ekosystémů se tak nachází ve správních obvodech okresu Děčín (ve všech třech obvodech přes 70 %) a rovněž v Litvínově, Ústí nad Labem a Teplicích.

Naopak mezi správní obvody s nejmenším podílem takových oblastí patří Most, Roudnice nad Labem, Žatec a Louny. Ovšem důvody, proč je podíl zelených ploch v těchto regionech nízký, se různí. Na Mostecku je tento podíl nízký na úkor nejen velkého podílu ostatních nezemědělských ploch, což jsou z této souvislosti hlavně území sloužící k dobývání hnědého uhlí, ale také na úkor orné půdy, která zabírá na Mostecku po tradičně zemědělských oblastech Ústeckého kraje relativně velký podíl celého území obvodu. Naopak v případě Roudnice nad Labem, Žatce i Loun je malá rozloha zelených ploch způsobena intenzivním využíváním půd pro zemědělské účely ve formě orné půdy i ostatní zemědělské půdy (jako jsou například vinice a chmelnice).

Pro účely této publikace jsme rovněž vymezili **zóny s nejdynamičtější proměnou využití půdy** mezi roky 1994 až 2005. Některé změny využití půdy mohou vést ke zvýšení stability krajiny, například zalesňování, ale naopak rozšiřování těžebních oblastí, což je v Ústeckém kraji velmi aktuální, zvyšování rozlohy orné půdy a zastavěných ploch je pro vývoj krajiny naopak destabilizující.

Jako základ jsme vzali **rozlohy druhů půd podle využití** (zemědělskou, lesní, vodní plochy, zastavěné plochy a půdu ostatní) v jednotlivých obcích kraje k 31. 12. 1994 a porovnali s rozlohami k datu 31. 12. 2005. Jednotlivé rozdíly jsme zabsolutizovali, následně sečetli a vydělili dvěma, protože přírůstek u jednoho typu využití půdy znamená úbytek u druhu jiného. Výsledek jsme porovnali s celkovou rozlohou půdy obce v roce 2005, a tím zjistili procento půdy v obci, která v průběhu námi sledovaných let změnila své využití. Na tomto místě je ovšem nutné upozornit na to, že zdrojem dat o využití půdy v jednotlivých obcích (resp. katastrech) jsou katastrální úřady a každá změna prochází poměrně složitým legislativním procesem. Proto může v některých případech docházet ke značnému opoždění.

Půda se změněným zařazením mezi lety 1994 a 2005

Při pohledu na vzniklý kartogram je zřejmé, že ve většině obcí bylo procento půdy se změněným zařazením velmi malé, nebo dokonce žádné. **Nejvíce se měnilo využití půdy v Severočeské hnědouhelné pánvi**, kde je vedle běžných změn půdy (probíhající ve všech regionech) důležitá také pokračující těžba nerostných surovin nebo naopak proces rekultivací, který může půdy ostatní změnit na jiné formy půdy. Nejintenzivnější byly tyto změny **v obcích správního obvodu Chomutov, Černovicích a Spořicích**, kde přibližně pětina

rozlohy půdy v těchto obcích změnila své využití. V absolutní hodnotě to představovalo 400 hektarů a v obou případech se jednalo o převod zemědělské půdy do půdy ostatní, ve které je zahrnuto mnoho různorodých druhů půd, počínaje státními přírodními rezervacemi a konče dobývacími prostory³⁵. Na toto území navazuje město **Kadaň**, které se výší podílu změněné půdy umístilo také ve skupině obcí s nejdynamičtější proměnou půdy. Zde se však jednalo o přechod z půdy ostatní do půdy zemědělské a zároveň se v tomto období v Kadani asi o 100 ha rozrostly lesní pozemky. Obdobný vývoj byl zaznamenán i v přilehlých obcích, kde docházelo k rozšiřování ploch zemědělské půdy na úkor půdy ostatní (Březno, Klášterec nad Ohří).

Pokračujeme-li podél hranic se SRN na sever, dalším městem, kde se významněji změnilo využití půdy, byl **Litvínov**. Zde se ovšem snížila rozloha zastavěných ploch ve prospěch ostatní půdy. V blízkých Mariánských Radčicích také došlo ke změně ve prospěch ostatní půdy, a to na úkor půdy zemědělské. V okolních velkých městech, **Mostě a Bílině**, došlo ke zmenšení plochy zemědělské půdy a naopak se zvětšila rozloha lesních pozemků. Na sever od města Bílina se v obcích Světec a Ledvice změnilo využití přibližně 10 % půdy, kdy se snížila rozloha ostatní půdy a to ve prospěch lesní a zemědělské půdy. Na jih od Mostu, na pomezí tří obvodů, Most, Žatec a Louny zaznamenaly čtyři obce úbytek zemědělské půdy ve prospěch půdy ostatní.

Na kartogramu se také zřetelně rýsuje pás obcí s významnější změnou využití půdy, který koresponduje s prostorem **kolem dálnice D8**. Tento pás vede přes pět správních obvodů počínaje **Ústím nad Labem, přes Teplice, Lovosice, Litoměřice až k Roudnici nad Labem**. Pro všechny obce v této zóně je typický nárůst půdy ostatní na úkor půdy zemědělské. Výjimku tvoří obce Modlany, Rтынě nad Bílinou (Teplice) a Řehlovice (Ústí nad Labem). V tomto prostoru došlo naopak k úbytku půdy ostatní ve prospěch především lesní a také zemědělské půdy. Při podrobném zkoumání proměny půdy v dalších obcích obvodu Ústí nad Labem (Ústí nad Labem, Libouchec, Petrovice) je zřejmé, že se stavba dálnice D8 projevila i ve využití půdy v těchto obcích, kdy opět došlo k přesunu části zemědělské a lesní půdy do půdy ostatní, ale vzhledem k velikosti těchto obcí se tato změna v podílech téměř neprojevila. Přímo ve městě Lovosice se navíc také v námi sledovaném období značně zvýšila rozloha zastavěných ploch (například nové průmyslové objekty u dálnice).

OVZDUŠÍ

Zdroje znečišťování ovzduší jsou podle zákona o ovzduší rozděleny na stacionární (velké, střední a malé, označované jako REZZO 1-3) a mobilní (REZZO 4). V celorepublikovém pohledu má Ústecký kraj největší problém právě s velkými stacionárními zdroji znečištění (REZZO 1), tedy velkými elektrárnami spalujícími hnědé uhlí, což znamená, že kraj vysoko převyšuje průměrné měrné emise SO₂ a NO_x v České republice. Naopak v oblasti znečištění ovzduší dopravou (REZZO 4) se Ústecký kraj pohybuje okolo celorepublikového průměru.

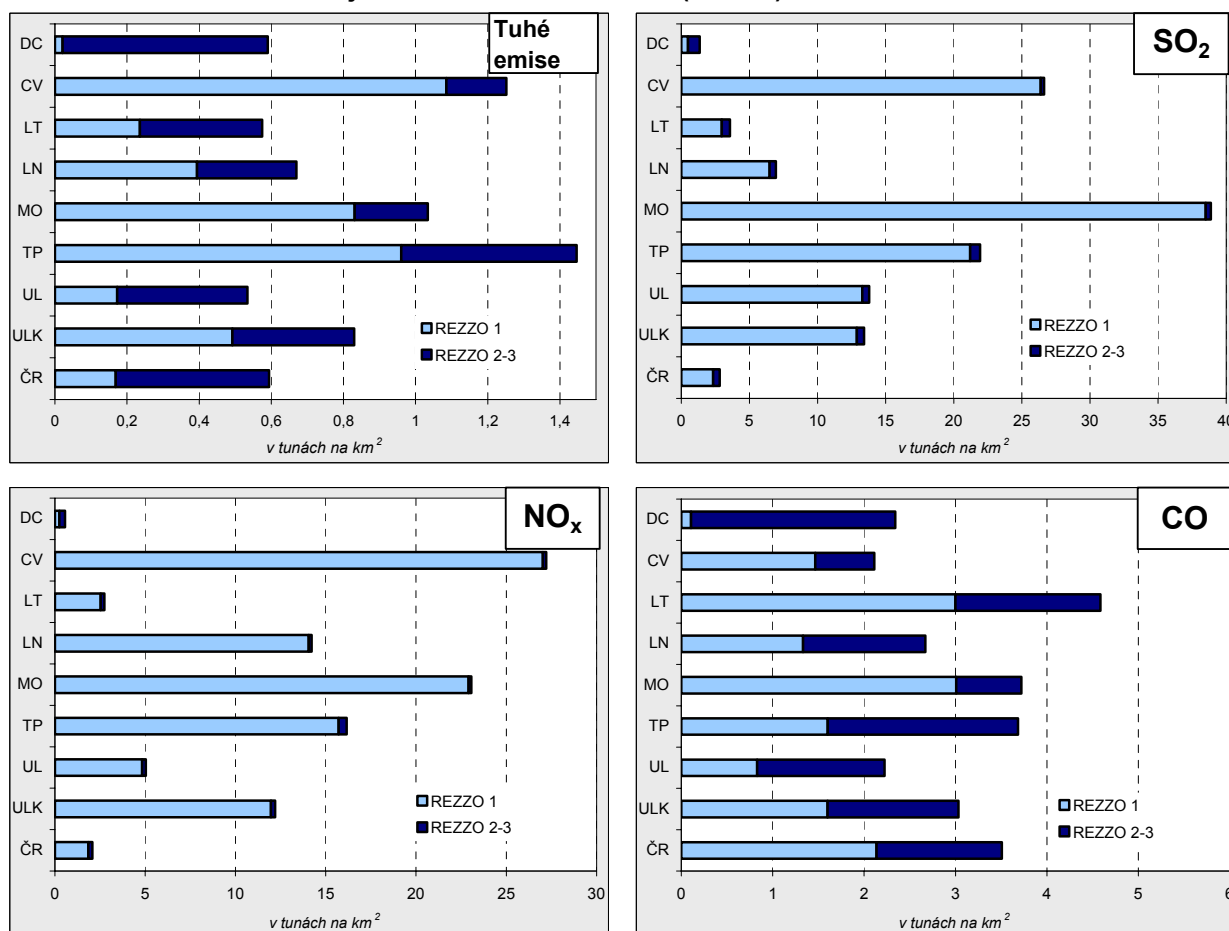
Základními znečišťujícími látkami pro hodnocení kvality ovzduší jsou tuhé emise, oxid siřičitý, oxidy dusíku, oxid uhelnatý a od roku 2002 emise těkavých organických sloučenin. Ke konci roku 1998 nabyly účinnosti legislativní změny stanovující přísnější emisní limity, takže nejvýraznější změny množství emisí znečišťujících látek byly zaznamenány ještě před začátkem námi hodnoceného období. V roce 1999 proti roku 1997 u stacionárních zdrojů klesly emise tuhých látek v Ústeckém kraji o 73 %, oxidu siřičitého o 62 %, oxidu uhelnatého o 37 % a oxidů dusíku o necelých 14 %. I přes tyto změny jsou ovšem průměrné emise v Ústeckém kraji značně vyšší než v průměru v České republice.

Ústecký kraj, jak již bylo výše zmíněno, vysoko překračuje průměrné republikové hodnoty měrných emisí (t/km²/rok) v případě SO₂ a NO_x a je tak nejhorším znečišťovatelem ze všech krajů České republiky. V Ústeckém kraji je překročen i průměr tuhých měrných emisí, i když v tomto případě jsou na tom hůře

³⁵ Do půdy ostatní patří všechny ostatní pozemky, určené jako skladištní a dílenské prostory, dále stavební místa, pokud slouží v současné době k jiným účelům a nedají se zemědělsky využít, pozemky určené k dopravě nebo k telekomunikaci, určené pro zdravotnictví, tělesnou výchovu a rekreaci pracujících, rekreační plochy u chat (nikoli soukromých) a hotelů, pozemky určené jako státní přírodní rezervace nebo jiná chráněná území, areály kulturních památek, pokud na nich není plánována zemědělská výroba nebo nejde o lesní půdu, parky, veřejné nebo soukromé okrasné zahrady, pozemky určené k dobývání nerostů a jiných surovin a k ukládání vedlejších produktů při těžbě nerostů a jiných surovin a jako stálé manipulační prostory apod. (haldy u šachet, silážní jámy, trvalé polní mlaty, tvrdé výběhy pro drůbež, skot a vepřový dobytek, mrchoviště), dále jsou to hřbitovy a pozemky, které nejde zemědělsky obdělávat (rokle, výmoly, ochranné hráze atd.) a pozemky, které neposkytují trvalý užitek z jiných důvodů, zejména plochy zarostlé křovinami nebo zanesené štěrkem nebo kamením nebo slatinou, tj. půdy zamokřené.

Hlavní město Praha a Moravskoslezský kraj. V případě CO, poslední z významných sledovaných znečišťujících látek v ovzduší, nedosahují emise v Ústeckém kraji republikového průměru. Vysoko nad průměrem se opět pohybují pouze Hlavní město Praha a Moravskoslezský kraj³⁶. Je ale zřejmé, že i mezi jednotlivými okresy Ústeckého kraje se vyskytují značné rozdíly.

Měrné emise látek znečišťujících ovzduší v roce 2004 (v t/km²)

Téměř výhradními producenty emisí SO₂ v Ústeckém kraji (96 %) jsou velké zdroje, které tak výrazně ovlivňují celkovou produkci REZZO 1-4 v kraji. Nejvíce postiženy jsou okresy Most, Chomutov a Teplice, kde se nacházejí největší zpracovatelé dobytých nerostných surovin – elektrárny, hutní a chemický průmysl. Naopak téměř bez produkce tohoto znečištění ovzduší je okres Děčín, kde jsou díky absenci velkých průmyslových znečišťovatelů emise SO₂ dokonce značně pod republikovým průměrem. V průběhu let 2000 až 2004 se emise SO₂ ve většině okresů snížily a přestože v Lounech a Mostě došlo k opačnému vývoji, v Ústeckém kraji jako celku se produkce rovněž snížila.

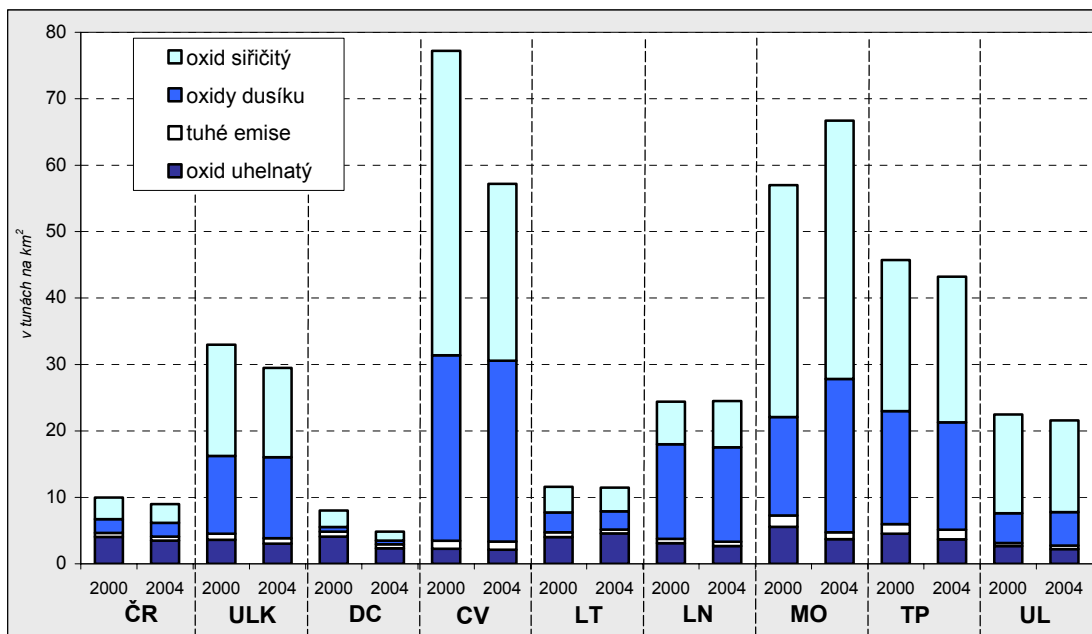
Další významnou látkou znečišťující ovzduší v Ústeckém kraji jsou NO_x. Opět kvůli přítomnosti velkých průmyslových zpracovatelů nerostných surovin jsou nejvíce postiženy okresy Most a Chomutov a naopak okres Děčín patří k regionům s velmi malou produkcí znečištění, kdy hodnoty emisí oxidů dusíku jsou opět pod průměrnými hodnotami v České republice. Druhý nejméně znečišťující okres (okres Litoměřice) však již celorepublikové průměry přesahuje. V tomto okresu je velkých producentů znečištění (chemický průmysl, papírenství apod.) již více než v okresu Děčín. Ve sledovaném období (2000-2004) se emise oxidů dusíku zvýšily stejně jako v případě SO₂ opět pouze ve dvou okresech, ovšem v případě NO_x nedošlo k celkovému poklesu emisí v Ústeckém kraji, ale naopak k více než 4% nárůstu. Důvodem byl více než 12% růst produkce NO_x v okresu Ústí nad Labem a hlavně alarmující nárůst přesahující 50 % v okresu Most (zapříčiněný hlavně velkým nárůstem produkce těchto znečišťujících látek v několika již existujících energetických podnicích).

³⁶ Zdroj znečištění: REZZO 1-4

Největší producenti **tuhých emisí** na km² byli v roce 2004 v okresech Teplice a Chomutov. V Teplicích připadalo na 1 km² 1,45 tun tuhých emisí, což je v průměru 1,45 g na m². V průběhu let 2000 až 2004 se tuhé emise ve většině okresů snížily, stejně tak i jejich celková produkce v kraji. K největšímu nárůstu v tomto období došlo v okrese Ústí nad Labem (16,8 %). Samozřejmě i v jednotlivých okresech existují území, která jsou rozdílnou měrou zasažena emisemi, avšak sledování emisí do menších celků než okresů není k dispozici. Rovněž je nutné si uvědomit, že emise znečištění na daném území se mohou výrazně lišit od naměřených imisí, které nakonec fakticky ovlivňují životní prostředí daného území.

V případě měrných emisí **CO** je největším producentem okres Litoměřice a v průběhu sledovaných let se ještě tyto emise navýšily o téměř 14 %.

Celkové měrné emise (REZZO 1-3) v letech 2000 a 2004 (v t/km²)

Pokud vezmeme v úvahu všechny měrné emise, pak největšími producenty znečištění ovzduší jsou subjekty v okrese Chomutov, Most a Teplice. Naopak pouze okres Děčín by z hlediska produkovaných emisí na km² své plochy obstál v porovnání s průměrem České republiky. Těmto hodnotám se také blíží okres Litoměřice, ale emise v tomto okrese jsou proti republikovému průměru již mírně zvýšené u všech sledovaných znečišťujících látek.

VODA

Vodu, jako další významnou složku životního prostředí, lze v oblasti zdrojů popsat především údaji o pitné vodě a v oblasti spotřeby ukazateli vztahujícími se k odpadní vodě. V roce 2002 probíhal Census veřejných

Tab. 3.5.1 Vyrobená voda a odpadní vody podle okresů za rok 2001

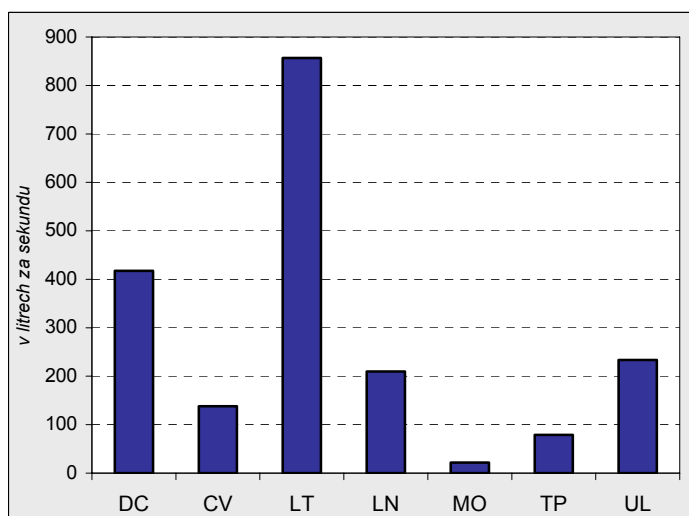
Zdroj: Cenzus veřejných vodovodů a kanalizací ČR 2002

	Voda (tis. m ³)			Specifická potřeba vody na 1 obyvatele v domácnosti na 1 den (l)	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace (tis. m ³)	Čištěné odpadní vody bez srážkových vod (tis. m ³)	Podíl čistěných odpadních vod (%)
	vyrobená pitná	fakturovaná celkem	z toho pro domácnosti				
Ústecký kraj	73 196	49 752	32 201	112	45 552	42 092	92,4
v tom okresy :							
Děčín	10 237	6 264	4 665	104	5 878	5 630	95,8
Chomutov	12 287	7 733	5 283	117	7 074	7 050	99,7
Litoměřice	9 519	6 518	3 882	102	5 075	4 159	81,9
Louny	7 355	4 774	2 860	99	4 306	4 106	95,4
Most	13 247	9 069	5 412	127	6 889	6 076	88,2
Teplice	11 274	7 438	5 013	109	7 234	7 063	97,6
Ústí nad Labem	9 276	7 956	5 086	121	9 096	8 007	88,0

vodovodů a kanalizací, který umožnil získat data za předchozí rok o vodovodech a kanalizacích až do regionální (okresní) úrovně.

Ústecký kraj patří mezi kraje s **nejlepší vybaveností vodovody pro veřejnou potřebu**. Z celkového počtu obcí 354 byl podle výše uvedeného censu zaveden vodovod do 338 obcí (rok 2001), což představuje 95,5 % všech obcí v kraji. V roce 2005 se tento podíl zvýšil až na 97,2 %, tj. na 344 obcí. V okresech Ústí nad Labem, Teplice a Most byly veřejné vodovody zavedeny ve všech obcích již v době censu. Nejmenší pokrytí vodovody bylo v roce 2001 v okrese Louny, kde bylo z celkového počtu 70 obcí bez veřejného vodovodu 8 obcí, ale v roce 2005 už to byly pouze 2 obce.

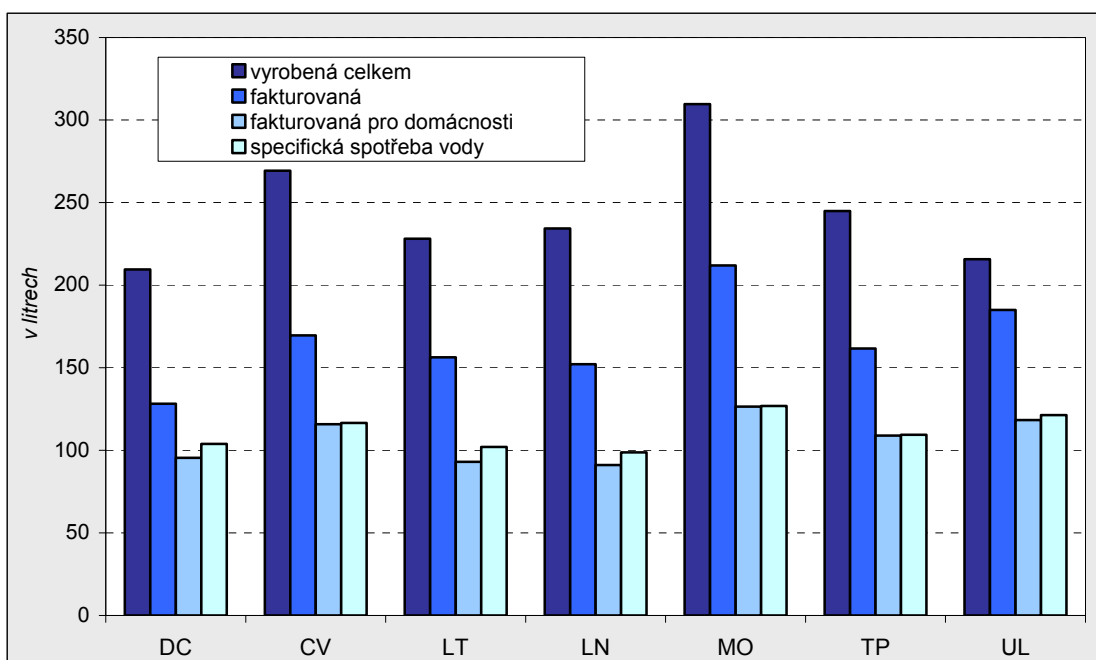
Kapacita zdrojů podzemní vody v roce 2001 (v l/s)

V roce 2001 bylo v kraji vyrobeno více než 73 milionů m³ pitné vody, ze které bylo fakturováno téměř 68 %. Nejmenší podíl nefakturované vody (převážně z důvodu ztrát ve vodní síti) byl v roce 2001 v okrese Ústí nad Labem (pouze 14 %). V ostatních okresech se tyto ztráty pohybovaly mnohem výše, přičemž největšími ztrátami trpěla vodní síť v okrese Děčín (39 %) a Chomutov (37 %).

Na domácnosti z celkového množství fakturované vody připadlo v Ústeckém kraji zhruba 32 milionů m³ pitné vody. V jednotlivých okresech byl ovšem tento podíl značně rozdílný. V Ústeckém kraji v průměru připadalo na domácnosti téměř 65 % fakturované vyrobené pitné vody. Téměř o 10 p. b. byl tento podíl překročen v okrese Děčín, kde byl tento podíl nejvyšší, zatímco v okresech Litoměřice, Louny a Most bylo v domácnostech spotřebováno pouze necelých 60 % fakturované vyrobené pitné vody. Tyto regionální rozdíly úzce souvisí hlavně s náročností místních průmyslových výroby na spotřebu vody.

Vyrobená, fakturovaná voda na obyvatele a den a specifická spotřeba vody za rok 2001

Celkové množství vyrobené vody na obyvatele a den (bez ohledu na podíl obyvatel napojených na veřejný vodovod) bylo nejvyšší v okresech Most a Chomutov, což bylo způsobeno nejen velkými ztrátami ve vodní síti, ale rovněž vysokým podílem průmyslu, který vodu rovněž spotřebovával. Voda fakturovaná pro

domácnosti na obyvatele a specifická spotřeba vody³⁷ je ve většině okresů zhruba poloviční ve vztahu k celkovému objemu vyrobené vody. Tam, kde je podíl obyvatel napojených na veřejný vodovod nižší, například v Litoměřicích, Lounech a Děčíně, tam se rozdíl mezi specifickou spotřebou vody a fakturovanou vodou pro domácnosti na obyvatele liší zhruba o 10 litrů na den.

Mezi jednotlivými regiony je rozdílná i **specifické potřeba vody na jednoho obyvatele**, kdy mezi krajními hodnotami 99 litrů v Lounech a 127 litrů v Mostě byl rozdíl téměř 30 l, což představuje zhruba jednu čtvrtinu průměrné denní potřeby vody na obyvatele v Ústeckém kraji.

Tab. 3.5.2 Vyrobená voda a odpadní vody podle velikostních skupin obcí za rok 2001

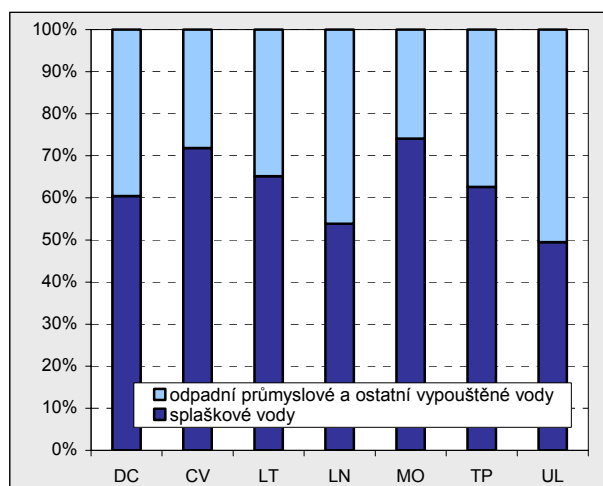
Zdroj : Cenzus veřejných vodovodů a kanalizací ČR 2002

	voda (tis. m ³)			Specifická potřeba vody na 1 obyvatele v domácnosti na 1 den	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace (tis. m ³)	Čištěné odpadní vody bez srážkových vod (tis. m ³)	Podíl čištěných odpadních vod (%)
	vyrobená pitná	fakturovaná celkem	z toho pro domácnosti				
Ústecký kraj	73 196	49 752	32 201	112	45 552	42 092	92,4
v tom velikostní skupiny obcí podle počtu obyvatel							
1-500	7 006	2 570	1 472	97	914	644	70,4
501-1 000	4 454	2 305	1 575	95	1 107	886	80,0
1 001-2 000	5 379	2 658	1 794	108	4 989	4 760	95,4
2 001-5 000	5 029	3 688	2 582	107	2 926	2 257	77,1
5 001-10 000	4 733	3 616	2 346	106	3 099	2 477	79,9
10 001-50 000	20 610	14 356	8 824	114	13 321	13 321	100,0
50 001-100 000	25 984	20 558	13 608	118	19 196	17 747	92,5
100 000 a více	-	-	-	-	-	-	-

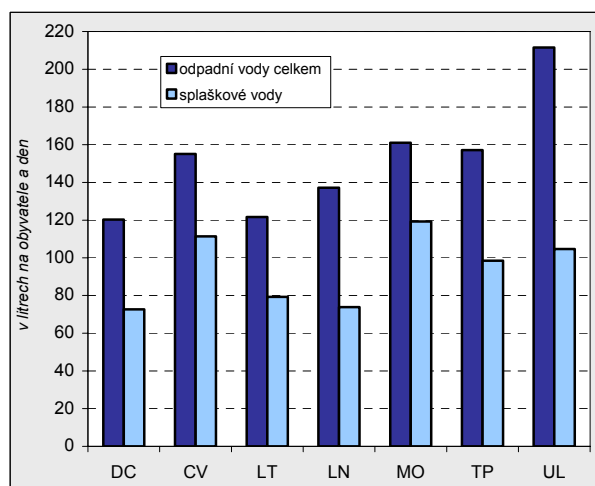
Jiný pohled na problematiku vody nabízí členění podle velikostních skupin obcí. Rozdíl mezi skupinou obcí s nejnižší a nejvyšší spotřebou vody činil 23 l na osobu a den v roce 2001.

V Ústeckém kraji bylo v roce 2001 do **kanalizace** vypuštěno více než 45 milionů m³ odpadních vod. V průměru v kraji činí podíl vypouštěných splaškových vod 62 % z celkového množství vypouštěných odpadních vod. Zbytek připadá na průmyslové odpadní vody. Situace v jednotlivých okresech je ale značně rozdílná. Nejvyšší podíl průmyslových odpadních vod byl vypuštěn do kanalizace v okrese Ústí nad Labem, kde na průmyslové odpadní vody připadalo více než 50 % vypouštěných odpadních vod, zatímco v okrese Most se o průmyslové odpadní vody jednalo pouze z jedné čtvrtiny. Nejvíce odpadních vod na jednoho obyvatele připadlo v roce 2001 na jednoho obyvatele v okrese Ústí nad Labem. Jak jsme již zmínili, v tomto okrese je důvodem vysoký podíl průmyslového odpadu. Naopak nejméně odpadních vod připadlo

Podíl zdrojů odpadních vod v roce 2001 (v %)

Odpadní vody na obyvatele a den v roce 2001 (v l)

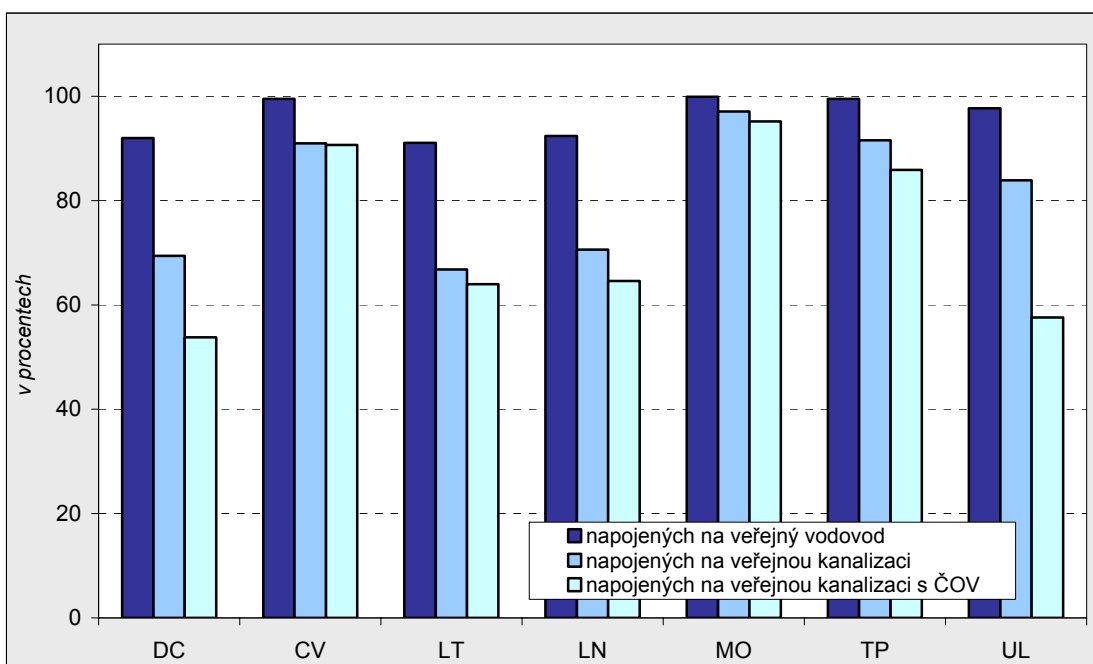

³⁷ zahrnuje pouze obyvatele napojené na veřejný vodovod

na obyvatele okresu Děčín. V případě pouze splaškových vod na obyvatele dosahovaly nejnižších hodnot okresy Louny, Litoměřice a opět Děčín.

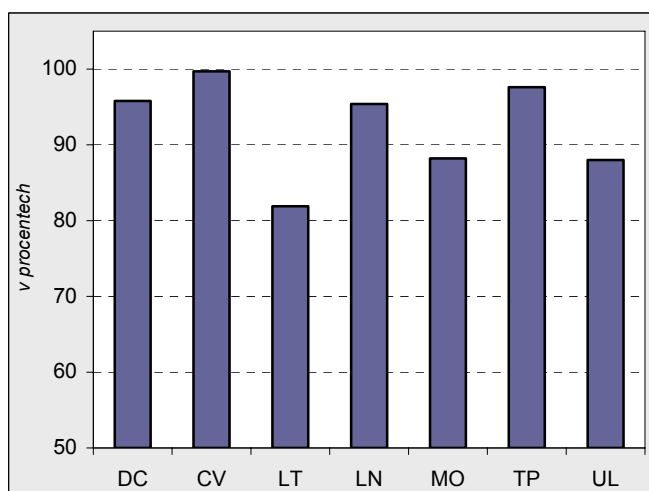
V průměru se v Ústeckém kraji v roce 2001 čistilo 92,4 % odpadních vod. V okrese Chomutov bylo dosaženo téměř 100% čištění těchto vod, vysoký podíl čištěných odpadních vod byl evidován i v okresech Teplice a Děčín. Naopak nejnižší podíl čištěných odpadních vod nacházíme v okrese Litoměřice, kde se čistilo pouze 82 % všech vypouštěných odpadních vod. Připomeňme ovšem, že takto byla situace zachycena v roce 2001, kdy se prováděl výše uvedený census. Každoročně se publikují nová data, ovšem pouze pro kraje jako celek. Z nich vyplývá, že v roce 2005 činil podíl čištěných vod v kraji již více než 99 %.

Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci, vodovod a ČOV v roce 2001 (v %)

Na veřejnou kanalizaci s čističkou odpadních vod (ČOV) bylo v roce 2001 napojeno 73 % obyvatelstva Ústeckého kraje. V roce 2005 se tento podíl významně nezvýšil, pouze o 3 p. b. Situace přímo v jednotlivých okresech byla bohužel naposledy zmapována v roce 2001. Rozdíly mezi jednotlivými regiony závisí největší měrou na úrovni urbanizace, typu sídelní struktury i typu zástavby. V okrese Most, který je jedním z nejvíce urbanizovaných regionů kraje, v té době bydlelo 95 % obyvatel v domech, které byly napojeny na ČOV.

Podíl čištěných odpadních vod v roce 2001 (%)

Naopak nejmenší podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci s ČOV nacházíme v okrese Děčín, 54 %.

Trochu jiný pohled nabízí následující tabulka, která zachycuje **vybavenost jednotlivých správních obvodů kanalizací s napojením na ČOV a plynem ze sítě**. Oproti předchozím uváděným hodnotám se jedná o značně rozdílný pohled na problematiku. V tomto případě jsou do vybavených obcí zahrnuty všechny obce, ve kterých je kanalizace či plyn alespoň v jedné části obce. Musíme si ovšem uvědomit,

že v případě některých obcí jsou její části od sebe značně vzdálené (např. bývalé samostatné obce) a tudíž nemusí mít celá obec možnost sítě využívat. Z uvedené tabulky je patrné, že mezi roky 2000 a 2005 se tato infrastrukturní vybavenost obcí ve většině obvodů s rozšířenou působností značně zlepšila.

V současné době je nejvyšší podíl obcí vybavených kanalizací s napojením na ČOV v obvodech Chomutov a Varnsdorf. Tyto dva obvody také vykázaly ve sledovaném období největší nárůst podílu obcí s tímto vybavením, i když obvod Varnsdorf je obvodem s nejnižším počtem obcí v Ústeckém kraji a nárůst podílu vybavených obcí tak v době skrývá napojení 2 obcí na ČOV, kdežto v případě Chomutova se jedná o 7 obcí.

Tab. 3.5.3 Technická infrastruktura podle správních obvodů ORP

	Podíl obcí vybavených (%)					
	kanalizací s napojením na ČOV			plynem ze sítě		
	2000	2005	rozdíl 2005-2000 (p. b.)	2000	2005	rozdíl 2005-2000 (p. b.)
Ústecký kraj	44,6	56,2	11,6	48,3	62,1	13,8
v tom SO ORP:						
Bílina	50,0	75,0	25,0	62,5	75,0	12,5
Děčín	17,6	26,5	8,8	23,5	32,4	8,8
Chomutov	60,0	88,0	28,0	68,0	68,0	0,0
Kadaň	73,7	78,9	5,3	21,1	21,1	0,0
Litoměřice	40,0	45,0	5,0	42,5	55,0	12,5
Litvínov	63,6	63,6	0,0	54,5	54,5	0,0
Louny	17,1	34,1	17,1	34,1	65,9	31,7
Lovosice	28,1	34,4	6,3	56,3	75,0	18,8
Most	66,7	66,7	0,0	73,3	80,0	6,7
Podbořany	54,5	63,6	9,1	45,5	63,6	18,2
Roudnice nad Labem	45,5	69,7	24,2	51,5	84,8	33,3
Rumburk	66,7	66,7	0,0	58,3	75,0	16,7
Teplice	73,1	76,9	3,8	76,9	80,8	3,8
Ústí nad Labem	39,1	52,2	13,0	60,9	60,9	0,0
Varnsdorf	50,0	83,3	33,3	83,3	83,3	0,0
Žatec	55,6	66,7	11,1	16,7	38,9	22,2

Na opačné straně pomyslného žebříčku stojí obvody Děčín, Louny a Lovosice, kde v roce 2005 byla na kanalizaci s ČOV napojena zhruba třetina obcí a tato situace se v průběhu let 2000 až 2005 výrazně nezměnila, pouze v obvodu Louny došlo k napojení 7 obcí. Tento vysoký podíl nenapojených obcí souvisí s velmi roztržitou sídelní strukturou, kde v těchto obvodech je mnoho malých obcí, které díky tomu, že nedosahují zákonných limitů v počtu obyvatel, nemusejí ČOV budovat či se na ně napojovat.

V roce 2005 bylo plynofikováno téměř 85 % obcí obvodu Roudnice nad Labem, což je maximum v kraji. Zásobení plynem ze sítě je značně nadprůměrné také v obvodu Varnsdorf, kde však od roku 2000 neproběhly žádné změny. Za zmínku stojí i vývoj plynofikace v obvodu Louny, kdy se počet obcí napojených na plyn ze sítě ve sledovaném období téměř zdvojnásobil. Nejnižší podíl obcí napojených na plyn ze sítě je v obvodu Kadaň (třetina krajského průměru) a v obvodu Děčín (polovina krajského průměru).

INVESTICE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Pro zlepšení životního prostředí jsou, kromě ohleduplného vztahu k němu ze strany jednotlivců, důležité také investice, které vedou ke zlepšení, či alespoň k udržení stávajícího stavu. Ústecký kraj vzhledem ke své průmyslové minulosti patří mezi kraje s vysokými investicemi na ochranu životního prostředí.

Tab. 3.5.4 Náklady na pořízené investice na ochranu životního prostředí v letech 2000-2004

v tis. Kč b. c.

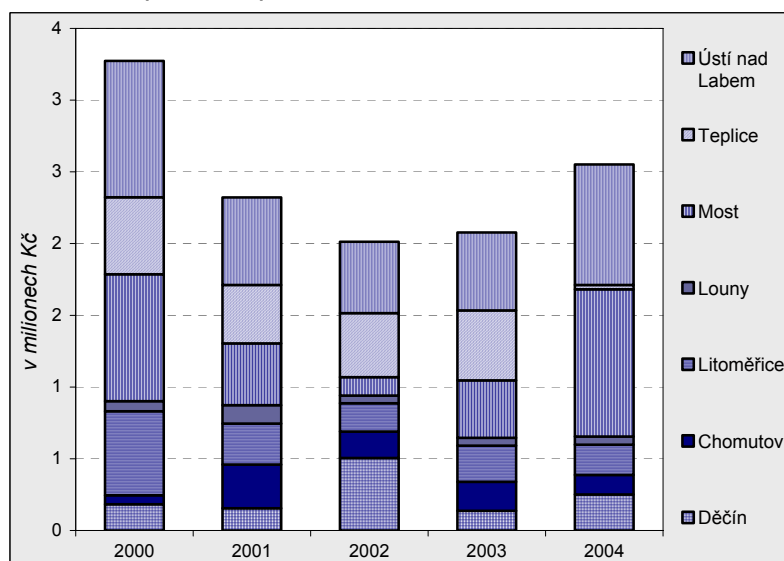
	Náklady na pořízené investice celkem	v tom			
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ostatní investice na ochranu životního prostředí
Ústecký kraj	12 236 649	6 539 098	3 689 648	731 803	1 276 100
v tom okresy :					
Děčín	1 231 498	797 214	230 090	113 887	90 307
Chomutov	889 709	263 126	191 045	50 362	385 176
Litoměřice	1 532 066	896 349	442 047	123 676	69 994
Louny	363 252	149 126	185 239	25 998	2 889
Most	2 869 930	2 129 456	622 269	69 688	48 517
Teplice	1 909 054	74 673	1 743 411	83 115	7 855
Ústí nad Labem	3 441 140	2 229 154	275 547	265 077	671 362

Náklady na investice na ochranu životního prostředí se v podnicích se sídlem v Ústeckém kraji od roku 2000 do roku 2002 snižovaly a od roku 2003 byl zaznamenán jejich nárůst, i když objem investic v Kč v roce 2004 je pouze na necelých 80 % objemu investic v roce 2000. Vzhledem k tomu, že se často jedná o velké investiční akce, je situace v jednotlivých okresech i jednotlivých letech sledovaného období značně nevyrovnaná a rozkolísaná. Proto je vhodné při porovnání vzít v úvahu objem investic za posledních pět let.

Regionální rozdělení těchto investic závisí především na charakteru minulých zátěží

životního prostředí a právě probíhajících investičních resp. rekultivačních akcí v kraji. Zároveň je nutné mít stále na paměti, že se jedná o investice, které vynaložily subjekty se sídlem zaregistrovaným na daném území. Více než 28 % veškerých investic na ochranu životního prostředí vynaložily v období 2000-2004 podniky z okresu Ústí nad Labem a téměř čtvrtina těchto prostředků byla investována firmami z okresu Most.

Investice na ochranu životního prostředí dle okresů v letech 2000-2004 (v mil. Kč)

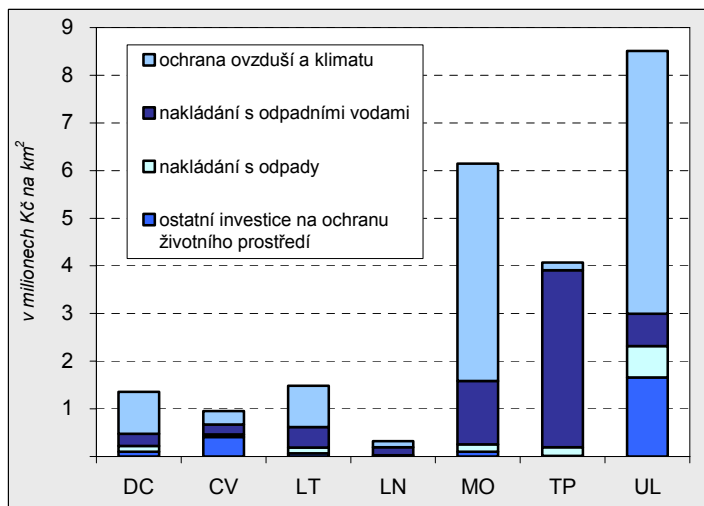

ODPADY

Dalším důležitým faktorem, který ovlivňuje kvalitu životního prostředí, jsou odpady. Vzhledem k tomu, že s rozvojem společnosti neustále narůstá množství odpadů, získávají ukazatele týkající se odpadu stále významnější roli při hodnocení kvality životního prostředí.

V roce 2005 bylo v Ústeckém kraji vyprodukováno téměř 1,5 milionu tun podnikového odpadu. Z celkového množství se jednalo z téměř 12 % o odpad nebezpečný a z více než 88 % o ostatní odpad. Co do podílu jednotlivých okresů na produkci odpadů připadá nejvyšší produkce na okres Most. V přepočtu na jednoho obyvatele tohoto okresu připadlo v roce 2005 více než 2,9 t podnikového odpadu. Na druhém místě nacházíme okres Litoměřice, jak v případě absolutního objemu produkce, tak i v produkci odpadu na jednoho obyvatele. Následuje okres Ústí nad Labem, kde bylo navíc vyprodukováno nejvíce nebezpečného odpadu v celém kraji (představoval téměř třetinu vyprodukovaného odpadu v ústeckém okresu).

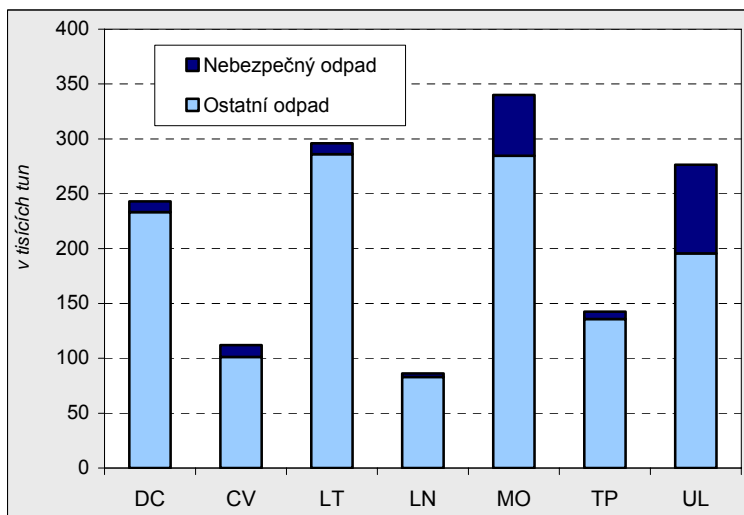
Náklady na pořízené investice na ochranu životního prostředí v letech 2000-2004 (v mil. Kč/km²)

Naopak nejméně, pouze 3 % celkového objemu bylo investováno podniky z okresu Louny a 7 % z okresu Chomutov, který je na rozdíl od Loun zasažen přímými důsledky dobývání a zpracovávání nerostných surovin. Více než polovina prostředků investovaných v kraji v průběhu let 2000 až 2004 byla vložena do oblasti ochrany ovzduší a klimatu, což souvisí především s vysokými emisemi v kraji, a téměř třetina do oblasti nakládání s odpadními vodami, ovšem situace v jednotlivých okresech se poněkud liší. Téměř polovina těchto investic v Ústeckém kraji byla investována z okresu Teplice.

V roce 2005 bylo v Ústeckém kraji podle statistického zjišťování **nakládáno s 2,4 miliony tun odpadů**, což značně převyšuje jeho produkci v kraji. Toto množství totiž kromě vyprodukovaných odpadů ve sledovaném roce zahrnuje také odpady, které byly v tomtéž roce odebrány ze skladu a dále s nimi bylo nakládáno nebo také odpady dovezené k využití nebo odstranění do kraje. V průměru je v Ústeckém kraji využíváno 16 % tohoto odpadu (např. jako palivo) nebo recyklováno, 23 % je odstraňováno a se zbytkem je nakládáno jinými způsoby (např. použití odpadu pro terénní úpravy, využití při rekultivacích skládek, kompostování, vývoz do zahraničí nebo také zůstává na skladu).

Produkce odpadů v okresech v roce 2005 (v tis. t)

CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

V krajině, která se intenzivně využívá, obhospodařuje a trvale se mění, jsou chráněná území velmi významným útočištěm řady vzácných ohrožených organismů, obvykle podmíněná pestrým geologickým podkladem a rozmanitostí prostředí.

Tab. 3.5.5 Plocha chráněných území podle okresů k 31. 12. 2005

Pramen: Agentura ochrany přírody a krajiny

v ha

	Národní parky ¹⁾	Chráněné krajinné oblasti ¹⁾	Maloplošná chráněná území			
			národní přírodní památka	národní přírodní rezervace	přírodní památka	přírodní rezervace
Ústecký kraj	7 884,4	132 442,1	110,8	784,8	757,8	1 448,9
v tom okresy :						
Děčín	7 884,4	58 838,3	40,9	92,8	56,9	512,2
Chomutov	-	-	17,8	394,8	273,1	273,5
Litoměřice	-	32 219,7	17,7	142,2	59,0	102,1
Louny	-	8 305,7	23,7	40,0	130,6	55,0
Most	-	2 550,3	9,4	94,9	5,4	91,7
Teplice	-	7 518,2	-	20,0	70,5	261,7
Ústí nad Labem	-	23 009,9	1,4	-	162,3	152,7

¹⁾ data z GIS

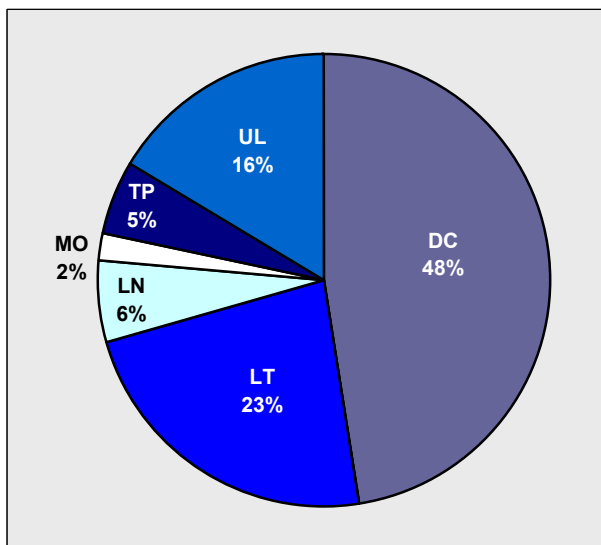
Na území Ústeckého kraje, v okrese Děčín, se rozkládá jeden ze čtyř národních parků v České republice. Jedná se o **Národní park České Švýcarsko**, který byl národním parkem vyhlášen v roce 2000 a zaujímá rozlohu 79 km². Navazuje na Národní park Saské Švýcarsko, který se rozprostírá na území SRN a byl zřízen o deset let dříve.

Pětina celkové rozlohy kraje je vyhlášena chráněnými krajinnými oblastmi, které zasahují do všech okresů s výjimkou Chomutova. Jsou to Labské pískovce o rozloze 245 km², které se nacházejí na území okresů Děčín a Ústí nad Labem. Chráněná krajinná oblast České středohoří o rozloze 1 063 km² zasahuje na území okresů Most, Teplice, Ústí nad Labem, Děčín, Litoměřice, Louny a Česká Lípa z kraje Libereckého. Chráněná krajinná oblast Kokořínsko leží převážně na území Středočeského a Libereckého kraje a zčásti zasahuje do okresu Litoměřice. Chráněná krajinná oblast Lužické hory leží zčásti v kraji Libereckém a zčásti na území okresu Děčín. Celkově se chráněné krajinné oblasti rozkládají na téměř 65 % území okresu Děčín, 56 % území okresu Ústí nad Labem a 31 % okresu Litoměřice.

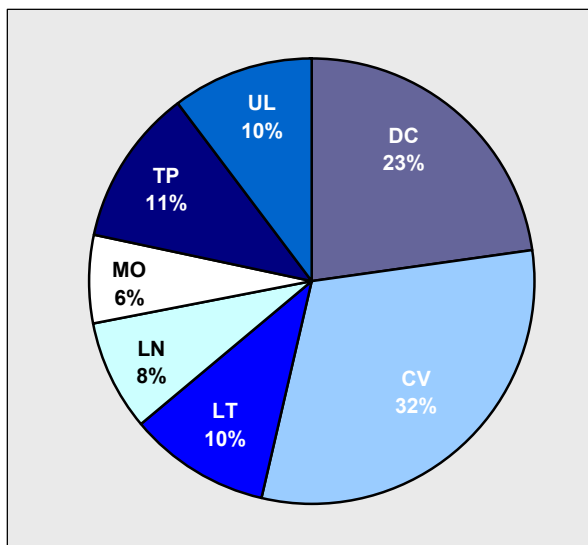
Dalším typem ochrany území jsou **maloplošná chráněná území**. Mezi roky 2001 a 2005 vzrostl jejich celkový počet v kraji o 12 (na 140) a celková rozloha těchto území stoupla o téměř 5 % (141 ha). Nejvíce

maloplošných chráněných území se nachází v okrese Děčín (35), následuje okres Chomutov (26), naopak nejméně území tohoto typu najdeme v okrese Most (9).

Podíl okresů na celkové rozloze velkoplošných chráněných území v kraji k 31. 12. 2005

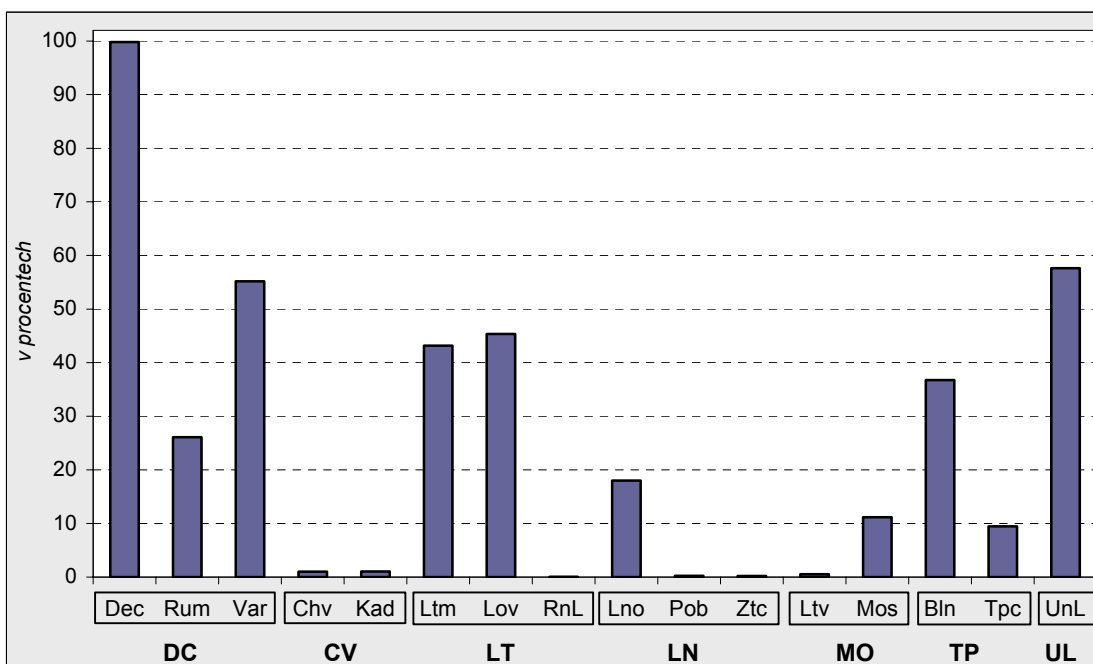

Podíl okresů na celkové rozloze maloplošných chráněných území v kraji k 31. 12. 2005

Z hlediska rozlohy zaujímají maloplošná chráněná území největší plochu v okrese Chomutov, kde tato území zaujímají více než 1 % celkové plochy okresu, i když do tohoto okresu jako jediného v kraji, nezasahují žádná velkoplošná chráněná území, jak již bylo uvedeno výše. Na celkové rozloze maloplošných chráněných území v kraji má okres Chomutov také nejvyšší podíl, a to 32 %.

Podíl výměry chráněných území na celkové výměře SO ORP (k 31. 12. 2005)

Údaje o chráněných územích jsou tradičně publikovány v okresním členění. Pro tuto publikaci však byla jejich rozloha rozčleněna **do úrovně správních obvodů s rozšířenou působností**. Pokud vytyčíme území, která mají status chráněné krajinné oblasti, národního parku nebo jiných maloplošných významných chráněných území a současně eliminujeme duplicitní zařazení těchto území, zjistíme, že téměř 100 % celkové výměry správního obvodu Děčín je chráněno. Stejně tak je chráněno zhruba 58 % území obvodu Ústí nad Labem či 55 % území Varnsdorfu. Naopak téměř minimální je rozloha chráněných území v obvodech Podbořany, Žatec, Litvínov, Chomutov a Kadaň.

Soustava chráněných území přírody České republiky patří svou koncepcí a zastoupením cenných přírodních prvků k nejlépe propracovaným v Evropě. V současné době se v České republice navíc dokončuje proces vymezování území, která budou v budoucnu zahrnuta do soustavy tzv. evropsky významných území označovaných jako Natura 2000. Jedná se o chráněná území, která podle národní legislativy obdrží statut evropsky významné lokality nebo ptačí území. Díky rozmanitosti a bohatosti přírody v Ústeckém kraji, resp. v jeho jednotlivých regionech, se dá očekávat udělení statutu Natura 2000 některým dalším jeho oblastem. V současné době má tento status již Národní park České Švýcarsko, ptačí oblasti v Krušných horách, Labských pískovcích a v Doupovských horách.

4. Syntetické hodnocení regionálních rozdílů

V předchozích kapitolách jsme se věnovali postavení správních obvodů v Ústeckém kraji z pohledu celé škály ukazatelů. Až na výjimky se ovšem jednalo pouze o izolovaná hodnocení v rámci ukazatele nebo skupiny ukazatelů. Tato kapitola doplňuje tato podrobná hodnocení z předchozích kapitol o komplexní pohled a rozměr. Pomocí syntetických ukazatelů a statistických metod se zde kvantifikuje souhrnné postavení jednotlivých správních obvodů v rámci Ústeckého kraje a rovněž postavení Ústeckého kraje (jeho homogenity či heterogenity) v rámci České republiky.

4.1 Souhrnné postavení správních obvodů ORP (multikriteriální hodnocení)

CÍL KAPITOLY

Kvantifikace postavení správních obvodů obcí s rozšířenou působností v rámci Ústeckého kraje probíhá ve **čtyřech tématických oblastech**:

- demografické prostředí, sídelní struktura (**D**)
- sociální prostředí (**S**)
- ekonomické prostředí (**E**)
- infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí (**I**).

Cílem kapitoly je prostřednictvím souhrnných ukazatelů za jednotlivé správní obvody odpovědět na následující **otázky**:

- Jaké je postavení jednotlivých správních obvodů ORP v rámci Ústeckého kraje?
- Která území kraje se významně liší od průměru kraje? Existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti?
- Změnilo se postavení jednotlivých obvodů ORP v posledních letech?

VÝBĚR UKAZATELŮ

V rámci kvantifikace postavení správních obvodů ORP v rámci kraje bylo posuzováno celkem **52 ukazatelů** rozříděných do výše uvedených **čtyř okruhů**. Pokud to bylo možné, byl pro posouzení postavení správního obvodu použit průměr dat za roky 2001-2005, dále byla využita jedinečná data např. ze sčítání lidu, domů a bytů a z nepravidelných šetření. Využity byly do značné míry i zdroje jiné než ČSÚ. Před samotným hodnocením byly vyloučeny další navržené ukazatele, u nichž korelační koeficient³⁸ v absolutní hodnotě přesáhl hodnotu 0,8 (stejný jev by mohl mít při ponechání závislých ukazatelů v souhrnném ukazateli několikanásobnou váhu).

Ukazatele byly vybírány na základě těchto principů:

- **úplnost a reprezentativnost**: co nejlepší pokrytí všech důležitých oblastí života obyvatel regionu analyzovaných v předchozích kapitolách publikace s důrazem na ty ukazatele, které charakterizují významné jevy a vykazují signifikantní regionální rozdíly
- **proporčnost** v rámci všech čtyř tématických oblastí
- **měřitelnost a náklady**: při výběru bylo přihlédnuto ke schopnosti kvantifikovat daný jev v optimální časové i finanční dostupnosti
- **jedinečnost** v rámci stejné tématické skupiny: pro tyto účely byla využita korelační analýza

³⁸ podle vzorce
$$r_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \cdot \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$
; byla použita funkce MS Excel =CORREL(pole1;pole2)

- **správnost:** smyslem principu je zařadit pouze ty ukazatele, které nejsou zatíženy výraznějším chybami, jež by upřednostňovaly některý z regionů oproti jiným; při konstrukci některých ukazatelů byly použity i odhady
- **srovnatelnost:** ukazatele byly konstruovány tak, aby co nejvíce eliminovaly odlišnou velikost jednotlivých obvodů ORP (výměra, počet obyvatel), popř. rozdílné věkové složení obyvatel (standardizace)
- **vypovídací schopnost:** data jsou posuzována v určitém kontextu; byly vybrány takové ukazatele, u kterých lze stanovit v daném tematickém okruhu směr působení (optimum) a které jsou interpretovatelné.

Seznam ukazatelů použitých v porovnání vnitroregionálních rozdílů na úrovni správních obvodů ORP s vysvětlivkami je uveden na konci kapitoly.

POSTUP HODNOCENÍ STAVU V LETECH 2001-2005

Za účelem zhodnocení postavení jednotlivých správních obvodů ORP v rámci Ústeckého kraje ve sledovaném období byl vypočten syntetický ukazatel za každý správní obvod a každý ze čtyř sledovaných okruhů. Souhrnný ukazatel je konstruován jako vážený průměr hodnocení, která jsou vyjádřena školními známkami od 1 do 5, za jednotlivé ukazatele v rámci okruhu. Hodnocení ve formě známky získá každý správní obvod pro každý ukazatel podle toho, do kterého z pentilů³⁹ mezi minimální a maximální hodnotou v kraji náleží hodnota ukazatele daného obvodu (s přihlédnutím ke směru působení ukazatele).

U každého ukazatele bylo stanoveno optimum, které souvisí se směrem působení ukazatele v rámci tematické skupiny. U ukazatelů, které působí v daném tematickém okruhu pozitivně, bylo jako optimum stanoveno maximum. Znamku „1“ tedy dostal ten obvod, jehož hodnoty se blížily maximu. V tabulce 4.1.1 jsou tyto ukazatele označeny znaménkem „+“. Naopak u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí „čím více, tím hůře“, bylo optimem minimum a známka „1“ byla přiřazena pentilu s nejnižšími hodnotami. Tyto ukazatele jsou v tabulce 4.1.1 označeny znaménkem „-“.

Váhy ukazatelů byly stanoveny metodou párového srovnávání⁴⁰, a to na dvou úrovních (expertní metoda). Na úrovni ČSÚ se stanovení vah zúčastnilo více než 50 pracovníků krajských správ a ústředí a dále bylo využito zkušeností 31 externích odborníků. Každý zpracovatel vyplnil pro každý okruh ukazatelů tabulky preferencí (2 = důležitější ukazatel, 1 = stejně důležitý nebo nelze určit, 0 = méně důležitý ukazatel). Tato subjektivní hodnocení byla zprůměrována v rámci obou skupin zpracovatelů (pracovníků ČSÚ a externistů) a následně i za obě tyto skupiny. Průměrné preference byly zaokrouhleny na 2 desetinná místa, aby došlo ke zjemnění určení důležitosti. Například hodnota preference 1,35 značí, že ukazatel byl oproti jinému ukazateli zhodnocen jako „o něco důležitější“. Váhy ukazatelů pak byly stanoveny jako podíl součtu preferencí pro daný ukazatel k součtu všech preferencí v daném okruhu ukazatelů.

Ukázka vypracování jedním zpracovatelem

	I1	I2	I3	I4	I5	I6	I7	I8	I9	I10	Σbí
I1		0	2	1	2	2	2	2	2	2	15
I2	2		2	2	2	2	2	2	2	2	18
I3	0	0		2	2	2	2	2	2	2	14
I4	1	0	0		2	2	0	2	2	2	11
I5	0	0	0	0		1	0	1	0	1	3
I6	0	0	0	0	1		0	2	0	2	5
I7	0	0	0	2	2	2		2	2	2	12
I8	0	0	0	0	1	0	0		0	2	3
I9	0	0	0	0	2	2	0	2		2	8
I10	0	0	0	0	1	0	0	0	0		1

Výsledná tabulka preferencí za tematický okruh

	I1	I2	I3	I4	I5	I6	I7	I8	I9	I10	Σbí	váhy
I1		0,62	1,39	0,86	1,3	0,81	1,22	1,22	1,11	1,14	9,66	0,107
I2	1,38		1,47	1,16	1,48	1,01	1,32	1,41	1,35	1,26	11,9	0,132
I3	0,61	0,53		0,69	1,05	0,71	0,9	0,92	0,93	0,91	7,24	0,080
I4	1,14	0,84	1,31		1,41	1,14	1,21	1,26	1,17	1,21	10,7	0,119
I5	0,7	0,52	0,95	0,59		0,57	0,83	0,88	0,89	0,86	6,79	0,075
I6	1,19	0,99	1,29	0,86	1,43		1,27	1,31	1,25	1,27	10,9	0,121
I7	0,78	0,68	1,1	0,79	1,17	0,73		1,1	1,27	1,23	8,85	0,098
I8	0,78	0,59	1,08	0,74	1,12	0,69	0,9		1,09	0,97	7,97	0,089
I9	0,89	0,65	1,07	0,83	1,11	0,75	0,73	0,91		0,75	7,68	0,085
I10	0,86	0,74	1,09	0,79	1,14	0,73	0,77	1,03	1,25		8,42	0,094

Souhrnný ukazatel pro každý správní obvod byl vypočten jako vážený průměr jednotlivých známek v rámci daného okruhu. Hodnocení postavení správních obvodů ORP v rámci kraje je přehledně zpracováno v tabulce 4.1.1. Využití školních známek umožňuje uživateli udělat si rychlý obrázek o postavení správního

³⁹ Pět stejně velkých intervalů, které rozdělují hodnoty mezi maximem a minimem ukazatele v kraji (variační rozpětí).

⁴⁰ Vždy byly mezi sebou hodnoceny pouze 2 ukazatele a to ve všech kombinacích ukazatelů. Výsledkem je matice křížových hodnocení.

obvodu v rámci kraje v daném tématickém okruhu (tj. syntetický ukazatel) či o postavení obvodu podle konkrétního ukazatele (tj. jednotlivé známky). O rovnoměrnosti rozdělení vypovídá četnost jednotlivých známek, ať už průměrných za celou oblast či za jednotlivé ukazatele. K identifikaci regionů s nejlepším a nejhorším postavením v kraji (hlavní cíl této kapitoly) použijeme pořadí správního obvodu podle této souhrnné známky, neboť tyto známky jsou vnitřně srovnatelné v rámci daného tématického okruhu. Získané pořadí je rovněž uvedeno v tabulce 4.1.1. Úskalím hodnocení pomocí pořadí je existence malých či velkých rozdílů v dosažené souhrnné známce mezi obvody, které se přidělením pořadí ztrácí. Z tohoto důvodu je v každé tématické podkapitole uveden kromě kartogramu také názorný graf s pořadím správních obvodů a dosaženou známkou.

POSTUP HODNOCENÍ VÝVOJE VNITROREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

Stejně komplexně posuzovat **vývoj postavení správních obvodů ORP** uvnitř kraje bylo obtížné. Důvodem byla nejen samotná absence starších zdrojů dat u velkého počtu ukazatelů, ale také různá období, za něž byla data získána už pro hodnocení stavu v období 2001–2005. Proto byl vývoj postavení správních obvodů zjišťován pouze u jednotlivých ukazatelů a **nebyl konstruován souhrnný ukazatel změny**.

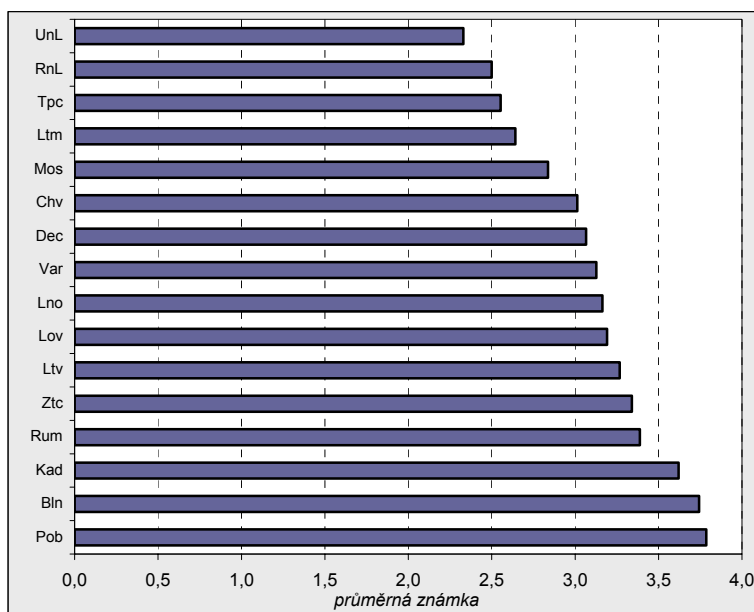
Pro posouzení vývoje byla použita data z období let 1996–2000 (při porovnání s průměrem let 2001–2005) nebo data z počátku 90. let 20. století (tam, kde to bylo možné a účelné). V ostatních případech byla využita nejstarší dostupná data. V tabulce 4.1.2 je uvedena známka za běžné a základní období, ale hlavně je zde **vypočten rozdíl pořadí**, tedy o kolik příček se správní obvod posunul na pomyslném žebříčku v rámci kraje mezi porovnávanými obdobími. Pokud je v tabulce uvedena u rozdílu pořadí záporná hodnota, znamená to, že se hodnota daného ukazatele zlepšila o daný počet příček (tj. zlepšila se relativně v porovnání s ostatními obvody).

POSTAVENÍ SPRÁVNÍCH OBVODŮ ORP V LETECH 2001–2005 A JEHO ZMĚNA V ČASE

DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDELNÍ STRUKTURA

Ze souhrnného hodnocení demografického prostředí a sídelní struktury vyplývá, že v této oblasti jsou na tom nejlépe obvody **Ústí nad Labem, Roudnice nad Labem, Teplice a Litoměřice**. Toto jejich společné prvenství je ovšem výsledkem kombinace různých příznivých hodnot ukazatelů v jednotlivých správních obvodech. Všechny obvody společně dosahují nejlepší pozice v kraji pouze v případě příznivé vzdělanostní struktury, účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání a z důvodu příznivé sídelní struktury. K prvnímu místu ústeckého obvodu dále přispěla například průměrně mladší populace, vyšší úhrnná plodnost, nižší úmrtnost na nemoci oběhové soustavy nebo vyšší hustota zalidnění. Naopak nepříznivé jsou ukazatele, které zachycují demografickou nestabilitu regionu, migrační aktivitu jak pro mladé, tak starší osoby a rovněž úmrtnost na novotvary. Téměř zrcadlově obráceně se jeví postavení druhého nejúspěšnějšího obvodu, Roudnice nad Labem. V jeho případě se na dobrém umístění naopak podílely migrační atraktivita, nižší úmrtnost na novotvary nebo dobré postavení v případě indexu demografické nestability, a naopak

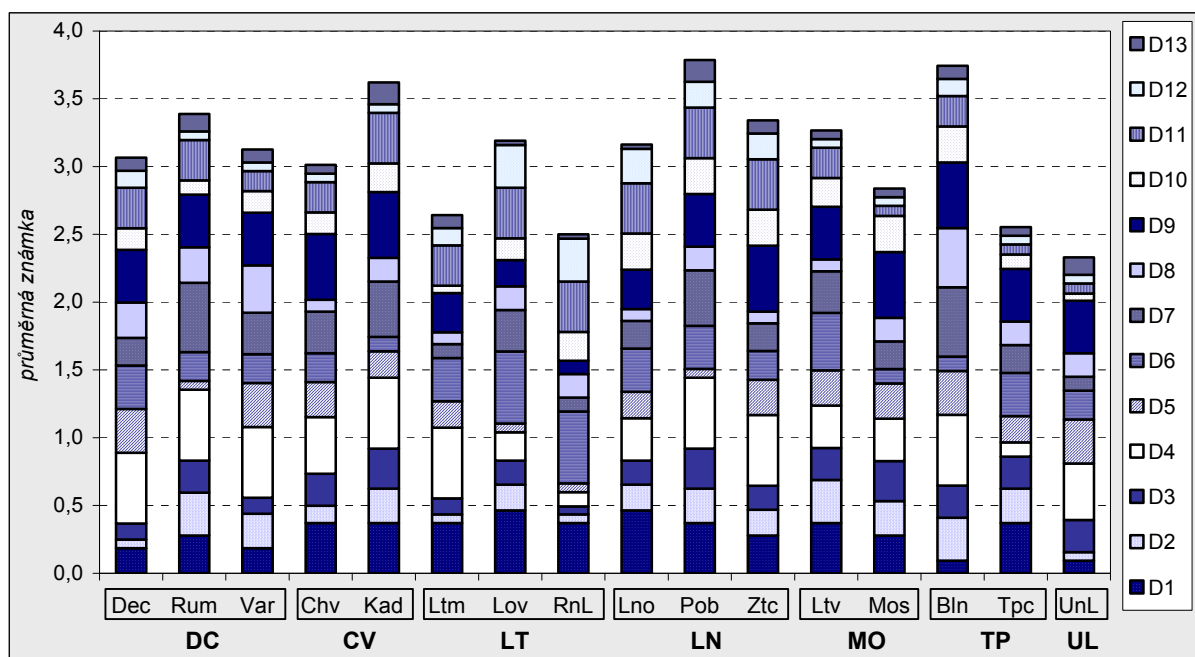
Souhrnná známka správních obvodů ORP: demografické prostředí, sídelní struktura

nejhorší postavení měl tento obvod při hodnocení věkové (vysoký index stáří)⁴¹ a sídelní struktury. K přednímu umístění obvodu Teplice přispěla vedle dobré vzdělanostní struktury a sídelních charakteristik také migrační atraktivita či podíl cizinců. Celkově se ovšem tento obvod umístil na třetím místě hlavně díky vyrovnané pozici při hodnocení všech ukazatelů. Většinou se jeho známky pohybovaly mezi 2-4. Na rozdíl od Ústí nad Labem či Roudnice nezískal ani jednu známku 5, tj. hodnota žádného ukazatele nepadla do nejhoršího pentilu. V případě Litoměřic je tomu obdobně. Rovněž zde je výsledná známka výsledkem spíše kombinace ne nejlepších, ale dobrých výsledků jednotlivých ukazatelů. K dobré vzdělanostní struktuře se zde přidávají nižší úmrtnostní charakteristiky a podíl cizinců na obyvatelstvu.

Nejproblematictější se z pohledu námi použitých ukazatelů jeví demografické prostředí v obvodech Podbořany, Bílina a Kadaň. V jejich případě je, na rozdíl od předchozí skupiny obvodů, vzájemná podobnost výraznější. K jejich špatnému postavení v rámci Ústeckého kraje přispěly relativně vysoká úmrtnost na nemoci oběhové soustavy i na novotvary, nepříznivá vzdělanostní struktura, vysoká sociálně-demografická nestabilita regionu a s tímto vším související nízká migrační atraktivita pro mladé a nízký podíl cizinců. Ovšem ne všechny hodnocené charakteristiky byly v těchto obvodech špatné. Například mladší věková struktura populace hodnocená formou indexu stáří (ukazatel s nejvyšší vahou při celkovém hodnocení) přispěla k celkové známce těchto obvodů velmi pozitivně a v případě Bíliny rovněž úhrnná plodnost, která je zde nejvyšší v kraji.

Příspěvky ukazatelů k souhrnné známce: demografické prostředí, sídelní struktura

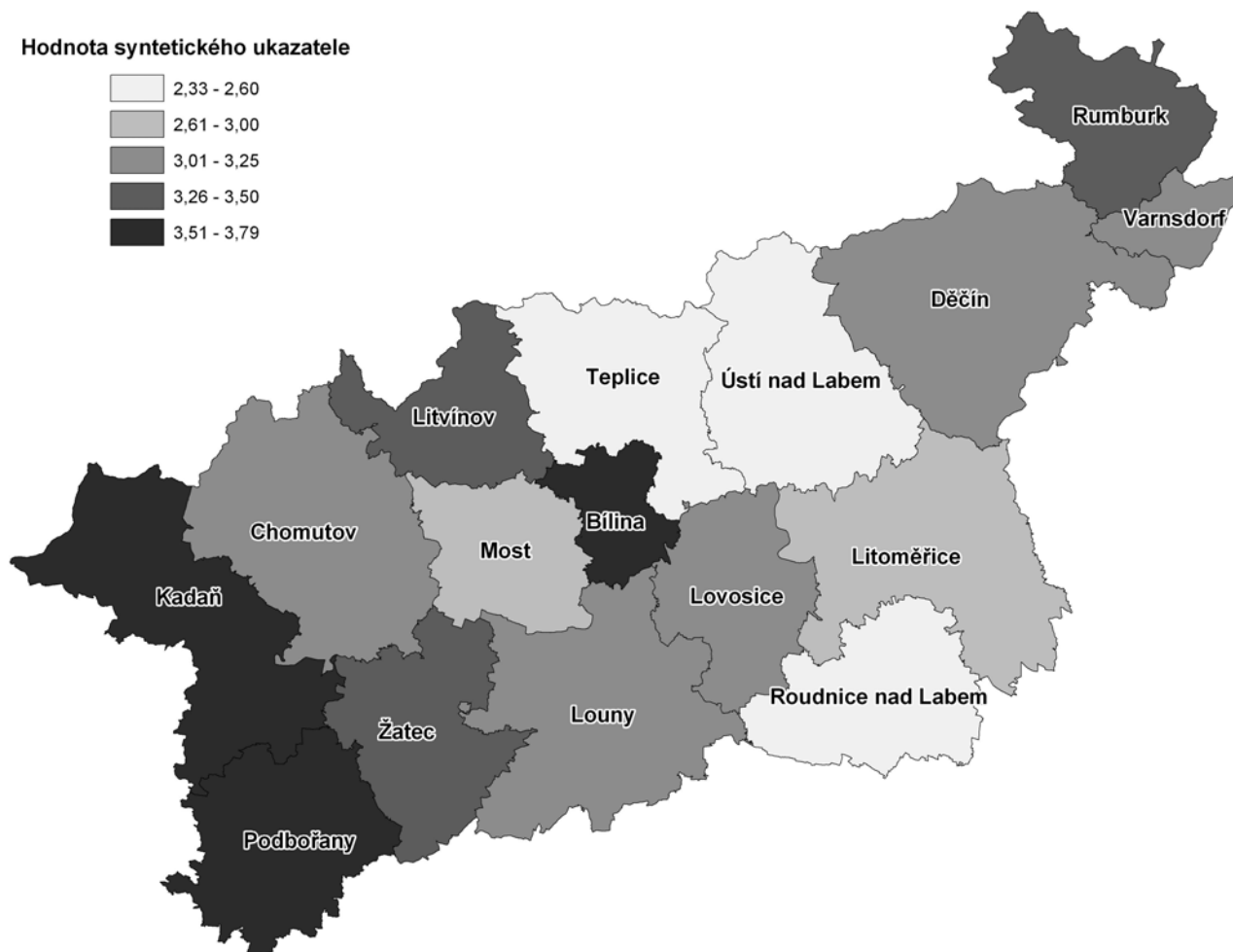
Při komplexním pohledu na území kraje je patrné, že nejméně příznivá situace je z hlediska demografie a sídelní struktury v západní a jihozápadní části Ústeckého kraje. Naopak nejlépe je na tom pás regionů Teplice-Roudnice nad Labem, který přetíná Ústecký kraj vedví a odděluje Děčínsko a Šluknovský výběžek od zbytku kraje. Z jiného pohledu než geografického můžeme vytyčit oblasti s horším demografickým prostředím jako menší obvody, v nichž neleží žádné bývalé okresní město. S výjimkou Loun se všechny správní obvody s většími městy umístily v první polovině žebříčku obvodů.

Zhodnotit komplexně vývoj postavení jednotlivých správních obvodů v rámci kraje není jednoduché. Změny v postavení ORP v rámci kraje byly různé jak věcně, tak i prostorově. K největším změnám v pořadí jednotlivých správních obvodů došlo v případě úhrnné plodnosti. Ta celkově mezi obdobími 1996-2000 a 2001-2005 rostla, ale v každém správním obvodu s jinou intenzitou. Z tohoto důvodu si například Děčín polepšil o jedenáct příček a Ústí nad Labem o devět. Naopak obvod Lovosice klesl o 12 příček a z původní

⁴¹ Jedná se o ukazatel, který byl experty ohodnocen jako nejdůležitější ukazatel v tomto okruhu a byl tak do celkové známky zahrnut největší vahou. Jeho příspěvek k celkové známce byl tak v případě Roudnice značný, ale přesto si Roudnice udržela druhé místo, resp. se na druhé místo „propadla“.

známky 2 byl za období 2001-2005 ohodnocen známkou 5. K největšímu relativnímu zhoršení pozice v případě úhrnné plodnosti tak došlo hlavně ve správních obvodech na jihu Ústeckého kraje.

Postavení správních obvodů ORP v letech 2001-2005: demografické prostředí, sídelní struktura

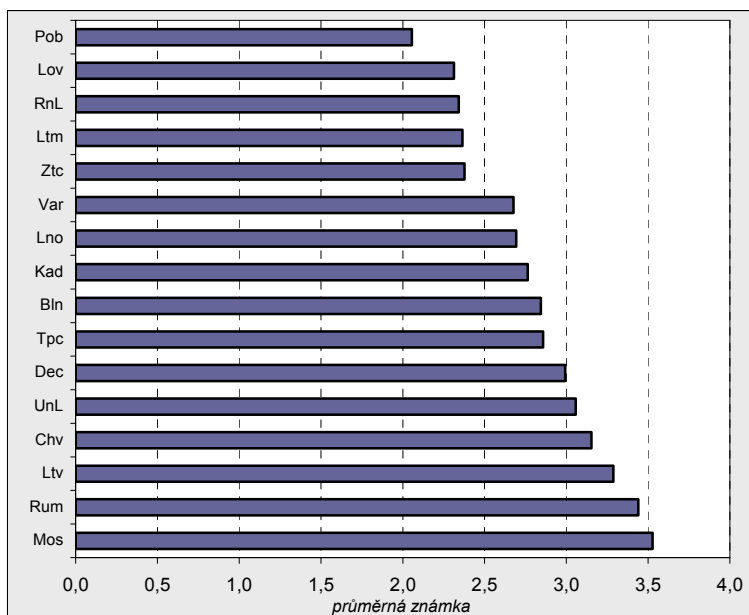
V případě ostatních ukazatelů již nedošlo k tak dramatickým změnám pořadí. Uvedme přesto několik zajímavých změn. Správní obvody Most a Podbořany výrazně zlepšily svou pozici v rámci kraje v migrační atraktivitě pro mladé (poskočení o 7 a 6 příček nahoru). Pozice Podbořan je v tomto případě velmi zajímavá. Migrační atraktivita pro mladé byla opět ohodnocena známkou 5, ale jelikož v jejich případě bylo zaznamenáno mírné zlepšení a v šesti (předtím lepších) obvodech významné zhoršení situace, jejich pozice se relativně vylepšila. Naopak Litoměřice si ve stejném období u tohoto ukazatele o 7 příček pohoršily. V případě souhrnného hodnocení demografické nestability regionu zaznamenal poměrně velkou změnu pozice v Ústeckém kraji správní obvod Žatec. Mezi obdobími 1996-2000 a 2001-2005 se z pozice „lepší než v kraji“ dostal do pozice „horší než krajský průměr“ a to téměř ve všech dílčích ukazatelích vstupujících do souhrnného indexu, a to hlavně v případě potratů žen do 20 let.

SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

V sociální oblasti dominoval v pozitivním slova smyslu správní obvod **Podbořany**, který byl následován **Lovosicemi, Roudnicí nad Labem, Litoměřicemi a Žatcem**. Uvádíme záměrně takové množství správních obvodů, protože výsledná souhrnná známka čtyř posledně jmenovaných regionů byla velmi vyrovnaná a oproti prvním Podbořanům a šestému Varnsdorfu již značně rozdílná (viz následující graf). Dobré postavení Podbořan je důsledkem vyrovnaně průměrných až lepších výsledků ve všech ukazatelích. V případě čtyř ukazatelů byl hodnocen známkou 1 (třetí Roudnice nad Labem získala šest 1), ale na druhou stranu nepadl žádný z jeho ukazatelů do dvou nejhorších pentilů a nezískal tak v hodnocení ukazatelů žádnou 4 ani 5. Takto pozoruhodně vyrovnané výsledky známek jednotlivých ukazatelů měl už pouze Žatec, všechny ostatní regiony získaly alespoň jednu 4 nebo 5. Všechny tyto nejlepší obvody měly v rámci

kraje relativně dobré výsledky v oblasti ukazatelů nezaměstnanosti. Tyto jejich výsledky potvrzují i podíly dlouhodobě nezaměstnaných, které patří k nejnižším v kraji.

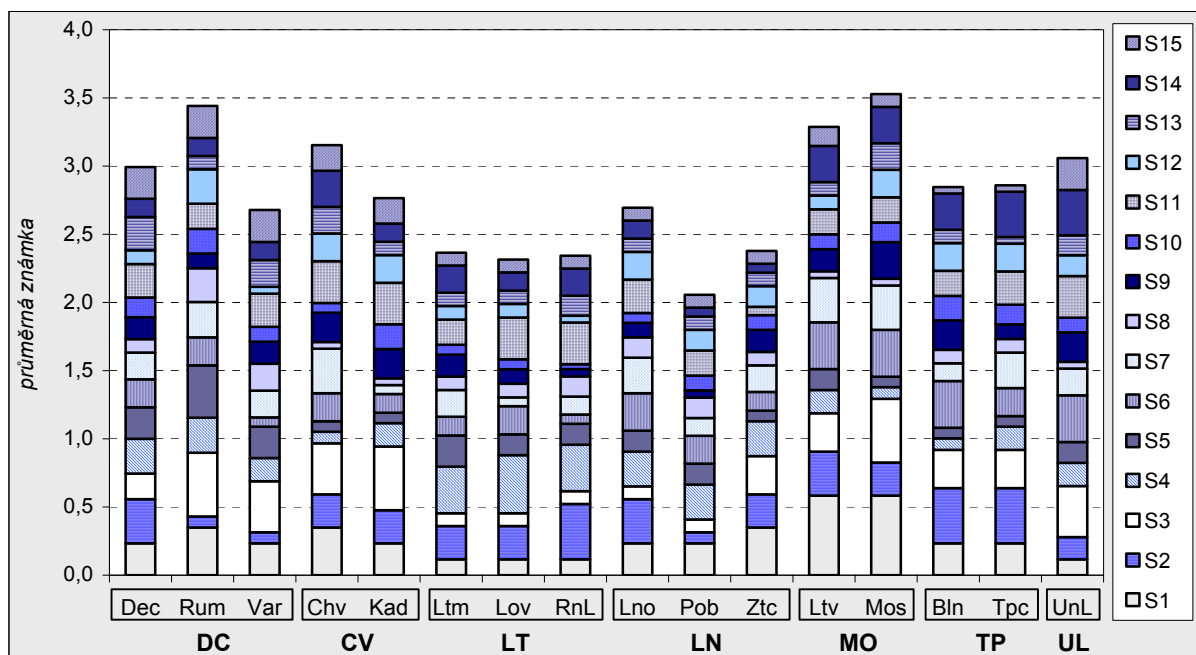
Souhrnná známka správních obvodů ORP: sociální prostředí

Na základě souhrnného ukazatele můžeme správní obvody **Most**, **Rumburk** a **Litvínov** identifikovat jako obvody s největšími sociálními problémy. Do jejich nepříznivého postavení se promítla vysoká míra nezaměstnanosti, s níž koresponduje i vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, který ovšem není do hodnocení zahrnut. Na druhou stranu ve všech třech obvodech byl relativně příznivý podíl nezaměstnaných starších 50 let⁴². Společným prvkem je rovněž nízká intenzita bytové výstavby, ovšem v obvodech Most a Litvínov je tento ukazatel značně ovlivněn relativně vysokou kvalitou současného bytového fondu.

Při celkovém pohledu na Ústecký kraj je patrný značný rozdíl mezi severním (převážně průmyslovým) pásem regionů a jižní (rovinatou tradičně více zemědělskou) částí kraje. Z jiného pohledu můžeme tvrdit, že mezi nejhoršími správními obvody se až na výjimku Litoměřicka a Lounska objevují všechny správní obvody s bývalými okresními městy. Příspěvky pozic jednotlivých ukazatelů k celkové souhrnné známce se samozřejmě liší obvod od obvodu, ale určité společné znaky přesto vystopovat lze. Tyto obvody se například vykazují poměrně vysokou kriminalitou, vyšším podílem nezaměstnaných do 25 let nebo vysokým počtem pacientů na jednoho lékaře či zubaře i relativně nižší intenzitou bytové výstavby.

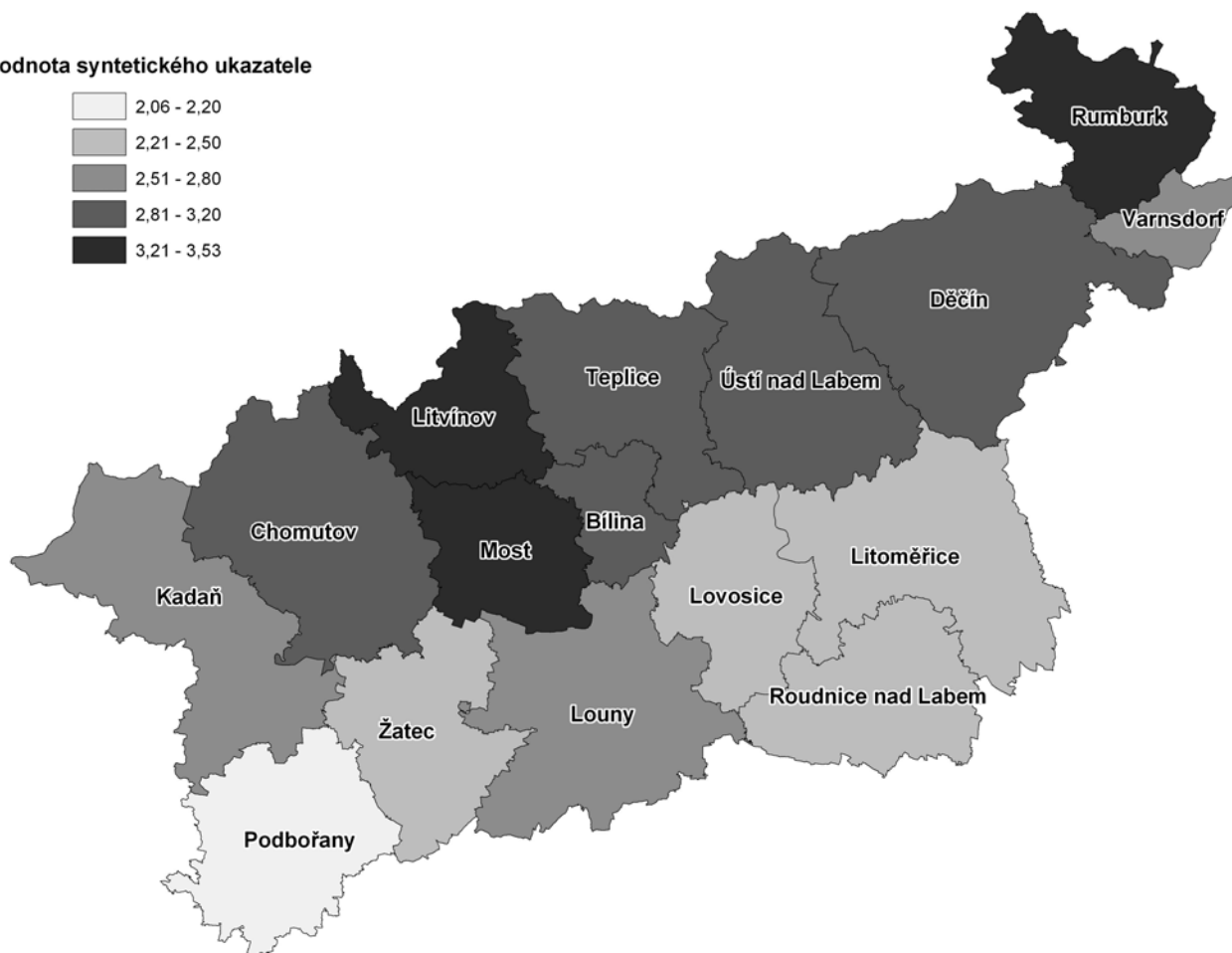
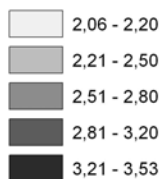
Příspěvky ukazatelů k souhrnné známce: sociální prostředí

⁴² V případě Mostu a Litvínova byly důvodem předčasné odchody do důchodu v průběhu restrukturalizace průmyslu.

Postavení správních obvodů ORP v letech 2001-2005: sociální prostředí

Hodnota syntetického ukazatele

Stejně jako v případě vývoje demografického prostředí došlo i v sociálním prostředí pouze k omezenému počtu výrazných změn pozice správních obvodů. Jednoznačně nejlepší vývoj v oblasti míry nezaměstnanosti zaznamenaly obvody Lovosice, Podbořany a Litoměřice. Naopak velký růst nezaměstnanosti ve Varnsdorfu a Rumburku vedl k propadu o devět a osm příček (ovšem díky stále extrémním hodnotám obvodů Most a Litvínov se toto zhoršení projevilo pouze snížením hodnocené známky o jeden stupeň na 2⁴³ a 3). V obvodech Chomutov a Žatec se na trhu práce výrazněji zhoršilo postavení mladých lidí do 25 let. Za zmínku stojí rovněž relativní zlepšení pozic Žatce a Podbořan mezi lety 1991 a 2001 v případě bytové potřeby a naopak zhoršení pozice Litoměřic, Ústí nad Labem, Chomutova, Děčína, Kadaně a Litvínova. Změna volební účasti mezi lety 2002 a 2006 k velkým změnám postavení jednotlivých správních obvodů v rámci Ústeckého kraje nevedla. Výjimku tvoří pouze obvod Chomutov, který si díky nárůstu volební účasti o více než 11 p. b. vylepšil pozici o osm příček.

EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

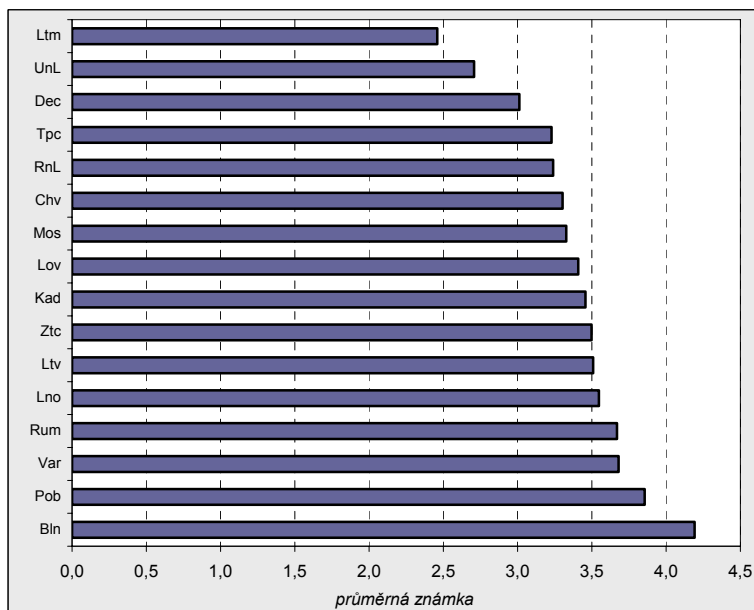
Mezi ekonomicky nejsilnější obvody Ústeckého kraje patří podle souhrnného hodnocení obvody **Litoměřice**, **Ústí nad Labem** a **Děčín**. Všechny tyto správní obvody se vyznačují relativně vysokou intenzitou podnikatelské aktivity, nízkou specializací (tj. různorodostí ekonomických aktivit, která tak zajistí stabilitu regionu a jeho rezistenci vůči náhlým šokům v jednotlivých oblastech ekonomického života), vysokým podílem terciálního sektoru, vysokou zaměstnaností osob ve věku 55-64 let a relativně vysokými daňovými příjmy na obyvatele⁴⁴. Přesto mají tyto obvody relativně nízký podíl kapitálových výdajů obecných rozpočtů.

⁴³ Varnsdorf měl na konci roku 2000 nejnižší míru nezaměstnanosti ze všech správních obvodů Ústeckého kraje.

⁴⁴ Tento ukazatel je ovšem závislý na velikosti obcí v daném regionu, ne na jeho ekonomické síle, neboť vychází z rozpočtového určení daní pro jednotlivé obce. Experty byla ovšem tomuto ukazateli přiřazena druhá nejvyšší váha, takže jeho výše ovlivňuje výsledek v některých obvodech velmi výrazně. V obvodech, kde jsou velká města (např. Most, Ústí nad Labem), tento ukazatel pozici správního

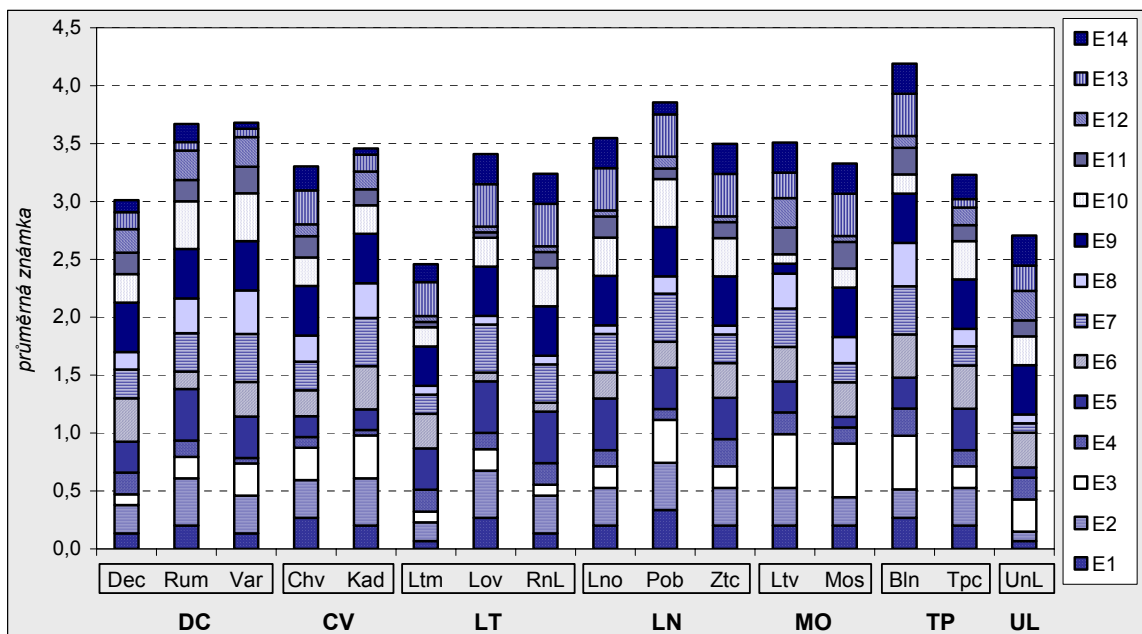
Mohlo by se zdát, že ve všech těchto obvodech je trochu překvapivě velmi nízká produktivita průmyslu. Ovšem přestože (s výjimkou Litoměřicka) získaly známku 5, nelze z důvodu existence extrémní hodnoty v Litvínově takto usuzovat⁴⁵. Vedle těchto společných prvků se k dobrému umístění obvodu Litoměřice přidala rovněž vysoká bonita půdy, silné zastoupení stavebního průmyslu i to, že se jedná o relativně velký komplexní funkční region a vyššími průměrnými mzdami v průmyslu. Hodnotit, které další správní obvody mají nadprůměrně dobré postavení v rámci ekonomického prostředí, je v případě dalších správních obvodů obtížné. Rozdíl mezi čtvrtým místem (obvod Teplice) a dvanáctým místem (Louny) není velký a liší se spíše podle příspěvků jednotlivých ukazatelů k celkové známce (viz následující graf).

Souhrnná známka správních obvodů ORP: ekonomické prostředí

Z pohledu souhrnné známky se jako ekonomicky nejslabší regiony Ústeckého kraje jeví obvody **Bilina**, která svou získanou známkou značně převyšuje ostatní regiony, dále jsou to **Podbořany** a s určitým odstupem i **Varnsdorf** a **Rumburk**. Díky geografické blízkosti a dlouholeté administrativní provázanosti tvoří Varnsdorf a Rumburk jeden celek. Mají mnoho společných vlastností a liší se od dvou zbývajících obvodů. Například mají mnohem vyšší intenzitu podnikatelské aktivity nebo jeden z nejvyšších potenciálů cestovního ruchu v kraji.

Příspěvky ukazatelů k souhrnné známce: ekonomické prostředí

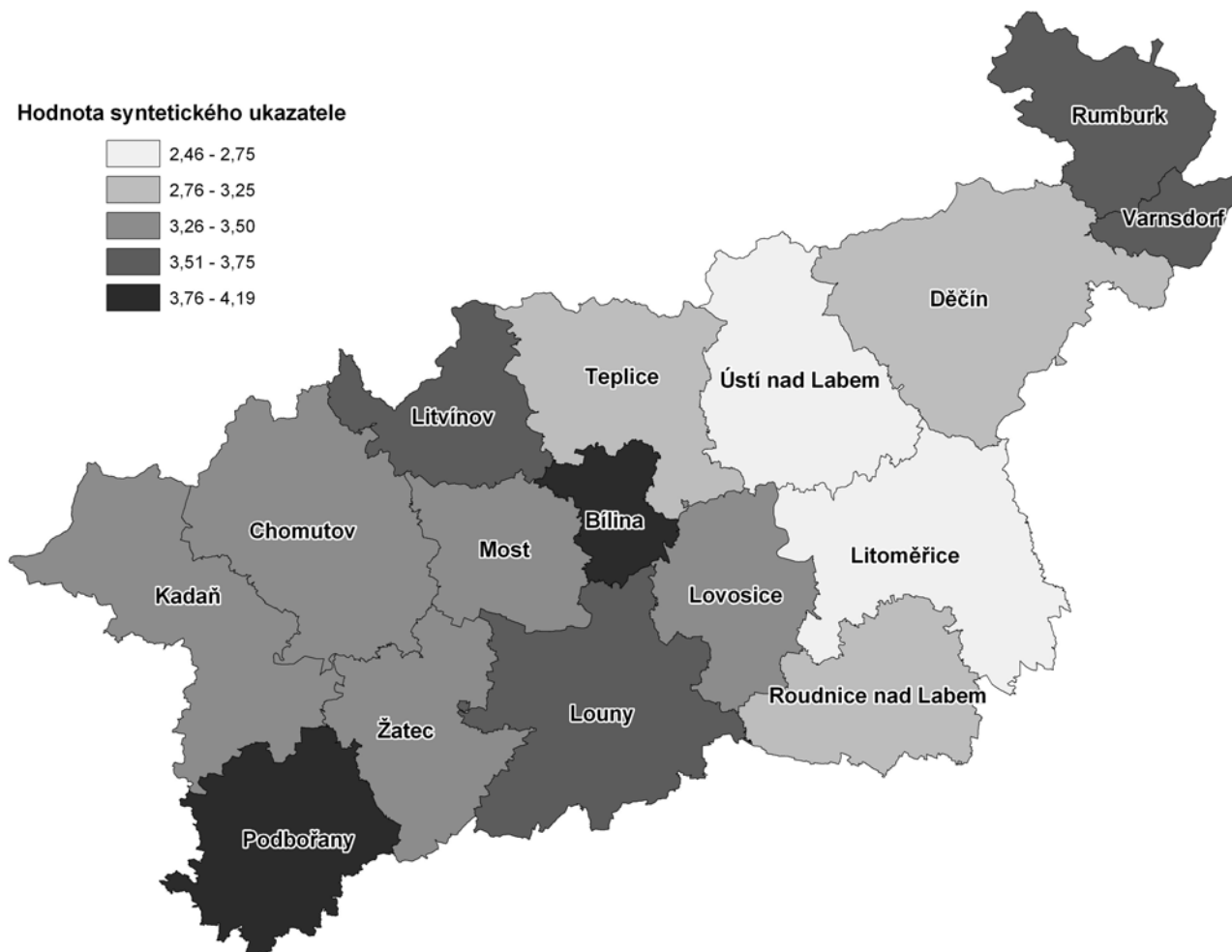
obvodu v ekonomickém prostředí (hodnoceném podle souhrnného ukazatele) vylepšuje, v obvodech s rozříštěnou sídelní strukturou naopak zhoršuje.

⁴⁵ Produktivita průmyslu místních jednotek působících na území jednotlivých správních obvodů je počítána jako tržby na zaměstnance. Ovšem vzhledem k tomu, že v obvodu Litvínov je vysoká koncentrace petrochemických podniků, jejichž suroviny jsou velmi drahé a jsou zpracovávány v několika fázích, vstupuje jejich hodnota do tržeb v daném obvodu několikrát a celková hodnota tržeb na zaměstnance je tak nejvyšší nejen v kraji, ale i v celé České republice. Kvůli tomuto extrému se pak všechny ostatní správní obvody Ústeckého kraje dostaly se svou hodnotou do posledního, pátého pentilu a získaly tak za tento ukazatel známku 5 (s výjimkou Litoměřic, které dostaly 4). Přestože tento ukazatel získal třetí nejvyšší váhu v celkovém souboru ekonomických ukazatelů, vzhledem k tomu, že téměř všechny správní obvody dostaly stejnou známku, je jeho vliv na pořadí správních obvodů při hodnocení celkové výše souhrnného indexu téměř bezvýznamný (s výjimkou Litvínova).

Na druhou stranu oproti Podbořanům a Bílině mají velmi nízko hodnocenou bonitu zemědělské půdy. Za špatným postavením všech těchto regionů stojí jiné problémy a jiné příčiny. Přesto ovšem lze nalézt určité společné průvodní prvky jejich postavení. Jedná se (s výjimkou Bíliny) o značně odlehlé obvody, jejichž komplexně hodnocená funkční velikost je jednou z nejnižších v kraji. Opět s výjimkou Bíliny se jedná o regiony s nízkými daňovými příjmy na obyvatele a s nízkými průměrnými mzdami v regionu. Ve všech těchto obvodech je relativně nízký podíl terciálního sektoru a velmi vysoká specializace ekonomických aktivit (bez Podbořan), která, jak jsme již uvedli výše, zvyšuje riziko závislosti na ekonomickém vývoji v jednom odvětví.

Souhrnná známka potvrzuje předpoklad, že ekonomicky nejsilnější oblast (obdobně jako v případě demografického prostředí) leží ve východní části kraje v okolí krajského města. Naopak nejhůře jsou na tom regiony značně odlehlé od ekonomických center a to jak na severovýchodě (ve Šluknovském výběžku), tak na jihozápadě v oblasti okresu Louny. Správní obvody Kadaň, Chomutov, Most a Žatec vytvořily na západě souvislou oblast obvodů, které bychom mohli označit jako průměrné. Specifické je postavení Bíliny, která není svou polohou ve středu kraje izolovaná a je navíc obklopena ekonomicky relativně silnými obvody, a přesto je její ekonomická síla hodnocena jako nejnižší.

Postavení správních obvodů ORP v letech 2001-2005: ekonomické prostředí

Pro posouzení ekonomického vývoje v čase byla k dispozici data pouze za čtyři ukazatele. Vývoj známek v čase a posun pořadí u ekonomických ukazatelů je uveden v tabulce 4.1.2. U míry zaměstnanosti osob ve věku 55–64 let došlo k největšímu zlepšení postavení obvodu Roudnice nad Labem, Most a Litvínov. Tento ukazatel zachycuje změny mezi lety 1991 a 2001, což znamená, že se do něj promítly společenské změny po roce 1989, ekonomická transformace a restrukturalizace průmyslu. Bílinský obvod ve stejném období zaznamenal největší posun k lepšímu u ukazatele komplexně funkční velikost regionu a naopak Podbořany a Žatec posun k horšímu. V případě indexu lokalizace ve stavebnictví si nejvíce polepšily obvody

Lovosice, Podbořany a Roudnice nad Labem a naopak ztratily výrazně své postavení Chomutov, Bílina a Ústí nad Labem.

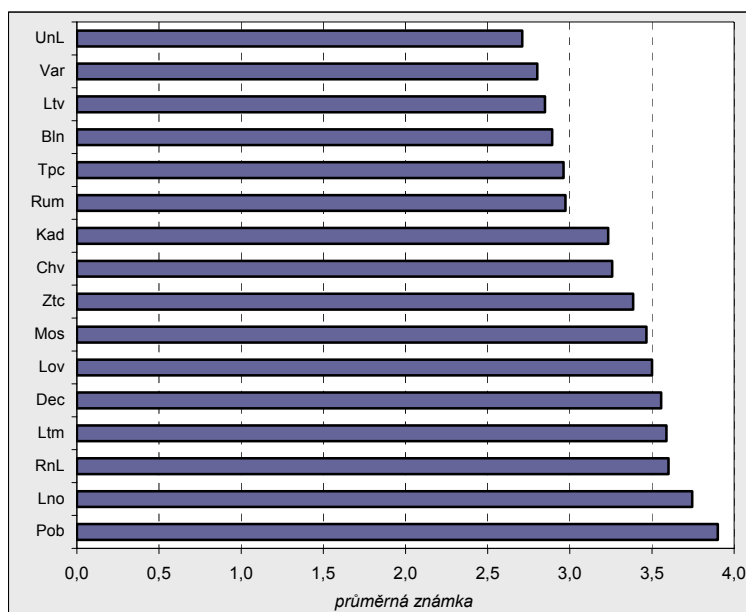
INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Tématický okruh nazvaný „infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí“ má v tomto souhrnném hodnocení správních obvodů specifické postavení. Od předešlých oblastí se liší pestrostí ukazatelů, které popisují různé aspekty života ve správním obvodu a v některých případech působí i protisměrně. Ke společnému hodnocení tohoto na první pohled nesourodého bloku dat vedl nedostatek ukazatelů za oblast životního prostředí a infrastruktury, ale i snaha o vyvážení kladů a záporů vyplývajících z geografického charakteru jednotlivých správních obvodů. Z takto pojatého souboru ukazatelů je těžké hledat společné znaky těch, které v hodnocení vycházejí nejlépe a kteří naopak nejhůře. Proto se v této kapitole spíše než na hledání společných znaků zaměříme na jednotlivé správní obvody a oblasti, v nichž vynikají nebo naopak oproti zbytku kraje zaostávají.

Nejlepšího hodnocení v této oblasti dosáhl obvod **Ústí nad Labem**. Následovaly ho obvody **Varnsdorf** a **Litvínov**, ale v této souvislosti je nutno dodat, že až do šestého místa, které obsadil obvod Rumburk, jsou výsledky relativně vyrovnané. Ústecký obvod dosáhl tohoto umístění díky relativně vysokému významu veřejné dopravy, relativně rozvinuté plynofikaci, vysokému podílu obcí s územně plánovací dokumentací a poloze vůči rozvojovým osám. Samozřejmě dostal také známku 1 za dobrou dostupnost krajského města individuální dopravou, ale jelikož je krajské město Ústí nad Labem centrem tohoto správního obvodu, je tento výsledek předvídatelný. Na druhou stranu relativně špatně byl tento obvod hodnocen v případě

nízkého podílu obcí napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod⁴⁶, doby denní dojížděky za prací a rovněž v případě ekologické stability krajiny, která je sice pátá nejlepší v kraji, ale díky extrémním (pozitivním) hodnotám Varnsdorfu a Rumburku byly téměř všechny ostatní správní obvody hodnoceny špatnou známkou. Dalším ukazatelem, který Varnsdorfu pomohl k přednímu umístění, je vysoký podíl chráněných území na celkové výměře obvodu, dobrá dostupnost sídla obvodu individuální dopravou a relativně krátká doba dojížděky za prací. V případě Litvínova byla důvodem dobrého umístění rovněž dobrá dostupnost sídla obvodu, dále relativně vysoký význam veřejné dopravy a vysoký podíl obyvatel napojených na plyn ze sítě.

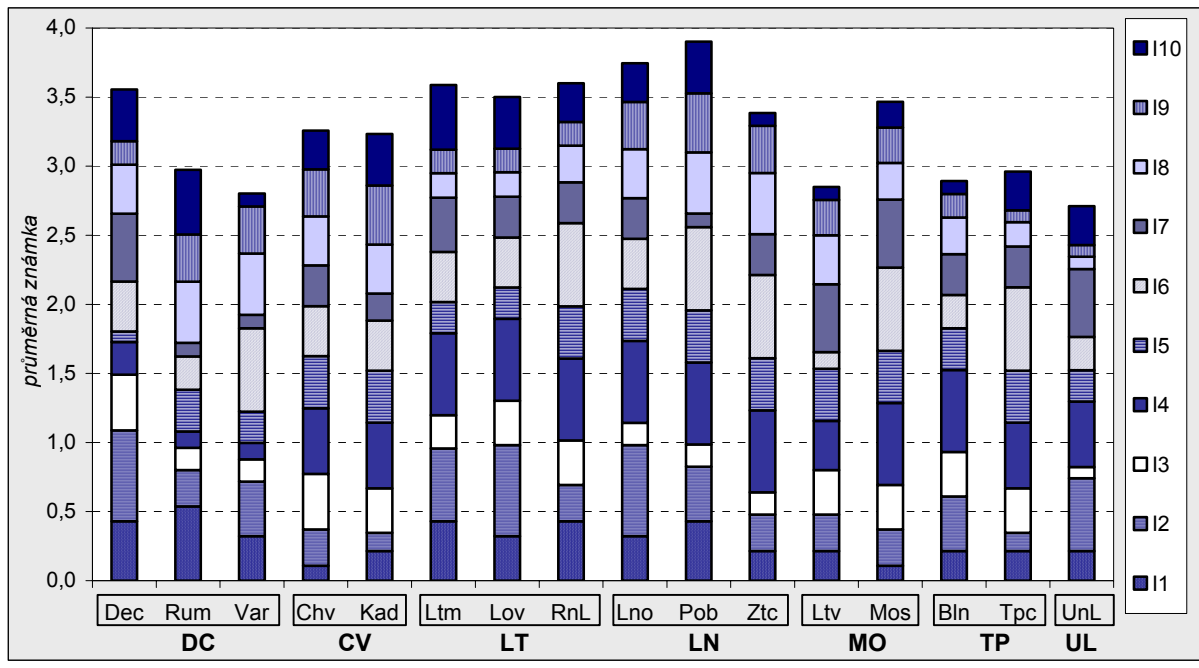
**Souhrnná známka správních obvodů ORP:
infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí**

Nejhorší souhrnný výsledek v oblasti infrastruktury, polohy, dostupnosti a životního prostředí zaznamenaly správní obvody **Podbořany** a **Louny**. Lovosice, Děčín a Litoměřice, obvody, které se umístily před nimi, byly opět velmi vyrovnané. Poslední místo Podbořan nejvíce ovlivnily nízká ekologická stabilita krajiny (tak jako téměř všechny zemědělsky orientované oblasti) a nízký význam veřejné dopravy. Podbořany získaly za sedm ukazatelů z deseti známku 4 nebo 5. V případě Loun byly důvody druhé nejhorší pozice podobné. Jeho známky sice nebyly tak špatné jako známky Podbořan, ale na druhou stranu měly výrazně horší podíl obcí s napojením na kanalizaci a čističku odpadních vod (s velkou váhou).

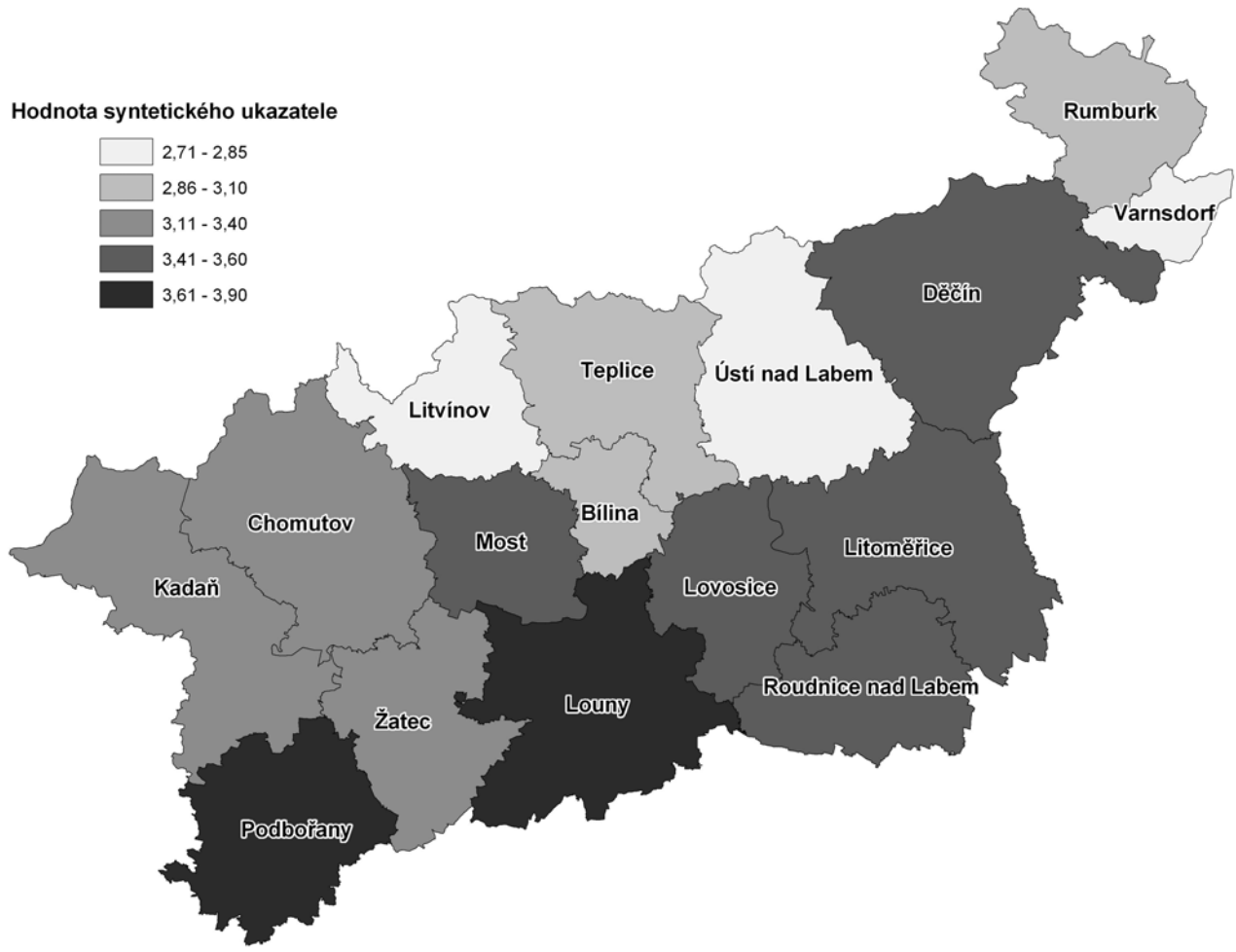
⁴⁶ Experty hodnocený jako nejvýznamější ukazatel tohoto okruhu.

Příspěvy ukazatelů k souhrnné známce: infrastruktura, poloha, dostupnost, ŽP

Pohled na rozdíly uvnitř kraje v této oblasti signalizuje, že hodnocení je výsledkem především geografických podmínek jednotlivých správních obvodů, ať už ovlivňujících životní prostředí (přírodní podmínky) či infrastrukturu a dostupnost (velikost správního obvodu a jeho poloha).

Postavení správních obvodů ORP v letech 2001-2005: infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí

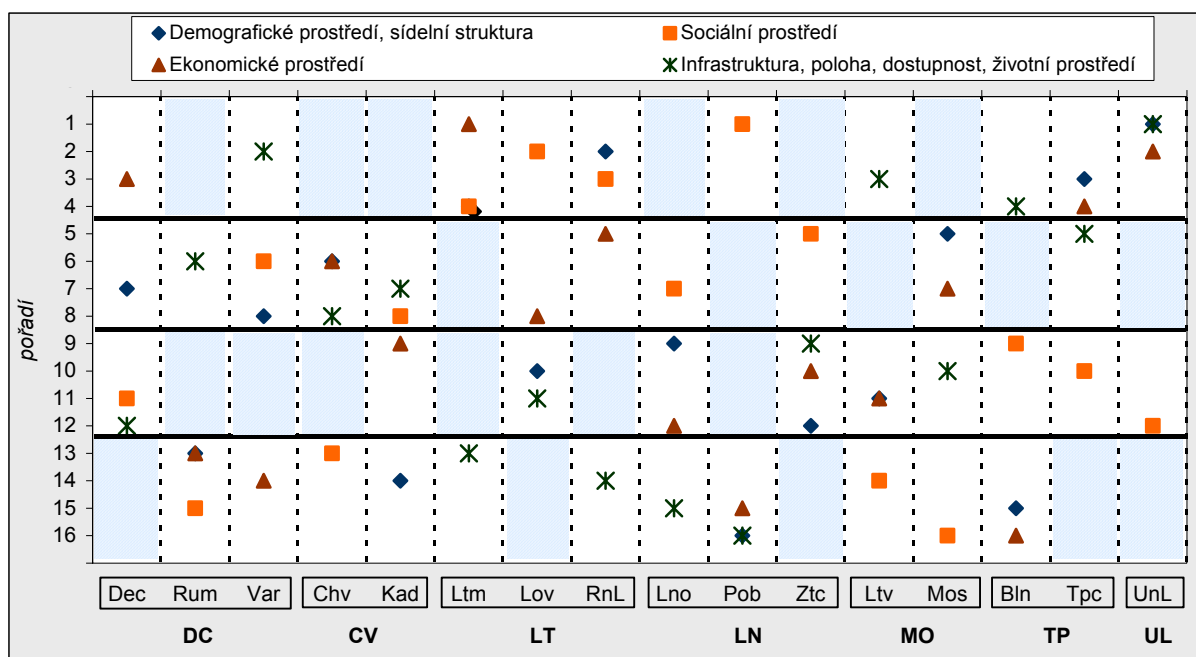

SHRNUTÍ POSTAVENÍ SPRÁVNÍCH OBVODŮ ORP

Jednoznačně zhodnotit, ve kterých správních obvodech je v celkovém pohledu na všechny tématiké okruhy situace nejpozitivnější a naopak nejvíce problematická, není jednoduché. Hodnotit průměrnou výši všech čtyř dosažených známek a vytvořit podle ní pořadí, je jednou z možných cest. Problém ovšem je v tom, že samotná výše známek je v každém tématikém okruhu ovlivněna rozdělením hodnot (extrémními hodnotami) jednotlivých ukazatelů. Z tohoto důvodu, i s vědomím setření podobností a rozdílů, porovnáme přímo **dosažená pořadí, která každý správní obvod obsadil ve všech tématikých oblastech**. To nám umožní rovněž identifikovat celkovou pozici obvodu v rámci Ústeckého kraje (například že pozice žateckého obvodu je v Ústeckém kraji ve všech tématikých okruzích vyrovnaná a to přibližně ve středu pomyslného žebříčku, relativně nejlepší pozici má v oblasti sociálního a nejhorší v oblasti demografického prostředí).

Následující graf poskytuje komplexní pohled na pořadí správních obvodů ve všech tématikých okruzích, které jsme hodnotili. Pořadí je pro přehled rozděleno do čtyř čtvrtin, aby bylo na první pohled patrné, ve které části žebříčku se daný obvod umístil. Šrafované oblasti označují tu čtvrtinu, v níž daný obvod neobsadil ani jednu příčku, a pomáhají tak rychlejší orientaci čtenáře při hodnocení vyrovnanosti situace ve všech tématikých oblastech v daném regionu.

Přehled pořadí správních obvodů ORP v jednotlivých tématikých okruzích

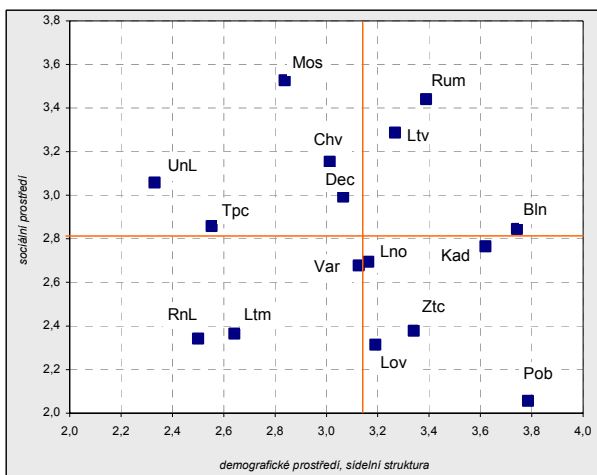
Podle námi provedeného srovnání je **celková situace nejlepší** v obvodu **Ústí nad Labem**. Jeho pozice je ve všech oblastech v rámci Ústeckého kraje velmi **vyrovnaná** (s výjimkou sociálního prostředí, které je hodnoceno jako relativně problematické). Dalšími relativně vyrovnanými obvody s velmi dobrou pozicí v kraji jsou **Teplice** (rovněž přes problematické sociální prostředí), **Litoměřice** a **Roudnice nad Labem** (v obou případech i při horším hodnocení oblasti infrastruktury, polohy, dostupnosti a životního prostředí). Velmi dobře se jeví i pozice **Varnsdorfu**, kde jsou všechny okruhy hodnoceny v první polovině žebříčku s výjimkou relativně špatné situace v ekonomickém prostředí.

Značně **vyrovnané pozice** v jednotlivých tématikých okruzích, ale **naopak** na druhé straně pomyslného žebříčku správních obvodů, měly obvody **Podbořany** a **Rumburk**. V jejich případě se ve třech případech umístily v poslední čtvrtině všech obvodů. V případě Podbořan bylo výjimkou první místo při hodnocení sociálního prostředí, v Rumburku relativně dobré umístění při hodnocení infrastruktury a životního prostředí.

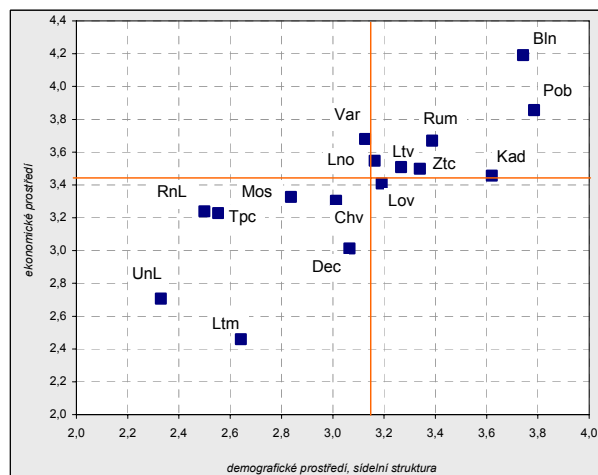
Za zmínku stojí rovněž situace v obvodech **Most** a **Děčín**, které se oproti předchozím dvěma skupinám regionů umísťovaly **ve všech tématikých okruzích velmi rozdílně** a nedá se proto jednoznačně zhodnotit celková situace v regionu a jeho pozice.

Následující grafy znázorňují různé kombinace souhrnného hodnocení správních obvodů v demografickém, ekonomickém, sociálním prostředí i v oblasti infrastruktury a životního prostředí a zachycují tak větší či menší provázanost všech tematických okruhů. Toto znázornění pozic zachycuje, na rozdíl od předchozí prezentace výsledků pouze pomocí pořadí, i blízkost či naopak vzdálenost pozic jednotlivých obvodů. Díky použitým přímkám, které rozdělují pole na čtyři kvadranty, se navíc neztrácí ani pořadí jednotlivých regionů v rámci kraje, neboť tyto přímkové dělí soubor obvodů vždy na polovinu. To znamená, že například obvody v levém dolním kvadrantu se v obou srovnávaných tematických okruzích umístily v první polovině a naopak obvody v pravém horním kvadrantu v druhé polovině.

Průměrná známka: demografické prostředí, sídelní struktura a sociální prostředí

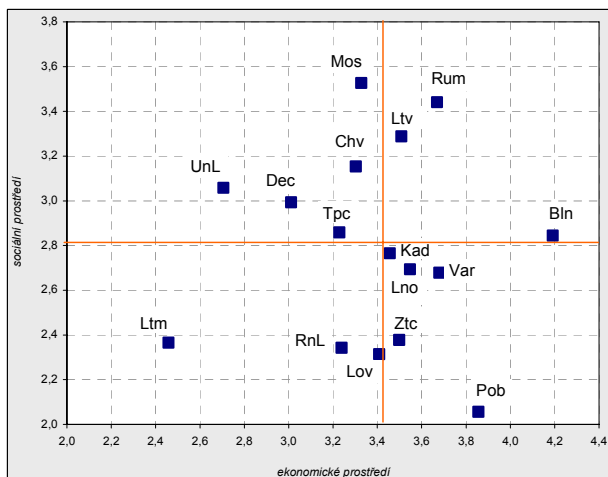

Průměrná známka: demografické prostředí, sídelní struktura a ekonomické prostředí

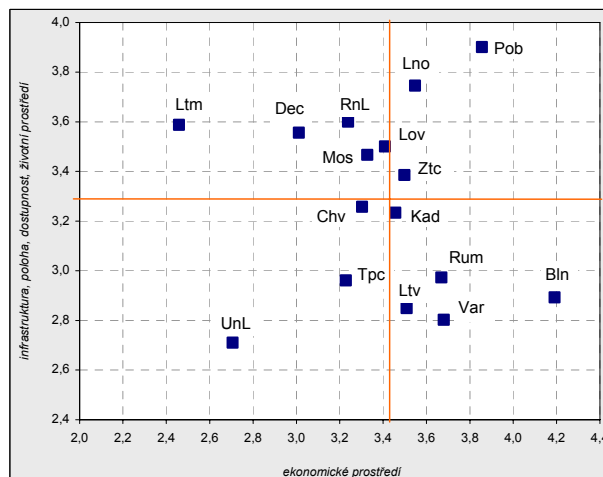

Všimněme si například velké provázanosti demografického prostředí, sídelní struktury a ekonomického prostředí. Jedná se o mnohem silnější sepetí než v případě ekonomického a sociálního prostředí.

Průměrná známka: ekonomické prostředí a sociální prostředí

Průměrná známka: ekonomické prostředí a infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí

4.1.1 Postavení správních obvodů ORP v letech 2001-2005^{*)}

Okruh, ukazatel	Období	Směr pús.	Váha	Bílina	Děčín	Chomu- tov	Kadaň	
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDELNÍ STRUKTURA				průměrná známka	3,74	3,07	3,01	3,62
				pořadí	15	7	6	14
D1	Úhrnná plodnost	2001-2005	+	0,093	1	2	4	4
D2	Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy	2001-2005	-	0,063	5	1	2	4
D3	Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary	2001-2005	-	0,059	4	2	4	5
D4	Migrační atraktivita pro mladé (20-34 let)	2001-2005	+	0,104	5	5	4	5
D5	Migrační atraktivita pro starší osoby (55-74 let)	2001-2005	+	0,065	5	5	4	3
D6	Index stáří	2005	-	0,106	1	3	2	1
D7	Souhrnný ukazatel vzdělanosti obyvatel ve věku 25-64 let	2001	+	0,102	5	2	3	4
D8	Míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání	2001	+	0,087	5	3	1	2
D9	Souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability	2001-2005	+	0,097	5	4	5	5
D10	Podíl cizinců na obyvatelstvu	2005	+	0,053	5	3	3	4
D11	Hustota zalidnění	2005	+	0,074	3	4	3	5
D12	Index sídelní rozdrobenosti	2005	-	0,063	2	2	1	1
D13	Počet částí obcí na 1 obec	2005	-	0,032	3	3	2	5
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ				průměrná známka	2,84	2,99	3,15	2,76
				pořadí	9	11	13	8
S1	Míra nezaměstnanosti	31.12.2005	-	0,116	2	2	3	2
S2	Podíl nezaměstnaných žen	31.12.2005	-	0,081	5	4	3	3
S3	Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005	-	0,094	3	2	4	5
S4	Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005	-	0,085	1	3	1	2
S5	Bytová potřeba	2001	+	0,077	1	3	1	1
S6	Intenzita „privátní“ bytové výstavby	2001-2005	+	0,069	5	3	3	2
S7	Intenzita „veřejné“ bytové výstavby	2001-2005	+	0,065	2	3	5	1
S8	Podíl substandardního bydlení	2001	-	0,049	2	2	1	1
S9	Obytná plocha bytu na 1 osobu v m ²	2001	+	0,054	4	3	4	4
S10	Volební účast při volbách do PSP ČR	2006	+	0,036	5	4	2	5
S11	Počet registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře pro dospělé	2005	-	0,061	3	4	5	5
S12	Počet registrovaných pacientů na 1 praktického zubního lékaře	2005	-	0,051	4	2	4	4
S13	Počet žáků na 1 třídu (1.-9. ročník)	2004	-	0,049	2	5	4	2
S14	Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel	2005	-	0,066	4	2	4	2
S15	Podíl trestných činů spáchaných recidivisty	2005	-	0,047	1	5	4	4
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ				průměrná známka	4,19	3,01	3,30	3,46
				pořadí	16	3	6	9
E1	Míra zaměstnanosti ve věku 55-64 let	2001	+	0,067	4	2	4	3
E2	Komplexně funkční velikost regionu	2001	+	0,082	3	3	4	5
E3	Intenzita podnikatelské aktivity (na ekonomicky aktivní)	2001	+	0,093	5	1	3	4
E4	Podíl zaměstnanců v podnicích pod zahraniční kontrolou na zaměstnancích v průmyslových podnicích nad 20 zaměstnanců	2005	+	0,047	5	4	2	1
E5	Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele	2003-2005	+	0,089	3	3	2	2
E6	Podíl kapitálových výdajů obcí	2003-2005	+	0,075	5	5	3	5
E7	Index progresivity ekonomické struktury	2001	+	0,083	5	3	3	5
E8	Míra odvětvové specializace ekonomické struktury	2001	-	0,075	5	2	3	4
E9	Produktivita práce v průmyslu	2005	+	0,085	5	5	5	5
E10	Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslu	2005	+	0,083	2	3	3	3
E11	Index lokalizace ve stavebnictví	2001	+	0,046	5	4	4	3
E12	Bonita zemědělské půdy	2002	+	0,051	2	4	2	3
E13	Potenciál cestovního ruchu	2002	+	0,073	5	2	4	2
E14	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení	2005	+	0,052	5	2	4	1
INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ				průměrná známka	2,89	3,56	3,26	3,23
				pořadí	4	12	8	7
I1	Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě	2001	+	0,107	2	4	1	2
I2	Podíl obcí připojených na veřejnou kanalizaci s ČOV	2004	+	0,132	3	5	2	1
I3	Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	2005	+	0,080	4	5	5	4
I4	Ekologická stabilita krajiny	2005	+	0,119	5	2	4	4
I5	Podíl výměry chráněných území na celkové výměře	2005	+	0,075	4	1	5	5
I6	Relativní význam veřejné dopravy	2001	+	0,121	2	3	3	3
I7	Průměrná doba denní vyjíždky za prací z obce bydliště	2001	-	0,098	3	5	3	2
I8	Poloha SO ORP vůči rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem	2005	+	0,089	3	4	4	4
I9	Dostupnost krajského města individuální dopravou	2005	-	0,085	2	2	4	5
I10	Dostupnost sídla ORP individuální dopravou	2005	-	0,094	1	4	3	4

^{*)} hodnoceno stupnicí školních známek; u okruhu uveden vážený průměr

Litoměřice	Litvínov	Louny	Lovosice	Most	Podbořany	Roudnice nad Labem	Rumburk	Teplice	Ústí nad Labem	Varnsdorf	Žatec
2,64	3,27	3,16	3,19	2,84	3,79	2,50	3,39	2,55	2,33	3,13	3,34
4	11	9	10	5	16	2	13	3	1	8	12
4	4	5	5	3	4	4	3	4	1	2	3
1	5	3	3	4	4	1	5	4	1	4	3
2	4	3	3	5	5	1	4	4	4	2	3
5	3	3	2	3	5	1	5	1	4	5	5
3	4	3	1	4	1	1	1	3	5	5	4
3	4	3	5	1	3	5	2	3	2	2	2
1	3	2	3	2	4	1	5	2	1	3	2
1	1	1	2	2	2	2	3	2	2	4	1
3	4	3	2	5	4	1	4	4	4	4	5
1	4	5	3	5	5	4	2	2	1	3	5
4	3	5	5	1	5	5	4	1	1	2	5
2	1	4	5	1	3	5	1	1	1	1	3
3	2	1	1	2	5	1	4	2	4	3	3
2,36	3,29	2,69	2,31	3,53	2,06	2,34	3,44	2,86	3,06	2,68	2,38
4	14	7	2	16	1	3	15	10	12	6	5
1	5	2	1	5	2	1	3	2	1	2	3
3	4	4	3	3	1	5	1	5	2	1	3
1	3	1	1	5	1	1	5	3	4	4	3
4	2	3	5	1	3	4	3	2	2	2	3
3	2	2	2	1	2	2	5	1	2	3	1
2	5	4	3	5	3	1	3	3	5	1	2
3	5	4	1	5	2	2	4	4	3	3	3
2	1	3	2	1	3	3	5	2	1	4	2
3	3	2	2	5	1	1	2	2	4	3	3
2	3	2	2	4	3	1	5	4	3	3	3
3	3	4	5	3	3	5	3	4	5	4	1
2	2	4	2	4	3	1	5	4	3	1	3
2	2	2	2	4	2	3	2	1	3	4	2
3	4	2	2	4	1	3	2	5	5	2	1
2	3	2	2	2	2	2	5	1	5	5	2
2,46	3,51	3,55	3,41	3,33	3,86	3,24	3,67	3,23	2,71	3,68	3,50
1	11	12	8	7	15	5	13	4	2	14	10
1	3	3	4	3	5	2	3	3	1	2	3
2	4	4	5	3	5	4	5	4	1	4	4
1	5	2	2	5	4	1	2	2	3	3	2
4	4	3	3	3	2	4	3	3	4	1	5
4	3	5	5	1	4	5	5	4	1	4	4
4	4	3	1	4	3	1	2	5	4	4	4
2	4	4	5	2	5	4	4	2	1	5	3
1	4	1	1	3	2	1	4	2	1	5	1
4	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
2	1	4	3	2	5	4	5	4	3	5	4
1	5	4	1	5	2	3	4	3	3	5	3
1	5	1	1	1	2	1	5	3	5	5	1
4	3	5	5	5	5	5	1	1	3	1	5
3	5	5	5	5	2	5	3	4	5	1	5
3,59	2,85	3,75	3,50	3,47	3,90	3,60	2,97	2,96	2,71	2,80	3,39
13	3	15	11	10	16	14	6	5	1	2	9
4	2	3	3	1	4	4	5	2	2	3	2
4	2	5	5	2	3	2	2	1	4	3	2
3	4	2	4	4	2	4	2	4	1	2	2
5	3	5	5	5	5	5	1	4	4	1	5
3	5	5	3	5	5	5	4	5	3	3	5
3	1	3	3	5	5	5	2	5	2	5	5
4	5	3	3	5	1	3	1	3	5	1	3
2	4	4	2	3	5	3	5	2	1	5	5
2	3	4	2	3	5	2	4	1	1	4	4
5	1	3	4	2	4	3	5	3	3	1	1

4.1.2 Vývoj dostupných ukazatelů v čase¹⁾

Okruh, ukazatel		Období	Bílina	Děčín	Chomutov	Kadaň	Litoměřice
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDELNÍ STRUKTURA							
D1	Úhrnná plodnost	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	1 1 -1	2 4 -11	4 3 0	4 3 1	4 4 1
D2	Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 -1	1 1 0	2 1 -1	4 2 2	1 2 -5
D3	Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 0	2 3 -3	4 5 -4	5 5 -2	2 2 -3
D4	Migrační atraktivita pro mladé (20-34 let)	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 4 4	5 4 4	4 4 0	5 5 -3	5 3 7
D5	Migrační atraktivita pro starší osoby (55-74 let)	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 0	5 4 3	4 4 0	3 4 -1	3 3 2
D6	Index stáří	2005 1996 <i>rozdíl pořadí</i>	1 2 -3	3 3 -1	2 1 1	1 1 1	3 2 2
D9	Souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 1	4 3 -3	5 5 -1	5 5 0	3 3 -1
D12	Index sídelní rozdrobenosti	2005 1996 <i>rozdíl pořadí</i>	2 2 0	2 2 0	1 1 -1	1 1 1	2 2 0
D13	Počet částí obcí na 1 obec	2005 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	3 4 -1	3 4 -1	2 1 2	5 3 6	3 3 0
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ							
S1	Míra nezaměstnanosti	31.12.2005 31.12.2000 <i>rozdíl pořadí</i>	2 3 0	2 1 2	3 4 -1	2 2 1	1 2 -4
S2	Podíl nezaměstnaných žen	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	5 4 6	4 4 2	3 3 3	3 2 5	3 4 -4
S3	Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	3 5 -4	2 3 -1	4 3 8	5 5 -1	1 3 -2
S4	Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	1 2 0	3 4 4	1 3 -2	2 2 2	4 5 2
S5	Bytová potřeba	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	1 2 -2	3 4 4	1 1 4	1 1 4	3 4 5
S10	Volební účast při volbách do PSP ČR	2006 2002 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 1	4 2 6	2 5 -8	5 5 -1	2 2 -2
S13	Počet žáků na 1 třídu (1 -9. ročník)	2004 2000 <i>rozdíl pořadí</i>	2 1 7	5 5 0	4 4 -1	2 3 -5	2 3 -1
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ							
E1	Míra zaměstnanosti ve věku 55-64 let	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	4 5 1	2 2 -1	4 4 2	3 3 -2	1 3 -3
E2	Komplexně funkční velikost regionu	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	3 5 -8	3 2 0	4 3 2	5 5 -1	2 3 -2
E11	Index lokalizace ve stavebnictví	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	5 3 7	4 3 2	4 2 7	3 2 1	1 2 -1
E14	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení	2005 2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 -1	2 3 1	4 5 -1	1 2 0	3 3 2

¹⁾ hodnoceno stupnicí školních známek; u rozdílu pořadí mezi SO ORP představuje záporná hodnota zlepšení

Litvínov	Louny	Lovosice	Most	Podbořany	Roudnice nad Labem	Rumburk	Teplice	Ústí nad Labem	Varnsdorf	Žatec
4	5	5	3	4	4	3	4	1	2	3
5	4	2	4	3	3	1	5	4	3	1
-4	5	12	-6	8	6	6	-7	-9	-3	2
5	3	3	4	4	1	5	4	1	4	3
4	1	2	3	1	1	5	4	1	2	1
3	1	-3	1	2	1	-1	-4	0	1	4
4	3	3	5	5	1	4	4	4	2	3
4	2	1	5	5	1	4	4	4	2	2
1	2	5	1	1	-1	0	0	3	-3	3
3	3	2	3	5	1	5	1	4	5	5
3	3	3	4	5	1	4	3	3	5	4
0	-2	1	-7	-6	1	-2	-2	3	0	2
4	3	1	4	1	1	1	3	5	5	4
4	2	1	5	1	2	2	4	4	4	3
-5	0	3	-3	-1	-1	-1	-3	3	0	4
4	3	5	1	3	5	2	3	2	2	2
4	4	5	1	3	5	2	4	3	2	3
0	0	1	1	2	-1	0	0	-2	0	-1
4	3	2	5	4	1	4	4	4	4	5
5	3	2	5	4	1	3	3	4	4	3
-1	0	0	0	0	0	2	2	-3	-1	5
1	4	5	1	3	5	1	1	1	1	3
1	4	5	1	3	5	1	1	1	1	3
1	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0
2	1	1	2	5	1	4	2	4	3	3
2	2	1	2	5	1	4	2	5	3	4
1	-2	0	0	0	0	-1	-1	-1	0	-2
5	2	1	5	2	1	3	2	1	2	3
5	3	2	5	4	1	2	2	1	1	4
0	-1	-7	0	-7	1	8	-3	0	9	2
4	4	3	3	1	5	1	5	2	1	3
3	4	5	3	2	5	1	4	2	3	3
5	-1	-10	2	-1	-1	0	1	0	-3	-4
3	1	1	5	1	1	5	3	4	4	3
3	1	3	4	2	3	4	3	5	4	1
-3	0	-2	3	-1	-4	3	0	-4	1	7
2	3	5	1	3	4	3	2	2	2	3
3	5	5	1	5	5	5	3	3	3	4
2	-3	0	0	-1	0	-1	0	0	-2	-1
2	2	2	1	2	2	5	1	2	3	1
3	4	4	2	4	4	5	2	3	4	4
4	-2	-1	-2	-6	-2	0	-2	4	0	-8
3	2	2	4	3	1	5	4	3	3	3
3	2	1	5	1	1	5	5	3	4	2
1	0	0	-1	3	0	2	0	-2	0	1
2	2	2	4	2	3	2	1	3	4	2
3	4	2	4	1	3	4	2	4	5	4
-2	-1	3	3	0	6	-7	-2	2	-1	-1
3	3	4	3	5	2	3	3	1	2	3
5	4	5	5	3	4	2	3	1	1	4
-4	-3	1	-4	10	-5	4	1	0	3	0
4	4	5	3	5	4	5	4	1	4	4
5	3	5	3	4	4	5	3	1	4	2
-4	2	1	-1	7	1	1	0	0	-4	6
5	4	1	5	2	3	4	3	3	5	3
4	4	3	4	3	4	4	1	2	5	3
0	-3	-7	4	-7	-6	-4	3	5	0	-1
5	5	5	5	2	5	3	4	5	1	5
5	4	5	5	5	5	4	3	4	1	5
-1	4	1	4	-11	0	-1	2	1	0	0

SEZNAM UKAZATELŮ POUŽITÝCH PRO SOUHRNNÉ HODNOCENÍ POSTAVENÍ SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Okruh DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDELNÍ STRUKTURA

- D1 **Úhrnná plodnost** (součet měr plodnosti jednotlivých věkových skupin žen; průměry jsou vypočteny z narozených dětí ženám příslušného věku za 5 let a sečtených stavů žen příslušného věku, tedy vážený průměr)
- D2 **Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy** (podíl skutečného a teoretického počtu zemřelých na danou příčinu; teoretický počet zemřelých je výslednicí aplikací věkově specifických měr úmrtnosti na danou příčinu v ČR na věkovou strukturu příslušného ORP)
- D3 **Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary** (podíl skutečného a teoretického počtu zemřelých na danou příčinu; teoretický počet zemřelých je výslednicí aplikací věkově specifických měr úmrtnosti na danou příčinu v ČR na věkovou strukturu příslušného ORP)
- D4 **Migrační atraktivita pro mladé** (saldo vnitřního stěhování osob ve věku 20–34 let na 10 000 obyvatel celkem)
- D5 **Migrační atraktivita pro starší osoby** (saldo vnitřního stěhování osob ve věku 55–74 let na 10 000 obyvatel celkem)
- D6 **Index stáří** (počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 obyvatel ve věku 0–14 let)
- D7 **Souhrnný ukazatel vzdělanosti obyvatel ve věku 25–64 let** (vážený součet podílů obyvatel nad 15 let s dosaženým stupněm vzdělání: ZŠ, vyučen, SŠ s maturitou, VOŠ a VŠ; váhy zohledňují počet let školní docházky, kterých je standardně potřeba k dosažení daného stupně vzdělání; zdroj: SLDB)
- D8 **Míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání** (procento studujících osob ve věku 15–29 z celkové populace příslušného věku; zdroj: SLDB)
- D9 **Souhrnný index sociálně-demografické nestability** (souhrnný ukazatel zahrnující: podíl rodáků žijících v SO ORP, migrační přírůstek, podíl neúplných rodin, podíl dětí narozených matkám mladším 20 let, potratový index, podíl umělých přerušení těhotenství žen mladších 20 let na všech UPT, rozvodovost, podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání)
- D10 **Podíl cizinců na obyvatelstvu**
- D11 **Hustota zalidnění** (počet bydlících obyvatel na km²)
- D12 **Index sídelní rozdrobenosti** (vážený součet podílů obyvatel žijících v nejmenších obcích, obce do 200 obyvatel (váha 0,5), obce s 200–499 obyvateli (váha 0,333), obce s 500–999 obyvateli (váha 0,1666))
- D13 **Počet částí obcí na 1 obec**

Okruh SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

- S1 **Míra nezaměstnanosti** (procento nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce z celkové pracovní síly)
- S2 **Podíl nezaměstnaných žen** (procento žen z celkového počtu uchazečů o zaměstnání)
- S3 **Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných**
- S4 **Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných**
- S5 **Bytová potřeba** (trvale obydlené byty na 100 cenových domácností; zdroj: SLDB)
- S6 **Intenzita „privátní“ bytové výstavby** (dokončené byty stavěné soukromou osobou na 1 000 obyvatel)
- S7 **Intenzita „veřejné“ bytové výstavby** (dokončené byty stavěné obcí či státem na 1 000 obyvatel)
- S8 **Podíl substandardního bydlení** (procento bytů III. + IV. kategorie z celkového počtu trvale obydlených bytů; zdroj: SLDB)
- S9 **Obytná plocha na 1 osobu v m²** (zdroj: SLDB)
- S10 **Volební účast při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR** (procento vydaných obálek z celkového počtu registrovaných voličů)
- S11 **Počet registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře pro dospělé** (zdroj: ÚZIS)
- S12 **Počet registrovaných pacientů na 1 praktického zubního lékaře** (zdroj: ÚZIS)
- S13 **Počet žáků na 1 třídu ZŠ (1.–9. ročník)**
- S14 **Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel** (v počtu obyvatel byl zohledněn obvykle přítomný počet osob vzhledem k dojížděcí za prací a do škol; zdroj: PČR)
- S15 **Podíl trestných činů spáchaných recidivisty** (zdroj: PČR)

Okruh EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

- E1 Míra zaměstnanosti ve věku 55–64 let** (procento zaměstnaných osob ve věku 55–64 let z celkového počtu obyvatel příslušného věku; zdroj: SLDB)
- E2 Komplexně funkční velikost regionu** (vážený průměr počtu obyvatel (váha 1), pracovních míst celkem (váha 2) a pracovních míst ve službách (váha 3) na obyvatele; zdroj: SLDB)
- E3 Intenzita podnikatelské aktivity** (procento samostatně činných včetně zaměstnavatelů z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel; zdroj: SLDB)
- E4 Podíl zaměstnanců v podnicích pod zahraniční kontrolou na zaměstnancích v průmyslových podnicích nad 20 zaměstnanců**
- E5 Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele**
- E6 Podíl kapitálových výdajů obcí**
- E7 Index progresivity ekonomické struktury** (vážený součet podílu jednotlivých sektorů na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva – primární (váha 1), sekundární (váha 2), služby: OKEČ G–I (váha 3), služby: OKEČ J–O, (váha 4); zdroj: SLDB)
- E8 Míra odvětvové specializace ekonomické struktury** (variační koeficient podílů jednotlivých odvětví (oddíly OKEČ) na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva; zdroj: SLDB)
- E9 Produktivita práce v průmyslu**
- E10 Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslu**
- E11 Index lokalizace ve stavebnictví** (podíl zaměstnaných ve stavebnictví v ORP na zaměstnaných ve stavebnictví v kraji dělený podílem ekonomicky aktivních v ORP na ekonomicky aktivních v kraji; zdroj: SLDB)
- E12 Bonita zemědělské půdy** (průměrná úřední cena zemědělské půdy počítaná jako vážený průměr cen v jednotlivých katastrech, vahou je výměra zemědělské půdy; zdroj: vyhláška MF ČR)
- E13 Potenciál cestovního ruchu** (Průměrný potenciál území vypočtený jako vážený průměr hodnot příslušných obcí, vahou je výměra obce. Průměrný potenciál je vážený ukazatel, expertní metodou byl ohodnocen potenciál území pro dílčí složky cestovního ruchu – přírodní, kulturní aj.; zdroj: Ústav územního rozvoje Brno)
- E14 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení** (počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 000 obyvatel)

Okruh INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- I1 Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě** (zdroj: SLDB)
- I2 Podíl obcí připojených na veřejnou kanalizaci s ČOV**
- I3 Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací** (územní plán obce, urbanistická studie)
- I4 Ekologická stabilita krajiny** (poměr ekologicky pozitivně využívaných ploch k ekologicky negativně využívaným; pozitivně využívané = lesy, sady, zahrady, vinice, chmelnice, louky a pastviny a vodní plochy, negativně využívané = orná půdy, zastavěné plochy, ostatní plochy, např. dopravní, těžba aj.)
- I5 Podíl výměry chráněných území na celkové výměře**
- I6 Relativní význam veřejné dopravy** (podíl obyvatel využívajících k denní dopravě do zaměstnání nějaký druh veřejné dopravy z celkového počtu osob denně dojíždějících za prací; zdroj: SLDB)
- I7 Průměrná doba denní vyjížděky za prací z obce bydliště** (zdroj: SLDB)
- I8 Poloha správního obvodu ORP vůči rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem** (syntetický ukazatel vycházející z počtu bodů přidělených na základě přítomnosti rozvojových os a oblastí a urbanizačních os a oblastí a jejich významu – regionální, nadregionální, mezinárodní. Rozvojový potenciál představují území s intenzivním současným i budoucím využitím. Souvisí s koncentrací obyvatelstva, ekonomických a kulturních aktivit. Urbanizační potenciál je více vázán na osídlení a aktivity obyvatelstva.)
- I9 Dostupnost krajského města individuální dopravou** (průměrná doba cesty automobilem z obcí SO ORP do krajského města; zdroj: www.mapy.cz)
- I10 Dostupnost sídla ORP individuální dopravou** (průměrná doba cesty automobilem z obcí SO ORP do sídelního města ORP; zdroj: www.mapy.cz)

4.2 Vnitrokrajské rozdíly v celorepublikovém pohledu

CÍL KAPITOLY

V předchozích kapitolách jsme se věnovali regionálním rozdílům v Ústeckém kraji z vnitrokrajské perspektivy. Tato kapitola tento pohled doplňuje o celorepublikovou dimenzi a zasazuje Ústecký kraj do kontextu regionálních rozdílů všech krajů České republiky. Převážně grafickou formou⁴⁷ hodnotí **homogenitu** (vyrovnanost jednotlivých regionů) resp. **heterogenitu** (rozdílnost jednotlivých regionů) Ústeckého kraje a uzavírá odpovědi na otázky, které jsme si položili v úvodu této publikace:

- Patří Ústecký kraj do skupiny krajů s relativně malými, průměrnými nebo velkými vnitroregionálními rozdíly?
- V jakých tématických okruzích vznikají největší vnitrokrajské rozdíly?

POSTAVENÍ KRAJE V ČESKÉ REPUBLICE

Při celkovém pohledu na regionální rozdíly v rámci jednotlivých krajů **patří Ústecký kraj mezi ty relativně homogenní**, tzn. že oproti ostatním krajům jsou rozdíly mezi jednotlivými správními obvody ORP relativně malé⁴⁸. Projevuje se tak již několikrát zmiňovaná neexistence jediného ekonomického centra, které by na sebe vážalo většinu ekonomických a sociálních aktivit v kraji a které by působilo jako jediný regionální pól rozvoje. Krajské město Ústí nad Labem je jen jedním z velkých měst, která se vinou od Děčína na východě k Chomutovu na západě celým Ústeckým kraje. Z tohoto důvodu nejsou jednotlivé správní obvody, na něž je kraj rozdělen, tak rozdílné, jako v případě krajů s jedním velkým ekonomickým centrem. O relativně velké podobnosti všech správních obvodů kraje svědčí už to, že jak v případě **počtu obyvatel**, tak při porovnání **rozlohy** správních obvodů dosahuje Ústecký kraj nejnižší variability ze všech krajů České republiky. Ústecký kraj je například velmi homogenní, pokud jde o charakteristiky **nezaměstnanosti**, o některé základní **demografické ukazatele** či pokud jde například o **index progresivity ekonomické struktury**, který hodnotí odvětvovou strukturu zaměstnanosti.

Ovšem ne ve všech oblastech a ve všech ukazatelích se homogenita Ústeckého kraje projevuje. Například relativně heterogenní je kraj v případě **intenzity podnikatelské aktivity**, v níž se odráží odlišnost ekonomického života mezi obvody s velmi nízkou aktivitou (Bílina, Litvínov, Most) a obvody, v nichž je podnikatelská aktivita v kraji nejvyšší, ale stále poměrně nízká oproti zbytku ČR (Roudnice nad Labem, Litoměřice či Děčín). Poměrně velké rozdíly oproti ostatním krajům se projevují rovněž v oblasti **bydlení**. Například podíl substandardního bydlení činí v Rumburku až 9 % bytového fondu, zatímco v Mostě méně než 1 % a podobně je tomu i v případě bytové potřeby. Pokud budeme hodnotit krajskou variabilitu **produkce na zaměstnance v průmyslu**, je Ústecký kraj v důsledku extrémních hodnot v Litvínově nejméně homogenním krajem. Ovšem pokud odhlédneme od tohoto extrému, patří Ústecký kraj do středu pomyslného žebříčku variability krajů, stejně jako v případě **průměrných mezd**, které se v průmyslu vyplácejí. O velmi rozdílném charakteru ekonomického zaměření správních obvodů v Poohří-Polabí a obvodů v Severočeské hnědouhelné pánvi, svědčí i celorepublikově nejvyšší variabilita v **podílech zemědělské půdy** jednotlivých správních obvodů na jejich celkové výměře.

VARIABILITA VYBRANÝCH UKAZATELŮ A TÉMATICKÝCH OBLASTÍ

Rozdíly míry variability (měřené variačním koeficientem) mezi jednotlivými tématickými okruhy, resp. mezi jednotlivými ukazateli, jsou značné, jejich porovnání nemusí být vždy smysluplné a často není výsledné zjištění překvapivé, spíše potvrzuje předpoklad vyvozený z jiných závěrů. Nejvyšší variability z námi

⁴⁷ Grafické zobrazení zachycuje jednak rozpětí hodnot jednotlivých krajů (rozdíl mezi maximální a minimální hodnotou) a rovněž pozici krajských hodnot vůči republikovému průměru ve vybraných ukazatelích. Vedle rozpětí jsme pro hodnocení regionálních rozdílů jednotlivých krajů použili rovněž výpočet variačních koeficientů v krajích u vybraných ukazatelů.

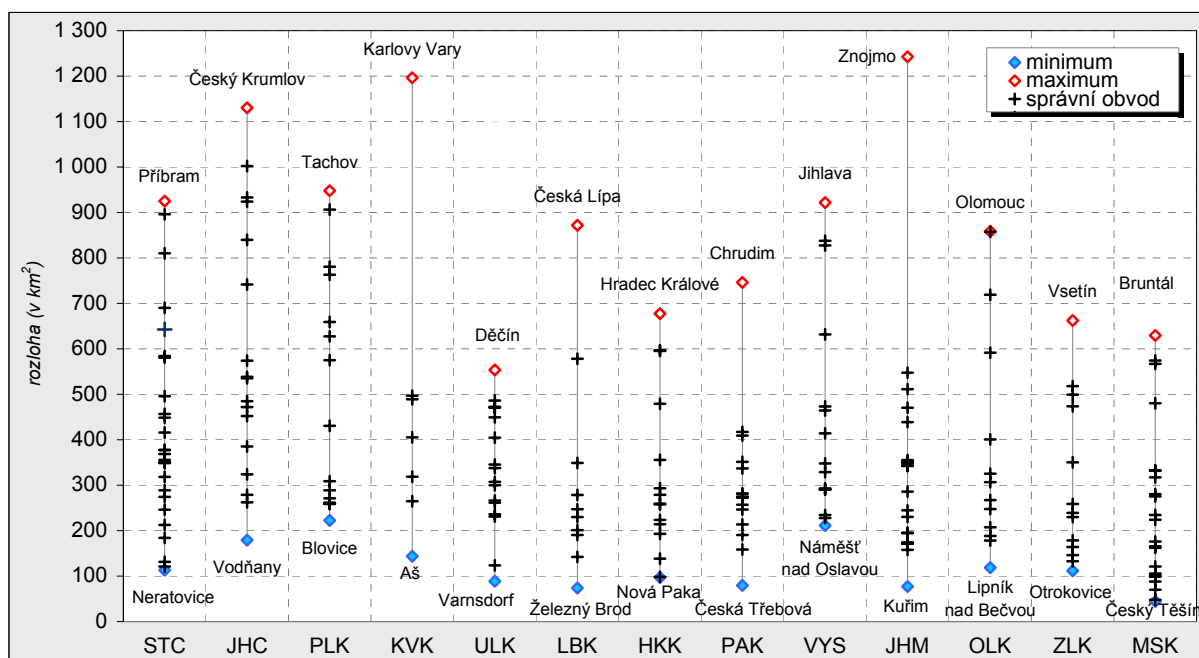
⁴⁸ Vycházíme při tomto tvrzení z výpočtu variačního koeficientu za jednotlivé kraje podle skutečně existujících rozdílů mezi správními obvody ORP, tak jak jsou administrativně vymezeny, bez ohledu na jejich velikost. Všechny správní obvody tak vstupovaly do výpočtu směrodatné odchylky stejnou vahou. Důvodem, proč jsme zvolili tuto metodu (a ne metodu zohledňující i velikosti regionů), byla interpretační jednoduchost, a hlavně vnitřní ucelenost celé publikace. Při hodnocení správních obvodů podle jednotlivých ukazatelů jsme i v předchozích kapitolách přistupovali ke všem správním obvodům se stejnou důležitostí, a ne podle toho, jak velký je který region. O úskalí porovnávání různých velkých správních obvodů mezi sebou jsme hovořili v úvodních kapitolách této publikace.

hodnocených ukazatelů (jako základ jsme použili vybrané ukazatele ze sady používané v kapitole 4.1) dosahovaly ty ukazatele, které byly přímo závislé na sídelní struktuře a na administrativním rozdělení krajů na jednotlivé správní obvody, jako například variabilita rozlohy, počtu obyvatel, hustoty zalidnění či počtu částí obcí na jednu obec. Naopak poměrně nízká variabilita byla zaznamenána v případě některých základních demografických ukazatelů (jako například úhrnná plodnost, úmrtnost a průměrný věk) nebo například u bytové potřeby obyvatelstva. Úmrtnost na nemoci oběhové soustavy je mírně variabilnější než celková úmrtnost nebo úmrtnost na novotvary. Průměrný věk je méně variabilní než index stáří. Variabilita produkce na zaměstnance v průmyslu je vyšší než variabilita mezd v průmyslu (mezi správními obvody krajů České republiky). Rozdíly uvnitř krajů jsou také relativně vyšší v případě celkové nezaměstnanosti než v případě doplňkových charakteristik nezaměstnanosti (jako například podíl žen nebo podíl určitých věkových skupin na celkové nezaměstnanosti).

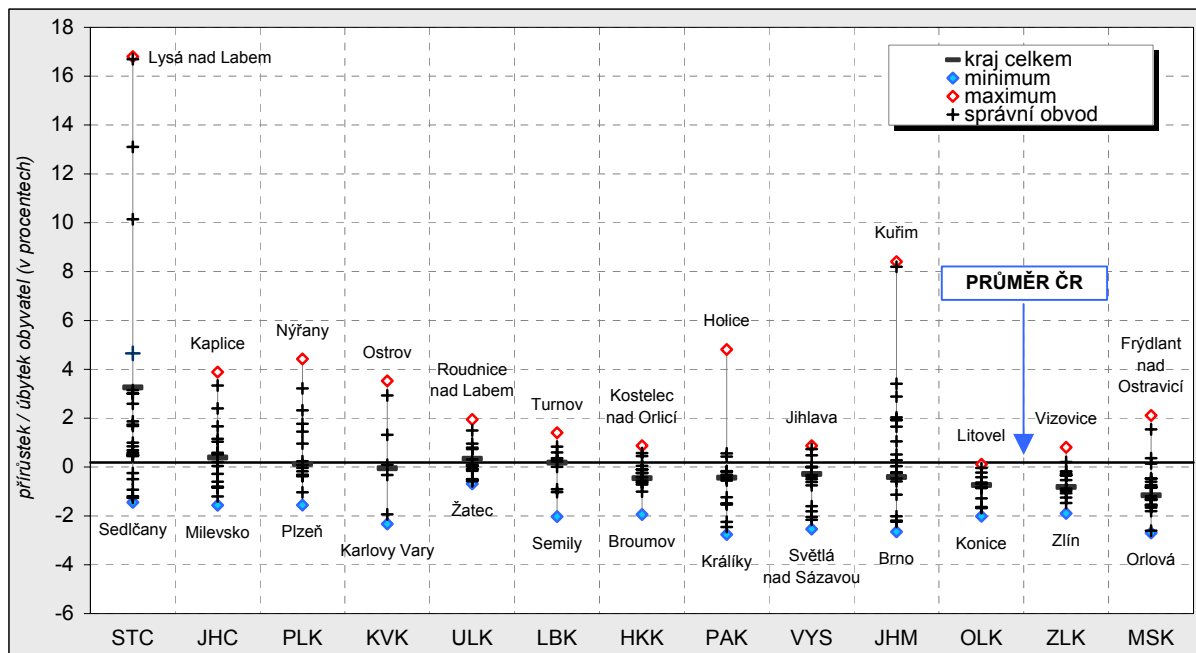
REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

V této podkapitole uvádíme již pouze grafické znázornění regionálních rozdílů podle vybraných ukazatelů v jednotlivých krajích České republiky.

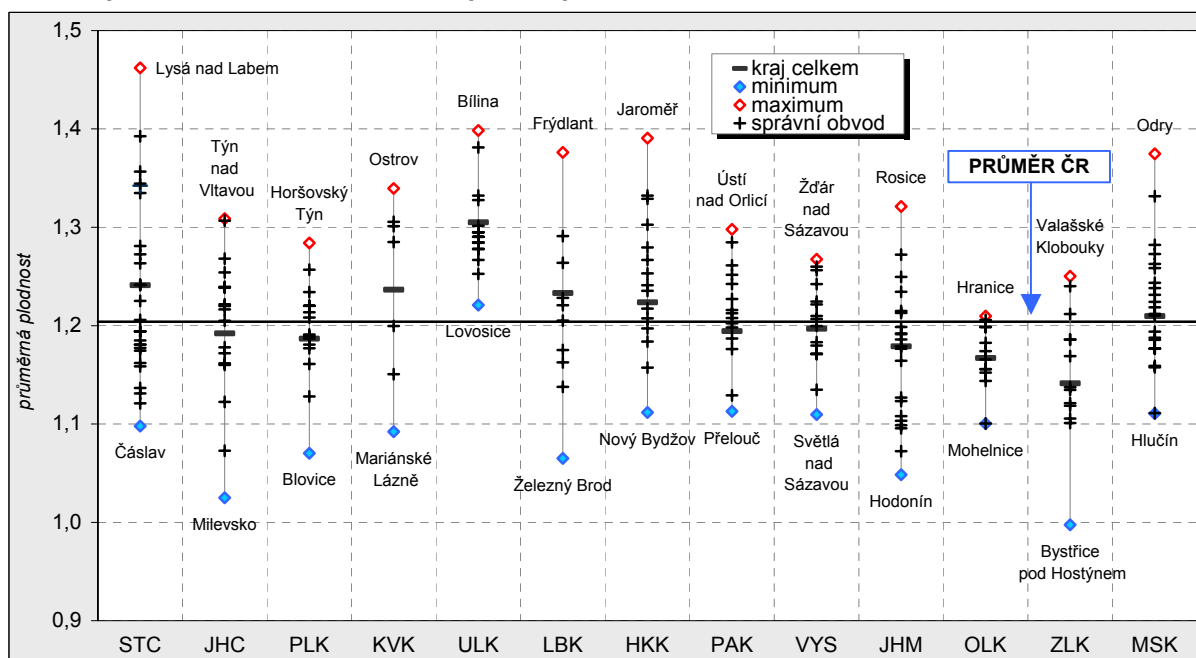
Rozloha k 31. 12. 2005 podle správních obvodů ORP

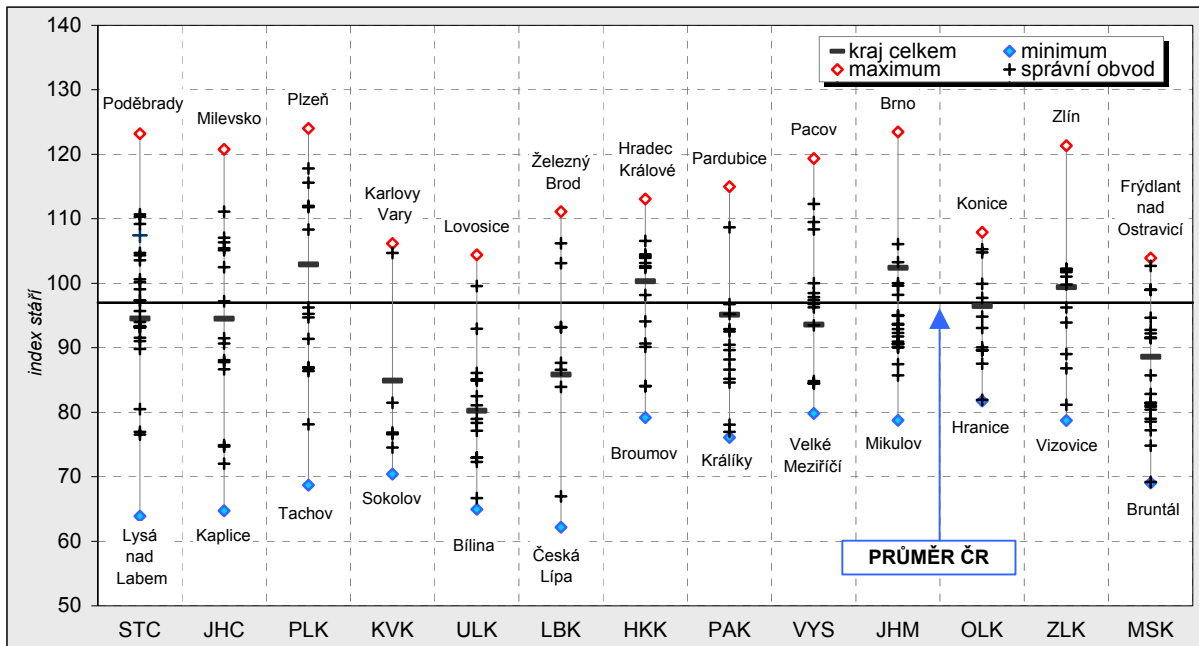
Relativní přírůstek obyvatel v letech 2000-2005 podle správních obvodů ORP

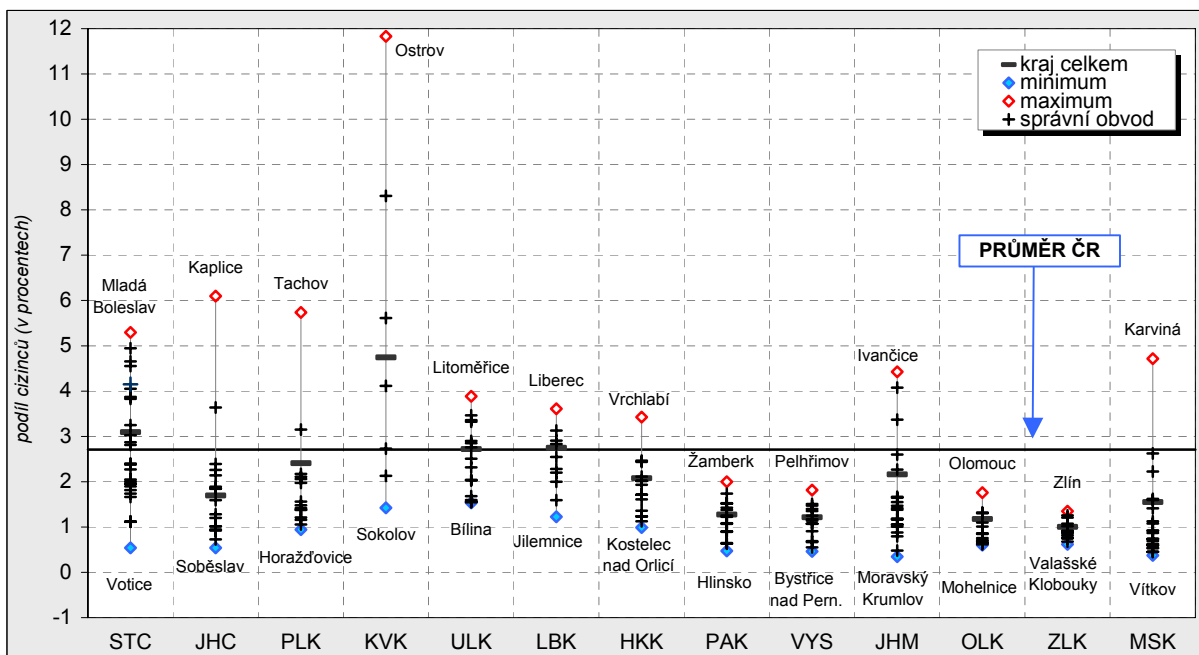
Úhrnná plodnost v letech 2001-2005 podle správních obvodů ORP

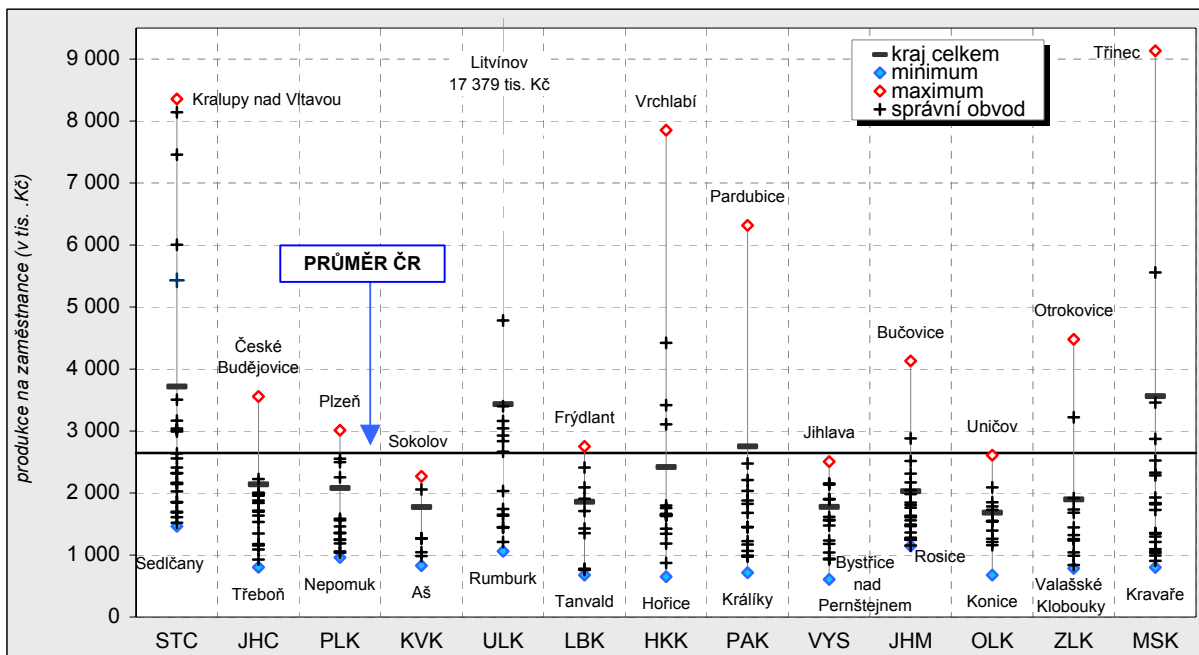
Index stáří podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

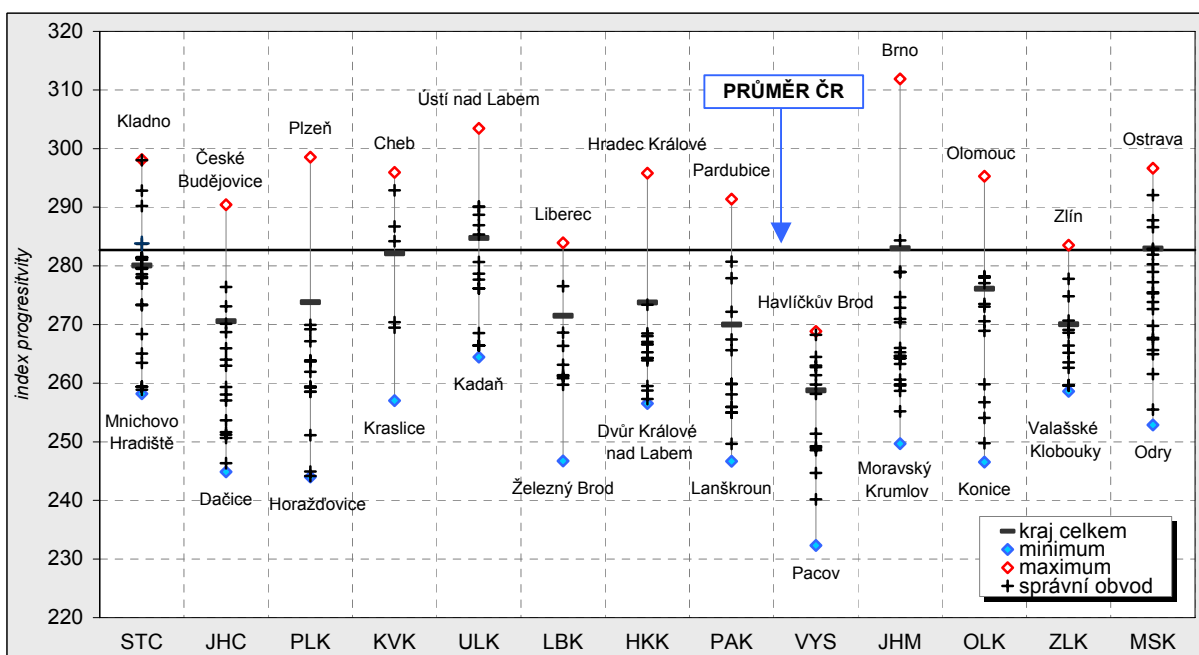
Podíl cizinců na obyvatelstvu v roce 2005 podle správních obvodů ORP

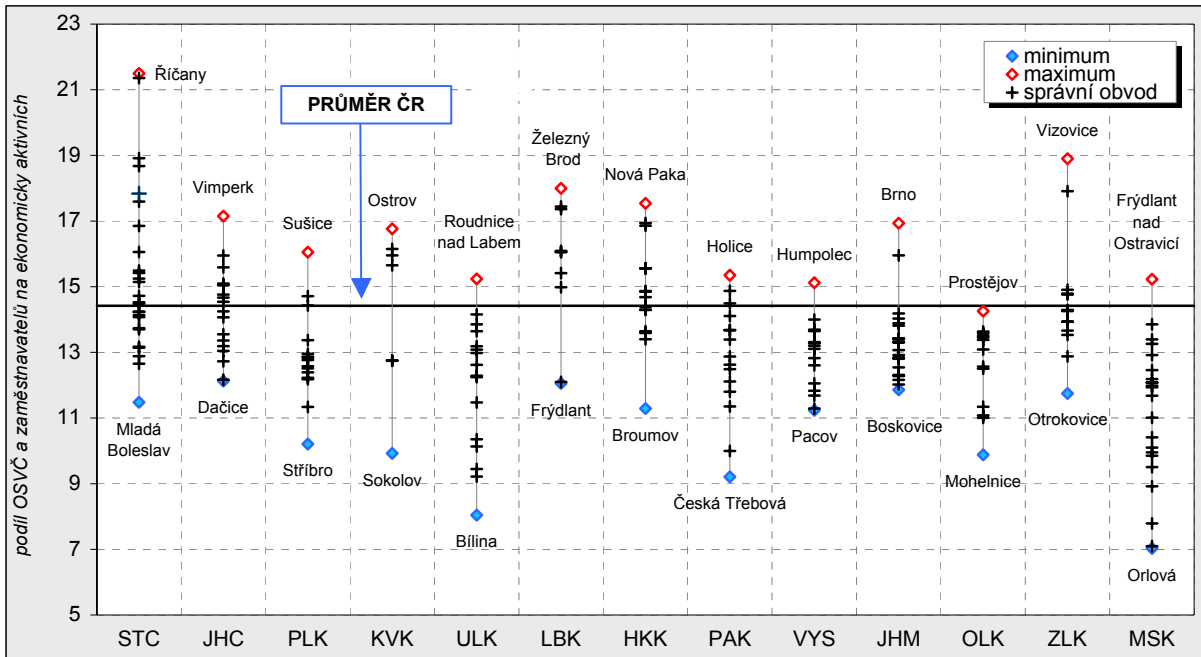
Produkce na zaměstnance v průmyslových podnicích s 20 a více zaměstnanci v roce 2005

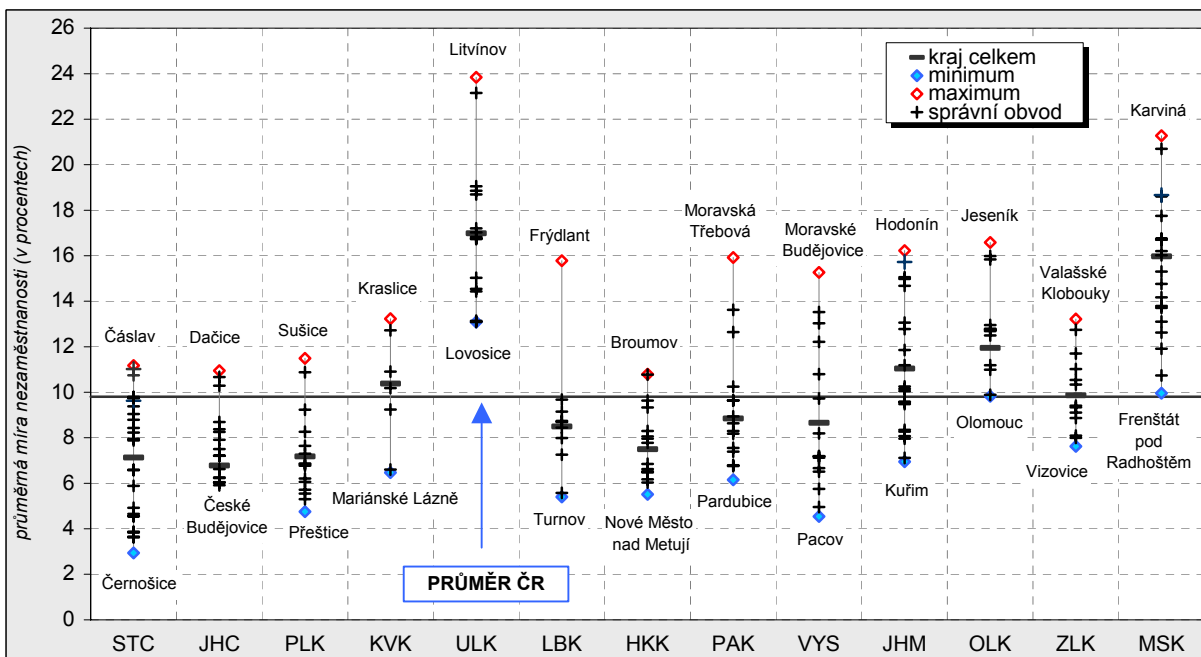
Index progresivity ekonomické struktury (SLDB 2001)

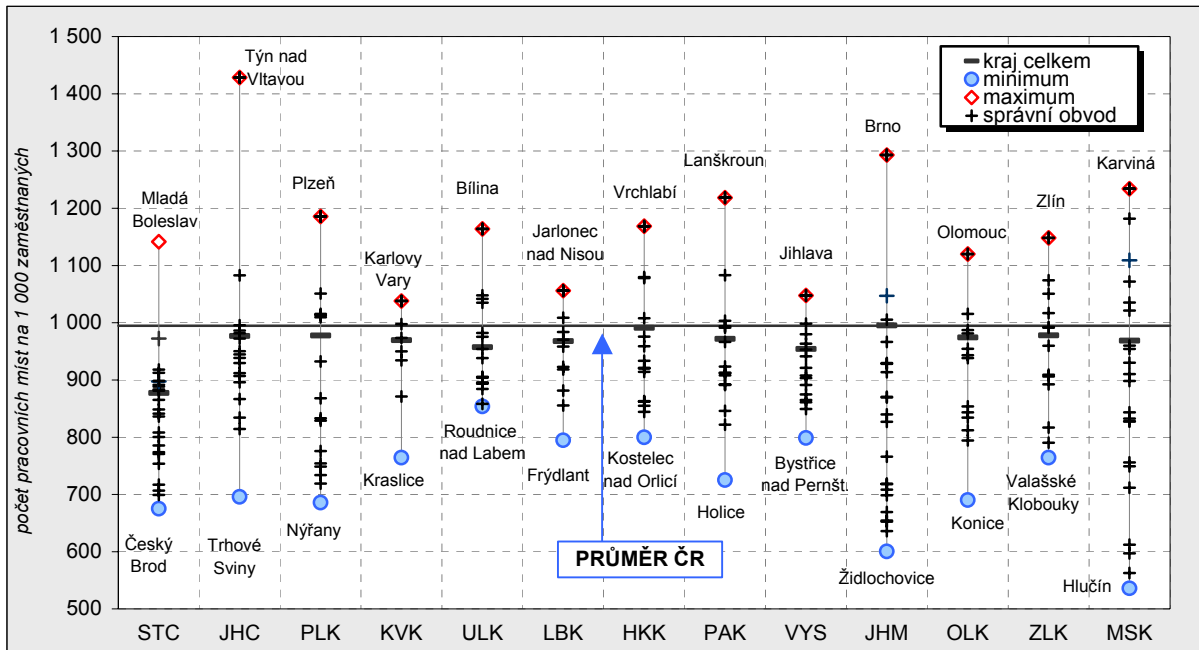
Intenzita podnikatelské aktivity podle správních obvodů ORP (SLBD 2001)

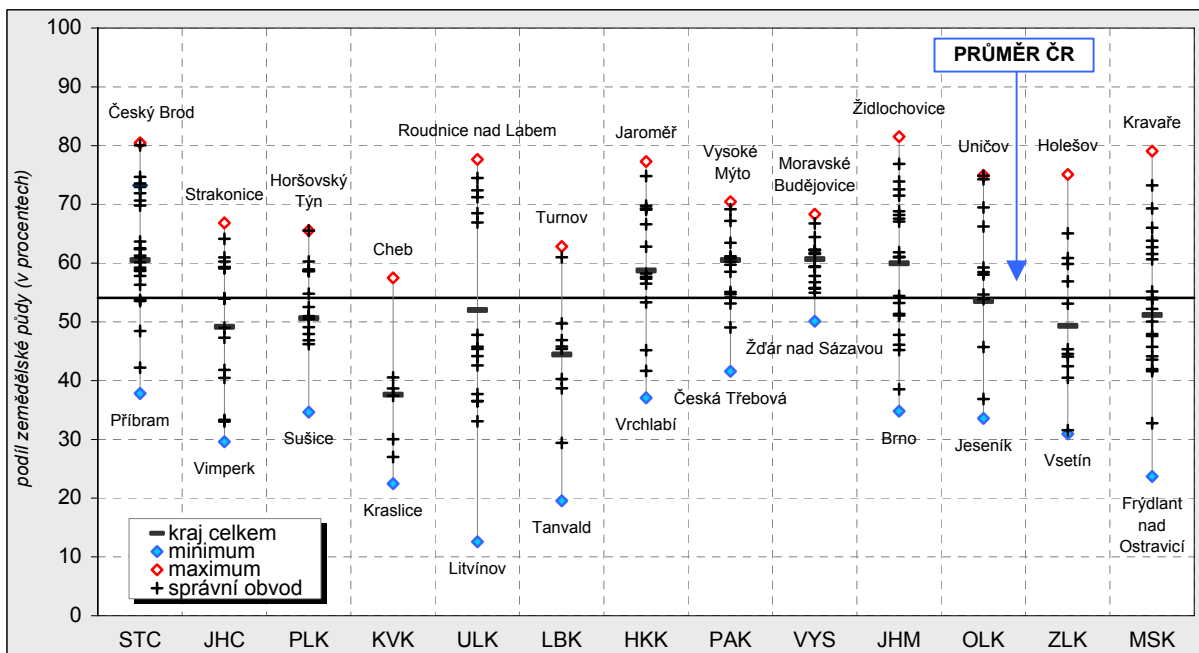
Průměrná míra nezaměstnanosti v letech 2001-2005 podle správních obvodů ORP

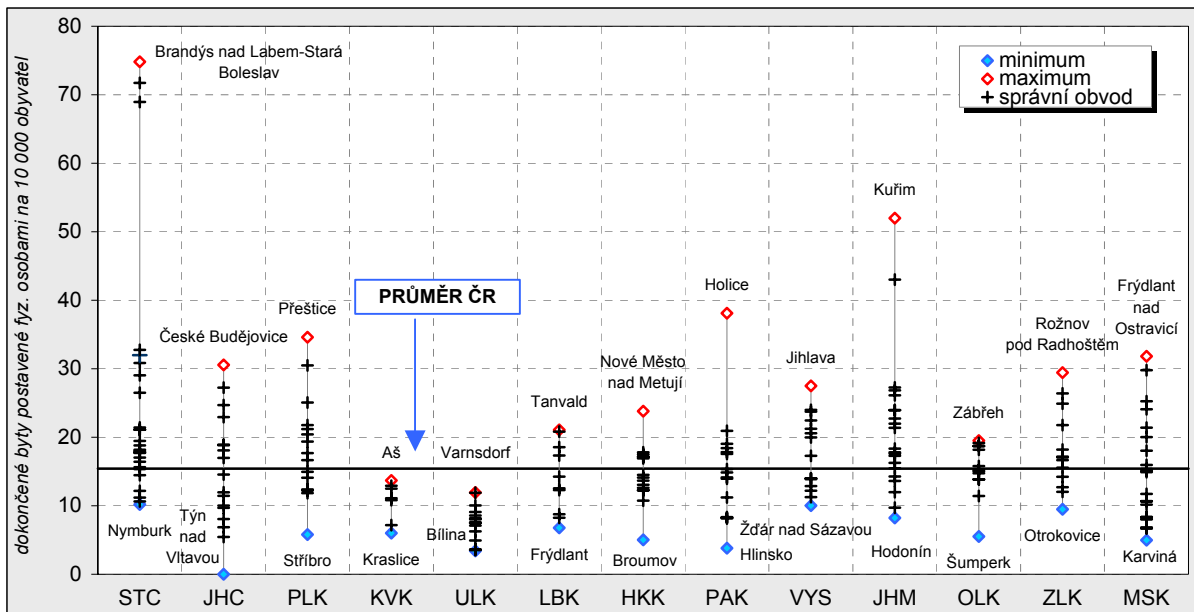
**Počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných (bydlících v SO ORP)
podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SLDB 2001)**

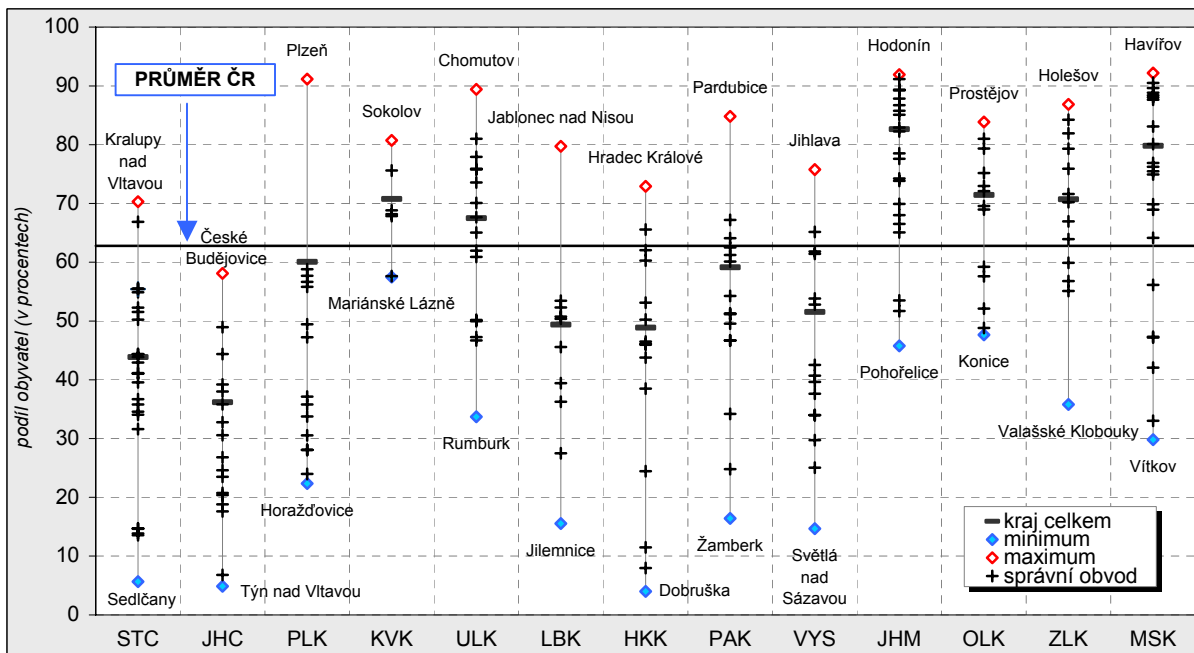
Podíl zemědělské půdy na celkové výměře správního obvodu ORP v roce 2005

Intenzita privátní bytové výstavby v letech 2001-2005 podle správních obvodů ORP

Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě (SLDB 2001)

5. Závěr

Ústecký kraj je možné v rámci České republiky zařadit spíše mezi kraje s menšími resp. středně velkými vnitroregionálními rozdíly. Díky neexistenci jediného centra, které by na sebe v kraji vázalo podstatnou část ekonomických a sociálních aktivit, a rovněž ani velkých území, která by byla zcela izolovaná, je mnoho ekonomických a společenských jevů relativně rovnoměrně rozprostřeno po celém kraji. Na druhou stranu se ale Ústecký kraj rozkládá na geograficky různorodém území s odlišným historickým vývojem, což nevyhnutelně vytváří podmínky pro regionální rozdíly uvnitř kraje.

Ze zhodnocení všech čtyř tématických okruhů **multikriteriálního hodnocení** vyplývá, že správní obvody Ústí nad Labem, Teplice, Litoměřice a Roudnice nad Labem jsou **obvody s relativně nejlepší celkovou pozicí v kraji**. První polovinu nejméně problematických správních obvodů v kraji pak uzavírají obvody Varnsdorf, Chomutov, Děčín a Lovosice. Následují je obvody Žatec, Most, Kadaň a Litvínov a zbývající obvody, Louny, Bílina, Rumburk a Podbořany, měly v průměru v Ústeckém kraji pozici nehorší.

Celková nejlepší pozice správního obvodu Ústí nad Labem ovšem neznamená, že by ve všech okruzích dosáhl tento obvod nejlepšího umístění v kraji. Byl sice skutečně hodnocen jako nejlepší v tématických okruzích „Demografický vývoj, sídelní struktura“ (D) a „Infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí“ (I) a jako druhý nejlepší v tématickém okruhu „Ekonomický vývoj“ (E), ale až dvanácté místo v kraji mu připadlo při hodnocení „Sociálního vývoje“ (S). Podobně schematicky nelze vnímat ani nejhorší celkovou pozici správního obvodu Podbořany. Ten obsadil sice dvě šestnáctá (D,I) a jedno patnácté místo (E) v multikriteriálním hodnocení, ale rovněž měl i relativně nejlepší krajskou pozici při hodnocení „Sociálního vývoje“. Jak je vidět, výše uvedená celková pořadí správních obvodů jsou pouze zjednodušeným pohledem na celkové postavení správních obvodů v kraji. Metodicky správnější je hodnocení jejich postavení v rámci jednotlivých tématických okruhů.

Správní obvody, které se při hodnocení **demografického vývoje a sídelní struktury** jeví jako nejlepší, jsou shodné s těmi, které jsme výše jmenovali jako nejlepší z celkového pohledu, tj. obvody Ústí nad Labem, Roudnice nad Labem, Teplice a Litoměřice. Jako nejproblematičtější z demografického hlediska byla naopak vyhodnocena situace ve správních obvodech Podbořany, Bílina a Kadaň.

Jak již bylo zmíněno výše, nejpříznivější byla v **sociální oblasti** situace ve správním obvodu Podbořany, který byl následován obvody Lovosice, Roudnice nad Labem, Litoměřice a Žatec. Zjednodušeně lze říci, že v tomto tématickém okruhu patřily mezi nejproblematičtější tradičně průmyslové obvody, které se dlouhodobě potýkají s vysokou nezaměstnaností (Most, Rumburk, Litvínov) a také téměř všechny obvody s bývalými okresními městy (Chomutov, Ústí nad Labem, Děčín i Teplice).

Nejpříznivěji byl hodnocen **ekonomický vývoj** v obvodech s bývalými okresními městy v okolí krajského města Ústí nad Labem, tj. v obvodech Litoměřice, Ústí nad Labem, Děčín a Teplice. Jako zdaleka nejproblematičtější byla vyhodnocena situace v Bílině, v samotném srdci Ústeckého kraje. Následována pak byla odlehlejšími správními obvody Ústeckého kraje, na jihozápadě obvodem Podbořany a na severovýchodě ve Šluknovském výběžku Varnsdorfem a Rumburkem.

V posledním hodnoceném tématickém okruhu, který zahrnoval **infrastrukturu, polohu, dostupnost i životní prostředí regionů**, se nejlépe umístil ústecký správní obvod, následovaný Varnsdorfem a Litvínovem. Tento okruh má velmi široký tématický záběr, a proto se vedle sebe (alespoň na předních místech) setkaly správní obvody, které nemají mnoho společného. Na druhém konci žebříčku hodnocení tohoto tématického okruhu se umístily hlavně obvody na jihu kraje, v jejichž hodnocení se projevila roztržitost sídelní struktury, menší hustota obyvatelstva i vysoká intenzita využití půdy pro zemědělské účely.

Největší rozdíly mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností existují v tématických oblastech a ukazatelích, které **přímo vyplývají z administrativního rozdělení** Ústeckého kraje. Například nejlidnatější správní obvod, Ústí nad Labem, má téměř 119 tisíc obyvatel, zatímco Podbořany, nejméně lidnatý obvod, pouze necelých 16 tisíc obyvatel. Děčínský správní obvod se rozkládá na více téměř 554 km², a naopak Varnsdorf na necelých 89 km². Nejvíce rozdrobená je **sídelní struktura** v historicky zemědělských správních

obvodech na jihu kraje. Jsou zde povětšinou rozlohou i počtem obyvatel nejmenší obce a relativně nižší hustota obyvatelstva oproti regionům s velkými městy. Dlouhodobě se rozvíjející průmyslová výroba si zde naopak vyžádala vysokou míru koncentrace pracovních sil, což se rovněž projevilo v relativně vysoké míře urbanizace.

Pokud jde o demografický vývoj, regionální rozdíly vyplývající z administrativního rozčlenění kraje, se již stírají. Přesto nejsou zanedbatelné. **Starší** jsou **populace** v jižních obvodech kraje, zatímco nejmladší v obvodech Kadaň, Bílina, Chomutov a Most. Největší **podíl vysokoškolsky vzdělaných** žije v obvodech s většími městy, největší **podíl obyvatel se základním vzděláním** (vč. nedokončeného a bez vzdělání) žije v obvodech Bílina, Podbořany a Rumburk. Nejvyšší byla **úhrnná plodnost** v obvodech Bílina a Ústí nad Labem, nejnižší opět na jihu, v lovosickém, lounském a litoměřickém obvodu. Výrazně nejnižší **úmrtnost** byla v roudnickém obvodu, následovaném obvodem Děčín a Litoměřice. Nejvyšší byla standardizovaná úmrtnost v obvodech Kadaň, Rumburk a Litvínov. S výjimkou obvodu Bílina a Ústí nad Labem došlo ve všech obvodech k **přirozenému úbytku** obyvatelstva. Ten byl ovšem většinou kompenzován **migračním přírůstkem**, který byl nejvyšší v obvodech Roudnice nad Labem, Teplice, Lovosice a Rumburk. Výrazný úbytek obyvatelstva migrací nastal pouze v obvodech Bílina, Most a Žatec. Podle migrace lze usuzovat, že pro mladé jsou atraktivní obvody Roudnice nad Labem a Teplice, pro starší obyvatele pak většina obvodů na jihu kraje a rovněž Rumburk a Teplice.

Z pohledu ekonomického vývoje závisí regionální rozdíly na charakteru ekonomického zaměření správních obvodů a do značné míry také na přítomnosti většího města, které by fungovalo jako pól rozvoje regionu. Jih kraje je díky své poloze **spíše zemědělskou oblastí** (okresy Litoměřice a Louny), zatímco správní obvody v Podkrušnohoří jsou spíše **průmyslové**. Nižší koncentrace pracovních sil ve velkých podnicích a zemědělská výroba vedou na jihu kraje k vyšší **intenzitě podnikatelské aktivity**. Nejnižší je naopak podnikatelská aktivita v Bílině, Litvínově a Mostu. Vzhledem k tomu, že město Ústí nad Labem bylo a je administrativním centrem kraje, koncentrují se v něm a jeho okolí ekonomické aktivity více než jinde v kraji. Přesto však nefunguje jako jediné **dominantní centrum kraje**, což způsobuje nižší míru regionálních rozdílů v kraji v porovnání s kraji, které takové jediné centrum mají. V okolí krajského města většinou bývá **bytová výstavba** nejintenzivnější, ale v případě Ústeckého kraje tomu tak díky předchozí bytové výstavbě v průmyslových městech není. V posledních letech byla nejvyšší v obvodech Kadani, Roudnici nad Labem a Litoměřicích. Z tohoto tématického okruhu se zmiňme ještě o cestovním ruchu. Největším **potenciálem cestovního ruchu** disponují správní obvody ve Šluknovském výběžku, Rumburk a Varnsdorf, dále Teplice a Děčín. Nejmenší potenciál pro cestovní ruch mají (s výjimkou obvodu Litoměřice) všechny zemědělské obvody na jihu kraje a rovněž Bílina.

V sociální oblasti rovněž existují v rámci Ústeckého kraje značné regionální rozdíly. Přesto v nejdůležitějším ukazateli tohoto okruhu, v **míře nezaměstnanosti**, patří kraj spíše k těm, které jsou relativně homogenní. Zdaleka nejvyšší byla nezaměstnanost ve správních obvodech Most a Litvínov, nejmenší naopak v obvodech okresu Litoměřice. Značné regionální rozdíly existují například i v **oblasti kriminality**. Nejvyšší je její intenzita v obvodech okresů Ústí nad Labem, Teplice a Most. Naopak nejnižší byla ve správních obvodech lounského a děčínského okresu. Zajímavé jsou rovněž rozdíly mezi správními obvody, které nabízí volební statistika. **Volební účast** byla nejvyšší v Roudnici nad Labem a dalších správních obvodech na jihu kraje. Naopak o více než deset procentních bodů nižší byla občanská participace obyvatel bílinského obvodu a rovněž obvodů Kadaň, Rumburk, Most a Děčín.

Jako poslední hodnocená, ale pro Ústecký kraj velmi důležitá, je oblast životního prostředí. Regionální rozdíly **znečištění životního prostředí** v rámci kraje samozřejmě souvisí hlavně s rozmístěním průmyslových komplexů v kraji. Největšími producenty látek znečišťujících ovzduší jsou okresy Most a Chomutov, zatímco měrné emise okresu Děčín nedosahují ani republikového průměru a okres Litoměřice se mu velmi blíží. Za zmínku na druhou stranu stojí to, že Ústecký kraj patří mezi kraje s relativně vysokým **podílem chráněných území**. Například téměř sto procent území správního obvodu Děčín je chráněno. Na druhou stranu ovšem obvody okresu Chomutov, dále Litvínov, ale hlavně jižní zemědělské obvody (Roudnice nad Labem, Podbořany, Žatec) nedosahují ani jednoho procenta chráněných ploch svého území.

6. Příloková tabulka

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Ústecký kraj	v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností				
			Bílina	Děčín	Chomutov	Kadaň	Litoměřice
ÚZEMÍ A OSÍDLENÍ (stav k 31. 12.)							
Rozloha	km ²	5 335	124	554	486	449	470
Počet obcí		354	8	34	25	19	40
počet měst		46	1	4	2	3	5
počet ostatních obcí		308	7	30	23	16	35
Hustota osídlení (počet obyvatel na km ²)	osoby/km ²	154,3	166,2	143,2	167,1	97,9	122,4
měst	osoby/km ²	426,7	481,7	328,8	1 533,4	283,8	244,1
ostatních obcí	osoby/km ²	45,1	53,6	36,0	23,0	22,9	54,1
Obyvatelstvo v obcích s počtem obyvatel:							
do 199	osoby	7 777	151	684	942	395	1 537
200 - 499	osoby	42 348	287	5 731	2 613	1 580	4 299
500 - 999	osoby	53 732	3 184	5 118	3 222	1 833	2 372
1 000 - 1 999	osoby	49 140	1 262	1 093	3 354	3 511	8 119
2 000 - 4 999	osoby	79 098	-	4 031	-	3 261	8 193
5 000 - 9 999	osoby	62 794	-	10 777	-	-	9 144
10 000 a více	osoby	528 284	15 669	51 875	71 120	33 400	23 909
Průměrná velikost obce							
obyvatel na obec	osoby	2 325	2 569	2 333	3 250	2 315	1 439
km ² na obec	km ²	15,1	15,5	16,3	19,4	23,6	11,8
Hustota obcí (počet obcí na 100 km ²)		6,6	6,5	6,1	5,1	4,2	8,5
Počet částí obcí		1 140	30	120	78	95	136
Počet částí obcí na obec		3,2	3,8	3,5	3,1	5,0	3,4
Podíl obyvatel	%						
v sídle správního obvodu ORP		59,9	76,2	65,4	61,6	40,5	41,5
v ostatních městech	%	19,2	-	18,7	26,0	42,9	30,1
v ostatních obcích	%	20,9	23,8	15,9	12,5	16,6	28,4
Průměrná vzdálenost obcí od sídla SO ORP	km	10,2	6,2	13,8	9,7	15,8	10,4
Průměrná vzdálenost obcí od sídla SO ORP	minuty	14,0	8,8	17,4	13,8	20,6	13,8
Index sídelní rozdrobenosti		3,3	3,4	3,9	2,3	2,3	4,5
OBYVATELSTVO							
Obyvatelstvo celkem (stav k 31. 12.)	osoby	823 173	20 553	79 309	81 251	43 980	57 573
z toho ženy	osoby	419 290	10 462	40 182	41 404	22 291	29 120
v tom ve věku							
0 - 14 let	%	15,7	17,2	15,5	15,7	16,0	15,6
15 - 64 let	%	71,7	71,6	71,7	72,8	73,3	71,8
65 a více let	%	12,6	11,2	12,8	11,5	10,7	12,6
Průměrný věk obyvatel (stav k 31. 12.)	roky	39,0	38,1	39,4	38,2	37,9	39,2
muži	roky	37,5	36,9	37,9	36,9	36,5	37,8
ženy	roky	40,4	39,2	40,9	39,5	39,2	40,5
Index stáří		80,2	64,9	82,5	72,9	66,7	81,1
Narození živě	osoby	8 725	250	876	854	482	602
z toho mimo manželství	%	48,0	46,4	42,9	47,9	51,0	38,9
Průměrný věk matky při 1. porodu	roky	25,7	24,7	26,0	25,5	25,1	26,3
Zemřelí celkem	osoby	8 951	209	842	835	453	602
v tom ve věku:							
0 - 14 let	%	1,0	1,0	1,0	0,6	1,8	1,2
15 - 64 let	%	27,5	33,5	27,2	31,1	30,2	28,2
65 a více let	%	71,5	65,6	71,9	68,3	68,0	70,6
Zemřelí na 1 000 obyvatel	osoby	10,9	10,2	10,6	10,3	10,3	10,4

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností

Litvínov	Louny	Lovosice	Most	Podbořany	Roudnice nad Labem	Rumburk	Teplice	Ústí nad Labem	Varnsdorf	Žatec
236	473	262	231	338	300	266	346	404	89	307
11	41	32	15	11	33	12	26	23	6	18
3	2	3	1	1	2	7	7	3	1	1
8	39	29	14	10	31	5	19	20	5	17
170,3	90,6	101,8	331,6	46,9	102,1	128,5	309,8	293,3	231,8	88,7
496,4	337,1	291,1	779,9	104,8	297,1	177,9	461,7	848,7	602,3	457,1
27,4	47,3	57,7	61,2	34,4	62,9	35,8	106,7	65,9	76,8	29,3
162	1 020	853	595	126	179	109	284	310	-	430
1 505	6 185	4 776	2 399	713	6 825	318	1 587	1 591	-	1 939
787	5 578	3 894	-	2 833	5 917	647	6 394	5 530	2 083	4 340
-	4 090	4 430	1 168	3 456	2 794	6 196	2 906	2 989	2 730	1 042
10 693	2 115	3 469	4 666	2 411	2 006	10 018	14 320	13 915	-	-
-	5 002	9 209	-	6 298	-	5 713	16 651	-	-	-
27 056	18 841	-	67 805	-	12 923	11 181	64 904	94 298	15 786	19 517
3 655	1 045	832	5 109	1 440	929	2 849	4 117	5 158	3 433	1 515
21,5	11,5	8,2	15,4	30,7	9,1	22,2	13,3	17,6	14,8	17,1
4,7	8,7	12,2	6,5	3,3	11,0	4,5	7,5	5,7	6,8	5,9
36	97	71	39	61	58	52	84	102	20	61
3,3	2,4	2,2	2,6	5,5	1,8	4,3	3,2	4,4	3,3	3,4
67,3	44,0	34,6	88,5	39,8	42,2	32,7	47,7	79,5	76,6	71,6
21,5	11,7	19,4	-	-	6,5	57,6	37,6	4,6	-	-
11,2	44,3	46,0	11,5	60,2	51,3	9,7	14,7	15,9	23,4	28,4
9,6	9,5	10,3	8,2	10,6	7,5	13,3	8,6	10,6	7,9	8,9
15,8	13,1	13,4	13,5	15,5	10,7	20,4	11,7	13,3	11,2	12,7
1,8	8,2	10,0	1,4	4,9	10,9	0,8	1,6	1,4	1,7	5,8
40 203	42 831	26 631	76 633	15 837	30 644	34 182	107 046	118 633	20 599	27 268
20 319	21 877	13 448	39 343	7 938	15 643	17 302	54 899	60 802	10 533	13 727
14,6	15,3	14,8	16,0	16,1	14,9	16,4	15,4	15,9	16,3	15,8
71,8	71,5	69,7	72,3	70,3	70,2	71,6	71,5	71,5	71,1	71,8
13,6	13,2	15,5	11,6	13,6	14,9	12,0	13,1	12,6	12,6	12,4
39,9	39,2	40,7	38,2	39,1	40,4	38,4	39,4	39,0	38,8	38,8
38,6	37,8	39,0	36,7	37,5	38,8	36,9	37,9	37,4	37,1	37,4
41,2	40,6	42,3	39,7	40,7	42,0	40,0	40,9	40,5	40,3	40,1
92,9	86,1	104,4	72,3	84,9	99,6	73,0	85,1	79,0	77,1	78,3
375	383	237	817	152	332	357	1 095	1 391	217	305
58,1	43,3	35,9	59,7	50,0	36,1	51,5	48,8	47,6	53,9	50,8
25,2	25,1	25,9	25,3	24,6	26,3	25,0	25,9	26,2	25,8	24,7
488	507	347	773	178	340	405	1 263	1 246	198	265
0,4	1,2	0,3	1,3	x	0,6	0,2	1,3	0,9	2,0	1,1
24,2	24,7	22,8	29,2	20,8	26,2	31,1	26,0	27,7	28,8	23,8
75,4	74,2	76,9	69,5	79,2	73,2	68,6	72,6	71,4	69,2	75,1
12,2	11,8	13,0	10,1	11,3	11,1	11,8	11,8	10,5	9,6	9,7

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Ústecký kraj	v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností				
			Bílina	Děčín	Chomutov	Kadaň	Litoměřice
Zemřelí podle příčin smrti							
na nemoci oběhové soustavy	osoby	4 475	110	391	382	226	273
na novotvary	osoby	2 393	51	219	236	104	176
na nemoci dýchací soustavy	osoby	387	8	39	52	24	18
na nemoci trávicí soustavy	osoby	466	13	44	47	27	30
na vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	osoby	597	19	74	55	39	43
Sňatky		4 320	102	453	359	214	310
Rozvody		2 894	83	253	298	171	189
Potraty		4 466	130	460	484	229	238
z toho umělá přerušení těhotenství	%	65,1	73,8	61,3	65,3	71,6	68,1
Přistěhovalí	osoby	9 236	455	1 115	1 226	856	1 282
Vystěhovalí	osoby	7 970	483	889	1 274	729	1 639
Přirozený přírůstek	osoby	-226	41	34	19	29	-
Přírůstek stěhováním	osoby	1 266	-28	226	-48	127	-357
Celkový přírůstek	osoby	1 040	13	260	-29	156	-357
Obyvatelstvo ve věku 25 a více let podle ukončeného vzdělání ¹⁾	osoby	556 398	13 862	54 404	53 906	28 823	39 101
základní a neukončené	osoby	132 517	4 213	12 058	12 917	7 612	8 607
vyučení a střední odborné bez maturity	osoby	235 634	6 295	23 399	22 568	12 560	16 149
úplně střední s maturitou	osoby	132 019	2 538	13 585	12 414	6 218	9 961
vyšší odborné a nástavbové	osoby	5 627	76	542	523	232	437
vysokoškolské vč. vědecké přípravy bez vzdělání	osoby	34 777	403	3 239	3 077	1 331	2 979
bez vzdělání	osoby	4 838	153	501	399	396	360
Počet obyvatel narozených ¹⁾							
v obci současného bydliště	osoby	368 171	10 063	38 808	33 018	17 689	23 456
v jiné obci SO ORP	osoby	99 449	2 110	7 886	9 077	4 193	7 926
PRÁCE							
Zaměstnanost ¹⁾							
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	osoby	426 599	10 782	41 594	42 063	23 461	30 019
muži	osoby	232 895	5 934	22 997	22 742	12 787	16 586
ženy	osoby	193 704	4 848	18 597	19 321	10 674	13 433
Míra ekonomické aktivity celkem	%	62,6	63,3	62,8	62,9	65,1	62,7
muži	%	70,5	71,3	71,4	69,7	72,2	70,7
ženy	%	55,2	55,7	54,7	56,5	58,2	55,0
Míra ekonomického zatížení	%	56,0	53,5	55,6	54,6	52,3	55,8
Podíl zaměstnaných v sektorech:							
primární	%	3,3	1,5	2,3	2,5	4,4	5,4
sekundární	%	41,2	55,8	38,1	43,2	53,0	35,8
terciární tržní služby	%	22,9	17,5	29,9	20,8	16,3	22,0
terciární netržní služby	%	32,6	25,2	29,6	33,5	26,3	36,7
Index lokalizace podle sektorů							
primární		0,652	0,455	0,704	0,715	1,326	1,756
průmysl		0,952	1,500	0,940	1,030	1,340	0,839
stavebnictví		0,897	0,850	0,943	0,895	1,076	1,286
terciární		0,930	0,774	1,093	0,936	0,766	1,139
Nezaměstnanost							
Uchazeči o zaměstnání celkem		70 532	1 818	6 099	7 560	3 683	3 880
z toho ženy	%	51,1	54,2	52,1	50,6	50,5	51,0
Míra nezaměstnanosti (uchazeči celkem)	%	16,53	16,86	14,66	17,97	15,70	12,93
Míra nezaměstnanosti (dosažitelní uchazeči)		15,65	16,09	14,09	16,94	14,52	12,36
Rozdíl míry nezaměstnanosti 2005-2000	procentní body	0,93	0,32	1,83	0,07	1,37	-1,18
Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců	%	51,2	56,7	46,1	52,9	52,1	37,7

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností

Litvínov	Louny	Lovosice	Most	Podbořany	Roudnice nad Labem	Rumburk	Teplice	Ústí nad Labem	Varnsdorf	Žatec
282	269	178	405	87	170	211	655	581	102	153
134	130	80	223	50	98	91	324	363	57	57
15	20	13	22	6	15	27	47	61	7	13
20	16	17	31	15	8	17	84	74	10	13
15	40	25	46	12	22	30	73	76	15	13
183	199	153	386	79	181	177	592	681	113	138
149	114	65	335	47	90	109	405	432	72	82
188	210	112	464	55	93	162	684	737	102	118
66,5	64,3	59,8	68,8	78,2	68,8	61,1	71,2	56,7	49,0	67,8
988	727	700	1 249	401	614	715	1 850	2 418	311	489
683	708	698	1 334	326	545	629	1 723	1 659	316	495
-113	-124	-110	44	-26	-8	-48	-168	145	19	40
305	19	2	-85	75	69	86	127	759	-5	-6
192	-105	-108	-41	49	61	38	-41	904	14	34
27 743	28 928	18 509	51 391	10 552	20 901	22 568	73 003	80 344	13 951	18 412
6 911	6 760	4 749	12 541	3 103	4 736	6 271	17 837	16 362	3 402	4 438
12 224	12 522	8 534	21 512	4 593	9 375	9 671	30 785	31 688	6 254	7 505
5 927	6 991	3 839	12 154	2 046	4 912	4 602	17 235	21 863	3 252	4 482
244	241	177	471	69	236	167	847	1 057	129	179
1 514	1 862	859	3 351	476	1 361	932	4 550	6 867	618	1 358
253	201	176	398	109	72	401	502	588	111	218
16 632	18 511	11 750	36 777	6 026	14 422	15 298	46 704	56 797	10 638	11 582
4 967	8 331	4 551	6 502	1 940	5 016	3 950	18 814	10 417	1 192	2 577
20 501	22 159	13 308	40 830	7 999	15 424	17 249	53 852	62 124	10 878	14 356
11 224	12 220	7 413	21 742	4 489	8 571	9 511	29 337	33 442	5 936	7 964
9 277	9 939	5 895	19 088	3 510	6 853	7 738	24 515	28 682	4 942	6 392
60,4	62,2	59,3	64,8	61,5	60,8	62,0	61,0	63,4	63,5	63,1
67,5	70,6	67,8	71,8	70,2	69,4	70,0	69,2	71,2	72,4	71,2
53,6	54,3	51,2	58,3	53,0	52,7	54,4	53,4	56,3	55,3	55,3
56,6	58,3	60,5	54,4	59,1	59,3	57,6	57,4	55,2	56,2	56,0
1,3	7,5	8,5	1,5	10,4	8,5	2,3	1,3	1,0	1,7	9,9
50,0	37,4	40,8	43,0	42,7	38,1	47,6	41,0	33,4	54,5	34,6
18,5	23,9	24,3	20,7	16,9	22,3	21,9	24,0	26,6	19,3	20,4
30,2	31,1	26,4	34,8	29,9	31,1	28,3	33,7	38,9	24,4	35,1
0,364	2,295	2,706	0,435	3,130	2,743	0,695	0,386	0,300	0,544	2,905
1,243	0,921	0,972	1,037	0,996	0,973	1,255	0,965	0,740	1,544	0,754
0,813	0,916	1,315	0,799	1,163	1,066	0,913	1,095	1,056	0,783	1,046
0,833	1,005	0,965	0,945	0,842	1,036	0,924	1,038	1,176	0,822	0,973
4 961	3 512	1 621	9 460	1 237	1 998	3 101	8 307	8 787	1 800	2 708
51,6	51,5	50,2	51,3	48,4	53,3	47,1	53,9	49,3	48,4	50,1
24,20	15,85	12,18	23,17	15,46	12,95	17,98	15,43	14,14	16,55	18,86
23,21	14,64	11,47	21,82	14,45	12,39	17,12	14,66	13,28	15,85	18,21
3,30	0,12	-2,58	3,08	-3,33	0,60	4,08	-0,06	0,59	4,64	1,21
65,7	46,8	37,4	61,9	39,3	46,0	53,6	50,5	46,3	50,2	47,6

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Ústecký kraj	v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností				
			Bílina	Děčín	Chomutov	Kadaň	Litoměřice
ORGANIZAČNÍ STRUKTURA							
Ekonomické subjekty celkem (stav k 31. 12.)		166 219	3 027	17 697	15 437	7 541	13 993
v tom:							
právnícké osoby		31 319	529	3 068	3 186	1 408	2 275
fyzické osoby		134 900	2 498	14 629	12 251	6 133	11 718
v tom podle počtu zaměstnanců:							
1-5		11 922	197	1 123	1 211	494	926
6-19		3 680	64	355	342	151	272
20-99		1 801	33	175	155	82	142
100-499		330	9	22	35	22	31
500-999		48	3	6	4	2	2
1 000 a více		12	-	-	1	-	-
Počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel		202	147	223	190	172	242
ZEMĚDĚLSTVÍ							
Výměra půdy celkem (stav k 31. 12.)	ha	533 457	12 366	55 368	48 612	44 920	47 049
z toho:							
zemědělská půda	ha	277 432	4 515	20 873	17 773	21 463	31 492
lesní pozemky	ha	159 069	2 635	28 679	19 426	15 019	9 524
Podíl orné půdy na zemědělské půdě	%	66,9	65,3	38,6	65,2	56,9	75,6
Podíl jehličnatých dřevin z porostní plochy lesů	%	57,7	35,1	69,6	59,9	66,0	59,2
PRŮMYSL							
Místní jednotky průmyslových podniků s 20 a více zaměstnanci		773	26	84	72	47	52
počet zaměstnanců		83 230	4 689	7 374	7 056	7 131	3 675
průměrná měsíční mzda	Kč	18 354	20 341	19 085	18 036	17 635	19 708
BYTOVÁ VÝSTAVBA							
Dokončené byty celkem		1 042	11	81	110	39	145
z toho v rodinných domech	%	56,5	63,6	70,4	50,9	61,5	26,9
Dokončené byty na 1 000 obyvatel		1,3	0,5	1,0	1,4	0,9	2,5
Průměrná obytná plocha na 1 byt	m ²	77,3	100,5	94,1	66,7	83,1	73,4
DOMY A BYTY ¹⁾							
Trvale obydlené domy		105 241	2 495	10 875	7 611	4 618	8 844
Neobydlené domy		19 326	287	1 797	611	915	2 072
Trvale obydlené byty		321 928	8 356	30 661	32 386	16 589	21 652
Neobydlené byty		36 563	638	3 381	2 162	1 588	2 969
CESTOVNÍ RUCH							
Hromadná ubytovací zařízení		399	4	79	32	60	29
pokoje		7 320	63	1 179	449	820	597
lůžka		19 405	171	3 311	1 297	2 346	1 828
místa pro stany a karavany		2 763	12	512	480	964	283
Průměrná cena za ubytování	Kč	318	325	325	366	268	247
VEŘEJNÁ EKONOMIKA							
Příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele	tis. Kč	19 669	19 680	16 634	20 400	19 751	16 526
Daňové příjmy na 1 obyvatele	tis. Kč	9 634	9 248	9 514	10 604	9 608	8 793
Výdaje obecních rozpočtů na 1 obyvatele	tis. Kč	18 113	17 926	15 301	19 103	19 145	15 509
Podíl kapitálových výdajů obcí	%	23,2	10,9	17,9	25,7	17,9	21,5
ŠKOLSTVÍ (stav k 31. 12. 2004)							
Děti, žáci, studenti							
mateřské školy		22 072	526	2 160	2 416	1 276	1 746
základní školy		76 504	1 945	7 278	7 792	4 195	5 541
gymnázia		8 954	310	709	672	720	533
střední odborné školy		18 735	-	1 886	1 475	749	1 506
střední odborná učiliště		16 624	-	1 307	2 264	525	1 530
Počet žáků základních škol na třídu		22	22	23	23	21	21

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností

Litvínov	Louny	Lovosice	Most	Podbořany	Roudnice nad Labem	Rumburk	Teplice	Ústí nad Labem	Varnsdorf	Žatec
6 803	8 874	5 535	13 792	2 771	7 169	6 266	21 798	26 081	3 814	5 621
1 219	1 356	850	2 560	420	1 006	1 121	4 510	6 264	616	931
5 584	7 518	4 685	11 232	2 351	6 163	5 145	17 288	19 817	3 198	4 690
498	622	363	1 054	149	461	430	1 746	1 950	297	401
132	194	127	315	57	153	129	525	625	97	142
78	76	56	163	41	64	97	250	270	52	67
13	14	7	34	5	13	18	37	54	8	8
3	1	2	7	1	2	-	4	8	3	-
1	-	1	2	-	-	-	3	4	-	-
170	207	207	180	176	234	183	203	221	185	206
23 603	47 260	26 161	23 113	33 769	30 005	26 606	34 559	40 444	8 887	30 736
2 967	35 197	18 939	10 578	23 126	23 296	11 754	11 434	18 357	3 784	21 885
13 783	6 047	4 033	1 702	7 057	3 271	12 244	14 668	12 681	3 885	4 414
27,0	85,4	80,6	81,7	79,9	91,0	22,8	46,6	28,7	11,9	85,6
47,0	62,5	24,0	20,8	65,5	42,4	85,7	43,6	26,8	69,5	66,2
33	31	22	56	16	31	49	101	106	27	20
5 913	3 327	3 563	9 682	1 814	3 158	3 295	7 476	10 979	2 961	1 137
23 683	17 052	18 519	19 685	14 965	17 113	13 301	17 057	18 100	14 342	16 675
18	40	79	42	16	53	29	171	115	60	33
72,2	92,5	62,0	76,2	62,5	77,4	82,8	46,2	68,7	36,7	60,6
0,4	0,9	3,0	0,5	1,0	1,7	0,8	1,6	1,0	2,9	1,2
103,4	99,0	54,9	90,5	78,1	79,9	74,8	72,7	88,7	55,6	91,0
4 184	8 524	5 653	4 369	3 303	7 202	5 945	12 974	11 281	3 280	4 083
438	3 057	1 536	399	1 135	1 967	1 307	1 172	846	656	1 131
16 327	16 270	9 986	31 583	5 815	11 362	11 680	43 420	47 534	7 724	10 583
1 394	3 793	1 847	1 913	1 348	2 412	1 828	4 884	3 669	1 037	1 700
12	7	9	7	9	7	26	58	28	29	3
287	182	99	280	208	212	360	1 383	747	421	33
530	585	235	598	743	444	1 137	2 998	1 736	1 356	90
-	-	-	-	12	-	48	70	258	124	-
312	218	261	479	263	233	297	419	324	268	369
22 446	16 805	21 017	30 167	17 992	16 842	20 179	16 049	20 457	19 250	17 037
9 889	8 389	9 054	10 367	9 004	8 393	8 402	9 375	10 857	8 881	8 888
19 966	15 931	19 711	21 744	16 544	15 903	20 518	15 172	20 901	17 406	16 645
19,5	22,3	35,6	25,3	23,9	28,7	34,1	20,8	22,9	22,8	26,0
932	1 115	776	1 816	464	904	898	2 605	3 203	573	662
3 436	3 875	2 369	7 435	1 521	2 695	3 365	9 627	10 997	1 934	2 499
350	336	316	682	198	354	424	1 605	1 225	195	325
541	474	151	2 694	-	804	717	2 195	3 708	828	1 007
1 002	419	283	2 091	667	879	360	1 851	2 444	715	287
22	21	20	23	21	22	21	21	22	22	21

Základní charakteristiky podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2005

	Měřicí jednotka	Ústecký kraj	v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností				
			Bílina	Děčín	Chomutov	Kadaň	Litoměřice
ZDRAVOTNICTVÍ							
Registrovaní pacienti na praktického lékaře							
pro dospělé	osoby	1 735	1 566	1 765	1 990	1 863	1 604
pro děti a dorost	osoby	1 027	903	1 066	1 007	975	899
zubního	osoby	2 480	2 673	2 218	2 650	2 611	2 347
ženského	osoby	3 403	3 533	3 202	3 900	2 488	3 221
Ošetření - vyšetření na praktického lékaře a den							
pro dospělé		49	39	53	55	55	43
pro děti a dorost		33	30	36	33	34	35
zubního		17	14	14	18	16	17
ženského		36	36	40	38	30	36
SOCIÁLNÍ PÉČE (stav k 31. 12. 2004)							
Domovy důchodců		35	-	2	2	4	1
místa		4 132	-	187	385	342	19
Domy s pečovatelskou službou		76	1	5	1	3	11
byty		2 507	65	318	9	84	232
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ							
Podíl chráněných území na celkové výměře	%	26,8	36,7	99,8	1,0	1,0	43,2
TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA							
Podíl obcí vybavených							
kanalizací s napojením na čističku odpadních vod	%	56,2	75,0	26,5	88,0	78,9	45,0
plynem ze sítě	%	62,1	75,0	32,4	68,0	21,1	55,0
VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR 2006							
Volební účast	%	57,2	51,0	54,5	59,4	52,4	61,1
Platné hlasy celkem							
ODS	%	34,8	28,7	36,3	31,2	31,9	37,0
ČSSD	%	35,5	39,8	36,0	38,0	37,4	31,7
SZ	%	6,0	4,6	5,8	7,9	6,7	5,7
KSČM	%	16,1	19,3	14,1	16,2	16,1	16,7
KDU-ČSL	%	2,2	1,2	1,9	1,9	2,5	2,9

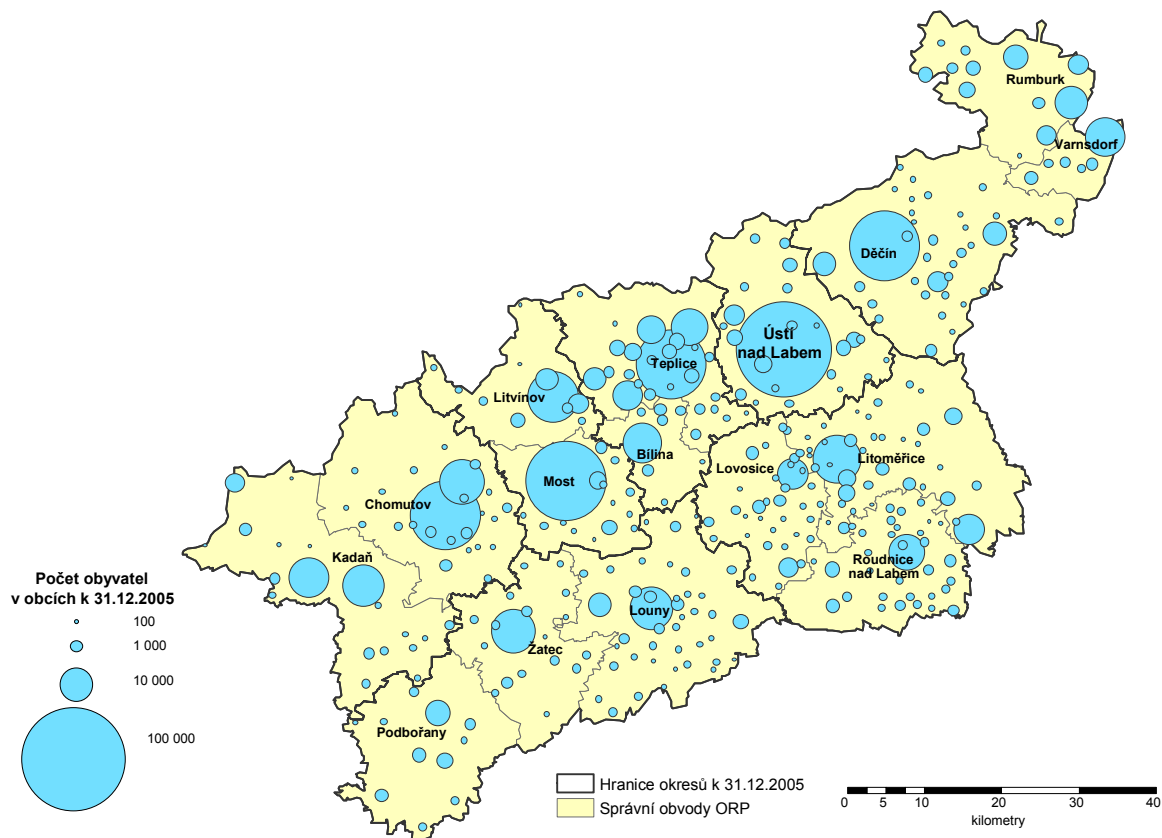
¹⁾ SLDB 2001 (1. 3.)

v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností

Litvínov	Louny	Lovosice	Most	Podbořany	Roudnice nad Labem	Rumburk	Teplice	Ústí nad Labem	Varnsdorf	Žatec
1 670	1 760	1 891	1 594	1 576	1 909	1 669	1 749	1 868	1 804	1 218
952	1 028	1 045	971	867	1 163	1 027	1 030	1 279	894	962
2 247	2 650	2 334	2 706	2 529	2 009	2 939	2 673	2 416	2 159	2 451
3 313	3 888	3 464	3 208	2 900	3 826	3 440	3 897	3 540	2 420	3 236
50	45	56	43	43	50	63	50	47	47	38
30	34	36	27	28	31	34	33	42	30	26
16	21	13	17	22	17	18	15	18	17	20
42	48	42	41	36	54	30	33	29	34	47
3	1	3	2	2	2	4	3	5	-	1
324	156	301	212	177	273	403	634	629	-	90
1	9	4	3	4	4	6	12	4	3	5
24	118	80	289	83	48	188	506	133	128	202
0,5	18,0	45,3	11,2	0,2	0,0	26,1	9,5	57,6	55,2	0,2
63,6	34,1	34,4	66,7	63,6	69,7	66,7	76,9	52,2	83,3	66,7
54,5	65,9	75,0	80,0	63,6	84,8	75,0	80,8	60,9	83,3	38,9
56,8	59,6	61,8	54,4	59,0	64,8	53,6	55,7	58,6	56,6	58,4
32,5	34,0	32,5	31,3	28,5	38,3	35,1	36,8	39,4	33,3	32,1
35,3	33,3	34,8	39,8	37,6	30,2	33,7	34,5	34,9	36,0	35,6
6,5	6,0	5,8	6,1	4,8	5,1	5,2	6,4	5,5	5,9	5,5
19,1	18,9	17,4	16,6	22,2	16,3	15,7	14,5	13,5	15,7	19,5
2,0	2,4	3,3	1,5	2,3	3,3	2,9	2,2	2,1	2,6	2,1

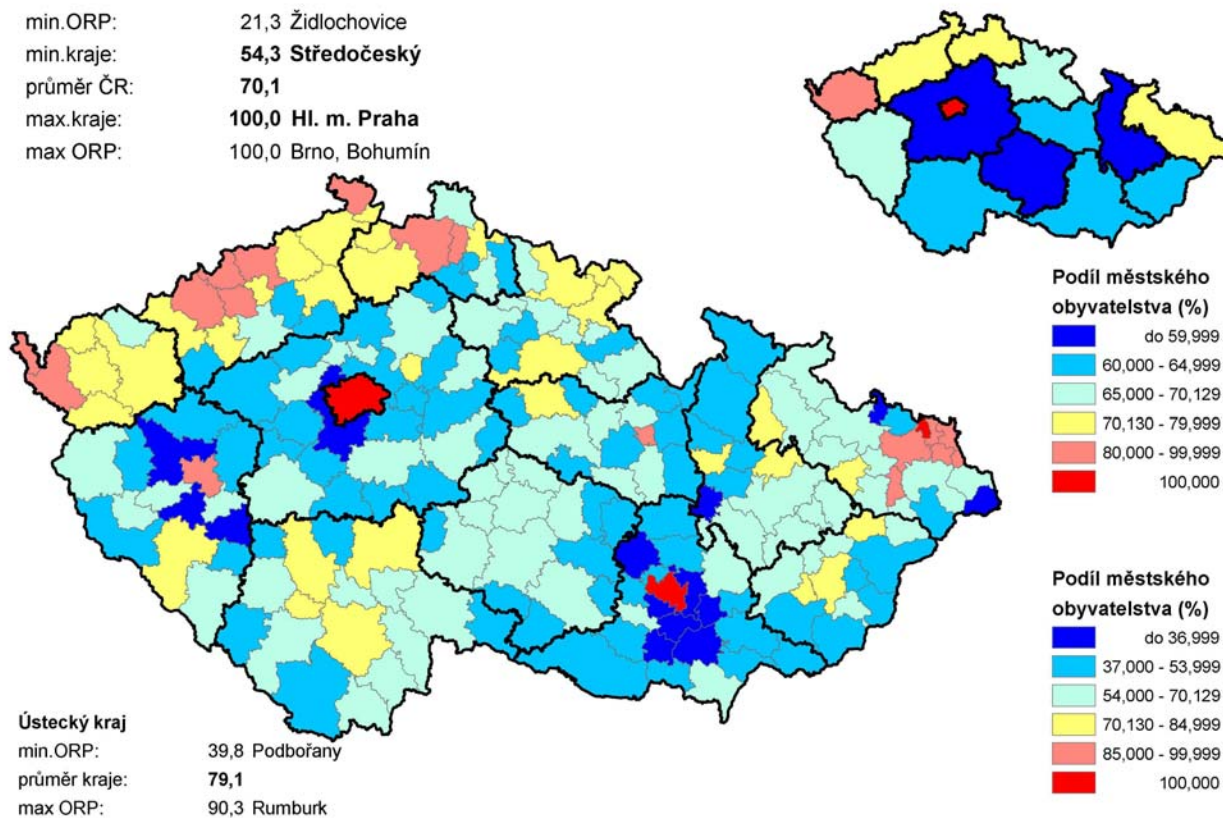
7. Kartogramy

Osídlení v Ústeckém kraji

Podíl městského obyvatelstva k 31. 12. 2005 podle SO ORP

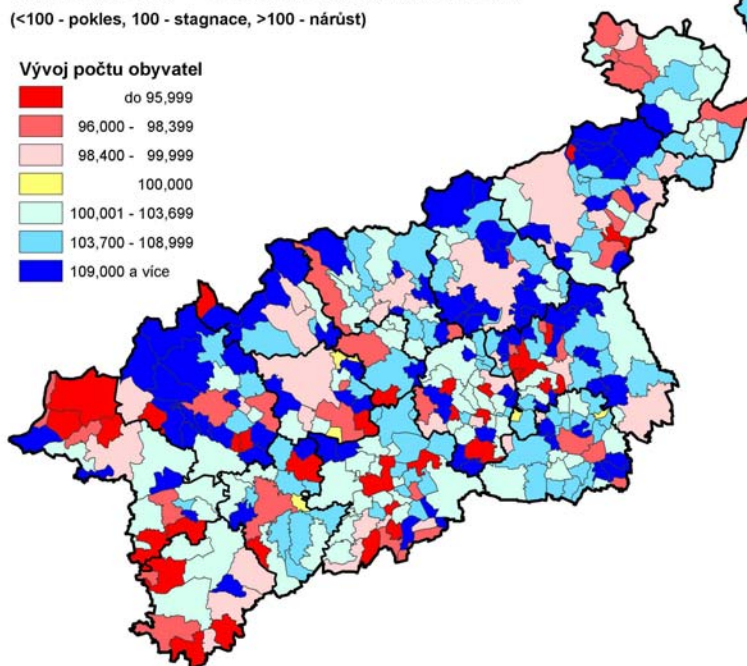
min. ORP:	21,3 Židlochovice
min. kraje:	54,3 Středočeský
průměr ČR:	70,1
max. kraje:	100,0 Hl. m. Praha
max ORP:	100,0 Brno, Bohumín

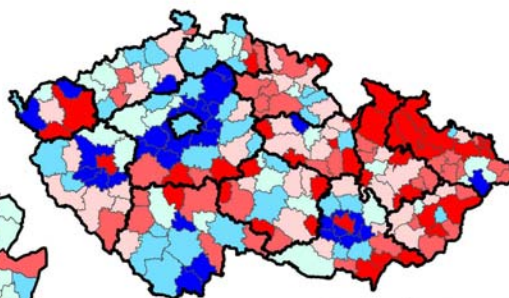
Vývoj počtu obyvatel v letech 2000-2005 podle obcí

min.obec (SO ORP): 48,9 Lažany (Blatná)
 min. SO ORP: 97,2 Králíky
 průměr ČR: 100,2
 max.SO ORP: 116,8 Lysá nad Labem
 max.obec (SO ORP): 396,6 Květnice (Brandýs n.L.-St. Boleslav)
 (<100 - pokles, 100 - stagnace, >100 - nárůst)

Vývoj počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel

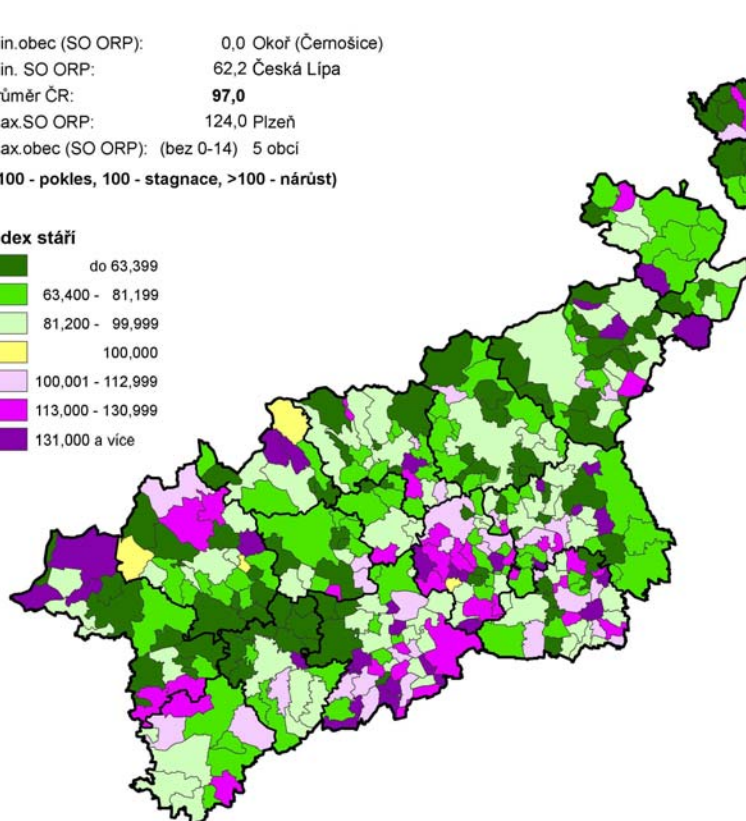
Ústecký kraj

min.obec (SO ORP): 61,1 Kryštofovy Hamry (Kadaň)
 min. SO ORP: 99,3 Žatec
 průměr kraje: 100,3
 max.SO ORP: 102,0 Roudnice nad Labem
 max.obec (SO ORP): 171,0 Moldava (Teplíce)

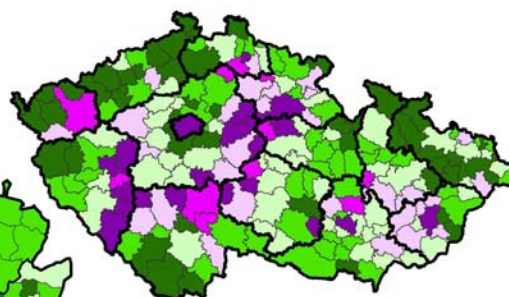
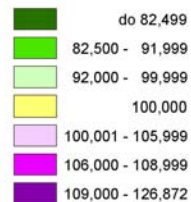
Index stáří obyvatel k 31. 12. 2005 podle obcí

min.obec (SO ORP): 0,0 Okoř (Černošice)
 min. SO ORP: 62,2 Česká Lípa
 průměr ČR: 97,0
 max.SO ORP: 124,0 Plzeň
 max.obec (SO ORP): (bez 0-14) 5 obcí
 (<100 - pokles, 100 - stagnace, >100 - nárůst)

Index stáří

Index stáří

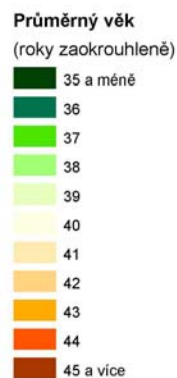
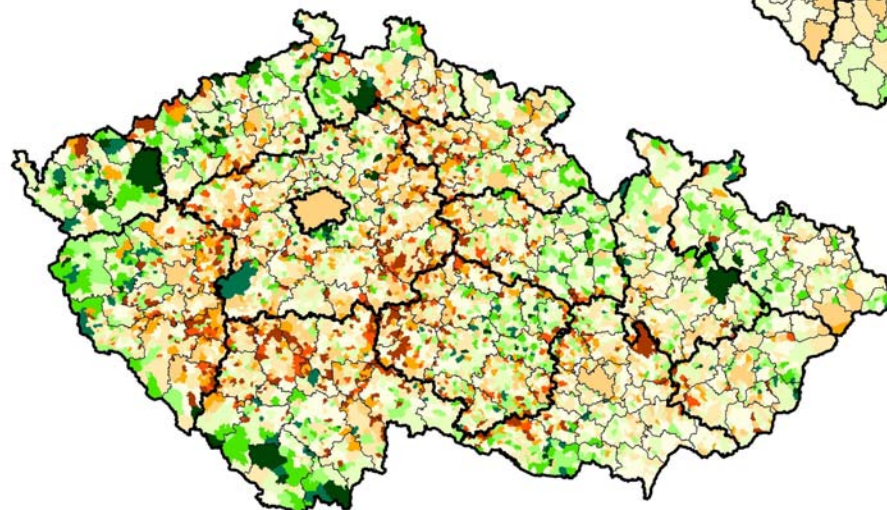

Ústecký kraj

min.obec (SO ORP): 14,7 Moldava (Teplíce)
 min. SO ORP: 64,9 Bílina
 průměr kraje: 80,2
 max SO ORP: 104,4 Lovosice
 max.obec (SO ORP): X Brodec (Louny)
 (bez 0-14)

Průměrný věk obyvatelstva obcí ČR k 31. 12. 2005

min.obec (SO ORP): 29,1 Milovice (Lysá nad Labem)
 min. SO ORP: 36,6 Lysá nad Labem
průměr ČR: 40,0
 max.SO ORP: 41,6 Poděbrady
 max.obec (SO ORP): 61,1 Nelepeč-Zemůvka (Tišnov)

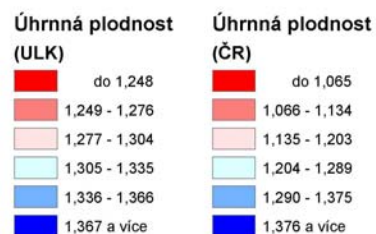
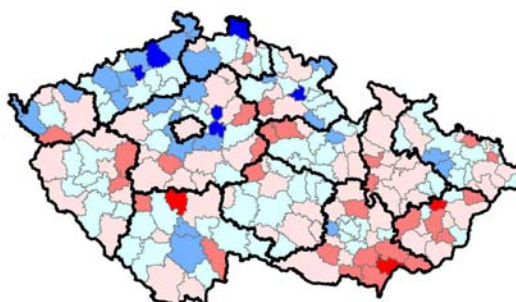
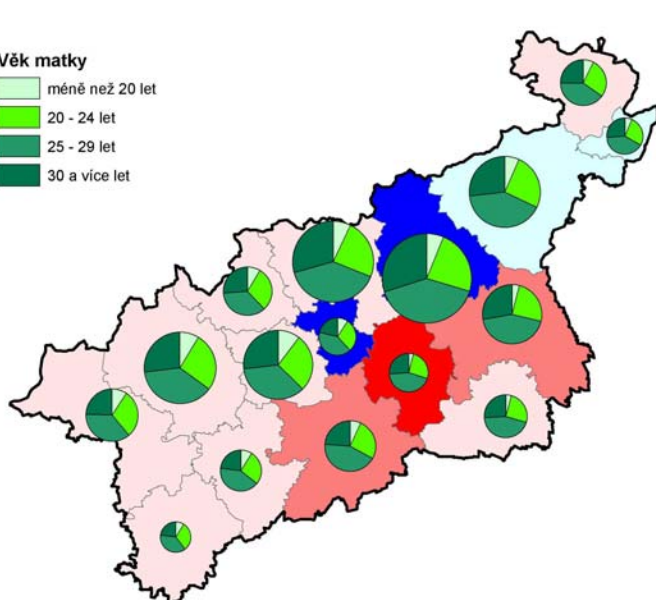

Ústecký kraj
 min.obec (SO ORP): 30,6 Obrnice (Most)
 min. SO ORP: 37,883 Kadaň
průměr kraje: 38,993
 max.SO ORP: 40,698 Lovosice
 max.obec (SO ORP): 52,6 Kryštofovy Hamry (Kadaň)

Úhrnná plodnost a struktura živě narozených podle věku matky v letech 2001-2005 podle SO ORP

Věk matky

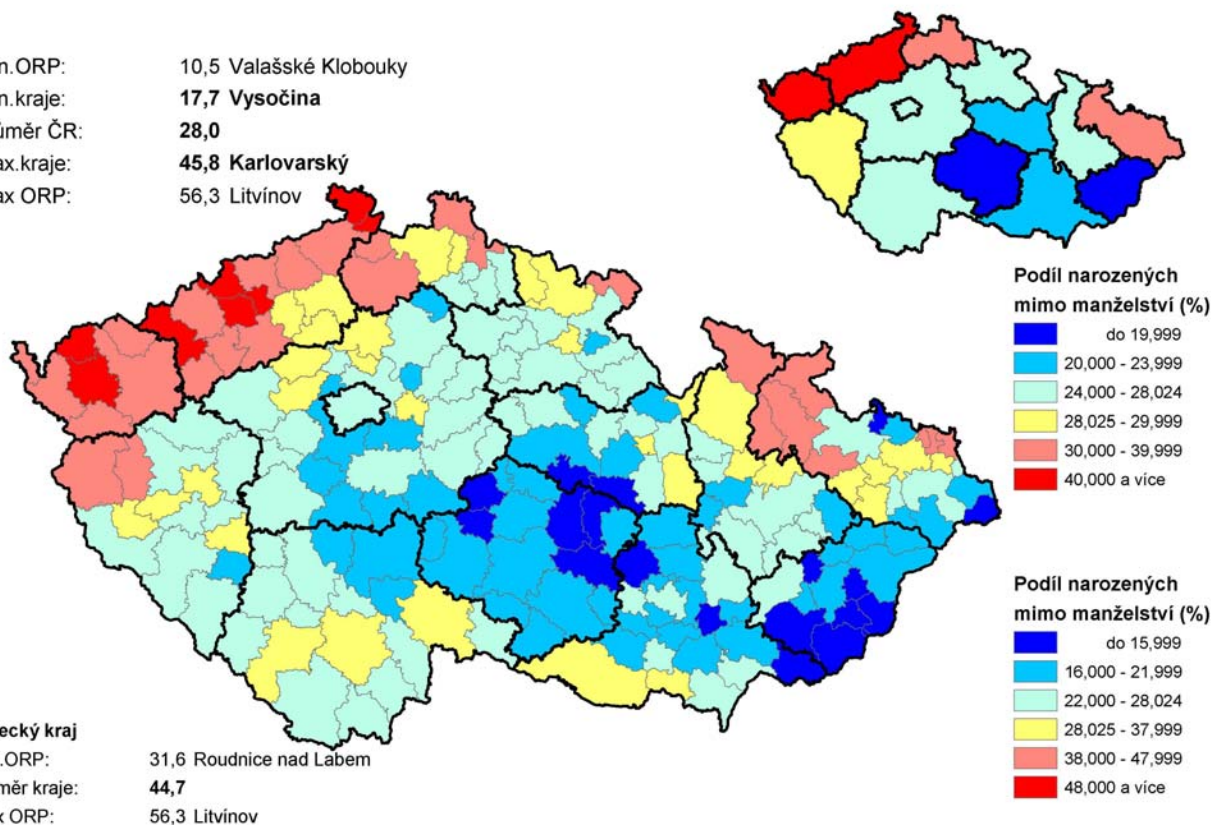
- méně než 20 let
- 20 - 24 let
- 25 - 29 let
- 30 a více let

	Úhrnná plodnost				Živě narození podle věku matky (%)							
	ČR		kraj		méně než 20 let		20-24 let		25-29 let		30 a více let	
min. SO ORP:	0,997	Bystřice p/Hostýnem	1,221	Lov	4,0	Ltm	23,6	UnL	35,8	Mos	21,1	Bln
průměr:	1,204		1,305		7,2		26,0		39,9		26,9	
max. SO ORP:	1,462	Lysá nad Labem	1,399	Bln	10,3	Mos	30,9	Pob	44,7	RnL	29,9	UnL

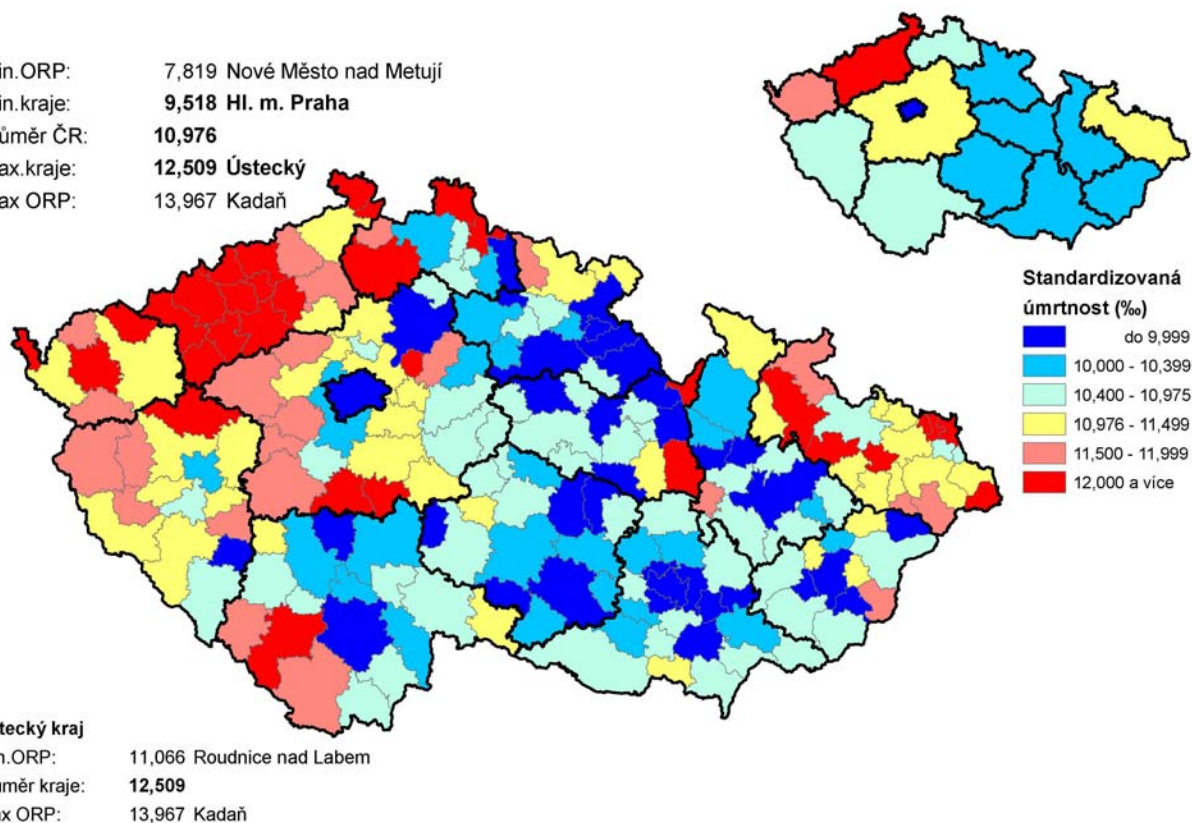
Podíl živě narozených mimo manželství v letech 2001-2005 podle SO ORP

min. ORP: 10,5 Valašské Klobouky
 min. kraje: 17,7 Vysočina
 průměr ČR: 28,0
 max. kraje: 45,8 Karlovarský
 max ORP: 56,3 Litvínov

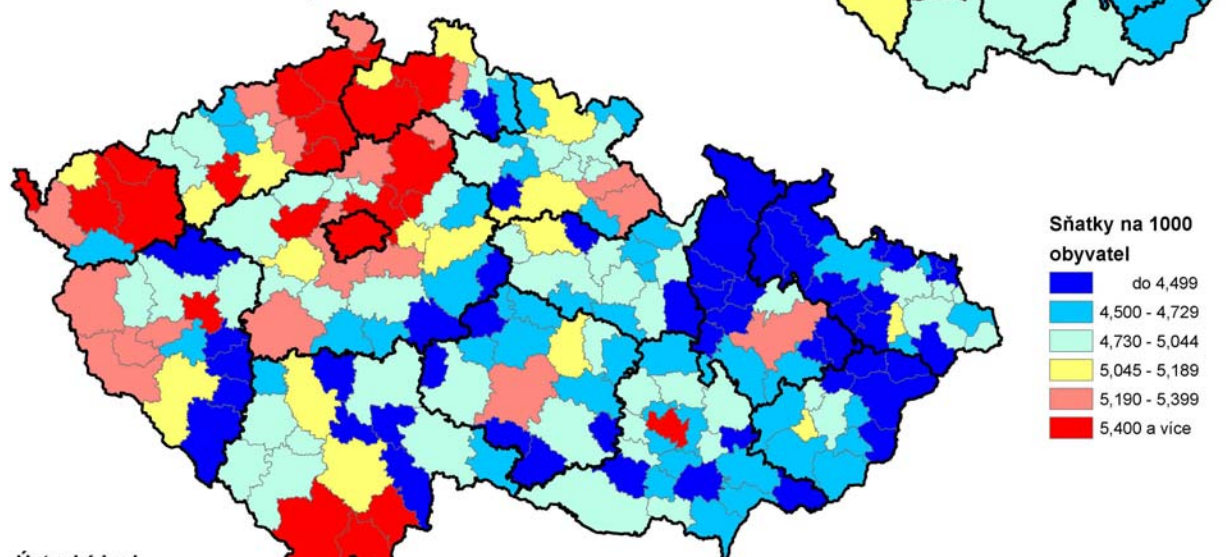
Standardizovaná úmrtnost na 1 000 obyvatel v letech 2001-2005 podle SO ORP

min. ORP: 7,819 Nové Město nad Metují
 min. kraje: 9,518 Hl. m. Praha
 průměr ČR: 10,976
 max. kraje: 12,509 Ústecký
 max ORP: 13,967 Kadaň

Sňatky na 1 000 obyvatel v letech 2001-2005 podle SO ORP

min. ORP: 3,77 Blovice
 min. kraje: 4,63 Zlínský
 průměr ČR: 5,04
 max. kraje: 5,69 Hl. m. Praha
 max ORP: 6,42 Lysá nad Labem

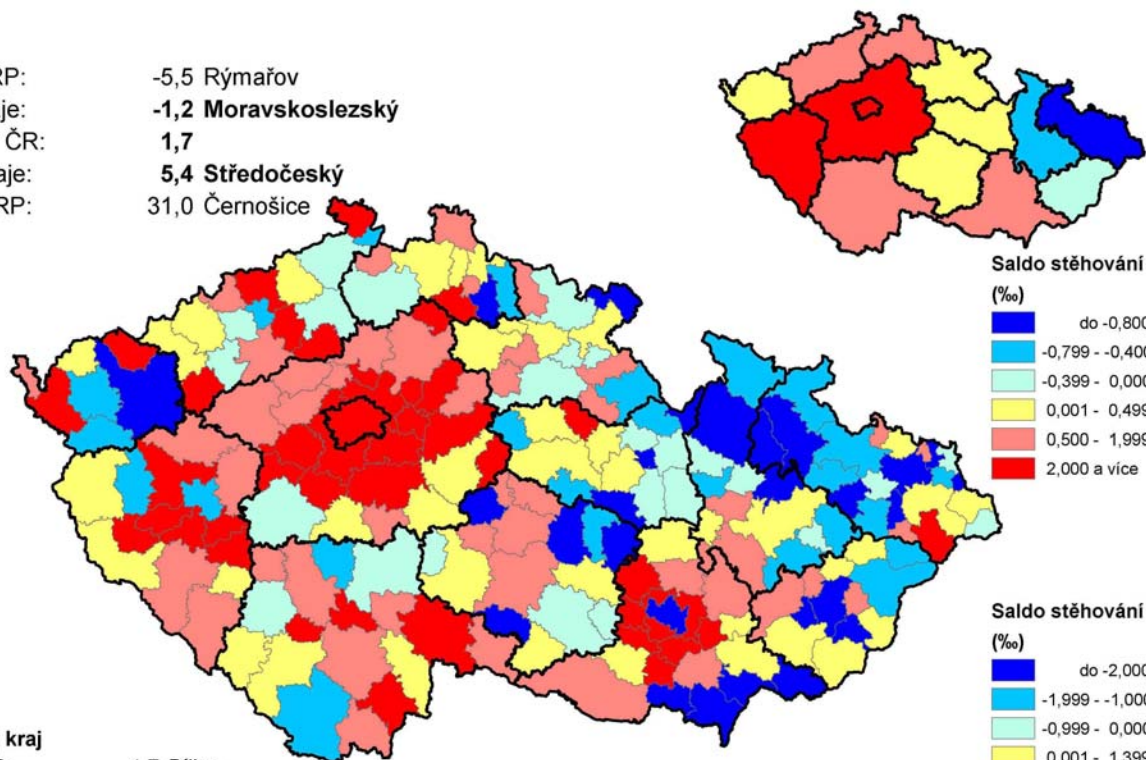
Sňatky na 1000 obyvatel

- do 4,499
- 4,500 - 4,729
- 4,730 - 5,044
- 5,045 - 5,189
- 5,190 - 5,399
- 5,400 a více

Ústecký kraj
 min. ORP: 4,62 Litvínov
 průměr kraje: 5,26
 max ORP: 6,01 Děčín

Saldo stěhování na 1 000 obyvatel v letech 2001-2005 podle SO ORP

min. ORP: -5,5 Rýmařov
 min. kraje: -1,2 Moravskoslezský
 průměr ČR: 1,7
 max. kraje: 5,4 Středočeský
 max ORP: 31,0 Černošice

Saldo stěhování (%)

- do -0,800
- 0,799 - -0,400
- 0,399 - 0,000
- 0,001 - 0,499
- 0,500 - 1,999
- 2,000 a více

Ústecký kraj
 min. ORP: -1,7 Bílina
 průměr kraje: 1,5
 max ORP: 5,6 Roudnice nad Labem

Saldo stěhování (%)

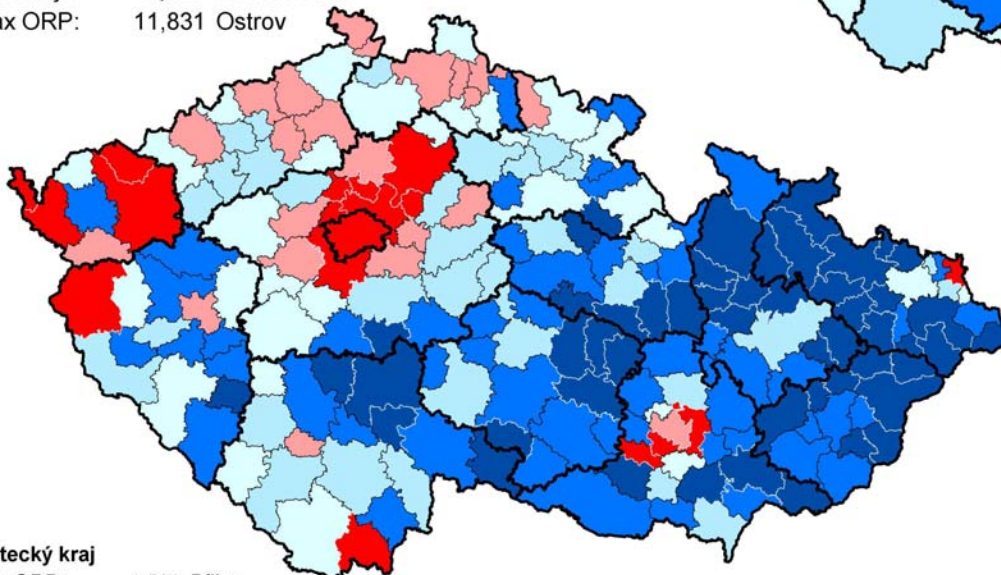
- do -2,000
- 1,999 - -1,000
- 0,999 - 0,000
- 0,001 - 1,399
- 1,400 - 3,799
- 3,800 a více

Podíl cizinců na obyvatelstvu celkem k 31. 12. 2005 podle SO ORP

min. ORP: 0,345 Moravský Krumlov
 min. kraje: 1,004 Zlínský
 průměr ČR: 2,715
 max. kraje: 7,625 Hl. m. Praha
 max ORP: 11,831 Ostrov

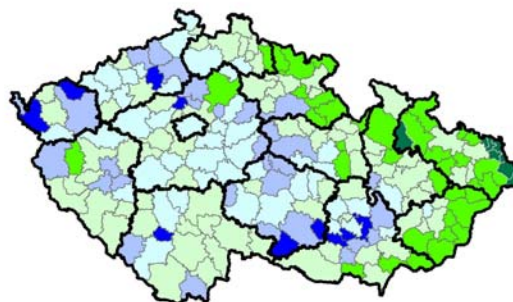
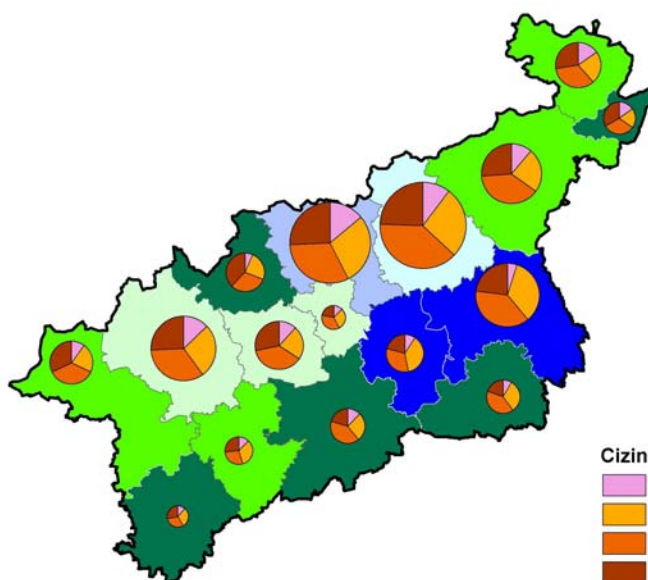
Ústecký kraj
 min. ORP: 1,533 Bílina
 průměr kraje: 2,688
 max ORP: 3,887 Litoměřice

Podíl cizinců na obyvatelstvu celkem (%)

- do 0,999
- 1,000 - 1,499
- 1,500 - 1,999
- 2,000 - 2,714
- 2,715 - 3,999
- 4,000 a více

Cizinci podle státní příslušnosti a věkové struktury k 31. 12. 2005 podle SO ORP

Cizinci ve věku (%):

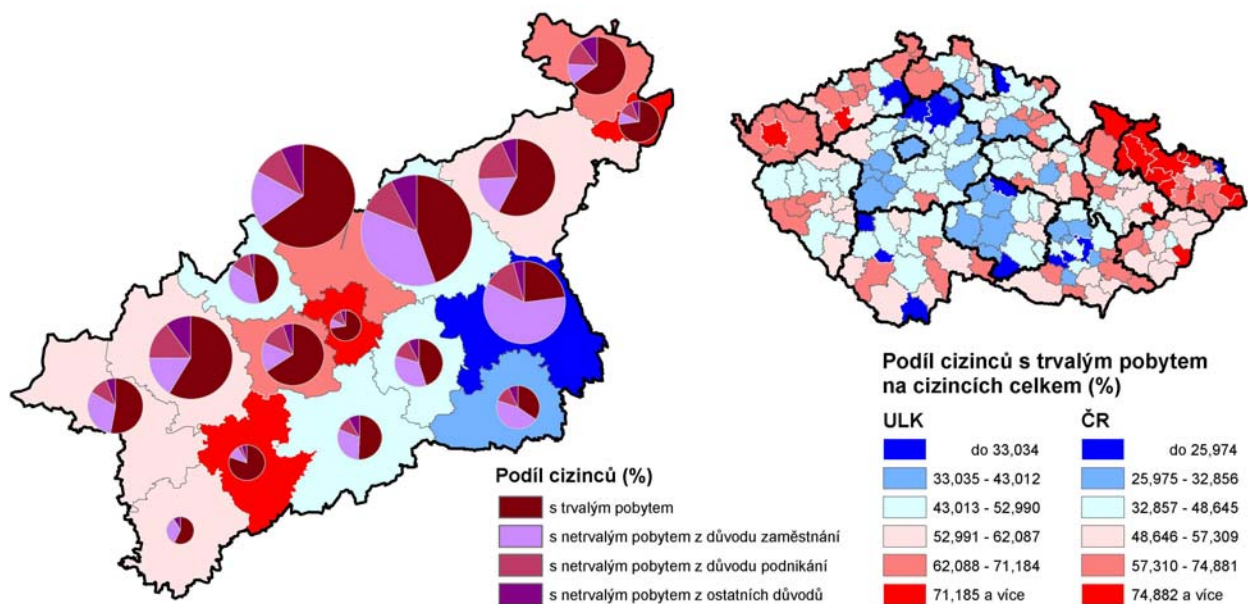
- méně než 15 let
- 15 - 29 let
- 30 - 44 let
- 45 a více let

Podíl cizinců z EU na cizincích celkem (%)

ULK	ČR
do 14,999	do 13,990
15,000 - 17,999	13,991 - 22,650
18,000 - 22,774	22,651 - 31,310
22,775 - 24,999	31,311 - 52,236
25,000 - 29,999	52,237 - 75,161
30,000 a více	75,162 a více

	Podíl cizinců z EU na cizincích celkem				Cizinci podle věku (%)							
	ČR		kraj		méně než 15 let		15-29 let		30-44 let		45 a více let	
min. SO ORP:	5,3	Ostrov	13,3	Lov	4,8	Ltm	19,5	Var	28,4	Ztc	19,5	RnL
průměr:	31,3		22,8		11,0		27,3		35,8		25,9	
max. SO ORP:	97,1	Jablunkov	43,7	Ltv	15,2	Rum	37,8	Lov	40,6	RnL	37,6	Ltv

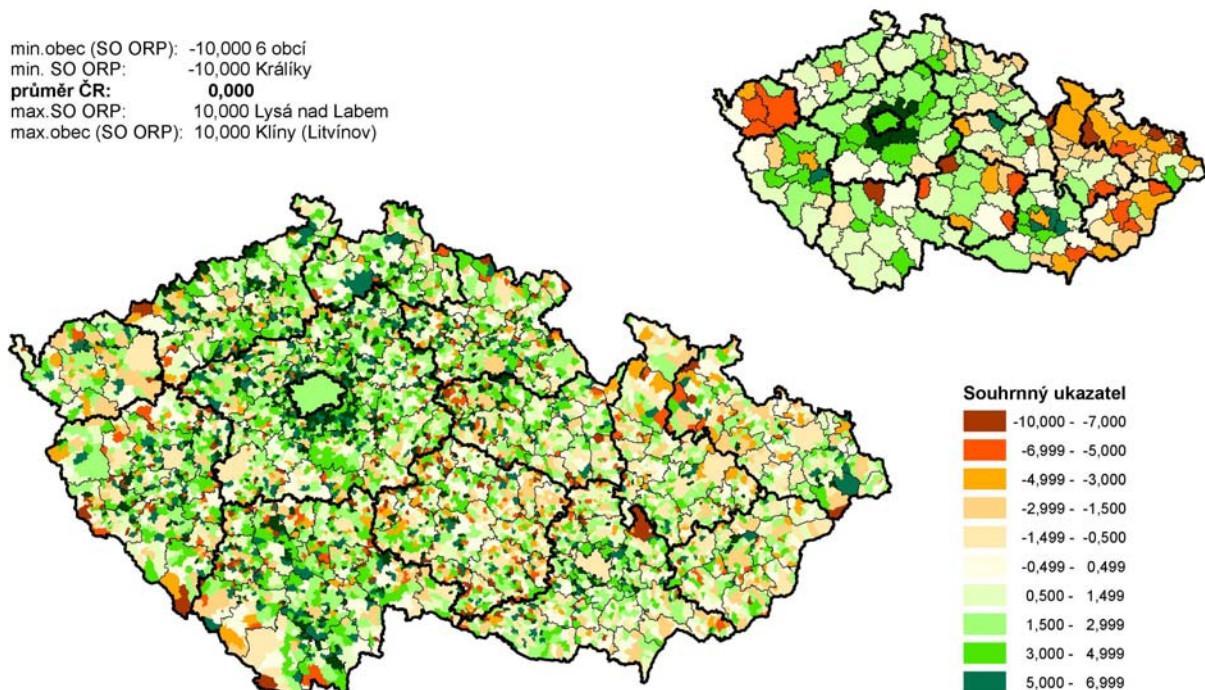
Cizinci podle druhu pobytu k 31. 12. 2005 podle SO ORP

	Podíl cizinců s trvalým pobytem na cizincích celkem			Cizinci s druhem pobytu (%)								
	ČR		kraj	trvalým			jiným než trvalým podle účelu pobytu					
	min. SO ORP:	průměr:	max. SO ORP:	zaměstnaní	podnikání	ostatní	zaměstnaní	podnikání	ostatní			
	19,1	39,7	92,5	23,1	53,0	80,3	9,3	12,6	19,3	2,9	6,9	10,1
	Ivančice		Vítkov	Ltm	Ltm	Ztc	Var	Pob	Dec	Ltv		Chv

Demografický vývoj v obcích ČR v letech 2000-2005

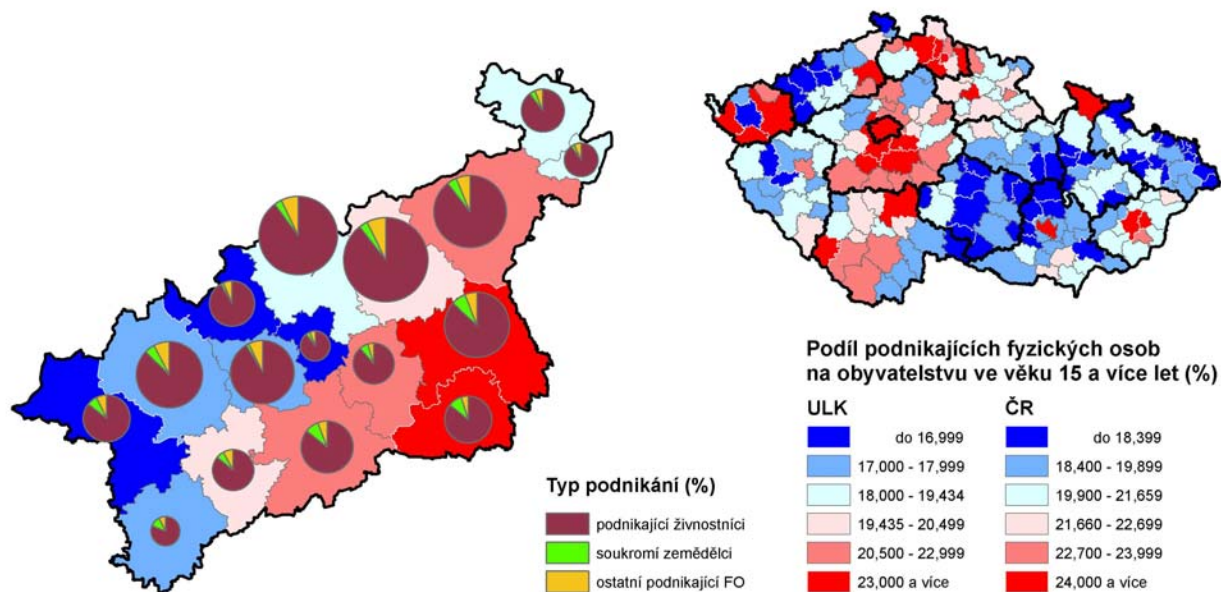
min.obec (SO ORP): -10,000 6 obcí
 min. SO ORP: -10,000 Králíky
průměr ČR: 0,000
 max.SO ORP: 10,000 Lysá nad Labem
 max.obec (SO ORP): 10,000 Klíny (Litvínov)

Ústecký kraj
 min.obec (SO ORP): - 10,000 Kryštofovy Hamry (Kadaň)
 min. SO ORP: - 6,199 Bilina
průměr kraje: - 0,182
 max.SO ORP: 2,756 Louny
 max.obec (SO ORP): 10,000 Klíny (Litvínov)

(negativní - 10, beze změny 0, pozitivní + 10)

Podnikatelská aktivita fyzických osob k 31. 12. 2005 podle SO ORP

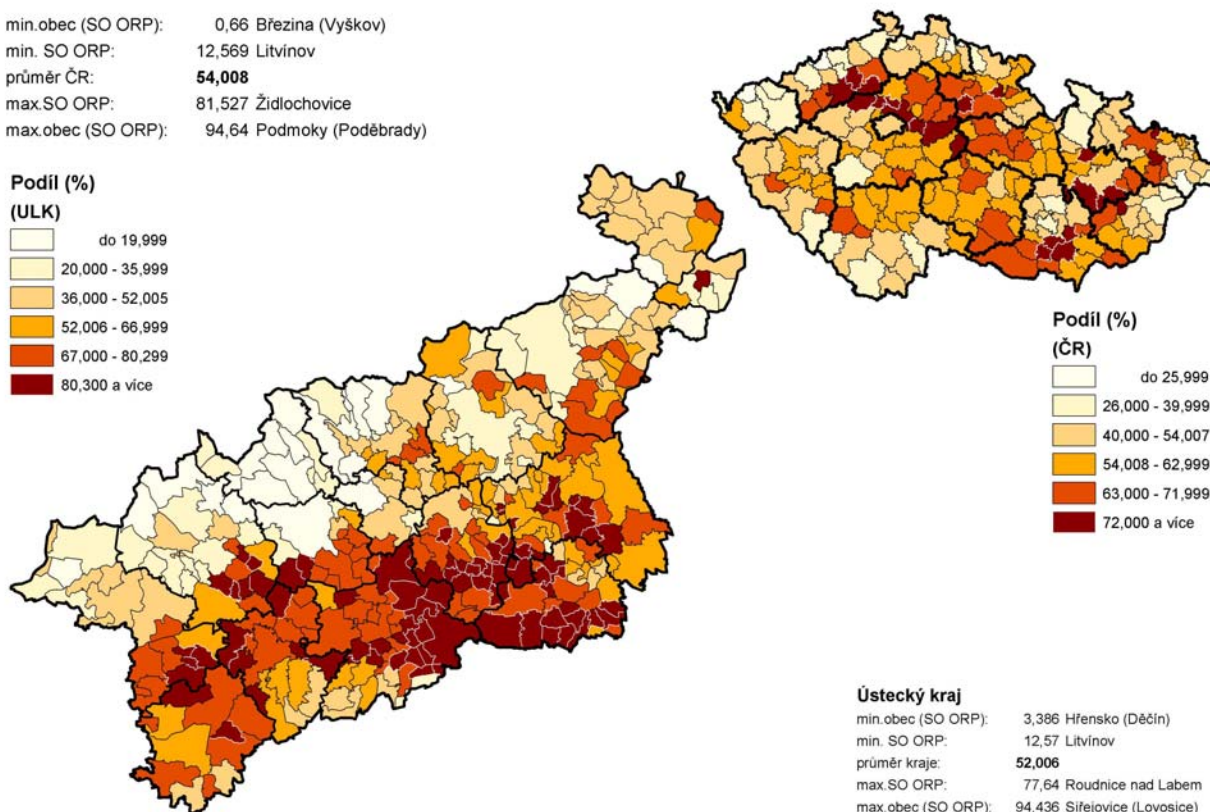

	Podíl podnikajících fyzických osob na obyvatelstvu ve věku 15 a více let (%):				Typ podnikání (%)					
	ČR		kraj		podle živnostenského zákona		soukromí zemědělci		ostatní podnikající FO	
min. SO ORP:	13,4	Orlová	14,7	Bln	81,1	Pob	1,4	Mos	4,6	Lov
průměr:	21,7		19,4		88,4		4,9		6,6	
max. SO ORP:	30,3	Mariánské Lázně	24,1	Ltm	91,6	Ltv	11,5	Pob	8,1	Ztc

Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze v roce 2005 podle obcí

min.obec (SO ORP): 0,66 Březina (Vyškov)
 min. SO ORP: 12,569 Litvínov
 průměr ČR: 54,008
 max.SO ORP: 81,527 Židlochovice
 max.obec (SO ORP): 94,64 Podmoky (Poděbrady)

Podíl (%) (ULK)

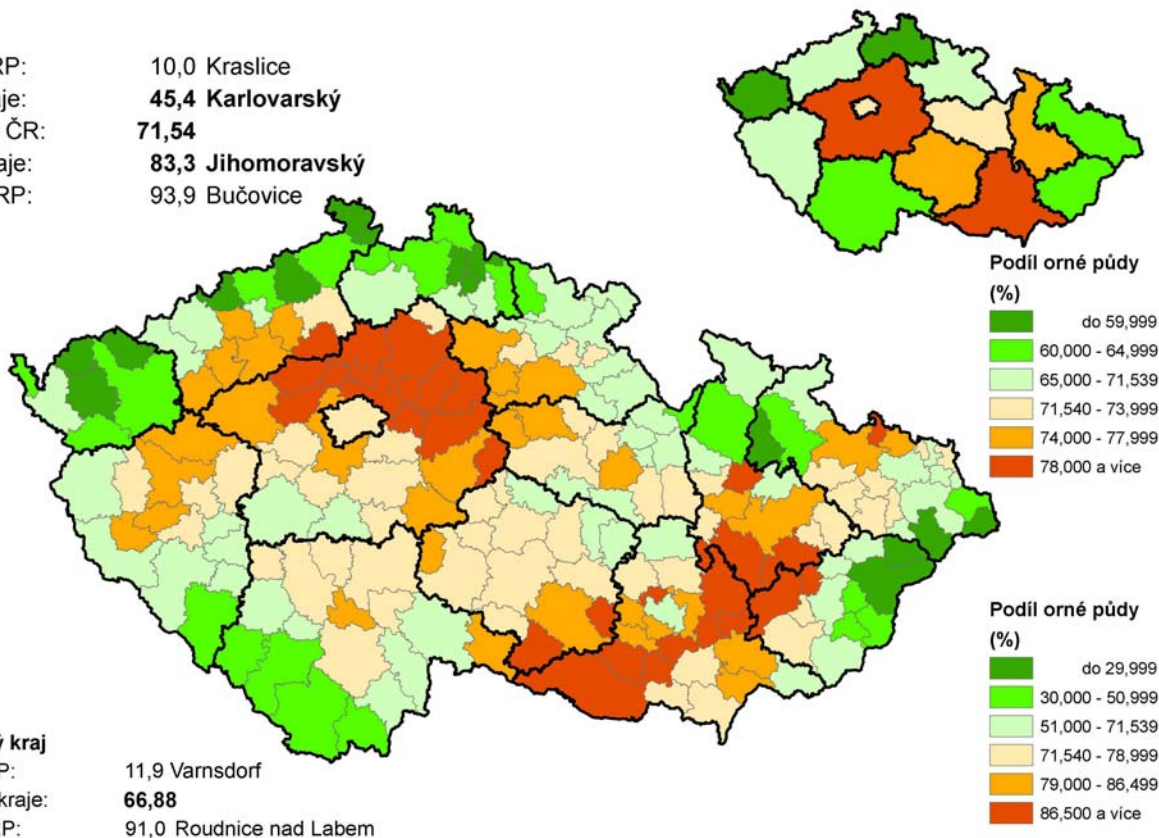

Ústecký kraj

min.obec (SO ORP): 3,386 Hřensko (Děčín)
 min. SO ORP: 12,57 Litvínov
 průměr kraje: 52,006
 max.SO ORP: 77,64 Roudnice nad Labem
 max.obec (SO ORP): 94,436 Sifejovice (Lovosice)

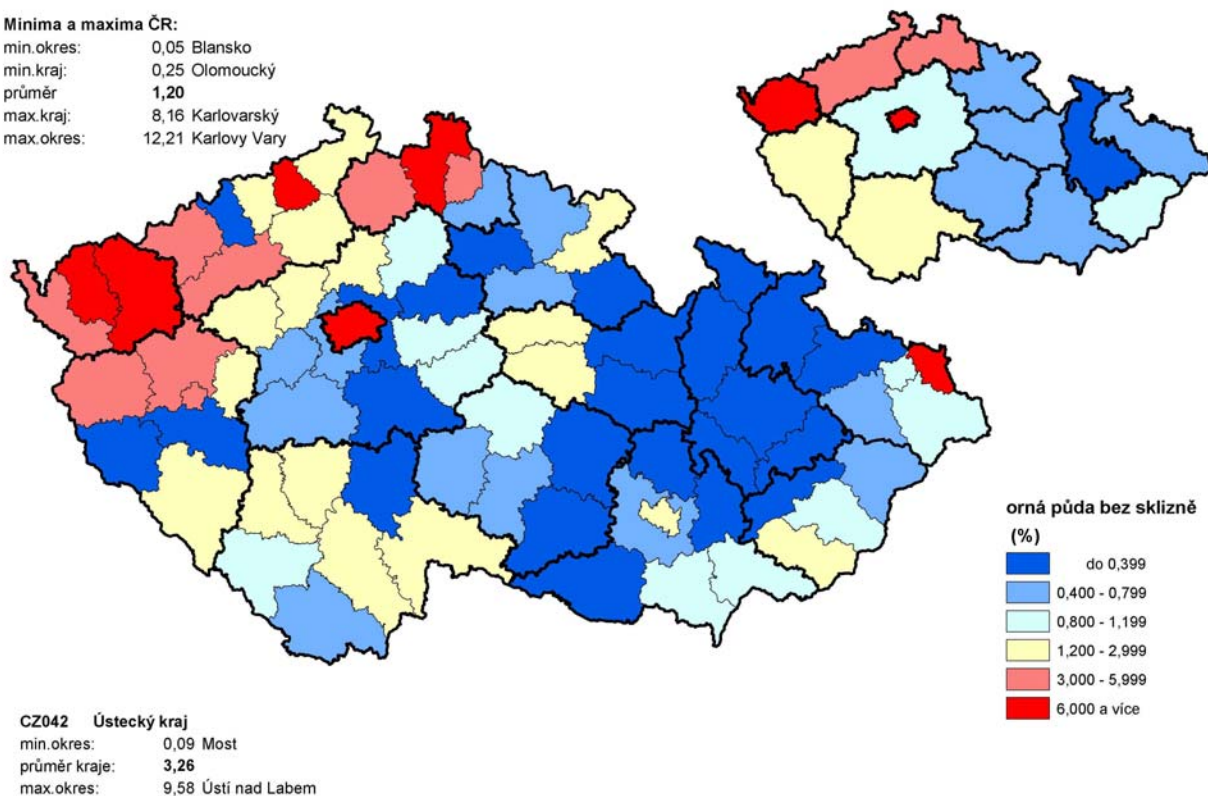
Podíl orné půdy na výměře zemědělské půdy v roce 2005 podle SO ORP

min. ORP: 10,0 Kraslice
 min. kraje: 45,4 Karlovarský
 průměr ČR: 71,54
 max. kraje: 83,3 Jihomoravský
 max ORP: 93,9 Bučovice

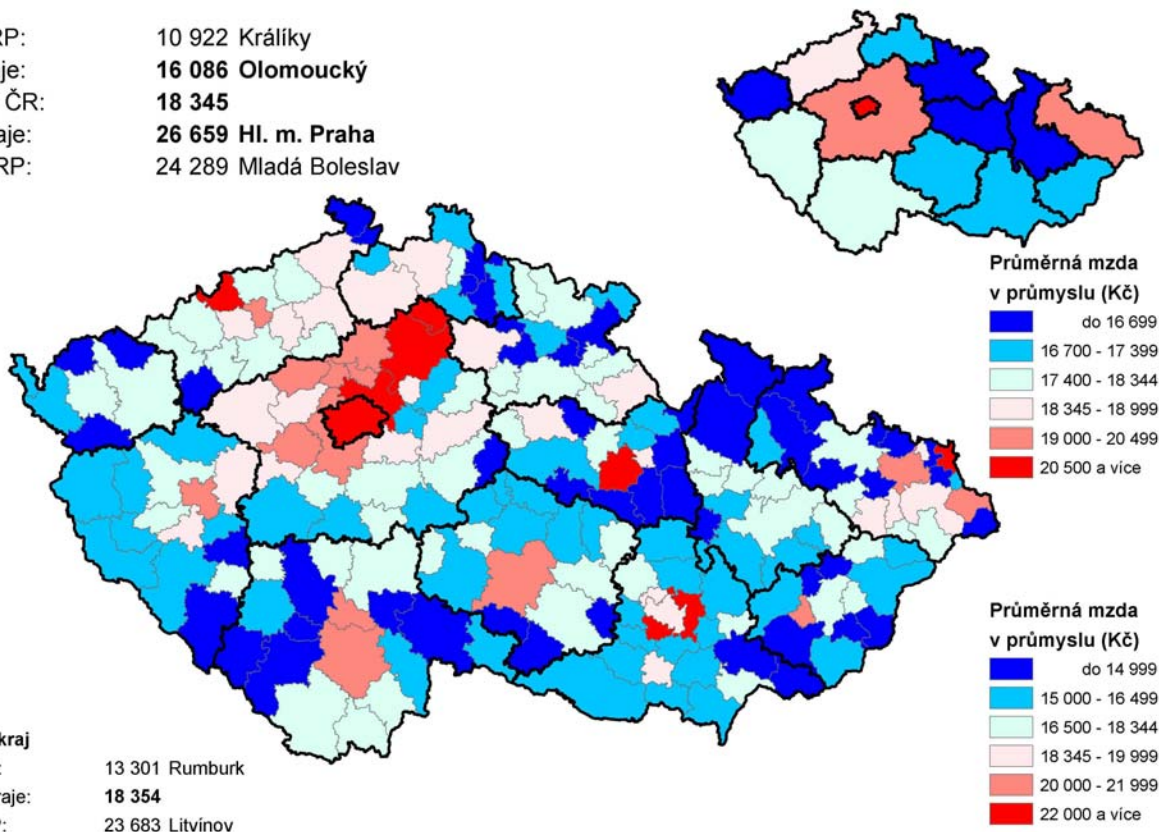
Podíl orné půdy bez sklizně na obhospodařované orné půdě v roce 2005 podle okresů

Minima a maxima ČR:
 min. okres: 0,05 Blansko
 min. kraj: 0,25 Olomoucký
 průměr: 1,20
 max. kraj: 8,16 Karlovarský
 max. okres: 12,21 Karlovy Vary

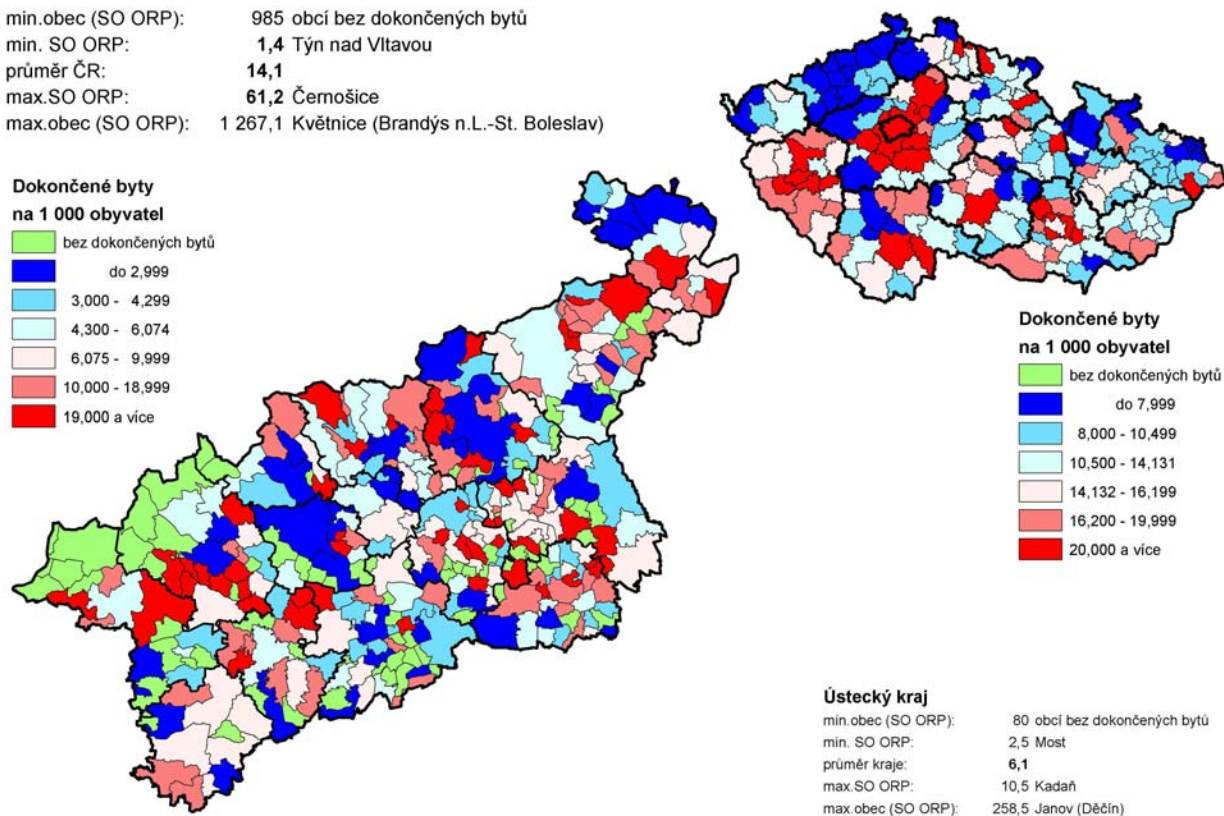
Průměrná mzda v průmyslu v roce 2005 podle SO ORP

min. ORP: 10 922 Králíky
 min. kraje: 16 086 Olomoucký
 průměr ČR: 18 345
 max. kraje: 26 659 Hl. m. Praha
 max ORP: 24 289 Mladá Boleslav

Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2001-2005 podle obcí

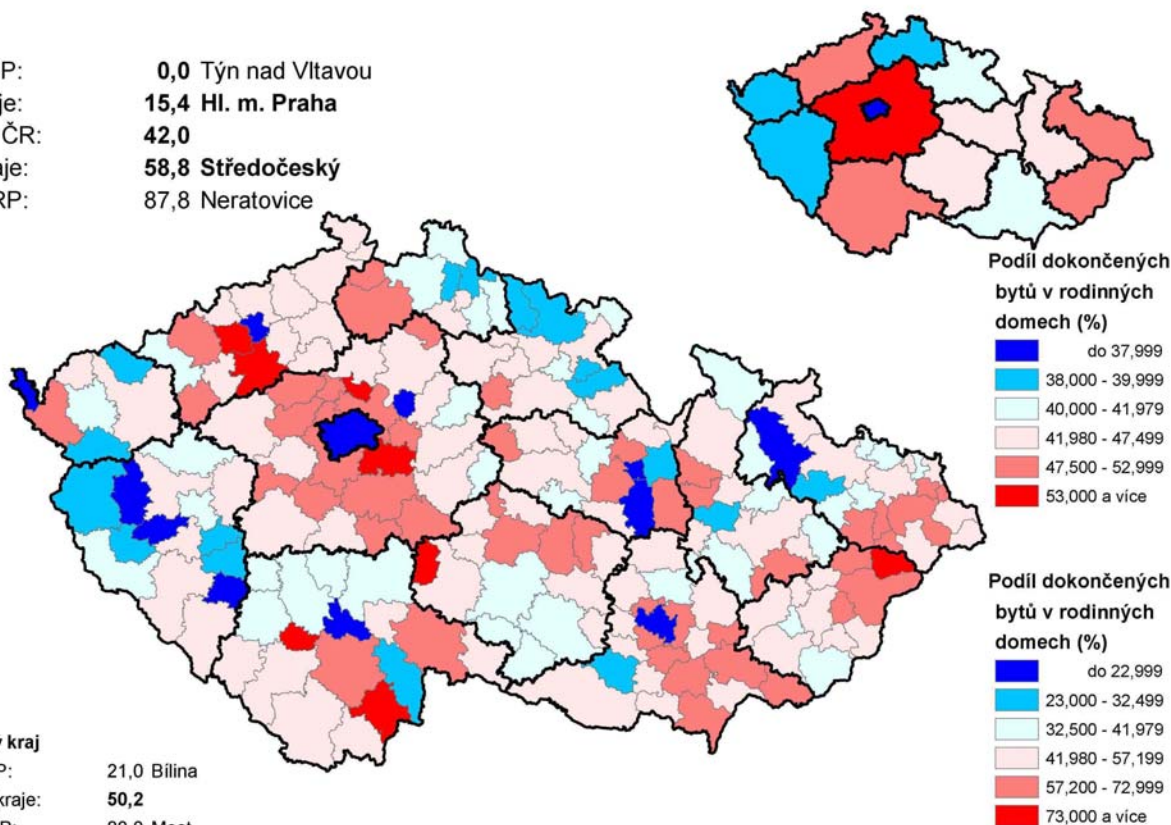
min. obec (SO ORP): 985 obcí bez dokončených bytů
 min. SO ORP: 1,4 Týn nad Vltavou
 průměr ČR: 14,1
 max. SO ORP: 61,2 Černošice
 max. obec (SO ORP): 1 267,1 Květnice (Brandýs n.L.-St. Boleslav)

Podíl dokončených bytů v rodinných domech na celkovém počtu dokončených bytů v letech 2001-2005 podle SO ORP

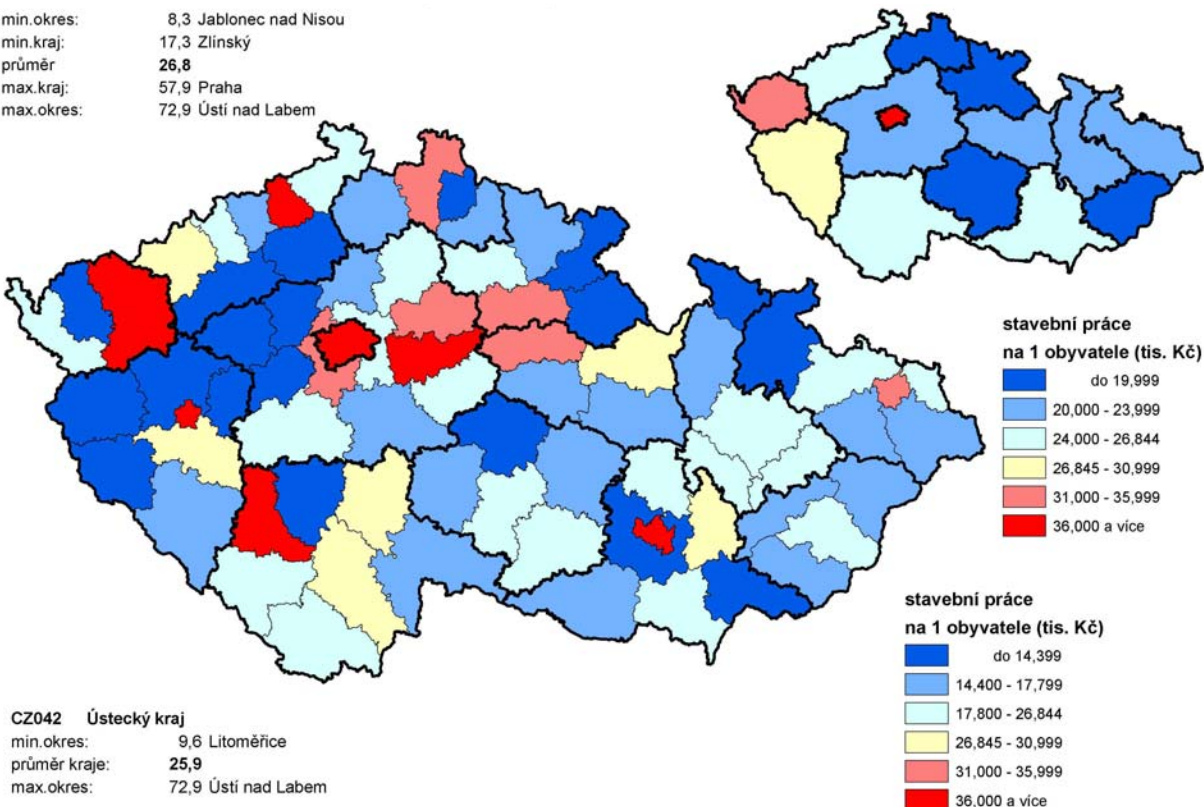
min. ORP: 0,0 Týn nad Vltavou
 min. kraje: 15,4 Hl. m. Praha
 průměr ČR: 42,0
 max. kraje: 58,8 Středočeský
 max. ORP: 87,8 Neratovice

Ústecký kraj
 min. ORP: 21,0 Bílina
 průměr kraje: 50,2
 max. ORP: 80,0 Most

Stavební práce podle místa stavby na 1 obyvatele v roce 2005 podle okresů

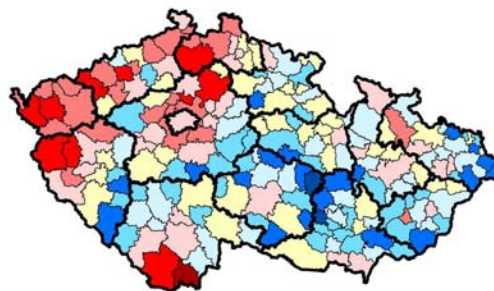
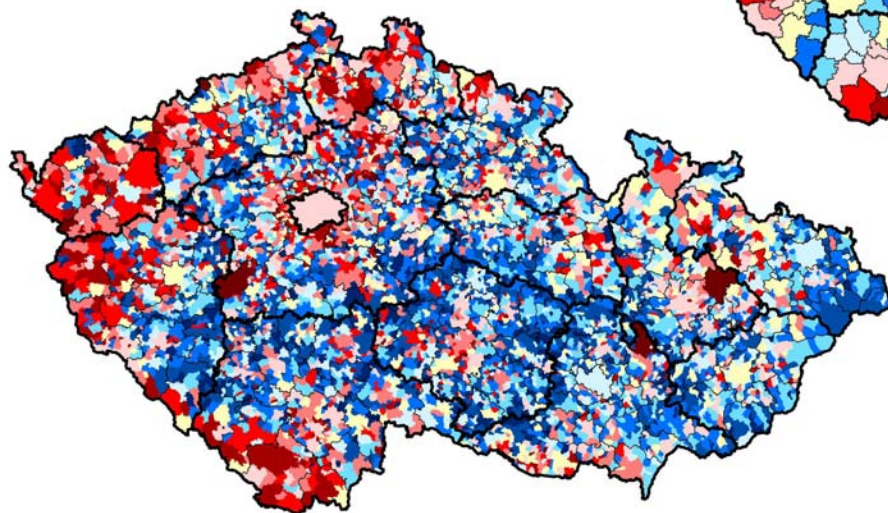
min. okres: 8,3 Jablonec nad Nisou
 min. kraj: 17,3 Zlínský
 průměr: 26,8
 max. kraj: 57,9 Praha
 max. okres: 72,9 Ústí nad Labem

CZ042 Ústecký kraj
 min. okres: 9,6 Litoměřice
 průměr kraje: 25,9
 max. okres: 72,9 Ústí nad Labem

Míra ekonomické aktivity obyvatelstva obcí ČR v roce 2001

min.obec (SO ORP): 23,196 Radkova Lhota (Přerov)
 min. SO ORP: 55,940 Bystřice nad Pernštejnem
průměr ČR: 61,263
 max.SO ORP: 66,563 Kaplice
 max.obec (SO ORP): 82,979 Okoř (Černošice)

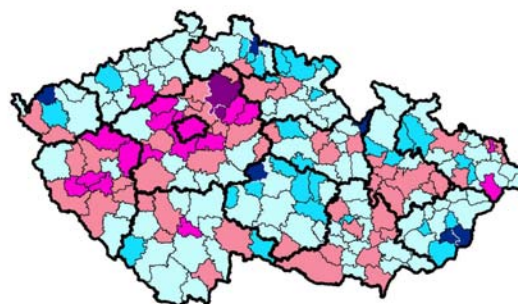
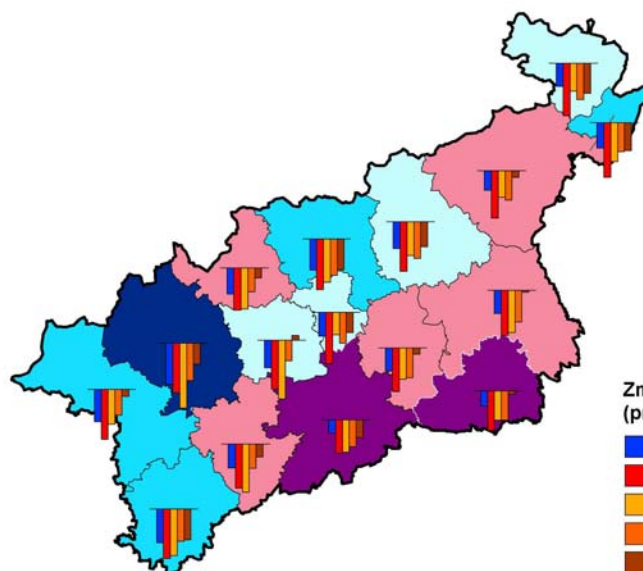
Míra ekonomické aktivity

rozíl od průměru ČR
v procentních bodech

Ústecký kraj
 min.obec (SO ORP): 43,750 Zálužice (Žatec)
 min. SO ORP: 59,270 Lovosice
průměr kraje: 62,610
 max.SO ORP: 65,119 Kadaň
 max.obec (SO ORP): 76,471 Český Jiřetín (Litvínov)

Změna míry ekonomické aktivity mezi roky 1991 a 2001 podle SO ORP

Změna míry ekonomické aktivity celkem (procentní body)

Změna míry EA (procentní body)

ULK

ČR

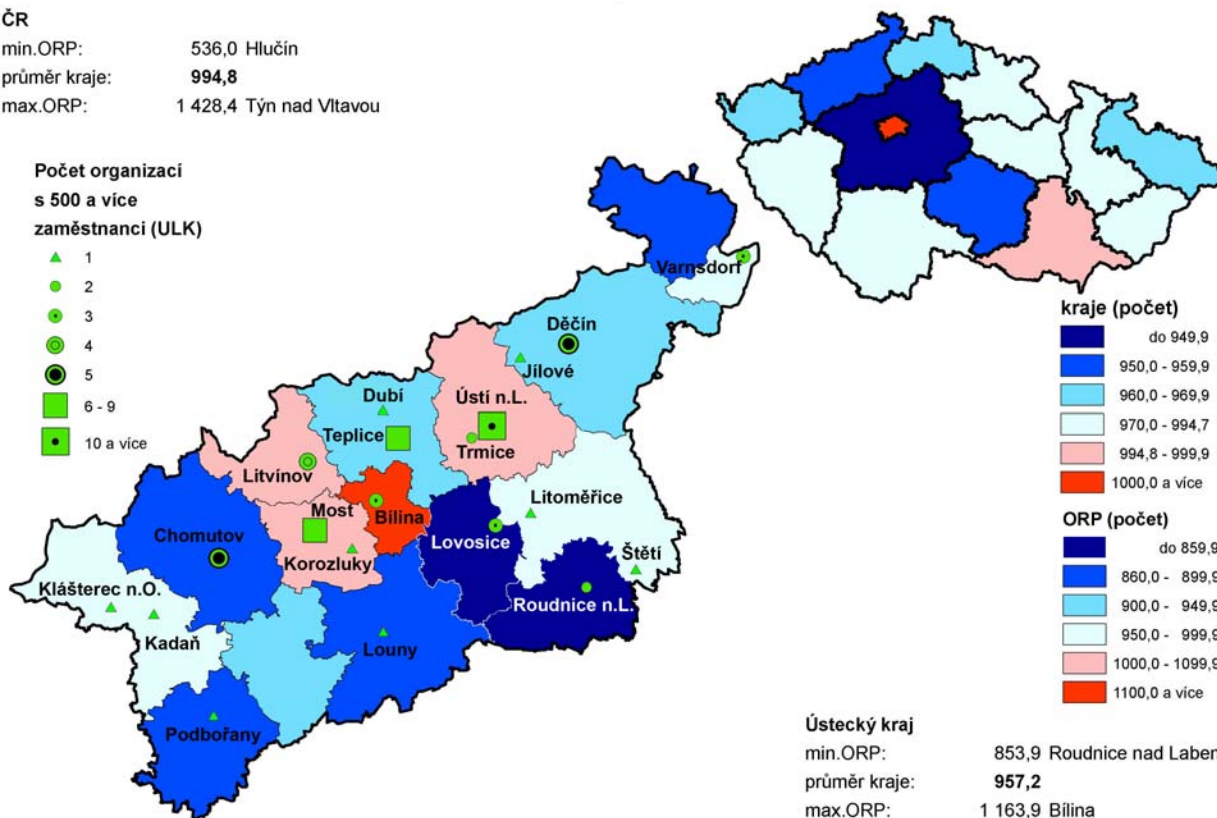
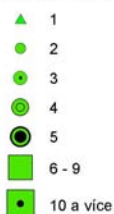
	Změna míry ekonomické aktivity (procentní body)				Změna míry ekonomické aktivity (podle pohlaví a věku)								
	ČR	Val. Klobouky	kraj	Chv	muži	ženy	15-29 let	30-49 let	50-59	Chv	Mos	Chv	Tpc
min. SO ORP:	-10,687		-7,284		-6,6	-8,7	-10,4	-6,0	-4,9				
průměr:	-5,354		-5,939		-4,3	-7,6	-6,5	-5,0	-2,4				
max. SO ORP:	-0,998	Lysá n/ Labem	-3,692	Lno	-2,1	-5,3	-3,6	-3,3	0,7				

Pracovní místa na 1 000 zaměstnaných v roce 2001 podle SO ORP

ČR

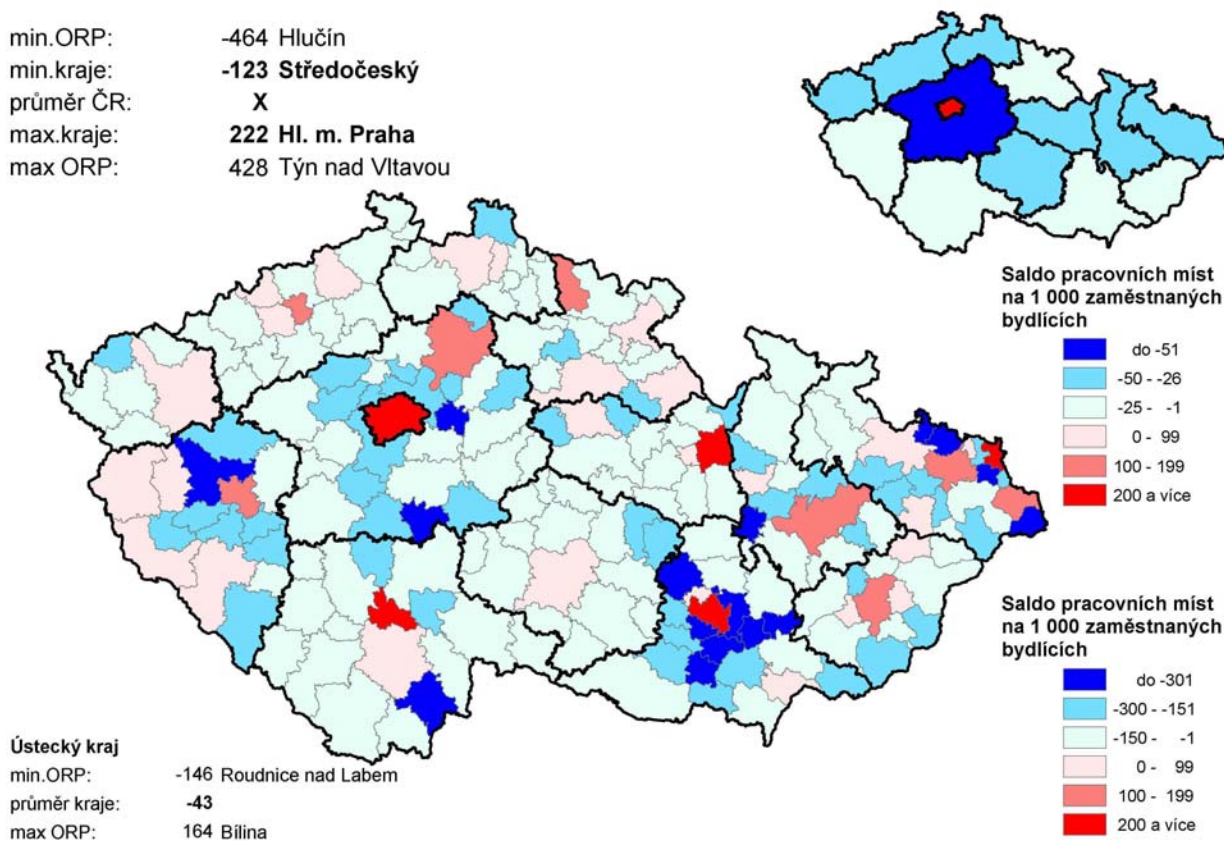
min. ORP: 536,0 Hlučín
 průměr kraje: 994,8
 max. ORP: 1 428,4 Týn nad Vltavou

Počet organizací
 s 500 a více
 zaměstnanci (ULK)

Saldo pracovních míst v roce 2001 podle SO ORP

min. ORP: -464 Hlučín
 min. kraje: -123 Středočeský
 průměr ČR: X
 max. kraje: 222 Hl. m. Praha
 max ORP: 428 Týn nad Vltavou

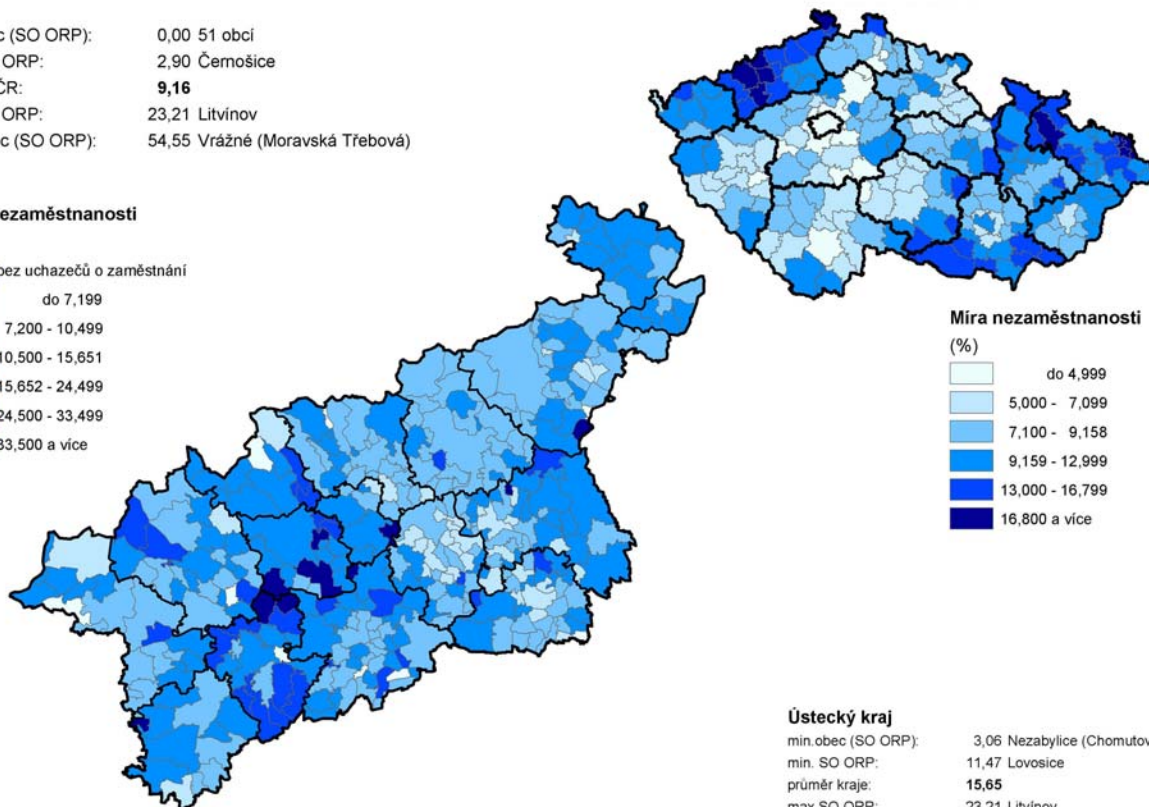

Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 podle obcí

min.obec (SO ORP): 0,00 51 obcí
 min. SO ORP: 2,90 Černošice
 průměr ČR: 9,16
 max.SO ORP: 23,21 Litvínov
 max.obec (SO ORP): 54,55 Vrážné (Moravská Třebová)

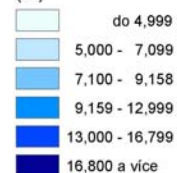
Míra nezaměstnanosti

(%)

Míra nezaměstnanosti

(%)

Ústecký kraj

min.obec (SO ORP): 3,06 Nezabylice (Chomutov)
 min. SO ORP: 11,47 Lovosice
 průměr kraje: 15,65
 max.SO ORP: 23,21 Litvínov
 max.obec (SO ORP): 48,81 Blažim (Žatec)

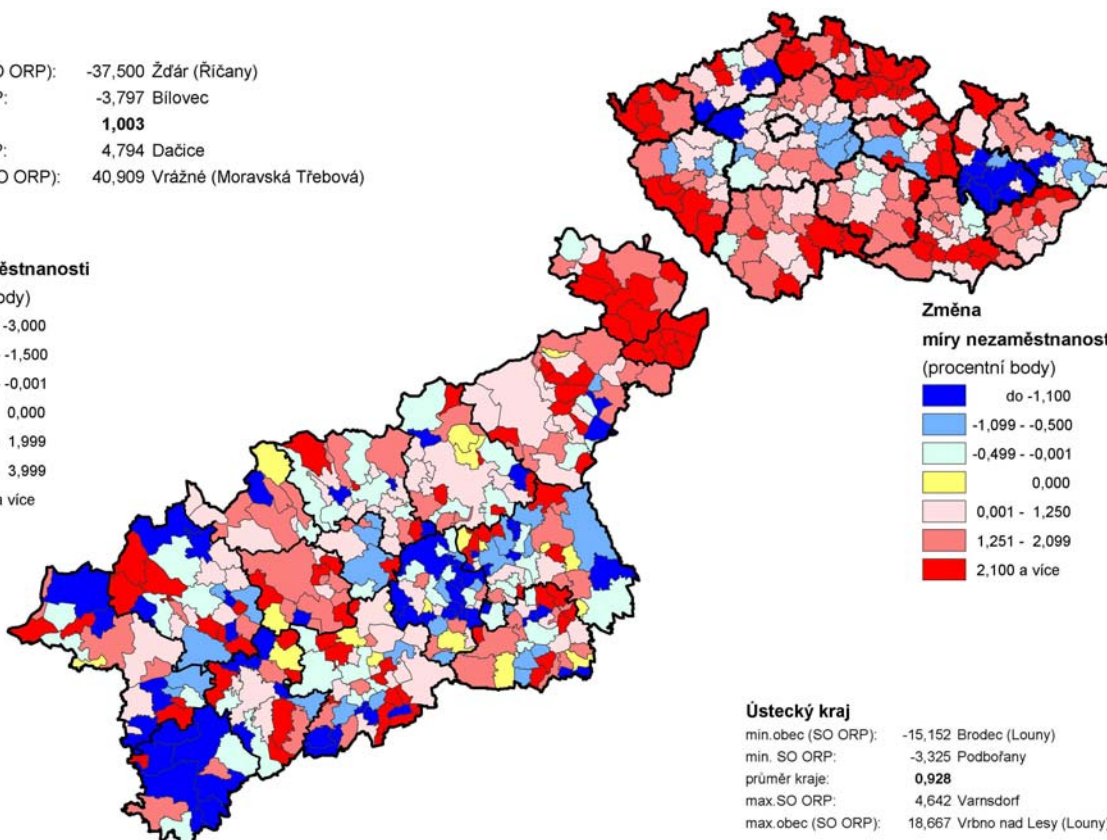
Změna míry registrované nezaměstnanosti v letech 2000-2005 podle obcí

min.obec (SO ORP): -37,500 Žďár (Říčany)
 min. SO ORP: -3,797 Bílovec
 průměr ČR: 1,003
 max.SO ORP: 4,794 Dačice
 max.obec (SO ORP): 40,909 Vrážné (Moravská Třebová)

Změna

míry nezaměstnanosti

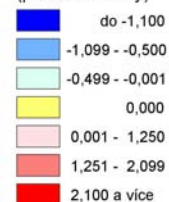
(procentní body)

Změna

míry nezaměstnanosti

(procentní body)

Ústecký kraj

min.obec (SO ORP): -15,152 Brodce (Louny)
 min. SO ORP: -3,325 Podbořany
 průměr kraje: 0,928
 max.SO ORP: 4,642 Varnsdorf
 max.obec (SO ORP): 18,667 Vrbno nad Lesy (Louny)

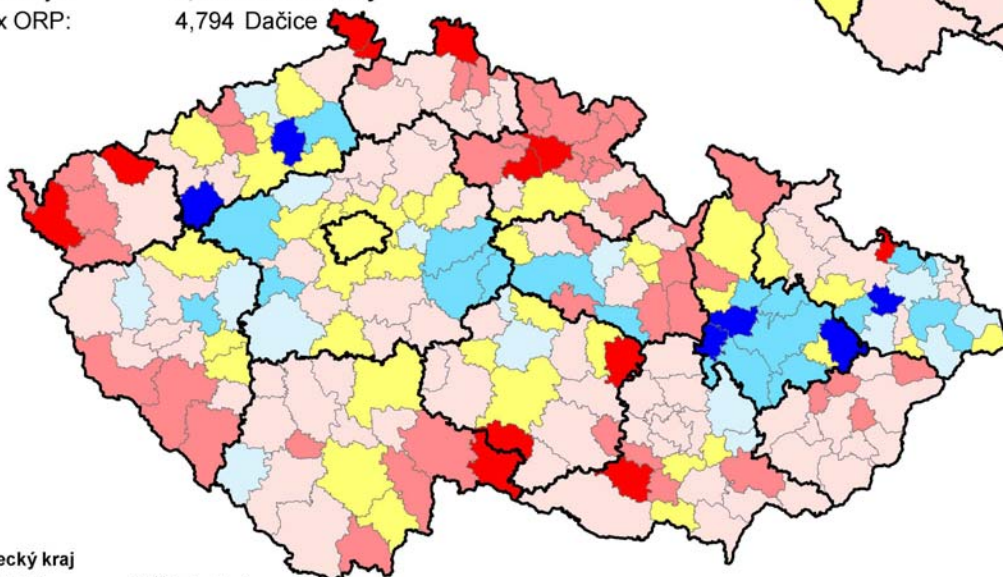
Změna míry registrované nezaměstnanosti v letech 2000-2005 podle SO ORP

min. ORP: -3,797 Bílovec
 min. kraje: -0,838 Olomoucký
 průměr ČR: 1,003
 max. kraje: 2,983 Karlovarský
 max ORP: 4,794 Dačice

Změna celkem (procentní body)

- do -2,501
- 2,500 - -0,601
- 0,600 - -0,001
- 0,000 - 1,002
- 1,003 - 1,699
- 1,700 - 2,299
- 2,300 a více

Ústecký kraj
 min. ORP: -3,325 Podbořany
 průměr kraje: 0,928
 max ORP: 4,642 Varnsdorf

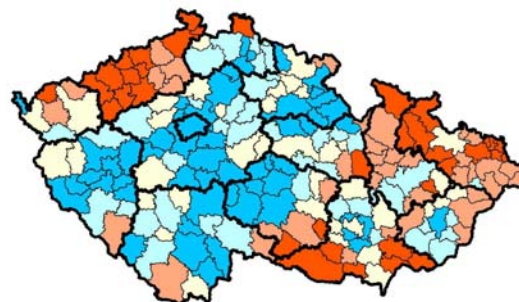
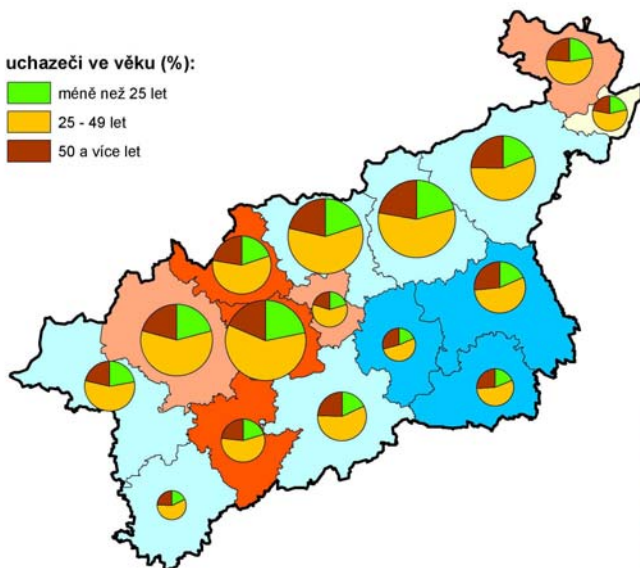
Změna celkem (procentní body)

- do -2,501
- 2,500 - -0,601
- 0,600 - -0,001
- 0,000 - 1,002
- 1,003 - 2,229
- 2,230 - 3,499
- 3,500 a více

Míra nezaměstnanosti a věková struktura uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2005 podle SO ORP

uchazeči ve věku (%):

- méně než 25 let
- 25 - 49 let
- 50 a více let

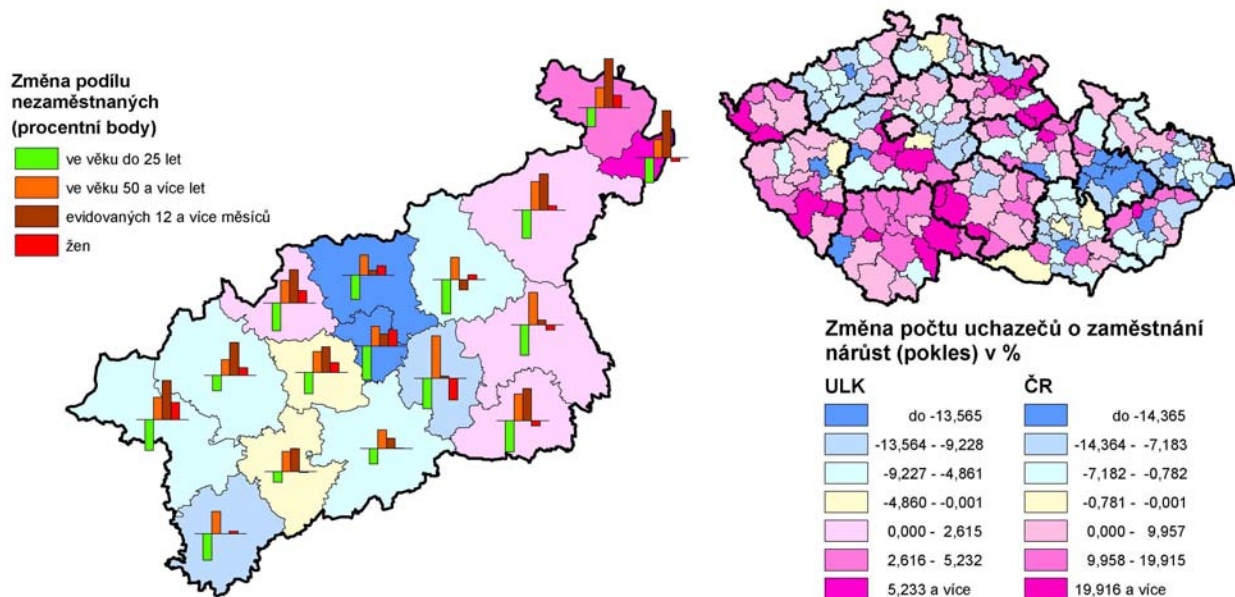

Míra nezaměstnanosti (%)

ULK	ČR
do 12,999	do 6,999
13,000 - 14,999	7,000 - 8,499
15,000 - 15,999	8,500 - 10,499
16,000 - 17,999	10,500 - 13,499
18,000 a více	13,500 - a více

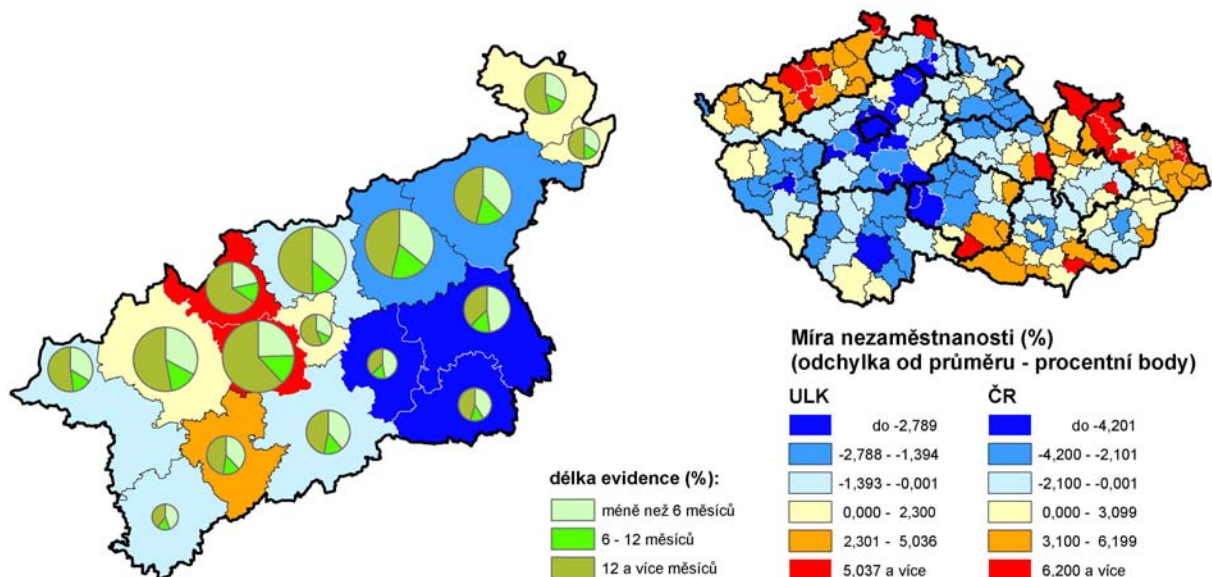
	Míra nezaměstnanosti (%)				Uchazeči ve věku (%):					
	ČR		kraj		méně než 25 let		25-49 let		50 a více let	
min. SO ORP:	2,901	Černošice	11,467	Lov	17,9	Lno	52,1	Lov	18,7	Mos
průměr:	9,157		15,652		20,3		57,3		22,4	
max. SO ORP:	23,209	Litvínov	23,209	Ltv	22,6	Rum	59,5	Mos	29,4	Lov

Změna počtu uchazečů o zaměstnání a jejich struktury mezi roky 2002 a 2005 podle SO ORP

	Změna počtu uchazečů o zaměstnání				Změna podílu nezaměstnaných (procentní body)								
	ČR		kraj		ve věku (let):				evidovaných déle než 1 rok		žen		
	min. SO ORP:	průměr:	max. SO ORP:		méně než 25	50 a více							
	-22,3	-0,8	46,8	Vimperk	-18,0	-6,5	3,0	-2,0	-4,1	Bln	Chv	UnL	Lov
					-4,9	-4,8	4,3	3,8	1,1				
				7,8	-2,1	8,2	9,4	9,4	3,3	Var	Lov	Rum	Kad

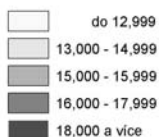
Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 a struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence podle SO ORP

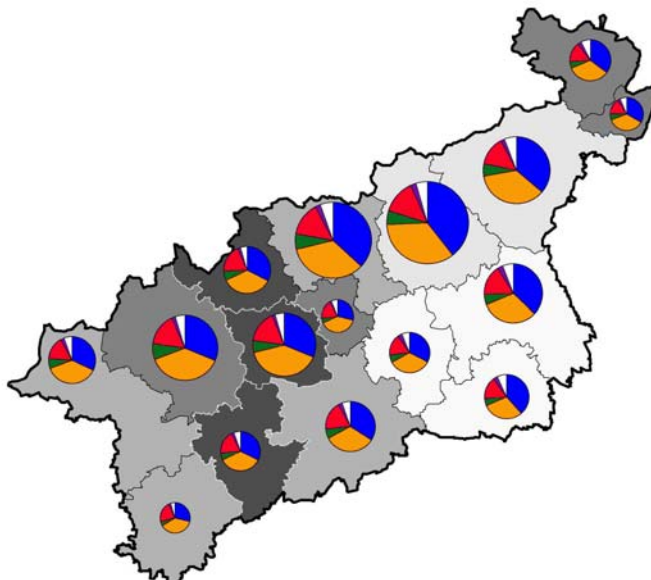
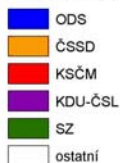
	Odchylka míry nezaměstnanosti (průměr ČR/kraj = 0,0)				Délka evidence (%):					
	ČR		kraj		méně než 6 měs.		6-12 měsíců		12 a více měsíců	
	min. SO ORP:	průměr:	max. SO ORP:							
	-6,407	9,716	14,483	Černošice	-4,353	21,7	11,2	37,4	Lov	Lov
					16,534	34,2	14,6	51,2		
				7,665	47,9	17,7	65,7		Ltv	Ltv

Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2005 a podíl hlasů získaných volebními stranami ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2006 podle SO ORP

Míra nezaměstnanosti (%)

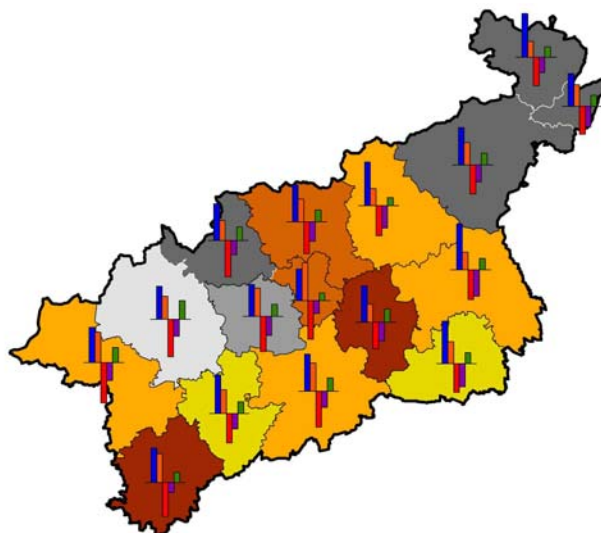

podíl platných hlasů pro stranu (%):

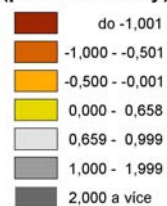

	Míra nezaměstnanosti (%)				Podíl platných hlasů pro stranu (%)											
	ČR	kraj			ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL	SZ	ostatní						
min. SO ORP:	3,309	Černošice	12,181	Lov	28,5	Pob	30,2	RnL	13,5	UnL	1,2	Bln	4,6	Bln	4,5	Ltv
průměr:	9,716		16,534		34,8		35,5		16,1		2,2		6,0		5,4	
max. SO ORP:	24,199	Litvínov	24,199	Ltv	39,4	UnL	39,8	Mos	22,2	Pob	3,3	Lov	7,9	Chv	7,5	Rum

Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2001–2005 a vývoj podílů hlasů získaných volebními stranami ve volbách do PS PČR v letech 2002–2006 podle SO ORP

Změna míry nezaměstnanosti (procentní body)

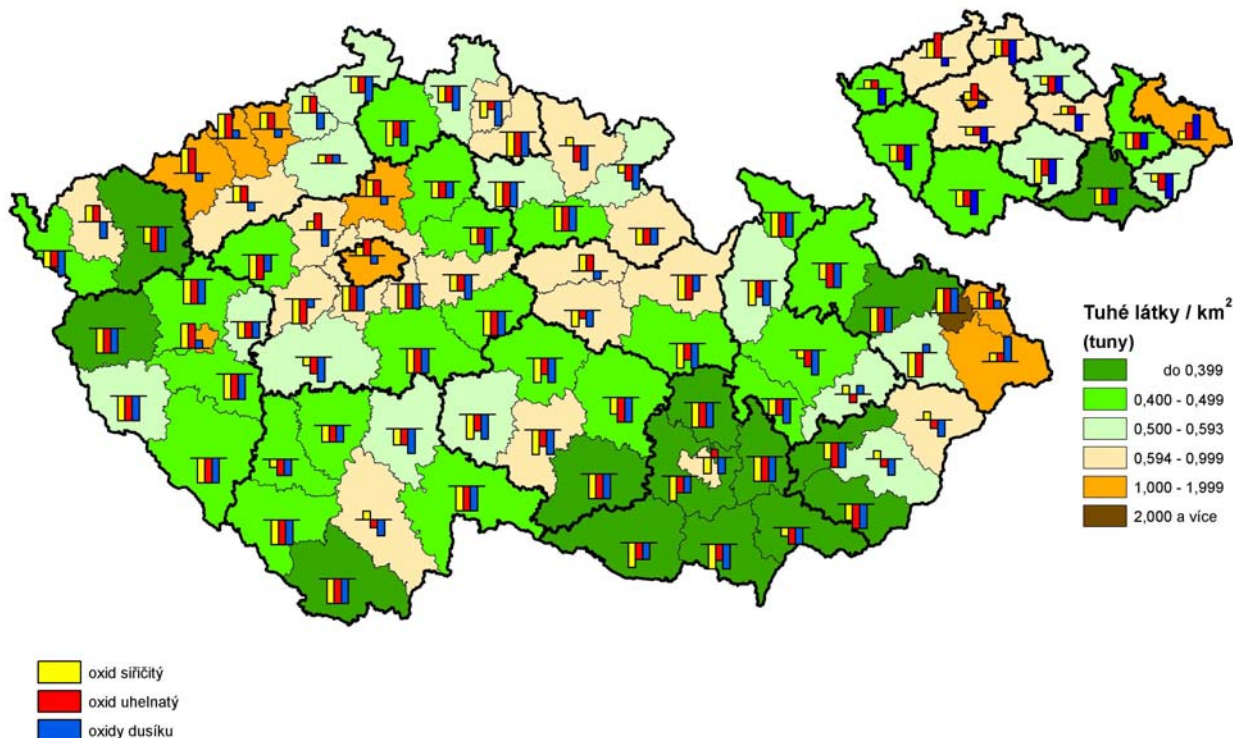

Změna podílu hlasů pro stranu (procentní body)

	Změna míry nezaměstnanosti (proc.body)				Změna podílu hlasů pro stranu (procentní body)									
	ČR	kraj			ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL+US-DEU	SZ					
min. SO ORP:	-2,181	Bílovec	-1,513	Pob	8,7	Bln	4,5	Rum	-11,2	Kad	-7,3	Ltm	2,1	Bln
průměr:	0,923		0,659		10,6		6,3		-9,0		-5,3		3,3	
max. SO ORP:	4,734	Cheb	4,495	Var	12,7	Ltm	10,4	Bln	-7,4	Lov	-2,8	Pob	5,2	Chv

Emise hlavních znečišťujících látek na 1 km² (REZZO 1–3) v roce 2004 podle okresů

Emise znečišťujících látek (t/km ²)				Porovnání s průměrnou hodnotou ČR	
tuhé látky	oxid siřičitý	oxidy dusíku	oxid uhelnatý	vyšší než 10 x průměr	vyšší 2x až 10x
průměr ČR: 0,594	2,822	2,075	3,508	vyšší od průměru do 2x	nižší od 1/2 do průměru
min. okres: 0,534 Ústí nad Labem	1,349 DC	0,559 DC	2,110 CV	nižší od 1/10 do 1/2	nižší než 1/10 průměru
průměr kraje: 0,830	13,422	12,200	3,033		
max. okres: 1,447 Teplice	38,874 MO	27,210 CV	4,584 LT		

Pořízené investice na ochranu životního prostředí na 1 km² v letech 2000–2004 podle okresů

